

CONSTANTIN ARGETOIANU
ÎNSEMŢĂRI ZILNICE

www.dacor1manica.ro

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMŢĂRI ZILNICE

Vol. I

C. Argotran

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNAȚI ZILNICE

Volumul I

2 februarie 1935 – 31 decembrie 1936

Ediție și indice
de
STELIAN NEAGOE

EDITURA *MACHIAVELLI*
București, 1998

www.dacoromanica.ro

Colecția
ISTORIE & POLITICĂ
este coordonată
de
STELIAN NEAGOE

Fotografia de pe coperta a IV-a
il reprezintă pe **Nicolae Titulescu**,
într-o ipostază elocventă pentru marele european.

Toate drepturile pentru tipărirea
acestei ediții aparțin în exclusivitate
EDITURII MACHIAVELLI
București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-14

www.dacoromanica.ro

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Cu acest volum începem editarea unui nou ciclu din scrierile politice ale lui Constantin Argetoianu (n. 3/15 martie 1871 — m. 6 februarie 1955). Este vorba de *Însemnările Zilnice* ce se întind pe o perioadă relativ scurtă de timp — un deceniu — dar care însumează mii de file, proiectate să vadă lumina tiparului în peste zece volume.

Când în martie 1940 Argetoianu pune punct final redactării *Amintirilor* sale din anul 1934, lăsa să se întrevadă ce va urma după aceste Memorii-fluviu:

„Evenimentele din ultimii ani, deseale mele călătorii, boala și necazurile, m-au întârziat în redactarea acestor *Amintiri*, pe care hotărâsem de mult să le închei în ultima zi a anului 1934, urmând ca de la 1 ianuarie 1935 să țin *Însemnări Zilnice* despre fapte și întâmplări pe care le-aș fi socotit mai interesante.

Am întârziat, și deși am ajuns la sfârșit tot nu sunt gata. Mai am multe capitole dindărăt de complectat și mă întreb dacă voi ajunge chiar vreodată să le scriu.“

În urmă cu doi ani, în 1938, când a acceptat să i se tipărească notele de călătorie în Egipt, Argetoianu a ținut să facă o adnotare în subsolul paginii de preambul: „De la 1935 înainte am notat evenimentele și informațiile mai de seamă în *Însemnări Zilnice*. Această nouă serie va putea servi pentru documentarea celor ce vor cerceta mai târziu vremurile noastre“.

Iată-ne, prin urmare, ajunși în fața unei noi scrieri politice argetoiene aflată în manuscris și gata să provoace impactul cu posteritatea critică a incomodului castelan de la Breasta de Dolj.

Constantin Argetoianu a ezitat asupra denumirii noii sale producții scriitoricești. Pentru anul 1935 le-a numit *Note Zilnice*. Se va stabili însă destul de repede la genericul *Însemnări Zilnice*, pe care îl întâlnim constant în foaia de titlu a manuscriselor circumscrise fiecărui an calendaristic.

În volumul ce prezentăm am inclus *Însemnările Zilnice* consemnate de Argetoianu în anii 1935–1936. Notele din 1935 încep cu data de 2 februarie, momentul revenirii autorului din călătoria în Egipt. Din anul 1936 lipsesc *Însemnările Zilnice* cuprinse între 18 august și 22 decembrie. Toate demersurile noastre au rămas infructuoase, n-am putut să dăm de urma fiilor răzlețite în cine știe ce împrejurare nefericită.

*

Însemnările Zilnice sunt un alt gen de scrieri politice. *Memoriile* puteau să fie subiective, pe alocuri mustind de patimă sau încărcate de partizanat politic. La rigoare coroborai memorialistica lui Argetoianu cu alte izvoare narative sau cu documentele oficiale emise în epocă și găseai măsura lucrurilor, balansând pe muchia adevărului relativ posibil în Istorie.

Însemnările Zilnice cuprind date și fapte reținute la priză directă, desprinse din cotidian și încredințate colii de hârtie ca atare. Martorul ocular are puțin răgaz pentru digresiuni, pentru analize și interpretări politice. Argetoianu consemnează o informație și dacă se dovedește greșită pe parcurs o corectează. Și așa din știri mai mult sau mai puțin comentate de autor și de amfitrionii săi, din audiențe, vizite și conversații de tot felul — încetul cu încetul se panoramează întreaga viață politică din zilele, lunile și anii respectivi. Poți să nu fi de acord cu parte din „pișcăturile” lui Argetoianu pe marginea notelor înregistrate în caietele sale manuscrise, dar nu poți să ignori evenimentele petrecute aievea și nicidecum născute din fantezia debordantă a cuiva sau a altcuiva.

Constantin Argetoianu judecă oamenii și situațiile în legătură cu implicarea lor într-un timp și într-un spațiu date. Omul și scriitorul politic fișează întruna și își permite din când în când să facă observații personale critice duse până la cinism. Este dreptul lui dar este și obligația noastră de a filtra veninul din clepsidra lui Argetoianu. Bunăoară, știm astăzi infinit de multe și pozitive lucruri despre marele european Nicolae Titulescu, despre savantul Nicolae Iorga, pentru ca să nu ne lăsăm furăți „per total” de perdafurile cu care le face cinste contemporanul lor Argetoianu... Și exemplele pot continua cu victimizații din *Însemnări Zilnice*. Personal ne reprimăm orice veleități de arbitraj în cele politice. Lăsăm altora tentațiile specu-

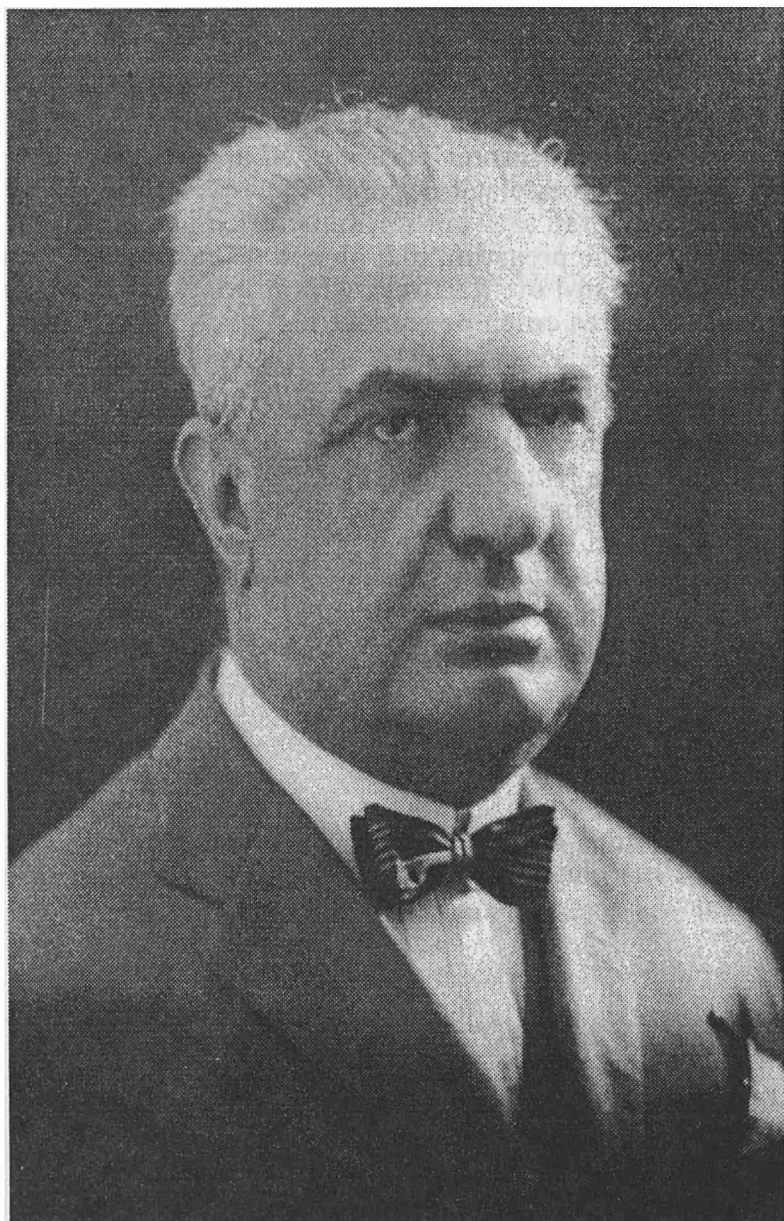
lative de a drămui răvășitoarea *dreptate* a lui Argetoianu și de a șlefui din varii izvoare personalitățile celor încondeiați în fel și chip de vigurosul scriitor portretist. Și apoi, drumul la care am purces din nou este atât de lung! Vom avea destulă vreme să nivelăm asperități și să apropiem lucruri și oameni declarați implacabili. Să ne pregătim, mai bine, a ne bucura de regalul-revanșă pe care ni-l oferă marele scriitor politic al cărui spirit bântuie în căutarea crucii pe câmpurile Sighetului.

* *

Ca și seria *Memoriilor*, edităm *Însemnările Zilnice* după caietele manuscrise aflate în fondurile arhivistice centrale din țară. Transcrierea textelor s-a făcut după un procedeu de compromis între normele „vechi” și recomandările „noi” ale ortografiei limbii române. Toate notele de subsol aparțin lui Constantin Argetoianu. Intervențiile noastre sunt marcate între paranteze rotunde și cu însemnul — *nota St.N.*

STELIAN NEAGOE

P.S. Această ediție a *Însemnărilor Zilnice* o dorim a fi un pios *Omagiu* adus *Doamnei Marie Jeanne Argetoianu*, singulăra fiică a marelui scriitor, de prea curând trecută în lumea umbrelor.

C. Arghezi

www.dacoromanica.ro

CONSTANTIN ARGETOLANU

ÎNSEMĂRI ZILNICE

(Notele încep numai de la 2 februarie 1935; în ianuarie a avut loc călătoria mea în Egipt, iar cu notele adunate în această călătorie am scris ultimul capitol al ultimului volum din Amintirile mele intitulate
PENTRU CEI DE MÂINE)

2 februarie. — Azi a fost Aristid Blank la mine. Nu-l mai văzusem de trei ani, de când părăsisem Ministerul de Finanțe. Așteptam vizita lui; eram prevenit de Șoneriu și de Cecropide. Înainte de plecarea mea în Egipt, Șoneriu mi-a povestit o conversație, pe care o avusese cu câteva zile înainte, la Milano, cu Aristid. De unde până toamna trecută mă înjura de mă spurca, n-a mai vorbit lui Șoneriu decât de calitățile mele, întrebându-l dacă crede că aş fi dispus să mă împac cu el. Șoneriu i-a răspuns cu drept cuvânt că de o împăcare nu putea fi vorba fiindcă, atât cât știe el vreun conflict nu fusese între noi, și că nu putea fi chestiune decât de o lămurire a atitudinii arțăgoase luate de dânsul față de mine. Aristid a adăugat: „Crezi că mă va primi?“, întrebare la care Șoneriu a răspuns că deși nu are calitatea să decidă, e convins că-l voi primi, după câte știe el. Aristid a continuat înjurând Guvernul și mai ales pe Slăvescu, care nu pricepe nimic etc. etc. . „Mă duc la St. Moritz să văd pe Titulescu. Trebuie să se înțeleagă cu Argetoianu și să facă ei un Guvern“. Raportându-mi această conversație, Șoneriu m-a întrebat dacă vreau să mă întâlnesc cu Aristid. I-am răspuns că sunt gata să-l primesc, cu atât mai vârtos că de mult vream să știu motivele pentru care mă înjura pe toate potecile. A rămas ca întâlnirea să aibă loc după înapoierea mea din Egipt.

Înainte de această înapoiere, la 28 ianuarie, A.B. publicase o pagină întreagă în *Universul* sub un titlu-manșetă de o șchioapă (ce ocupa toată lățimea foii) *Ce aş spune de m-ar consulta...* Un program întreg politic, economic și social, cu multe părți bune, inteligent scris, deși pe alocuri aluneca în utopie. Nu avusesem încă timpul să-l citesc, neglijență pe care am mărturisit-o autorului și care m-a scutit să discut cu el principii și amănunte de ordin mai mult literar decât politic sau economic.

Am început prin a exprima vizitatorului meu oarecare nedumerire față de atitudinea sa, după toate câte le făcusem ca ministru de finanțe în favoarea Băncii Blank, după tot ponosul pe care-l dusesem în spinare din cauza lui. A avut inteligența — căci numai prost nu e — să nu neg nimic și a încercat să explice. Mi-a reproșat că nu l-am scăpat, și mi-a povestit că vorbind cu Tardieu la Paris, după ce l-a pus în curent cu nenorocirile sale, acesta l-ar fi întrebat: „Qui était ministre des finances à ce moment?” — „Argetoyano”. — „Comment”, ar fi continuat Tardieu, „Argetoyano était ministre des finances et il a laissé tomber votre banque?” Cu toată autoritatea lui Tardieu, am declarat lui Aristid că mă simt cu conștiința împăcată, și că mă mir că am putut face și cât am făcut cu mâinile legate cum mă băgase în Guvern Majestatea Sa, cu Manoilescu la Banca Națională și cu Iorga în cărcă. Banca Națională și toate băncile mari se coalizaseră împotriva Băncii Blank, și a trebuit energia mea ca să pot pune în picioare acel Sindicat al Băncilor care a mai salvat ce se mai putea salva de pe urma operațiunilor nenorocite săvârșite de către dl. Aristid însuși. N-a insistat și am trecut la examenul situației politice, pe care o vede ca om inteligent, așa cum e. Am căzut de acord pe multe puncte dar nu am intrat în amănunte de executare. Rezultatul vizitei a fost revenirea între noi, la vechile raporturi dinainte de 1932. Date fiind relațiile lui, e mai bine să-l am cu mine decât în contra mea. Din acest punct de vedere întrevederea a fost cu folos.

— Pe ziua de ieri schimbare în Guvern: în locul lui Slăvescu, demisionat, a luat Finanțele Victor Antonescu, iar la Justiție a trecut Valer Pop, până aici ministru fără portofoliu. Pretextul demisiei lui Slăvescu este o divergență cu restul Guvernului care a aprobat propunerile lui Manoilescu-Strunga cu privire la politica devizelor. După noile dispoziții, din 100 unități devaloare intrate în țară (pe baza exportului), 40 vor fi vărsate la Banca Națională care le va plăti pe cursul oficial al leului. Restul de 60 va rămâne la dispoziția exportatorului care le va putea valorifica *pe față* și după anumite norme. Contradicția e flagrantă: pe de o parte Guvernul afirmă sus și tare că vrea să mențină intactă stabilitatea monetară, iar pe de alta autorizează schimbul sub cursul legal pentru 60% din sumele ce intrară în țară. Ceea ce dovedește că forța împrejurărilor e mai tare ca aceea a intențiilor omenești.

În realitate, Slăvescu n-a demisionat însă din cauza acestei neînțelegeri, și nici fiindcă dându-și seamă de situația disperată a Tezaurului n-a voit să contrasemneze falimentul final. A demisionat fiindcă l-a dat afară din Guvern Aristid Blank, pur și simplu. Cu el a plecat și Lăzeanu,

secretarul general — și pentru aceleași motive. Victor Antonescu a rezistat cât a putut și a primit Ministerul de Finanțe cu greu, ca o adevărată osândă.

7 februarie. — Dejunat ieri la Pangal cu George Cesianu, ca să ne împăcăm. Căci după câte-mi spusese Pangal era supărat pe mine, fiindcă nu i-aș fi dat destulă atenție pe când eram ministru de finanțe. Nu am cătuși de puțin conștiință de așa ceva, și cred că numai o susceptibilitate excesivă l-a făcut să creadă într-o lipsă de prietenie din partea mea. Socotesc pe Dinu și pe George Cesianu ca oameni de o cinste și de o lealitate rare în România, și îi stimez și îi prețuiesc pentru aceste însușiri. Prilejul ce mi se da de a lămuri un echivoc, era binevenit. L-am lămurit pe deplin. Am avut apoi o conversație amicală, asupra situației politice, și ne-am găsit în deplin acord, că numai prin schimbări radicale în toate direcțiile se mai poate salva ceva. Inițiativa acestor schimbări nu poate să o ia decât Regele. Ne-am părăsit prieteni.

Printr-o fericită coincidență, înapoiat acasă Cesianu a găsit o convocare telefonică pentru aceeași zi, din partea Regelui. S-a dus la el cu mintea încă încălzită de tot ce-i spusese. De la Rege a venit la mine și mi-a spus că a fost reținut 1 oră și 3/4. A repetat Regelui toate câte i le înșirasem, fără să-i ascundă că dejunase cu mine. A găsit pe Suveran foarte voios, „nu l-am mai văzut așa din anul în care a venit“, dar foarte prost informat. A căutat să-i îndrepte informația. Au vorbit mult de mine. Regele mă ține în înaltă stimă și a însărcinat pe Cesianu să-mi spună că dacă nu mă vede e ca să aibă pace cu Guvernul său, dar că totuși în curând mă va întâlni, și că să nu mă supăr. Guță Tătărescu i-a făcut scene fiindcă a primit pe Goga de două ori pe rând, în afacerile Fundațiilor Regale (e drept că Goga a comentat aceste audiențe în interes politic). Cesianu a vorbit Regelui și politică și impresia lui a fost că nu va schimba Guvernul *imediat*, iar că după acest Guvern, nu va mai veni un Guvern de partid...

8 februarie. — Am avut astăzi vizita lui Franasovici. Prin Șoneriu, prin Cosăcescu, prin Radovici își exprimase de mai multă vreme dorința să stea de vorbă cu mine. În cele din urmă îmi trimisese vorbă prin Șoneriu că va veni după ce va fi pus în curent și pe Rege despre această vizită. Mi-a declarat că Regele a aprobat luarea de contact cu mine. Ca și Cesianu, Franasovici mi-a transmis regretul Regelui că n-a putut să mă vadă în timpul din urmă, și rugămintea să nu fiu supărat (!!!). A trecut apoi de-a dreptul la scopul vizitei sale. A recunoscut că Guvernul nu mai poate merge așa. *Ori se întărește, ori trebuie să plece.* Vede o posi-

bilitate de întărire prin intrarea mea în Guvern, și a lui Goga. Nu numai în Guvern dar și în partid. Partidul duce lipsă de oameni cu autoritate și cu experiență. Cu mine, zicea el, partidul ar putea să se întărească și în tot cazul Guvernul, în așa mod, încât să poată pune capăt tulburărilor din partid. Regele e pentru și tot repetă lui Franasovici: „Betonați-vă, sunteți cam șubrezi, betonați-vă”. Tătărescu a fost totdeauna pentru o revenire a mea în Partidul Liberal. Dinu Brătianu se va supune, sau va fi înfrânt.

Am răspuns lui Franasovici că dacă este vorba numai de o vremelnică întărire a unui Guvern pe ducă, nu sunt eu omul care să joace rolul balonului de oxigen. Dacă însă este vorba să se facă ceva serios, un Guvern care să poată duce la îndeplinirea unui program de refaceri și de reforme, sunt gata să stau de vorbă. N-am făcut niciodată chestiuni personale în politică, și dacă mă înțeleg pe program, restul merge de la sine. Franasovici mi-a declarat că așa vede lucrurile și el, și că ar fi vorba de un Guvern nou, care ar începe prin modificarea Constituției, actualul Parlament făcând strigările necesare după care îndată alegeri pentru Constituantă.

Am replicat că un asemenea drum nu se poate străbate decât cu sincera colaborare a Regelui. La urma urmei de la el depinde totul. Ce vrea Regele? Vrea într-adevăr o întărire și o menținere încă cel puțin doi ani a unui Guvern liberal lărgit sau vrea altceva? A convenit și Franasovici că totul e în mâna Regelui, și am rămas înțeleși ca Tătărescu să-i pună net chestiunea, să vorbesc și eu cu El, apoi să ne revedem, eventual în trei, și cu Tătărescu.

— Pauker a fost azi la Pangal. *Adevărul* își dă seama — zice Pauker — că mergem spre o dictatură. Partidele sunt într-un hal de anarhie care nu mai poate da nimic. *Adevărul* e principial contra dictaturii, dar dacă dictatură trebuie să fie, atunci cei din Săringar preferă dictatura mea. Cu mine se pot înțelege. Sunt prin urmare la dispoziția mea.

— Ottescu a fost la Titulescu. L-a găsit în pat, semigripat. Urla și tu-na, că era mai bine să stea la Geneva, că acolo avea toate știrile, putea să citească discursurile lui Mac Donald sau ale lui Laval în original. Aici trebuie să se mulțumească cu *Universul*. I-a făcut apoi pe lung te-oria *indispensabilei continuități în direcția Ministerului de Externe*. Ottescu a avut impresia că era la adresa mea.

— În ședința de alaltăieri, la Cameră, am executat (cu prilejul legii distribuirii împrumutului) pe un numit Plătăreanu, raportor obraznic, care-și permisesese să mă atace prostește în raportul său. Primesc acum, prin „Serviciul Presei” tăieturile din ziare. Succesul a fost mai mare decât crezusem.

— Citit raportul Auboin — ultimul. E crud pentru Guvern, dar bine documentat, și just. Și totuși n-are dreptate: o țară trebuie înainte de toate să trăiască. Principiile ortodoxiei financiare și economice, în momente de criză ca acestea, nu se pot menține decât cu călcare în practică, a celor susținute în teorie. E regimul minciunii și cârpelii în plin.

9 februarie. — Revăzut pe Ar. Blank care îmi dă amănunte asupra lichidării datoriilor Băncii Blank. El speră să plătească tot până la sfârșitul termenului concordatelor, precum și suma pe care o mai dărește Statului deși a fost scos din oblige, datoria aceasta fiind trecută în contul Băncii Industriale — mofluză.

Am fost să văd pe Titulescu, tot gripat. L-am găsit furios împotriva lui Manolescu-Strunga și a Guvernului care tolerează „nebuniile” pe care ministrul de industrie le comite la Londra. Nu s-a mulțumit, pe baza deplinelor puteri ce i s-au dat, să angajeze transferuri foarte oneroase pentru noi și care constituie un precedent periculos pentru reglarea datoriilor noastre în alte țări, dar a îndrăznit să confere și decorații (cu asentimentul Regelui) la diferite personalități engleze, fără ca el (Titulescu) să fie măcar consultat, atunci când atâția oameni care l-au servit acolo au rămas nedecorați! Această afacere de nimic l-a supărat pe Titulescu mai mult decât greșelile mari și de ordin general pe care Strunga le comite peste graniță. În ziarele de azi citesc că Excelența de la Industrie a fost rechemată de urgență în țară „unde prezența sa este indispensabilă”, după formula obișnuită. De altminteri Titulescu pare deprimat. Poate e și gripă la mijloc. E plin de dispreț pentru Guvern, de care se simte izolat. Tratează pe Mac Donald de idiot, pe Laval de prost, pe Jeftici de burtă-verde. Numai Kemal și Mussolini scapă cu fața curată. Hitler e și el un nărod, care n-a știut și nu știe să profite de împrejurări, să semneze pactul oriental și să obțină în schimb „die Gleichberechtigung”. „Nu sunt oameni nicăieri. În Franța de când a murit Briand, Poincaré, Barthou e o jale. Suntem câțiva, Beneș, eu, care formăm ca un corset pentru menținerea păcii în Europa. Dacă nu ne opuneam la înțelegerea în 4 n-am fi ajuns la acordul de la Roma nici la cel de la Londra. Am ajutat mult (!) la încheierea acestor acorduri, și am servit

astfel bine pacea. Am împăcat România cu Rusia sovietică. Aștept să se înțeleagă Germania cu Franța ca să pot merge și la Berlin. Și apoi, sunt sătul, mă, mă duc să mă odihnesc!“

Îmi vorbește despre Beneș care va fi ales în curând președinte al Republicii Cehoslovace. Massaryk nu mai poate sta,¹ și-a pierdut facultățile intelectuale, nu mai are memorie și nu mai poate vorbi decât englezește. Am întrebat pe Titulescu dacă știe cine ar lua locul lui Beneș, în cazul când acesta ar trece în al lui Massaryk. Mi-a răspuns c-ar fi trebuit să fie Osuski (ministrul cehoslovac de la Paris) dar că Beneș va numi la început (i-a spus-o) pe Krofta (ajutorul său actual) căruia trebuie să-i dea această satisfacție. Krofta are însă 60 de ani și nu va rămâne în capul Ministerului de Externe decât 2 ani. Apoi, va fi Osuski 12 ani, căci Beneș e sigur de 2 președinții a câte 7 ani! Viitorul Suveran al „Bemilor“ a rugat chiar pe Titulescu — spune el — să vorbească cu Osuski (un bun prieten) și să-l prevină de aceste proiecte. „Când am povestit lucrurile astea Regelui, s-a mirat de siguranța lui Beneș, de a dura atâta vreme în fruntea treburilor țării sale, și repeta întruna: «12 ani, 12 ani, frumos lucru. — Paisprezece, Sire, i-am spus și vezi de-aia merg bine treburile acolo». Eu nu pricep pe Beneș că primește — el nici n-are mare poftă în fond, s-a obișnuit să bată cu ciocanul de 16 ani, îi va veni greu să stea acum închis într-un palat. Eu n-aș putea, și n-aș primi niciodată!“

— „Ce, mă, vrei să te faci președinte de Republică? Am să te spun Regelui!“ — A sărit înțepat de vorbele mele și a început să urle că niciodată nu e priceput cum trebuie. În realitate nu pricepuse el gluma mea!

Ne-am părăsit prieteni și i-am propus să mai facem o dată puțină politică internă împreună. „De ce nu?“ a fost răspunsul lui și a rămas să ne mai întâlnim, să mai vorbim.

10 februarie. — A doua zi după sosirea mea din Egipt mi s-a adus copia unui raport al lui Pitulescu (directorul Poștelor) adresat d-nei Lupescu, în care înaltul funcționar relatea înaltei doamne (raportul începea: Înaltă Doamnă!) părerile diverșilor conducători politici (eu nu figuram) asupra zisei doamne, interceptate la telefon. Raportul ar fi fost făcut în casa d-nei Cernăianu, (unde ar exista un adevărat oficiu de informații al Lupeascăi), cu colaborarea acesteia. Factum-ul, care a circulat în tot orașul (mie mi s-au adus vreo cinci exemplare în spațiul a câtorva zile) mi-a părut suspect fiindcă conținea și un pasaj supărător pentru mareșalul Averescu care nu putea să fi fost redactat în casa d-nei Cernăianu. Am ară-

¹ Beneș și Titulescu s-au înșelat căci Massaryk și-a revenit în fire și a mai durat zece luni.

tat în *Amințirile* mele rolul d-nei Coca Cernăianu ca agent de legătură între mareșal și Lupeasca. Ea este o devotată averescană — mareșalul a poreclit-o „Madame Talleyrand“ și îi apreciază mult inteligența — și este exclus ca ea să se fi pretat la o acțiune menită să scadă șansele lui Averescu față de o apropiere cu mediul Lupescu. Bănuiala mea era îndreptățită — raportul este aprocrif, și mi se spune astăzi că Siguranța a descoperit pe adevăratul autor, o licheluță din redacția unei foi efemere.

— Aflu, prin Zizi Cantacuzino, că Garda de Fier (legal dizolvată) s-ar transforma într-un partid cu titulatura „Totul pentru Țară“ și că ar fi obținut deja de la comisia specială de pe lângă Ministerul de Justiție un semn electoral: un pătrat cu 2 puncte. Am trimis vorbă lui Zelea Codreanu că ar fi o mare greșală: numai pasărea Phoenix renaște din cenușile ei, și apoi un partid sau o grupare politică nu trebuie să renunțe la privilegiul de a fi o grupare persecutată. Cu cât gardiștii vor fi mai strânși cu ușa și închiși, cu atât popularitatea lor — pentru moment scăzută din cauza inacțiunii ce și-au impus — va crește.

12 februarie. — Nae Ionescu trebuia să țină ieri seară la ora 6 o conferință la Fundația Carol, cu un subiect de agitație națională. La ora 6 fără un sfert — aula era plină — conferința a fost interzisă și poliția a venit să evacueze sala. Nae Ionescu, care sosise, a plecat și după el au plecat pâlcuri-pâlcuri studenții. Dând în piață de forțe militare reduse, studenții s-au luat la bătaie cu soldații. Au fost 6–7 soldați răniți și tot atâția studenți. Trupe venite în ajutor au barat străzile și au curățit piața. Nu fără a se face uz de petarde și de bombe cu gaze lacrimogene. Încăierarea a fost serioasă. Maiorul Hociung, din Jandarmerie, a fost destul de grav atins la cap. La ora 6 soseam tocmai la Jockey-Club și de acolo se auzeau vuietul și strigătele din piața Palatului. Tot incidentul e datorat prostiei Ministerului de Interne. Dacă n-ar fi interzis conferința nu s-ar fi întâmplat nimic. Dacă aș fi fost eu ministru de interne, nu numai că n-aș fi interzis conferința, dar m-aș fi dus să asist la ea. E a doua încăiere-rare cu studenții, în ultimele zece zile. Prima a fost prilejuită de filmul sovietic „Locotenentul invizibil“ la cinematograful Regal. Studenții au spart tot, și o bătaie în regulă s-a încins între ei și poliție. Garda de Fier începe iar să se miște. Gazetele de azi-dimineață sunt mute asupra ce-lor întâmplate ieri, după cum mute au fost după încăierarea de la cinema-tograful Regal. Mutism impus, bineînțeles.

— Se vorbește iar de criză în Guvern. Noul ministru de finanțe Antonescu a cerut tuturor colegilor săi să reducă cu 10% bugetele respecti-

velor Departamente. Toți au convenit, afară de dr. Angelescu care nu vrea să audă de reducere, ci cere, dimpotrivă, un spor, amenințând cu demisia în cazul în care ar fi refuzat.

13 februarie. — Ieri seară masă de adio oferită lui Auboin, de ministrul finanțelor, la „Clubul miliardarilor“. Plasament bizar: sunt așezat după guvernatorul Băncii Naționale și după junele Victor Bădulescu subsecretar de Stat — bizar dar plin de tact, căci am la stânga pe Ma-noilescu și în față pe Gr. Filipescu. Victor Antonescu îmi confirmă neînțelegerea cu dr. Angelescu pe care-l numește „Napoleonul învățătorilor“. Într-o întrevedere avută cu el în prezența lui Tătărescu, Angelescu a refuzat orice reducere în bugetul său spunând că mai bine demisionează. Antonescu i-a răspuns că n-are nevoie să demisioneze, fiindcă preferă dânsul să plece. Antonescu mai adaugă că ar fi declarat primului ministru că, dacă până sâmbătă toți miniștrii nu consimt la reducerea cerută de 10%, poate să-l considere ca demisionat. Am mai schimbat cu amicul Victor câteva păreri asupra situației politice: e om cu bun simț și vede lucrurile cum sunt.

14 februarie. — Ieri, audiență la Rege; nu-l mai văzusem de luni de zile — l-am găsit vesel și plin de voieșie: *rex beatus în felicissimo regno*. Cuvinte amabile și fără valoare, suficiente pentru restabilirea relațiilor cordiale între noi. Vorbit de multe. Își dă seama de greutatea „mais il ne s'en fait pas“, s-a obișnuit cu paliativele și cu cârpelile, și pare convins „que tout finit par s'arranger“. I-am vorbit de intervenția lui Franasovici. Mi-a confirmat că Franasovici venise la mine cu învoirea lui. La întrebarea dacă aprobă combinația propusă, mi-a răspuns evaziv, iar în cât privește o colaborare a lui Tătărescu cu mine mi-a spus textual: „Nu știu dacă *voi* face apel (va să zică, *el*, nu *Tătărescu*) la d-ta, dar dacă *voi* face, te rog să primești în principiu. Pentru detalii vei face cum vei vrea.“ Ce comedie mai e și asta? Vrea poate, după ce actualii guvernanți vor fi făcut strigările pentru Constituantă, să-i schimbe? M-a sfătuit să țin contact cu Guvernul.

Mi-a mai spus că contractul Skoda se va anula¹. Se vor anula numai bateriile deja gata, chestiune de vreo 300 milioane. Pe chestiunea „afacerii Skoda“, pare pe același teren ca mai înainte, și ar fi mulțumit dacă *s-ar spune tot*. Mai vorbim de una de alta. Impresia mea es-

¹ *Regele*: Contractul Skoda se va anula. — *Eu*: Nu se va anula Sire! — *Regele*: Știu eu mai bine ca Tătărescu! *Eu*: Nu mi-a spus Tătărescu, nu mi-a spus nimeni. Dar Skoda va primi condițiile. *Nu poate face altfel*. Trebuie să-și salveze obrazul. — *Regele* a rămas pe gânduri.

te că-și dă seamă de situația precară a Guvernului dar că nu va face nimic pentru a-l schimba înainte de închiderea sesiunii. N-am impresia că ar dori un Guvern de partid (programul lui Mihalache și certurile din Partidul Național-Țărănist sunt privite fără nici o simpatie) ci unul în afara de partide. După ce am vorbit despre eventualitatea intrării mele într-un Guvern liberal și i-am spus: „Va să zică am capitulat?“ mi-a răspuns răspicat (!) „Deloc, dar fiecare lucru la rândul lui“. De cinci ani de când aud acest cântec! Le încurcă toate. La afirmația mea că în acest caz nu văd avantajul pentru nimeni ca să mă uez înainte de timp într-un Guvern falit, îmi răspunde cu candoare: „De ce să te uez? Nu cred.“

În concluzie i-am spus și de rândul acesta că sunt la dispoziția sa în orice formațiune pentru realizarea unor măsuri radicale — pentru cârpeli nu.

Cu toată lipsa mea de încredere — cu toată lipsa lui de hotărâre, ne-am despărțit foarte prieteni.

— În răspunsul dat de Titeanu la Camera în chestiunea interzicerii conferinței lui Nae Ionescu, arțăgosul subsecretar de Stat a fost foarte dur față de animatorul Gărzii de Fier. A reamintit încurcăturile lui Nae de la *Cultura Românească* (Aristid Blank are o scrisoare de la el în care mărturisește delapidările făcute) și atitudinea lui ciudată în timpul războiului (se zice că trimis într-un lagăr de concentrare ca student român găsit pe teritoriul german, boșofilia lui l-ar fi eliberat, și că odată liber s-ar fi pus în serviciul propagandei germane — lucruri nedovedite).

15 februarie. — Jean Th. Florescu a fost ieri dimineață la mine, să-mi povestească audiența lui la Rege, avută în aceeași zi cu mine. Mi-a spus că Regele l-a ținut un ceas, și că în acest răstimp, el, Florescu n-a făcut decât să mă laude pe mine. Că eu sunt singurul om care poate face față greutăților actuale, că eu singur am avut soluții în trecut și că am și pentru viitor (de unde știe el?), că sunt singurul om politic inteligent care a mai rămas în viață, că toată lumea mă vrea la Guvern — și așa și pe dincolo. L-am întrebat: „și ce zicea Regele?“ — „Îi părea bine de ce spui, și te iubește foarte mult!“ — „Merçi!“

Caraghios cum e, Jean Th. a încheiat spunându-mi că de azi înainte el e omul meu. „Eu nu mă pot lega de un om mai prost ca mine. Eu nu mă pot lega decât de un om mai inteligent ca mine!“. Mi-a cerut voie să rămână în contact mai des cu mine. Acordat.

— Primit și vizita lui Sola. Vechea lui marotă: mai puțină Mică-Antanță și mai multă Românie. Îmi confirmă și el schimbarea în jurul lui Titulescu în ce privește Italia. Informație interesantă: acțiunile lui Titulescu scăzuseră chiar pe lângă Barthou, de la vizita lui în București unde constatasese că situația lui Titulescu în România era departe de a fi ceea ce credea la Paris. Poate că pusese câteva vorbe bune și Majestatea Sa.

Îmi dă câteva lămuriri interesante asupra politicii Italiei în Abisinia. Îmi vorbește de geniul politic al lui Selassié (Negusul) și al lui Zogu (Regele Albaniei) — pe care îi consideră printre cei mai inteligenți oameni politici din câți cunoaște.

— Madgearu a atacat violent alaltăieri Guvernul în Cameră, fiindcă s-ar fi scos din obligo Banca Comerțului din Craiova (Neamțu) pentru o sumă de 350 milioane sub pretext de portofoliu agricol. Guvernul n-a răspuns încă.

— Discutat cu Goga asupra situației politice. Am căzut de acord asupra următoarelor puncte:

1) Nu intrăm într-un Guvern liberal decât dacă se modifică Constituția și în acest caz numai după ce se vor fi făcut strigările și se va fi dizolvat prin urmare actuala Cameră;

2) În acest caz, el și cu mine vom fuziona imediat după intrarea noastră în Minister, spre a ne prezenta împreună în alegerile pentru Constituantă;

3) În cazul unei schimbări de Guvern și înlocuirea lui printr-unul în care nu am intra nici unul nici altul, sau în caz că nu s-ar face nici o schimbare, vom fuziona de asemenea pentru lupta împreună în alegeri sau împotriva regimului actual¹.

— O nouă tâmpenie a cenzurii: s-a tăiat în toate ziarele de ieri dimineață informația fără nici un comentariu privitoare la audiența mea la Rege! Și raportul apocrif al lui Pitulescu către Lupeasca circulă în sute de exemplare!

— Mare emoție aseară: duminică se va face inflația! Aceasta fiindcă s-a aflat că Banca Națională va reduce acoperirea metalică statutară de la 35 la 25%. Măsura ar fi rațională, dată fiind suprimarea convertibili-

¹ Ceea ce nu l-a împiedicat pe Goga să fuzioneze trei luni mai târziu cu Cuza, fără nici măcar să mă prevină. Trocarul tot trocar.

tății, dacă devizele deblocate s-ar pune în serviciul transferurilor. Dacă e însă vorba numai de o sporire a circulației monetare, fără altă bază, măsura e periculoasă. Să așteptăm.

16 februarie. — Franasovici a fost ieri din nou la mine să mă întrebe ce mi-a spus Regele cu privire la propunerea lor. I-am povestit că Regele mi-a confirmat autorizarea ce i-o dedese de a-mi vorbi, dar că nu l-am găsit hotărât asupra formației, în principiu, ea fiind legată de schimbarea Constituției — față de care M.S. pare a șovăi încă. Ne-am înțeles că Tătărescu va pune categoric chestiunea Regelui. O va pune?

— Stoian, omul Băncii Națiunii, pe care nu-l mai văzusem de când îi zicea „băncuță“ (fiindcă pleda la judecătoriile de ocol pentru 50 de bani) și „stropitoare“ (fiindcă te scuipa când vorbeai cu el) — adică dinainte de război, a cerut să mă vadă. L-am primit azi. Îl știam de mai bine de 30 de ani avocat și om de casă la Averescu. Acum pare că este și în bunele grații ale d-nei Lupescu, deși cam ars, fiindcă s-ar fi angajat față de aceasta să împiedice pe Averescu să ia cunoscuta atitudine — și n-a reușit. Scopul vizitei lui Stoian era să-mi împărtășească următorul plan: Averescu să facă o declarație publică prin care să arate părerea lui de rău pentru plecarea tuturor celor care succesiv au părăsit Partidul Poporului și făcând un călduros apel la ei, să le ceară să se întoarcă. Înainte de toate ar fi vorba de mine și de Goga. Dacă apelul lui Averescu ar fi ascultat, mareșalul ar părăsi, după întregire, șefia partidului și mi-ar ceda-o mie. Stoian pleacă la Riviera, unde se află Averescu, și crede că va convinge cu atât mai ușor pe acesta să facă gestul cerut, cu cât știe că merge înaintea dorințelor lui intime luând inițiativa pe care vrea să o ia.

Am răspuns lui Stoian indirect, arătându-i că relațiile mele personale cu Averescu sunt bune, dar că nu poate fi vorba de o colaborare politică cu el, sub nici o formă, cât timp se menține pe linia ultimului manifest pe care l-a semnat împreună cu Gh. Brătianu. La sfârșitul lui ianuarie a apărut într-adevăr — și a fost afișat și pe zidurile Bucureștilor — un manifest galben în care se batjocorea prin subînțeleșuri, pe cunoscută chestiune, persoana Regelui. Scris fără convingere și fără avânt, mirosind mai mult a șantaj, manifestul este semnat de mareșalul Averescu și de Gh. Brătianu. Stoian e de acord; el crede însă că semnătura mareșalului pe manifest e cu tâlc. Înainte de plecarea lui în străinătate mareșalul ar fi parafat în fața lui Stoian un manuscris pe care i l-ar fi trimis Gh. Brătianu, spunând: „vom vedea la întoarcere“. Textul lui Brătianu se îndepărta foarte mult de un text redactat în ajun de mareșal,

foarte scurt, și în locul căruia Brătianu trimisese pe al lui. Stoian crede că mareșalul n-a considerat textul lui Brătianu ca definitiv, așa se explică că el n-a fost supus nici examenului comitetului de direcție al Partidului Poporului, nici măcar examenului locotenentei de direcție a partidului, instituită de mareșal la plecare. După audiența, decorarea (cu Meritul Cultural) și captarea lui Trancu-Iași, și după proslăvirea Regelui de către acesta la banchetul ce și-a organizat pentru 50 ani de viață publică — Toma (georgistul de la Iași) s-a grăbit să imprime manifestul, ca să angajeze partidul averescan pe o cale care, în acest partid, n-ar fi aprobată decât de Papacostea, Al. Oteteleşeanu, Anib. Teodorescu și câțiva alții. Toți aceștia — spune Stoian — își prepară drumul spre Gh. Brătianu. Cel care duce această intrigă e Papacostea, care tot după expresia lui Stoian „e cu trei picioare la Gh. Brătianu și numai cu unul la Averescu“. De altminteri Averescu a îndepărtat pe Papacostea din intimitatea sa (această afirmație a lui Stoian mi-a fost confirmată și de alții), și toate aparențele sunt, conchide interlocutorul meu, că în curând alianța lui Averescu cu Gh. Brătianu se va desface și că mareșalul va da în public dovezi de atașamentul său față de Coroană¹.

„Nimic nu m-ar mira din partea lui Averescu“, a fost ultimul meu cuvânt; „să așteptăm prin urmare evenimentele“. Și astfel m-am despărțit de Stoian cu care am pierdut, probabil, un ceas.

— Am văzut azi-dimineață pe Nae Ionescu pe care nu-l mai întâlnisem de mult. Deșănțat mai mult decât oricând împotriva Regelui — entuziast mai mult decât oricând de acțiunea Gărzii de Fier, în viitorul căreia are deplină încredere. Merge în fiecare duminică în provincie și cutreieră țara din oraș în oraș; zice că pretutindeni e întâmpinat de o lume bună. Dacă până la 1 martie nu i se dă drumul să scoată *Cuvântul* va începe să scrie în jurnalul lui Maniu (*România Nouă* la Cluj). Îmi explică că nu e vorba de transformarea Gărzii de Fier, care rămâne intactă. „Totul pentru Țară“ ar fi o grupare anexă și legală, care ar apărea numai în alegeri și în capul căreia ar fi generalul Zizi Cantacuzino — Zelea Codreanu rămânând în fruntea Gărzii de Fier. Întrucât privește activitatea Gărzii, la reproșul meu de inacțiune, Nae răspunde: „Vei auzi în curând vorbindu-se din nou de Gardă“. Să fie o amenințare față de cineva?

¹ Stoian se înșela. Șase luni mai târziu zbura el din Partidul Poporului, iar Averescu rămânea mai departe cu Gh. Brătianu.

17 februarie. — Victor Antonescu a făcut ieri la Cameră declarații foarte lămurite cu privire la schimbările statutare de la Banca Națională, care au stârnit vâlvă și care au emoționat atât opinia publică în ultimele 3 zile. Nu e vorba de reducerea stocului metalic de la 35 la 25% (deși ar fi rațional să se facă căci *de fapt* azi acoperirea biletelor emise și în circulație nu e mult mai mare decât 25%); nu e vorbă nici de o nouă emisiune pe baza bonurilor de Tezaur remise Băncii în virtutea legii de Conversiune și în schimbul amputării portofoliului agricol cu 50 și 70% (se vorbea nici mai mult nici mai puțin de o nouă emisiune de 7 miliarde lei, parcă banii se pot fabrica ca acadelele). Nu e vorba de nici o inflație. E vorba numai să se înlocuiască în bilanțul Băncii, în contul efectelor — adevărata garanție a circulației fiduciare — valoarea efectelor amputate prin aceea a bonurilor de Tezaur reprezentând capitalizarea sumei de 450 milioane ce Statul varsă anual Băncii, în conformitate cu mai sus-menționata lege a Conversiunii.

Situația rămâne prin urmare neschimbată la Banca Națională: adică prefalimentară.

— Văzut ieri pe Aristid Blank. Îmi expune un plan interesant pentru dezvoltarea turismului în România. Politicește „marșează” à fond.

— Goga îmi spune că Regele face mare haz de firmă unui birt din București: „La Principesa Ileana, fost Berbecu”.

— Azi a venit la mine o delegație de foști combatanți cerându-mi sprijinul pentru anume favoruri de acordat celor decorați cu Coroana sau cu Steaua cu panglica Virtuții Militare. Ieri, a fost alta de podgoreni cerându-mi să lupt pentru stârpirea viilor în șes, care ruinează cu poșirca lor pe adevărații viticultori din regiunile de deal. Am promis tuturor concursul meu. De se vor alege numai cu atât!

18 februarie. — Ieri, Adunarea Generală a Băncii Naționale a decurs în liniște. Modificarea Statutelor în sensul declarațiilor lui Victor Antonescu la Cameră. În plus: îngrădiri pentru revocarea guvernatorului și „o indemnizație” administratorilor și cenzorilor la expirarea mandatului lor. De fapt, li se acorda deja de multă vreme leafa pe un an în plus. Acest bacșiș, escamotat în bilanț, devine de acum înainte statutar.

19 februarie. — Văzut ieri pe Victor Antonescu la finanțe. E plictisit dar senin: dacă nu i se acordă tot ce cere, pleacă. Și dorește să ple-

ce. Contează mai ales pe sporul impozitului asupra cifrei de afaceri, spor care trebuie să-i aducă între 1 și 2 miliarde. Iluziile sunt frumoase.

— A murit Gioni Peretz, profesor universitar, președintele Cercului de Studii al Uniunii Agrare. Intelligent, foarte citit — era lipsit de caracter și de scrupule. Profesor bun, foarte bun chiar — își specula zice-se elevii la examene. Anul trecut avusese o hemoragie cerebrală, dar scăpase cu viață. O a doua hemoragie l-a răpus acum în câteva minute.

— La Palatul de Justiție e mare agitație și mișcarea începe să se întindă în toate barourile din țară. Pretextul este *numerus clausus*, ade-văratul resort care împinge acțiunea este însă foamea. Jumătate din avocați nu mai câștigă nimic. Sunt unii care trăiesc cu un ceai și un còvrig pe zi. Cei mai părăsiți de Dumnezeu sunt avocații români. Cei evrei, mulțumită solidarității israelite, își mai găsesc o pâine. De aici curen-tul antisemit. Mișcarea pare serioasă. În gazete, bineînțeles nimic: ope-rează cenzura.

20 februarie. — Titulescu a oferit ieri un dejun de adio la Afacerile Străine, ministrului german Dehn-Schmidt, rechemat numai după câteva luni de activitate la București. Dejunul e în tradiția Afacerilor Străine — mai puțin obișnuit e discursul ministrului de externe, la sfârșitul mesei. Mai niciodată în asemenea împrejurări nu se rostesc discursuri. De data asta nu numai că s-a rostit unul, dar discursul lui Titulescu a fost neașteptat de călduros, căldură greu de pus pe seama scur-tei și aproape nulei activități a d-lui Dehn-Schmidt. Cuvintele ministru-lui nostru de „egală securitate“ tindeau să încadreze activitatea diplo-matică a amicului Titulescu în negocierile de un ordin mai general du-se în momentul de față între Germania, Franța și Anglia. Titulescu a terminat prin cuvinte duioase la adresa Germaniei și a lui Hitler. Mani-festarea căpătă un relief și mai accentuat prin prezența lui d'Ormesson, ministrul Franței.

— Mi se spune că soția generalului Samsonovici, o brună picantă și „rondoletă“ cum ar zice Grigorcea, a fugit cu junele Alimăneșteanu, fi-ul Sarmisegetuzei. Generalul s-a dus după nevastă, și a adus-o înapoi acasă. O fi?¹

22 februarie. — Pamfil Șeicaru, ajuns milionar, deputat și perso-naj cu vază a atacat acum câteva zile în Cameră, cu violență, pe Po-klevsky. Cum dl. Ostrovski, noul ministru al Sovietelor îi făcuse cu 2

¹ A fost. Dar toate s-au liniștit căci dama s-a întors la... datorie

zile înainte o lungă vizită la *Curentul*, am bănuir că „cernoveții“ Moscovei erau în dosul noii atitudini manifestată cu acest prilej de Șeicaru. Titulescu, pe care l-am văzut ieri, îmi dă o altă explicație. Șeicaru fusese invitat la masă de Titulescu pentru marți seara. Duminică dimineața a apărut însă în *Curentul* un violent articol împotriva Sovietelor; probabil că directorul cinstitei foi pierduse din vedere invitația acceptată la ministrul de externe. Neștiind cum să apară în fața lui Titulescu, Șeicaru, obișnuit cu practica compensațiilor, a socotit că repară gafa făcută atacând „à fond“, luni, pe Poklevsky. Rezultatul a fost însă, adaugă Titulescu, „că l-am repezit și l-am făcut a doua zi cu ouă și cu oțet pentru ambele ieșiri“.

Deși ministrul nostru de externe nu mai vedea lucrurile decât prin prisma de la Moscova, recunoaște totuși că Savel Rădulescu, răspunzând lui Șeicaru, trebuia să protesteze împotriva atacurilor îndreptate în contra lui Poklevsky, și susține că ar fi spălat capul subsecretarului său, în această privință. „Dar și Poklevsky cu rușii lui îmi fac numai plictiseli. Ghicesc mâna lor în toate manifestările antiamicale față de Soviete și de reprezentantul lor în București. Îmi crapă obrazul de rușine când compar amabilitatea lui Litvinov (!) cu grosolăniile noastre. Când a sosit, în lipsa mea, un consilier de legăție de la Moscova ca să ia în primire cheile Legăției, protocolul nostru a găsit de cuviință să nu delege pe nimeni să-l primească la gară. Dl. Zarifopol a declarat că nu avea nici un precedent, că știa bine cum trebuie primit un ministru plenipotențiar, dar nu un consilier sau prim-secretar de legăție! Cel dintâi trimis al Rusiei după atâta vreme de încordare în relațiile noastre, a fost lăsat pe mâna poliției și a Siguranței! A venit pe urmă Ostrovski. Eram în București. I-am telefonat în seara sosirii lui rugându-l să treacă pe la mine cu scrisorile lui de acreditare în vederea audienței la Rege. Mi-a răspuns jenat că nu mi le putea comunica fiindcă i se opriseră toate bagajele la vamă. Era într-o duminică; indignat, am pus să spargă vama și i-am dat bagajele! Dar chestiunea cu steagul, n-o știi?“ — „Nu.“ — „Acum chiar în ziua sosirii mele, s-a arborat pe localul vechii legății rusești steagul imperial! Am trecut pe acolo din întâmplare și m-am crucit: au înnebunit rușii! Nu acuz personal pe Poklevsky, dar cine a dat steagul? Poklevsky pretinde că nu mai avea nici un steag! Să-i ia dracul! Dar culmea culmilor a fost publicarea în *Lumea* din Iași a unui întreg scandal născocit, în care d-na Ostrovski juca un rol trivial! Bietul Ostrovski a avut tactul să nici nu se plângă la mine, deși o putea face, căci trăim sub regim de cenzură. Săracul a cerut să mă vadă acum câte-

va zile ca să-mi comunice răspunsul lui Litvinov¹ în același ceas în care era remis la Londra și Paris, miniștrilor de externe. Fără să precizeze nimic mi s-a plâns de atitudinea lui Poklevsky, în general. Nu vrea să-mi creeze însă nici o dificultate. Ar fi putut să ne reclame remiterea întregii arhive a Legației, pe care n-a mai găsit-o și pe care eram datori să o păstrăm sigilată, cât timp Rusia n-avea un reprezentant la noi. Nu reclamă nimic, nu vrea să ne facă nici o greutate, dar ar fi dorit ca și Poklevsky să se mai potolească. Ce să mai spun eu? Parcă eu nu știu că mă lucrează personal pe lângă Regina Maria, și că aceasta la rândul ei mă lucrează pe lângă Rege? Nici Regele nu se poartă cum trebuie cu Ostrovski. — „Dar am citit în ziare că l-a poftit la dejun“. — „Nu e adevărat, nu l-a poftit, și nici nu e amabil cu dânsul. Am făcut împăcarea cu Sovietele cu consimțământul lui. Dacă nu vrea, n-avea decât să n-o facă. Toată asta e influența Reginei, împinsă de Poklevsky.“

Titulescu mi-a povestit îndelung și chestiunea cu biserica rusească. Era indignat de afirmația lui Poklevsky că trecerea bisericii la sârbi se făcuse cu consimțământul lui, al lui Titulescu. Nu se amestecase în nimic. Poklevsky, pe care îl consideră ca pe un om de o rară inteligență și dibăcie diplomatică, a venit într-adevăr în mai trecut să-i ofere biserica. „El știa bine că dacă voi spune *da* voi avea de furcă cu Sovietele și dacă voi spune *nu* îmi vor aprinde paie în cap toți ortodocșii români și toți pravoslavnicii ruși.

I-am răspuns atunci amicului Poklevsky: fă cum vrei și ce știi, pe mine nu mă privește chestiunea asta. E o chestiune între ruși. Eu nu pot însă primi biserica de la d-ta; de ce nu-mi oferi și Basarabia!? Poklevsky a priceput și s-a înțeles cu Ciolac Antici.“

Dar lucrurile nu s-au terminat aici. După ce la Geneva s-au înțeles despre toate, Titulescu ar fi mărturisit lui Litvinov că mai există o chestiune plicticoasă, chestiunea bisericii din București, și i-a povestit cele petrecute. Litvinov ar fi protestat, ar fi spus mai întâi că nu vrea să dea biserica sârbilor, și apoi că dacă sârbii vor să o ia, să o plătească. „Nu suntem nici așa de săraci nici așa de bogați, dar în tot cazul câteva milioane ne-ar face plăcere.“ Vorbea simpaticul Litvinov, redevenit pentru moment Finklestein, de nimic mai puțin decât 30–40 milioane lei. „Dacă e să o dăm pe gratis, a adăugat comisarul Sovietelor, mai bine o dăm României — dar Iugoslaviei niciodată.“ Titulescu a vorbit lui Jef-tici, dar acesta pe cât se declarase de dispus să primească biserica pe gra-

¹ Relativ la atitudinea Rusiei față de Pactul Oriental de neagresiune și de asistență mutuală.

tis, pe atât s-a arătat de plictisit să o plătească. Văzând că lucrurile se încurcă, Titulescu a reluat chestiunea cu Litvinov explicându-i că locul ar avea o valoare mare — dată fiind situațiunea lui — numai dacă s-ar dărâma biserica, că dărâmarea unei bisericii ca debut al Sovietelor în România ortodoxă ar stârni o adevărată mișcare ostilă în opinie publică și ar constitui prin urmare o greșeală, că dacă nu se dărâmă biserica valoarea locului este nulă, că prin urmare cea mai bună soluție ar fi ca Sovietele să dăruiască biserica Statului român. Litvinov a priceput și a primit propunerea lui Titulescu cu următoarea caracteristică și interesantă rezervă: *dacă vreodată Biserica Ortodoxă ar redeveni biserică dominantă în Rusia, capela din București să fie restituită Statului rus*. Nici un protocol scris n-a confirmat această înțelegere rămasă numai verbală, iar la cererea lui Titulescu să fie autorizat să comunice această clauză Camerei române, Litvinov a sărit ca ars, și a rugat pe colegul său român să o ție secretă. De aceea mi-a spus-o mie. „Numai ție!“ după formula cunoscută. Poate că din toate câte au „pertractat“ cele două vedete ale politicii internaționale, această rezervă formulată de bolșevicul intransigent să fie mai importantă decât tot calabalâcul de înțelegeri și de pacte adus de Titulescu de la Geneva. Ea dovedește într-adevăr nesiguranța Moscovei pentru ziua de mâine și face să se întrevadă posibilitatea unei evoluții sociale mult mai interesantă decât toate înțelegerile platonice și fățarnice pe baza cărora s-au reluat raporturile noastre cu Anarhia de peste Nistru.

Povestirea lui Titulescu, în această chestiune a bisericii rusești nu se potrivește cu versiunea lui Poklevsky. Poklevsky pretinde că n-a vorbit cu Ciolac Antici decât după *autorizarea formală* a ministrului nostru de externe, iar Ciolac Antici n-a primit să transmită propunerea la Belgrad decât *după ce a luat el însuși avizul* lui Titulescu, și l-a constatat favorabil. Mai mult: actul a fost făcut de Rosenthal, avocatul Legației iugoslave, care n-a primit să-l redacteze decât *după ce a luat consimțământul lui Titulescu*. Am impresia că Titulescu se descarcă acum pe Poklevsky de o plictiseală care și-a creat-o singur. Plictiseală care se mai complică încă și prin pretențiile Patriarhului de a „româniza“ numaidecât fosta biserică rusească. Or, colonia rusească de aici ține morțiș să aibă o biserică a ei, nu atât din cauza limbii cât din pricina stilului vechi rămas în vigoare în bisericile rusești și sârbești. E vorba să se rezolve întreaga problemă dându-se sârbilor pentru ruși, altă biserică din București.

Întrucât privește uneltirile lui Poklevsky pe lângă Regina Maria, poate să fie ceva adevărat, în tot cazul nu era nevoie de intervenția lui pentru a crea o atmosferă de antipatie între Cotroceni și Misiunea sovietică. Dimpotrivă Poklevsky mi-a spus odată că Regina nu va rezista mult dacă i se va cere să primească pe ministrul Sovietelor. Era în toamna trecută, și Poklevsky mi-a reproduș chiar cuvintele Reginei: „Je ne veux pas recevoir ces gens-là, je ne veux pas serrer leurs mains rougies de sang. Si mon fils insiste je ne sais pas que je ferai, en tout cas j'ai l'absolution de ma soeur“. (Marea Ducesă Kiril, Împărăteasa Rusiei *in partibus*.) Tot Regina povestea lui Poklevsky, că în Anglia, Regele, ca să nu dea mâna ambasadorului Sovietelor, nu mai dă mâna nici unui ambasador (în ceremoniile oficiale, presupun).

— Liberalii și țărăniștii care până ieri se certau ca ȣiganii, în Cameră, pe legea cooperației, au convenit să caute și să găsească o împăcare, fiecare partid menajându-și escrocii lui.

Aflu de la Finanțe că deficitul pe anul 1934/1935 se va urca la 5 miliarde lei. Pe lângă acoperirea acestui deficit, noul buget trebuie să mai dispună de 2 miliarde pentru apărarea națională. De unde resurse noi în așa măsură?

24 februarie. — Dejunat ieri la Rioșanu cu generalul Antonescu¹. Nu-l văzusem încă de la mazilirea lui. Mi-a povestit multe. Afirmă că nu primise conducerea Statului Major decât cu condiția să poată realiza un întreg plan de reforme pe care le supusese Regelui și pe care acesta le aprobase în totul. A cerut Regelui, nu galoane nici onoruri, ci *asigurarea* că va fi susținut pentru aducerea la îndeplinire a programului său. Regele i-a dat această asigurare, mai mult, a cerut lui Antonescu să se înțeleagă întâi cu el asupra tuturor chestiunilor, chiar asupra acelor de aplicare și de amănunt, înainte de a vorbi cu ministrul de război. „Sire, va trebui să dau cu toporul“, a spus atunci Antonescu Regelui, iar acesta i-a răspuns: „Dă cu toporul!“ Generalul a mai cerut și autorizarea să supună și primului ministru (Duca) programul său. Regele a găsit că nu era nevoie, de vreme ce se înțeleșese cu el. „Sire, a insistat Antonescu, vă rog să mă autorizați să vorbesc și cu dl. prim-ministru. Voi avea greutăți, poate conflicte, nu e bine nici constituțional să expun persoana Majestății Voastre. Voi informa pe dl. Duca despre aprobare și des-

¹ Generalul Antonescu care fusese adus în fruntea Statului Major cu mari nădejdi, a fost îndepărtat, după mai puțin de un an, din postul de încredere ce ocupa și trimis la o Divizie. S-a spus că din cauza violențelor sale față de generalul Paul Angelescu, ministru de război.

pre autorizarea Majestății Voastre.“ — „Bine“ a fost răspunsul Regelui. Duca, care de altminteri ceruse pe Antonescu ca ministru de război (Regele a preferat pe Uică!), a aprobat fără nici o obiecție programul lui Antonescu și i-a promis tot concursul său. Acum iată cum s-a stricat căruțul. Câteva săptămâni după aceste cordiale înțelegeri (înainte de asasinarea lui Duca) generalul Ilasievici, un vechi prieten și camarad, a poftit pe Antonescu la dejun împreună cu d-na Antonescu; invitația fusese făcută cu 8 zile înainte, iar în dimineața zilei fixate, Ilasievici a venit la Statul-Major să o reamintească. „Venim, n-am uitat“, i-a spus Antonescu; cam jenat Ilasievici a adăugat: „Știi că va fi și d-na Lupescu!“ — Ca ars, Antonescu a replicat: „Nu trebuia să-mi întinzi această cursă, nu vin!“ — „Dar e și dorința Majestății Sale să fi prezentat d-nei Lupescu!“ — „Bine sunt soldat, dacă e ordinul Majestății Sale vin, dar te previn că mă voi opri aici, nu-i voi depune nici o carte, și înțeleg că și eu și nevastă-mea să mărginim aici raporturile noastre cu această doamnă! La masă, povestește mai departe Antonescu, am fost plasat lângă doamna Lupescu și nu i-am adresat nici un cuvânt! Am vorbit numai cu vecina mea din partea cealaltă. Din acel moment, Regele, care mă autorizase să vin la dânsul în orice moment pentru afacerile mele de serviciu, nu m-a mai primit 4 luni de zile.

Mai departe, generalul Antonescu îmi depănă tot firul „pertractărilor“ între el și Tătărescu și Titulescu, după asasinarea lui Duca. La început Tătărescu a vrut să-l aibă ca ministru de interne. A refuzat cu toate insistențele puse de toată lumea pe lângă dânsul. Regele primise, *seminase chiar decretul pentru numirea sa* (l-a văzut cu ochii lui), dar el, Antonescu, n-a vrut cu nici un preț. După sosirea lui Titulescu, noi insistențe să primească Ministerul de Război. A refuzat și acest Departament. Într-o zi, la Sinaia, a fost strâns cu ușa, o clipă. Erau iarăși prezenți Tătărescu și Titulescu. Primul ministru i-a spus că nu se mai poate astfel, că trebuie să primească Ministerul Armatei, că era ordinul Regelui. Ca să dovedească lucrul, Tătărescu a cerut Palatul la telefon și a întrebat (era seară) dacă putea veni a doua zi cu Titulescu și cu g-ral Antonescu, ca aceștia să depună jurământul. „Da“, a răspuns Regele. După o oră însă, a chemat Palatul de data asta la telefon pe Tătărescu ca să-i spună că Regele și-a schimbat dispozițiile și că așteaptă a doua zi pe Tătărescu singur. A doua zi Regele a comunicat primului ministru că preferă să lase pe Uică la Război. „Și așa am scăpat eu“. Cu Paul Angelescu, Antonescu a fost totdeauna în cei mai buni termeni, și-mi confirmă că fusese desemnat de el ca executor testamentar. Mai afirmă cu atâta

sinceritate încât trebuie să-l cred, că în momentul în care a refuzat Ministerul de Război, a recomandat călduros lui Tătărescu și lui Titulescu pe g-ralul Angelescu. Acesta, venind să-l vadă în ziua de Sf. Ion, Antonescu i-a spus și l-a conjurat să primească postul dacă cumva i s-ar propune. Paul Angelescu (care atâta visa) a făcut pe grozavul, și a declarat (atunci) că va refuza categoric. În același timp lucra cât putea prin doamnele Șep-tilici (cu care se ține de ani de zile) și Lupescu, devenite prietene inseparabile să ajungă la Minister. „Aflasem toate uneltirile lui, și când l-am văzut în fine ministru al armamentului mi-am pierdut toate iluziile despre dânsul, și prietenia noastră s-a năruit — căci m-a dezgustat fățarnicia lui.“

„Ca șef al Statului Major nu m-am înțeles cu Paul Angelescu din primul moment“, continuă Antonescu, și pare că discuțiile dintre ei au degenerat repede în certuri. Scena violentă care a fost dată ca pretext pentru scoaterea lui Antonescu de la Statul Major, în noiembrie, a avut în realitate loc în martie precedent. Dar raporturile au mers tot învrăjbindu-se. La un moment dat a intervenit Tătărescu. Antonescu a scris acestuia 3 scrisori *confidențiale* în care trata pe Paul Angelescu cu asprime și fără menajamente. „Ceea ce n-aș fi crezut niciodată, Tătărescu a remis scrisorile mele lui Angelescu!“ Antonescu mai afirmă că schimbarea lui a fost atât de bruscă, încât nu numai că n-a știut nimic despre ea, dar nici alții care ar fi trebuit să știe n-au știut. Chiar în ziua în care a fost chemat de Dinu Brătianu, acasă, care l-a întâmpinat cu următoarele cuvinte (Antonescu credea că-l chemase în chestiunea mutării lui): „Nu mai merge. Te-am chemat să te rog să mergi la Rege. Guvernul actual a făcut atâtea prostii în materie de armament, încât nu mai poate sta la putere. Nu te-aș ruga să faci acest demers dacă n-aș ști că vei fi bine primit. Am și eu legăturile mele cu Regele, și știu ce gândește.“ — „Dar bine, d-le Brătianu, d-ta nu ști ce s-a întâmplat azi-dimineață? Nu știi care e situația mea actuală?“ — „Nu, nu știu nimic“, a fost răspunsul lui Brătianu. — „Dar nu mai sunt la Statul-Major, nu mai sunt nimic!“ Șeful Partidului Liberal a rămas înmărmurit, și generalul Antonescu l-a părăsit fără să-i mai spună altceva.

Antonescu pretinde că n-a mișcat nici degetul cel mic în toată campania care s-a dezlănțuit în urma mutării sale de la Statul Major. Tătărescu i-a trimis într-o zi pe frate-său colonelul¹, să-l îmbuneze, să-i ofere mijloacele necesare pentru un frumos voiaj în străinătate. „L-am trimis cu dispreț înapoi la frate-său să-i spună că generalul Antonescu nu se vinde, dar să n-aibă nici o grijă, căci nu voi descinde în stradă și în-

¹ Un an mai târziu general și apoi scos la pensie cu rușine...

teleg să rămân soldat disciplinat. A doua zi a revenit colonelul Tătărescu, de astă dată cu amenințări; l-am dat pur și simplu afară!”

Întrebat de mine dacă incidentul din toamna trecută cu raportul lui Paul Teodorescu către Rege, pe care dânsul l-ar fi reținut după sugestiile lui Titulescu corespundea cu realitatea; mi-a afirmat categoric că nici un cuvânt din această fabulă nu era adevărat.

Am mai vorbit cu Antonescu despre chestiunea armamentului. *El crede că se poate face tot în țară până la tunurile de 150.* „Dar de acestea nu avem trebuință. În Franța e altceva. Vecinii noștri n-au tunuri de 150. De ce ar trebui să avem noi? Ce fortificații să doborâm cu ele?”

Despre Rege, îl socotește bine înzestrat dar în mâna femeii. Nenorocirea, după dânsul, e Guvernul actual, de o platitudine dezgustătoare, care nu rezistă la nici una din „dorințele” d-nei Lupescu.

Vorbește tocmai ca Titulescu. Influența e vizibilă. Îmi aduc aminte că ultima dată când l-am văzut, Titulescu mi-a spus: „Vezi mă, lucrurile merg prost fiindcă de trei ani rezistența Guvernelor față de anumite influențe merge tot scăzând. Sub voi, sub Iorga și sub tine se făcea față anumitor tendințe, se rezista (de aceea ați și căzut!). Sub Vaida se rezista mai puțin, dar tot se mai rezista — de aceea a plecat și el la repezeală. Scurtul Minister Maniu (în care am intrat eu) a încercat să reziste — și a fost gata în câteva luni. Guvernul actual e atât de plat, încât nu-și mai dă nici aparențele unei rezistențe — de aceea nu pleacă, oricâte motive ar fi să cadă. Vai de țară!”

— Văzut ieri pe monsieur Pfeiffer, ilustru necunoscut (pentru mine) sosit de la Paris pentru a ține o conferință asupra partidelor în Franța, conferință pe care a și făcut-o joi la Dalles, și la care bineînțeles nu m-am dus. Valahii s-au ținut scai de fundul pantalonilor zisului domn; Regele i-a oferit un dejun (probabil și o decorație), Titulescu cu tot Guvernul „un banchet” iar d’Ormesson un dejun. Oricât aş cunoaște platitudinea valahilor față de străini și în special de francezi, aceste excese de politețe pentru un necunoscut m-au mirat. Am aflat în final secretul acestei primiri neobișnuite: dl. Pfeiffer este șeful *Biroului de Informații Străine* de la Marele Stat-Major francez, un fel de „Intelligence-Service” al Franței. Pfeiffer e om inteligent și amabil. În afară de banalitățile obișnuite mi-a servit noutatea „precisă, sigură, fără posibilitate de dezmințire” că alianța între Polonia și Germania e un fapt îndeplinit. În curând alianța franco-polonă va fi denunțată. Polonia s-a înțeles cu Germania să-i restituie culoarul și să ia în schimb o parte din Lituania cu un port pe lân-

gă Memel. Varșovia s-a înțeles de asemenea cu Berlinul asupra unei eventuale împărțiri a Cehoslovaciei: Germania va lua partea de nord, Polonia Rutenia subcarpatică și Ungariei va reveni Slovacia. Căci înțelegerea e făcută între Polonia, Germania și Ungaria, într-o măsură și cu Italia.

Pare că misiunea lui Pfeiffer la noi este să se informeze despre intențiile noastre față de planul revelat de dânsul nu numai mie, dar și tuturor oamenilor de răspundere cu care a vorbit. Am impresia că pleacă liniștit în această privință. Dar eu unul nu prea rămân convins de exactitatea informațiilor sale. Pe Pilsudski l-a tratat de ramolit sub influența absolută a lui Beck. Pe Beck l-a tratat de spion și trădător. Pfeiffer pretinde că, pe timpul războiului, Beck, care era ofițer rus ar fi fost expulzat din Franța, fiind bănuیت de spionaj în favoarea nemților („ce qui m'empêchê“ că Beck are Marele Cordon al Legiunii de Onoare și eu nu).

1 martie. — Legația Germaniei e în ghinion, în ce privește actele extradiplomatice ale conducătorilor ei. După Dehn-Schmidt, ministrul rechemat fiindcă sărutase mâna Nunțului în precedentul său post, la Dublin, (deși n-am vrut să cred la început, pare că acesta e adevăratul motiv al drasticei măsuri luate) — iată că însărcinatul cu afaceri von Pochhammer se încurcă și el într-o afacere ridicolă. La o serată la Witzleben, zilele trecute, Pochhammer a invitat la dans pe d-na Madgearu, care a refuzat foarte gentil, sub pretext că nu-i place sau nu prea știe să danseze valțul, căci de un valț era vorba. Pochhammer a luat refuzul în de rău, a reclamat cazul lui Witzleben ca stăpân al casei și a fost cu greu oprit de acesta să trimită martori lui Madgearu. Pochhammer a vrut să trimită martori și lui Witzleben! „Chestiunea“ s-a tranșat printr-o serie de scrisori, după două zile de negocieri, de pe urma cărora — după spusese chiar ale lui Witzleben — diplomatul german a rămas caraghios.

— Ieri seară, naufragiatul Istrate Micescu a inaugurat undeva „clubul“ avocaților creștini. Treaba lui; ceea ce e de nepriceput e că la această sfeștanie a asistat Patriarhul, care nu scapă nici o ocazie să calce cu stângul.

— La conferința mea de ieri la *Asociația Urbanistică* am propus între altele mutarea penitenciarului de la Văcărești și instalarea unui muzeu al partidelor în locul lui. Auditoriul crezând că fac o legătură între partide și pușcărie a aplaudat cu foc. „Nu, doamnelor și domnilor, nu vedeți nici o aluzie la pușcărie în propunerea mea de a instala partidele

la Văcărești! Am propus acest loc numai fiindcă e situat în cartierul cimitirelor!“ Râsul a fost și mai zgomotos.

— A murit Simu. Iată un prost care, deși mânat numai de vanitate, lasă totuși ceva în urma lui.

2 martie. — De câteva luni — dinainte de Crăciun — cucoanele de la Societatea Ortodoxă a femeilor române sunt în război. Comitetul s-a împărțit în două, multe membre dintre fondatoare fiind contra d-nei Alexandrina Cantacuzino, odioasă Didină. Au părăsit-o și Marioara Glogoveanu, și Elena Odobescu atâta vreme sclavele ei supuse. Au ajuns în fața justiției la proces, chiar la mai multe procese. Pipițele răzvrătite au câștigat până acum două din procesele lor. Elena Perticari, animatoarea partidei antididiniste mi-a povestit aseară următoarea delicioasă întâmplare. Gheorghe Cantacuzino, fiul mai mare al Didinei, certat ca și frații lui cu mumă-sa, și-a adus aminte acum câțva timp de tată-său și a hotărât să facă un parastas pentru nu știu a câta aniversare a morții lui Griguță. S-a dus la biserica Sf. Vasile din Calea Victoriei (parohia defunctului), s-a înțeles cu popa, a dispus toate cele necesare și a trimis invitații fraților, verilor, unchilor, nepoților și neamurilor pentru ora 11 în ziua fixată pentru parastas. Didina bineînțeles n-a fost invitată. Furioasă a picat în ajun la popa de la Sf. Vasile și i-a spus că din motive binecuvântate familia schimbase ora parastasului care trebuia făcut la ora 9 1/2 în loc de ora 11. Popa, care ignora relațiile ostile dintre fiu și mamă, s-a supus — iar Didina a prevenit toate neamurile ei prin telefon anonim despre schimbarea orei. Numai fiii ei n-au fost preveniți. A doua zi parastasul a fost celebrat la ora 9 1/2 sub auspiciile Didinei, care nu dăduse un ban — iar când au venit băieții Cantacuzino la ora 11, au găsit serviciul sfârșit și nota de plată. Macabru, dar nu fără haz.

3 martie. — Împlinesc azi 64 ani. Nici un motiv de bucurie; în jurul meu aproape toți cei care mi-au fost dragi, au plecat. Aștept să sune în curând și ceasul meu...

— Tătărescu a convocat ieri la Senat Comisiile Armatei de la Cameră și de la Senat spre a le expune condițiile în care se va încheia noul contract cu Skoda. Expunere clară. Contractul evident mult ameliorat — prețurile îmi par totuși încă prea mari. După Tătărescu au luat cuvântul Madgearu (cu totul alături de chestiune, veninos și slab în argumentație), Iunian, g-ralul Văitoianu, Dinu Brătianu, Goga etc. Eu am plecat căci căldura era insuportabilă și discuția inutilă deoarece primul

ministru a declarat că va supune contractul examinării și aprobării Parlamentului. Voi lua cuvântul în Cameră. De notat că Guvernul și guvernamentalii prezintă semnarea contractului ca un mare succes, fără să explice ecuația:

Semnarea contractului + Seletzki în pușcărie +
+ Afacerea Skoda la Cameră = Succes.

— Ziarele de azi-dimineață aduc vestea unor serioase tulburări în Grecia. Mâna lui Venizelos și a lui Plastiras. Pare că Guvernul va stăpâni mișcarea. Deocamdată grecii își distrug vasele de război răsculate, bombardându-le prin avioane.

4 martie. — Vaida își continuă campania cu „numerus valahicus“. După conferința răsunătoare de la Cluj de duminica trecută a ținut ieri o a doua la Timișoara. Lucru ciudat, Guvernul care până acum nici nu s-a pronunțat în această problemă (și ar fi trebuit să o facă, căci campania prinde și e periculoasă) a dat indirect concursul lui Vaida, autorizând și chiar îndemnând oficialitatea să asiste la prelegere. Guvernul a oprit de asemenea o întrunire organizată de Bocu tot la Timișoara și menită să facă concurență lui Vaida (Bocu e cu Maniu).

Ipostaza lui Vaida de apostol e neașteptată. E împins de Tilea, convins că atât timp cât Maniu va avea o influență în partid, el (Tilea) va fi înlăturat de la orice ghelir. În ședința de sâmbătă a Delegației Permanente a Partidului Național-Țărănesc, a și fost dat în judecata comisiei de disciplină, pentru uneltirile lui subversive de la Sibiu. Mirarea e că Vaida „a marșat“. Era până acum candidatul cel mai sortit pentru șefia viitorului Guvern. Ca șampion al naționalismului anti-ovreiesc nu mai poate fi vorba de dânsul într-o viitoare combinație: întreaga presă și finanță internațională, în mâna ovreilor, s-ar ridica împotriva lui. L-a păcălit Tilea, l-a convins asigurându-l că campania are asentimentul Regelui. A omis însă să-i spună că Regele n-avea în vedere decât anihilarea popularității lui Maniu care începea să se întindă printre studenți și tineret, mulțumită cunoscutei atitudini împotriva Camarilei regale și Lupeascăi...

— Ieri dimineață monsieur Grigorash Philippesco și-a întrunit partidul din întreaga țară în cinematograful Rio. Sala jumătate. În afară de șef au mai vorbit dumnealor domnii Meriacri, Perșinaru (sătean și escroc), Spulber — și spre regretul tuturor omul cumsecade Emil Ottulescu, rătăcit în această bandă. La ieșirea cinematografului s-au postat stu-

denți hotărâți să bată „partidul“, căci se vorbise înăuntru contra lui „numerus clausus“. Philippesco a prelungit cât a putut reprezentația, în speranța că vor pleca studenții. Dar aceștia n-au plecat, și în cele din urmă s-a telefonat la poliție, și „partidul“ a putut să-și părăsească tranșeea între două rânduri de jandarmi. Toate acestea n-au împiedicat *Universul* de azi-dimineață să înregistreze *marele succes* al purtătorului de spirocheți. Contractul de chirie al Discomului trebuie reînnoit, și pentru dl. Popește (Stelian) toate se reduc la gologani, cât mai mulți...

— Ieri trebuia să se țină la Cluj o întrunire a „Cultului Patriei“ în care generalii Rădescu și Dragu să atace violent pe Rege: Întrunirea fusese interzisă, totuși generalii — și câțiva însoțitori printre care filosoful Marinică Ștefănescu — au luat sâmbătă trenul spre Cluj. Se hotărâse să se țină întrunirea și fără autorizație, și urma să fie prăpăd. În gara Cluj, răzvrătiții au fost însă ridicați de poliție, duși la hotel și ținuți sub pază până duminică seară, când au fost reconduși cu aceleași forme ca la sosire, până la gară și imbarcați pentru București. Revoluția venerabililor pensionari a fost amânată „sine die“.

— Am primit azi-dimineață vizita lui Blumenfeld. E opărit. A vorbit cu Titulescu care a vorbit cu Regina care a vorbit cu Regele. Regele vrea să schimbe Constituția. Cu cine? I-am răspuns că nu știu, dar l-am întrebat: „Când o schimbă, mâine marți?“ — „Nu! e vorba mai târziu, după votarea bugetului, după închiderea Camerelor“. — „Atunci n-are nici o importanță!“ Blumenfeld a plecat totuși frământat. E ambițios: ar vrea să știe ceea ce vrea Regele, atunci când nici Regele nu știe!

5 martie. — Titulescu a dat o masă la Externe pentru sărbătorirea a 10 ani de prim-ministeriat a lui Ismet (devenit Inonii) și de ministeriat la Externe a lui Rușdi (devenit Aras!). Toți reprezentanții Statelor Întelegerii Balcanice, d'Ormesson reprezentantul Franței suzerane, plus o droaie de miniștri și de subsecretari valahi. Două discursuri ditirambice, al lui Titulescu și al turcului de aici. Kilometrice, și exagerate ca ton. Parcă Turcia ar fi devenit *pivotul* Europei. Toate pentru *accentuarea binefacerilor continuității*. Titulescu bate șaua ca să priceapă iapa. Ce poftă aș avea să scriu un articol intitulat: *Hai sictir!* Păcat că mi-e gura pecetluită; ar fi primit turcii, cu Titulescu al lor, și omagiul meu!

— Grecii continuă să „combată“. Venizelos vrea să reia puterea, e clar. Va reuși?

Collas și-a decomandat marele prânz de astă-seară în cinstea primului ministru, la care trebuia să particip și eu. Economisesc astfel o cămașă scrobită.

7 martie. — Pangal a avut ieri o întrevedere cu C. Angelescu, fostul guvernator al Băncii Naționale și intimul lui Vaida. Conversație interesantă. Vaida nu va părăsi Partidul Național-Țărănesc. Dacă va fi exclus, va declara că partidul e cu el, formând astfel un al 2-lea Partid Național-Țărănesc. Vaidiștii cred că mai mult de jumătate partidul(?) va merge cu Vaida. Angelescu a vorbit și de adeziunea lui Costăchescu. În nici un caz Vaida nu va mai da înapoi; după comunicatul lui Mihalache prin care Delegația Permanentă a partidului „desavuează” atitudinea fruntașului ardelean (comunicat publicat alaltăieri seară) *nici nu mai poate*. Curentul în favoarea campaniei lui Vaida ar fi imens (zice Angelescu și cred că este așa). Vaida nu se ridică nici împotriva evreilor, nici împotriva celorlalte minorități; după cum acestea își cer drepturile lor, așa și Vaida cere pentru românii majoritari drepturile ce li se cuvin („numerus valahicus”, oribil barbarism). Distincția e subtilă. În realitate, curentul pentru Vaida e antisemit și xenofob. Vaida o știe, și de aceea lasă să planeze asupra acțiunii sale un oarecare echivoc. Angelescu s-a informat pe lângă Pangal despre intențiile mele. Dacă ar ajunge la Guvern, Vaida ar vrea o înțelegere cu mine — cu Goga nu. Explicația: Goga ar întări suspiciunea de extremism a acțiunii pe când eu aș fi o cheazășie de frânare față de anumite cercuri, mai ales străine. Deocamdată Vaida îmi cere o neutralitate binevoitoare. I-am acordat-o deja fără să mi-o ceară.

— Ieri a apărut în *Țara Noastră* și azi în *Pământul Nostru*, comunicatul prin care se anunță alianța dintre Goga și mine pentru alegerile parțiale de la Mehedinți și Ilfov, alegeri ce vor avea loc în aprilie.

— Săptămâna trecută s-a sinucis fata lui Henri Meitani (fiul lui Ștefan Meitani, fostul meu tovarăș politic). Acest Meitani ține de nevastă o fată pe care unul din băieții lui Sturdza (Beizadea Vițelul) a avut-o cu fiica unuia Bogza, șelar sau ceaprazar din str. Regală. Acest Sturdza și fiica Bogza s-au sinucis pe vremuri fiindcă n-au fost lăsați să se însoare. Fetița lor (actuala d-nă Meitani) a fost crescută, înzestrată și măritată de Beizadea Grigore. O nouă dramă, repune în actualitate uitata dramă Sturdza-Bogza. Se zice că d-ra Meitani nu s-ar fi sinucis ci că ar fi fost împușcată de tată-său. Ușuratică, frecventând localurile de noapte, tânăra fată ar fi rămas însărcinată de pe urma relațiilor ce ar fi avut cu un oarecare Clapon, de meserie veterinar! O căsătorie a fost proiect-

tată, dar categoric respinsă de părinții Meitani. Meitani aflând în ultimul moment starea în care se afla fiica sa ar fi ucis-o cu 2 gloanțe de revolver. Așa se spune. Fapt e că înmormântarea a fost făcută repede și aproape în secret. Iar veterinarul Clapon s-a sinucis și el, a doua zi după moartea d-rei Meitani.

9 martie. — Ninge de azi-noapte ca în miezul iernii și viscolește ca la Bobotează. În oraș circulația este aproape imposibilă; automobilele se înfundă în zăpadă, iar pe jos îți taie vântul obrazul. Dacă n-ar fi vântul n-ar fi frig — termometrul e la 2° sub zero.

11 martie. — Aseară la prânzul de la Legația Italiei, comandatorul Zuccoli (evreu, bancher și socru multimilionar al consilierului de legație Capece duca di Regina) care vine — călătorind cu greu — de la Atena, povestește cum au pus rebelii venizeliști mâna pe vasele de război grecești de la Salamina. Ofițerii de pe aceste vase aveau obiceiul să vină toți, seara, la Atena, să petreacă. În lipsa lor, ofițerii îndepărtați din marina activă ca venizeliști, s-au dus „la vase“ (după expresia lui Homer), s-au urcat pe bord și luând posesie de comandă au plecat spre Creta.

12 martie. — Ziarele de azi-dimineață publică scrisoarea lui Vaida către Mihalache. Scrisoarea e abilă. Vădit, și Vaida vrea să se despartă de foștii săi tovarăși și Maniu și Mihalache vor să scape de el, dar ambele părți sunt hotărâte să tragă din această despărțire un maximum de foloase. Dacă Vaida ar demisiona din partid, Mihalache ar putea susține că plecarea lui nu e justificată decât de considerații personale, căci și Partidul Național-Țărănesc stă pe principii naționaliste iar considerații de amănunt nu îndreptățeau un gest atât de grav. Vaida pricepe bine cum stau lucrurile și nu demisionează. Pe de altă parte, dacă partidul ar exclude pe Vaida, Mihalache și Maniu n-ar putea justifica acest act decât prin faptul că dezaprobă politica lui Vaida și pentru marea satisfacție a acestuia, ar apărea ca *vânduți jidanilor*. De aceea excluderea lui Vaida rămâne mai departe ca o simplă amenințare. O împăcare fiind exclusă, vor învinge în această luptă bizantină cei care vor avea nervii mai tari. Maniu a dovedit până acum că nervii lui sunt mai rezistenți ca ai lui Vaida.

Întrebat de prietenii mei asupra atitudinii mele, am răspuns: cât timp Vaida este în Partidul Național-Țărănesc nu avem nici o atitudine de luat, cele ce se petrec într-o casă străină nu ne privesc. În ziua în care Vaida nu va mai face parte din Partidul Național-Țărănesc, chestiunea se schimbă, și va trebui să examinăm situația pe bazele noi ce se vor crea. Până atunci neutralitate binevoitoare față de Vaida.

— Armata rebelă greacă din Tracia s-a predat, iar comandantul ei, generalul Kamenos, împreună cu Statul său Major a fugit în Bulgaria. Revoluția înscenată de Venizelos a ratat. Se adevăresc o dată mai mult aceste două învățăminte ale istoriei: întâi, că o revoluție care nu reușește în primele trei zile e înfrântă, timpul lucrând în favoarea Guvernului legitim — și al doilea, că loviturile de Stat *trebuie date la centru* de câțiva oameni hotărâți iar nu de mii de elemente nehotărâte și la periferie.

— Duminică a fost nunta fetei lui Grigore Iunian cu un magistrat de la Iași, Bercea. Se povestește că Malaxa, nașul tinerei perechi a dăruit o frumoasă pungă de aur împodobită cu pietre scumpe și într-însa un cec de *1 milion lei*! Pentru ce această generozitate? Pentru a împiedica eventual pe Iunian să interpeleze la Cameră asupra afacerilor d-lui Malaxa cu căile ferate?

15 martie. — Manolescu-Strunga — zis și Strungurescu-Manolunga¹ — a dat acum câteva zile o mare recepție. Simțea nevoia să se lăfăiască în noul său frac de ministru adus de la Londra. A invitat tot Bucureștiul, miniștri, deputați, dame și întreg corpul diplomatic și cu afabilitatea lui binecunoscută își pofta musafirii în sufragerie să „guste mâncările“ (Strunga e un gospodar și mai ales un bucătar de frunte). Străinilor, le spunea cu un surâs și cu un gest indicator și imperativ: „Allez, allez madam, mossié manger les mangers!“ „Les mangers“ erau expuse pe trei mese mari, pe una fripturile, pe alta icrele, peștii și sărăturile — pe a treia prăjiturile și fructele. Cheful a durat până la ora 4 dimineața. A fost lată rău, vorba lui Victor Antonescu.

— Pangal a văzut alaltăieri pe d'Ormesson, amicul meu d'Ormesson. „Je n'entends rien aux question économiques, aux problèmes financiers. Je suis un diplomate de la vieille école. Heureusement que de temps en temps il me tombe de véritables et intéressants problèmes d'ordre purement diplomatique à résoudre. Je suis alors dans mon élément, et c'est pour moi une véritables jouissance de travailler aux bonnes et belles solutions. Tenez, dernièrement, j'ai eu à m'occuper d'une question des plus intéressantes. Lorsque le nouveau ministre des Soviets a présenté ses lettres de créance au Roi, on ne avait pas au Palais ce que la musique devait joner. L'internationale? C'eut été dur, pour un Roi.

¹ Din cauza exportului de struguri pe care l-a organizat nu fără foloase pentru dânsul.

On m'a consulté pour me demander ce que l'on avait fait à Paris, et pour me demander un conseil. Voila une affaire réellement diplomatique: elle m'a passioné! Cela me sortait des horribles bulletins financiers, que je ne lis jamais, comme je n'ai jamais lu les cours de le Bourse — je n'entends rien à ces choses! J'ai échangé une série de télégrammes avec le Quai d'Orsay, et après plusieurs jours de réflexion j'ai trouvé cette élégante solution que j'ai suggérée au Maréchal de la Cour: étant donné le deuil de la Cour, *il n'y aura pas de musique* pour la réception de mr. Ostrovski, on n'aura donc pas à jouer ni l'hymne roumain ni l'Internationale soviétique! C'est joli, n'est-ce pas? J'ai eu la grande satisfaction de voir ma suggestion acceptée". Iată oamenii, pe care Franța ni trimite în cele mai grele momente ale crizei în care ne zbatem.

— Arcizewski îmi comunică confidențial copia unui foarte interesant raport al lui Chlapowski, ambasadorul polon la Paris. E rezumatul ultimei conversații avute de acesta cu ministrul de externe Laval. Laval i-ar fi spus că el personal nu e pentru încheierea pactului oriental, dar că a trebuit să continue negocierile începute de Barthou. Nu insistă prea mult asupra accedării Poloniei la acest pact, care se va încheia probabil între Rusia, Cehoslovacia și Franța, rămânând ca Polonia și Germania să adere mai târziu, dacă vor voi. Franța nu va mai face presiune asupra Poloniei, iar miniștrii francezi în Lituania și în Estonia au primit instrucțiuni să nu mai favorizeze curente antipoloneze în acele țări. Alianța Franței cu Polonia va rămâne deci în picioare.

În același raport Chlapowski mai comunică că Koester, ambasadorul Germaniei a informat pe Laval că Germania nu ia atitudine contra alianței Franței cu Rusia dar că ea, Germania, nu poate semna pactul oriental. Poate că-l va semna peste 2–3 ani. Laval a mai spus lui Chlapowski că atitudinea Germaniei față de Franța a devenit în general mult mai amicală, și că francezii au consimțit ca sir John Simon să se ocupe și despre revendicările lor la Berlin numai pentru a evita negocieri directe și o înrăutățire a situației actuale.

Arcizewski pretinde că atitudinea inamicală a lui Titulescu față de Polonia e politică personală a ministrului nostru de externe, iar nu o politică impusă de la Paris, cum s-a pretins. *Titulescu s-a băgat până în gât cu Sovietele*, de la care vrea să obțină ceva, fie restituirea Tezaurului fie „un papier” oarecare cu privire la Basarabia — cu un cuvânt un succes care să compenseze înfrângerile suferite pe alte terenuri.

Titulescu face propagandă zilnică în favoarea Sovietelor printre membrii Guvernului și printre membrii corpului diplomatic, cerând tu-

turor să „fie gentili cu Ostrovski“. Membrii Guvernului sunt chiar jenați — afirmă Arcizewski — de atâta insistență. Titulescu a dat o masă lui Ostrovski la care a poftit pe miniștrii Micii Întelegeri, pe al Franței și pe ai Întelegerii Balcanice. Dacă era vorba de o apropiere, de ce n-a invitat și pe ministrul Poloniei? Întrebarea o pune tot Arcizewski.

Ministrul Poloniei e om fără noroc. A lansat invitații pentru o mare serată, în „alb și roșu“ (culorile Poloniei) care trebuia să aibă loc în ziua de 19 martie. De la Palat i s-a comunicat că ar fi mai bine să o amâne până după 9 aprilie când se isprăvește doliul Curții (pentru Regele Alexandru al Serbiei). Serata a fost amânată cu 3 săptămâni.

— Alaltăieri la Cameră și ieri la Senat, ședințe lungi și animate cu prilejul legii de prelungire a stării de asediu și prin urmare a cenzurii. Ședințe penibile, căci toată mocirla noastră a fost agitată din nou. Maniu a pus pe șleau la Cameră chestiunea familiei Lupescu și a întregii Camarile. Țărăniștii cu Mihalache în cap, erau cam plictisiți căci vedeau blidul de linte al viitoarei guvernări, îndepărtându-se. Bineînțeles că cenzura nu a lăsat să treacă mai nimic, prin gazete, din cele spuse de la tribuna Camerei.

18 martie.— Mare zarvă pe ziua de ieri. Germania a hotărât reînființarea serviciului militar obligatoriu, creând pentru moment 12 corpuri de armată. E mărturisirea înarmării începute de câțiva ani și rupea tratatului de la Versailles în ochii și auzul tuturor. Hitler joacă totul pentru tot. E evident că dacă Franța declară imediat război Germaniei, prăbușirea regimului nazist e sigură, căci victoria va fi de partea francezilor. Dar Hitler știe că Franța, în mâna lui Blum și a democraților integrali, nu va declara război. Iar peste 5 ani, Germania va strivi Franța, după plac.

Deocamdată vom asista la mobilizarea tuturor condeielor diplomatice; zile frumoase ne așteaptă pentru searbădul schimb de note și pentru semnarea de protocoale moarte.

— Ieri dimineață am fost poftiți de Ostrovski la cinematograful Roxy. Rula filmul „l'Orage“ opera Stabilimentelor Cinematografice Sovietice din Leningrad. Tehnică impresionantă și un realism de înfățișare care mi-a reamintit teatrele rusești dinainte de război. Fiecare rol, cât de mic e încredințat unui artist desăvârșit. Soții Ostrovski făceau onorurile reprezentației cu o amabilitate aproape exagerată. Era multă lume, și-am fost silit să constat că bolșevicii au câștigat multe simpatii, în scurtul timp de când sunt printre noi.

23 martie. — Acordul între Franța, Anglia și Italia, față de înarmarea Germaniei s-a desăvârșit. Acord, pentru a nu face nimic — ba da, o conferință la Como și o reclamație la Geneva. Hitler trebuie să facă mare haz de neputința adversarilor săi. Titulescu, cu pactele lui, a intrat în gaură de șoarece și nu mai spune nimic. Vorbește în numele său, Bubi Brănișteanu de la *Adevărul*.

— Miercuri am vorbit la Cameră, în chestiunea Skoda. Am propus o soluție nouă: dumnealor domnii Popovici și g-ral Cihoski să ceară ei înșiși să fie trimiși înaintea Curții de Casație; chiar un vot unanim de absolvire al Camerei neputându-i spăla de atâtea acuzații. Discursul meu, în care mai arătam și nerușinata speculă a tuturor uzinelor de armament documentată pe cifrele oficiale ale prețurilor a făcut mare impresie.

28 martie. — Un deputat, Grigorescu, pe care nu l-am văzut până acum la tribună a fost desemnat — probabil din cauza sonorității coardelor sale vocale — să citească moțiunea de trimitere în judecată a d-lor general Cihoski și Mihai Popovici. Formalitatea s-a îndeplinit în ședința Camerei de ieri. Moțiunea, care mai prevedea și comunicarea dosarelor respective Ministerului de Justiție pentru urmărirea d-lor Romul Boilă și colonel Georgescu, pe căile dreptului comun — a fost trimisă, conform regulamentului Camerei, în discuția secțiilor. Dacă 6 din cele 10 secții ale Camerei vor aproba moțiunea (ceea ce pare sigur, vor fi probabil chiar 10 din 10), aceasta se va întoarce în planul Camerei, peste 5 zile, pentru vot.

Asist prima dată la aplicarea legii responsabilității ministeriale. Deși citirea moțiunii apare în întreaga procedură a urmăririi foștilor miniștri ca o simplă formalitate, deși știam toți dinainte că această moțiune va conchide la darea în judecată a celor doi miniștri inculpați prin raportul Bentoiu, am trăit un moment de emoție. Cuvintele apăsate ale deputatului Grigorescu răsunau într-o tăcere de mormânt; motivarea moțiunii, destul de lungă și bine făcută, a impresionat. Stam în fața băncilor național-țărăniște. *Leurs figures*, cunoscuta carte a lui Maurice Barrès îmi revenea în minte pe când căutam să pătrund gândurile sinistrelor mutre de pe băncile, din fața mea. Maniu era livid și imobil. De vreo două ori, în cursul citirii, el și Mihalache au susurat: „rușine!“ dar atât de încet încât nu i-a auzit aproape nimeni. Numai fiere și venin, Mihalache proptit în coate pe brațele jețului, arunca priviri dușmănoase în toate părțile; cu dinții încheștați de mânie, strâmba din buze și din mustață și parcă ar fi vrut să îneco Camera sub valurile unui dispreț, care în realitate nu era decât neputință și invidie. Condamnat la cămașă pe

viață, se simțea și de astă-dată izolat în mijlocul surtucarilor și ura de clasă se trăda în fiecare din mișcările lui. Madgearu nu crâcnea, mulțumit că nu fusese băgat și el în concluziile raportului. Popovici și generalul Cihoski nu erau de față. Ceilalți țărâniști mai mititei, toți cu musca pe căciulă ascultau smeriți, iar membrii majorității cu ochii lor zgâiți la tribună, cu figurile lor amorfe, cu labelle lor tentaculare îmi reaminteau caracatițele din Aquarimul de la Napoli, agățate de un perete (peretele pentru ei era partidul) și gata să se arunce pe pradă. Banca ministerială, slab garnisită și lipsită de șeful ei afecta indiferență; Dinu Brătianu, senin și mediocru, părea mai străin decât oricând, de toți și de toate.

În culoare, după citirea motiunii, forfoteau național-țărâniștii și prietenii lor din presă, amenințatori — liberalii jenați de slabul rezultat al cercetărilor și întrucâtva îngrijorați de amenințările adversarilor. Afacerea Skoda ne va mai da poate surprize.

31 martie. — Vineri 29 martie am luat cuvântul în Cameră la discuția bugetului. Am impresia că am făcut un discurs bun. Am arătat între altele greșeala de a se recurge la bugete de expediente, ca în vreme de criză, atunci când criza s-a sfârșit și a făcut loc unei noi stări de lucruri, cu raporturi economice speciale cărora bugetele trebuie de azi înainte să se adapteze...

— D-ra Ventura a văzut succesiv zilele trecute pe Rege, pe Regina Maria și pe d-na Lupescu. Îmi povestește, crezând că-mi face plăcere, că Regele i-ar fi spus că eu sunt singurul om cu care s-ar putea face ceva în țara aceasta. (E acel „s-ar“ care strică tot farmecul informației.) Întrevederea cu Regina Maria a fost mai interesantă. Au dejunat singure, numai ele două și d-ra Ventura a fost adânc impresionată de atitudinea patetică a Reginei. „C'était une figure shakespearienne qui demandait ce qu'elle avait fait de mal (!!) sur cette terre pour que Dieu la punisse par la déchéance de tous ses enfants!“ De Carol și de Nicolae au vorbit prea puțin, istorioarele lor fiind bine cunoscute. Regina a povestit totuși că fiind încă la Paris după asasinarea Regelui Alexandru, printre sutele de scrisori și de telegrame de condoleanțe ce a primit era și una de la Puiu Dumitrescu. Le deschidea pe toate Principesa Ileana, dar când a ajuns la a lui Puiu, Regina a băgat de seamă că Principesa voia să i-o ascundă și i-a luat-o cu sila. Plicul nu conținea însă condoleanțe ci fotografia unei scrisori a lui Carol adresată lui Puiu, prin care Regele îi cerea să procure 8 milioane d-nei Lupescu. Îi indica o persoană de la care să ceară banii, iar dacă aceasta ar fi refuzat se indicau procedurile prin care banii să fie obținuți de la Guvern. Era un vădit

șantaj în preajma procesului generalului Dumitrescu contra căruia se deschisese acțiune publică. Regina socotește scrisoarea falsificată, căci Puiu Dumitrescu imita la perfecție scriitura Regelui; ea își dă totuși seamă de scandalul care ar urma dacă această scrisoare ar fi dată în vileag. Despre Elisabeta a Greciei, Regina a spus că o consideră ca pierdută. E complet căzută în vrajele lui Scanavi; și-a găsit în fine omul pe care-l va iubi cât va trăi, dar și l-a ales rău, căci Scanavi e un profitor ordinar. Elisabeta e foarte bine cu Regele Carol, fiindcă ascultă de el și se umilește până a-i zice „Sire“ când îi vorbește, considerându-se ca o plecată supusă a lui. „Nous autres nous sommes plus fiers, et nous n'admettons pas de pareilles platitudes“ a adăugat Regina. După spusele ei, persoana cea mai influentă, în momentul de față, pe lângă Rege este Scanavi. Lamentările Majestății Sale s-au încheiat printr-un cuplet asupra Marioarei din Belgrad. Pe aceasta cel puțin se obișnuise să o considere ca solid așezată și în afară de tulburările patimei. S-a stricat și acolo căruțul. Moartea năpraznică a Regelui Alexandru va avea consecințe tragice și cu privire la Regina Marioara, *căci nici acolo lucrurile nu merg*. Și Regina Maria a vorbit d-rei Ventura despre mine în termenii cei mai elogioși. „Et de deux“ cum zice francezul.

Dar e și un al treilea, căci d-ra Ventura a văzut și pe d-na Lupescu, care mă consideră ca „singurul boier în politica românească“. Hotărât, am ajuns la favoare în Familia Regală; ar trebui să trag concluzia că sunt pierdut. D-na Lupescu a povestit d-rei Ventura că e cea mai nefericită femeie de pe lume, că primește zilnic zeci de scrisori de amenințare și de înjurături, că nu se mai poate mișca în libertate etc. etc. „Ce rău am făcut eu pe acest pământ etc. etc.“ — întocmai ca Mama-Regina. Din conversație cu Duduia a mai reieșit că Titulescu e nesuferit și ei și Regelui, dar că-l consideră indispensabil pentru moment, că Wieder este definitiv ars — ca prieten și complice al lui Puiu Dumitrescu, că Aristid Blank e tot mai influent și în contact zilnic cu dânsa — iar pe deasupra tuturor lucrurilor că dânsa, Duduia, se ocupă strașnic de politică și că e mai stăpână ca oricând asupra voinței Regelui.

— Văzut ieri pe C. Angelescu, fostul guvernator. Venea din partea lui Vaida. Pare că nu sunt încă bine hotărâți într-o direcție. Vaidiștii nu știu încă dacă vor adopta metoda lui Gh. Brătianu declarându-se adevăratul Partid Național-Țărănesc, sau dacă vor lua altă titulatură ca „Partid Național-Țărănesc Român“ sau mai simplu: „Partidul Român“. Vaida e contra ideii de partid, socotind că la opoziție e mai bine să canalizezi un curent decât să le încurci cu partizani de multe ori dubioși. Dar

toți amicii săi vor un partid, și probabil că Vaida va ceda. Foștii miniștri care au urmat pe Vaida au și redactat un manifest către țară (a apărut astăzi, și e searbăd), silind astfel oarecum mâna șefului lor. Am priceput că n-au nici o făgăduială de la Rege, pe care l-a văzut numai Tillea. Am confirmat lui Angelescu cele transmise prin Pangal cu privire la atitudinea mea: neutralitate binevoitoare acum, posibilitate de colaborare la Guvern mai târziu, dacă se va prezenta cazul.

2 aprilie. — În legătură cu conversația avută cu el, în februarie, și pe care am notat-o aici, Stoian înapoiat de la Monte Carlo, vine să mă vadă. A stat vreo 3 săptămâni cu Averescu, pe care l-a întors — zice el — în sensul vederilor lui, ajutat fiind și de dr. Trăilescu și de Crăiniceanu, care se aflau și ei la Monte Carlo. Averescu — pretinde Stoian — nu știa nimic despre manifestul tipărit de georgiști și semnat de mareșal și de Gh. Brătianu (vezi pag. 20-21 din prezenta), nu-i comunicase nimeni de la București apariția lui (e de crezut?). Acest gest și câteva altele ar fi dezgustat pe Averescu de alianța cu Gh. Brătianu, pe care s-ar fi decis să o denunțe cât de curând. Stoian îmi povestește că mareșalul consimte la formarea unui Guvern cu mine și cu Goșa prin reîntregirea Partidului Poporului. *Autoriză* pe Stoian a aduce faptul la cunoștința Regelui fără a-l *însărcina însă*, fără a-i da mandat să o facă (recunosc pe Averescu, în asemenea subtilități copilărești). Stoian crede a ști că Regele va fi încântat de această veste, pe care i-o va aduce la cunoștință într-o audiență ce a cerut-o. A venit să-mi aducă și mie buna veste și să mă întrebe dacă sunt mulțumit. Ce să-i spun? Ar fi fost nepoliticos să-i arăt că a trecut timpul mareșalului și că face literatură retrospectivă. I-am răspuns că totul depinde de Rege (a convenit și el) și de Goga, fără care n-aș putea lua în considerare propunerea. A plecat mulțumit și cu atât.

7 aprilie. — Conte de la Rochefoucault, „însărcinat cu afaceri al Ordinului de Malta“ a fost câteva zile săptămâna trecută la București. Ministrul Ordinului, Conte de Pierredon n-a venit fiindcă este supărat. E supărat că n-a fost decorat și el cu Cordonul „Serviciul Credincios“ ca Principele Colonna (don Prospero). Pierredon pretinde că e „bailli“, cu crucea de cavaler „profes“ și mai vechi decât Colonna, și că fiind ministru al Ordinului are rang mai mare ca dânsul. Caraghioșii aceștia își imaginează că lumea se învârtește în jurul Ordinului lor și fac afaceri de Stat din nimicuri. Făcând pe bosumflatul la Paris Pierredon a trimis pe La Rochefoucault la București să-i scoată cordonul. Se vede că a uitat că n-a trecut anul de când a primit cordonul Stelei. E drept că secretarul lui, La Rochefoucault, care primise tot atunci

placa Coroanei, a mai fost decorat de atunci cu placa Stelei. Dar ceea ce a uitat desigur, e că pe el Pierredon îl cheamă pur și simplu Michel pe când ceilalți doi poartă numele de Colonna și de La Rochefoucault.

Amicul La Rochefoucault e un zezec simpatic și foarte simpatizat de Rege (de aceea l-a și decorat de două ori într-un an). Nimic mai amuzant decât modul cum povestește zezecul audiența pe care Regele s-a grăbit să i-o acorde. După ce a scuzat pe șeful său, reținut la Paris de o mică boală și după ce a remis Regelui însemnele ordinului destinate Prințului Nicolae (Regele ceruse această decorație, dar fără crucea de „profes“, ca să n-o aibă decât el!), iscusitul diplomat a început să cânte pe struna fericirii d-lui Pierredon față de bunătățile Regelui. Dar această fericire era întrucâtva tulburată „printr-o umbră care întunecă suflul d-lui de Pierredon“ (La Rochefoucault era încântat de această formulă!) umbră pe care numai Majestatea Sa putea să o risipească — acordând și lui Pierredon cordonul care orna pântelele Principelui Colonna. Regele a explicat că Colonna fusese decorat și ca fost primar al Romei, și ca fost președinte al Crucii Roșii în timpul războiului, calitate în care adusese serioase servicii românilor. După mai multe argumente „pro“ și „contra“ (Regelui îi plac grozav discuțiile pe asemenea subiecte), Majestatea Sa a spus câteva cuvinte pe românește într-un telefon, iar lui La Rochefoucault pe franțuzește că tot ce putea face era să confere d-lui de Pierredon ordinul „Pentru Merit“ clasa I, ordin pe care-l poate conferi dânsul singur fără contrasemnătura unui ministru. Abia terminase, și un aghiotant a apărut (probabil consecințele telefonării) cu o cutiuță în mână pe care Regele a remis-o interlocutorului său ca să fie predată d-lui de Pierredon. Au mai vorbit de una de alta, iar la plecare, Regele a mai întins o cutiuță lui La Rochefoucault. Era pentru el, ordinul „Pentru Merit“ clasa a II-a. „Nu, nu Sire, Majestatea Voastră trece măsura (Votre Majesté me comble) cu atâtea semne de înaltă bunăvoință! O să fac prea mulți invidioși în jurul meu! Majestatea Voastră mi-a dat deja două decorații într-un an! E prea mult, e prea mult!“ Și cu gestul, nobilul conte îndepărta de modesta lui persoană acest nou izvor de amărăciune. Regele n-a vrut să știe nimic, și i-a băgat cutiuța în mână. „Atunci, povestește La Rochefoucault, am îndreptat privirile mele emoționate drept în ochii Regelui și i-am spus: dacă întru fericire dormita noastră strămătușă Stéphanie de Bad ne vede în acest moment trebuie să fie adânc emoționată! (să nu se deștepte!) Primesc regească atenție, ca o legătură mai mult a devotamentului meu pentru Majestatea Voastră“.

La Rochefoucault povestea și mima întreaga scenă ca un adevărat actor. Era amuzant și era încântat, de Rege, de el, de noi toți.

— Văzut pe Scanavi. Proiectul unei societăți de editură, cu o tipografie perfecționată, despre care îmi vorbise toamna trecută s-a realizat¹. Mașinile trebuie să sosească în curând, căci au plecat deja din Elveția. Menține propunerile sale de a-mi imprima *Pământul Nostru* zilnic contra dreptului de publicitate cedat societății lui. Noua Societate a încheiat un contract cu „Presse-France” un sindicat de la Paris care controlează peste 150 cotidiene franceze. „Presse-France” va publica toate știrile ce i se vor transmite de către Societatea lui Scanavi. „Societatea nu va câștiga nimic, poate chiar că va lucra cu deficit. Nu e nimic, Regele va avea însă o posibilitate de propagandă și de contra-propagandă”, explică grecul. „Titulescu a făcut tot ce a putut ca să mă împiedice să reușesc — dar am reușit. Am și fondurile necesare”.

Acum mi se luminează și mie demersurile pe care de două luni le face prin București faimosul Bachet (ex-Bacher, ovrei pârlit din Craiova, ajuns pe vremea exilului intim al Principelui Carol). Bachet umbla după aprobarea unei mari cumpărături de material din Franța (prin Franasovici), cumpărătură finanțată de chiar grupul vânzătorilor și de pe urma căreia trebuia să rămână *un beneficiu* (citește comision) de 2 1/2 milioane franci francezi destinat creării unui oficiu de informații în Paris, la dispoziția Regelui. N-am dat mare atenție zvonurilor privitoare la această afacere, socotind că era un simplu proiect de escrocherie al stimabilului Bachet, destinat să „clocheze” ca atâtea altele. Încep însă să cred că proiectul lui Bachet e văr bun cu al lui Scanavi și mă întreb până unde va merge inconștiența Regelui și pornirea lui de a favoriza tot ce poate veni în ajutorul scandaloasei legături?

Cu Scanavi, am vorbit și puțină politică. E foarte inteligent și își dă seama de povârnișul pe care coboară Regele. Mă sfătuiește să văd pe Regina Elisabeta, „care ține mult la d-ta” și care se găsește în termeni foarte buni cu Regele și ar putea să-i transmită orice aș dori. Convin să merg să o văd.

A doua zi am fost la Regina Elisabeta. Am stat un ceas și jumătate de vorbă cu ea. A început prin a-mi explica că n-a renunțat să mă pună în contact cu Prințul Nicolae, care vrea și el să aibă o explicație cu mine. Dacă lucrul nu s-a făcut încă, e că Nicolae a vrut să vadă întâi pe Prezan și să se împace cu el. Dar zăpăcit cum e, tot în fugă prin București, nu s-a întâlnit încă cu Prezan. Acum e de două luni absent din Bucu-

¹ S-a realizat, dar nu mi-a spus atunci că l-a realizat Hefter!

rești. Îndată ce se va înapoia va pune mâna pe el. Am răspuns că la urma urmei mie îmi e indiferent să-l întâlnesc sau nu pe junele Nicolae. Eu n-am nimic cu el. „Nici el cu d-ta, te asigur“ — mă întrerupe Elisabeta. Continui explicând că e de interesul Dinastiei ca cei care i-au rămas credincioși să fie strâns uniți cu membrii Familiei Regale, fără rețențe și fără echivocuri. Convine și dânsa, și rămâne înțeles să grăbim întrevederea.

Am expus apoi Reginei situația așa cum e. Faliment pe toată linia, în toate direcțiile, aici în țară și nimic bun de așteptat din afară. Am arătat că actualul Guvern cu politica lui de struț, cu metoda de a-și ascunde capul în nisip, de a nu vedea nimic și de a declara cu sonoritate că toate merg bine — duce Dinastia de râpă. Am mai exprimat părerea că mi-e frică că foarte repede *Regele nu va mai putea face nimic* și că vom fi luați de curent și târați de valurile împrejurărilor în plină anarhie. Să spună Regelui să facă *ceva*, să facă *orice* dar să facă *ceva*, care să permită opiniei publice rămase încă necontaminată să se agațe de acel *ceva* și prin acel *ceva*, de El. Am avut impresia că a priceput și că va vorbi Regelui cum trebuie.

Am avut o întâlnire și cu Dinu Cesianu și l-am „capacitat“ și pe el. Va vorbi. Va veni să-mi spună impresiile lui. În singura întrevedere pe care a avut-o cu Regele de când a sosit de la Paris — acum opt zile — n-au vorbit decât politică externă. Politica internă au atins-o numai. Cesianu socotește că Regele nu e încă hotărât pentru schimbarea Constituției (aici cred că se înșală), că pentru moment nu se gândește la concedierea lui Tătărescu și că ar vrea să întărească Guvernul cu mine și cu Goga. Toate acestea simple impresii pe care le vom controla după ce va fi vorbit mai pe larg cu Regele despre politica internă.

— Văzut ieri dimineață pe Blumenfeld care-mi raportează că Regele ar fi întrebat pe Victor Antonescu dacă a consultat și pe Madgearu cu privire la noile măsuri bugetare, și pe Costinescu dacă a vorbit cu Mezincescu (pe care Mihalache îl pregătește pentru Ministerul Sănătății) despre proiectele lui. Regele ar fi adăugat că e bine, pentru măsurile importante, să existe oarecare continuitate. Nu cred că Regele să-și fi bătut pur și simplu joc de Antonescu și de Costinescu (dacă informația lui Blumenfeld corespunde cu adevărul) ci mai mult că a dorit să încerce o „capitatio benevolentiae“ asupra țărâniștilor (de indiscreția miniștrilor săi, Regele putea fi sigur) și să-i facă să tacă asupra micii afaceri Scanavi-Bachet.

— Se vorbește foarte mult de afacerile în stil mate pe care Manolescu-Strunga le pune la cale cu prilejul noului regim de import-export. Importul, cu tot cortegiul lui de traficuri scandaloase, se dă pe mâna câtorva societăți înființate ad-hoc. Madgearu mi-a spus că va începe o campanie violentă împotriva lui Strunga, prin ziarul său economic *Prezentul* — și la Cameră.

— Miercuri, 3 aprilie, am depus la Cameră un proiect de lege din inițiativă parlamentară pentru prelungirea termenelor de plată (aprilie și mai) a cotelor prevăzute în legea conversiunii în vigoare. Mare vâlvă. Guvernul contra. A doua zi Nasta, liberal și guvernator al Creditului Agricol Ipotecar, mi-a telefonat ca să mă felicite și mi-a spus că va interveni pe lângă Tătărescu și pe lângă Dinu Brătianu ca să se asocieze la propunerea mea. A dat și Garoflid un interviu aprobând inițiativa luată de mine. Bancarii și Guvernul nu vor însă să știe nimic. Vor fi siliți să admită amânarea *după ce vor* fi constatat că mai nimeni n-a plătit la termen.

— Am fost citat ca martor la procesul generalului Dumitrescu, de către apărare și întrebare dacă am fost mulțumit ca ministru de interne de modul cum generalul a condus Corpul Jandarmeriei. Am răspuns că da. Dacă am avut vreo reclamație cu privire la vreo neregularitate în acel comandament. Am răspuns că nu. Dacă generalul Dumitrescu avea dreptul, ca comandant al Jandarmeriei să întrebuițeze agenți acoperiți (secreți) pentru informațiile lui. Am răspuns că da. Nu făcea să mă cheme pentru atâta lucru. Îmi era teamă ca adversarii generalului să nu-mi pună următoarea simplă întrebare: considerați pe generalul Dumitrescu ca om cinstit sau nu? Aș fi răspuns prin tangentă, dar faptul că n-aș fi putut spune că-l țin drept un om cinstit, ar fi permis să se tragă concluzia opusă. Îmi pare bine că am scăpat de neplăcerea de a încărca pe un om, pe care nu l-am menajat cât a fost atotputernic, dar pe care n-aș fi voit să-l lovesc când e la pământ, călcat de toată lumea în picioare.

— Mi se semnalează în noul anuar al telefoanelor următoarea perlă:

La litera P se înșiră unele după altele numele:

Poulieff Gh.

Poulieff Sonia

Poulieff C. Sonia

Poulopol A. Eugen

Pour elle

Pour vous Madame

Cele două din urmă fiind firmele unor magazine de mode.

— Mi se comunică că Grigore Sifilipescu a semnat un articol în *Epo-ca*, în care mă spurcă (cu prilejul proiectului de lege depus de mine în Cameră, pentru amânarea plăților din mai). Violența lui Sifilipescu nu mă miră căci, spirit de ordine, cunosc ierarhia valorilor: un terțiar trebuie să fie mai violent decât un secundar sau un primar. Își are și microbul lui Schaudin scara lui de valorizare.

11 aprilie. — În ziua de duminică 7 aprilie, fiind la Breasta, m-am pomenit din senin cu un atac de gută, primul semn serios al bătrânețelor. M-a ținut până azi și încă și azi îmi mai este piciorul umflat.

— Mulțumită cenzurii nu s-a prea vorbit de mișcările studențești, care se țin lanț de vreo cincisprezece zile. Au fost bătăi serioase la Universitate; Facultatea de medicină s-a pus în grevă — au fost și câteva atacuri pe stradă, câțiva ovrei fiind dați jos din autobuze, bătuți și lucru trist — devalizați. Am notat deja incidentele de la clubul evreiesc „Concordia” și cele de la congresul lui Gr. Filipescu. Guvernul n-a lăsat să se scrie nimic asupra acestor întâmplări, dar a dat sâmbăta trecută un comunicat idiot prin care se arăta că mișcările au luat sfârșit, așa încât lumea și-a închipuit că a fost și mai mult decât a fost. Deși „mișcările au luat sfârșit” am aflat alaltăieri prin alt comunicat că toate facultățile din București au fost închise, și studenții trimiși acasă. Mi se spune azi că mișcările nu s-au potolit. Banca de Credit a fost amenințată cu devastarea și atacul n-a fost împiedicat decât prin delațiunea unui student care a permis luarea măsurilor de pază la timp. Ieri a fost un concurs pentru posturile vacante de externi la spitalele și infirmeriile Casei Muncii C.F.R. la care studenții în medicină creștini au cerut să nu fie admiși ovreii; primind un răspuns evaziv din partea d-lui director Vogtberg, studenții s-au postat în număr în fața localului Casei Muncii și nici un student evreu n-a putut să se prezinte la concurs.

Azi-dimineață Titeanu a fost la Franasovici să-i ceară bilete gratis pentru studenți, care s-au baricadat în căminele lor și nu vor să plece. În același sens a intervenit și dr. Angelescu și Inculeț, declarând că altfel declină orice răspundere pentru dezordinele ce s-ar putea ivi. Probabil că fondurile secrete destinate tocmai acoperirii unor asemenea speze neprevăzute, le mănâncă domnii de la Interne.

12 aprilie. — Mi se povestește o anecdotă pe care o consemnez aici fiindcă oglindește plastic spiritul vremurilor.

Un tânăr se urcă în tren și nimerește într-un compartiment în care se aflau trei cuconițe tinere și nostime. Filfizonul leagă vorbă cu ele și le întreabă cine sunt.

– Sunt soția unui colonel, răspunde cea dintâi.
– Cum așa tânără și aveți un bărbat deja colonel?
– Ei da domnule, sunt tânără, sunt frumușică, mă învârtesc și bărbatu-meu deși nu e bătrân a ajuns colonel.

Cea de-a doua „se declară” cam cu aceleași cuvinte fericita soție a unui secretar general de Minister.

Dama a treia întrebată, răspunde fără conjur: Și eu sunt curvă domnule, dar n-am bărbat!

Persoana care mi-a repetat anecdota o auzise în casă la Gafencu. O povestea d-na B. după ce chemase pe zisul Gafencu: „Poftim de ascultă și d-ta istorioara mea, te va interesa, căci ai fost și d-ta secretar general!” C’était le clou — vorba francezului!

— Au reînviat vremurile lui Caragiale. Zilele trecute apostolul Iorga, vașnicul luptător democrat (!), alarmat de zvonurile despre o revizuire a Constituției, „a pus chestiunea” Guvernului. Sonorul Guță Tătărescu a declarat solemn că Constituția nu poate fi modificată decât prin inițiativa a doi factori: sau Regele, sau Parlamentul. Dacă cafeneaua sau strada (sic) vor încerca să revizuiască Constituția se vor izbi de zidul „de neînfrânt (?) și de neînvins” al Guvernului (!!!)

Caraghioslâcul acestor declarații își găsește epilogul în *Adevărul* de ieri. În prima pagină un articol de laudă la adresa lui Iorga Eu-nu-sunt-Eu și de „oroare” față de dictatură. La pagina ultimă, două articole de laudă pentru legile dictatoriale votate săptămâna asta, în pripă:

- 1) Legea prin care se autorizează Ministerul de Industrie să pună prețuri maxime;
- 2) Legea prin care se autorizează Ministerul Agriculturii să ia prin decret orice măsuri pentru valorificarea grâului;
- 3) Legea prin care se autorizează Ministerul Industriei să declare *prețioase* orice produse din țară va hotărî.

Guvernul Tătărescu aplică:

Starea de asediu,
Cenzura cea mai riguroasă,
Face decrete-legi,
Pune impozite,
Modifică tot regimul nostru economic,
Toate pe cale de decret,
Contrar Constituției.

Și democrația noastră aplaudă și se teme de schimbarea Constituției de frica dictaturii.

Halal țară!

15 aprilie. — De la Bacher-Bachet citire:

„Niciodată Vaida nu va fi chemat să facă Guvern. Pe Rege poți să-l înjuri, poți să-l ameninți — nu e nimic, se împacă cu adversarii săi. Ai văzut miniștrii care cu câțeva vreme înainte spurcau pe Rege — dar te rog să-mi spui, ai văzut pe cineva în slujbă care să fi înjurat pe Lupeasca? În ziua în care Vaida, fiind prim-ministru s-a prezentat Regelui cu un pașaport și cu un cec pe numele Duduii (consiliind o mai lungă călătorie în străinătate), soarta lui a fost pecetluită. După câteva săptămâni a căzut de la Guvern. Nu va mai veni niciodată. Regele îi dă acum târcoale, vorbește bine de Vaida și de acțiunea lui cu fiecare — dar la momentul oportun, se va opune Titulescu, sau d’Ormesson, sau cârciumăreasa din colț, și *Guvern Vaida nu se va face cu toată aparenta dorință pe care va fi manifestat-o Vodă*“.

Interesant.

Dl. Bachet (Bacher) este prietenul intim al d-nei Lupescu, pe care o vede zilnic.

— Ieri, la întrunirea Comitetului Central al Uniunii Agrare, am făcut o expunere politică ce a avut oarecare răsunet. Am căutat să las bunul simț să vorbească și am arătat rezultatele politicii de cârpeală. Numai cu o soluție concomitentă a celor trei probleme: lichidarea *generală* a pasivului, refacerea unei monede normale¹ și adaptarea la raporturile stabilite de criză între factorii economici — se mai poate spera în îmbunătățirea situației. Am adăugat, că deși utilă o reformă a Constituției nu e suficientă pentru îndreptarea lucrurilor. Pentru prima dată nu am invocat autoritatea Regelui. *Au contraire*.

— Alegerile de vineri au dovedit uzura Partidului Liberal, dar au fost înainte de toate un succes al lui Gh. Brătianu care trece de la 6 000 voturi (în alegerile generale) la 20 000. Atâtea palme aplicate Camarilei căci toată campania lui Gh. Brătianu a fost dusă pe tema corupției din jurul M. Sale.

— Prin Marioara Ventura am făcut atent pe Paul Boncour (cu rugămintea a repeta și altora) asupra greșelii Franței de a se amesteca în politica noastră internă. E singurului pericol care amenință cordialitatea relațiilor celor două țări.

¹ Aceasta ceva mai târziu, după o perioadă de investiții și lucrări publice indispensabile.

17 aprilie. — Azi la adunarea generală a Băncii de Credit a venit și Trancu-Iași (unde nu merge Trancu-Iași?). Exuberant, important, ancombrant, ne salută cu cuvintele: „Trancu über alles!“ — Nu, îi replic eu, nu așa, ci: „Als Trancu, lieber alles!“ N-a priceput.

— Ziarele sunt pline de rolul lui Titulescu la Geneva, de telefonările lui Titulescu la Stresa, de acțiunea lui Titulescu cu privire la pactul oriental, de instrucțiunile lui Titulescu date lui Laval și lui Sir John Simon. Cu un cuvânt Titulescu dirijează politica Europei și a lumii. Și când mă gândesc că aceste caraghioslăcuri sunt publicate pe spezele noastre, ale contribuabililor!

— Megalomania lui Titulescu scuză pe a lui Blumenfeld, care îmi destăinuia azi-dimineață că cumnatul său este „Grand d’Espagne“. Un frate al d-nei Blumenfeld, un Weissengrün dacă nu mă înșel fiind bolnav de piept a făcut cunoștința domnișoarei de Baidès, pe vremuri, la San Sebastian. Spaniola s-a amoretzat de Weissengrün. Weissengrün s-a vindecat de piept dar spaniola nu s-a vindecat de Weissengrün.

Rezultatul: Weissengrün a devenit marchiz de Baidès. Blumenfeld conchide: „Cumnatul de la mine stă cu pălăria în cap în fața Regelui de la Spania!“ — „Păcat că nu mai e un Rege, în Spania!“ am conchis eu.

20 aprilie. — Vară-mea Elena Perticari, văduva generalului Perticari și fiica doctorului Davila, deși ajunsă la 70 de ani, deși operată de o gravă tumoră la intestin, deși șubredă și cu o sumă de belele pe cap, nu vrea să abdice. Palatistă trup și suflet, cea mai mare fericire a ei e să se încurce în fustele Reginei. Duminica trecută aranjase o mare serată la ea, „cu program muzical“ la care trebuia să asiste Majestatea Sa. S-a întâmplat că Regina să-și strice în ajun stomacul așa încât serata a fost amânată pe miercuri următoare. Sosită miercuri și Suverana anunțându-se pentru ora 10, toată lumea — vreo 100 de musafiri — s-a înființat la Elena înainte de ora 10. Simky Lahovari (damă de onoare) și Zwidenek colonelul (cavaler de favoare) au venit pe la ora 10 scuzând pe M.S. care întârzia puțin deoarece fusese poftită la masă de Rege. Zece și jumătate, zece și trei sferturi și nix Regină. Lumea aștepta. La ora unsprezece fără zece, o scrisoare de la Palatul Regal. Mare emoție, Elena își pune ochelarii și deschide plicul tremurând (desigur că nu mai vine!). Nu, scrisoarea, două rânduri cerea să se înceapă „concertul“ căci M.S. va mai întârzia încă deoarece rulează un film la Palat, pe care Regina vrea să-l vadă până la sfârșit!! „Ça jette un froid“ și d-na Che-

bab se aşază la pian ca să mai încălzească atmosfera. În fine la ora *do-
uăsprezece fără zece*, soseşte Coana Mare. Cucoanele mai de rând, vreo
80, aşteptau de două ceasuri bătute! Cu ce sentimente în suflet se ghi-
ceşte! Aceşti oameni (vorbesc de întreaga Familie Regală) sunt incori-
gibili, şi îşi fac de cap. N-au decât o îndatorire: să fie politicoşi — şi îşi
bat joc de lume la fiecare ocazie. Să te mai miri de bădărăniile fiului,
când la fiecare pas te izbeşti de grosolăniile mamei? Bietul Carol a supt
mitocănia odată cu laptele mumă-sii, cu tot sângele ei albastru!

Serata Elenei Perticari a dat de altminteri prilej la o sumă de inci-
dente hazlii. Toţi erau enervaţi de atâta aşteptare şi damele nu se mai
stăpâneau. Principesa Voroniecka — veuveta noastră naţională — pisa
cu franţuzeasca ei preţioasă pe una şi pe alta, ca să plaseze bilete pentru
conferinţele d-nei de Clermont Tonnerre, o ducesă seminebună şi „o
prietenă“ a ei. Apucând pe Titi Mitilineu (soţia lui I. Mitilineu) de braţ
„promettez moi chère madame votre collaboration (?), promettez moi
de venir à la conférence de la Duchesse de Clermont Tonnerre!“ —
„Mais oui, madam j’irai très volontiers.“ — „Non, non jurez moi que
vous irez!“ — „Madame, du moment que je vous ai promis d’aller, j’i-
rai — mais je n’ai pas l’habitude de prêter serment!“ Şi i-a întors spa-
tele. Fără a se descuraja, Veuveta se aruncă pe Constanţa Cantacuzino,
respectabila octogenară: „Princesse chérie...“ — „Je n’ai pas l’habi-
tude d’être appelée ainsi“ şi îi întoarce şi ea spatele. După ce sosise
Regina, în toiul concertului, aceeaşi Constanţa Cantacuzino se scoală
de pe fotelul ei să spuie câteva cuvinte Majestăţii Sale. Când vrea să-şi
reia locul, îl găseşte ocupat de lady Hoare, semiturbata soţie a noului
ministru englez. Fără să spună nimic se aşază alături, pe un scăunel,
lângă pian. Lady Hoare, care nici nu se prezentase Constanţei Can-
tacuzino, îi spune: „Vous voulez casser la tête?“ — „Pourquoi?“ —
„Parce que vous restez dans le piano.“ — „Oh, j’aime la musique“
răspunde Constanţa Cantacuzino. „Moi, je la déteste“ replică engle-
zoaica — iar coana Constanţa închide dialogul prin cuvintele: „Je m’en
rends compte, vous préferer «les fauteuils»!“

Această lady Hoare e o adevărată grădină de femeie. Nu te plic-
tiseşti un minut cu dânsa. Născută Bentinck, e o nepoată a Ducelui de
Portland — familie binecunoscută de nebuni. Voiajează cu trenul dar e
pretutindeni însoţită de un aeroplan cu care se urcă zilnic, la înălţimi,
să respire aer curat. E aşa de distrată încât uită tot, şi invitaţiile pe care
le face şi pe cele pe care le primeşte. Pofit la dejun la dânsa, te duci şi nu

o găsești — sau dacă ai poftit-o trebuie să trimiți să o aducă, fiindcă uită toate.

Abia sosiți, au și ajuns în gura lumii — adică dânsa. Acum câteva zile a oferit un ceai la Legație. Simpatice lady s-a instalat la o ușă a salonului și a primit cu amabilitate pe toți invitații; când a socotit că s-au scurs destui, a trecut la altă ușă și a spus: „Maintenant, c'est pour partir!“ Cu toată țicneala ei se prezintă simpatic: nepieptănată, cu părul vâlvoi, mărunțică, deșteaptă, îmbrăcată alandala și de trei parale, aduce mult ca fizic pe Cella Delavrancea. Mai ales la toaletă: rochiile ei reamintesc pe ale Cellei, după ce le-ar fi purtat câțiva ani surorile ei mai mici. El, Hoare un englez — murdar și prost îmbrăcat. Vine din Persia, unde a reușit. A lăsat bune amintiri și în Egipt, unde a fost înainte deși e un bețiv împărătesc. Vorbește bine franțuzește și spune lucruri cu șir, când e treaz.

— Generalul Moruzi s-a îmbolnăvit alaltăieri brusc. Acces de angină de piept. Procesul generalului Dumitrescu a fost întrerupt, și trebuia să înceapă d'a capo, de la rechizitor, după 23 de zile de dezbateri plicticoase, fiindcă Moruzi a fost înlocuit prin generalul Ignat. Codul justiției militare trebuie schimbat, în ce privește procedura înaintea Consiliilor de război, mai ales în aceste vremuri de stare de asediu — procesele cu caracter politic fiind lungi.

— Joi seara Jockey-Clubul a dat o masă în onoarea lui Ciolak-Antici, ministrul Jugoslaviei care ne părăsește după 14 ani. Erau vreo 60 de persoane printre care Berns (însărcinat cu afaceri al Suediei), Kobilanski (consilier al Legației polone), colonelul de l'Hermite (atașat al aerului francez) care pleacă și ei, precum și d'Ormesson — ministrul Franței — care din nefericire nu pleacă. Am făcut la sfârșitul mesei un mic speech în care între altele am spus că „notre ami Ciolak-Antici a su démontrer que dans un pays de bonne volonté, même un ministre allié peut se rendre populaire“. Era o săgeată la adresa lui d'Ormesson, pe care nu-l pot mistui — din nefericire lumea a priceput că voiam să înțep pe Arcizewski, ministrul Poloniei prezent și el la masă.

— Discursul lui Beck la Geneva a fost publicat „in extenso“ în toate ziarele noastre, prin îngrijirea Legației polone, care a mai trimis și traducerea discursului în plic, tuturor oamenilor politici mai însemnați. Judecata discursului iese din cadrul acestor însemnări. Ar fi multe de zis asupra lui. Sunt multe lucruri juste într-însul, dar nu e abil fiindcă vrea să fie prea abil.

26 aprilie. — Socru-meu Ion Boambă a încetat din viață după grele suferințe: uremie, la care de câteva luni se adăugase un neoplasm al intestinului. Deși era în 50 de consilii și câștiga milioane, nu lasă aproape nimic, câteva sute de mii de lei. Lumea îl credea putred de bogat și mulți vor zice că-i ascundem averea pentru a nu plăti taxe de succesiune! În realitate, erotoman senil, și-a cheltuit toți banii cu femei, mai ales cu soția unui avocat Porsena (!) în care, pe vremuri, Marghiloman își pusese oarecare speranțe. Acum a ajuns scriitor moral¹ și pește. La înmormântarea lui Boambă a luat cuvântul și Grigore Filipescu în numele Băncii Blank, al cărui vechi membru și ultim președinte în consiliul de administrație fusese defunctul. Deși Grigore Sîfilipescu *ceruse chiar el* să vorbească în numele Băncii, deși discursul lui a fost bun, a oprit publicarea în ziare. Vorbind în numele băncii mofluze a săvârșit un act de curaj și de cavaleriesm — subtilizându-și însă propria sa proză a comis un act de lașitate: nu-i convenea ca miile de depozanți frustrați care blestemă numele lui Blank să-l pună și pe al lui în același sac. Întreg Filipescu e în această antiteză.

5 mai. — Am petrecut săptămâna Paștelor la țară. În noaptea de 2 spre 3 mai am avut minus 2 grade. Azi-dimineață, ca și acum două zile, a căzut brumă, făcând mari stricăciuni.

Înainte Paștelor s-a întrunit Consiliul Superior al Apărării Naționale, reorganizat printr-o recentă lege. Pe lângă generali și cei câțiva miniștri de la departamentele economice, mai fac parte din consiliu și foștii prim-miniștri. Pentru ce, nu se știe. La ultima ședință, au luat parte din această categorie Iorga și Ghiță Mironescu. Dacă nici acum n-o fi în regulă apărarea țării, nu mai e nimic de făcut.

— Înainte de a părăsi Bucureștii am aflat că costisitoarele comisii ale Micii Entente economice au ajuns la un însemnat rezultat: Cehoslovacia a redus taxele de import pentru salamul de Sibiu și noi pe cele privitoare *la paradis*. Marele eveniment a fost consfințit printr-un tratat, care a fost supus Camerelor însoțit de o doctrinară expunere de motive de 30 de pagini. Regret că numeroasele mele absențe de la Cameră m-au făcut să scap ocazia de a felicita pe dl. Titulescu pentru acest mare succes.

9 mai. — Acum trei zile, odată cu luna Bucureștilor s-a deschis și săptămâna lui Titulescu. Talleyrandul nostru a introdus anul trecut o pro-

¹ A scris un volum *Făclii aprinse*, și mai multe articole în ziare pentru a dovedi că ceea ce ne pierde, în grele împrejurări de anarhie sufletească și materială prin care trecem, este amoralitatea noilor generații.

cedură nouă în politica lui de bluff. În fiecare primăvară, o săptămână de reclamă de exaltare și de zgomot în jurul numelui și persoanei sale. Anul trecut și-a adus pe Barthou, pe Beneș și pe Jeftici. A fost un adevărat delir de laude și de hiperbole la adresa cancelarului român. Anul acesta comedia se repetă, cu personaje schimbate. Avem pe Paul Boncour, pe dl. și d-na Cotnăreanu, pe salariații lor jidanul Romier și Elena Văcărescu, un turc și un grec miniștri de externe în țările lor și iarăși pe credinciosul Jeftici, sporit în grad. Am impresia că de data asta e ultima văpaie a unei politici care a dat faliment. Fragila construcție a pacturilor suprapuse și inoperante a fost dărâmată dintr-o dată prin gestul energic al lui Hitler. De la război încoace Europa se mișcă pe planul deliberărilor internaționale și se screme pe scaunul găurit de la Geneva fără nici un rezultat, înmulțind în așteptarea... fătului — peticele de hârtie în jurul ei. Prin brutala înlăturare a Tratatului de la Versailles, Hitler a repus lucrurile în starea lor dinainte de 1914. Forța, forța armată, își reia drepturile sale. Principiul securității și al dezarmării, tot rahatul de la Societatea Națiunilor urmează să fie reintegrat în țara Utopiei, în dulapul accesoriilor. Din regimul pacturilor fără efecte vom trece din nou la regimul alianțelor bazate pe interese reale. Iar cele 140 de pacturi și suprapacturi scumpe d-lor Titulescu & Co vor rămâne simplă garnitură pentru banchetele și întrunirile caraghioșilor de la Geneva care vor mai continua să zbârnâie până în ceasul măturoiului cel mare. Beneficiarii prea lungii răbdări a resemnaților contribuabili din toate țările nu se vor da bătuți din primul moment.

— Nu-mi e necaz pe politica lui Titulescu. Politica e chestiune de convingere și de noroc. Faptul că nu ești de acord cu convingerile cuiva nu te îndreptățește să pui patimă în discuție. Ceea ce exasperează în atitudinea lui Titulescu e toată partea lăaturalnică a acțiunii lui, e zgomotul pe care-l face, e toată reclama pe care o organizează, toată presa pe care o plătește, toate turpitudinile pe care nu numai le încurajează dar le patronează cu singurul și constantul obiectiv al preamăririi personalității sale și al pricopsirii familișarilor lui. Milioanele pe care Titulescu le aruncă presei în țară și în străinătate sunt nenumărate și rezultatul obținut dovedește o dată mai mult cât de primejdioasă este influența acestei puteri venale a ziarelor. În străinătate toată lumea e excedată de procedurile acestui isteric; în țară, nimeni afară de Mihalache, nu-l poate suferi — Regele vrea să scape de el și împotriva tuturor omul își menține poziția fiindcă toate ziarele sunt pline de discursurile lui, de interviurile lui, de succesele lui, de voiajele și de prostiile lui. Titulescu

consideră politica ca un film, și metodele sale sunt copiate după ale regizorilor de la Hollywood.

Ultima lui invenție, numărul de senzație al săptămânii organizate anul acesta a fos exhibiția perechii Cotnăreanu. Titulescu voia să aducă în București pe Ossuski (ministrul cehoslovac la Paris) și în vederea rolului ce este rezervat acestei semivedete geneveze sub viitoarea președinție de republică a lui Beneș, să-l măgulească dând vizitei sale un caracter mai deosebit și neprevăzut. Pe de altă parte putoarea de Elena Văcărescu, care în afară de ieslele lui Titulescu mai rumegă și în alte grajduri dorea să răsplătească generozitatea Cotnărenilor și să le arate ce poate în România. Combinația s-a pus repede la cale. Cotnărenii au invitat pe yachtul lor în afară de Văcărească și de Romier (un alt salariat al lor) — pe dl. și d-na Ossuski și au pornit cu toții de la Marsilia la Constanța. N-ar fi fost nimic de zis dacă Cotnărenii n-ar fi fost Cotnăreni. D-na Cotnăreanu este fosta soție a faimosului Cotty, care de la parfumurile de la Grasse prin tot felul de învârteli și de afaceri s-a ridicat la invidiabila situație de miliardar. Cotty și-a pierdut capul la bătrânețe și nemaștiind ce să facă cu banii s-a băgat în politică, lansând ziarul *L'ami du Peuple* pe care-l vindea cu 5 centime și care a ajuns astfel la un mare tiraj. Nu s-a mulțumit cu atât. S-a ales și deputat, a cumpărat și *Figaro*-ul și și-a luat și metrese cotate pe piața Parisului. A făcut la un moment dat și fericirea Elvirei Popesco. Lansat într-o viață nouă, cu ambiții care întreceau puterile sale intelectuale, i s-a scârbit de nevastă și a hotărât să divorțeze. În acel moment precis a apărut Cotnăreanu. Băiat chipeș, a intrat pe sub pielea d-nei Cotty. Aceasta se căsătorise cu Cotty sub regimul comunității. Fiecare soț adusese în căsnicie suma de 5 000 franci, toată averea fiecăruia. Din averea lor totală de 10 000 franci, Cotty făcuse în 30 și ceva de ani sute de milioane. La despărțire d-na Cotty avea dreptul la jumătatea averii comune. Tribunalele, după divorț au condamnat pe Cotty să plătească fostei sale soții frumusețea sumă de 450 milioane franci. D-na Cotty — fostă — al cărei spirit rector era Cotnăreanu a cerut plata imediată și a forțat pe Cotty să-și lichideze toate afacerile în pagubă ca să se achite. Așa a trecut *Figaro*-ul în mâinile d-nei Cotty, care, pentru a răsplăti pe Cotnăreanu de devotamentul lui, i-a dăruit, înainte chiar de a-l lua de soț, importantul imobil din Rond Point des Champs Elysées, proprietatea ziarului.

Până în 1932 am ignorat cu desăvârșire existența acestui Cotnăreanu. Aflându-mă atunci la Paris am luat într-o zi întâlnire cu Pietri care era ministrul de finanțe. Pe când stam de vorbă cu Pietri, cu care

mă închisesem în cabinetul lui, a venit un secretar și i-a spus ceva la ureche. Pietri recomandase secretarilor să nu lase pe nimeni să ne tulbure, și-l vedeam acum jenat și perplex, și neștiind ce să facă. Am ghicit că un personaj important cerea să-i vorbească și ca să-l scot din încurcătură l-am rugat eu să primească pe solicitator. Mi-a mulțumit cu efuziune, și mi-a spus: „ce ne sera que cinq minutes et d'ailleurs c'est un de vos compatriotes“. Am văzut intrând un domn zvelt, fără nici o urmă de tip semit, îmbrăcat ca un gentleman englez, ras, cu părul cărunt — aducea mult cu Citta Davila — și astfel am făcut cunoștința d-lui Cotnăreanu. După ce a plecat, Pietri — mirat că nu-l cunoșteam — mi-a spus numele lui și că e „logodnicul“ d-nei Cotty. Mi-a povestit apoi tot romanul divorțului și am avut impresia că influența lui Pietri ca și a altor politicieni care aveau polițe morale de plătit lui Cotty nu era străină de presiunile ce se făceau, tocmai în acel moment, pentru realizarea creanței d-nei Cotty. Nu puteam să pricep cum de nu auzisem niciodată nimic despre acest Cotnăreanu, român „per tu“ cu miniștrii francezi și „gigolo“-ul multimilionarei d-ne Cotty. Pentru o judecată mai completă a omului voi adăuga că după ce-i făcusem cunoștința la ora 11 a.m. și deși nu schimbasesem cu el decât două vorbe, la ora 3 p.m. nevestă-mea s-a pomenit la hotel cu un splendid coș cu flori rare, iar eu cu carta lui de vizită din cuprinsul căreia am aflat cu nouă surprindere că „compatriotul“ meu dl. Cotnăreanu era și consul al României... la Cherbourg! M-am informat și am putut astfel identifica pe dl. Cotnăreanu cu dl. Leibovici de la Podul Iloaiei. Cum a putut ajunge Leibovici din Podul Iloaiei Cotnăreanu, consul la Cherbourg, pește parizian și milionar internațional (căci s-a însurat cu d-na Cotty) a rămas pentru mine și până azi un mister. Am aflat numai că mai are un frate zaraf în București și altul speculator de mici invenții (cuțite automate, ceasornice cu muzică etc.) la Paris; că ar fi nesupus față de serviciul militar și alte fleacuri.

După ce a luat pe d-na Cotty a cumpărat un splendid hotel avenue Raphael la Passy și yachtul Kedivului și a încercat să se lanseze în „lume“. Dar „lumea“ l-a primit cam prost (mai ales după o campanie de presă a fiului Cotty, care-l trata de pește și de escroc) și atunci s-a aruncat în „rumunism“ și s-a agățat de Elena Văcărescu. A înființat *la Maison des Roumains*, a donat 500 000 franci pentru căminul studenților români din Cité Universitaire etc. Și mai ales a intrat cu ziarul *Figaro* în serviciul lui Titulescu.

Yachtul Cotnărenilor încărcat cu perechile Ossuski și Văcărescu-Romier a fost primit la Constanța cu onoruri regale. Un vagon special și un secretar de legatie s-au trimis în întâmpinarea înalților oaspeți care au fost salutați pe peronul Gării de Nord de însași Excelența Sa dl. Titulescu și de câțiva membri ai Guvernului. Invitați chiar în seara sosirii lor la un dineu la Externe, au fost duși a doua zi la Sinaia, cu tren special, și reținuți la dejun la Rege care a conferit d-lui Cotnăreanu placa de mare ofițer al Stelei — probabil în format special, cu solzi. Mi-a crăpat obrazul de rușine, dar ce puteam face? La toate festivitățile săptămânii organizate de Titulescu ca și la 10 Mai, Cotnărenii au fost în fruntea bucatelor. Cât a trebuit să ungă ziarele și pe gazetari ca să fie tratați cum au fost tratați. „Oaspeții noștri“, „oaspeții țării“, s-au bucurat nu numai de simpatia presei din Sărindar, dar și de aceea a foilor naționaliste.

Scârbit, n-am luat parte la nici una din „festivități“ pretextând do-liul. Am fost numai la Cameră pentru primirea lui Paul Boncour — fără Cotnăreni, și la revista de la 10 Mai, fiindcă știam că nu voi fi în aceeași tribună cu ei. La Cameră primirea a fost aranjată în sala bibliotecii (Parlamentul fiind în vacanță, Titulescu n-a mers cu îndrăzneala până la convocarea unei sesiuni extraordinare — și mă miră — pentru sărbătorirea lui Boncour). S-a ridicat o mică tribună, drapată în culori naționale, așezată printre plante verzi. Toată garnitura avea un aer funebru, lipsea numai catafalcul. Titulescu a citit un discurs frumos, dar gol care a emoționat adânc pe Potârcă. Sta în fața mea, etalat pe trei scaune. Când a ajuns Titulescu la perorație, lui Potârcă a început să-i bătăie burta și să-i curgă lacrimile din ochi. Boncour a fost și el la înălțime; vorbea, nu citea — și a izbutit să fie mai melodramatic și mai gol ca Titulescu — *ce qui n'est pas peu dire*. Mă întreb până unde o să ajungă platitudinea noastră față de Franța, dacă după Barthou și Boncour o veni să ne mai vadă încă o vedetă pariziană.

11 mai. — La recepția de joi de la Cameră am avut „une prise de bec“ cu Titulescu. Arcizewski venise foarte alarmat la mine să-mi spună că Varșovia era precis informată că Titulescu pregătește un tratat de alianță cu U.R.S.S., tratat prin care trupele rusești vor fi autorizate să treacă prin România spre Cehoslovacia, în cazul unui conflict între această țară și Germania. Am răspuns ministrului polon că nu aveam nici o cunoștință despre un asemenea tratat, nici despre negocierea lui și că în tot cazul nu credeam posibilă o clauză ca aceea pe care mi-o revela. Arcizewski a insistat. I-am declarat atunci că dacă Titulescu ar

încerca așa ceva, ne-ar avea pe toți împotriva lui. Nu va fi niciodată posibil să se încheie o astfel de convenție care să autorizeze invazia rușilor în țara noastră. Ca să lămuresc chestiunea am pus direct și pe loc întrebarea lui Titulescu. A început să urle „că vrem să-l facem nebun“, „că toate acestea sunt invenții ca să-l dărâme pe el“, „că el nu e un trădător“ etc. etc. Și fiindcă se strânsese lume în jurul lui, și fiindcă ridica-se tonul i-am replicat verde: „Ascultă Titulescu, nu ești un trădător dar ești așa de orbit de politica ta, așa de îngrijorat în același timp de falimentul ei, care se desenează, încât ai fi în stare să faci orice ca să ieși din încurcătură“. A continuat să urle. I-am întors spatele. Esențialul e că chiar dacă tratează ceva cu Moscova nu va admite clauza cu trecerea forțelor sovietice prin România. Că a fost ceva sunt sigur. Prea tipă Titulescu ca din gură de șarpe. Și dacă acum se jură că n-a fost nimic, *e fiindcă nu mai e nimic*, și aceasta deoarece Franța a dat înapoi, căci Franța ne cerea să facem toate concesiile rușilor. Tot prin Arcizewski am aflat că ambasadorul german la Paris a fost la Laval și i-a spus că dacă Cehoslovacia trebuie să devină o bază de operații pentru armata rusă, atunci e mai „conzult“ să o ia Germania înainte și să ocupe Cehoslovacia, ea. Față de această amenințare Parisul a dat înapoi, și clauza cu trecerea forțelor ruse prin România a căzut în baltă.

Nervozitatea lui Titulescu e iarăși într-o fază de exasperare. A slăbit, e galben-verde, se agită, urlă, nu știe ce face. Miercuri Regele trebuia să primească pe miniștrii Iugoslaviei și Norvegiei care-și prezentau scrisorile lor de acreditare. Titulescu trebuia să fie la Palat la ora 12. A sosit la ora 12 și 35, Regele aștepta în mare ținută într-un salon, miniștrii în uniformă într-altul. Nu s-a scuzat și Regele nu i-a făcut nici o observație. A doua zi la conferința lui Boncour, ținută sub președinția lui, a sosit la ora 9,40 deși conferința era anunțată pentru ora 9 și noi toți cu primul ministru în frunte eram acolo și așteptam de la ora 9 fără un sfert. Amicul Titulescu a găsit sat fără câini...

— Vineri, la revista de 10 Mai, o lume nebună. S-a ajuns cu mare greutate la tribune din cauza nehibzuitelor căi de acces. Prevăzător, am pornit de acasă de la ora 8 1/2. Mi-a trebuit un ceas până să ajung la tribuna Regală. Jumătate din Corpul diplomatic n-a putut răzbi decât făcând ultimul kilometru pe jos, în praf. Au sosit oamenii ca vai de ei cu uniforme murdărite, cu decorațiile pe dos, asudați și furioși. Soția ministrului Austriei a fost chiar îmbrâncită și izbită în spate cu patul puștii. Regele, care n-are nimic mai bun de făcut, a hotărât o nouă rându-

ială pentru invitațiile la Revistă. Observasem deja că invitația mea nu era liberată ca în toți anii: Dl. C. Argetoianu, fost ministru — ci se mai adăugase mențiunea: *decorat cu Marea Cruce a Ordinului Serviciul Credincios*. Nu pricepusem și socotisem acest adaos ca o probă mai mult de prostul gust care domnește în toate sferele Palatului. La Cotroceni am aflat tâlcul și importanța mențiunii cu pricina. Regele a hotărât că numai foștii miniștridecorați cu Marea Cruce a Ordinului Carol, Serviciul Credincios și Ferdinand să fie invitați în tribuna Regală, ceilalți în tribuna Președinției Consiliului situată mai departe la un loc cu tribuna Ministerului de Externe. Printre foștii miniștri prezenți nu eram decât eu și Goga în categoria fixată de Rege. Ceilalți foști miniștri, Mihailache, Lupu, Iunian etc. nefiinddecorați cu Ordinele sus-arătate, au fost așezați în tribuna Președinției, și se arătau furioși. Furioasă și Didina Cantacuzino, nepoftită nici dânsa în tribuna Regală, cu atât mai furioasă cu cât Elena Perticari, rivala ei în lupta de la Societatea Ortodoxă, se lăfăie ca damă a Palatului în dosul jețului Reginei Elisabeta. Și-a mai făcut Majestatea Sa de drag.

Am stat mult de vorbă cu Maximos, ministrul de externe al Greciei, cu Jeftici, primul ministru iugoslav și cu Rușdi Aras, ministrul turc al afacerilor străine. Din căteșitrei, acesta din urmă pare mai inteligent, cu mult. Maximos șiret iar Jeftici bleg. Toți erau impresionați de calitatea materialului omenesc care defila înaintea lor, dar priveau cu oarecare ironie costumele de vicleim care au transformat armata noastră, dându-i aspectul unei trupe de operetă.

— Goga mi-a povestit ultima lui audiență avută zilele trecute. Regele nu se gândește decât la plecarea sa la Paris, la sfârșitul lui mai. De o schimbare de Guvern, de o modificare de Constituție nu poate deci fi vorba acum. La întrebarea lui Goga dacă a renunțat la revizuirea Constituției, Regele răspunde: *nicidecum*, dar la toamnă. Goga îi arată că o asemenea amânare ar exclude o schimbare a Constituției cu Tătărescu. De ce? întreabă Regele. — Fiindcă, a replicat Goga, până la toamnă Guvernul Tătărescu și Partidul Liberal ar fi prea uzați. Deja acum, Guvernul e uzat. Însă conjunctura e favorabilă, căci chestiunea a fost agitată și toată lumea se așteaptă la o modificare a pactului fundamental. Până la toamnă situația poate să se schimbe. Goga a mai spus Regelui că el vede în amânare renunțarea Suveranului la proiectul de a schimba Constituția. Regele l-a întrerupt zicând: *nicidecum și sunt gata să fac declarații publice de pe acum, în acest sens*. — „Să te ferească Dumnezeu, a întrerupt Goga, ar fi să coalizezi toate forțele antirevizioniste,

care ar împiedica reforma la toamnă.“ — „Ai dreptate. Nu m-am gândit.“ Goga i-a mai reproșat că l-a îndemnat pe el să ia poziție în această chestiune, despre care a vorbit la congresul partidului său, anunțând iminenta schimbare a Constituției și acum rămâne de răs. A adăugat că dacă până la iunie nu se schimbă nimic, el va lua poziție publică față de politica Regelui, și în contra ei. Regele era plictisit — spune Goga — și a terminat zicându-i: „Să ne mai vedem după sărbătorile astea“.

Goga pare descurajat. Mi-a declarat că nu mai poate sta cu brațele încrucișate, și că trebuie să facem ceva: *Regele nu știe decât de frică*. A rămas să ne mai vedem și noi. Față de mine Goga a rămas pe punctul stabilit împreună în întrevederea noastră din 15 februarie.

— Îmi cade în mână ultimul număr din *l'Illustration Française*. Glorificarea d-lui și d-nei Renard, uciși într-un accident de avion, în Africa Ecuatorială: în fața Invalizilor, la funeraliile naționale ale fostului guvernator și ale soției sale, ministrul Coloniilor în cuvinte înaripate vorbește de cei doi eroi ai geniului francez. Și-mi aduc aminte că doamna Renard a debutat în viața publică în pielea goală, la Moulin Rouge, că, fată frumoasă a fost „distinsă“ de fostul prefect de poliție al Parisului Chiappe, că a izbutit apoi să ia de bărbat un american milionar care murind i-a lăsat o mare avere, și că în sfârșit Chiappe a „colat-o“ ca soție prietenului său Renard, pe atunci prefect al Seinei. Au și francezii Cotnărenii lor.

12 mai. — Ieri seară la Palat concert și recepție în onoarea balcanicilor. Regele afectat de golul făcut în jurul său de către lumea politică. În afară de Goga și Jean Th. Florescu — nimeni.

— Boncour a fost ieri la mine. Am profitat de ocazie pentru a-i arăta greșelile politicii franceze față de noi. Căutând a se amesteca în politica noastră internă, francezii își alienează simpatiile atât de mari care le au în România. Politica noastră nu e bazată numai pe argumente de ordin sentimental ci pe o justă apreciere a intereselor noastre naționale. Oricine ar fi la Guvern, nu va face decât politică alături de Franța. Ar fi trist pentru Franța dacă alianța noastră ar fi numai în funcție de prezența lui Titulescu într-un Guvern. Că Titulescu are tot interesul să acrediteze o asemenea legendă în Occident se pricepe; se pricepe mai puțin că Parisul îi dă crezământ. I-am explicat starea de spirit a partidelor noastre, demonstrându-i că așa-zisele grupări fasciste n-au nimic comun în simpatiile lor față de o ideologie cu Hitler și cu Germania. Am impresia că l-am convins. Din nefericire Boncour nu e Franța, *boncour s'en faut*.

13 mai. — Ieri seară a murit mareșalul Pilsudski. Autoritatea lui era cheia de boltă a întreg edificiului polon. Neastâmpărat, cu o clasă conducătoare frământată de ambiții nemăsurate, poporul polon va fi supus prin dispariția conducătorului său necontestat la grele încercări. E posibil ca dictatura militară să fie menținută sub numele altui general.

— Ieri la Cameră, Săveanu, ca să se găsească în treabă, ne-a poftit să sărbătorim pe balcanici. Toți deputații fiind pe acasă a fost un număr ridicol de mic de parlamentari prezenți. De data asta recepția s-a lăsat fără discursuri. Numai două-trei cuvinte de bună primire din partea lui Săveanu care a terminat strigând pe limba fiecăruia: trăiască Grecia, trăiască Iugoslavia, trăiască Turcia. Pe turcește a strigat: jaşaşin Turkia! Titulescu a înnebunit, literal, de bucurie, auzind aceste cuvinte: „Cum mă? J'assassine la Turquie?“ și urla printre oamenii mirați: „Ha, ha, j'assassine la Turquie! Minunat!“

Tânărul și proaspătul subsecretar de Stat (al Armamentului) Bejan făcea pe importantul printre cei câțiva deputați întruniți. Încă un produs al democrației integrale. Ingineraș la o societate de petrol a debutat în viață printr-o bătaie strașnică pe care i-au tras-o niște petroliști străini din Prahova, beți. Devenit ginerele lui Ducquet, macherul de la Concordia belgiană, a fost împins de acesta în mod nerușinat. Prin Ducquet a obținut de la belgieni reprezentanța firmelor care furnizau tot materialul necesar societăților petroliere și rafinăriilor controlate de grupul Vega-Concordia-Credit Petrolifer. Contract pe 15 ani, din care au trecut vreo 7. Bejan înghite astfel câteva milioane în contul unui însemnat material care trece prin mâinile lui. În plus, Ducquet l-a numit director general al Creditului Carbonifer. Odată așezat în cașcaval, și cu primele milioane în buzunar, gentlemanul a divorțat, despărțindu-se și de socru-său și s-a aruncat în politică și în Partidul Liberal. Prin intrigă și prin parale a curățat pe Nicolaescu la Prahova și i-a luat locul. Prin aceleași mijloace a ajuns acum subsecretar de Stat. Numirea lui a fost explicată ca o compensație dată partidului, și în special tineretului liberal, pentru numirea lui Caranfil (străin de partid) în locul lui Irimescu, ca subsecretar al aerului.

— Am asistat ieri la a doua conferință a lui Boncour, asupra „Securității“. Subiect banal dar vast, pe care Boncour a știut să-l expună cu o claritate și cu o metodă remarcabile, într-o limbă frumoasă și cu o potrivire de expresii impresionantă. Dacă s-ar fi făcut actor Boncour ar fi fost un mare actor. Mărunt cum e, cu pomătuful lui de păr alb care i se zbate peste ochi și pe care îl dă înapoi peste creștet, ca o coamă, printr-o

mişcare bruscă a capului, — cu mâinile lui fine și elegante, cu nasul lui cam cârn, aduce cu Robespierre, un Robespierre cu dimensiuni reduse, din toate punctele de vedere. La Paris în cercurile parlamentare i se și zice „Robespierrot“. În realitate seamănă mai mult cu Talleyrand. Martha Bibescu mi-a povestit că într-o seară la masă la Stanislas de Castellane, stăpânul casei așezase în dreptul scaunului lui Boncour bustul bunicului său. Profilul lui Boncour era aproape identic cu acela al Principelui de Bénévent. Circulă într-adevăr legenda că doctorul Paul Boncour, tatăl lui „Robespierrot“ era fiul natural al lui Talleyrand. Cu sau fără sânge albastru, e cert că socialistul Boncour are apucături „de petit maître“ și că-i place să frecventeze cercurile aristocratice. E avocatul mai multor capete încoronate, aleargă după decorații și se ține de 15 ani cu Marioara Ventura „sociétaire de la Comédie Française“. Cam perimat în viața politică franceză în care n-a putut de altminteri niciodată să se ridice peste situația utilităților interimare, bietul Boncour se simte în al șaptelea cer în mijlocul aclamațiilor delirante cu care platitudinea română-l întâmpină pretutindeni, de când a sosit la București.

— Ieri a sosit Vaida la București, „numerus valahicus“, întâmpinat la Gara de Nord de tot poporul lui D.R. Ioanițescu. E curios cum, la noi, toate prostiile prind.

— Toată lumea se întreabă ce o fi căutat Maximos la Regina Elisabeta. Presupun că a vrut să se asigure că Regina „nu reflectează“ să se întoarcă la Atena, unde e urâtă de toată lumea. Se vorbește într-adevăr din ce în ce mai mult de restabilirea Monarhiei în Grecia, și perspectiva Reginei Elisabeta umbrește mult calea Regelui George. Se pare că după ce vor fi împușcat sau condamnat pe toți venizeliștii, guvernanții actuali vor aduce în tot cazul un Rege. Întrucât privește pe Elisabeta, să fie fără grijă nu părăsește ea nici Bucureștii nici pe Scanavi. Acesta a pătruns în inima întregii familii; pe Regele Carol l-a câștigat definitiv oferindu-i o pușcă de vânatoare engleză de 60 000 lei, spre marea indignare a lui Mocsoni care mi-a povestit faptul.

— Dl. prof. Romul Cândea de la Universitatea din Cernăuți mă anunță printr-o scrisoare foarte amabilă că m-a părăsit pentru a trece la Vaida „unde speră să ne regăsim cât de curând“! Era un om cumsecade și subțire, cel puțin așa mi-a părut și nu regret atât că a părăsit rândurile „Uniunii Agrare“ cât regret că a părăsit pe acelea ale oamenilor subțiri și cumsecade. Umblă după procopseală și se va păcăli. Cred cel puțin.

Vineri, 17 mai. — Ieri am primit vizita lui Vaida care a sosit duminică în București și a fost primit la gară cu mare alai organizat de D.R.

Ioanițescu și de studenții lui Zelea Codreanu puși la cale de Nae Ionescu. E prima apariție a lui Vaida în Capitală de când s-a identificat cu „*numerus valahicus*” și la întrunirea pe care a ținut-o duminică după-amiază a avut lume multă. La orașe are tot tineretul, incontestabil. Orgiei de popularitate de duminică au urmat două-trei zile de reculegere și de consfătuiri cu imaculatele Vestale care întrețin focul sacru al naționalismului integral, printre care și în fruntea bucatelor se prenumără C. Angelescu (bulgar), Mirto (italo-greco-israelit cu cetățenie română contestată), D.R. Ioanițescu și Voicu Nițescu (țigani). După care a început „*la tournée des Grands Ducs*” adică a șefilor de partide. Am avut astfel și eu cinstea să primesc pe Alexandru Vaida Voievoda Valachorum.

L-am găsit schimbat în bine. Nu se mai pierde în istorioare nesărate și în digresii fără interes. Strânge subiectul. E de acord cu mine că pe Rege nu se mai poate conta și că orice acțiune politică trebuie îndreptată de acum înainte de jos în sus. Îmi expune cu mult calm acțiunea sa pe care o consideră ca o pârgie pentru realizarea unui program de reînnoire pe toate terenurile, pe cel economic ca pe cel politic — pe cel social ca pe cel moral. *Numerus Valahicus* nu e o formulă aleasă de el, a cules-o pe buzele tuturor în Ardeal și e singura formulă plastică ce exclude un naționalism extremist și periculos. Vaida recunoaște dreptul tuturor minorităților la o existență netulburată și întru nimic inferioară nouă, dar reclamă pentru elementul românesc drepturi proporționale cu numărul populației, și reclamă aceste drepturi în toate ramurile activității publice și particulare. Nimic de zis pentru numărul valahic în ceea ce privește funcțiile publice — în schimb în ceea ce privește utilizările de ordin privat (mai ales cele de ordin profesional), sau cele bazate pe încrederea personală a celor ce investesc capitaluri într-o întreprindere, ar fi prea multe de zis. M-am mărginit să constat că curentul provocat de acțiunea lui a prins, că dată fiind carența Suveranului acest curent poate fi folosit pentru realizarea unui program de prefaceri generale, și am mărturisit fostului președinte de Consiliu că văd posibilitatea unei colaborări între noi. L-am sfătuit să nu facă partid. Deși împins de prietenii săi să întemeieze unul, dânsul rezistă și mi-a declarat că „Frontul Românesc” nu e partid și că într-însul pot intra și alte formații conservându-și organizația lor. A rămas să ne mai vedem. Ne-am mărginit să punem primele jaloane ale unei viitoare colaborări.

— Am dat un interviu ziarului *Adevărul* prin care explic că congresul Uniunii Agrare care se va ține în zilele de 8 și 9 iunie nu e nici un congres de mase pentru a impresiona pe cineva, nici un congres menit să

schimbe programul partidului, ci numai un congres tehnic, cu foarte puțini participanți, întrunit pentru cercetarea câtorva probleme politice și sociale la ordinea zilei. În interviul meu caut să deslușesc regretabila confuzie ce se face între propaganda de guvernământ și programele de partid. Un partid se încheagă în jurul unei idei sau al unei ideologii — programul său de realizări nu poate fi modificat fără o zdruncinare a însăși structurii partidului. Ceea ce partidele noastre dau drept programe de partid, și pe acestea le modifică întruna, sunt programe de guvernământ, nu de partid. Or, programele de guvernământ n-au sens decât pentru formațiunile politice chemate să ia răspunderea guvernării, și în momentul când sunt chemate să o ia, fiindcă un program de guvernământ variază, e de la sine înțeles, după împrejurări și posibilități.

18 mai. — Pierredon, ministrul Ordinului de Malta, a oferit ieri seară un mare prânz la Jockey-Club, prânz la care am participat și eu și cu prilejul căruia am avut o lungă conversație cu Savel Rădulescu, subsecretarul de la Externe. A fost silit să-mi mărturisească că gestul Germaniei care a sfâșiat Tratatul de la Versailles a nimicit și politica deliberativă postbelică și că ne întoarcem la politica alianțelor dinainte de război. Dar, mi-a adăugat, pactele nu fac nici un rău, „nu sunt nocive“ după propria lui expresie, și pregătesc tratate mai serioase de alianță. Am convenit, cu rezerva cheltuielilor exagerate ce se fac la Ministerul nostru de Externe, că politica lui Titulescu e bună, dar prea slugarnică. Savel, aici, n-a prea știut ce să-mi răspundă și s-a aruncat într-un panegiric al relațiilor *ce ar trebui* să avem cu Germania, singura țară cu care ne putem înțelege pe teren economic. Am avut impresia din câte a spus, dar mai ales din câte n-a spus, că patronul său Titulescu a început să-și îndrepte privirile spre Berlin.

Pierredon a venit astă-seară la club încântat de audiența pe care a avut-o la Rege de la care a obținut în fine autorizația să ne decoreze, pe G.V. Bibescu, pe Stârcea și pe mine cu Ordinul de Malta în categoria „d'Honneur et de Dévotion“. Până aici Majestatea Sa nu admisesese în această categorie pe nimeni în afară de el și de Prințul Nicolae (noi fuseserăm decorați anul trecut cu Crucea „de grăce Magistrale“).

— *Ediție specială* apărută pe la ora 8 publică verdictul Consiliului de Război care condamnă pe generalul Dumitrescu la 5 ani reclusiune și la degradare. Sic transit... Fostul „împărat“ (cum se numea el însuși) a fost transferat la Jilava.

20 mai. — Toată lumea comentează cu satisfacție condamnarea generalului Dumitrescu. Severitatea Consiliului de Război e aprobată

fără nici o rezervă. Prăbușirea familiei Dumitrescu reamintește de pe vremea Domniilor Fanariote când „Hospodarii“ trimiși de Poartă jefuiau țara timp de doi ani după care se pomeneau cu capul tăiat. Vreo doi ani au jefuit și Dumitreștii, tatăl și fiul, dar în loc să se pomenească cu capul tăiat, s-au trezit cu 5 ani pușcărie, altul cu surghiunul căci dreptatea Padișahului s-a îndulcit cu vremurile și nici în Serai nu se mai taie capetele. S-au schimbat vremurile, spre folosul Dumitreștilor. Militarii au început opera de asanare; când se vor trezi oare și civilii? N-ar fi drept ca generalul Dumitrescu să lăncezească în închisoare pe când atâția foști secretari și subsecretari de Stat — ca să nu vorbim decât de cei din frunte — se lăfăiesc în automobile și în palate cu tot confortul, dobândite prin aceleași metode.

— Național-țărăniștii lui Mihalache au ținut ieri o mare întrunire la Craiova la care agenții lui Potârcă au adus multă lume. Cămășarul n-a ezitat să repună în circulație formule ca: „am luat toporul să dărâm... voi lua apoi mistria să reclădesc“ sau „trebuie să reclădim Ierusalimul țărănesc“ sau „voi opincarii trebuie să fixați dobânzile ce vreți să plătiți (sic)“. Te miri de neobrăzarea omului care a stat de curând la Guvern, fără alt rezultat decât îmbogățirea câtorva, și care îndrăznește să mai vorbească și să mai atace pe alții — și de tâmpenia descultilor care-l mai ascultă. Tot ieri la Cernăuți, congresul Ligii Culturale cu Nistor, cu Mitropolitul și cu tot alaiul pus la cale de poliție. Iorga cu barbă i-a tras un discurs în care, înjurând pe Vaida a repetat cuvânt cu cuvânt programul acestuia. Ce caraghios!

21 mai. — Am petrecut ziua de Sf. Constantin la Breasta. Zi posomorâtă de ploaie. Și mai posomorâtă în sufletul meu: e primul Sf. Constantin și Elena fără scumpa mea mamă! Simt că nu mai țin la lucru mare pe pământ...

26 mai. — Cu prilejul săptămânii lui Titulescu am avut de înregistrat și un incident neplăcut la Jockey-Club. Conformându-ne unei vechi tradiții, comunicasem Ministerului de Externe că vom primi cu plăcere în tribuna clubului, la Băneasa, misiunile străine venite la București ca să participe la ședințele Înțelegerii Balcanice — întrucât unii din delegați ar dori să asiste la curse. Ministerul de Externe, recte dl. Dragu directorul Serviciului Presei, s-a grăbit să ne trimită și pe toți gazetarii veniți la București să urmeze dezbaterile Balcanilor. Printre aceștia era și un oarecare Șmilovici, evreu din București ajuns corespondent de ziare la Paris și soțul unei dame care ținea prăvălie pe Calea Victoriei. După prima apariție a lui Șmilovici în ziua de 12 mai în tri-

buna Jockey-Clubului, comitetul a primit o întâmpinare scrisă, de protestare din partea câtorva membri ai cercului. Barbu Catargiu după ce a luat informațiile convenite la Externe, care confirmau mai sus-schițata stare civilă a lui Șmilovici, a redactat un răspuns la întâmpinarea primită în care arăta că toată vina nepotrivitei invitații cădea în socoteala Ministerului de Externe și că de aici înainte vom fi mai puțin încrezători și vom cere Ministerului lista doritorilor de invitații. Catargiu dorind să aibă și consimțământul celorlalți membri ai comitetului Cercului a cam întârziat cu trimiterea răspunsului, așa încât acesta nu ajunsese încă la destinație în ziua de 19 mai, zi în care dl. Șmilovici s-a arătat pentru a doua oară în tribuna clubului. Alexandru Cantacuzino, fiul Didinei, un zăpăcit înscris în Garda de Fier, a venit și el la curse îmbrăcat în uniformă de gardist, și a trimis lui Șmilovici carta sa de vizită pe care scrisese o invitație politicoasă de a părăsi imediat tribuna. Șmilovici i-a răspuns pe carta sa, că fiind în serviciu comandat nu-și va părăsi locul. "Circula într-adevăr în București ca „atașat“ pe lângă alt pește al presei pariziene, un domn de Rovera (al dracului francez!). Primind acest răspuns, Cantacuzino s-a dus la Șmilovici, i-a spus ceva la ureche și amândoi străinii au părăsit tribuna fără să reclame nimănui. S-au supărat însă cu drept cuvânt comisarii clubului, Poulet Ghica și Alex. Zănescu. A trebuit să convocăm comitetele reunite (Club, Alergări) ca să împăcăm pe toată lumea, nu fără a trage un zavrăc lui Cantacuzino.

— Sub Domnia Regelui Carol al II-lea, o adevărată psihoză bântuie în toate straturile noastre sociale. Lumea crede orice. Orice pare posibil, și cu atât mai posibil cu cât e mai absurd. Înapoiat acum patru zile de la țară am aflat din gura fiecăruia că Regele a plecat la Paris, pentru vizita sa oficială. A plecat fără să știe nimeni (afară de Guvern) de frica atentatelor, și nu se va anunța plecarea decât după ce va fi sosit la Paris. D'Ormesson ar fi plecat deja de săptămâna trecută (faptul e adevărat) iar Titulescu urma să se urce în trenul regal la Geneva. Până ieri Bucureștiul a urlat, indignat de această călătorie clandestină a Regelui. Între timp Regele era în jurul Aradului la vânătoare de capre. S-a înapoiat liniștit ieri după amiază. Vina vâlvei făcută în jurul plecării Regelui e tot a Guvernului care a ținut ascunsă, tot de frica vreunui atentat, deplasarea Majestății Sale.

— Victimă a psihozei bucureștene a căzut și bietul Franasovici. Plecat la Viena să se caute de inimă, se povestesc tot felul de istorioare pe socoteala lui. Ba că a încercat nevastă-sa să-l otrăvească, ba că a plecat după el la Viena să-l silească la divorț și câte și mai câte. Fapt e că Ma-

ry Franasovici, născută Filipescu, fiica unui Filipescu autentic și a unei dame italiene de „chantant” din Brăila (căsătorită ca văduvă cu colonelul Văitoianu, omul pașapoartelor și fratele generalului Arthur) e o pațachină de mâna întâi. A înșelat pe Franasovici cât a putut, s-a ținut cu Costache Lupu (fratele doctorului) cu care făcea afaceri, și acum s-a amoretat de inginerul Pușcariu, divorțat de sora doamnei Titulescu. În jurul lui Franasovici, care și el se ținea cu nevasta lui Iancu Cosăcescu e numai pescărlăc. Au început acum să se agite apele.

— Ieri a fost înmormântarea lui Sărățeanu, fostul Regent, mort subit acum două zile. Vorbit la înmormântare cu Maniu care era furios fiindcă nu se făcuseră fostului său Regent funeralii naționale. I s-a dat onorurile datorite unui fost colan al Ordinului Carol. Guvernul a fost reprezentat numai prin Valer Pop, ministrul justiției. Un singur discurs al lui Viforeanu, procurorul general, în numele Casei. Regele a fost reprezentat prin Prințul Nicolae care a venit în întârziere cu un sfert de ceas. În *Dimineața* de azi un scurt interviu al lui Maniu: „Dacă dl. Tătărescu n-a venit la înmormântarea lui Sărățeanu, cauza e că e prost ori laș!” Moravurile noastre politice se îndulcesc.

— Dejunat ieri cu Goga care-mi povestește tribulațiile Academiei pentru alegerea succesorului lui G. Balș, în Secția Istorică. Iorga a propus pe G. Brătianu, față de care se angajase, având o slăbiciune pentru el. Cum a aflat „Palatul” a trimis pe Gusti, un fel de rânđaș al Camarilei să propună pe Titulescu. Mare zarvă și mare încurcătură. Zarvă: Iorga s-a sculat în ședință secretă, a înjurat pe toată lumea, pe toți cei „ajunși membri ai Academiei grație lui” și a cerut vot pe față, vot de la care mai toți s-au abținut. Încurcătură: Titulescu, întrebat, a răspuns că nu primește decât dacă e ales în unanimitate! Într-o ultimă ședință secretă, ieri, Titulescu a avut majoritatea. Iorga nu se lasă; votul definitiv e mâine în ședință publică. Goga luptă alături de Gusti pentru Titulescu.

Lengueceanu care a venit să-mi aducă o nouă ediție a romanului lui socru-său Duiliu Zamfirescu, *Viața la țară* — îmi spune că Iorga e foarte amărât de atitudinea Regelui față de el. „De, i-am răspuns, i-a plăcut să facă pe calul de tramvai! Acum Regele a suit coasta!”

28 mai. — Înapoiindu-mă ieri de la Sinaia am luat masa la Ploiești, la restaurantul Berbecul. Prieteni ploieșteni au venit să-mi dea bună ziua și mi-au povestit lucruri fantastice despre cele ce se desfășoară în orașul lor. Prefectul Sfetescu (cumnatul lui Tătărescu), Bejan (șeful local al liberalilor și noul subsecretar de Stat), Em. Tătărescu (fratele primului ministru) și alți câțiva fură de sting pământul. *Universul* a și

început o campanie pe cheștiunea unor perimetre. Această afacere n-ar fi decât una dintre multe. Se zice că Sfetescu care datora 18–20 de milioane acum 2 ani, ar fi acum om de 150 milioane avere.

29 mai. — Pangal, care a fost la Roma cu maltezii (Pierredon și La Rochefoucault) îmi raportează cele povestite de Pierredon pe drum. Înainte de plecarea lui din București, Urdăreanu l-a poftit pe el și pe La Rochefoucault la o mare masă dată în onoarea d-nei Lupescu. Urdăreanu e instalat ca un prinț în fosta casă a Prințului Nicolae din parcul Filipescu (casa Ruleta) ajunsă, după ce a trecut prin mai multe mâini în posesia Regelui. La masă — masă elegantă și suculentă — mai erau: Stârcea cu dama, Drosso cu dama, g-ral Ilasievici cu dama și Condiescu (generalul) tot cu dama. Toată Curtea, după cum se vede. Prezida Urdăreanu cu d-na Stârcea, iar d-na Lupescu era la locul de onoare, la dreapta lui Urdăreanu. Pierredon n-a fost extrem de mirat de această invitație, căci știa că și d'Ormesson, Arcizewski, Sola și alți miniștri străini fuseseră pe rând poftiți să ia contact cu Duduia. Ce l-a mirat a fost o vizită pe care i-a făcut-o Stârcea a doua zi de dimineață ca să-i spună că e foarte preocupat fiindcă ar vrea... să mărite pe d-na Lupescu! Pierredon ca și La Rochefoucault nu pricepeau rostul acestei confidențe. Voia Stârcea să încerce impresia făcută de această confidență asupra străinilor sau căuta el să găsească „un bărbat“ prin intermediul maltezilor, crezându-i mai la curent cu nobilii scăpătați și disponibili din Europa? Stârcea n-a mers mai departe. Maltezii au păstrat convingerea, punând dineul din ajun în legătură cu vizita matinală a lui Stârcea, că Palatul a pus un jalon într-o afacere care se va dezvolta ulterior și în care ei sunt chemați să joace un rol. Și oamenii au rămas nedumeriți...

La Roma, Pangal a văzut pe Chigi, Marele Maestru al Ordinului de Malta. Foarte gentil. Are mare simpatie de mine, declară că nu vrea să știe decât de mine, că în România contează numai pe mine. G.V. Bibescu, Stârcea și cu mine vom fi numiți acum în iunie „chevaliers d'honneur et de dévotion“ — Bibescu și Stârcea cavaleri, eu bailli. Greutățile cu Papa au fost mari din cauza religiei. Chigi a repetat lui Pangal ultimele cuvinte ale Papei: „Nommez en quelques uns, et ne m'en parlez plus!“¹ Regele a cerut să fie decorate și Reginele Maria și Elisabeta. Pentru Maria va merge mai ușor — deși e protestantă, și nu există decât un singur precedent protestant decorat, Wilhelm al II-lea, dar fără să se dea decorația și Împărătesei. Va merge mai ușor fiindcă Regele Ferdinand a fost cavaler de Malta, așa încât pentru soția lui există oarecare

¹ Numirile nu s-au făcut: s-au opus cavalerii catolici... mai ales cei din Ungaria.

drepturi. Pentru Elisabeta va fi mai greu fiindcă Regele George nu e decorat. Chigi spunea lui Pangal: „Nu pot decora și pe Regele George, ce ar zice Regele Carol?“ — „Cu atât mai mult că Regele George n-a fost gentil față de Regele Carol în momentul decorării acestuia“. — „N-a fost gentil? — replică Chigi — vrei să glumești! Știi ce a spus? A spus că românii sunt o adunătură de bandiți colonizați de Traian în Dacia, și că acești bandiți au azi Regele pe care-l merită!“

— Vești bune din Franța: 17 miliarde franci deficit și bancherii, și ortodocșii îngenunchiați. Să fie zorile unor zile mai bune?

În lumea noastră politică, vax. Gh. Brătianu și Averescu vorbesc la banchete ca să poată înghiți mai lesne ce ar trebui să spună, Vaida își plimbă „numerus valahicus“ prin întruniri la care vin toți ahtiații de distracție, iar Mihalache își flutură cămașa și „Statul țărănesc“ pe la altele cercetate de mulțimea pontatorilor de rotativă. Se zice că de astădată Dinu Brătianu își va preciza „punctul de vedere“, rupând punțile cu Guvernul și cu Tătărescu. S-o vedem și pe asta.

Titulescu a fost ales la Academie. Iorga e furios.

31 mai. — Sub zodia platitudinii: cafenelele și cenacolele politice fac mare caz de audiența lui Mihalache la Rege, din zilele trecute, democrația integrală și „Statul țărănesc“ agățându-și toate speranțele de această „chemare“ a stăpânului. S-a organizat o adevărată înscenare, ca într-un film. După întrunirea de duminică de la Chișinău, Mihalache anunțase pentru a doua zi o conferință asupra „Statului țărănesc“. Abia începuse conferința, o telegramă urgentă a fost înmănată conferențiarului în cămașă. Întrerupere a prelegerii, citire mută a telegramei, tăcere plină de așteptare și de mister în sală. „Domnilor și doamnelor, grăiește în fine Jean Michel, vă rog să mă iertați, evenimente grave sunt în curs, mă cheamă Regele la București, trebuie să plec îndată.“ Și pitpalacul s-a urcat repede într-un automobil și a prins trenul care plecase, în nu știu ce stație. Bucurie mare printre auditori — toți tovarăși de ghelir — nu fiindcă scăpasera de o ședință plicticoasă, dar fiindcă erau siguri că vin la Guvern. „A chemat Regele pe Mihalache“ a fost lozinca cu care s-au salutat 24 de ore de-a rândul toți sperțarii cu ițari. Escrocheria a fost cu atât mai amuzantă cu cât se sprijinea tocmai pe contrariul unei situații favorabile la Palat. Iată în două vorbe ce se întâmplase: Mihalache ceruse prin aprilie o audiență care încă nu i se fixase când a sosit Vaida la București și a cerut și el una, audiență care i-a fost acordată chiar a doua zi; Mihalache și Lupu au ieșit din sărite și au început să urle. Cum? Șeful marelui Partid Național-Țărănesc cere o audiență și nici nu i se

răspunde (politețea binecunoscută a Mareșalatului) iar un păcătos de disident e primit cum se înscrie la Palat? În ajunul congresului de la Chișinău, Lupu făcea pe nebunul, spunând că nu mai știe unde îi e capul, că trebuie să împiedice cu forța pe Mihalache să nu înjure pe Rege a doua zi „în fața Basarabiei” și câte și mai câte. Pe de altă parte Costache Lupu, intim al casei, a fost trimis la Lupeasca să facă ce o ști numai să scoată audiența. Și astfel audiența a fost acordată pentru marți, după duminica Chișinăului, iar toți șmecherii din jurul lui Mihalache au aranjat comedia chemării. Cămășarul a ieșit opărit de la Palat; povestea prietenilor lui după audiență că Regele e capabil de orice, capabil să facă dictatură cu oricine! Săracii, le e frică și de umbre!

— Ministerul Flandin, care ceruse depline puteri Camerei, a demisionat. Proiectul de lege a fost respins azi-noapte. Cu deficitul permanent al bugetului său, cu situația francului prins între exigențele de devalorizare ale producătorilor și pretențiile de menținere ale creditorilor interni ai Statului (Statul datorește faimosului ciorap de lână francez aproape 500 miliarde franci) situația „marii noastre aliate” începe să devină critică. Și pentru a face față greutăților, numai puterea discreționară dar fără răspundere a Comisiilor parlamentare...

— Prânzit aseară la Mogoșoaia cu delicioasa fiică a lui Pallairet, Ann și cu Rose Nano, divinitate perimată și avariata. G.V. Bibescu a fost mușcat de o pisică turbată și a terminat injecțiile, care l-au obosit mult. Martha, inteligentă și grațioasă, ca întotdeauna.

3 iunie. — Ministerul Flandin cerând Camerei „depline puteri” pentru a salva francul prin decrete-legi, a fost trântit, dar în locul lui s-a constituit Ministerul Bouisson, care va cere aceleași depline-puteri și căruia Camera le va acorda. Logica regimului parlamentar. În noul Minister a intrat și Caillaux la Finanțe și a rămas și Mandel din fostul Cabinet Flandin. S-a cam uitat de Caillaux că a fost dat în judecată de Clémenceau, ca trădător și condamnat — și că Mandel era omul de casă al lui Clémenceau. Clémenceau zicea despre Mandel: „Mandel m'est indispensable — quand je pète c'est lui qui pue!” O altă probă de logică a regimului parlamentar, sau poate că față de Caillaux, Mandel a luat locul lui Clémenceau?

— De trei zile Regele însoțit de tot Guvernul — sau aproape — triumfă în Basarabia. Platitudinea lui Inculeț și dorința lui de a arăta ce poate în Basarabia au trecut toate limitele. „Țărani” bine dresați își aruncă cojoacele sub picioarele Regelui, iar prin biserici călugări bătrâni

cad în genunchi exclamând: „Sloboade-ne Doamne, căci am văzut fața Împăratului nostru!”

— Sâmbătă a apărut jurnalul Consiliului de Miniștri prin care se stabilește un nou regim pentru import-export și pentru negocierea devizelor. S-a adoptat sistemul primelor valutare, complicat prin tot felul de restricții. Un pas înainte pe calea falimentului.

Universul dă înainte cu gheșefurile tinerilor liberali din grupul „H”.

5 iunie. — Ministerul Bouisson a căzut și el aseară. Prezentându-se ieri înaintea Camerei cu un proiect de depline puteri aproape identic cu al lui Flandin, Camera a respins proiectul. Guvernul a fost pus în minoritate cu 2 voturi.

— Ieri dimineață a murit Eugen Goga, fratele poetului Octavian. Băiat simpatice și inteligent, cu un real talent de scriitor, dar fire răzvrătită și cap cam încurcat — lasă multe regrete în urma lui.

11 iunie. — În zilele de 8, 9 și 10 iunie a avut loc congresul Uniunii Agrare. Reușita a fost deplină. Am încercat ceva nou, pe de o parte am exclus masele, neadmițând în sală (la Törn-Verein, str. Brezoianu) decât persoanele îndreptățite prin statute să asiste la ședințe — iar pe de altă, în loc să pun la ordinea zilei eternul program de partid și de guvernământ, am ales zece probleme — cele care interesează mai mult opinia publică în acest moment — cărora am căutat să le formulăm cea mai bună soluție. Printre raportori (fiecare problemă a fost lămurită printr-unul sau mai multe rapoarte) s-a revelat nu numai prin claritatea concepției dar și prin talentul cu care a fost expusă problema monetară și valutară, pe care i-o încredinșasem — Dinu Cecropide.

— Vladimir Cristi, om cinstit și cumpătat, incapabil să brodeze, îmi povestește amănunte interesante după vizita Regelui la Chișinău. La gară, la primirea Suveranului au fost 15 civili (printre care și el), tot restul militari și polițiști. Pe tot parcursul cortegiului, lumea ținută la distanță, deși Regele dăduse ordine speciale în urma scandalului de la Bălți, unde țărani care veniseră să-l aclame fuseseră bătuți și izgoniți. La masa de gală de la Primăria Chișinăului, Cristi a fost plasat cam peste drum de Rege, așa încât a putut observa încontinuu atitudinea lui. Cu toate că avea pe Tătărescu la stânga, nu i-a adresat un cuvânt, *nici unul*, vorbind tot timpul peste el cu Inculeț sau la dreapta cu Voievodul Mihai și cu Mitropolitul Gurie. Aceeași răceală față de primul său ministru fusese deja remarcată la revista militară și la celelalte ceremonii care precedaseră masa.

Regele a fost foarte nemulțumit de excesele de pază organizate de Ministerul de Interne, iar populația a fost și mai nemulțumită că nu s-a putut apropia de Suveran.

— De ieri mare zarvă în oraș, în cercurile politice mai ales, din cauza discursului difuzat prin radio și ținut de Gavrilă Marinescu în ziua Restaurației (8 iunie). Prefectul poliției după ce a beștelit Regența și partidele a declarat că în țară sunt trei forțe: Regele, Armata și Poporul. Sau cam așa ceva. N-am citit textul exact care a fost înlocuit a doua zi prin altul. Mihalache (Stan pășitul din decembrie 1932) a trimis lui Tătărescu o scrisoare — pe care a publicat-o cerând sancțiuni împotriva prefectului de poliție. Tătărescu n-a răspuns, dar după câteva navete ale lui Inuleț la Palat, ministrul de interne — căci primul ministru declarase că afacerea nu-l privește, și că e limitată în cadrul Ministerului de Interne — ministrul de interne a aplicat colonelului Marinescu pedeapsa „muștrării scrise“ fiindcă vorbise la Radio fără autorizație. De fapt, Gavrilă vorbise fiindcă așa îi poruncise Regele. Mihalache și ai lui nu se consideră satisfăcuți. Se pare că și Dinu Brătianu caută să mute procesul dintre el și Tătărescu pe terenul demnității partidului (căci Partidul Liberal a fost atacat de Gavrilă), teren mai sigur decât acela al indignării împotriva gheșefurilor guvernamentalelor pe care-l alesese în ultima vreme Tancred Constantinescu, puritanul. Se poate astfel întâmpla ca de pe urma intervenției imprudente dar comandate, a lui Gavrilă Marinescu să se nască complicații. Să vrea totuși Regele o criză, și să fi pus pe Marinescu să o provoace? Toate sunt posibile sub Domnia Regelui Carol al II-lea.

— S-a remarcat că în ziua Restaurației, sonorul Guță Tătărescu n-a făcut nici un discurs, nici la Radio, nici la Mizil. Era mai natural să vorbească el la Radio, decât Gavrilă Marinescu. S-a remarcat de asemeni lipsa aproape a tuturor oamenilor politici de la serbări. Mareșalul Averescu, G. Brătianu, Maniu ar fi făcut-o intenționat. Eu n-am fost fiindcă am avut congresul Uniunii Agrare, Goga n-a fost din cauza morții lui frate-său. N-au fost decât Lupu și Mihalache, și absența noastră a celorlalți a fost comentată.

— Studențimea — Garda de Fier și Liga Creștină Română, adică 80% dintre studenți — a fost împiedicată să defileze la 8 iunie, deși ziua fusese consacrată tineretului. Se zice că s-au cheltuit zeci de milioane pentru a se aduce la București străjeri, străjerițe, șoimi, șoimane și alte tinere vietăți încolonate prin grija, și mai ales prin cheltuiala Guvernului care vrea să dovedească că a reușit să smulgă tineretul de sub influ-

ența curentelor „subversive“. Dar o mișcare de mase și un curent nu se pot baza pe platitudine. Au strigat bieții tineri până au răgușit „trăiască Regele“, ca să facă plăcere celor care le pregătiseră trenurile, dar mai târziu, au trecut toți prin fața casei generalului Zizi Cantacuzino în strigătele de „trăiască Zelea Codreanu“. Studenții lui Zelea și ai lui Cuza au publicat un manifest (confiscat de poliție, pe cât s-a putut) în care și-au exprimat amărăciunea că n-au fost lăsați să defileze și ei în ziua de 8 iunie 1935, fie și numai ca să-și aducă aminte „că concursul lor a fost considerat indispensabil acum 5 ani“¹. Bietul Rege le nimerește toate, de când s-a înhăitat cu Tătărescu, ca Eremia cu oiștea...

12 iunie, 1935. — Ministerul Laval, constituit după Ministerul Bouisson, cu același program și cu aceiași miniștri — aproape — dar fără Caillaux, a obținut deplinele puteri cerute, cu o majoritate zdrobitoare la Cameră ca și la Senat.

— A murit Mezzo Germani, fost șef de cabinet al meu în 1920, un băiat nenorocit al cărui sfârșit îl însemnez aici fiindcă s-a săvârșit în circumstanțe nemaipomenite: s-a stins după o lungă boală fără să știe că divorțase și că fosta lui soție se recăsătorise!

— Franasovici s-a înapoiat de la Viena. E mai bine, dar tot fără nevestă. Povestește că la Viena Regina Maria i s-ar fi plăns că la botezul ultimului copil al Arhiducesei Ileana, Caius Brediceanu, ministrul nostru n-ar fi dat nici un semn de viață. „De ce“? I-ar fi întrebat Regina pe Franasovici. „Fiindcă e un prost!“ ar fi răspuns Franasovici. Constatarea e exactă, dar poate că Brediceanu mai avea și alte motive de abținere. Fie numai și platitudinea sa congenitală exercitată de astădată pe dos.

— Pare că grindina de acum 5 zile a produs într-adevăr la Giurgiu stricăciuni catastrofale — se vorbește până și de case dărâmate.

— Mi se spune că ceea ce a infuriat pe Jean Mihalache în chestiunea Gavrilă Marinescu n-a fost chiar conferința acestuia. Conferința radio-difuzată n-a fost decât colac peste pupăză. Ceea ce a supărat pe șeful țărânoi e faptul că la serbarea de la 8 iunie Regele nu i-a dat nici o atenție, abia i-a întins mâna și n-a vorbit și n-a stat decât cu Vaida. Asociațiile sportive ardelene conduse de Tilea au avut toate onorurile defilării, pe când o altă asociație condusă de Buteanu (fostul om de încredere al lui Vaida, rămas cu Maniu-Mihalache) n-a fost lăsată să defileze. Mihalache s-a întors furios de la Cotroceni și incidentul Gavrilă i-a fost un prilej binevenit ca să-și verse focul.

¹ Pentru Restaurație...

— Pangal a văzut ieri pe Titulescu. E plin de dispreț pentru Guvern. Dar totuși Guvernul stă. „Regele n-are nici o politică, sau are una: vrea un Minister Maniu dar cu Vaida în cap, un Minister Brătianu dar condus de Tătărescu, un Minister Mihalache prezidat de Lupu, un Minister Titulescu dar sub firma lui Raicoviceanu“. Titulescu a mărturisit lui Pangal că era pentru un Minister Mihalache(!!!) dar că în urma scrisorii trimise în incidentul Marinescu, Mihalache s-a curățat, și că nu mai poate fi vorba de el. Titulescu nu aspiră la Președinția Consiliului (nu se gândește, în realitate, decât la asta!), vrea să rămână ministru de externe. Guvernul de mâine va trebui să se încadreze în politica europeană. Are multă simpatie pentru Vaida, pe care-l consideră om de bun simț, un adevărat om de Stat, dar e slab și mai ales prost anturat și toate curente subversive ca Garda de Fier, cuziștii, hitleriștii, se slujesc de numele lui ca să-și facă treburile. Deși el, Titulescu știe că nu e așa, Europa ar considera un Guvern Vaida ca o îndrumare a României spre Germania. O apropiere cu Germania, economică și chiar politică nu-l sperie pe Titulescu, și chiar o urmărește, dar ea trebuie să vină pe altă cale etc. etc.

Pangal, deși neautorizat, pune jaloanele unei colaborări între Titulescu și mine. Titulescu i-a declarat că mă adoră. Merți și lui.

13 iunie. — Titulescu mi-a făcut ieri o lungă vizită. Mi-a confirmat cele ce-mi comunicase Pangal cu privire la o inițiativă a Angliei în favoarea păcii, anume că *Guvernul englez e hotărât să declare solemn că în cazul când o Putere ar încerca să tulbure pacea printr-un act de agresiune, Marea Britanie va lua automatic poziție, cu toate forțele ei, împotriva agresorului.*

Informația aceasta a fost transmisă lui Titulescu prin Laptew. Van Sittart¹ obișnuiește să trimită lui Titulescu (pretinde acesta), prin Laptew, notițe scrise, nesemnate bineînțeles și pe foi fără antetul Ministerului, notițe prin care-l informează despre directivele politicii engleze, despre cele cel puțin pe care îi convine să le divulge. În ultimul buletin trimis în felul acesta Ministerul de Externe englez informează că vizita lui Göring la Budapesta, Belgrad și Sofia n-a avut alt scop decât să neutralizeze politica lui Mussolini prin detașarea Ungariei și Bulgariei de influența Romei și prin împiedicarea Iugoslaviei de a se apropia de Italia. Încercarea lui Göring a avut puțin succes în câteșitrele țări.

¹ Subsecretar de Stat la Foreign Office.

Foreign-Office mai adaugă că Europa împărțindu-se din ce în ce mai mult în două blocuri, blocul organizării securității și blocul revendicărilor naționaliste, Anglia e hotărâtă să întărească pe cel dintâi printr-o declarație solemnă în sensul specificat mai sus. Nu s-a fixat momentul în care această declarație va fi făcută, dar acest moment va fi desigur ales înainte de alegerile din toamna ce vine. În tot cazul declarația nu trebuie să întârzie prea mult. Englezii sunt convinși că îndată ce Anglia va face un asemenea gest, va adera și Germania la blocul securității, fie și numai pentru a nu rămâne izolată și pentru a câștiga timp.

În ce privește schimbarea din Guvernul britanic, Titulescu afirmă că nu starea sănătății a silit pe Mac Donald să cedeze locul lui Baldwin, ci necesitatea unei politici mai energice și mai puțin șovăitoare. Același motiv a determinat și înlocuirea lui Sir John Simon prin Sir Samuel Hoare. A fost o mare luptă între lord Londonderry și Hoare pentru postul de ministru de externe. Londonderry foarte bogat, cu casă mare și primitoare, părea cu mai multe șanse de câștig. A rămas totuși ministru al aerului, și locul lui Simon l-a luat Hoare. Londonderry e un germanofil convins. „În realitate — spune Titulescu, politica va duce-o Baldwin. Vei vedea că Hoare care e contra Sovietelor va face politică cu Sovietele după cum va face politică contra Germaniei deși e mai mult germanofil și se va amesteca în toate chestiunile continentale deși e partizan al neamestecului Angliei pe Continent — toate acestea fiindcă așa vrea Baldwin, și politica lui e aceea care va precumpăni.“

Titulescu pare foarte dezgustat de Guvernul Tătărescu „cu care nu se poate face politică externă serioasă, fiindcă n-ai pe ce să te bazezi“. Nu participă la nici un Consiliu de Miniștri și se desolidarizează de tot. Cu Regele nu pare a fi în relații de mare încredere, judecând după unele ironii la adresa Majestății Sale.

Ne-am despărțit foarte prieteni, după două ore de conversație.

14 iunie. — Congresul Uniunii Agrare a făcut mai multă impresie decât mă așteptam. *Adevărul*, *Curentul* și chiar *Universul* îmi consacră zilnic articole mai mult sau mai puțin favorabile dar toate pline de deferență. Pamfil Șeicaru mi-a telefonat ieri să mă felicite „pentru primul efort intelectual făcut de un partid la noi“. Țiganul uită precedentele mele „eforturi“ și exagerează valoarea celui de azi. Recunosc totuși că în concluziile congresului nostru am reușit să condensez în formule destul de fericite îndrumările bunului simț tocmai în ceasul în care acesta pare exclus din toate hotărârile Guvernului. Ceea ce a interesat mai mult presa din expunerea noastră a fost problema constituțională și

soluțiile propuse de noi. Gazetarii se aruncă totdeauna pe fleacuri. Am crezut și eu acum 5 ani că refacerea Constituției era indispensabilă pentru îndrumarea țării pe un drum nou. Credeam atunci că aveam un Rege și că ne lipseau uneltele. Azi știm că n-avem Rege; ce să mai facem cu uneltele? Fraza țărăniului din *Dreptatea* de ieri, cum că, după ce toată lumea și-a spus părerea asupra revizuirii Constituției, vin să mi-o spun și eu — conține un sâmbure de adevăr. Cititorii Amintirilor mele au putut constata că încă din 1930 am cerut Regelui schimbarea Constituției, că am fost singurul care am îndrăznit să o fac, că propunerea mea — acceptată în principiu de Rege — a fost ținută secretă până în 1932, martie când am împărtășit-o lui Vaida, din ordinul Regelui. În 1933 am discutat problema cu Duca, care s-a declarat de acord cu mine, în fond și în formă. Aș putea prin urmare revendica paternitatea reformei constituționale, dacă cumva s-ar realiza. Trebuie însă să mărturisesc că mă gândeam cu totul la altceva în 1930, în 1931 și în 1933 decât la ce se plănuiește în 1935. Pe planul reformei constituționale așa cum se desenează astăzi, consimt bucuros să renunț la calitatea mea de inițiator și mă mulțumesc cu cel mai modest loc în codița celorlalți, vorba *Dreptății*.

Aștept comentariile presei — ele cam întârzie căci mai toți gazetarii sunt „atinși“ — asupra paragrafului concluziilor relativ la Banca Națională. Constat cu părere de rău că așa-zisă Bancă, recte Costin Stoicescu, continuă să conducă politica monetară a Statului. E probabil că o va conduce direct la faliment.

15 iunie. — Dacă afacerile Statului merg prost, ale anumitor particulari merg bine. Familia sonorului Tătărescu se înfruptă. Pe lângă frații lui care fac și ei ce pot, cumnatul Sfetescu, prefect de Prahova, a luat-o razna de tot. Transcriu aici informațiile primite de la un prieten de toată încrederea din Ploiești, ca să rămână de pomină și să știe și generațiile viitoare pentru ce oamenii de omenie ce-i oferiseră serviciile lor au fost sacrificați, de Regele Carol al II-lea, domnului Guță Tătărescu.

Povestea recentelor porcării liberale din Prahova e cam lungă, dar face să fie fixată în trăsături generale. Banca „Prahova“ e o veche bancă din Ploiești ale cărei acțiuni ajunseseră acum câțiva ani — prin ce combinații nu interesează — în mâinile asociaților I.C. Dobrescu și Dim. Sfetescu. La 1931 situația Băncii „Prahova“ era complet falimentară. Din capitalul ei de 36 milioane, 22 milioane erau împrumutate lui Sfetescu, soției acestuia născută Tătărescu, colonelului Tătărescu, doamnei Ganea și altor rude și amici ai familiei — iar 11 1/2 milioane

celuilalt asociat, Dobrescu. Sfetescu depusese la Bancă o scrisoare (publicată în facsimile de ziarul *Ploieștii*) prin care declara că polițele familiei sunt de complezență și că el este datornicul adevărat.

Formarea Ministerului Duca în noiembrie 1933 găsește Banca „Prahova” în completă încetare de plăți, iar în scriptele ei o chitanță de descărcare de 400 000 lei semnată de Guță Tătărescu, actualul prim-ministru, care mărturisește că a primit această sumă ca „onorariu de avocat” pentru stăruințele puse pe lângă Creditul Funciar Urban ca să acorde Băncii „Prahova” un împrumut de 6 milioane lei... Existența acestei chitanțe a fost constatată de dl. N.N. Pârvulescu, decanul baroului din Ploiești; o fotografie a ei se află în mâinile d-lui Virgil Madgearu.

Plin de datorii, Sfetescu așteptase „venirea la putere” ca să-și restabilească afacerile. Numit prefect prin stăruințele lui Bejan, o altă speranță a tineretului liberal și ca atare amic intim (politic) al lui Tătărescu, Sfetescu a pus județul Prahova, de un an și jumătate în exploatare regulată. Pe lângă două bugete anuale de 200 milioane, guvernânții locali au mai înghițit și un împrumut de 700 milioane fără ca să se simtă ameliorare în gospodăria județului. Dar s-a înfiripat Banca „Prahova” căci datoriile lui Sfetescu au fost plătite. Sfetescu și Bejan s-au asociat și prin oameni interpuși au încheiat o serie de contracte oneroase pentru județ, din care au câștigat milioane.

S-au ordonanțat aconturi pentru lucrări neexecutate, s-au cumpărat imobile inutile cu de 5 ori valoarea constatată chiar în bilanțurile societăților vânzătoare (administrare de Bejan). Pe numele unui ovrei Mauriciu Goldschläger, administratorul societății „Tractoria” (creația Băncii „Prahova”), Sfetescu obține în 7 martie 1935 un permis de export de grâu în valoare de 600 (*șase sute*) milioane lei cu scutire de a depune devizele corespunzătoare. Împreună cu același Goldschläger și cu deputatul Ghiață și cu inginerul Manoliu (omul lui Bejan), Sfetescu obține, cu ajutorul aceluiași Bejan, un perimetru de 1 000 hectare pe numele unei societăți „Minerex” al cărui întreg capital se urca la 300 mii lei! Perimetrul e obținut ca teren *explorabil*. *Universul* a demonstrat însă, tehnic, că perimetrul în chestiune de la Lazuri și Comișani (Dâmbovița) nu poate fi considerat ca perimetru de explorare ci de exploatare, fiind imediat vecin cu un perimetru al societății Steaua Română pe care 2 sonde răzbite (la Bucșani) dau între 60 și 70 de vagoane pe zi. Un al doilea perimetru tot de 1 000 hectare și tot la punctele Lazuri și Comișani e luat de dumnealor domnii Sfetescu și Ciocărdel împreună cu societățile „Minerex” și „Refoil”, iar „Refoil” cedează drepturile

sale după acordarea perimetrelor, societății „forage Lemoine“ care se află în mâinile lui Bejan, bandit în stil mare. Tot acestor asociați s-au dat 2 perimetre de explorare de câte 1 000 hectare la Vifornița și la Gorgota (Dâmbovița) într-o regiune deja răzbită prin mai multe sonde — și alte 1 000 de hectare la Vlădeni, în Prahova.

Cu cât situația Guvernului e mai șubredă, cu atât pare că asociația se grăbește să obțină și alte perimetre în regiunile petrolifere bine stabilite, pe simplul cost al timbrului de petiție!

Lumea țipă, lumea urlă, ziarele publică documente — Sfetcu continuă să-și jefuiască județul, Bejan să-și „ocupe“ strapontinul ministerial, iar Tătărescu să cânte pe toate strunele că țara e fericită!

Și toate acestea se petrec sub Domnia Regelui Carol al II-lea și sub firma omului care iscălește în 1928 ordinul de împușcare împotriva Prințului Carol. Țara lui Hübsch și a lui Caragiale! Dar mai ales a escrocilor din jurul Majestății Sale!

Abia scrisesem aceste rânduri, când, deschizând *Universul* citesc următoarele:

„În cronica noastră judiciară de ieri se arată că d-nii I.D. Ghețu, M. Navrea și Gh. Gheran au făcut apel contra sentinței tribunalului prin care erau condamnați la câte 5 000 lei amendă și 10 000 lei despăgubiri către fostul lor tovarăș dl. Halberstadt pe care l-au reclamat Parchetului că ar fi deturnat un milion din casa comună.

Plângerea împotriva d-lui Halbersdtadt s-a clasat însă, întrucât acesta a făcut dovadă că într-o tranzacție cu Statul a fost nevoit să dea «spe-se speciale» (pe șleau: «șperț») 200 000 lei la semnarea jurnalului Consiliului de Miniștri, lei 400 000 la omologarea actului și alți 400 000 lei la publicarea actului.

În cele din urmă d-nii I.G. Ghețu, Navrea și Gheran au recunoscut faptul, dar nu certurile și procesul acestora interesează ci latura mai gravă a chestiunii: latura morală.

S-a făcut deci dovada în fața justiției că pentru o hotărâre a Consiliului de Miniștri s-a luat «șperț» și Parchetul și Curtea de Apel nu au avut curiozitatea să cerceteze cine este atotputernicul care, contra «șperț» determină o hotărâre a Guvernului întreg?“

Nu e *ceva* putred în România, ca în Danemarca, e *tot* putred.

19 iunie. — Consiliul de Miniștri în ședința ținută ieri a hotărât suspendarea tuturor concesiunilor de terenuri petrolifere. Concesiunile date vor fi din nou examinate de Ministerul Industriei. E epilogul afacerilor notate mai sus și realizate de grupul Bejan-Ghiață. Este însă un

epilog neașteptat fiindcă confirmă toate bănuielile asupra neregulilor comise, nereguli săvârșite mulțumită influenței unui membru al Guvernului (Bejan) care totuși rămâne mai departe în Minister. De comparat cu debarcarea imediată a lui Raoul Péret, ministrul justiției în Franța, compromis și el, deși foarte de departe, în afacerea Stawisky.

— Național-tărăniștii țin întruniri pe capete ca să-și arate „forța” și să dovedească că sunt partid de mase. Banda de caraghioși cu Maniu, Mihalache și Lupu în cap a dat alaltăieri reprezentatie la Brașov și ieri la Sibiu. În realitate partidele de mase sunt simple înjghebări de interese, cel puțin la noi. Care e ideea, care e omul în jurul căruia să se adune masele? Se adună în fiecare sat clientela unui sau doi chiaburi care vor să fie primari, ca să fure. Numărul acestor argați electorali, să se tot urce pe toată țara la câteva mii. Față de 18 milioane e puțin. Ei populează întrunirile, aducând oamenii pe seama lor. Iată de ce întrunirile politice nu mai înseamnă azi nimic. Așa-zisa presă democratică e toată în slujba celor două partide național-tărănesc și național-liberal. S-ar părea că de existența acestor partide depinde toată „democrația” română. Și dacă e așa, naște întrebarea, ce e democrația română? Oare poporul a adus pe Tătărescu la Guvern, oare poporul îl menține? Oare Guvernul cu stare de asediu și cu cenzură se încadrează în principiile democratice? Aceleași chestiuni — aproape — se pot pune și cu privire la trecuta guvernare național-tărăniștă. Atunci? Atunci, adevărul e că trăim numai în minciună și că toți incapabilii și toți necinstiții, începând cu presa și sfârșind cu ultima agentură de partid, nu constituie decât o asociație de exploatare a mulțimii ademenită cu vorbe mari, și a avutului public însușit cu forța în numele unei ficțiuni care acoperă numai rușine. Azi eroii democrației nu mai sunt decât profitorii șperțului și prevaricațiunii. Toți falșii noștri democrați, de la Blumenfeld și până la Mihalache, ar trebui puși la zid.

20 iunie. — După telegramele din străinătate publicate de ziare, face mare vâlvă acordul naval semnat între Anglia și Germania prin care se recunoaște acesteia din urmă, de către Anglia cel puțin, dreptul să echipeze o flotă reprezentând până la 35% din tonajul celei britanice. Acordul a nemulțumit pe francezi și pe italieni, dar mai ales pe francezi, nu numai fiindcă calcă dispozițiile Tratatului de la Versailles, dar și fiindcă a fost semnat de Anglia fără să consulte sau să prevină măcar pe partenerii ei de la Stresa și pe consemnatarii ei de pe actul din 3 februarie. Impresia la Paris ca și la Roma — și cam pretutindeni — e

că Anglia a dat o lovitură frontului organizării securității și că de așa-zisa „pace unică sau unitară“ nu se mai poate vorbi.

— Un bilețel al doamnei Jeanne Blondel primit aseară, îmi anunță moartea subită la Spanțov lângă Dunăre a soțului ei. Camille Blondel era pentru mine o veche cunoștință; îl găsisem la Roma în 1898 consilier de ambasadă șters, apreciat numai pentru frumusețea soției sale despre care am vorbit în aceste *Amintiri*, în capitolul consacrat Romei. Burghez de rând, fără cultură și fără diplofinete, Blondel suise cu greu treptele carierei diplomatice și soarta îl așezase în fruntea Legației franceze din București tocmai în vremurile care au precedat războiul. A reprezentat astfel Franța la noi pe timpul neutralității, până prin mai-iunie 1916 când a fost înlocuit prin St. Aulaire. Fiică-sa, Yvonne, se căsătorise cu Ion Cămărășescu, de care a divorțat ca să ia pe un anumit Postelnicu și să se înmormânteze cu el la Spanțov, domeniu al Statului. Postelnicu a fost numit la Spanțov de către Alecu Constantinescu, prin filotimie și francofilie. Dar toate le-am povestit deja. Blondel sosise de opt zile la Spanțov la fiică-sa. A murit pe neașteptate de inimă.

22 iunie. — Informațiile privitoare la politica Angliei, în legătură cu numirea lui Baldwin în locul lui MacDonald și a lui Sir Samuel Hoare în locul lui Simon, informații pe care Titulescu mi le-a comunicat confidențial și pe care le avusese pe calea Laptew-Van Sittard (a se vedea cele notate de mine pe ziua de *13 iunie*) par a nu se adevăra. Până acum politica germanofilă a lui Sir Samuel Hoare a precumpănit. Înțelegerea navală cu Germania pe care englezii au grijă să o declare „definitivă“ adică fără obligația de a fi supusă și consimțământului altora, a tulburat adânc raporturile dintre Anglia, Franța și Italia. Mussolini ar fi declarat că dacă Societatea Națiunilor nu respectă dorințele Italiei, adică nici mai mult nici mai puțin decât stabilirea unui protectorat asupra Abisiniei, analog celui englez asupra Egiptului — italienii se vor retrage de la Geneva. Ambasadorul Angliei la Roma, Drumond Wolf, căruia Mussolini i-a confirmat cele ce preced ar fi obiectat că un asemenea act ar constitui o abatere de la Tratatul de la Versailles, și în tot cazul de la înțelegerile de la Stresa. Ducele a răspuns ambasadorului că prin convenția navală cu Germania, Anglia este aceea care a călcat și tratatul și înțelegerea.

Politica lui Samuel Hoare pare îndreptată spre trei scopuri:

- 1) Realizarea unei înțelegeri între Anglia și Germania;
- 2) Strângerea legăturilor între Anglia și Statele Unite ale Americii;
- 3) Neutralizarea eforturilor japoneze de cucerire în China.

Noua politică engleză va cere probabil și schimbări în personalul superior diplomatic. Se vorbește de înlocuirea lui Van Sittard, subsecretar permanent la Foreign-Office (amicul și informatorul lui Titulescu) prin Clarke ambasadorul Angliei la Paris, și de alte transferări.

— Criza ministerială din Iugoslavia, pe lângă cauzele ei principale care sunt de ordin intern — înainte de toate incapacitatea dovedită de Jeftici — mai pare influențată și de curente politicii externe. Regentul, Prințul Paul, complet înfeudat politicii engleze și opinia publică sârbească hotărât ostilă exagerărilor sovietofile pornite și impuse de la Paris prin Jeftici. Titulescu trebuie să fie enervat, căci de unde urma să plece la Belgrad, s-a hotărât brusc să plece la Paris.

Mi se spune că Regina Maria pledează mult pe lângă Rege — și cu oarecare succes — în favoarea politicii engleze.

23 iunie. — Azi s-a alergat premiul Regal la Băneasa. Am fost nevoit să mă duc și eu, în jachetă și țilindru, să primesc pe Rege. Plicticoasă corvoadă. Din fericire n-a fost prea cald. A câștigat cursa Negroponte, cu calul său Pipico. Avea și Regele (herghelia Scroviște) un cal în cursă, care a terminat în coadă. Înaintea cursei Ionescu Brăila aranjase o loterie; erau 12 cai la plecare și noi în loje eram tocmai 12, căci venise cu Regele și Inculeț și Titulescu și Sassu, așa încât am putut trage într-o pălărie, fiecare un bilet. Numărul câștigător — nr. 9 mi se pare — a fost tras de Sassu; Regele, lucru ciudat, a tras numărul calului său. Cum pusesem fiecare câte 100 de lei Sassu a câștigat 1 100 lei. Un om fericit. Regele era foarte bine dispus, nimic nu-i pute și toate merg bine. E cazul de a spune ca italianul: „beato lui!“ Politică n-am vorbit, sau aproape deloc. M-a întrebat ce fac. I-am răspuns: „Sire, nu sunt nici prost nici escroc, prin urmare nu fac nimic!“ A râs — și a continuat să fie cât se poate de cordial față de mine. Seara la masă, la Jockey-Club — altă corvoadă — cordialitatea a continuat. Rareori m-am plictisit mai mult...

4 iulie. — M-am înapoiat ieri dimineață din Basarabia unde timp de 10 zile am cutreierat tot ținutul, de la Dunăre și de la Mare până în codrii Hotinului. Trebuia să plec în ziua de 22 iunie, dar prietenii mei politici m-au silit să amân plecarea pe ziua de 24 ca să primesc în 23 pe Rege la Hipodrom și la Jockey-Club. Deși fără temei plecarea mea în ajunul acestor festivități ar fi fost desigur comentată, așa încât m-am supus. Din București am plecat cu trenul până la Galați unde îmi trimiseseșem automobilul. Din Galați am pornit cu Cristi și cu Radian spre

Ismail, prin Reni și Bolgrad. Bolgradul e un sat mare cu străzi drepte și largi după sistemul rusesc. E situat pe un deal deasupra lacului Ialpug, un deal arid, fără verdeață și lipsit de apă — până și de ploaie, de obicei. Praful e stăpân, peste lucruri și peste oameni. Garnizoană, și încă de cavalerie (roșiori). O biserică imensă, rusească — un sobor. Se zice că era plănuită pentru Chișinău dar că Țarul Alexandru I căruia se prezentaseră spre aprobare în același timp planurile celor două biserici din Bolgrad și Chișinău s-ar fi înșelat și ar fi aprobat soborul cel mare pentru Bolgrad iar pe cel mic pentru Chișinău. Nimeni n-a îndrăznit să corecteze imperiala eroare și astfel Bolgradul a dobândit o biserică prea mare pentru nevoile sale. Am sosit la Ismail pe la ora 6 seara. Orașul e simpatic, curat, cu multă verdeață. Grădină publică frumoasă. Pe înălțimea unde se ridică cetățuia turcească, pe malul Dunării, a mai rămas o veche giamie transformată în biserică cu un pridvor boltit sprijinit pe patru coloane. Proporțiile și zveltețea arcurilor reamintesc pe cele din Grenada și această identitate de concepție arhitecturală la un capăt și la celălalt al Europei ni se înfățișează ca o mărturie mai vie a civilizației și a puterii arabe decât deducțiile abstracte consemnate în vrafuri de cărți. Din partea mai înaltă a cetățuiei unde s-a ridicat monumentul soldaților căzuți în război, vederea se întinde pe Dunăre în sus spre Tulcea, în jos spre Chilia, peste valuri de verdeață de o parte și de alta a apei. Ismailul, ca toate orașele Basarabiei e în majoritate locuit de străini, mai ales de evrei și a păstrat și azi pecetea formală a regimului rusesc.

Pornind cu automobilul din Ismail, însoțit de tovarășii mei de drum am străbătut succesiv Tarutino, Cetatea Albă, Căușani, Chișinău, Ohei, Bălți, Soroca, Securenii și am trecut Prutul pe la Noua Sulița. Călătorie obositoare, dar plăcută și interesantă. Nu prea cunoscusem până aci Basarabia rurală; fusesem de prea multe ori la Chișinău și prea puțin prin județe.

Basarabia se împarte în două regiuni: la sud stepa valonată a Bucacului, bătută de vânturi, lipsită de umbră și de apă, arsă de soare — la nord văi umbrite și vesele, despărțite prin plaiuri mănoase. Chișinăul stă la mijloc, iar județele Lăpușna și Orhei fac legătura între ambele regiuni. Dealurile, de-a lungul Nistrului, până mai jos de Tighina sunt o încântare, cu priveliștile lor. Dintre orașe, cel mai frumos așezat este Soroca, pe poalele unui deal care coboară până în Nistru; de sus, aco-perișurile roșii grămadite în jurul Cetății Albe ce-și înfige temeliile în matca râului, par a desena partere de flori înflăcărate și reliefate de

verdeața pădurii ce coboară până în inima orașului. Din cele 4 cetăți de piatră rămase din vechime, în Hotin, Soroca, Tighina și Cetatea Albă, cea din Hotin e cu mult superioară celorlalte, ca dimensiuni, ca artă și ca material de construcție.

Attrăgătoare de departe prin poziția lor, orașele basarabene (fără a excepta Chișinăul) sunt respingătoare de aproape. Murdare, sordide, cu uliți prost pavate, ele nu sunt decât mari târguri locuite aproape exclusiv de evrei. În afară de Ismail, singurul oraș în care am constatat că s-a făcut ceva e Cetatea Albă. Pe cât sunt de spurcate orașele pe atât sunt de frumoase satele coloniștilor germani din sud. Leipzig, Paris, Fereșampenoaz¹ (sic!!) Șaba dar mai ales Teplitz cu grădini și cu case vesele, sunt sate-model.

Perla Basarabiei, ca să întrebuițăm o expresie consacrată, este Budachi. E cea mai frumoasă plajă, nu din România, dar din toată Europa. Dacă s-ar investi acolo câteva zeci de milioane, dacă s-ar crea căi de acces convenabile, ar năpădi lumea și pe acest țărm al mării cât de depărtat e el. Faleză înaltă cu impunătoare perspective, plajă imensă îndreptată spre Soare-răsare — efecte actinice asigurate — lac cu nămoluri mineralizate, nimic nu lipsește la Budachi afară de puțină civilizație, de puțin confort. Să nădăjduim că vor veni odată, căci altfel ar fi păcat.

Basarabia e pe un nivel inferior Vechiului Regat pe toate tere-nurile afară de cultura pământului. N-am văzut între Prut și Nistru un petec de pământ necultivat. Munca câmpului aproape nu lasă de dorit: arătură bună, sămânță selecționată, producție curată. Din nenorocire în regiunea stepei (Buceag) nu reușește decât o recoltă din 3 sau 4. Anul acesta totul era ars; nu plouase de trei luni, împlinite în momentul trecerii mele pe acolo. În schimb, în regiunea de nord, mai ales în Hotin, recoltele se înfățișau minunate.

Am petrecut o jumătate de zi și am dormit o noapte în Tarutino. Tarutino este Mecca germanilor din sudul Basarabiei. De acolo pornesc toate directivele politice și economice pentru îndrumarea acestui harnic popor. Căci nemții din această parte a țării constituie sub formă de comunitate un adevărat popor. În fruntea lui e un Volksrath din care se aleg mai multe comitete care stăpânesc viața culturală, cooperația, activitatea bancară etc. formând aproape un Stat în Stat, un Stat cuprinzând o populație de 70 până la 80 000 de suflete. Până anul trecut acest

¹ După răpirea Basarabiei în 1812, rușii au dat coloniilor germane ce au întemeiat numele bățăliilor din ultima lor campanie împotriva lui Napoleon (în 1814).

Stat trăia sub dictatura lui Haase, prim-pastor al bisericii locale, președinte al Volksrath-ului și al tuturor comitetelor emanate din el — în fine deputat în aproape toate legislaturile trecute. Pe urma hitlerismului care s-a infiltrat și aici, o adevărată revoluție s-a săvârșit anul trecut. În alegerile pentru Volksrath, pastorul Haase a fost trântit și în locul lui s-a ales dl. Brunске, un tânăr de 30 de ani, doctor în științele economice de la Leipzig. Haase a fost scos din demnitățile lui electivе și nu mai e astăzi decât prim-pastor și... deputat vremelnic. Populația e acum împărțită în două: cam două treimi merge cu tinerii, cu hitleriștii iar o treime, cei bătrâni, a rămas mai departe alături de Haase. În Tarutino apar două ziare, fiecare grupare având ziarul său, și lupta de fiecare ceas e de o înverșunare ce greu se poate închipui de departe. Primit de grupul celor tineri, și găzduit la dl. Bross, sufletul acestei grupări, am fost ocolit de pastorul Haase și de prietenii săi. Cei tineri mi-au făcut însă o primire strălucită și au venit grămadă la conferința pe care am ținut-o în frumoasa sală a Sport-Vereinului.

Nu ے locul să descriu aici tot ce am văzut în Basarabia, lucruri la urma urmei de un interes secundar. Voi însemna numai câteva puncte: o noapte petrecută la țară la prietenul Cristi, întrunirea de la Zgurița și împotmolirea de la Mereșofca.

Pe drum spre Orhei am sosit într-o amiază și am petrecut o noapte la Zamosci, moșia părintească a vechilor boieri Criste sau Cristi. Aliați cu multe familii vechi moldovenești, și cu noblețea rusă — mama lui Vladimir Cristi, actualul senior al familiei, era născută Principesă Trubețkoi, iar soția lui e contesă Sologub — acești boieri erau printre cei mai bogați din Basarabia. Moșiile lor mergeau din Chișinău până la Orhei. Astăzi sunt reduse la vreo 200 de hectare prin minunea reformei agrare datorită bolșevicilor din Sfatul Țării (1918). Curtea de la Zamosci (ca și cea de la Hâncești a lui Manuk sau cea de la Larga a Crupenschilor) se mai ține cum poate ca o mărturie a unor vechi tradiții de putere și de bogăție. Casa e cam dărăpănată, cu saloane mari parchetate pe tavanul cărora încep să iasă pete de ploaie, cu crăpături de-a lungul încheieturilor zidurilor, cu mobile vechi — unele de stil — cam uzate și cam șchioape, cu portrete interesante pe pereți. Printre toate vechiturile prin aleile umbroase ale parcului din jurul casei răsare, ca o protestare vie împotriva nedreptății soartei, silueta zveltă, armonioasă și plină de farmec a stăpânei casei, a contesei Sologub-Cristi. Lângă dânsa, zburdă fiica ei Marusia, pe care Dumnezeu a înzestrat-o cu toate darurile. Cristi posedă o colecție de fotografii de la Iasnaia-Poliana și

de scrisori de la Leo Tolstoi — inedite și de neprețuit. L-am sfătuit să le publice, odată cu amintirile sale, căci a cunoscut și a frecventat pe marele scriitor, cu care se înrudea și pentru care avusese — în tinerețe — un adevărat cult.

La Zgurița, am cunoscut farmecul popularității, dacă farmec poate fi numit. În călătoria mea prin Basarabia, prietenii mei politici puseseră la cale două mari întruniri politice, una la Zgurița (Soroca) alta la Securenii (Hotin). La Tarutino și la Cetatea Albă ținusem câte o conferință fără caracter politic, la care veniseră și persoane în afară de partidul nostru, funcționari și cucoane. Întrunirea de la Securenii a fost foarte reușită și un public imens a aclamat și aici programul nostru politic, dar în comparație cu Zgurița n-a fost nimic. La vreo doi kilometri de acest sat m-au întâmpinat plutoane de bicicliști și vreo 200 de călăreți cu steaguri și cu surle care mi-au însoțit automobilul până în piața târgului. Piața gemea de oameni, care păreau toți cuprinși de spasmele unui delir și răgușiseră strigând *ura*; valuri de capete împingeau pe cele dinainte, femeii, copiii, bătrânii, țipau de moarte, aproape striviți — a fost lume multă călcată în picioare și strivită. A fost o adunare cum n-am mai văzut. Deși urlam cât puteam, glasul meu nu putea fi auzit decât de jumătatea celor din față. O adevărată nebulă, din care am scăpat cu greu.

La Mereșofca era să rămânem în noroi. De la Soroca la Otaci toate merseseră bine, dar la ieșirea din Otaci am intrat în ploaie. Mai plouase și în ajun. Drumurile erau desfundate și ajunși la primul deal, în satul Mereșofca n-am mai putut înainta; roțile automobilului se învârtteau pe loc, pe pământul clisos. Din fericire șoferul meu, Alexandru, luase de la București lanțuri pe care le împrumutase de la Malaxa, ocnaș onorar. Mulțumită acestor lanțuri și unor lungi eforturi am putut să înaintăm încetul cu încetul și să ajungem la Securenii, unde ne aștepta multă lume după cum am spus. Am constatat astfel și eu că îndată ce plouă, circulația nu mai este posibilă în Basarabia. S-au început câteva șosele, dea Dumnezeu să le vedem mai iute terminate.

La Securenii, după întrunire, ni se aranjase o gustare în fosta casă boierească a locului, un lung maș de odăi după moda rusească, odăi goale — căci aproape toată mobila fusese vândută la mezin — odăi care mai păstrează pe pereții și pe ușile lor rămășițele decorative ale eleganțelor de acum o sută de ani. Acest conac aproape ruinat cu câțiva arbori bătrâni împrejur, rămășițe întristate ale unui vechi parc decimat ca și întinsa moșie a Secureniiilor au avut ca ultim proprietar, în vremu-

rile de belșug dinaintea războiului, pe generalul Lischin. Bătrânul general a murit acolo îndată după război, singur sub papucul unei moldovence de rând Elena Cojocar, căreia a lăsat prin testament întreaga lui avere, deși avea o fată. Această fată, inteligentă dar cu apucături rele, vrăjmășită cu tată-său, ajunsese nu se știe cum și pentru ce, în vremea războiului, prin Caucaz. Acolo se încurcase cu un aventurier, Plavsky, și-l luase de bărbat. Acest Plavsky era un pește, dansator de meserie și „homme à femmes“. În această calitate fusese angajat de un anumit Crucioglu, mare bogătaș din Tiflis și antreprenor de bordeluri și de case de petrecere, ca să atragă femeile în stabilimentele lui. Crucioglu strânsese o mare avere, avea o serie de imobile în Tiflis și mai ales nenumărate giuvaericele adunate de pe la femei în momente de strâmtoare, giuvaericele pe care le păstra în safe-uri pe la bănci. În preajma revoluției bolșeviste, Crucioglu temându-se de anumite răz bunări (un frate al lui fusese deja ucis de către un prieten al unei femei despuiate) se hotărî să fugă și lucru ciudat — să fi fost între ei o oarecare complicitate? — înainte de a părăsi Tiflisul dă procură generală lui Plavsky, pentru administrarea averii sale. Plavsky, socotind că nu va mai da ochi cu Crucioglu, vinde imediat ce poate din imobile, și cu banii și cu giuvaericele din safe-uri fuge la rândul său, împreună cu nevastă-sa, la Constantinopol. Acolo, după câteva luni de viață frumoasă, perechea Plavsky se pomeni într-o zi cu Crucioglu care prin Persia și prin Asia Mică, ajunsese și el pe malurile Bosforului. Scene și amenințări între Crucioglu și perechea Plavsky în loc să ducă la o reclamație în fața justiției, îi aduse pe căteșitrei în Basarabia, la Securen, unde toate trebuiau să se aranjeze în mod amical. Se vede că între acești oameni era un cadavru — sau mai multe — și că nici unul din ei nu dorea să dea ochi cu justiția. La Securen, au găsit pe generalul Lischin pe moarte, și d-na Plavsky fu pur și simplu dată afară din casă, de tată-său care și muri după scurtă vreme. Se încinsese atunci un formidabil și dublu proces, înaintea justiției românești, pe de o parte între perechea Plavsky și Elena Cojocar pentru anularea testamentului lui Lischin, pe de alta între Crucioglu și aceeași pereche Plavsky pentru detumare de bunuri. Procesul, unul din acele procese istorice care fac epocă, mai durează și azi, dar între timp tot ce perechea Plavsky agonisise cu atâta trudă se irosise. Ca să justifice averea furată la Tiflis, d-na Plavsky o declarase ca moștenită de la tată-său și fiscul îi vânduse la tobă pentru taxe sucesorale, tot ce găsisse la Securen. Toate acestea le-am aflat mai târziu după plecarea mea de acolo. În necunoștință de cauză am ciocnit paha-

rul în salonul golit de la Securenii cu d-na și dl. Plavsky. Acesta mi-a făcut chiar un discurs! E un tip de aventurier quasi-genial, bărbat frumos și elegant, vorbind mai multe limbi și pe cea românească, pe care a învățat-o fără greșală și cu un foarte ușor accent. D-na Plavsky mi se afirmă că ar fi o vicioasă, alcoolică și morfinomană. Se prezintă însă ca o femeie cu mare cultură și chiar cu mult duh în conversație. Viața acestor oameni e un adevărat roman ale cărui taine n-au fost pătrunse nici până azi.

Plecat din Securenii spre Noua Suliță prin Briceni, pe drumuri pe care mi le voi aminti cât voi mai trăi și din mlaștinile cărora nu știu cum a putut să-mi scape automobilul, am salutat ca limanul mântuirii șoseaua Lipcanilor și prin Noua Suliță am ajuns la Herța, unde am fost primit iarăși cu călăreți și cu alai. De două ori în viața mea am avut senzația intrând în România că trec dintr-o țară sălbatică într-o țară civilizată: prima dată în 1931, când din Bulgaria am trecut Dunărea la Bechet și m-am îndreptat spre Craiova, și a doua oară acum trecând din Basarabia în Moldova. Mi-au venit lacrimile în ochi, de emoție, când am văzut din nou un closet cu apă curgătoare, și o baie, în vila lui Șoneriu. O dovadă mai mult că totul e relativ.

Herța e o localitate delicioasă. Deși în majoritate ovreiesc, târgul e curat și cu vechea sa biserică și cu frumoasele sale grădini în jurul cărora vile luxoase pare o stațiune climaterică, căci aerul e curat și răcoros filtrat prin desișul pădurilor de pe dealurile vecine. Lângă biserica de frumos stil moldovenesc din veacul al XVIII-lea¹, lângă ograda ei cu arbori umbroși Artur Verona și-a clădit o vilă originală. Ionel Șoneriu și Paul Verona au vilele lor mai sus, în deal la capătul târgului. Vila lui Șoneriu e o casă mai nouă cu tot confortul modern, vila lui Paul Verona — un adevărat muzeu — e vechiul conac Ghiculescu, reparat și modernizat.

Se zice că biserica din Herța a fost refăcută pe la începutul veacului trecut de către Elena Holban, o fată cu nuri care s-a ținut cu Vodă Mihai Suțu și de dragul căreia acesta a înzestrat biserica cu avere mare și cu obiecte prețioase din care se mai văd și azi, două evanghelii legate în argint și mai multe cruci sculptate în lemn de chiparos. Pe lângă biserică, Herța mai posedă și un monument viu în persoana bătrânului Rosin². Fercheș deși a împlinit 80 de ani, cu o barbă albă tăiată à la Henri al IV-lea, e un personaj de pomină în tot târgul, în care de-a lun-

¹ Biserica din Herța e de un stil cu totul particular prin forma neobișnuită a cupolei sale. A fost reprodusă de multe ori de pictorul Artur Verona, în tablourile sale.

² Bătrânul Rosin a murit pe neașteptate câteva luni după trecerea mea prin Herța.

gul anilor a semănat vreo 20 de copii. Se zice că e fiul natural al colonelului Rosnovanu cu o cântăreață italiană, madame Rosina — de unde numele lui de Rosin. Și se mai zice că s-a ținut ani de-a rândul cu mama d-nei Lupescu, și că ilustra Duduie ar fi fiica lui...

A venit să-mi mulțumească fiindcă îl decorasem după dorința exprimată de însăși Majestatea Sa...

Sângele curat al Rosnovenilor să curgă în vinele spurcate ale jidoavcei noastre naționale? Ce nu e posibil sub Domnia iubitului nostru Rege Carol!

De la Herța, m-am înapoiat, cam obosit, cu trenul, la București.

5 iulie. — Înapoiat la București mi se confirmă fuziunea partidului lui Goga cu al lui Cuza. Aflasem deja ceva pe drum, dar nu-mi venea să cred. Din toate conversațiile mele cu Goga reieșise că programul lui se putea rezuma într-un singur articol: „la Guvern cu oricine și în orice condiții“. Fuziunea cu Cuza îl îndepărtase de la orice Guvern¹.

— Politica e câteodată amuzantă. Am dejunat ieri cu dr. Angelescu și am văzut azi-dimineață pe Guță Tătărescu. Pe cât mi s-a arătat de pesimist ministrul instrucțiunii, asupra situației Guvernului, pe atât de optimist mi s-a înfățișat prim-ministrul. Pentru Angelescu situația este untenabilă. În Guvern nu există nici o înțelegere între miniștri, toate merg alandala, încasările slabe și la aceste neajunsuri se mai adaugă și cercurile din partid. Partidul Liberal e împărțit în 4. Toți se ceartă și nimeni nu e în stare să domine situația. Tătărescu s-a dovedit și incapabil ca șef de Guvern și lipsit de autoritate ca om politic. „Partidele au nenorocit țara“ — nu invent nimic, așa a vorbit Angelescu!! Ceea ce ar trebui, după dânsul e un Guvern în afară de partide compus din oameni de autoritate (n-a spus-o dar am priceput, că un asemenea Guvern ar putea fi prezidat de el!) care să modifice Constituția și să restabilească ordinea în țară. După cum se vede am făcut o sumă de adepți fără să știu și fără să vreau căci Angelescu mi-a spus că vorbește în numele *prietenilor săi*. Mi-a mai adăugat că va vorbi serios cu Regele (paște murgule...) dar că va fi greu, fiindcă Regelui i-a intrat Tătărescu sub piele.

Pe Guță Tătărescu l-am văzut ieri. Am socotit de a mea datorie să-i spun ce am văzut în Basarabia și să solicit măsuri de ajutor din partea Guvernului și proceduri mai omenoase din partea Ministerului de Finanțe. Dl. Guță a fost foarte amabil, s-a declarat încântat să mă vadă, mi-a spus că era deja în curent cu dezastrul agricol din Buceag și că destinase o sumă de 40 milioane pentru ajutoare în acea regiune, că va

¹ M-am înșelat, dar...

intensifica lucrările de șosele în toată partea de sud a Basarabiei pentru a da oamenilor mijlocul să-și câștige o pâine, că se înțelesese în fine cu ministrul armatei pentru efectuarea unei cumpărături de cai destul de însemnată în regiunile sinistrate, că se hotărâse chiar să plătească 14 000 lei de cal, în loc de 4–5 000 cât era prețul târgului. Dl. Guță mi-a mai făgăduit că va vorbi serios cu Victor Antonescu și că-i va modera zelul fiscal. Mulțumit, m-am sculat să plec, dar Excelența Sa n-a vrut să mă lase. Mi-a povestit toate minunățiile pe care le-a înfăptuit Guvernul său și mi-a înșirat tot ce mai are de gând să facă. „De când suntem noi la Guvern se lucrează, domnule Argetoianu, și se simte.“ Se simte al dracului! Guță mi-a mai spus că toți miniștrii se înțeleg și lucrează frățește, că el și toți colegii săi se înțeleg perfect de asemenea și cu Regele; că încrederea acestuia în Guvern e completă și că nu cere nimic și face tot ce i se cere — în fine toate mergeau strună! L-am întrebat ce e cu conflictul lui cu Dinu Brătianu. „Ce conflict? mi-a răspuns. Nu poate fi nici un conflict căci Dinu nu există. Nu are decât 16 parlamentari din atâtea sute, doi șefi de organizație și unul dubios din 71 și din cinci cumnați numai doi!“ A fost pentru mine o îmbărbătare să văd în aceste vremuri mohorâte un om atât de mulțumit.

După ce mi-a expus strălucita lui situație, mi-a mărturisit că Regele vrea modificarea Constituției la toamnă, că o va face el Tătărescu — e sigur de partid — dar că n-ar vrea să o facă singur. Dorea să știe dacă am vreun angajament, fiindcă ar vrea să-mi propună o colaborare. Ar fi voit să se înțeleagă și cu Goga, dar acum după fuziunea lui cu Cuza, lucrul va fi mai greu. M-a întrebat când merg la Sinaia, căci va veni și el să se odihnească acolo și pentru a nu știu câta oară mi-a repetat „trebuie să stăm serios de vorbă“. I-am declarat că n-aveam nici un angajament, și că pentru o mai lungă conversație sunt la dispoziția lui.

Am priceput, pe când vorbea, de ce Regele și el se înțeleg atât de bine. Amândoi sunt mitomani, — fiecare din ei pune temei pe născocirile celuilalt. Eu, în tot cazul, n-am crezut o vorbă, din câte mi-a spus Tătărescu. Viitorul va arăta dacă am avut sau nu dreptate.

Abia ieșisem de la Tătărescu și am aflat că Regele a primit în audiență pe Potârcă și i-a spus că vrea să modifice Constituția, să reducă numărul deputaților, să creeze un Senat numit de el și câte altele, acestea pe placul țărăniștilor — dar că ar vrea să procedeze la revizuirea pactului fundamental în acord cu un mare partid care n-ar putea fi decât cel național-țărănesc, cel liberal fiind uzat. Regele a însărcinat pe Potârcă să întrebe pe Mihalache dacă e de acord cu programul pe care-l

schităse lui Potârcă. Acesta a plecat glont la Topoloveni. Presupun că Regele a vrut să facă pe șmecherul și să aibă eventual și consimțământul țărăniștilor la modificarea Constituției, dar față de programul pe care l-a desfășurat lui Potârcă mi-e teamă că va încurca definitiv lucrurile, fiindcă banda lui Mihalache va ațâța toată „democrația” împotriva proiectelor „reacționare” scumpe Suveranului.

— Generalul Gorski mă informă la Jockey-Club despre absurditatea ipotezelor strategice redactate de Marele nostru Stat-Major. Măsurile de apărare și de dislocare în cazul unui atac nu erau cunoscute inspectorilor generali desemnați la comandamentele superioare în caz de război. Ei au cerut în diferite rânduri să fie puși în curent cu planurile Statului Major, dar acesta a refuzat statornic. În fine acum în urmă, după insistențele Regelui proiectele Statului Major au fost comunicate inspectorilor. Gorski afirmă că sunt de necrezut. Așa de pildă în cazul unui atac al Ungariei nu sunt prevăzute decât 13 Divizii, din 33, pe frontul de Vest, celelalte fiind păstrate în expectativă. Se pare că proiectele au făcut o impresie dezastruoasă atât prin concepția cât și prin amănuntul lor. Generalul Samsonovici le dă în răspunderea generalului Antonescu ceea ce, tot după spusele lui n-ar fi adevărat. Vinovatul și incapabilul ar fi Samsonovici.

— Același Gorski îmi povestește că a sosit la București un francez care a depus plângere la Parchet împotriva d-nei general Antonescu pentru bigamie, sau mai exact zis pentru bi-andrie. D-na Antonescu e româncă, a fost măritată în Franța și în 1929 s-a căsătorit cu generalul Antonescu. Francezul, primul soț, pretinde că n-a divorțat niciodată și că generalul cu care fusese în relații de intimă prietenie și care „i-a furat nevasta” știa bine că nu se pronunțase nici un divorț, și că pentru aceasta și-a celebrat căsătoria într-un sat pierdut din Vlașca. Deocamdată scandalul se ține sub obroc, iar generalul Antonescu care se afla la Ioachimsthal a fost chemat de urgență în țară.

7 Iulie. — Restaurația Dinastiei în Grecia pare lucru hotărât. Reiese din toate manifestările Guvernului și Parlamentului nou ales. Generalul Condilis care ține armata în mână a cerut zilele trecute printr-un discurs pronunțat în Cameră restabilirea cât de grabnică a Monarhiei, care singură poate asigura Greciei — afirmă stratigosul — liniștea de care are nevoie. O confirmare a „proximei” înapoieri a lui Giorgios în Grecia îmi pare cererea de divorț a Reginei Elisabeta adresată Curții de Apel din București. Relațiile mai mult decât bizare dintre Regina Elisabeta și Regele George nu puteau dăinui, și nu puteau să ducă decât la

un divorț. Cât timp Regele George sta la Londra ca un simplu particular soluția definitivă mai putea fi târăgănită. Odată Regele reîntronat, chestiunea trebuia lămurită și din toate punctele de vedere era preferabil ca ea să fie lămurită înainte ca Regele să fie rechemat la Atena. Soluția divorțului e cu atât mai nimerită, cu cât în afară de toate motivele de ordin sentimentalo-conjugal mai e și unul de ordin politic. În ruptul capului Elisabeta nu mai voia să se înapoieze în Grecia. Acum câțiva ani, fiind la noi la masă am închinat un pahar în sănătatea ei, urându-i să se regăsească cât de repede pe Tronul pierdut. „Ce rău ți-am făcut eu în viață ca să-mi urezi așa ceva?” fu răspunsul detronatei Prințese.

Vechea aripă a Palatului Regal a fost evacuată și de câteva zile mascată printr-o înaltă palisadă. Va fi doborâtă și reconstruită în stilul aripei noi. Ceea ce prevăzusem în 1927, când Ionel Brătianu, Regina Maria și banda Regenței se opuseseră la refacerea vechii clădiri — s-a realizat.

8 iulie. — Anul 1935 însemnează o hotărâtoare cotitură în politica internațională. Se poate zice că de fapt Germania și-a reluat locul printre Marile Puteri occidentale. Un loc mai modest ca cel ocupat înainte de război, dar totuși un loc însemnat. E meritul lui Adolf Hitler, care, în ciuda tuturor amenințărilor, a îndrăznit să calce Tratatul de la Versailles și a știut să lege relații, dacă nu strânse dar aproape amicale cu Anglia și cu Polonia¹. Căci oricât ar declara Guvernul englez că politica Angliei față de Franța și de blocul securității solidare a rămas neclintită, oricât ar protesta Polonia împotriva bănuiei unei politici de trădare față de binefăcătorii ei — s-a schimbat ceva în dinamica politică a Europei. Orizontul politic s-a întunecat și mari tulburări sunt de așteptat, cu toate bilețelele liniștitoare pe care Van Sittard le trimite lui Titulescu prin Laptew. Titulescu pare de altminteri agitat și face în momentul de față pe curva și naveta între Paris și Londra, în speranța să poată îmbăta lumea cu vorbe de o parte și de alta a Mânecii. Vedeta de la Geneva trebuie să se afle în treabă, chiar de ar bate apa în piună.

Cu toate știrile contradictorii sau tendențioase două curente se desenează tot mai mult în Europa anului 1935. Unul intransigent față de foștii inamici, continuă să afirme intangibilitatea tratatelor de pace, deși acestea au fost sfâșiate în fapt și în drept, și se străduiește să mențină, cel puțin în principiu, pozițiile politice din 1919. Celălalt, mai conform cu realitățile vremurilor, caută, față de falimentul necontestabil al politicii din 1919, o înțelegere cu foștii vrăjmași, de fapt cu Germania. Pri-

¹ Recitesc aceste rânduri în septembrie 1939 — câtă schimbare!

mul curent pornește de la Paris, cel de-al doilea de la Londra. Această dublă orientare politică își face deocamdată drum mai mult în culise și protagoniștii fiecăruia din cele două curente nu se dau înapoi de la concesiile reciproce, și caută să mai salveze aparențele, cu atât mai mult că existența Societății Națiunilor e în joc, nici mai mult nici mai puțin. Franța își înfrânge periodic intransigența și mai lasă din pretențiile ei, fără vreo compensație valabilă de altminteri. Iar Anglia între două înțelegeri cu Berlinul, afirmă cu tărie prietenia ei față de Franța și fidelitatea față de Geneva.

Mica Înțelegere e supusă la grea încercare. Între politica franceză și cea engleză e ca între ciocan și nicovală. Pe față continuă să fim clienți supuși ai Franței. În realitate am notat deja că Iugoslavia a început să fie nervoasă. Nu știu până la ce punct Regentul Principe Paul are vreun cuvânt la îndrumarea politicii sârbești, cred mai iute că nu¹ și că stăpânul îndrumării iugoslave e generalul Jifkovici. În tot cazul la Belgrad nu mai e unanimitate în ce privește politica externă. La noi, am tot motivul să cred că Titulescu (contrar tuturor aparențelor) dar mai ales Regele, ar înclina spre metodele englezești. Rămâne numai Cehoslovacia neschimbată în politica ei. Drotoșul Beneș va rămâne până la moarte omul Quai d'Orsay-ului.

Vineri va fi la Sinaia Principele Paul. Pe de altă parte mi se afirmă că generalul Weygand e în București, incognito. Dacă e adevărat, vizita lui odată cu a lui Paul, nu poate fi străină de viitoarele îndrumări ale Micii Înțelegeri.

10 iulie. — Ziarul *Zorile* duce o campanie înverșunată împotriva lui Gavrilă Marinescu. Aproape în fiecare zi publică o scrisoare deschisă adresată de Socor primului ministru, în care se enumeră potlogăriile prefectului de poliție. Nici o reacție, pare că gheșefurile au devenit un apanaj licit al corifeilor din jurul Regelui.

— Comisia specială delegată de Curtea de Casație pentru cercetarea cazului Cihoski-Skoda s-a pronunțat. Generalul Cihoski e trimis în judecata Curții. Se continuă cercetarea averilor lui Cihoski, Mihai Popovici și Boilă. Se vorbește de arestări iminente. Să le vedem. Se mai vorbește și de casarea sentinței de condamnare a generalului Dumitrescu. Aceasta o vom vedea desigur.

— Din toate părțile mi se afirmă — a început treierul — că recolta de grâu e cu totul sub așteptări. Asta ne mai lipsea.

¹ Informație greșită. Principele Paul are cea mai mare înrăurire asupra politicii externe iugoslave.

11 iulie. — Doctorul Angelescu și-a dat iarăși demisia din Guvern. Pretinde că la facerea bugetului i se promisese un credit extraordinar de 100 de milioane pentru construcții școlare. Victor Antonescu care speră să lichideze bugetul fără deficit (probabil căldurile îl fac să aiureze) a refuzat net creditul. A intervenit Tătărescu și Angelescu a obținut 60 de milioane, dar nu s-a declarat mulțumit. Și și-a dat demisia. O simplă formalitate, căci sau el sau Victor Antonescu va ceda, și demisia se va retrage. E mai serios lucrul cu Manolescu-Strunga care va fi exoflisit din Guvern.

— Primit o scrisoare de grațitudine și chiar de caldă recunoștință din partea lui Puiu Dumitrescu. Pentru ce? Pretinde că am fost favorabil lui tată-său. Mă mir și eu.

— Aflu prin Simky Lahovari că vom avea în septembrie vizita Duce-lui și Ducesei de York. E un succes al Reginei Maria, căci până acum Regele Angliei nu voia să audă de un gest de politețe față de Carol. Perechea Princiară va veni la Balcic, unde Ducea va rămâne, iar Ducele va merge la Sinaia să facă vizită Regelui.

— Ziarele reproduc o expunere făcută de Rist la Congresul Camerei de Comerț Internaționale din Paris, cu privire la problema monetară (iunie 1935). Reproduc următoarele pasaje din discursul ilustrului specialist:

..., „Chaque pays doit fixer sa monnaie à un niveau tel que sa dette intérieure (*qu'il s'agisse de la dette de l'Etat ou des dette privées*) devienne de nouveau supportable et soit compatible avec le randament des entreprises privées et la capacité contributive des contribuables.“

Și mai departe:

..., „Dans quelques pays du bloc or, la question qui se pose est celle de savoir s'ils parviendront à réduire le poids de leurs dettes *par des mesures directes impliquant des sacrifices pour les rentiers et les obligataires*, on s'ils devront recourir à une dévaluation qui allégerait d'un seul coup les budgets de charges devenues dorénavant trop lourdes.“

Cât drum a făcut tristul Rist de la 1931 și până azi! Atunci de ce m-a înjurat?

13 iulie. — Ieri și azi tămbălău mare la Sinaia pentru vizita Prințului Paul, Regent al Iugoslaviei care vine pentru prima dată la noi în această calitate. A fost primit la gară de Rege, de Voievodul Mihai, de Prințul Nicolae și de tot Guvernul. Titulescu a catadixit să vină din străinătate unde era ocupat să regleze soarta Europei plimbându-se între Paris și Londra. Prins cu arcanul pe drumurile Elveției sau ale Franței

pe care alerga după neînsemnate recorduri automobilistice, a fost adus la Sinaia și Prințul Nicolae, momit se vede cu ceva parale. Numai Reginele noastre, și cea văduvă și consolabilă și cea divorțată și consolată, s-au abținut de la această mică manifestație de familie. Prezența lui Titulescu la Sinaia e o cheazășie că s-au discutat lucruri de o importanță capitală (chestiunea Habsburgică, orientarea Miciei Neînțelegeri și câte altele).

15 Iulie. — Petrecut ziua de ieri în județul Mehedinți, unde joi în 18 are loc o alegere parțială, pentru un loc la Senat (locul lui P. Gârboviceanu, mort prin decembrie trecut). Alegerea a fost amânată fără nici un rost, de vreo două ori — și împotriva dispozițiilor constituționale. Guvernul n-are candidat, dar susține pe sub mână pe candidatul național-țărănist, pe Vasile Rădulescu-Mehedinți (eu l-am poreclit Cudinți, fiindcă a știut să roadă bine sub Guvernele Maniu și Vaida), care probabil va ieși. Lupta este între el și candidatul nostru Ilariu Mihail. Se mai prezintă și Aurel Vlad din partea vaidiștilor și Trancu-Iași din partea Frontului Constituțional (Averescu—Gh. Brătianu). Pornit dimineața din Severin (unde sosisem în ajun, ținusem seara o conferință la Sfatul Negustoresc și dormisem la Cornel Rădulescu, băiat subțire și simpat¹) am trecut cu automobilul prin Hinova, am suit dealul Stârmina și prin Vânjul Mare, Recea, Vânători, Drâncea, Oprișor, Bălăcița și Cleanov am ajuns pe înserate la Breasta, unde mi-am luat reședința de vară. Întrunire bunicică la Vânj (cuib de țărăniști), mai bună la Vânători și într-adevăr numeroasă la Bălăcița. Curentul pare bun pentru noi, să vedem ce vor da urnele. Recolta, în toată partea Mehedințiului pe care am străbătut-o, e mizerabilă. Grâul e numai gunoi și puțin, iar porumbul splendid ca vegetație, n-a legat cum trebuie. De la Severin și până la Vânj, nu mai fusesem de când eram copil, dar vizitele pe care le-am făcut unchiului meu Grigore Argetoianu, pe atunci arendașul domeniului Statului Orevița, mi-au rămas întipărite în minte. Am recunoscut locurile abia schimbate pe care nu le mai călcasem mai bine de o jumătate de veac! Și cu câtă emoție! Pe drum spre Breasta am admirat conacele și acaretele construite de Drugă — milionarul craiovean — la moșiile sale Svardenița și Cleanovul și am deplorta o dată mai mult starea șoselelor din Dolj, sălbătice pe lângă cele din Mehedinți.

16 Iulie. — La Paris ziua de 14 iulie a trecut în liniște, cu toate temerile cercurile moderate. „Crucile de Foc“ conduse de colonelul La-

¹ Sora lui, Mița, a luat succesiv de bărbat pe Cantacuzino (fiul lui Gogu) și pe Radu Crețeanu. Cornel și Miza sunt copiii fostului senator filipescan Rădulescu, cu-noscut pentru vivacitatea judecăților lui.

roque au manifestat și au defilat la Arc de l'Etoile — Frontul popular sau comunist, Place de la Republique. Ambele tabere au manifestat în liniște și nu s-au ciocnit.

— La Iași, Goga a fuzionat cu Cuza în mare alai și gălăgie. Jurăminte în Mitropolie, defilare în Piața Unirii, întrunire la Râpa Galbenă, nimic n-a lipsit — afară de bunul simț. Cuza a fost proclamat „președinte suprem“, iar Goga „președinte“. Nichifor Crainic, șeful tineretului L.A.N.C. Tinerii se vor chema lănceri, iar isprava tuturor, rahat. S-a pus apă în vin, și s-a stricat astfel și vinul și apa.

— Schuschnigg, cancelarul Austriei, a avut un accident de automobil. D-na Schuschnigg a fost ucisă; cancelarul și fiul său ușor răniți.

17 iulie. — Mi se trimit discursurile lui Goga și lui Cuza, ținute duminică la Iași. Amândouă sunt de o impresionantă platitudine. Aceleași fraze sonore, care nu corespund cu nici o realitate. Poporul care se deșteaptă, țara care etc. Cu o clarinetă uzată și cu o mandolină ce zbârâie dintr-o singură coardă e greu de executat o simfonie.

20 iulie. — În alegerea parțială pentru Senat din Mehedinți, de la 18 iulie a ieșit Vasile Rădulescu, candidatul național-țărănist. Din 36 296 votanți au votat numai 17 774. Național-țărăniștii au obținut 6 427 de voturi, Frontul Constituțional (averescanii cartelați cu georgiștii 4 428, Uniunea Agrară 3 835 și vaidiștii 2 788. Cifrele electorale n-au la noi decât o importanță relativă, date fiind moravurile. Din alegerea de la Mehedinți se pot trage totuși câteva concluzii. Mai întâi că oamenii sunt sătui de vot. N-au votat nici jumătate. Apoi o serie de constatări pentru situația partidelor. Țărăniștii au avut relativ puține voturi, pentru un partid de mase. Dacă n-ar fi avut concursul Guvernului, care n-a pus candidat tocmai ca să scoată pe Rădulescu, ar fi avut cam aceleași voturi ca noi. Pentru Uniunea Agrară succesul e mare: ne-a bătut Frontul Constituțional cu câteva sute de voturi, *dar erau două partide cartelate* — separat, le-am fi bătut pe fiecare după cum am bătut de departe pe vaidiști iar numărul alegătorilor noștri a crescut considerabil trecând de la alegerile generale de la 1 600 din 60 000 câți sunt înscriși la Cameră, la 3 835 din 36 000 câți sunt înscriși la Senat.

Cum probabil Vasile Rădulescu e mulțumit că s-a ales și Trancu-Iași fiindcă a mâncat o bătaie strașnică la Tămnea, e cazul să se spună că „tout le monde este battu et content“ afară de amicul Vaida.

30 iulie. — După 15 zile petrecute în liniștea de la Breasta m-am înapoiat în seara de 28 la București unde n-am stat decât ziua de 29 și iată-mă de azi-dimineață la Sinaia, pe ploaie și pe frig.

Deși n-am stat decât o zi la București, am văzut multă lume și am putut să constat cum mocirla se urcă întruna și amenință să înece tot. Am impresia că în curând se va urca și peste culmile de la Sinaia. Afacerea de la Banca Națională cu transferul leilor belgienilor se întinde din ce în ce. În afară de Nacht și Vasilescu escroci de meserie, în afară de Călătorescu, chestorul, escroc de ocazie și de Tony Iliescu veselul prim-vicepreședinte al Senatului, afacerea a înghițit și pe Dorel Dumitrescu, guvernatorul Băncii, care și-a dat demisia printr-o scrisoare dată publicității, scrisoare prin care încearcă să plastroneze, dar care e un monument de prostie. Mai întâi fiindcă scrie acolo „chemat la *înal-tul* post... *prin încrederea Regelui* și a Guvernului” — or, numai miniștrii sunt chemați în funcțiile lor prin încrederea Suveranului, toți ceilalți funcționari sunt chemați prin încrederea Guvernului și dl. Dorel nu avea nevoie să mai pomenească de această încredere tocmai în momentul în care i-a fost retrasă. Al doilea fiindcă din pomelnicul marilor fapte săvârșite într-un an și jumătate de când e la Bancă și din protestările sale contra atacurilor îndreptate împotriva lui, nu reiese logic motivul pentru care dl. Dorel demisionează. Dacă într-adevăr dl. Dorel e un guvernator fără pereche și un administrator fără pată nu se pricepe de ce nu rămâne pe poziție, să-și apere instituția și cinstea lui personală — și se pricepe încă și mai puțin pentru ce Guvernul i-a primit numai-decât demisia.

Adevărul este că dl. Dorel e un pungaș și că a fost debarcat. Cariera acestui om este un exemplu tipic al imoralității regimurilor de câdășie de partid. Pornit din pleava mahalalelor, fără nici o însușire marcantă, elev de liceu, student și doctor în drept de duzină a ajuns în câțiva ani profesor universitar (te întrebi cum a fost posibil?), guvernator al Băncii Naționale și multimilionar. Zvelt, îmbrăcat cu eleganță (fașon de București) cu o nutră simpatică s-a căsătorit cu o soră a lui Leonida cel cu automobilele, dar după câțiva ani s-a amoretat de fata neveste-sii, din prima ei căsătorie, și lăsând pe mamă în grija lui Găetan¹ a luat pe fată. Cu Soficel, cu sforcel, cu mititel — Dorel tras ca prin inel, împins de unul, tras de altul a ajuns să-și cazeze nulitatea în anturajul lui Vintilă Brătianu și de acolo în tainițele Băncii Românești. A îna-

¹ Junele Găetan era să omoare pe d-na Leonida, cu un ciocan sau cu telefonul; erau amanți asociați în afaceri dubioase. Găetan a fost condamnat la 5 ani pușcărie.

intat automatic, și chiar ceva mai repede căci părea băiat curățel pe dinafară, și era bun de gură. La retragerea lui Nae Ștefănescu de la Banca Românească s-a zbatut cât a putut să-i ia locul, dar a fost învins de Săvescu, un alt incorect¹. A țipat atât încât, în conformitate cu principiile de partid, a câștigat dreptul la o compensație. Venind partidul la putere, compensația s-a găsit sub forma postului de guvernator al Băncii Naționale, interesele căreia bineînțeles n-au fost o clipă luate în considerație. Abia numit a început danțul milioanelor. A luat bani de unde a putut. A participat la întemeierea societății Cagero împreună cu Leonte Moldoveanu și cu Constant Georgescu, pe vreme aceea secretar general la industrie. Beneficiile Cagero-ului, grație dibăciei lui Gross (directorul) fost antreprenor de bordel la Oradea Mare și influenței celor trei mușchetari, se cifrează la câteva sute de milioane. Fără rușine, Dorel și Soficel s-au pus pe trai. Au renovat Bolintinul — fosta reședință a familiei Băleanu, cumpărată pe nimic — și au dus-o într-un chef întreținând o bandă de paraziți pe care o hrănea în vesela Regelui Bavariei cumpărată juma-juma cu doctorul Hoenig, un alt meșter al vremurilor, sau o plimba ca astă-iană pe la Madera și prin insulele Azore. Dorel s-a înfruptat din toate afacerile mari de transfer, din toate scoaterile băncilor din obligo (vezi afacerea Buhuși cu Banca de Credit scoasă din gir pentru o datorie de 650 milioane), din importul țării românești făcut aproape tot prin Cagero. Doctorul Angelescu, ministru, mi-a spus ieri că s-a constatat că de când e guvernator, dl. Gr. Dumitrescu a cumpărat imobile în București în valoare de lei 21 milioane. Pe punctul să fie chemat la Parchet, și-a dat demisia și s-a declarat parte civilă, cerând 1 leu daune, în procesul belgienilor. Dar vorba lui Tătărescu (când cu Skoda), afacerea devizelor abia acum începe. Vor fi chemați mulți la răspundere și terfeliți, dar vor fi toți achitați, *fiindcă în România nu se condamnă nimeni pentru acte de necinste*.

O dovedește scandaloasa sentință dată ieri de Consiliul de Revizuire al Armatei care a casat *fără trimitere* condamnarea generalului Dumitrescu cel mai neobrăzat prevaricator al timpurilor moderne. La Consiliul de război al Corpului V (Brașov) a fost trimisă numai judecata abuzului de putere (soldați întrebuințați la muncă — maximum 6 luni închisoare fără pierderea gradului).

O dovedește afacerea Skoda în care a fost condamnat străinul Seletzki ca mituitor, *fără să se găsească un singur mituit* de condamnat!

¹ Afacerea cu schimbul moșiei sale, pe timpul Comitetului Agrar.

A dovedit-o scoaterea din urmărire și achitarea celor 149 funcționari de la Ministerul de Agricultură dați de mine în judecată în 1927 și 1928 — prevaricatori dovediți sau prin acte sau prin mărturisiri constatate. Să mai reamintesc afacerea Victor Filotti, de pomină, care n-a fost judecată până astăzi?

Achitarea generalului Dumitrescu (căci de fapt e o achitare; se zvoneste chiar că ordinul a venit de sus, că Regele ar fi spus că destul a stat „nenea Costică“ 3 luni în pușcărie și că chestiunea cu abuzul va trebui clasată la Corpul V) a făcut multă vâlvă ieri seară în București. Oamenii cinstiți erau consternați. Mai mulți ofițeri superiori, întâlniți la Jockey-Club, deprimați, spuneau că generalul Manu și judecătorii care au condamnat pe Dumitrescu în prima instanță ar trebui să-și dea demisia. Ți-ai găsit!

— În toate colțurile nu se vorbește decât de porcării și de malversațiuni. Pe lângă chestiunea generalului Dumitrescu și afacerea belgienilor cu Dumitrescu lor, pe lângă afacerile grupului H și amicului Bejan rămas spre mirarea tuturor la postul său, începe să se povestească cu amănunte afacerile fraților lui Tătărescu, deputatul Nolică și colonelul Alexandru. E și aici vorba de milioane. În scandaloasa afacere de la Constanța (întărirea malurilor) luată lui Nicu Greceanu (care o obținuse la licitație) și dată unui oarecare Ioanovici, se spune că ar fi de asemenea amestecată familia Tătărescu, secția feminină.

De mult nu s-a mișcat la noi un Guvern într-o atmosferă atât de pestilențială. Pentru a încerca o diversiune, cercurile oficiale vorbesc de o redeschidere a afacerii Skoda deoarece s-ar fi găsit în descinderea făcută la Lintzmaier (unul din trepădușii afacerii belgienilor și fost secretar — zice-se — al d-nei Lupescu pe vremea pribegiei ei) acte compromițătoare pentru Romulus Boilă, Madgearu și Mihai Popovici. Se vorbea ieri la București cu insistență chiar de arestarea lui Boilă.

Astfel stând lucrurile, îmi pare că planurile lui Tătărescu de a constitui un mare Minister pentru revizuirea Constituției sunt cam năruite. Din câte mi se spune, optimismul pe care îl afișa la ultima noastră întrevvedere în ce privea raporturile sale cu Coroana trebuie revizuit. Din sursă destul de bună aflu că Regele și-a pierdut încrederea în primul său sfetnic. Poate fiindcă prea l-a tot mințit, poate din cauza tuturor porcăriilor care ies la iveală. Această ultimă ipoteză ar fi în contrazicere cu zvonul că porcăria cu generalul Dumitrescu ar fi fost pusă la cale de Rege. Contrazicerea e însă numai aparentă fiindcă Regele s-a indig-

nat totdeauna împotriva turpitudinilor celor de lângă el. Poate că dizgrația lui Tătărescu să fie datorită și atitudinii prea umile adoptate de dânsul față de Dinu Brătianu, căruia în diferendul grupului H, s-a supus prin scrisoare publică. Atitudinea lui Tătărescu față de Dinu se explică prin nevoia primului ministru de a-și scăpa frații compromiși și amenințați de fulgerele — de carton, nu e vorba — cu care șeful liberalilor, în veleitățile sale de purificare, amenință pe toți delincvenții din partid.

Fie una, fie alta, fapt este că situația lui Tătărescu pare a fi slăbit mult în ultimele 3 săptămâni. Altfel n-aș putea explica faptul că abia sosit azi-dimineață în Sinaia, am și primit vizita doctorului Angelescu venit pentru câteva ceasuri să vadă pe Rege. De la Rege a venit drept la mine și a replecat la București. Pentru ca un om timorat și interesat ca Angelescu să facă un asemenea gest pe față (automobilul lui oficial și polițistul îl așteptau la poarta mea) „trebuie că“ să fi mirosit ceva. A venit să-mi spună că Regele e foarte plictisit de tot ce vede și că „impresia“ lui era că Guvernul va fi schimbat pe la sfârșitul lui septembrie. Că a vorbit mult cu Regele și de mine, că i-a spus „un om întreg pe care poți conta e Argetoianu, și n-ai mulți“. — „O știu“, a răspuns Regele și probabil că i-a mai spus și altele căci altfel n-ar fi venit Angelescu la mine. De altminteri toate informațiile mele concordă, că în momentul de față acțiunile mele sunt foarte ridicate la Palat, ceea ce nu mă împiedica să surâd pe când îmi povestea Angelescu istorioarele lui. Acțiuni ridicate? Nevoie de mine? Posibilități de a intra în Guvernul viitor sau chiar de a-l face? Toate acestea nu fac cinci parale cât timp Regele nu se va hotărî să-și schimbe metodele și regimul de guvernare. Nenorocitul interviu dat de el zilele trecute unui gazetar englez dovedește un spirit atât de încâlcit și atât de fantezist, încât pare că nimic nu mai e de sperat în această direcție.

Dar să mă înapoiez la Angelescu. După ce mi-a spus că Regele a cerut demisia lui Dorel Dumitrescu compromis până în gât, a adăugat că întrebat fiind pe cine l-ar putea desemna pentru postul de guvernator și el răspunzând că cel mai indicat ar fi Victor Antonescu, Regele i-a răspuns cu dispreț: „Omul băncilor! Îmi trebuie un om curat!“ Acest răspuns e tipic; până mai ieri Victor Antonescu era persoana gratissima, și acum iată-l vândut băncilor! Țsta e Regele Carol! Angelescu m-a pisat o jumătate de ceas, că singura soluție ar fi aceea a unui Guvern tare, compus din 7-8 oameni cu autoritate (bineînțeles el cel dintâi, n-a spus-o dar o gândea) prezidați de un om care să știe ce vrea, și se uita la mine, și-mi reamintea prin mici fraze incidente, dragostea (!) Regelui

pentru mine, și termina fiecare frază prin sfatul: „du-te și tu și vezi pe Rege”. I-am declarat că nu voi cere audiență; nu rup mâneca nimănui. Mă voi duce să mă înscriu la Palat, așa cum o fac de câte ori mă instalez la Sinaia; dacă Regele are să-mi spună ceva, să mă cheme.

M-am despărțit de Angelescu fiindcă trebuia să plece și a rămas să ne vedem cât de repede.

„Fler” politic are și N. Chirculescu, care s-a prezentat la mine 30 de minute după sosirea mea. Mi-a povestit toate încurcăturile din partid, cum se ceartă toți, cum își trag în picioare unul altuia, și că părerea tuturor e că numai o grabnică retragere de la putere mai poate să scape partidul. Interesant e că până acum o lună Chirculescu era de partea lui Tătărescu; acum e convins că nu mai poate dura în fruntea Guvernului. Hotărât, corabia face apă și fug șobolanii toți.

— Pe când în politica internă lucrurile par a se încurca de tot, cele două mari partide de guvernământ neizbutind să întărească sistemul rotativei decât la cabinetul judecătorului de instrucție — în politica externă, cel puțin în cât ne privește pe noi, apele sunt mai limpezi. Ottescu, instalat la Sinaia de la începutul lui iulie a văzut pe Titulescu chiar în ziua plecării sale¹ și acesta l-a însărcinat să-mi spună că tot ce prevăzuse el² s-a realizat și că pleacă de la Sinaia foarte mulțumit. Părea într-adevăr vesel, spunea Ottescu, și întru nimic supărat, ceea ce contrazice, și dezmente chiar, zvonurile răspândite la București că Titulescu e foc, că a plecat într-un concediu nelimitat, ba chiar că a demisionat. Aceste zvonuri au pornit probabil de la faptul că de data aceasta Titulescu plecând a lăsat interimar, pe Tătărescu. Numirea unui interimar la Externe este însă naturală, căci titularul Departamentului a plecat *în concediu*, să se odihnească iar nu *în misie*, să se obosească (odihna și oboseala urmând să fie luate în înțelesul lor diplomatic). Titulescu cu drept cuvânt a pretins să păstreze și în străinătate direcția Departamentului său numai când se deplasează peste graniță în interesul serviciului și când legătura cu serviciile sale și o îndrumare unică a lor sunt indispensabile bunului mers al treburilor. Dacă numirea unui interimar la Externe pare, prin urmare, în împrejurările actuale simplă și logică, nu e mai puțin adevărat că în trecut, chiari atunci când Titulescu pleca

¹ Titulescu venise la Sinaia pentru a fi de față la vizita Prințului Paul, Regentul Iugoslaviei.

² Titulescu făcea aluzie la conversația noastră, notată mai sus, conversație în care pe baza bilețelului lui Van Sittard îmi expusese directivele engleze care se încadrau numai într-o politică alături de Franța și nicidecum alături de Germania.

într-un concediu de odihnă (căci a simțit nevoia de odihnă și în trecut) nu s-a numit un interimar în locul său. De aci zvonurile, gura lumii întemeiând supărarea lui Titulescu ba pe hotărârile luate la Sinaia între Rege și Prințul Paul, fără să fi fost consultat și el (cât de natural pare lucrul!), ba pe refuzul de a i se da bani, deoarece Dinu Brătianu a cerut să examineze toate cheltuielile de la fondurile secrete (!!!), ba pe siluirea de a da câte o Legație unor caraghioși ca Jean Th. Florescu și Vespasian Pella junior. Pare că toate aceste zvonuri n-au nici o consistență reală, și că cel puțin în ce privește activitatea Ministerului nostru de Externe, Guvernul Tătărescu nu se izbește pentru moment de greutăți. De altminteri, cele interne sunt suficiente ca să-l doboare.

Că Titulescu nu e supărat și că nu face deocamdată dificultăți Guvernului reiese și din conversația pe care Pangal a avut-o cu el la Paris, ce e drept în ajunul plecării lui spre Sinaia. Lui Pangal, cu care s-a împrietenit iar, Titulescu i-a repetat cele spuse mie cu privire la politica Angliei. „Laval e un tâmpit, francezii sunt niște proști care nu pricep nimic în politică. Ce? Își imaginează ei că o Italie angajată până în gât în Africa poate să le fie de vreun folos în Europa? Singura politică a momentului e politica Angliei, politica organizării securității colective. Francezii sunt proști dar au noroc cu carul, căci deși au dat cu piciorul propunerilor engleze, englezii se agată de ei. „Pangal, să știi de la mine, Anglia nu merge cu Germania, Anglia rămâne nedezlipită de Franța. Prin convenția navală a vrut numai să limiteze reconstrucția flotei nemțești pe care Tratatul de la Versailles, *călcăt în picioare și nesocotit de toată lumea*, nu o mai îngrădea. Anglia ar fi încântată dacă și Franța ar încheia cu Germania o convenție navală. Dar cum să priceapă boul de Laval... “

Înjurăturile lui Titulescu la adresa francezilor dovedesc mai întâi că Metternich-ul nostru nu mai e în grațiile oamenilor de la Paris și apoi că și politica noastră se îndreaptă mai mult spre metodele englezești decât spre cele franțuzești, ceea ce mă bucură, și ceea ce de altminteri am însemnat deja în cursul acestor note. Titulescu a mai adăugat lui Pangal multe cuvinte de dragoste pentru mine, „cu care oricine trebuie să se înțeleagă ca să facă un Guvern solid“. Pangal l-a întrebat dacă nu e dispus el să facă acest Guvern solid și această înțelegere, întrebare la care Titulescu a răspuns că el nu mai vrea să fie Președinte de Consiliu și că se mulțumește a fi și a rămâne ministru de externe.

— Trecerea lui Pangal prin Paris n-a fost decât incidentală, de fapt el părăsise Bucureștii pentru a lua parte în calitatea sa de Mare Comandor

al Masoneriei Române la Conferința universală a Supremelor Consilii confederate de Ritul Școțian, convocată la Bruxelles de la 15 la 19 iunie 1935. Pangal a trecut prin Paris la întoarcerea sa de la Bruxelles, după conferință, așa încât a putut informa și pe Titulescu despre lucrările conventului masonic, care l-au interesat foarte mult.

Au fost și interesante, și foarte importante. Reprezentate au fost 27 de țări și conferința s-a împărțit de la început în trei comisii: prima având ca obiect situația Masoneriei în țările în care a fost suprimată și măsurile de luat, a doua situația din țările în care Masoneria e numai amenințată și a treia rezervată studiului problemelor de ordin masonic general. Fiecare comisie a fost prezidată de către 2 președinți, unul de limbă engleză, altul de limbă franceză; cei trei președinți de limbă engleză au fost reprezentanții Consiliilor Supreme din Statele Unite Sud, din Statele Unite Nord și din Canada — iar cei 3 președinți de limbă franceză au fost reprezentanții Supremelor Consilii din Franța, din Elveția și din România. Pangal a prezidat astfel prima comisie. Foarte interesantă a fost prezența la Bruxelles a lui Fr. Busan membru în fostul Consiliu Suprem italian (suprimat de fasciști), prezență autorizată de Mussolini. S-a discutat mult în prima comisie admiterea la ședință a lui Fr. Busan, care a fost finalmente admisă și s-a discutat de asemenea cu aprindere dacă Masoneria trebuia să continue atitudinea sa ostilă și intransigentă față de fascismul italian sau dacă trebuia să se arate favorabilă unei concilierii care putea să meargă până la reînființarea lojelor, dacă Fr. Busan nu-și exagera bunăvoința Ducei. Comisia a conchis până în cele din urmă, și Pangal prin influența sa a contribuit mult la o asemenea concluzie, ca Masoneria să adopte față de Italia și de fascism o atitudine de conciliere.

Interesante au mai fost și discuțiile în jurul Masoneriei rusești care lucrează la Paris în ateliere și în capitole sau convente până la gradul 32. Aceste ateliere au fost autorizate să lucreze mai departe; s-a refuzat rușilor un Suprem Consiliu cât timp nu se vor înapoia în țara lor. Deși frontariile Rusiei au fost acum în urmă deschise tuturor emigranților, pare că mulți, că cei mai mulți, care au ajuns să-și asigure existența în occidentul Europei nu îndrăznesc să se întoarcă în Rusia unde ar fi probabil lăsați în pradă mizeriei.

Față de Portugalia, de Austria și de Ungaria, unde Masoneria a fost dizolvată (în Ungaria și Austria mai demult, în Portugalia în 1934) Conferința a hotărât expectativă până la un reviriment al evenimentelor politice. Pentru toate țările în care Masoneria e numai amenințată s-a

hotărât o solidarizare a tuturor Masoneriilor existente pentru apărarea pozițiilor câștigate. Aceeași solidarizare și pentru redobândirea pozițiilor pierdute (Austria, Ungaria, Italia, Portugalia) dar mai puțin efectivă decât cea hotărâtă pentru primul țel care trebuie să meargă până la boicotarea comercială și economică.

Conferința a votat două moțiuni, din care una secretă și alta publică, cu următorul conținut:

Prima moțiune (destinată publicității):

Conferința Universală a Supremelor Consilii confederate de Rit Scoțian Antic și Acceptat întrunită la Bruxelles de la 15 la 19 iunie 1935, considerând că în unele țări Masoneria Scoțiană a fost dizolvată sau interzisă în urma atacurilor și calomniilor detractorilor ei;

având în vedere necesitatea de a proclama sus și tare principiile Instituției noastre și de a afirma în același timp totala solidaritate a tuturor Supremelor Consilii din lume, atât din punctul de vedere al doctrinei cât și al acțiunii, declară că:

Masoneria Scoțiană nu este nici o grupare politică, nici o sectă, nici o religie¹.

Dacă din cauza intoleranței multora, ea nu divulgă calitatea unora din adepții ei, Masoneria Scoțiană nu e totuși o societate secretă.

Ea este o asociație universală întemeiată înainte de toate pe fraternitatea membrilor ei; ea nu ascunde nici principiile ei, nici locurile de întrunire, nici numele îndrumătorilor ei.

Masoneria Scoțiană afirmă ca principii fundamentale respectul absolut al ideii naționale într-un cadru de solidaritate universală (un exemplu al unei asemenea solidarități ar putea fi Societatea Națiunilor), respectul tuturor opiniilor, al tuturor credințelor și al tuturor religiilor întrucât ele n-ar fi contrarii legilor Statului și moralei — excluzând din întrunirile sale orice discuții politice sau religioase.

Masoneria Scoțiană consideră ideea de Patrie ca cel mai sfânt patrimoniu și impune membrilor săi să fie cetățeni buni și leali, căci nimeni nu poate pretinde la un ideal de solidaritate universală înainte de a-și fi asigurat integritatea propriei sale patrii.

A doua moțiune (secretă):

Conferința Supremelor Consilii de Rit Scoțian Antic și Acceptat, întrunită la Bruxelles de la 15 la 19 iunie 1935, proclamă că:

¹ E amuzant de știut că această frază a fost redactată de Vladimir Ghica, prelat al Curții Papale, la un dejun la Legația României (ministrul României fiind Dim. Ghica, fratele lui Vladimir) la care fusese invitat Pangal. Monseniorul Ghica a insistat în particular pentru menținerea cuvântului „sectă” pe care Pangal voia să-l suprimă ca având același sens ca cel de „religie”. Vladimir Ghica, a insistat în vederea unei îndulcirii a raporturilor între Sf. Scaun și Masonerie.

Toate Consiliile Supreme din lume se declară solidare cu Supremele Consilii Regulate, suprimate sau dizolvate precum și cu membrii persecutați. Ele se angajează să pună în mișcare toate mijloacele de care pot dispune pentru restabilirea organizațiilor dizolvate sau pentru împiedicarea dizolvării celor existente.

În consecință fiecare Suprem Consiliu amenințat poate face apel la toate Supremele Consilii Confederate, care vor face tot ce vor judeca posibil pentru a le veni în ajutor.

Această moțiune a impresionat mai ales pe Titulescu, după câte mi-a spus Pangal. Să nu se uite că în Statele Unite, de exemplu, Masoneria controlează mai bine de 5 800 de gazete și că influența ei morală e mare. Pangal a mai profitat de conferința de la Bruxelles ca să se împace, și să împace și Supremul nostru Consiliu, cu Johnson, Marele Comandor al Consiliului Suprem din Statele Unite-Nord, care mulțumită intrigilor lui Lang, reprezentantul Marelui Orient din New York, nu ne recunoscuse încă, și mai mult, recunoscuse acum în urmă Marea Lojă neregulată înființată la Iași de Mihail Sadoveanu. La Bruxelles, s-au restabilit lucrurile cum trebuie. Marea noastră Lojă (prezidată de Bibescu, care a fost și el la Bruxelles și s-a împrietenit chiar cu Johnson pe terenul aviației, americanul având un fiu aviator și în același timp secretarul Aero-Clubului din Washington) a fost recunoscută ca singură regulată și de Consiliul Suprem U.S.A. Nord, care a recunoscut totdeauna și Consiliul Nostru Suprem.

31 iulie. — Românii fac politică din toate. Săptămâna trecută Iorga a scris un articol indignat împotriva „negrilor” din România care atacă Italia pe tema conflictului cu Abisinia. A răspuns Gr. Filipescu în *Epoca* trivial și față de Iorga și față de Mussolini căruia îi ura înfrângere în Africa și faliment în Italia. S-au mobilizat toți spirocheții ereditari, de o parte și de alta, și au dat înainte. *Neamul Românesc* a publicat o notiță prin care sfătuia pe Filipescu să renunțe la apărarea Negusului, căci tot nu va obține președinția consiliului de administrație al telefoanelor abisine. Grigoraș a făcut spume la gură și a tras în *Epoca* un nou articol intitulat *Rainilaiarivony* în care își bate joc de Iorga și de vanitatea lui comparând-o cu a unui savant fictiv malgaș. Iorga însă nu și-a spus ultimul cuvânt.

Neamul Românesc și patronul său au devenit de altminteri foarte nervoși și susceptibili de câțeva vreme. De mai bine de două luni duc o campanie împotriva junelui C. Giurescu autorul unei *Istории a Românilor* (a apărut numai volumul I) în care se vorbește în treacăt de măgarii sălbatici sau colunii ce populau pădurile noastre în vechime. Cum Giu-

rescu atacase în anii trecuți pe Iorga, ca istoric și ca ministru al instrucției publice, prilejul era binevenit pentru a terfeli pe junele îndrăzneț.

„Istoria Românilor“, o carte destul de bună după spusa celor care au citit-o, a devenit „poema colunilor“, „epopeea măgarilor sălbatici“ și așa mai departe. Zi de zi *Neamul Românesc* publică extrase din lucrarea lui Giurescu, punând în relief fraze ce e drept destul de nenorocite, mai ales așa despărțite de contextul lor. Calificat în plus de plagiat și pus pe două coloane, Giurescu răspunde și el cu înjurături prin *Facla* și alte ziare. Polemică trivială, câteodată amuzantă, dar în fond întristătoare pentru cei care cunosc cauzele profunde ale conflictului: Giurescu, împins de Iorga până la o catedră universitară în scopul de a-și pregăti un ginere, a tras chiulul bărbosului profesor și odată ajuns la catedră a luat pe fata lui Mehedinți.

Iorga excelează în aceste acțiuni de răzbunare mărunță: în opinia publică bietul Giurescu a rămas de rușine.

1 august. — Zi posomorâtă, ploioasă și rece. Dejunat la Posada cu Martha Bibescu, singură. Îmi povestește voiajul ei la Londra cu aeroplanul, acum zece zile. Într-o singură zi a ajuns de la București la Londra, schimbând aeroplanul la Budapesta. După ce a asistat la revista aeronautică și la cea navală — ambele făcând parte din seria jubileului — s-a înapoiat la București tot cu aeroplanul și tot într-o singură zi, cu escală și schimb de avion la Praga. Curajoasă femeie!

Îmi povestește multe, cu darul ei unic de povestire. Între altele o vizită făcută anul trecut la Saint Jean-les Jumeaux, lângă Meaux în tovarășia lui Claudel care a dus-o să vadă un sfânt, pe abatele Marie, parohul aceluia sat până la el necunoscut. Abatele Marie, o față rumenă de copil îmbrobodită în scurte bucle de păr alb, a ridicat din nimic — căci nu poseda un franc — un imens seminar lângă parohia lui pentru „vocațiile întârziate“, marota vieții sale întregi. Pentru abatele Marie adevărații preoți nu se recrutează din copiii și din tinerii băgați cu sau fără voie prin seminarii, ci din oamenii căliți prin suferințele vieții și care se întorc spre Dumnezeu din mijlocul păcatelor. Marie povestește că la vârsta de 17 ani era condamnat de medici, nu mai avea decât un plămân. Mumă-sa, o credincioasă, l-a trimis la Lourdes, și Sfânta Fecioară i-a dat plămânul înapoi chiar în tren pe când mergea la Lourdes, așa încât ajuns la destinație n-a mai avut decât să asiste la Te-Deum-ul de mulțumire al celor vindecați. Și s-a făcut popă. Acum are peste 60 de ani și e sănătos tun. Hotărât să realizeze visul vieții lui, dar sărac lipit pământului s-a rugat într-o noapte la Sfânta Teresa din Bretania, a cărei

icoană o avea în biserică, să-l ajute. A doua zi a găsit pe icoană o petală de trandafir care răspândea un miros îmbătător. Mirat, și plin de nădejde a lăsat petala pe icoană, și zile și săptămâni întregi, foaia de trandafir a continuat să umple întreg locașul cu divinitele ei miresme. Faima miracolului s-a întins repede, au început să vină credincioșii și să aducă obolul lor. Dar s-au ridicat și invidioși, care au acuzat pe abatele Marie că se înțelesese cu Cotty în chestiunea parfumului! Sfântul preot a invocat din nou pe Sfânta Teresa — se amestecase în treabă și episcopul care nu prea era mulțumit de vâlva ce se făcuse în jurul acestei foi de rose — și a rugat-o să suprima parfumul. Sfânta Teresa s-a executat, a suprimat miresmele, dar a lăsat foi de trandafir inalterabile ei tinerețe. Cu foaia lui de trandafir și cu bunăvoința credincioșilor, abatele Marie a strâns 5–6 milioane de franci cu care a clădit monumentalul seminar pe care-l conduce și azi cu pasiune, pentru binele bisericii și alinarea conștiințelor pocăite!

2 august. — După o lună de ezitări, Manolescu-Strunga și-a dat în fine demisia și Tătărescu a venit ieri după-amiază la Sinaia să-și comunique Ministerul. Trimisese înainte, de dimineață „en éclairer“ pe Inculeț, favoritul seraiului în ultima vreme. Se vede că favoritul n-a izbutit la nimic, căci Ministerul a rămas descomplectat, doctorul Costinescu, ministrul sănătății, rămânând interimar definitiv și la Industrie. Nu s-a numit nici guvernator la Banca Națională, fie că nu s-a găsit omul nimerit, fie că Regele plănuind o schimbare de regim în curând rezervă acest important loc Guvernului viitor. Cu Regele Carol, nu poți să știi niciodată. Nu e fără interes de constatat că cei trei matadori economici ai Partidului Liberal în actuala lui guvernare, Slăvescu, Dorel Dumitrescu și Manolescu-Strunga au fost trecuți la magazinul de accesorii ca faliți. Ceea ce e și mai interesant, e că dintre ei trei, cel care s-a apropiat mai mult de soluțiile cele bune e Manolescu-Strunga deși e cel mai ușuratic și mai puțin pregătit din ei. Programul lui din noiembrie trecut a dat greș și fiindcă nu era încă ceea ce trebuia, dar și din cauza sabotării lui zilnice din partea Băncii Naționale. În ce hal a ajuns Partidul Liberal dacă cel mai luminat cap al lui e Strungurescu Manolunga!

5 august. — Mi se semnaleză articolul editorial apărut ieri în *Universul*. Partidele politice sunt viu atacate fiindcă n-au reacționat față de interviul dat de Rege unui ziarist englez și prin care Majestatea Sa mărturisea — provocat printr-o întrebare a gazetarului — că lucrase la destrămarea grupărilor politice, justificându-și atitudinea pe faptul „că oamenii politici români se ceartă și sunt incapabili de o operă construc-

tivă". Domnul Stelian Popescu — căci domnia sa este semnatarul articolului — tratează pe oamenii politici de lichele fiindcă în loc să protesteze își înclină șira spinării și mulțumesc lui Dumnezeu „că n-a fost mai rău". Drept concluzie dl. Stelian Popescu declară că decât o dictatură ascunsă, mai bine una pe față căci exemplele lui Mussolini, lui Kemal, lui Pilsudski și chiar ale lui Hitler și Stalin au dovedit că o dictatură cu răspundere, fie și a unui singur om poate da rezultate, pe câtă vreme o dictatură fără răspundere nu poate duce decât la demoralizare.

Articolul, scris cum poate să scrie Popeștele, conține ca idee mult adevăr, căci regimul actual de dictatură de după paravan a dus la o demoralizare atât de completă încât nu numai că toată lumea fură și mințe, dar am ajuns și la o stare de confuzie a valorilor care permite unui Stelian Popescu să joace rol de moralizator. Oricum, articolul a făcut senzație, fiindcă, cu toată cenzura, sub pretext de a lovi în politicieni, Popeștele izbește în Rege.

În același număr al *Universului* am avut satisfacția să citesc un articol în litere groase și în prima pagină, prin care se cere pentru comerțul exterior tocmai regimul propus de mine în congresul Uniunii Agrare din iunie — adică libertatea comerțului cu 30% din devize la Banca Națională iar restul de 70% lăsat la dispoziția exportatorilor.

6 august. — Ziarele dau vestea că judecătorul de instrucție a declarat închisă instrucția afacerii Vasilescu-Călătorescu-Nacht. Lucru ciudat, tocmai în ziua în care a fost inculpat în afacere și domnul primvicepreședinte al Senatului Tony Iliescu, și în care acest domn a trimis o scrisoare ministrului de justiție prin care aducea, zice-se (căci scrisoarea n-a fost dată publicității) grave acuzații unor personalități cu vază. Ministrul justiției a „vărsat" scrisoarea la dosarul instrucției opinând că nu era locul să se mai facă și alte cercetări. Bizar. Cred totuși că lucrurile nu vor putea fi făcute mușama, prea multă lume fiind la curent cu potlogăriile săvârșite¹. Mi s-a spus că simpaticul Dorel ar fi luat cu împrumut de la Bancă 22 de milioane, cu 1% dobândă. Există într-adevăr un fond la Banca Națională pentru ajutorarea funcționarilor *cu mai mult de 10 ani vechime în Bancă*. Li se împrumută bani cu 1% ca să-și poată construi case de locuit. Primul abuz l-a făcut Oromolu, care a luat în acest fel, fără drept, 7 milioane ca să-și termine casa din șoseaua Jianu, și a intrat apoi cu datoria în conversiune. Dorel a întins coarda ceva mai mult. Începând de la caraghiosul de Oromolu, Banca

¹ M-am înșelat...

n-a avut noroc cu guvernatorii; după Oromolu au fost numiți apoi în serie C. Angelescu, M. Manoilescu și Dorel Dumitrescu...

— Ziarele mai publică și punerea la dispoziția Ministerului a generalului Macovescu și mutarea în Basarabia și la Craiova a celorlalți judecători care au casat sentința de condamnare a generalului Dumitrescu. Ce rost poate avea această severă măsură împotriva președintelui și a judecătorilor Curții Superioare de Justiție Militară? Să nu fi achitat ei pe ilustrul nenea Costică, din ordin? În mocirla în care trăim se încurcă toate itele. Și de 5 ani, Regele Carol a muncit câte 18 ore pe zi, ca să ne aducă aci. (Vezi interviul din zilele trecute.)

9 august. — Conferința în trei, Franța, Anglia și Italia se va deschide săptămâna viitoare la Paris pentru a examina *în toată amploarea lui*, conflictul italo-abisin. Ziarele publică în fiecare zi coloane de telegrame inutile, părerea d-lui Eden (Anthony pour les dames), declarațiile d-lui Laval, amenințările lui Sir Samuel Hoare ș.a.m.d. Ca și caraghioasa sesiune extraordinară a Consiliului Societății Națiunilor această conferință nu prezintă nici un interes. Ipocrizia diplomaților caută să salveze formele și nu știe pe unde să scoată cămașa. Cine poate să-și închipuie că Italia care a transportat deja câteva sute de mii de oameni în Somalia și a cheltuit până acum în această întreprindere peste un miliard și jumătate de lire, poate să mai renunțe la cucerirea Abisiniei? Că o fi bine, că o fi rău, vinul e tras și trebuie băut.

16 august. — Stupida presă din București iar a început cu „cazanul care fierbe”. Eu stau liniștit la Breasta și ziarele anunță sosirea mea la București și plecarea la Sinaia. „Se lucrează pe capete”, „naveta între dumnealor domnii Argetoianu și Angelescu” (bulgarul) sunt formule curente. Se anunță un Minister Vaida, un Minister Mironescu, un Minister Inculeț — numai un Minister Argetoianu, nu. Rău trebuie să stea Guvernul, ca puterile democrației integrale să fi intrat la grijă și tare trebuie să se teamă de mine șperțarii ca să ocolească cu grijă numele meu în fruntea unui „Guvern de aventură”, acordându-mi numai locuri în subordine. Să-i ferească Dumnezeu și de „aventură” și de mine.

— Din ordinul Ministerului de Justiție, Parchetul General al Curții de Casație a făcut recurs împotriva scandaloasei sentințe de quasi-achitare a generalului Dumitrescu, pronunțată de Consiliul Superior de Justiție Militară. Pe de altă parte, generalul Dumitrescu a încercat să-și dea demisia din armată, dar aceasta a fost respinsă.

În afacerea devizelor, s-a terminat instrucția și au fost trimiși în judecată Vasilescu, Nacht, Călătorescu, Lintzermaier și Tony Iliescu.

18 august. — Un însemnat număr de săteni din Romanăți a venit azi la Breasta să-mi mulțumească pentru legea conversiunii, care i-a scăpat de la ruină. Au venit în vreo 50–60 de căruțe, cu neveste și cu copii. I-am primit într-o frumoasă pajiște în josul parcului, spre șosea. Un camion, pe care s-a așezat o masă și câteva scaune a servit de tribună. Un sătean mi-a recitat versuri de laudă care nu erau mai proaste ca atâtea altele. Apoi a vorbit Neacșu, învățătorul din Zănoaga, avocatul Florescu, de la Caracal și Stoenescu, mic proprietar de la Leu, un vechi partizan al meu de pe vremea Partidului Conservator. Bătrânul a vorbit frumos, cu inimă și cu bun simț. A venit și un fotograf de la Craiova, pentru a immortaliza evenimentul. După ce le-am vorbit și eu, oamenii s-au împrăștiat prin luncă, și au mâncat. Adunare patriarhală și tihnită, oameni căzniți dar cumiți. Așa ar trebui să se facă politică la țară, fără surle și fără demagogie.

— Ziarele îmi aduc vești despre dihonია tot mai pronunțată dintre nenorocitele noastre partide și din sânul lor. Național-țărăniștii prin glasul lui Madgearu, la Câmpulung, se înjură cu Iorga și cu Iunian. Liberalii se mănâncă între ei: la Constanța, cu prilejul serbărilor marinei, Dinu Brătianu, care n-a asistat la serbări, a poftit la masă pe Tătărescu și pe miniștri, la vila lui de lângă Mamaia și acolo s-au certat cu toții. La 14 septembrie expiră termenul stării de asediu, care s-a reînnoit până acum din 6 în 6 luni. Brătianu nu vrea să se mai reînnoiască, dar vrea în schimb declarații formale din partea lui Tătărescu că nu se va schimba Constituția. Și mai vrea și numirea grabnică a unui liberal în postul de guvernator al Băncii Naționale. Tătărescu ar fi refuzat toate cererile Șefului, care a convocat pentru 22 august Delegația Permanentă a partidului. Manolescu-Strunga înjură pe Madgearu în *Adevărul*, ca răspuns la atacurile acestuia, tot de la Câmpulung. Vaida polemizează cu foștii lui tovarăși și îi face de trei parale, iar Mihalache deși supărat pe Maniu atacă pe Rege în discursul cu care a închis cursurile școlii de adulți pentru pregătirea cadrelor partidului. Se zice că și-ar fi terminat discursul: „Vom vedea dacă va trebui să strigăm «trăiască Regele» sau «să plece Regele!»“ La București, deși ziarele n-au reproduș această parte finală din cuvântarea cămășarului, cafeneaua politică o comentează mult. Până și în noul Partid Național-Creștin legăturile abia înnoate au început să se desfacă: gogiștii părăsesc pe capete partidul; după Valjean, Murgășanu, Petrovici — iată printre fruntași și pe Sergiu Niță din Basarabia, care pleacă. În fine d-rul Lupu budează, și înapoiat de la

Karlsbad s-a retras la Techirghiol fără să ia contact cu Mihalache care în lipsa lui i-a decapitat câțiva partizani.

De la Paris vin știri proaste. Comisia de trei, întrunită vineri nu poate scoate căruța din nămol și războiul italo-abisin pare mai sigur ca oricând. În Albania a izbucnit o adevărată revoluție împotriva tiraniei și exploatării Regelui Zogu. Lupta ia proporții, sunt mulți morți și răniți, iar șansele „beligeranților” cam egale.

— Ziarele noastre comentează o prefață pe care Rist a scris-o de curând pentru o carte asupra problemelor economice la ordinea zilei, prefață în care șampionul intangibilității creanțelor de odinioară pledează în favoarea reducerii datoriilor, *singura soluție a crizei monetare*. Când spuneam eu aceste lucruri, acum 3 ani, dl. profesor Rist declara că sunt prostii. Am impresia că prostul a fost el, și că Montagu Normann, guvernatorul Băncii Angliei l-a cunoscut mai bine când l-a tratat de idiot.

19 august. — Într-un interviu publicat în ziarul *Excelsior* din 17 august, Manolescu-Strunga povestește următoarele: „La începutul lui februarie 1935, Guvernul român a primit o notă cominatorie care a fost înmănată d-lui prim-ministru de către ministrul Angliei. În această notă se arăta că deoarece România nu a dat urmare numeroaselor intervenții din trecut, Guvernul englez se vede obligat să rupă relațiile economice de orice fel cu noi, dacă nu se satisfac nici de data asta cererile sale. Aceste cereri se precizau în notă, și anume plata imediată a unei sume de 400 000 lire sterline și lichidarea arieratelor comerciale în termen de un an.

Se cerea răspuns imediat și se insista *ca ministrul industriei și comerțului «el însuși» să fie trimis la Londra până în 3 zile* cu împuternicire de a semna această înțelegere. *Toată stăruința d-lui prim-ministru de a amâna rezolvarea acestei chestiuni a fost zadarnică față de intransigența Guvernului englez. Dl. prim-ministru a comunicat ministrului Angliei că se acceptă condițiile și m-a însărcinat să mă duc la Londra să închei acest angajament.*”

Dacă cele spuse de Manolescu-Strunga sunt adevărate, la ce grad de nesimțire și de umilință a ajuns Guvernul Tătărescu?

21 august. — Conferința în trei de la Paris, abia deschisă, s-a năruit. Un comunicat anunță că s-au închis lucrările conferinței deoarece nu s-a găsit o bază de discuții. Anglia vrea să facă pe Italia să renunțe la Abisinia pentru un bacșiș. Pentru Italia problema era rezolvată de mult, și nu se poate termina decât prin cucerirea Abisiniei. Pregătirile companiei sunt atât de înaintate încât o dare înapoi ar însemna acum falimentul fascismului și al lui Mussolini.

22 august. — Primesc la țară următoarea telegramă din partea simpaticului Soreanu, redactor la *Adevărul* și *Dimineața*: „*Adevărul* a întreprins o anchetă cu următorul chestionar: s-a lansat din nou ideea unui Guvern de personalități; ce părere aveți despre această formulă? S-a propus și un Guvern de alegeri; credeți utilă o asemenea formațiune? Rugăm călduros să răspundeți la ancheta noastră“.

Am trimis lui Soreanu următorul răspuns telegrafic: „Redactez liniștit la Breasta Amintirile mele. Sunt în 1917. Peste optsprezece ani vă voi lămuri cu plăcere evenimentele din 1935“.

Reproduc după *Universul* de azi următoarea informație ca o complectare a celor însemnate aici cu prilejul trecerii mele prin Securenii (Basarabia) și privitoare la romanul Curcioglu-Plavski:

„Nici un caz n-a pasionat mai mult și nu a rămas în analele justiției ca acest caz Curcioglu-Plavski, rând pe rând cercetat și lăsat în părăsire. Curcioglu se află în orașul nostru (informația e dată de la Constanța) unde duce o existență tragică. Cel mai bogat om din Tiflis, în fața căruia guvernatorii ruși se înclinau, azi îmbrăcat în haine de împrumut, vinde stambă ordinară ducând veșnic cu el un geamantan demodat, în care are toată averea lui.“

Urmează o amănunțită și în parte inexactă expunere a afacerii. Apoi: „Flămând și necunoscut într-o țară în care nu avea nici un prieten, fostul milionar a început să lupte cu tenacitate pentru redobândirea averii lui, refuzând mila celor care se interesau de soarta sa. Curcioglu muncea pe unde găsea de lucru, iar în răstimpul liber aduna dovezi mereu. Rămâi uimit în fața voinței omului acesta, care, bolnav de inimă și amenințat în fiecare clipă de o sincopă, aleargă, se interesează, demonstrează scepticilor dreptatea cauzei sale, cu o credință fanatică în justiție.

.....

La 4 octombrie se judecă apelul fostului multimilionar. Este ultimul lui apel, prin care cere să i se facă o deplină dreptate. Până atunci el rătăcește pe străzile Constanței vânzând pânză ieftină țăranilor și mulțumindu-se cu un câștig care-i permite să trăiască de azi pe mâine“.

27 august. — Oprit o zi în București, ieri, pe drumul de la Breasta la Sinaia. Dejunat cu d-rul Angelescu la Pangal, întâlnire cerută de el. Mi-a spus că a mai stat o singură dată de vorbă cu Regele, după întrevăderea noastră de la Sinaia (vezi pag. 94-95). A mai încercat la Constanța, dar n-a fost chip, de câte ori ar fi putut schimba două vorbe cu

Suveranul se vâra între ei fie Tătărescu, fie Inculeț. Angelescu e și mai dezlănțuit împotriva Guvernului Tătărescu ca acum o lună. Mi-a vorbit așa: „În ultima audiență Regele mi-a părut în aceleași sentimente ca cele pe care am crezut că le pot ghici în penultima mea audiență. Poate de data asta ceva mai butonat. Dacă judec lucrurile după aparențe, după modul cum s-a purtat cu Tătărescu la Constanța, trebuie să conchid că are toată încrederea în Guță și că nu se gândește la o schimbare de Guvern. Dacă judec însă lucrurile după informațiile mele, ajung la o concluzie cu totul diferită“. — Eu: „Sunt informațiile tale serioase?“ — „Sunt informații de mână întâi, și din două părți diferite. Dacă judec după ele, zilele Guvernului sunt numărate. Schimbarea va fi bruscă, și mai repede decât se crede, poate înainte de sfârșitul lui septembrie. Regele a avut trei formule succesive: o nouă formațiune liberală (cred că s-a gândit la Inculeț), o formulă Vaida și în fine un Guvern de personalități. Cred că a renunțat definitiv la prima formulă și că din celelalte două preferă acum pe cea din urmă. Aceasta este formula cea bună. Trebuie să lucrăm la ea. Eu fac tot ce pot, lucrează și tu. Un lucru este cert, Guvernul actual nu mai poate merge, e o debandadă, nu are nici o linie de înfăptuiri, dă din perete în perete. Nu suntem la Guvern ca să se propcească partizanii. Lumea e nemulțumită, nu se știe ce aduce ceasul. I-am spus Regelui să nu se joace cu focul. Trebuie constituit cât de repede un Guvern de oameni cu autoritate, care să pună regula în țară“.

Am avut impresia că Angelescu știe mai mult decât spune. Poate mă înșel, dar altfel nu-mi pot explica după venirea lui la mine la Sinaia — aproape o violare de domiciliu — insistența de a mă revedea în București: de opt zile alerga după Pangal, să-i aranjeze întâlnirea care a putut în fine avea loc ieri.

Am mărturisit lui Angelescu că deși eram de părerea lui asupra Guvernului ce trebuia făcut, n-aveam nici o încredere în puterea de hotărâre a Regelui. Atunci abia Angelescu mi-a mărturisit că Tătărescu era curățat sus, și că numai Inculeț — intrat pe sub pielea Lupeascăi mai ține Guvernul în spinare. Eram doi oameni cinstiți, el care vorbea și eu care ascultam, și nu ne-a plesnit obrazul de rușine la ideea că o putoare de curvă dispune de soarta Guvernului. În ce hal de degradare morală a ajuns biata noastră Românie! Ce decepție pentru mine care-mi pusesem atâta nădejde în Prințul Carol! Am asigurat pe Angelescu că voi căuta să influențez și eu cât voi putea pe Rege prin oamenii mei, dar că asupra d-nei Lupescu nu puteam să exercit nici o presiune. Mi-a vorbit de Blank. Am refuzat.

Angelescu e foarte îngrijorat de situația din Apus. La Paris a stat de vorbă cu mulți, cu Laval, cu generali și cu un vechi camarad al lui de internat Berthelot, văr bun cu defunctul Philippe Berthelot și în strânse legături cu cercurile care au în mână politica Franței. Toți i-au spus — afară de Laval, mai rezervat din cauza poziției ce ocupă — că războiul va izbucni până în primăvară, că Franța trebuie să-l facă fiindcă e gata, iar peste doi ani va fi și Germania pregătită, și mult mai bine. Titulescu ar avea aceleași informații de la Londra. În fine pesimism general asupra posibilităților de menținere a păcii. Samsonovici care a fost la manevre în Franța și a lucrat tot timpul cu Statul Major francez, s-a înapoiat cu aceleași informații și impresii războinice. „Iar noi facem mai departe politică, și n-avem armată.“

Mai departe Angelescu mi-a confirmat că n-a fost la ședința Delegației Permanente a Partidului Liberal, convocată joia trecută de Dinu Brătianu, dinadins. „A fost o comedie la care nu voiam să iau parte. Tony Iliescu țap ispășitor, iar dl. Dorel Dumitrescu, escroc de anvergură mare, scos din cauză. Voiau chiar să-l numească la Banca Românească. Sunt mare acționar acolo, și am declarat lui Dinu că dacă se încearcă așa ceva, mă voi duce la adunarea generală și voi face un război de-l vor ține minte. N-au îndrăznit. Dar aud că escrocul cere acum să fie renumit la Banca Națională, fiindcă justiția l-a scos din cauză. În țara noastră nu m-ar mira s-o văd și pe asta!“

Să vedem ce va ieși din toată această tevdură, și să ne ferească Dumnezeu de mai rău!

— În legătură cu afacerea devizelor, Barbu Solacolu a venit să-mi spună că un prieten al său, Nicolau, funcționar la Banca Națională, i-a afirmat că contenciosul Băncii nu putuse găsi în documentele prezentate de Vasilescu-Tony Iliescu acte justificative pentru cerere de transfer¹ decât pentru suma de 30 milioane din cele 80 cerute. Referatul contenciosului a fost retrimis în studiu de guvernatorul Dorel, ca să scoată suma de 80 milioane. Cu toată bunăvoința nu s-au putut primi acte — printre ele erau unele vădit aranjate — decât pentru suma de 60 milioane. Pare că la Banca Națională se făceau afaceri cu transferurile, sub Dorel Dumitrescu, ca în codrul Vlăsiei.

Ședința de răfuială și de purificare a partidului convocată de Dinu s-a terminat în ridicol cu demisia „provizorie“ a lui Tony Iliescu. De

¹ Transferurile de devize nu se autorizau decât pentru plăți bazate pe importuri autorizate conform dispozițiilor legii și regulamentelor în vigoare. Greutatea obținerii autorizărilor a provocat cunoscutele afaceri și mituiri.

răfuială nici vorbă. Dinu a renunțat la toate pretențiile sale, iar Tătărescu, la ieșire, a trâmbițat gazetarilor succesul său. „Pornim și în al 3-lea an de guvernare: partitura e scrisă, tot noi o vom cânta!” Ziaristului care mi-a povestit scena, i-am atras atenția că șefii de orchestră serioși nu dirijează după partitură ci pe dianafară. Un șef de Guvern care cântă după partitură scrisă, e un trist șef de Guvern!

30 august. — Ieri pe la orele 2, prin radio ne-a venit vestea morții Reginei Astrid a Belgiei, ucisă într-un accident de automobil, lângă Lucerna, în Elveția. Automobilul era condus de Regele Leopold — un moment de inatenție a acestuia a provocat deraparea mașinii care s-a izbit de un pom, apoi de altul. Regina, aruncată din automobil, a suferit o fractură la baza craniului și a murit pe loc. Regele n-a avut decât ușoare contuzii — mașina s-a răsturnat — iar șoferul nimic. Regina Astrid era bună și frumoasă și n-avea decât 30 de ani.

Un an și jumătate după moartea tragică a Regelui Albert, Familia Regală a Belgiei e însângeraată din nou. Și de data asta nenorocirea a fost strâns legată de mania alpinistă. Tânăra pereche regală pornise de la Küssnacht spre Dolomite unde voiau să facă câteva ascensiuni, singuri singurei — dar abia plecați s-au dat peste cap. Sângele Habsburgilor și Wittelsbachilor a tulburat adânc temperamentul așezat al Coburgilor. Alpinism, aviație, automobilism au devenit îndeletniciri de căpetenie pentru urmașii lui Leopold al II-lea și ai țicnitului său frate, Contele de Flandra. N-avea dreptate bătrânul Împărat Franz Joseph, refuzând până a murit să se servească de un automobil, considerând marafeturile moderne ca incompatibile cu demnitatea suverană? Mi se pare că dacă aș fi fost Rege, aș fi stat toată ziua pe Tron cu Sceptrul în mână, în loc să fac pe caraghiosul la volanurile mașinilor.

— Ziarele de azi ne aduc darea de seamă a întrunirii Miciei Înțelegeri la Bled. Întrunire semestrială, căci ultima întrunire trimestrială care urma să aibă loc în mai a fost suprimată din cauza crizei de Guvern din Iugoslavia. Știu bine că aceste întruniri periodice au fost înființate pentru ca Mica Înțelegere să-și dea seamă din 3 în 3 luni că există. Dibăcia vedetelor — Titulescu și Beneș — ar trebui totuși să găsească ceva mai impresionant, de fiecare dată, ca să acopere goliciunea și banalitatea „discuțiilor”. Aceeași caraghioasă opunere la restaurația Habsburgilor (să existe oare o amenințare serioasă de așa ceva?), același searbăd și banal imn înălțat Păcii Generale. Fraze ca acestea sunt de încadrat: „Pentru viitor, viitor pe care-l dorim și-l concepem mai bun și mai senin decât în prezent (taci, bre!), pentru acest viitor *fie-mi permis să*

exprim speranța (!!) într-o fericită dezvoltare a operei comune. Să știm să ne adaptăm exigențelor operei acesteia și împrejurărilor (sic), dar să fim în permanență credincioși programului nostru, spre a atinge scopul lui imuabil". De data asta rahatul e servit de gaspadin Stoiadinovici, noul venit în fruntea Înțelegerii, în locul lui Titulescu al cărui an de președinție a expirat. În afară de banalitățile schimbate și de o conferință a lui Beneș asupra Rusiei Sovietelor — banchet și petreceri. Vedetele Beneș și Titulescu au luat obiceiul să vină la aceste întruniri cu madamele, care nu-și cred ochilor văzându-se trecute din bucătărie în saloane. Beneș, cu călcâiul în ceafa Habsburgului, ar fi un subiect de monument pe care-l propun pentru piața Hradschin-ului din Praga. Ne-o fi adus multe bune războiul, dar și câtă scârbă!

— Vizita Duceului și Ducesei de York, aranjată cu atâta trudă de Regina Maria, a căzut în apă. N-am aflat încă pentru ce. Regina, de necaz, pleacă pe coasta Dalmației unde va petrece o lună cu fiică-sa Marioara a Iugoslaviei.

31 august. — Citesc în *Universul* de ieri că s-a pus prima piatră a bisericii și a căminului românesc din Ierusalim. Nimic de zis, și mă bucur de această pioasă inițiativă încurajată și de Popeștele *Universului*. *Universul* publică însă și textul înscris pe pergamentul inaugural:

„În zilele Dreptcredinciosului și *Martirului* Rege Carol al II-lea, Domnitor peste hotare etc. etc. ...“

Această platitudine tâmpită sau tâmpenie plătită s-a săvârșit în prezența d-lui consul general local Marcu Beza care „la sfârșit a oferit celor de față tradiționala gustare“. Păcat că nu s-a găsit cineva să ofere d-lui Beza tradiționalul picior în spate însoțit de naționalul „hai sictir“.

1 septembrie. — Ziarele de ieri publică vestea că la Maglavit și în comunele învecinate a izbucnit tifosul exantematic și scarlatina, aceasta din urmă sub o formă gravă, cu multe cazuri mortale. Am prevăzut că așa se va întâmpla, dar am crezut că vor izbucni holera și ciuma, și am prevenit autoritățile sanitare din Dolj. S-au împlinit într-adevăr două luni de când, în fiecare vineri și în fiecare duminică, 15–20 000 de oameni — și în celelalte zile câteva mii — merg să se închine pe locul unde ciobanul Petrache Lupu a vorbit cu Dumnezeu. Și cum nu s-a luat nici o măsură sanitară, se poate lesne închipui ce au lăsat pe poiană zecile de mii de oameni care s-au strecurat pe acolo.

Viziunile lui Lupu au provocat o adevărată psihoză în toată țara. Duminica trecută treceam prin Craiova, mergând de la Breasta la gară; nu circula în oraș nici un autobuz, nici un taximetru. Am întrebat dacă

se puseseră șoferii în grevă, mi s-a răspuns că nu, dar că toate mașinile disponibile erau duse la Maglavit, cu lume. La gară, înaintea Simplonului sosește un tren de la Calafat, care de obicei e aproape gol — 5 până la 10 călători în două vagoane. De data asta trenul a sosit cu o garnitură de 15 vagoane, toate pline de gemeau, cu lume până și pe acoperișuri. O adevărată invazie a peronului gării, țărani, mahalagii, oameni mai de seamă. Un soldat duce în cârcă un bătrân paralizat, un șchiop înaintează susținut de doi flăcăi. Femei cărora le tremură mâinile, altora capul — figuri galbene și sfrejite alături de dolofani grași, rumeni și voinici. Găsești tot ce vrei, vorba vine. Și toată lumea asta mișună, țipă, se vaită, se aruncă pe casa de bilete și pe cele două trenuri gata să plece înspre Severin și înspre București. Simplonul a plecat cu 20 minute întârziere. În tren mi se povestesc câte și mai câte de la Maglavit.

Acest Petrache Lupu reprezintă un curios fenomen de inhibiție nervoasă. Că într-o noapte a văzut un moș bătrân, care i-a poruncit să meargă în sat să spună oamenilor să se îndrepte și să nu mai păcătuiască, se poate ușor explica: a fost o halucinație, ca și vedeniile consecutive, căci Petrache a văzut și vorbit cu Dumnezeu de mai multe ori. Că unii din vizitatorii lui, printre care și oameni de o cultură mai aleasă ca de pildă dr. Trifan, medicul șef al Sanatoriului de la Leamna sau inginerul Calotescu de la C.F.R., au văzut, sau cel puțin li s-a părut că au văzut, o umbră în spatele lui Lupu și deasupra capului său — se poate iar explica fără greutate: au fost alte halucinații, de data asta prin sugestie. Mai greu de explicat sunt trecerile lui Lupu, un degenerat aproape idiot, care de obicei bâlbăie și vorbește fără șir, din stările lui de prostrație în stări de luciditate cerebrală și de facilitate de vorbă. Când „îl inspiră sfântul“ vorbește fără nici o ezitare și spune lucruri cu miez. Așa de pildă unei delegații de „stiliști“ venită din Basarabia să-l întrebe dacă trebuie să meargă la biserică după stilul nou sau după stilul vechi, i-a răspuns: „să mergeți la biserică *când toacă popa*!“! Ce răspuns diplomatic, care să nu supere nici stăpânirea, nici pe cei răzvrățiți! Și așa vorbește cu toată lumea când e în „transe“.

În afară de tifosul exantematic și de scarlatina, pe care nu le-a chemat el, Petrache Lupu nu face rău nimănui, ci dimpotrivă, mult bine. A moralizat lumea în tot județul, oamenii nu mai drăcuie, nu mai fură și au devenit mai buni. Au început să meargă și la biserică. La Breasta, unde biserica e în parc, nu-mi aduc aminte să fi văzut de când sunt eu, duminica mai mult de 4–5 femei. Acum biserica e plină de bărbați și de

femei, de nu poți pătrunde într-însa. Numai de la Breasta s-au dus în cursul verii la Maglavit patru sau cinci autobuze ticsite de lume.

D-rul Angelescu îmi spunea că a fost și Halipa la Maglavit și că înapoiat de acolo, se simțea alt om. Dacă e așa nu pot decât să-l felicit. Ar trebui să trimitem acolo pe toți miniștrii noștri!

2 septembrie. — Un tânăr și inteligent aventurier, Zischka, polonez născut în Austria dintr-o mamă franceză a scris un volum interesant și amuzant ca un roman foileton. *La guerre secrète pour le pétrole* se citește cu atât mai multă plăcere cu cât, de la Rockefeller la Deterding și de la Zaharof la Gulbenkian, personajele puse în joc de Zischka, sunt din cele mai cunoscute. Zischka dezvăluie în cartea sa toate mașinațiunile magnaților petrolului, unul contra altuia, și susține că toate războaiele din ultimii 50 de ani au fost provocate din rivalitatea americanilor (grupul Standart-Oil cu Rockefeller) și a englezilor (grupul Royal Dutch, Schell și Anglo-Persian, cu Deterding) în luptă pentru supremația zăcămintelor de petrol. Am mai citit o carte cam în același sens de un oarecare Essad-Bey, și au mai fost scrise și altele. Cu toate exagerările acestor autori, nu încapе îndoială că și lupta pentru zăcămintele de petrol și imensele sume cheltuite în tot felul de direcții de către marile trusturi au jucat și ele un mare rol în politica mondială din ultimele decenii. Telegramele care ne aduc vestea că Împăratul Abisiniei a concesionat toate terenurile petrolifere din țara sa unui consorțiu anglo-american, reprezentat printr-un prospector bine cunoscut, Rickett, pare a confirma teza autorilor sus-citați.

Concesia a făcut mare vâlvă. Italienii pe de o parte protestează împotriva ei, ca fiind dată în ciuda tratatului din 1906 pe baza căruia nici o concesie nu poate fi dată în Abisinia fără o prealabilă înțelegere între Anglia, Franța și Italia — pe de alta se arată încântați fiindcă va fi aproape imposibil englezilor să mai ceară sancțiuni la Geneva împotriva Italiei, fără să fie bănuiați că-și apără concessiile de petrol. Pentru același motiv, englezii sunt și ei foarte supărați. Pare că concesia a fost dată, și în tot cazul publicată, prea devreme. Anglia, cu toate dezmințirile date de Guvern că nu se interesează de concesionarea Rickett, se găsește într-o poziție slăbită, față de intransigența ei, bazată până acum pe respectul tratatelor, iar nu pe interese fie ele și dezmințite. Problema Abisiniei se încurcă din ce în ce, sau se descurcă. Totul se va sfârși prin cucerirea Abisiniei de către Italia, aceasta e sigur — dar nu este exclus ca cucerirea să se facă și pe baza unui mandat al Societății Națiunilor.

4 septembrie. — Ziarele franceze sosite zilele acestea aduc — la mondenități! — vestea căsătoriei fiicei Elvirei Popescu cu un conte francez. Până aci nimic de zis. Dar zielele mai anunță că nași au fost Verneuill, amantul Elvirei și... M.S. Regele Carol al II-lea al României! E de necrezut, dar așa e! Reproduc notița ziarului *Excelsior*, notiță însoțită și de poza tinerei perechi:

„*Mariages.* — Hier a été béni, en la chapelle de Saint Thérèse, en l'église Saint-Honoré d'Eylau, le mariage de mlle Tatiana Athanasesco¹ fille de mr. Aurel Athanasesco et de mme. Elvire Popesco avec le Comte Guillaume Lecointre, fils du Conte Lecointre, grand officier de la Légion d'Honneur et de la Comtesse, née Aymé. (Amour, amour...)”

Les témoins étaient, pour la mariée: S.M. le Roi Carol II de Roumanie, représenté par le colonel Miclesco, attaché militaire, et M. Louis Verneuill; pour le marié: mme. de Mascard de la Corbière et le vicomte René de Rivaud.

Après la cérémonie religieuse, une réception réunissait les parents et amis de la famille.“

Până unde o să mai coboare nenorocitul nostru de Rege demnitatea Coroanei?

— Mi s-a povestit o mică istorioară care ilustrează viața românilor peste graniță — și a peștilor la Ape. Barbu Catargiu a scris lui Grigore Duca de la Karlsbad, unde se dusesse să facă o cură, cu nevastă-sa, care după cum se știe e fiica Nababului Cantacuzino: „Stăm la hotel Imperial într-o odăiță la al 6-lea etaj, căci totul aici e de o scumpete neprevăzută. Dar liniștește-te: România e bine reprezentată prin Radu Polizu, care ocupă un splendid apartament la etajul I și prin Citta Davila care ocupă altul, tot atât de luxos la etajul al 2-lea, și bineînțeles că și unul și altul sunt aici fiecare cu automobilul lui!“

— Aflu din diferite părți că mișcarea diplomatică aranjată de Titulescu s-a încurcat: Regele nu vrea să semneze decretul, din cauza rechemării lui Cădere și numirii lui Vișoianu la Varșovia. Cădere, omul Regelui, corespundea direct cu M.S. care, nu o dată, l-a însărcinat cu diferite demersuri fără să știe Titulescu. Regele nu vrea să-l „lașeze“ acum. Pe de altă parte se povestește, că pe când Regele era în exil, a fost invitat o dată de un grup de ofițeri români la un ceai împreună cu Lupeasca (?). Dama s-a dus înainte, și cum Prințul Carol întârzia, s-a coborât la portar să telefoneze după el. A remarcat în vestibulul imobilului un tă-

¹ Elvira avusese această fată de la actorul Athanasescu, înainte de a se căsători cu Strunga.

năr ras, care avea tot aerul unui „monchard“ și care se învârtea în jurul portarului. Lupeasca a declanșat aparatul și pe când cerea numărul, a băgat de seamă că junele marca ceva pe un carnet. Atunci Lupeasca a lăsat aparatul, s-a întors, și a tras două palme junelui. Junele era domnul Vișoianu, actualul ministru plenipotențiar. Cecropide mi-a garantat că această istorioară a fost povestită de însăși Lupeasca doamnei V. La prima numire a lui Vișoianu, la Haga, Majestatea Sa Duduia a avut o distracție, dar acum s-a pus de-a curmezișul, și se pretinde că va împiedica numirea secăturii la Varșovia.

Și fiindcă am deschis rubrica celor ce „se zic“, încă una. Ieri la dejun Gică Ștefănescu (suspect, urăște pe Mihalache) ne povestea că la *școala de partid* de la Câmpulung, șeful Partidului Național-Țărănesc a dat oamenilor săi instrucții direct revoluționare împotriva Regelui. Ar fi mers până a spune că dacă Regele nu-i aduce la putere, va trebui tras un glonț într-însul. Iar împotriva Reginei, Mihalache nu s-a abținut de la trivialități de felul acesta: „Gavrilă Marinescu f... pe Regina; m-a lăsat și pe mine să înțeleg că mă vrea, dar am dat-o în p... m..., căci nu mă încurc eu cu hoituri ca ea!“. Nu-mi vine să cred, dar Gică Ștefănescu garantează autenticitatea acestor ieșiri, și propune să le dovedească cu martori! Să le dovedească cui i-o cere. Pentru mine, că va fi vorbit așa sau altmintrelea, Mihalache rămâne tot Mihalache.

Ce e mai trist, e că încotro te învârtești, n-auzi decât de potlogării, de înjurături, de minciuni. Demoralizarea e complectă. Niciodată până acum în țara românească, nu s-a tras în mocirlă Banca Națională, care trebuia să rămână în afară de politică și de porcării, o regulatoare imparțială și neatinsă a vieții noastre economice. De un an și jumătate, de când sunt liberalii la Guvern cele mai mari potlogării se învârtesc în jurul Băncii Naționale. Potlogării de zeci și sute de milioane. Afacerile cu import-export și cu devize sunt pentru Partidul Liberal gheliruri cum au fost Skoda și împrumutul din 1931 pentru național-țărăniști. Se fură sus de tot; în jurul Lupeascăi e o bandă de tâlhari care împreună cu dânsa jefuiesc țara. Pe rând Dumitreștii, Wider, Malaxa, Tabacovici, Franasovici, Gavrilă Marinescu, Auschnit etc. s-au umflat până au căzut, ca lipitorile. Aristid Blank „pour renflouer sa pauvre banque“ a reînviat epoca lui Librecht. La Industrie se fură, pe capete cu sau fără știința ministrului. Șperțul domnește în toate Ministerele, în toate administrațiile.

La Căile Ferate Tabacovici și toți șefii de serviciu *au leafă lunară* de la Malaxa.

Familia lui Tătărescu fură. Președintele Senatului, Leonte Moldoveanu, fură. Bejan, și cu el toți „hașiștii“ fură. Presa e vândută. Ziarele primesc sume enorme din fondurile secrete ca să mai tacă asupra afacerilor regimului. Sunt plătite — unele — chiar și de partidele de opoziție care au parale. Recte de unul singur, căci unul singur are parale, Partidul Național-Țărănesc, care le-a furat cât a fost la Guvern. *Zorile* lui Socor primesc de la Mihalache 300 mii lei pe lună. *Lupta* escrocilor Honigman 60 000 pe săptămână, *Facla* lui Vinea 50 000. Șeicarul, care împușca francul acum câțiva ani, ridică palatul *Curentului* în Brezoianu pentru care a adunat 25 milioane — în plus și-a cumpărat o casă și face pe boierul.

Domnia Regelui Carol al II-lea s-a prăvălit în așa mocirlă, încât am impresia că o salvare nu mai e posibilă.

5 septembrie. — În legătură cu cele de mai sus mi se spusese că faimoasa Societate de editură, cu tipografie, cu agenție de informații etc. despre care mi-a vorbit Scanavi că o face din ordinul și cu banii Regelui, și care s-a și instalat în imobilul *Muntelui de Pietate* — se face cu banii lui Hefter!! Mi se spune de asemenea că sume enorme au fost transferate, acum în urmă în străinătate în franci elvețieni, în contul Regelui și al Lupeascăi. Actele doveditoare sunt în dosarele Băncii și au fost văzute cu prilejul descinderii în afacerea Vasilescu. Din această cauză s-a închis așa de repede instrucția în acea afacere.

9 septembrie. — Vineri dimineață 6 septembrie, zi de vizite la Breasta. A venit întâi locotenentul de episcop, arhiereul Galaction Craioveanu să se prezinte. Popă deștept, dar îmi face și dânsul impresia că n-are multă vocație sacerdotală. A venit însoțit de secretarul lui care nu e altul decât preotul Petrașcu, fost paroh la Breasta înaintea actualului, Duță, și mutat prin stăruința mea la biserica Sf. Ion din Craiova. Galaction a fost numit acum câteva luni locotenent de episcop, titularul Vartolomeu nemaifiind în stare să-și administreze eparhia. Îmi povestește că nenorocitul de episcop merge cu pași repezi pe calea paraliziei generale, deși anul acesta a făcut o cură la Govora, alta la Techirghiol, o a treia la Ocnele Sibiului și două serii de injecții! Vorbește cu dispreț și cu ură de șeful lui ierarhic, care a încurcat administrația eparhiei în așa mod încât el, Galaction, nu poate să o descurce. Îi comunic câte le-am aflat și eu despre Maglavit, ca să pună frâu uneltirilor preotului local Bobin, un șmecher care se îmbogățește de pe urma „Sfântului“. Acest Bobin pare a fi un tip de popă puțin obișnuit. Înainte de a fi popit, a fost ofițer în armată, apoi dat afară din oștire, samsar, antreprenor și se zice

chiar actor! Inteligent și fără scrupule, e considerat de mulți ca „regizorul” minunilor și vedeniilor lui Petrache Lupu. S-a înfruptat și se înfruptează din darurile aduse de credincioși: se zice că ar fi făcut o avere. E în concurență cu o altă lepră locală: pretorul Băloiu. Acesta, invidios de sumele însușite de popa Bobin, a dat la gazete vestea publicată cum că ar fi izbucnit tifosul exantematic și scarlatina la Maglavit. Inspectorul sanitar Viorel Popescu s-a transportat la fața locului cu 8 medici și cu prefectul și au constatat că știrea nu era exactă; n-au găsit nici un caz de tifos exantematic nici de scarlatină. Au găsit în schimb o murdărie și o promiscuitate groaznice. Sumedenie de bolnavi, incurabili plini de răni — din fericire necontagioase — zăceau unii peste alții, în mijlocul excrementelor lor. E de necrezut, dar de trei luni de când durează la Maglavit pelerinajul atâtor zeci de mii de oameni, *autoritățile n-au pus piciorul la fața locului și n-au luat nici o măsură sanitară*. E de minune că nu s-au încins epidemii grave. Medicul circumscripției, un oarecare dr. Zamfirescu, cu reședința în Cetate, la 10 kilometri de Maglavit, nu s-a arătat în această comună de două luni. Medicul județului, prefectul n-au avut nici măcar curiozitatea să vadă ce se petrece în preajma Sfântului. Inspectorul sanitar dr. Viorel Popescu, un om de treabă și bun funcționar, a fost din nenorocire toată vara bolnav și în concediu. Alarma dată de presă a trezit pe toți nemernicii și acum pare că s-au luat măsurile necesare. D-rul Zamfirescu, putoarea de dr. Mihail, medicul șef al județului (incapabil și sperțar) și pușlamaua de prefect Gârboviceanu ar trebui puși la zid și împușcați. Arhiereul Galaction mi-a promis că va lua măsurile de cuviință împotriva preotului Bobin.

— După vizita locotenentului de episcop am avut vizita prefectului Gârboviceanu, care n-a pus picioarele în Breasta de când a fost numit. Cam jenat, și după câteva platitudini fără rost m-a informat că era însărcinat cu o delicată(!) misiune, aceea de a mă pofti la inaugurarea monumentului Ecaterinei Teodoroiu, la Târgu-Jiu, fixată pentru ziua de duminică 8 septembrie și de a mă convinge să merg. „Vine și Majestatea Sa Regele, și Guvernul ar dori ca Majestatea Sa să fie înconjurată de toți fruntașii Olteniei.” L-am întrebat dacă e un tren (știam că nu e) care să mă poată duce duminică dimineata la Târgu-Jiu. Răspunsul lui fiind cum mă așteptam negativ, i-am spus că regretam foarte mult dar Fordul meu prăpădit nu mă putea duce așa departe. Gârboviceanu mi-a replicat că o mașină va fi la dispoziția mea, că va veni chiar el să mă ia. „N-am haine de ceremonie aici.” — „Veniți cum sunteți, totul e să fiți acolo.” — „N-am pălărie!” A început să rădă și m-a rugat să-mi cum-

păr una din Craiova. M-am gândit că a rezista mai mult ar fi putut fi interpretat că sunt supărat pe Rege sau pe Guvern. Am oroare de poziția de om supărat, și pentru nimic în lume nu vream să fiu luat drept atare! Cu atât mai mult că aveam motive să nu fiu mulțumit de toate prostiile Regelui. Am primit.

Plecat ieri la ora 6 dimineața din Breasta, am sosit la Târgu-Jiu la ora 8 și 1/2. Prima păcăleală, căci prefectul îmi spusese că trebuie să fiu acolo la ora 9, deși Majestatea Sa nu trebuia să coboare din tren decât la ora 10 1/2. A doua păcăleală: în afară de lumea liberală, nu eram prezenți dintre „fruntașii Olteniei” decât Potârcă și cu mine. Nici măcar d-rul Angelescu, fruntaș oltean, ministru și liberal nu venise. M-am împăcat cu ideea că aduceam încă un serviciu Coroanei, nelăsând-o pradă liberalilor. Dl. Guță Tătărescu plănuiise într-adevăr serbarea ca o mare manifestație de partid...

Cu politetea lui obișnuită (l'exactitude est la politesse des Rois) Regele Carol s-a coborât abia la ora 11 și 10 din tren, și n-a sosit în piață unde-l așteptam decât la ora 11 și 1/2. Ceremonia banală dar bine organizată. Foarte frumoase costume țărănești. D-na Arethi Tătărescu animatoarea festivității făcuse bine lucrurile; doamne în costume grupate pe trepte în cele 4 unghiuri ale pieții, prezentau ochilor o priveliște plăcută. Discursuri tâmpite, afară de al Regelui la sfârșit, scurt și bun (are darul cuvântului). A început Vartolomeu cu o poliloghie care nu se mai sfârșea, încurcată, în care a vorbit de Maglavit și de Garda de Fier. Discursul lui și câteva cuvinte schimbate cu el mai târziu îmi confirmă confidențele lui Galaction: bietul om e gata. După Vartolomeu, au mai vorbit două dame, primarul Șerban Frumușanu (fiul lui Titu), generalul Manolescu (cercetășia) și generalul Paul Angelescu, prost dar scurt. Apoi defilarea. Regele părea încântat — venise pe jos de la gară fără să fie împușcat și mai fusese și aclamat. În schimb — ar fi trebuit să fie tocmai contrariul — Guvernul plouat, înfățișa mutre de înmormântare.

Mi s-a spus că această manifestare spontană costase 6 milioane de lei! E posibil: au venit trenuri întregi din Dolj, din Mehedinți, din Romanai și din Vâlcea. Pe acesta din urmă l-am întâlnit după Filiași. Din Gorj foarte puțină lume. Gârboviceanu mi se plânge că era surmenat, că trebuise să „expedieze” 1 600 de oameni din Dolj, „fiindcă știi d-ta că Tătărescu nu poate conta pe gorjenii!” Nu știam nimic dar mărturisirea era prețioasă. Cu Regele, gentil ca întotdeauna, conversație banală. Mai interesantă a fost conversația cu Titulescu, venit „la raport” în țară pentru 24 de ore. Montat împotriva lui Mussolini, care se pare că a

înebunit. Trebuia să vină la Societatea Națiunilor, de la început, cu chestiunea Abisiniei. Nu s-ar fi putut face unanimitatea în Consiliu, și conform Statutelor Societății, era atunci liber să facă ce voia cu negrozii lui. Acum lucrurile sunt încurcate. Dar la Geneva nu va ieși nimic, numai discursuri. „Nu *putem* (putem mi-a plăcut!) lua poziție împotriva Italiei. Pericolul e Germania. Îți dau în scris: *Germania se va înțelege cu Sovietele pe spinarea Poloniei*. Să se învețe minte polonezii, prea sunt proști! Merg toate prost pretutindeni. Laval e un abil în politica internă, în cea externă nu pricepe nimic. Toate merg prost, dar la noi? Ce să mai vorbim! Țasta e Guvern?”

O notă caraghioasă: costumele de operetă ale miniștrilor! I-a îmbrăcat pe toți (afară de Titulescu care se vede că a refuzat să se facă de răs) în jachete, giletcă și pantaloni gris-perle, cu pălărie înaltă idem, toate la fel făcute zice-se la Londra(!) și purtate cu o eleganță de mahala. Mi-au reamintit monoamele din vremea tinereții mele, când 7–8 „gentleman” îmbrăcați tocmai așa circulau unul după altul pe bulevarul Parisului urlând în cor: „Ce soir — aux Folies Bergère — grande Revue-Attraction — à 9 heures etc.”

Trecut prin Poiana. Văzut vila somptuoasă și parcul lui nenea Gutză Tătărescu. Alături altă vilă și alt parc al lui nenea Alexandru Tătărescu (colonelul) — tot atât de noi și luxoase. Și sunt oameni care mai spun că acest Guvern n-a făcut nimic!

M-am înapoiat cu Potârcă. O grădină! Mi-a povestit că văzuse în ajun pe dr. Angelescu la București, că era furios și că „înjura de mamă” pe Tătărescu. M-a pisat apoi tot drumul cu „Guvernul de autoritate” în afară de partide din care ar face parte bineînțeles și el. Se vedea făcând alegeri cu mine. „Șefule, în Dolj, dacă am pune listă împreună am lua 90% din voturi!” I-am replicat că dacă am lua și pe Petrache Lupu de la Maglavit, am lua 200%!

Potârcă pune țara la cale în timp ce Regele cu banda lui de lichele chefuia la Poiana pe socoteala contribuabililor.

Singurul lucru de reținut, pe toată ziua de ieri e o vorbă a lui Titulescu: când mi-a spus că nemții se vor înțelege cu Sovietele pe spinarea Poloniei, a mai adăugat „și atunci nu ne va mai rămâne, nouă, decât să facem politică geografică — am spus-o și bouului de Laval, să priceapă”.

Încolo vax.

15 septembrie. — În dimineața de 11 septembrie a căzut bruma. Stil vechi suntem încă în august, atât de timpuriu. A doua zi a început

să plouă și a plouat zece ore. Nu plouase de două luni decât o dată 30 de minute și altă dată 20 de minute, pe la mijlocul lui august.

— Ieri, ziua Crucii, episcopul Râmnicului Vartolomeu a fost la Maglavit să sfințească locurile unde Petrache Lupu a avut viziunile sale și să pună prima piatră a mănăstirii ce se va ridica acolo. Se zice că ar fi fost peste 100 000 de oameni. Poate se exagerează, dar din Craiova au plecat 16 trenuri speciale spre Calafat.

16 septembrie. — Goga înapoiat de la Karlsbad și-a susținut ieri prima întrunire la Oravița în Banat. *Universul* raportează că ar fi fost 20 000 de oameni „aduși” în 7 trenuri speciale și că Goga între altele a protestat împotriva acuzației că lucrează cu bani străini. Atunci sau n-au fost 7 trenuri cu 20 000 de oameni, sau nu e adevărat că *nu* e subvenționată de la Berlin, căci nici Goga nici Cuza n-au franc. Și 7 trenuri speciale costă bani nu glumă.

18 septembrie. — Sosit ieri seară în București aflu prin Citta Davila că Titulescu a obținut ca Regele George al Angliei să invite pe Regele nostru la Balmoral sau la Sandringham, nu numai ca Rege — aceasta n-ar fi nimic, trâmbează acum Titulescu, dar unde îi era trâmbița un an? — *dar și ca nepot*, adevărată vizită de familie. Van Sittard i-a transmis proaspătă, nuvela. Acum se nasc dificultăți cu Parisul. Regele nu poate merge la Londra fără să se oprească la Paris, după cum n-ar fi putut merge la Paris fără să facă o vizită și la Londra. Dar până aci îl primea Parisul și nu-l primea Londra. Acum îl pofteste Regele Angliei, dar face mutre Parisul. Francezii repetă că, dată fiind neplata cuponului românesc și atâtor datorii, n-ar putea împiedica unele ziare să scrie lucruri neplăcute la adresa României, cu prilejul vizitei regale. Francezii ar voi în tot cazul să amâne vizita până în primăvară. Se negociază.

— Din izvor foarte sigur mi se spune că Voievodul Mihai, deși nu are încă 14 ani împliniți, a fost dat la dame. Aflând acest lucru, Prințesa Elena a protestat cu energie; i s-a răspuns că ramura noastră de Hohenzollerni e precoce și că e mai bine așa, decât cine știe cu ce apucături. Să ne trăiască!

— Până azi se da numirea lui Mitiță Constantinescu la Banca Națională (guvernator) ca sigură. Azi diminează s-a dat o dezmințire zvonului și acum se vorbește iar de candidaturile lui Cămărășescu, Victor Bădulescu și Victor Slăvescu. Să fi venit puțină minte Regelui și să fie într-adevăr hotărât să ne scutească de rușinea numirii lui Mitiță? Nu-mi vine să cred. Numirea de guvernator a lui Mitiță Constantinescu ar completa în mod fericit ciclul numirilor datorite inițiativei directe a Regelui

Carol, de când s-a suit pe Tron. Numai escroci și lichele: Manoilescu la Banca Națională, Tabacovici la Căile Ferate, Gabriel Marinescu la Poliție, g-ral Dumitrescu la Jandarmerie, g-ral Uică la Grăniceri și la Ministerul de Război, Mugur la Radio și la Fundațiile Regale etc. etc.

— Ca urmare la cele vorbite cu dr. Angelescu la 27 august¹, acesta îmi trimite vorbă prin Pangal (el însuși a plecat la Viena pentru câteva zile) că situația e neschimbată sus la Rege, că zilele Guvernului sunt numărate (schimbarea în jurul lui 1 octombrie), că informațiile lui nu suferă dezmințire etc.... etc. Ca o confirmare a acestor informații, mi se spune că Tătărescu n-a mai fost primit de Rege de la Târgu-Jiu, că lui Inculeț pe care primul ministru l-a trimis cu decretul lui Mitiță Constantinescu, Regele i-a refuzat semnătura și că tot Regele ar fi spus acum trei zile unui intim : „Lucrurile merg după programul lui Guță — întâi remaniere, apoi complectare, apoi simplificare și în fine... plecare“. Era aici o răutăcioasă aluzie la larga remaniere trâmbițată de Guță Tătărescu înainte de vizita la Târgu-Jiu, redusă apoi la o simplă complectare a Guvernului prin numirea unui titular în locul lui Mitiță Constantinescu care urma să fie numit guvernator la Banca Națională. Or, până azi nici măcar complectarea aceasta n-a putut fi realizată, și unii spun că nu va fi — și că urmează „plecarea“.

Din cercurile prietenilor lui Tătărescu, se afișează, dimpotrivă, o siguranță obraznică și se afirmă că Guvernul nu se va clinti până la primăvară.

Cine va trăi va vedea. Lucrul e fără nici o importanță — importantă ar fi numai o *schimbare de regim*, și toată lumea vorbește numai de o schimbare de Guvern. Cârpeală cu ăștia ori cu alții, e totuna. Și pare că Coroana nu pricepe situația.

— Din cercurile Afacerilor Străine mi se spune că agrementul pentru Vișoianu tot n-a venit de la Varșovia, dar că în schimb, o adevărată altercație ar fi avut loc la Geneva, chiar în localul Societății Națiunilor, între Titulescu și Beck.

Titulescu a făcut un tărăboi enorm în jurul alegerii sale, sau mai bine zis a României în consiliul S.D.N. -ului. În realitate n-a fost nici o luptă. A fost convenit de acum 9 ani că Mica Înțelegere va avea întotdeauna un loc în Consiliu. Din 3 în 3 ani sunt alese pe rând, și după alfabet, România, Iugoslavia și Cehoslovacia. Anul acesta venea rândul României, în locul Cehoslovaciei, care a deținut mandatul ultimii trei ani. Tot astfel a fost convenit că Polonia va fi totdeauna realeasă.

¹ A se vedea pag. 112-114.

Ea ceruse un loc permanent în Consiliu dar nu obținuse decât permanentizarea prin realegere din 3 în 3 ani. Ar fi prin urmare copilăresc să se vorbească de *succese*, atât pentru alegerea României, cât pentru realegerea Poloniei, căci totul era dinainte aranjat. Succes pentru România sau mai exact pentru Titulescu a fost că din 52 de votanți 50 au votat pentru noi și numai 45 pentru Polonia. Contra noastră n-am avut decât voturile Poloniei și Ungariei. Succesul lui Titulescu a fost natural: e una din vedetele vicleimului genevez, și a știut — să-i recunoaștem acest merit — să-și facă mulți prieteni la S.D.N. pe când Beck a plictisit pe toți încercând să vâre Polonia între picioarele oamenilor, cu fiecare prilej.

— Din anturajul imediat al Regelui mi se explică enigma cu condamnarea și achitarea succesivă a generalului Dumitrescu. Consiliul de război, prezidat de generalul G. Manu îi dedese o pedeapsă foarte severă, cinci ani recluziune și degradare; Consiliul de revizie a casat sentința fără trimitere la alt consiliu de război decât numai pentru delictul de abuz de putere care nu putea trage după sine decât cel mult 6 luni închisoare, fără pierderea gradului. Până aci toată lumea pricepea; era dezgustată, dar pricepea; primul consiliu judecase după dreptate și al doilea după ordin. Unde lumea a început să nu mai priceapă e când a văzut că generalul Macovescu, președintele și ceilalți membri ai instanței de revizuire au fost toți mutați. Toate acestea le-am însemnat deja, dar iată acum și explicația, din care Regele ar ieși basma curată. Când Puiu Dumitrescu a sosit de la Paris, alarmat în fine de soarta lui tată-său a încercat să vadă pe Rege și n-a izbutit. Cu mare greutate a putut avea o întrevedere cu Lupeasca căreia i-a arătat faimoasele lui documente compromițătoare pentru Carol, aceleași scrisori pe care le trimisese „în facsimile” și Reginei la Paris toamna trecută, amenințând și de astă dată cu darea lor în vileag. Lupeasca a fost impresionată, dar n-a spus nimic Regelui ci a chemat pe Gavrilă Marinescu și s-a înțeles cu el să intervină pe lângă generalul Macovescu. Gavrilă a vorbit generalului cu multă dibăcie, fără să numească pe Rege, a dat bietului om să priceapă că nu-l ruga *numai în numele lui* să scape pe Dumitrescu, că primise ordine „pricepi d-ta” și câte și mai câte. Macovescu crezând că Gavrilă i-a fost trimis de Rege a dat sentința cunoscută. Regele vizita tocmai lagărul strejăresc de la Breaza când a aflat sentința. A fost furios, și Inculeț fiind din întâmplare acolo, l-a înșfăcat și i-a făcut o scenă teribilă. Inculeț care e susținut până în pânzele albe de Lupeasca n-a vrut să o dea de gol, deși aflase cum se făcuse intervenția, și a scăldat-o

afirmând Regelui că nu putea fi vorba decât de o slăbiciune a judecătorilor, că nici o influență nu se exercitase etc. etc. În fine Regele s-a mai liniștit, a chemat însă pe generalul Paul Angelescu și i-a cerut mutarea ofițerilor. Greșeală mare adăugată la cea dintâi: puterea executivă nu poate pedepsi pe judecători pentru o sentință dată, dacă nu s-au făcut vinovați de o gravă călcare de lege.

Citta Davila îmi povestește că a văzut la Paris pe Ella Comșa, ex Manu, devenită soția lui Puiu Dumitrescu și cauza dizgrației soțului ei și că aceasta i-ar fi spus că dânsa a expediat pe Puiu în ajutorul lui tată-său la București. „Dacă n-a și fi spus lui Puiu că-l las dacă tată-său e condamnat, că nu vreau să am un socru în pușcărie, domnișorul nici nu s-ar fi mișcat din Paris!” Norocul generalului Dumitrescu a fost că Ella n-a vrut să se certe cu morala!

L-am întrebat pe Davila dacă Ella era într-adevăr măritată cu Puiu Dumitrescu, căci el care a iubit-o atât trebuia să știe. Davila mi-a răspuns că nu știe nici el, că Ella povestește un adevărat roman ca să explice izgonirea lui Puiu în așa fel ca acesta să iasă bine (a vrut să scape pe Rege de Lupeasca și așa mai departe) și că printre basmele ei este și acela că Carol a cerut lui Puiu să nu se căsătorească cu ea. Ca să nu supere pe Rege, ei au făcut concesiia să se căsătorească în ascuns, și să nu vorbească de căsătorie — dar sunt căsătoriți.

Hotărât în jurul bietului Rege e numai mocirlă. Dar mocirla aceasta ne înecă și pe noi.

22 septembrie. — M-am oprit o zi la București pe drum între Sinaia și Breasta, pentru a asista la banchetul oferit ieri seară de culoarea de Verde a „Uniunii Agrare” spre a sărbători înscrierea în bloc a întregii organizații gogiste din Verde, la noi. Foarte frumos și animat banchet, de vreo 300 de tacâmuri. Am înaintat pe Victor Duculescu vicepreședinte al organizației Capitalei și am numit în locul lui pe Ionel Dumitrescu, șeful gogiștilor, care-mi pare un foarte bun element de organizație și un adevărat animator. În cuvântarea mea am dezvoltat următoarele trei teme:

1) partidele politice, adevărat politice, adică alcătuite numai pe bază de program sunt bune — rele sunt cele alcătuite numai pe bază de ambiții și de interese personale — așa se explică și faptul că deși lupt împotriva partidelor noastre (toate de gașcă) am încercat să înființez unul (în afară de preocupările de interes personal);

2) programul agrar e cel care conține în el *obligatoriu* ideea națională — nu programul naționalist pe cea agrară, așa cum a declarat-o Goga la Oravița;

3) politica de cârpeală e cea mai rea, cei care zic că nu există altă soluție în greutățile prin care trecem, sunt oameni lipsiți de curaj — numai măsurile radicale ne pot salva. Am conchis că în momentul de față lupta pentru putere așa cum o duc alții, e lipsită de logică și că în tot cazul e mai util să cauți formule de salvare, pe toate terenurile, pe cel economic ca și pe cel politic — decât să alergi după putere. Eu nu alerg după putere, aștept să alerge ea după mine.

— Sub regimul bunului plac:

Am primit ieri o serie de știri de la informatorii mei. După unii zilele Guvernului ar fi numărate. Regele nu va face nici o remaniere, nu va numi guvernatorul Băncii Naționale. Îndată ce se va înapoia Titulescu, Regele va deschide criza. Vrea să constituie un Guvern *zis* de alegeri, dar care să nu fie în realitate de alegeri. Să fie prezidat de Mironescu, ca să nu poată fi atacat prea violent de național-țărăniști (tot sistemul „capră și varză“!), cu Titulescu la Externe, cu mine la Finanțe și toată partea economică, cu Iunian la Justiție și un general la Interne, care să facă alegerile după sugestiile mele (așa zice informatorul meu). Regele ar fi vrut să intre în acest Guvern și Vaida și Goga. Dar după lungi telefonări cu Titulescu (pe care Regele l-a însărcinat să sondeze străinătatea) a renunțat și la unul și la celălalt. În favoarea acestor informații vine faptul că în audiența de ieri a lui Tătărescu, n-a obținut nici numirea guvernatorului nici complectarea măcar a Guvernului. Tot în favoarea lor și faptul că Dinu Brătianu a renunțat la orice răfuială cu Tătărescu, știind că Guvernul cade și nevoind să apară că l-ar fi trântit el. Tot această serie de informatori îmi raportează că Titulescu încercând să vorbească Regelui de naționali-țărăniști în vederea viitorului Guvern, Regele l-ar fi oprit net rugându-l să nu mai scoată o vorbă în acest sens.

După alții, Tătărescu e tare și mare — remanierea și numirea lui Mitiță Constantinescu la Banca Națională vor fi fapte îndeplinite îndată ce Victor Antonescu se va înapoia din străinătate cu aranjamentele financiare încheiate (cu Franța și cu Anglia). Dar tocmai aici stă poate buba: aceste aranjamente par greu de încheiat.

Eu rămân la concluzia însemnată aici pe ziua de 18 septembrie: importantă ar fi numai o schimbare de regim.

— Mussolini a respins propunerile Comitetului de cinci. Mare vâlvă în presa ovreiască și democratică. Dar vâlvă inutilă. Italia va lua Abisi-

nia, minus partea cuvenită Angliei (izvoarele Nilului) și toate se vor liniști. Numai că, pentru câțeva vreme, Italia agățată în Africa nu va mai conta în echilibrul forțelor din Europa.

23 septembrie. — Ieri m-am oprit în Craiova pentru a asista la concursul hipic, organizat de generalul Theodorescu la parcul Bibescu. Lucrurile au fost foarte bine întocmite. Cai buni, și mulți, premii suficiente. Am oferit și eu unul.

Pangal îmi comunică că incidentul cu votul Poloniei la Geneva, pentru alegerile în Consiliu, a fost mai serios decât s-a scris în ziare. Arcizewski a remis, din ordin, o notă semnată lui Tătărescu prin care protesta împotriva informațiilor publicate (și comentate cu reavoință și cu asprime, ca de exemplu în articolul lui Iorga) cu privire la faptul că Polonia ar fi votat contra României. România este aliata Poloniei, spunea nota, și raporturile personale între miniștrii de externe nu pot tulbura alianța celor două țări. Informația era cu atât mai tendențioasă cu cât Polonia este aceea care poate bănuși pe dl. Titulescu că a votat împotriva ei, numărul mai mic de voturi al Poloniei față de cel obținut de România putându-se explica printr-o propagandă specială. Totuși votul fiind secret, Polonia nu acuză pe nimeni — dar nu poate admite ca ea să fie acuzată de un act de felonie pe care nu-l putea comite. Remițând nota lui Tătărescu, Arcizewski i-a cerut și publicarea unui comunicat care să pună lucrurile la punct. Tătărescu a răspuns că presa e o instituție oribilă, că Guvernul român n-a crezut niciodată că Polonia ar fi votat contra României — dar că pentru ce privește comunicatul, să-l lase să găsească o formulă, căci lucrul este delicat. Arcizewski a spus lui Pangal: „Primul ministru nu putea să-mi confirme mai bine că autorul calomniei era însuși dl. Titulescu.” Până azi comunicatul Guvernului n-a apărut, dar n-a venit nici agreementul pentru Vișoianu.

26 septembrie. — Pe ziua de 24 septembrie Regele a semnat decretul de numire al lui Mitiță Constantinescu, fără ca să mai aștepte înapoierea lui Victor Antonescu de la Paris. Totodată Costinescu (dr. Ion) a fost numit ministru titular la Industrie, iar Nistor, ministrul muncii a fost numit și al sănătății, ambele Ministere fiind contopite. Așadar, Regele a cedat și noi înghițim rușinea fără pereche a numirii lui Mitiță Constantinescu. Mai tare Aristid Blank ca toți! Să ne trăiască!

Pe de altă parte N. Chirculescu a venit de la București, dinadins, *să mă vadă*¹. Se vede că copoiului i-a mirosit ceva, și asta nu e semn bun pentru Tătărescu. Chirculescu îmi spune că numirile de marți nu

¹ Scriu în Sinaia.

sunt interpretate la București ca un semn de încredere a Regelui, ci mai mult ca acte de lichidare. Altminteri nici n-ar fi primit Costinescu să părăsească Sănătatea Publică. Și nici ieri, la Constanța, Tătărescu n-a mai vorbit cu siguranța lui ostentativă și obraznică de viitor și de solidaritatea Guvernului. După Chirculescu, Guvernul stă rău. De la Târgu-Jiu Regele n-a mai primit pe Tătărescu până sâmbăta trecută, iar Inculeț s-a întors de la Sinaia plouat de tot. Și el și Tătărescu au pus tot în mișcare și pe Lupeasca și pe Blank și pe Scanavi (care a obținut o audiență de milogeală pentru Tătărescu de la Regina Elisabeta) ca să obțină acel minimum pe care l-a obținut — prin toate aceste presiuni — înainte de întrunirea de la Constanța. În Partidul Liberal, convingerea generală este că plecarea e pe curând și că Tătărescu caută o platformă onorabilă de retragere.

La Constanța (cu prilejul unei conferințe administrative regionale) Tătărescu a făcut un mare discurs — mare ca lungime — în care a polemizat cu opoziția. Pe mine mă citează ca „oposiție corectă și constituțională“, pe Averescu și pe G. Brătianu îi dă tava, pe Mihalache îl face cu ouă și oțet, dar pe cine-l curăță definitiv, e pe Maniu. Tătărescu răspunde după câte se pare — pentru a linguși pe Rege — la discursul extrem de violent pe care Maniu l-a pronunțat săptămâna trecută la Uioara și care n-a fost reprodus de presă fiind tăiat de cenzură. Atunci la ce mai răspunde? De altminteri spune și un lucru just: Maniu a guvernat sub Regență, prin urmare *nu* Camarila l-a împiedicat să guverneze bine, și totuși a guvernat deplorabil. Câtă reacredință în politica noastră, din toate părțile.

30 septembrie. — Înapoiat aseară de la Breasta găsesc cercurile politice din București enervate prin droaia de discursuri din ultimele opt zile. În afară de discursul intempestiv al lui Tătărescu de la Constanța și de cel pe care l-am menționat deja al lui Maniu la Uioara au mai urmat următoarele cuvântări: a lui Mihalache, vineril, la ședința Comitetului național-țărănist; apoi a lui Maniu la Cut (în Ardeal), a lui Averescu și a lui George Brătianu în București la sala Marna, câteșitrele ținute ieri duminică și câteșitrele de o rară violență, împotriva lui Tătărescu și cât se poate de perfide la adresa Regelui. Bineînțeles cenzura a tăiat mult din ele prin gazete, dar tot s-a aflat ce s-a spus.

E de nepriceput că în vremuri atât de tulburi și de grele să se lase în fiecare duminică și sărbătoare să se otrăvească opinia publică și să se excite împotriva autorității. Țara trebuie guvernată. Că e rău guvernată e altă chestiune. Dar cum ar putea fi guvernată cu această sabotare

împotriva căreia nu numai că Guvernul nu face nimic, dar o provoacă chiar prin ieșiri inutile ca cea de la Constanța?

Informatorii mei mă asigură că nimic nu s-a schimbat în intențiile Regelui notate aci la data de 22 septembrie. Că zilele Guvernului sunt numărate. Că în realitate Regele n-a acordat lui Tătărescu decât pe Bentoiu, căruia se promisese demult un strapontin ca recompensă pentru zelul său în afacerea Skoda. Numirea lui Mitiță Constantinescu la Banca Națională s-ar fi făcut așa: Guvernul a prezentat Regelui trei decrete: unul cu G. Cesianu (agreatul Regelui), altul cu Tabacovici (candidatul Lupeascăi și al lui Blank) și al treilea cu Mitiță C., candidatul Guvernului. Fiindcă locul rămăsese prea mult vacant (?) Regele s-a hotărât să fie constituțional și a ales pe candidatul Guvernului, *cu gândul că numirea e provizorie*.

Numirea lui Mitiță Constantinescu era agreată și de Dinu Brătianu. Informatorii mei afirmă că s-ar fi căzut la o înțelegere tripartită între Rege, Dinu Brătianu și Tătărescu în virtutea căreia Tătărescu își va alege (termen scurt) platforma de retragere, ca să nu pară dat afară. În schimb Brătianu ar fi renunțat să mai ridice chestiunea stării de asediu și a cenzurii, iar Tătărescu, care a mai obținut și satisfacția slabei complectări a Ministerului (fără nici un ministru nou) s-ar fi obligat la discursul pe care l-a făcut la Constanța. Numirea lui Mitiță Constantinescu ar fi fost o favoare acordată lui Dinu Brătianu!!

Complicat om mai e și Regele nostru. Cum le încurcă pe toate, când le-ar putea descurca atât de lesne!

Tot informatorii mei îmi spun că Regele n-a fost deloc mulțumit de discursul lui Tătărescu de la Constanța, fiindcă afirmând că național-șărăniștii nu vor fi chemați la Putere, a descoperit jocul Coroanei.

— Din străinătate, jidanii publică prin ziarele lor nuvelele cele mai alarmante. În realitate nimic nu e așa de serios. Între Ungaria, Germania și Polonia — simple tatonări. Conflictul italo-abisinian a intrat în faza lui finală. Peste câteva zile Italia va intra în Abisinia și va începe o campanie grea de cucerire. Italia va cuceri trei sferturi din Abisinia în numele războiului, Marea Britanie va intra și ea în Abisinia odată cu Italia, și va cuceri un sfert din ea, *însă în numele păcii!* Și Geneva va începe prin a înghiți hapul — rămânând să stabilească în urmă formula mixturii.

2 octombrie. — Afacerile Regimului (cu R mare): Serviciul nostru maritim asigură serviciul (pasageri și marfă) între Constanța — Pi-

reu — Alexandria ca și pentru schelele Levantului prin vapoare vechi, demodate, prea mici și insuficient de rezezi. E prin urmare o necesitate vădită să se cumpere câteva unități noi, mai mari, mai confortabile și mai rezezi. În portul Halifax (America de Nord) se aflau câteva vase elegante ca amenajare, scoase din uz, fiindcă fuseseră construite pentru gangsteri, pe vremea prohibiției și servite numai la excursii în afară de apele teritoriale ale Statelor Unite, unde oamenii mergeau să bea. Baruri, saloane, confort — dar nici soliditate, nici viteză, nici amenajări speciale pentru parcureri lungi. Proprietarii vaselor, după ridicarea prohibiției, se întrebau ce să facă cu ele. Și-au adus aminte că exista România și că în România trăia d-na Lupescu, o șperțuroaică atotputernică. Demersurile necesare au fost făcute — în primăvara trecută — banda neagră s-a pus în mișcare, o comisie a fost trimisă la Halifax, *să studieze pe loc vasele*. Din nefericire raportul Comisiei a fost dezastruos, și banda a dat înapoi. Dar Franasovici și-a zis: de ce să facă așa o afacere Lupeasca și să nu o fac eu — și a găsit trei rable de vapoare vechi în Anglia. Toată vara „s-a studiat” *această* afacere, dar — adevărată ghină — și pentru aceste trei vapoare raportul Comisiei trimise a fost defavorabil. Aflu că acum se reia afacerea. Lupeasca nu se lasă. O nouă comisie a fost trimisă la Halifax, mai culantă, și e vorba să se cumpere vapoarele gangsterilor cu 85 milioane lei bucata! *Universul* de ieri denunță sub cuvinte acoperite, afacerea.

3 octombrie. — Zi mare ieri în Italia. Mussolini și fascismul au dat o strălucită dovadă de disciplină morală și de unire sufletească. La orele 15 1/2 s-a decretat și proclamat mobilizarea tuturor forțelor fasciste italiene din lumea întreagă. La acea oră, la glasul Ducelui, 20 milioane de oameni s-au adunat cântând pe piețele fiecărui oraș, fiecărui sat — 20 milioane de italieni s-au ridicat într-o singură voință, într-un singur suflet, într-o singură decizie. Cu drept cuvânt Mussolini a putut să spună: „E cea mai uriașă demonstrație pe care o cunoaște Istoria Omenirii. Ea înseamnă că identitatea dintre Italia și fascism este perfectă, absolută și inalterabilă”.

Ziarele de azi-dimineață aduc și vestea că înaintarea italienilor în Abisinia a început, fără declarație de război. La Londra nu se mai vorbește acum decât de localizarea conflictului (parcă ar fi vreun pericol să nu fie?) și, timid, de sancțiuni economice. La Geneva caraghioșii iudeo-sedeniști schimbă scrisori cu Împăratul Abisiniei pe care l-au încurajat să reziste ca să-l lase să cadă cum l-au lăsat.

Telegramele de aseară ne mai aduc și vestea unei încercări de lovitură de Stat în Bulgaria. Regele Boris era să fie arestat, împreună cu tot Guvernul, și Republica proclamată. Guvernul prevenit a arestat pe colonelul Velcev și pe membrii mai importanți ai grupului agrar „Zveno” — tot aceiași care au făcut și lovitura din anul trecut. În Bulgaria e liniște și stare de asediu. — Lovitura a dat greș, dar încercarea dovedește o stare de spirit îngrijorătoare la vecinii noștri de peste Dunăre.

5 octombrie. — *Sinaia*. Tilea a trecut aseară pe la mine. S-ar fi oprit în Sinaia ca să vadă pe Rege și zice că l-a văzut. Dar nu spune nimic, face pe discretul; atât numai: „am impresia că-i mai ține”. Caută să afle de la mine ceva; bineînțeles nu-i spun nimic, fiindcă nu știu nimic. Îi repet și eu ce spune unul și altul. Sau Tilea n-a văzut pe Rege, și minte când spune că l-a văzut, sau dacă l-a văzut, Regele butonat — nu i-a povestit nimic interesant.

— Ziarele de azi ne informează că italienii înaintează fără greutate în Abisinia, din două părți dinspre Massana și dinspre Mogadiscio. Hoardele abisinienilor armate sunt buimăcite prin tirul aeroplanelor, și nu rezistă.

— Din țara lui Hübsch:

Pamfil Șeicaru pe care l-am cunoscut după război cu o manta soldățească în spinare și muritor de foame, este astăzi om de 30–40 de milioane, după câte se spune. A făcut din *Curentul* o oficiină de afaceri și un birou de șantaj. Și-a pus incontestabilul talent în slujba lăcomiei de a câștiga parale oricum și cu orice preț. Acum construiește pentru *Curentul* un palat cu 6 etaje în dosul Poliției. Construcția se face cu bani blocați nemțești aduși de un oarecare Jalova, un neam de-al lui Șeicaru. Pe numele acestui Jalova sunt și majoritatea acțiunilor *Curentului*, care în realitate aparțin lui Șeicaru. Ca Jalova să-l poată servi mai bine în toate afacerile porcoase în care s-a băgat, Șeicaru a obținut de la Titulescu (pe lângă banii pe care-i stoarce) să numească pe zisul Jalova consul al României la Berlin!!! În fața unui gazetar, Titulescu e pierdut.

Șeicaru s-a băgat acum într-o afacere de stil mare. A aflat că Costinescu a pus mâna pe rapoartele de prospecție ale Societății Creditului Minier¹ și că abuzând de ele ar fi obținut concesiuni foarte avantajoase.

¹ Fiecare societate mare de petrol are un serviciu tehnic prin care se cercetează terenurile în vederea concesiunilor viitoare. În acest serviciu sunt cei mai de seamă geologi și de multe ori concluziile lor sunt mai favorabile terenurilor bănuite numai de a fi petrolifere, în dauna celor clasate ca atare. Concesionarea acestor terenuri noi se face bineînțeles în condiții mai favorabile, proprietarii nefiind în curent cu concluziile geologilor.

Prin mijloacele sale nemărturisite a ajuns și Șeicaru să ia cunoștință de dosarul în chestiune și a început și el să ia concesiile, în concurență cu Costinescu pe care-l amenință cu gazeta. Și așa își fac amândoi treburile.

6 octombrie. — Duminică de vară la Sinaia. E cald ca în iulie și de mai bine de opt zile nici un nor nu tulbură bolta senină și albastră a cerului.

În ultimele zile gazetele sunt pline de tot felul de știri senzaționale. *Dreptatea* lui Mihalache pretinde că iar fierbe „cazanul Satanei” și că un Guvern Argetoianu e gata. Celelalte ziare anunță întâlniri zilnice pe care le-aș avea în Sinaia cu Vaida, cu Goga, cu Iunian — fără a mai vorbi de audiențele la Rege! În realitate, în afară de Tilea care a venit să-mi facă o vizită mai mult ca să afle ceva, n-am văzut pe nimeni, iar de audiență nici vorbă. Ce aș căuta la Rege? Pe mine mă poate păcăli oricine o dată, dar nu de două ori. Cu toate zvonurile răspândite, cu toate câte mi le spun informatorii mei direcți nu voi crede în plecarea Guvernului Tătărescu decât în ziua în care *va fi numit* succesorul lui. Unde poate găsi Regele un Minister ca acesta care-i face toate menderile, și un prim-ministru care să-i spună *da* la toate cererile, *în numele unui mare partid*? Tingirea, în care fierb toate murdăriile, și-a găsit capacul. Un „complezent” ca Tătărescu nu se poate înlocui.

7 octombrie. — Înapoiat la București. Căldura excepțională continuă; sunt 30 grade la umbră, ca în iulie. Primit azi-dimineață vizita lui Blumenfeld. Mă salută cu vorbele: „Am auzit că te-ai întors triumfător de la Sinaia!” I-am răspuns că desigur: nefăcând politică sunt tot timpul triumfător, fiindcă nu pot avea nici înfrângere nici dezamăgire. Blumenfeld îmi povestește că a stat mult de vorbă cu Victor Antonescu, după audiența acestuia de joi. Antonescu i-a spus că Guvernul nu pleacă. Că după manevre va fi Consiliu de Miniștri prezidat de Rege care va împărăștia până și ultimele zvonuri atât de neîntemeiate despre o schimbare de Minister. Regele e foarte mulțumit de Guvern. Nu se ocupă pentru moment decât de armată și a cerut noi credite de 500 milioane pentru echipament și 100 milioane pentru aviație pe care Antonescu i le-a oferit pe tavă. A reclamat însă Regelui pe dr. Angelescu care „l-a escrocat” cu 250 milioane și amenință că nu poate deschide școlile fiindcă n-are cu ce le încălzi. Regele ar fi replicat lui Antonescu: „Asta nu se poate, Angelescu trebuia să priceapă că sunt limite peste care nu se poate trece!” Victor Antonescu ar fi terminat conversația cu Blumenfeld prin neașteptata concluzie: „Dacă tot trebuie să plecăm, ne va succede fie un Minister Mihalache, dacă acesta se va desolidariza de Maniu și va renunța la Sfatul Țărănesc — fie un Minister Argetoianu-Vaida.

Tot Victor Antonescu a povestit lui Blumenfeld că pe când era la Geneva a avut o lungă conversație în trei cu Herriot și cu Titulescu și că acesta din urmă ar fi spus lui Herriot: „Grăbiți-vă să vă aranjați cu România cât mai sunt eu la Guvern; cine știe dacă peste o lună sau două voi mai fi. Dacă se formează un Guvern Vaida, cu siguranță că nu voi mai fi eu ministru de externe!”

Informatorii mei secreți pretind că criza e iminentă și că va fi creată prin demisia doctorului Angelescu și a încă doi miniștri. Încurajarea lui Antonescu din partea Regelui de a rezista cererilor de credite ale lui Angelescu, n-ar avea alt scop, decât de a crea conflictul între doctor și Guvern.

Petre Papacostea, întâlnit de Radian, pretinde că Franasovici i-ar fi spus — sunt foarte prieteni — că Guvernul pleacă în curând. Dumnezeu să-i înțeleagă pe toți, și mai ales să ierte pe Rege, pentru tot răul pe care-l face Țării prin lipsa lui de hotărâre.

— A fost ieri la mine și Arcizewski, ministrul Poloniei. E foarte îngrijorat de negocierile duse de Titulescu cu Litvinov pentru încheierea unei convenții militare între România și Rusia. Știrea acestor negocieri tulbură adânc nu numai pe reprezentantul Poloniei dar și toate cercurile noastre politice. George Brătianu a și adresat o interpelare Guvernului pe această chestiune, interpelare al cărui text a fost publicat în ziare. Scopul convenției militare în chestiune e de a permite forțelor sovietice să treacă prin teritoriul României pentru a merge în ajutorul Cehoslovaciei. Din câte am aflat, clauza ar fi bilaterală, adică „fiecare din Înaltele Părți contractante pot utiliza teritoriul celeilalte pentru transportul forțelor lor armate, chemate să se deplaseze în virtutea tratatelor de asistență pe care le-au încheiat“. De fapt, clauza n-ar avea valoare decât pentru Rusia, căci încotro am putea noi trimite „forțele“ noastre prin teritoriul rusesc??? În proiectul de convenție ar exista și o garanție mutuală *a frontierelor existente*. Această clauză, unilaterală de fapt și ea, căci cine poate să creadă că România ar fi în măsură să garanteze granițele Rusiei! — ar avea o mare importanță pentru noi (pretinde Titulescu) fiindcă ar fi o recunoaștere formală din partea Sovietelor a alipirii Basarabiei. Recunoaștere cu atât mai prețioasă cu cât protocolul de garanție semnat de Marile Puteri, singurul document până azi, privitor la securitatea posesiunii noastre de peste Prut, ar trebui reînnoit anul viitor, *garanția Puterilor fiind limitată la zece ani care expiră tocmai în 1936*. Dacă adunarea semnăturilor și ratificarea lor a fost atât de grea în vremuri când exista un pericol de război între noi și Rusia, un

pericol comunist pentru Europa întreagă și relații abia schițate între țările din Occident și Moscova — cu cât ar fi mai anevoioasă acum când Franța s-ar sfii să jignească Sovietele, când propria noastră prietenie cu ele ne-ar împiedica să invocăm pericolul unui război și când pericolul comunist nu mai sperie pe nimeni. Și dacă Franța n-ar semna din nou protocolul nostru, putem fi siguri că nimeni nu l-ar semna.

Oricât ar fi de tare argumentul Basarabiei, o convenție care ar permite trupelor rusești să calce teritoriul nostru nu e o simplă glumă, și chestiunea trebuie învărtită pe toate părțile și examinată pe îndelete.

Cererea Rusiei pare întemeiată pe cele două tratate de asistență mutuală încheiate de Soviete cu Franța și cu Cehoslovacia. Planul inițial al Franței a fost încheierea unui pact de asistență mutuală între dânsa, Germania și Rusia. Germania n-a vrut însă să subscrie, așa încât în realitate pactul de asistență *mutuală* în trei, a devenit *un tratat de alianță* în doi, împotriva Germaniei, deși s-a rezervat acesteia posibilitatea să adereze când va voi la pactul franco-rus. Până la semnătura puțin probabilă — a Germaniei, pactul franco-rus rămâne însă un tratat de alianță împotriva Germaniei. La acest pact a aderat ulterior Cehoslovacia. Rusia declară însă că pactul ei cu Franța și cu Cehoslovacia rămâne inoperant cât timp nu aderă la el și România, fiindcă altfel forțele sovietice nu pot ajunge până la frontiera germană. De aci insistențele puse de Litvinov pe lângă Titulescu, de aci zorul lui Beneș să ne obțină iscălitura. Cehoslovacia, în frica sa de un atac german a și consimțit la organizarea unei baze aeriene sovietice pe teritoriul ei. Rezultatul imediat a fost vizita lui Gömbös la Berlin unde s-a negociat instalarea unei baze aviatice germane în Ungaria...

Polonia este foarte nemulțumită de toate aceste pertractări și trac-tări și după câte spune Arcizewski *ar merge până la denunțarea alianței cu noi dacă am semna proiectata convenție militară cu Rusia*. Ministrul Poloniei pare să nu fi cunoscut chestiunea cu Basarabia, mai bine zis cu recunoașterea Basarabiei, și a părut impresionat când i-am spus-o. „Desigur, mi-a spus dânsul, Polonia nu poate să nu recunoască importanța acestei clauze pentru aliata ei România, și problema trebuie examinată și din acest punct de vedere. Ceea ce ne supără la Varșovia e că România nu stă de vorbă cu noi, nu se consultă și cu noi — cum ar trebui între doi aliați cu interese atât de înrudite — ci dimpotrivă, nu face prin ministrul său de externe, decât să ne ponegrească, să ne insulte și să ne evite. Afirmatia pe care mi-a făcut-o Regele că până acum nimic nu este semnat nu infirmă reproșurile pe care ne credem în drept

să le adresăm d-lui Titulescu. Faptul că convenția n-ar atinge interesele Poloniei, după cum mi-a declarat tot Majestatea Sa, să ne fie lăsat nouă să-l apreciem. Mi se spune că s-ar fi găsit *pentru liniștirea noastră*, o formulă minunată: pactul n-ar fi aplicabil decât în cazul în care Cehoslovacia ar fi atacată *de Ungaria!* Parcă se poate concepe un atac *independent* al Ungariei! De fapt, la cel mai mic gest al Germaniei împotriva Cehoslovaciei, aceasta va putea provoca ea însăși un cât de mic incident de frontieră cu Ungaria și chema forțele sovietice în ajutor. Iar Polonia se va afla întotdeauna amenințată din două părți de ruși!“

Am spus lui Arcizewski că nu pot judeca o situație până ce nu am toate datele. Aștept sosirea lui Titulescu, care mă va pune desigur în curent cu toate, și atunci sunt gata să reiau conversația pe care cu tot regretul trebuie să o întrerup azi. Am adăugat că nici un om politic nu va privi la noi cu ochi buni autorizarea trupelor sovietice de a călca pe teritoriul românesc, dar că problema Basarabiei și eventualitatea recunoașterii alipirii ei de către Soviete, nu poate fi trecută nici ea cu vederea.

Arcizewski mi-a mai povestit că Regele l-a primit cu cuvintele: „De ce nu dați agreementul pentru Vișoianu? Un agreement se dă sau se refuză, dar nu se târăgănește“ — „Sire agreementul este dat și comunicat de o lună, mă mir că Majestatea Voastră nu o știe, poate că dl. Titulescu are un anumit interes să creeze o anumită atmosferă“. — „Nu știu nimic, a replicat Regele, în tot cazul *nu trebuie ca Titulescu să poată zice că i s-au pus bețe în roate în politica lui*“. — „Interesant nu-i așa?“ îmi șoptește trimisul Poloniei, care-mi mai descrie marea atenție pe care i-a dat-o Regele când i-a vorbit de scăderea acțiunilor lui Titulescu la Paris. E o mare cutră și Arcizewski așa.

8 octombrie. — Pangal a văzut ieri pe dr. Angelescu pe care l-a pus în curent cu cele 250 milioane ce i le contestă Victor Antonescu. Furia d-rului Angelescu, abia sosit de la Viena și în necunoștință de tot ce s-a învățat pe aici. A declarat lui Pangal că nici 2 milioane jumătate nu cedează, că mai bine demisionează etc. etc., cântec cunoscut. Și a mai adăugat că n-a văzut decât în treacăt pe Tătărescu care i-ar fi spus: „Am o nuvelă bună și una rea să-ți comunic. Cea bună e că stăm cât se poate de bine cu Regele, așa încât din acest punct de vedere guvernarea noastră mai departe e asigurată — cea rea, e că trebuie numaidecât să găsim 3 miliarde pentru armată; dacă nu le găsim trebuie să plecăm!“

Concluzia lui Angelescu: „Nu mai pricep nimic“ va fi și a mea.

Nicu Greceanu îmi povestește dedesubturile afacerii de la Constanța — consolidarea malului, acordată împotriva bunului simț și bu-

nelor socoteli, lui Ioanovici. Acest Ioanovici are de soție pe fiica lui Cartamischef¹ fostul consul general rus la Galați, pe vremea războiului, femeie una și jumătate, și cea mai bună prietenă a d-nei Șeptilici care la rândul ei e cea mai bună prietenă a Lupeascăi. Lupeasca a pus pe Gavrilă Marinescu înainte și a împins cât a putut — probabil că i s-a dat o parte din beneficii, care în condițiile consimțite de Primăria Constanța lui Ioanovici, sunt enorme. *Universul* face campanie zilnică pe această chestiune. E probabil că concesiile va fi anulate, și că o nouă licitație se va face.

Altă porcărie, pe care același Ioanovici o face cu Tabacovici de data asta. S-a făcut un deviz de 200 milioane pentru construcția unui palat destinat administrațiilor C.F.R., un palat ce urmează să fie ridicat în fața Gării de Nord pe terenul ocupat odinioară de dărâmatele Ateliere Centrale. Deocamdată Tabacovici dă lui Ioanovici lucrări cu țărâita: debleierea terenului, nivelarea lui — lucrări pe care le dă prin bună învoială, fără licitație. Prețurile unitare ale lucrărilor efectuate de Ioanovici sunt atât de ridicate, încât antreprenorul a câștigat și câștigă milioane pe care le împarte de altminteri cu Tabacovici. E probabil că Ioanovici va pune mâna și pe construcția întregului palat. Acolo, specialiștii prevăd un beneficiu de cel puțin 100 milioane pentru asociația Tabacovici-Ioanovici, căci deși devizul construcției e de 200 milioane se vor cheltui probabil 600.

Un alt gheșeft pus la cale, de Bejan (subsecretar de Stat) de data asta: comanda măștilor împotriva gazelor. Cele mai bune măști din cele experimentate, sunt măștile poloneze. Cu același preț ca acestea se vor cumpăra măști franceze, mult mai proaste, dar cu un comision de 35% care se va împărți între Bejan și șmecherii de la Ministerul Apărării Naționale.

10 octombrie. — Citta Davila, distinsul nostru ministru la Washington a oferit ieri un prânz de vreo 50 tacâmuri d-lui și d-nei Harrison. Harrison a fost numit de curând ministru al Statelor Unite la București, și pare un om foarte cumsecade, ca și soția lui. Sunt amândoi simpatici și hotărâți să reia tradiția de pe vremea lui Jay, căci de atunci America n-a mai fost reprezentată în societatea înaltă a Bucureștilor. Wilson era „homme du monde“, da dineuri bune, dar nefiind însurat, nu juca un rol prea însemnat în această societate. La masa de aseară, în afară de perechea Harrison, Davila invitase numai români, printre care dr. An-

¹ Vezi Amintirile mele, Partea a V-a (în ediția noastră, vol. III, pag. 147-148 — notă St.N.).

gelescu și dr. Costinescu, miniștri, Savel Rădulescu — care făcea pe stăpâna casei — Iunian, Oct. Goga, Madgearu, Gafencu, Ion Mitilineu, Stelian Popește, Mocioni, Elena Perticari, Simky Lahovari, Irina Procopiu și câteva pațachine. Purtam Cordonul Serviciului Credincios și la butonieră Crucea de Malta. Madgearu mă întreabă uitându-se la butoniera mea, ce este „aia“. I-am răspuns: „E Malta“, și punând mâna pe Cordonul meu am adăugat: „și asta e balta!“

— La Geneva, comedia continuă. Ieri s-a întrunit Adunarea Societății pentru a lua cunoștință de decizia Consiliului și a decide. Prezidează Beneș, drotoșul. Geneva e la grea încercare: nu vrea să piardă nici autoritatea Instituției, nici pe Italia ca membră. Se caută o formulă pentru sancțiuni care să satisfacă ambiția pactiștilor, și să fie acceptată și de Italia, ca să nu plece trântind ușile.

11 octombrie. — Zvonurile de criză se întetesc atât încât aproape îmi vine să cred și mie că Guvernul se duce.

— Telegramele de azi-dimineață ne aduc vestea unei adevărate lovituri de Stat în Grecia. O delegație de generali și amirali s-a prezentat lui Tsaldaris și i-au cerut să demisioneze în vederea proclamării *imediate* a Monarhiei. Tsaldaris a convocat Consiliul de Miniștri — și s-a supus. Generalul Condylis s-a proclamat singur Președinte al Consiliului, a format un Minister cu Theotakis la externe și cu generali, a convocat Adunarea Națională (Camera) și i-a cerut să voteze imediata schimbare de regim. Camera s-a întrunit aseară la ora 18 (6 seara): Tsaldaris a declarat că este pentru Monarhie, dar pentru o monarhie restabilită prin voința poporului liber exprimată, iar nu printr-o lovitură de Stat datorită câtorva ofițeri. Generalul Condylis a declarat că situația nu mai permite tergiversarea și așteptarea rezultatului unui plebiscit. Tsaldaris și cu partidul său au părăsit Camera. Deputații rămași au votat prin aclamație desființarea Republicii, repunerea în vigoare a Constituției din 1911, fixarea plebiscitului la 3 noiembrie și au proclamat pe generalul Condylis Regent al Regatului, până la sosirea Regelui George, care nu e probabilă înaintea plebiscitului. Ședința Camerei s-a ridicat la orele 19,50. În Atena și în toată Grecia mare entuziasm. Cât va ține?

— La Geneva, Adunarea a votat rezoluția propusă de comitetul de 5. Italia este prin urmare declarată agresoare și cade sub aplicarea sancțiunilor de la art. 16 al Pactului. Au votat contra Italiei toți afară de Austria și Ungaria, care s-au abținut. Adunarea a numit însă o comisie (câte un reprezentant de nație membră în Societate, afară de cele două belige-

rante) pentru coordonarea măsurilor economice și financiare de luat. Va trebui menajată și capra și varza: și prestigiul Societății Națiunii va trebui salvat, și Italia împiedicată de a părăsi Societatea — se va ajunge prin urmare la măsuri anodine.

12 octombrie. — Informatorul meu secret, confidentul Regelui pe care harul lui Dumnezeu *ni* l-a hărăzit, îmi transmite o serie de informații senzaționale:

Pe planul politic: Nimic nu s-a schimbat în proiectele Regelui (a se vedea însemnările mele din 22 și din 30 septembrie). După 16 octombrie, Regele va provoca criza de Guvern, probabil prin demisia d-rului Angelescu. Rodomontadele lui Tătărescu (după ultimul Consiliu, întrebat de gazetari asupra soartei Guvernului a răspuns din nou: „beton armat!“) nu au alt scop decât să arunce praf în ochii opoziției și să intimideze pe Rege. Acesta lucrează atât de ermetic în vederea schimbării viitoare de Guvern, încât nu pune *pe nimeni* în confidența lui și nu primește tocmai pe acei oameni cu care vrea să constituie Guvernul. Astfel Banu, care fusese duminica trecută chemat la Sinaia, n-a mai fost primit ca să nu dea de bănuiră că Regele plămădește ceva cu dânsul (în realitate se gândește și la Banu pentru viitorul Guvern). Din cauza acestui ermetism, se poate ca și Tătărescu să nu știe nimic despre schimbarea proiectată (vorbește tot informatorul meu). Faptul că a primit pe Tilea trebuie interpretat în sensul că Vaida nu va face parte din viitoarea combinație (pentru Vaida ca și pentru Goga, Regele se teme de presa străină și de finanța internațională). Singura modificare în planurile Regelui ar fi că acum ezită să pună în capul Guvernului pe Mironescu, fiindcă pe de o parte n-ar fi sigur că e în stare să facă față agitatorilor din partide, iar pe de alta îi e frică că m-ar contracara pe mine în planurile mele financiare (!!! ce am trăit să aud!). Se gândește să-mi încredințeze mie Președinția de la început (în concepția anterioară s-ar fi constituit un prim Minister „de alegeri“ cu Mironescu în cap, și după alegeri unul definitiv sub președinția mea) și în Guvern ar mai intra Mironescu, dr. Angelescu, Costăchescu, Banu, Potârcă etc. cu un ministru de interne neutru, care ar face însă alegeri „pentru mine“. N-aș fi dat un minut atenție stimatului informator, dacă nu mi-ar fi adus acum trei săptămâni, tot el, vestea că Regele va proceda la „consultări“ cu diverși oameni politici, după 16 octombrie. Atunci, nimeni, dar absolut nimeni, nu bănuia așa ceva — or, azi lucrul este confirmat de toate gazetele și chiar Tătărescu a mărturisit că Regele „va chema șefii opoziției

ca să-i domolească și să le mai insuflă ceva răbdare“. Un adevărat basm; peste câteva zile se va vedea ce va ieși dintr-însul.

Pe planul familial: Și mai extraordinar — stimatul informator crede a ști că împăcarea între Regele Carol și Principesa Elena se va face în curând sub auspiciile Reginei Maria. Lupeasca va fi expedită în străinătate cu Murdăreanu. D-rul Angelescu ar fi avut, când a fost la Viena, o lungă conversație cu mătușa Principesei Elena, soția amiralului Joanidis, care a convins pe Elena. Arhiducesa Ileana, care a fost la Florența va sosi zilele acestea la București cu ramura de măsline. Principesa Elena însăși ar veni în țară pentru serbarea aniversării de 60 ani a Reginei, la 29 octombrie. Regele vrea să sărbătorească pe Regina, cu mare alai, la această dată. A poftit și pe Regina Marioara a Serbiei. Serbările se vor face la Sinaia. Regina e profund mișcată de atențiile Regelui. Scriu și-mi pare că visez. Nu cred nimic din câte-mi spune informatorul meu, dar le notez aici, fiindcă omul e prea serios. De altminteri, oamenii Curtii sunt misterioși, și Mocsoni mă întreba zilele trecute dacă știu ceva despre un proiect de căsătorie al Regelui.

La toate mă aștept din partea Regelui, numai la despărțirea lui de Lupeasca — nu.

13 octombrie. — În legătură cu cele însemnate ieri „pe planul familial“:

Pierredon, ministrul Maltei a sosit ieri de la Paris împreună cu consilierul lui Em. de La Rochefoucault. Ei povestesc că acum în urmă au primit într-o zi vizita lui Murdăreanu, care le-a spus că era la Paris împreună cu d-na Lupescu, care călătorește sub numele de mme. Lorentz. Se vede că din această cauză i se pierduse urma în țară: erau unii care pretindeau chiar că era ascunsă la Poiana, la Guță Tătărescu! Murdăreanu a dat să înțeleagă lui Pierredon că ar face bine să o invite, pe Alteța Sa Duduia! Pierredon s-a executat, dar cum nici d-na de Pierredon, nici d-na de La Rochefoucault nu erau la Paris (??) a invitat-o la Cyro's, împreună cu Murdăreanu și cu pictorul spaniol Bertram Massès.¹ Prin acesta din urmă foarte legat cu Lupeasca, Pierredon a aflat: 1) Că Lupeasca telefonează de două ori pe zi Regelui; 2) că „amuseurul“ ei în Paris este actualmente Auschnitt (Max); 3) că peste câteva zile se înapoiază la Sinaia și în fine 4) că va veni să petreacă două luni la iarnă în Franța, într-o vilă care-i aparține.

Concluzie: Duduia for ever! Trăiască România Mare!

¹ Foarte la modă, în momentul de față la Paris Bertram Massès ar vrea să facă portretul Lupeascăi — pentru bani mulți — și al Regelui Carol, pentru reclamă.

14 octombrie. — Ieri după terminarea manevrelor și defilare, la masa Regală a luat cuvântul Tătărescu, îmbrăcat în maioraș, și a trâmbițat un discurs pentru țară. E momentul armatei, a declarat. Gorjănia Sa, Guvernul a dat tot ce a putut armatei, chiar în zilele trecute s-au luat noi dispoziții ca să se mai dea. Țara va trebui însă să mai consimtă mari sacrificii pentru apărarea ei, și patati și patata. După ce a tăcut sonorul, a luat cuvântul Regele și a ridicat întâi paharul pentru oaspeții străini, mulțumindu-le că au venit să asiste la manevre — apoi a vorbit lung numai de armată, de făgăduiala lui de acum patru ani să o înzestreze cu ce-i trebuie, de eforturile pe care le-a făcut ca să-și țină cuvântul. A putut să și-l țină până în oarecare măsură, dar nu cum ar fi vrut. Mai are de făcut. Sculele nu sunt însă totul într-o armată. Mai trebuie și sufletul: unirea, disciplina și încrederea. A terminat făcând un călduros apel armatei să fie strâns unită în jurul Regelui său și să-l ajute să-și îndeplinească datoria. *Despre Guvern nici un singur cuvânt. Nici măcar o vorbă de mulțumire pentru eforturile enumerate de sonorul maioraș.* Să fie un semn că sfârșitul domniei lui Tătărescu se apropie?

— C. Radovici vine să-mi spună că știe el sigur că Regele se însoară cu Principesa de Mecklenburg!

Informatorul meu secret care în ziua de 12 îmi aducea știrea împăcării Regelui cu Principesa Elena vine azi să-mi spună că informația lui a fost greșită. Dar și dânsul îmi pomenește de probabilitatea căsătoriei Regelui cu o Ducesă de Mecklenburg!!! Probabil că peste câteva zile va veni să-mi spună că și această informație a fost greșită!

17 octombrie. — N-a venit informatorul meu să-mi dea dezmințire, dar a dat-o ieri Guvernul, după Consiliul de Miniștri, în comunicat. E de nepriceput cum Guvernul n-a dezmințit de mai multă vreme deja toate aceste zvonuri matrimoniale în jurul Regelui, zvonuri care nu fac decât să pună mai mult în relief legătura lui cu Lupeasca. Afară dacă tocmai Guvernul e izvorul știrilor fanteziste, ceea ce se poate foarte bine. *Universul* de azi îl acuză pe față.

— Pare că suntem într-adevăr în plină criză. Alaltăieri, dr. Angelescu a spus confidențial lui Pangal că Tătărescu l-a prevenit „că situația Guvernului s-a îngreunat și sunt 90% șanse să plecăm“. E prima mărturisire de acest gen a omului cu „betonul armat“. Ieri seară am văzut eu, la Cina, pe Angelescu înapoiat de la Sinaia. Bietul om părea nedumerit. Regele i-a părut *nelămurit*, că n-ar avea încă o formulă. Poate fiindcă formula Regelui nu e cu Angelescu și nu voia să i-o spună. Regele i-a

cerut să vină să-i vorbească zilele astea, ieri era prea multă lume (aniversarea Majestății Sale) și n-au putut vorbi mult singuri.

— Alaltăieri, am fost cu Citta Davila la Finanțe să rog ceva pe Antonescu. Ilustrul Victor m-a luat la o parte: „Ce mai e nou? Ce crezi că se întâmplă?” — „Unde? În Abisinia?” — „Ei, în Abisinia! Aici la noi în politică!” — „Păi pe mine mă întrebi? Eu ar trebui să te întreb pe d-ta că doar ești Guvern!” — „Da, conchide Antonescu, așa ar trebui să fie dar d-ta le învârtești toate!” Notez această conversație ca una din miile de păreri, și de data asta emanând de la un membru al Guvernului, că eu duc firul intrigilor politice menite să răstoarne pe Tătărescu. Toată lumea crede că mă agit, pe când eu nu mă mișc și toată lumea e convinsă că eu sunt acela care voi succeda lui Tătărescu, când eu nu știu nimic. Așa, tot alaltăieri la o ședință a Consiliului de Administrație la Banca de Credit, sunt întâmpinat de dumnealor domnii Gouin și Laporte, consilieri francezi sosiți din Paris, cu felicitări. Întrebându-i pentru ce, îmi răspund cu surâsul oamenilor care știu ceva, că se bucură foarte mult că voi fi ministru de finanțe. Știau ei iarăși ce nu știam eu!

De când fac politică n-am mai pomenit un asemenea ritm de criză. Căci criză e, nu încape îndoială. Dar până acum, de obicei, când sosea criza — și urma să joc și eu un rol în dezlegarea ei, mă chema Regele și se sfătuia cu mine. Când nu mă chema pe mine, chema pe altul. Acum nu se sfătuiește cu nimeni, nimeni nu știe nimic din planurile lui. Pare că vrea să ne pună pe toți în fața unui fapt îndeplinit. În fața căruia?

— Ieri, fiind aniversarea a 42 ani de la nașterea Regelui, mare dejun la Sinaia — familia, Guvernul și Pierredon, ministrul Maltei, cu tovarășul său La Rochefoucault care aduceau Reginei Maria și Principelui Nicolae însemnele Ordinului. În timpul mesei Zwidenek așezat lângă La Rochefoucault spune acestuia că Regina ar dori să poftască pe dl. și d-na de Pierredon și pe dânsul la Balcic și-l întreabă dacă pot veni. La Rochefoucault consultă după dejun pe Pierredon, care primește și Regina le face imediat invitația care e acceptată cu recunoștință. Zwidenek merge cu La Rochefoucault la Murdăreanu ca să aranjeze plecarea și vagonul. Acesta se scuză un moment, dispare, și înapoiindu-se ia la o parte pe La Rochefoucault și îi comunică că M.S. Regele îi roagă să nu meargă la Balcic! Capul maltezilor, care nu mai pricep nimic! Regele i-a rugat să decoreze pe Regină, și a insistat luni de zile până s-a putut trece peste dificultățile de religie (Regina e protestantă), Regele părea tot timpul dejunului plin de afabilitate pentru Mumă-Sa, și tocmai Regele să pună la cale un adevărat afront față de o femeie care nu-l

merita? Maltezii au venit să mă întrebe ce să facă. I-am sfătuit să găsească un pretext și să plece la Paris înainte de ziua fixată pentru Balic, căci altfel se va deschide iar războiul între Rege și Regina Maria.

— Aseară prânz la Cina oferit de Societatea Bancară lui Gutmann. Am avut plăcerea să aud pe dl. Victor Slăvescu fost ministru de finanțe liberal și pe dl. Virgil Madgearu fost ministru de finanțe țărănist, declarând că singura soluție a greutăților în care ne încurcăm e lichidarea trecutului, și că „d-ta ai avut dreptate, Coane Costică!”

— Ministerul de Externe a publicat ieri un comunicat prin care neagă că ar fi existat vreodată negocieri între noi și Soviete pentru încheierea unui pact de asistență mutuală sau vreunei convenții militare. Fățarnicia și nerușinarea ar trebui să aibă și ele o limită.

18 octombrie. — Scanavi îmi povestește istorioarele lui Hefter, omul zilei de câțva timp. Hefter redivivus scoate de la 15 octombrie *Le Moment*, gazetă franțuzească ce a apărut timp de 3 ani la Geneva până la expulzarea proprietarului ei din Elveția, și care va apărea de acum înainte la București. Acum opt zile *Universul* a început o campanie turbată împotriva „escrocului și vândutului din timpul războiului”. Trei zile de-a rândul foaia lui Popește a consacrat câte o coloană-două de înjurături „escrocului” — și apoi deodată a tăcut. Rugasem pe Scanavi să treacă pe la mine ca să-mi explice cum tipografia de la Muntele de Pietate, care trebuia să fie a lui a devenit proprietatea lui Hefter. Chestiunea mă interesa fiindcă acesta a angajat la tipografie și la gazetă mai multe persoane înscrise în *Uniunea Agrară*. Scanavi a venit azi și mi-a povestit următoarele:

„Nu știu pentru ce a fost expulzat Hefter din Franța dar presupun că tot după cererea lui Titulescu. În tot cazul după cererea lui din Elveția. Guvernul federal a dat ca motiv al expulzării un articol al lui Hefter împotriva lui Dollfus. Acest articol a fost numai un pretext. În realitate, când Puiu Dumitrescu a venit la Geneva și înjura pe Rege de dimineața până seara în tovărășia lui Titulescu, Hefter a luat apărarea Regelui și a înjurat pe Titulescu care a intervenit atunci la Berna și a obținut expulzarea lui Hefter, fără ca el, Titulescu, să apară în operație. Expulzat din Elveția, Hefter — care e plin de bani — s-a hotărât să vină în România și să întemeieze o societate de editură cu o tipografie modernă. Cum a sosit la București a fost luat în primire de prietenii lui Maniu care l-au dus la șeful lor, gata să-l primească în slujba ideilor lui. Am pus pe Rege în curent (Scanavi vorbește) cu întreaga situație, și Regele m-a autorizat să iau contact și să mă înțeleg cu omul care

luase la Geneva partea sa împotriva lui Titulescu. Ar fi fost și imoral ca Dinastia să lase să cadă pe cel ce suferise expulzarea din Elveția din cauza devotamentului său pentru dânsa (!!!). M-am înțeles cu Hefter și am legat agenția mea de informații¹ de societatea lui de editură. Am pus totul în slujba Regelui“. — Eu: „De ce nu mi-ai spus de astă primăvară că combinația d-tale era cu Hefter?“ — El: „Eu cred că v-am spus-o, dar dacă nu v-am spus-o e probabil fiindcă credeam că erați în curent. Când s-a făcut societatea (toate au fost puse la punct, și contractele mele cu presa franceză au fost încheiate în dosul lui Titulescu, care fiind foarte ocupat cu Înțelegerea Balcanică și cu atâtea chestiuni mari, n-a prins de veste despre nimic) trebuia să iau eu președinția Consiliului de Administrației. Titulescu s-a făcut foc. Cum? Expulzase pe Hefter din Elveția și iată-l că venea să-și bată joc de el, în România, sub auspiciile oamenilor Regelui și Familiei Regale? A tipat atât încât Regele m-a rugat să renunț pentru moment la această președinție. Locul a rămas vacant“. Eu: „Dar pentru ce a amuțit campania lui Popește?“ — El: „După articolul lui Hefter prin care-l amenința cu publicarea unor documente dezagreabile și după ce a aflat de legăturile *Momentului*, Popeștele a trimis pe ginere-său la Hefter și pacea s-a făcut în cinci minute. O să vezi ce bine o să meargă *Le Moment*. Am angajat pe Tisserand, care în timpul războiului a dirijat propaganda franceză. Avem și pe Mic Cărtărgi (la mouche à merde) foarte pricepută și dânsa. Titulescu mi-a oferit să-mi subvenționeze agenția telegrafică cu 2 1/2 milioane. Am refuzat. Vreau să rămân independent și față de Ministerul de Externe și față de oamenii politici“.

Dixit, și zvelt și elegant, într-un delicios costum englezesc — șambelanul Reginei Elisabeta m-a părăsit plin de condescendență și pe jumătate înnebunit de mărimile la care a ajuns.

— Cecropide s-a întors de la Atena. — Povestește că nu sunt în Grecia mai mult de 30% monarhiști. Toți intelectualii și tineretul — republicani și venizeliști. Toată mișcarea ar fi opera lui Condylis și a găștii lui. Dacă o fi așa, situația Regelui George e tristă. Cecropide mai spune că înșiși monarhiștii nu vor decât pe Regele George și pe frate-său, Principele Paul, ca moștenitori. Pe nici unii din ceilalți Prinți ai Familiei Regale. Gașca Regală a rămas odioasă.

¹ Care?

Pierredon, de data asta cu mme. de Pierredon și La Rochefoucault au dejunat ieri la Foișor, poștiți de Rege. Miercuri fuseseră invitați numai pentru remiterea decorațiilor Reginei, Prințului Frederic de Hohenzollern și Co. Ieri dejun „pour causer“. În afară de ei nu mai era decât perechea Hohenzollern, Urdăreanu și aghiotantul de serviciu. După dejun Regele a luat la o parte pe Pierredon și au vorbit mai întâi de afacerile ordinului. Majestatea Sa a consimțit ca primii cavaleri de onoare și devoțiune să fie patru: eu, G.V. Bibescu, Stârcea și Pangal și a cerut să fie consultat pentru orice numire mai departe. Apoi, Regele a întrebat pe Pierredon despre cele ce se petrec în Franța și în Italia. Jenat — fiindcă e prost și timid — Pierredon a răspuns că probabil Majestatea Sa e mai bine informată decât el, prin Titulescu. „Titulescu ne me dit rien.“ — „Pourtant il est au premier plan, à Genève, pour être informé.“ — „Titulescu fait à Genève sa politique. Moi je n-en sais rien.“ Această conversație raportată de Pierredon lui Pangal dovedește că tensiunea e mare între Titulescu și Suveran și confirmă impresia care mi-a rămas de pe urma conversației de ieri cu Scanavi.

Nu terminasem aceste rânduri și iată informatorul meu secret care mă vestește că Titulescu și-a dat demisia. Oficial, sau în public, nu se știe nimic. Tot informatorul meu îmi comunică că criza e iminentă și că Regele a lansat deja două convocări pentru consultările anunțate, care ar începe luni. Eu îmi văd de treabă și plec la Constanța, unde am mâine un congres al Uniunii Agrare, organizația locală.

21 octombrie. — Petrecut ziua de ieri la Constanța unde s-a ținut congresul anual al Uniunii Agrare. Congresul a fost foarte reușit. În cuvântarea mea, n-am putut să las fără replică rechizitoriul făcut acum o lună, tot la Constanța, de către Tătărescu și să nu mă ocup și de certificatele de bună purtare distribuite de dânsul cu acest prilej. A plăcut mai ales partea consacrată lui Mihalache și lui Maniu. Despre Mihalache am spus între altele că *vorbește* frumos în opoziție și *drege* prost la Guvern și că în consecință trebuie lăsat în perpetuă opoziție, să vorbească. Despre Maniu am amintit că se aseamănă prin anumite puncte cu Isus Christos, de care se deosebește prin altele. Între Romul Boilă și Aurel Dobrescu e ca Christos răstignit între doi tâlhari și tot ca Christos a înviat pe Lazăr. Dar n-a avut parte de un apostol ca Paul care să-i concretizeze doctrina, așa încât vedeniile lui rămân în văzduh și nu ating pământul. Am mai înșirat verzi și uscate sfârșind, după placul oamenilor, cu aluzii la o „proximă“ guvernare, proximă fiindcă așa o vor *logica* și *dreptatea*! (Paște murgule!) A început să mi se urască și cu meseria asta!

Înapoiat azi-dimineață la București mi se confirmă știrea demisiei lui Titulescu motivată prin ultimul comunicat dat de Guvern în chestiunea negocierilor cu Sovietele, comunicat prin care se negau pur și simplu aceste negocieri, și pentru publicarea căruia nici Titulescu, nici omul lui, Savel Rădulescu, nu au fost consultați.

— Nae Ionescu îmi povestește cu verva lui obișnuită câteva istorioare picante.

Una, din vremea când era prieten încă cu Regele și cu Duduia. Într-o seară, jucau cărți *în intimitate*. Deodată Duduia începe să chirăie și să-și frece o gleznă. „Ce mai ai?“ o întreabă plictisit Carol. „Mă doare“ și deodată își ridică picioarele pe masă și adresându-se Regelui: „Pupi!“ Și mai plictisită Majestatea Sa s-a aplecat și a făcut „pupi“ cum i se poruncise. Altă dată Duduia ceruse Regelui nu mai știu ce serviciu care depindea de Prințul Nicolae. „Bine, îi răspunse Carol, am să vorbesc cu Nicky, tocmai vine mâine seară la masă la mine.“ — „Ce, la masă? Nu ți-am spus să nu-l mai inviți“ și ca o furie Duduia se năpusti în triviale înjurături la adresa Prințului. „Nu vreau să-l vezi, nu vreau să-l primești, nu vreau să vorbești cu un porc care nu spune decât rău de mine! Nu vreau, nu vreau! Trebuie să-l decomanzi pentru mâine!“ — „Bine, dar cum vrei...“ — „Nu știu, trebuie să-l decomanzi, trebuie să-l decomanzi!“ Și dulcea făptură nu-și dăte pace până ce Regele n-a comandat pe frate-său. Nae pretinde că Regele nu mai poate suferi pe Lupeasca, și el, Nae, nu-și dă seama prin ce mijloace femeia asta continuă să facă din Carol ce vrea. Regele înseamnă tot ce i se întâmplă, tot ce vorbește cu fiecare. Lupeasca îi păstrează notițele. Să fie asta, se întreabă Nae? Tot Nae îmi mai povestește că Titulescu rechemat de Rege plecase zilele trecute din Geneva, dar abia plecat a telegrafiat că i s-a defectat vagonul și să i se trimită altul. Au vrut să-i trimită întâi vagonul lui Averescu, dar mareșalul a refuzat și atunci s-a recurs la Prezan care a dat pe al lui. Dar până să vină vagonul, Titulescu s-a întors la Geneva, cu atât mai multă plăcere cu cât vagonul lui nu avea nici un defect. Nae continuă să nu poată suferi pe Titulescu, și povestește, povestește...

Povestește că Garda de Fier s-a introdus atât de bine în Ardeal în cursul verii, că este acum partidul cel mai tare, peste munți.

Povestește că tot Garda de Fier e aceea care ne va scăpa și de pungași și de proști și de toată lifta care împreună cu Regele și în jurul lui jefuiește țara. Povestește că nu crede într-o apropiată schimbare de

Guvern; Regele a găsit în fine „oameni care-l înțeleg” — de ce i-ar schimba?

Povestește despre nemaipomenitele abuzuri de la Fundațiile Regale și de ușurința și de lichelismul cu care Guvernul actual a umplut aceste inutile instituții cu bani. Fundațiile jonglează cu zeci de milioane, venituri de la cinematografe, venitul de la loterie (bani luați de la tuberculoși), venituri din toate părțile. Povestește în fine cum și-a bătut joc de el scârba de Titeanu, care a împiedicat pe generalul Prodan să-i dea voie să-și scoată gazetele, sub pretextul că el Nae Ionescu era omul lui Boilă și prin urmare al lui Maniu!!!

Am avut impresia din toate câte mi le-a spus (mi-a povestit un ceas și jumătate) că amicul meu Nae Ionescu nu mai era „la page”.

23 octombrie. — A apărut în *Monitorul* de ieri marea mișcare în diplomatie prin care Titulescu, care a înnebunit de tot, numește miniștri în Chile, în Mexic, în Iran (Persia). Inefabilul Jean Th. Florescu este numit ministru la Madrid. Se pregătesc zile vesele pentru spanioli. Probabil că Jean Th. se va plimba în Madrid în costum de toreador.

— Șoneriu înapoiat de la Paris, îmi povestește că la ducere a făcut drumul cu Lupeasca. Murdăreanu s-a urcat în Orient-Express la Sinaia, iar Lupeasca pentru care Orient-Expressul a fost oprit într-adins, s-a urcat la Timișul de Sus, unde a fost adusă în automobil de însuși Regele. După ce a plecat trenul, din vagon și din automobil, amanții regali își fluturau batistele cu drag. Acestea se întâmplau pe când „zvonorile” din București trimiteau pe Lupeasca în surghiun și căsătoreau pe Rege cu tot felul de ibovnice.

— Asistat aseară la conferința lui Paul Reynaud, devalorizatorul. Conferință slabă. Față de articolele și discursurile lui din Camera franceză — o decepție. În cursul după-amiezii luasem ceaiul cu dânsul la Gafencu. Am văzut cu acest prilej cea mai frumoasă casă din București. Auzisem mult vorbindu-se despre ea, dar aci n-am avut nici o decepție.

— Primesc vizita lui Gurănescu, ministrul nostru la Belgrad care-mi dă câteva informații interesante. În Iugoslavia e o tendință generală de slăbire a legăturilor cu Franța și o evoluție spre Anglia. Dintre cei trei Regenți, cei doi civili sunt nuli și nu contează, iar Principele Paul crescut la Oxford, angloman până în vârful unghiilor neveste-sii, împinge cât poate în direcția Londrei. Asasinatul lui Alexandru, articolul 6 de la Stresa și mai ales înțelegerea franco-italiană au îndepărtat mult Iugoslavia de Franța. Germania pe de altă parte a făcut tot ce a putut ca să se apropie de Belgrad. Prezența lui Göring la înmormântarea Regelui

Alexandru, vizita lui mai târziu în Serbia, culața nemților în afaceri au netezit mult drumul între Germania și Iugoslavia. Dar o înțelegere directă între ambele țări ar fi încă greu de realizat. Sârbii au priceput că drumul la Berlin duce prin Londra. Gurănescu spune mult bine de Stoiadinovici, care ca ministru de finanțe, deși foarte tânăr și neexperimentat (sub Pasici, avea 33 de ani) a negociat plata datoriilor sârbești în America și a obținut să fie plătite cu o reducere de 65% pe când ilustrul nostru Titulescu n-a obținut decât o reducere de 25%. Stoiadinovici, a cărui soție e germană (el e sârb din Serbia veche), lucrează și el la o apropiere cu Germania și e mult mai apropiat de Londra decât de Paris. Această politică a Prințului Paul mai e ajutată și de un agent englez foarte inteligent, Balfour (un nepot al cunoscutului om de Stat) consilier la Legația britanică din Belgrad și prieten intim al Prințului, cu care a fost coleg de clasă la Oxford.

În ceea ce privește relațiile cu Sovietele, Gurănescu e sigur că Iugoslavia nu le va relua, cu toate insistențele lui Beneș și ale lui Titulescu. Jeftici se angajase să le reia și căderea lui nu a fost străină și de ușurința cu care a luat acest angajament. În treacăt, Gurănescu tratează pe Jeftici de dobitoc și-l consideră definitiv culat în politică. Stoiadinovici dă între altele ca argument pentru refuzul lui și faptul că voiește să se întoarcă la libertățile constituționale și că fără cenzură și stare de asediu propaganda bolșevică ar putea fi periculoasă. De altminteri nici Franța nu prea mai insistă în direcția Sovietelor, și după cele constatate în mișcările de la Toulon și de la Brest și-a mai domolit simpatia pentru Moscova. Pactul de asistență franco-rus n-a fost ratificat până acum. Când Beneș și Titulescu spun că Franța îi împinge spre Moscova, mint. În realitate ei sunt aceia care au insistat ca Franța să iscălească pactul cu Sovietele, ca să poată și ei la rândul lor să încheie unul.

Gurănescu socotește poziția lui Stoiadinovici solidă. Pe generalul Jifkovici îl califică de brută. Ar fi un prost intrigant, care se sprijină numai pe trupele gărzii cantonate la Belgrad. Nu e adevărat că ar avea în mână întreaga armată. Stoiadinovici vrea să se cotorosească de el, și o va face dacă va sta destul la putere. Despre Perici, ministrul nou numit la București, Gurănescu spune că e o nulitate. Stoiadinovici voia să-l înlocuiască îndată ce a venit la putere. N-a făcut-o fiindcă Perici prea era numit de curând, și a vrut să evite comentarii. Dar zilele lui la București sunt numărate.

25 octombrie. — Unde am ajuns: Victor Antonescu (ministrul de finanțe) întâlnește nu știu unde pe Tabacovici (președintele consiliului

de administrație al Căilor Ferate) și îi spune că directorul contabilității C.F.R.-ului nu face două parale și că trebuie schimbat; „bine“, îi răspunde Tabacovici „dar să așteptăm să se întoarcă, e dus în călătorie de nuntă“. — „Da? se și însoară, călătorește domnul... dar pe cine a luat?“ — „Pe fata lui Buchman“ a lăsat neglijent să cadă marele șperțar de la C.F.R. — „Aoleo, a conchis Antonescu, cum să mă ating de el! Să mă ferească Dumnezeu!“

Acum zece ani, Buchman primea picioare în cur de la toată lumea. „Trăiască Regele în pace și onor“, — vorba lui Hübsch, autorul imnului.

26 octombrie. — Din porcăriile regimului:

La contenciosul Capsului au venit actele pentru concesionarea vinderii lemnului de foc din pădurile Statului unui domn inginer Brătescu. Acest Brătescu nu e rudă cu Zamfir Brătescu, fostul meu subsecretar de Stat la Finanțe, dar probabil cu Stelian Popește (*Universul*) a cărui soție e născută Brătescu. Condițiile concesiunii sunt: un preț de estimatie foarte redus și beneficiile în două, jumătate Capsului și jumătate lui Brătescu. Contenciosul Capsului refuză să-și dea avizul și trimite afacerea, ca fiind de o anvergură prea mare, la contenciosul general al Ministerului... Sassu, care a aprobat afacerea e un om cinstit: ce presiuni formidabile trebuie să fi fost făcute asupra lui ca să-l aducă să semneze o asemenea învoială!

Alta. Deasupra cinematografului Trianon, pe Bulevardul Elisabeta s-a deschis o casă de joc cu firma *Moto-Club*. Patru indivizi s-au asociat și au pus fiecare câte 500 mii lei, drept capital inițial în schimbul a 25 puncte ce revin fiecăruia din beneficii. Unul din acești asociați e clientul amicului meu, August Filip, și i-a făcut confidențe, zilele trecute. Afacerea e fructuoasă, spunea individul, dar cere muncă multă și mari sacrificii. Fiecare din cei patru asociați fac cu schimbul, și unul trebuie să fie în permanență la local. În afară de amenajare au avut spese enorme. I-a impus fiscul la peste 3 milioane și ca să fie scăzuți la 1 milion și jumătate au trebuit să cedeze fiecare din asociați câte 4 puncte din beneficii, adică în total 16 unui subsecretar de Stat. Întrebat de Filip cine era subsecretarul, individul n-a vrut să spună la început, s-a codit, dar a sfârșit prin a mărturisi că era Titeanu¹. Și a adăugat că mai plătesc 180 000 lei pe an societății de motorizare, *prezidată de Prințul Nicolae*, ca să poată întrebuința firma lor! Și mai dau și altele! Totuși beneficiul afacerii ar fi destul de important.

¹ Venit cu degetul în gură la Minister, Titeanu și-a clădit un block-haus și-a oferit vara trecută un premiu sportiv de 100 000 lei tineretului din județul Romanai.

— Ieri, cu Orient-Expressul au plecat maltezii, după ce ne-au pisat 10 zile. M-am dus la gară să duc o cutie de bomboane d-nei de Pierredon, ca să-l împac pe Pierredon, supărat foc fiindcă la dejunul pe care i l-am oferit am așezat pe d'Ormesson înaintea lui, deși mai nou. În realitate a fost din partea mea o eroare, am crezut pe d'Ormesson mai vechi. Pierredon și-a imaginat însă că o făcusem dinadins, că-l tratasem nu în ministru al Ordinului Suveran de la Malta ci în supus francez. Pangal venise să mă pună în curent cu acest grav incident și să mă roage să telefonez ofensatului maltez ca să-l împac. I-am telefonat dar am făcut mai mult, am mers și la gară cu bomboane!

Această pereche de caraghioși, Pierredon și La Rochefoucault, sunt adevărate personaje de operetă. Pierredon e fiul lui Michel-Pacha, îmbogățit peste măsură în Turcia, cu Farurile și cu tot felul de pezevenglăcuri. Pierredon și-a cumpărat titlul de conte de la Papa, căruia a făcut un dar destul de însemnat pentru a fi numit Pierredon (qui a fait *un don à Pierre*). Bătrânul Michel-Pacha trebuie să fi avut o avere imensă, căci a putut lua de nevastă o Principesă Mensdorf-Pouilly, din ilustra casă aliată cu Coburgii și cu mai multe Familii Regale. Pierredon, care a luat de soție o principesă de Polignac, ia văzul lumii prin rudeniile mumă-sii și neveste-sii, despre care vorbește fiecăruia, când se prezintă. Prin mătușile și unchii pe care îi invocă, prin gradul său de bailli al Ordinului de Malta decorat cu Crucea de „Profès“, cine nu-i știe rosturile îl crede de neam mare. La început m-a înșelat și pe mine. Nu e simpatic nimănui. Când a fost numit în ordinul de Malta, mai întâi cavaler, apoi ministru și „Profès“ au fost protestări unanime și scandal mare. Marele Maestru a trimis pe toți reclamanții la plimbare spunându-le „Ordinul trebuie să trăiască și n-are nimic; dvs. nu dați un franc — ăsta plătește! Prin urmare îl țin și îl mențin!“ Inițiații povestesc că de când a intrat în Ordin, Pierredon a contribuit la cheltuieli *cu mai bine de 20 milioane franci*. Așa cum e, a ajuns să fie tare și mare în Consiliile Ordinului și caută pe toate căile să-și alcătuiască un trecut și o tradiție. Acum, de curând, un genealogist a descoperit că Michel-Pacha se trăgea dintr-un doge al Veneției, De Michele sau Michelli. Drept consecință, Pierredon a cumpărat la Veneția un palazzo De Michelli, care l-a costat multe milioane.

La Rochefoucault, conte autentic el, deși s-a căsătorit cu una din moștenitoarele „des Moulins de Corbeil“, n-are sfânt. El n-a avut nicio dată nimic, și averea neveste-sii a mâncat-o. Îl întreține și pe el Pierre-

don. Nimic mai nostim decât să auzi pe La Rochefoucault că e surmenat, că nu mai poate face față însărcinărilor primite, că nu mai știe unde îi este capul, deși singura lui treabă e să compună menu-urile dineurilor pe care le-dă Pierredon și să facă plasamentele la masă. Listele de deco-rații pentru schimburile cu Crucea Magistrală a Maltei, reprezintă mun-că grea rezervată lui Pierredon însuși, ca și Istoria Ordinului pe care o publică, mulțumindu-se să o semneze căci de scris o scrie altul pe care-l plătește. Ilustrul diplomat maltez mai e și deținătorul tuturor tradițiilor protocolului, pe care le aplică cu strictețe și în care se încurcă și se des-curcă zilnic. Nici un diplomat în București, nici un reprezentant al vre-unei Mari Puteri nu e mai „vârât în treabă“ ca perechea Pierredon–La Rochefoucault. Dacă i-ai asculta pe ei, întreaga dinamică a diplomației europene se învârtește în jurul Ordinului și al Prințului Chigi, Mare Maestru. Susceptibili la exces, acești Pat și Patachon paraziți ai unei onorabile dar perimate tradiții, nu sunt luați în serios la noi decât de prietenul meu Pangal și de Majestatea Sa Regele Carol al II-lea.

27 octombrie. — Informatorul meu de la Sinaia îmi aduce știri. Regele n-a schimbat nimic în ideile și planul lui. Pe Tătărescu nu-l mai poate vedea în ochi. Cel care se bucură de toată simpatia Regelui în Guvern e Inculeț. Dacă s-ar mai putea o formație guvernamentală libe-rală, ar alcătui-o Inculeț. Dar nu se mai poate. Regele va deschide brusc criza, ca să nu-i saboteze nimeni geniala soluție. Probabil că pe la sfâr-șitul săptămânii. Vom vedea.

Pentru moment mă gândesc la Inculețul din 1918, pe care l-am cunoscut atât de bine. Duminica trecută, la Constanța, d-rul Pilescu mi-a confirmat din nou că, în preajma votului Unirii la Sfatul Țării, el și cu Corteanu i-au dus și i-au numărat două milioane lei din partea lui Marghiloman. Acesta este patriotul atotputernic sub Regele Carol al II-lea.

28 octombrie. — Dentistul nostru și al Curții Regale, simpaticul „A revoir“ zis Krainik s-a îmbolnăvit de inimă. Aveam azi oră la dân-sul și iată că-mi telefonează nevastă-sa să nu vin fiindcă „doctorul“ a avut ieri o mică criză de cord, de pe urma neplăcerilor ivite zilele trecu-te „și pricepi d-ta, la vârsta noastră, trebuie să băgăm de seamă“. Mă întreb dacă „neplăcerile“ lui nu sunt în legătură cu cei 60 de ani ai Reginei Maria. Într-adevăr cât am stat la el alaltăieri (o primă ședință pentru revizuirea dinților) n-a făcut decât să se jelească de loviturile pe care le primea de „Sus“. Regele a introdus de doi ani obiceiul să i se dea de ziua lui un cadou, din partea demnitarilor Curții. Printre aceștia e și Krainik *cu frac brodat à la française și cu pantaloni gris perle*,

costum în care se furlandisește la toate ceremoniile, spre marea lui mândrie. Anul trecut partea lui pentru cadoul Regelui a fost de 5 000 lei, și s-au dat numai cărți legate, „anul acesta, păcatele mele, cât are să fie că a adus Urdăreanu de la Paris un serviciu de ceai *în jadă*, auzi domnule, *în jadă*, cât are să fie? Și nici n-am primit nota cadoului pentru Rege, și iată că Mareșalatul Palatului ne obligă să dăm un cadou Reginei pentru cei 60 de ani pe care îi împlinește! Nu mai pot, domnule ministru, ne ruinează! Mai bine renunț la tot!”

Dar atracția fracului brodat e mare, Krainik n-a renunțat la nimic și s-a îmbolnăvit probabil de inimă rea și de... calicie¹.

30 octombrie. — Fost ieri la Sinaia pentru a lua parte la serbarea împlinirii celor 60 ani ai Reginei Maria. Pe drum Georgescu (Cocoș) redactorul *Neamului Românesc* al lui Iorga vine în compartimentul meu și-mi povestește din fleacurile în jurul cărora se cristalizează viața sufletească și cerebrală a Fute Vântului de la Văleni. Dar îmi povestește și una bună pe care Goga ar fi spus-o Regelui în ultima lui audiență: „Sire, ai sfârșit toate partidele, dar să nu te miri că pe ruine apar strigoi!” Sosit la Sinaia am luat dejunul la Palace-Hotel cu George Georgescu capelmaistru cu dama, cu Goga și cu Vetturia lui și cu dr. Lupu. După masă am avut o lungă conversație cu Goga. Mi-a mărturisit că dacă a fuzionat cu Cuza și s-a aruncat în antisemitism, e că nu mai are nici o încredere în Rege. A ieșit din culise, la aerul liber, cum l-a sfătuit și frate-său, pe patul lui de moarte. Goga e convins că Regele se va încurca din ce în ce și că va sfârși rău de tot. Nu crede într-o iminentă schimbare de Guvern, fiindcă nu vede motivul unei asemenea schimbări.

La masă d-rul Lupu se declara încântat că era așezat între mine și Goga, și înjura pe ai lui. O dulce armonie domnește și între țărâniști.

Serbarea aniversării Reginei a fost lipsită de orice farmec. Vremea a fost infectă. Un vânt rece îți tăia obrazul cum puneai nasul afară. Până la ora 4 a fulguit de zăpadă. Culmile munților erau acoperite de ninsoare, de ninsoare întinată prin umbra norilor fumurii și această față cenușie da înălțimilor mai mult un aspect de doliu decât de veselie. Pe jos, prin jurul hotelurilor, nu întâlneai decât mutre plictisite; fiecare te întâmpina cu întrebarea: e adevărat că a căzut Guvernul? Guvernul Tătărescu e fără precedent în această privință. De aproape doi ani de când ține, cade în fiecare săptămână. Dar de data asta sentimentul de preca-

¹ La îmbolnăvirea lui Krainik mi se spune că a contribuit mai ales o plată de 20 milioane ce a trebuit să facă — lovitură peste lovitură — pentru ginere-său Friedmann de la Bacău.

ritate pare mai adânc. Miniștrii pe care i-am întâlnit, în loc de bună ziua îmi ziceau: „ei, când ne răstorni!“ Săracii, dacă ar ști ei cât de puțin mă ocup eu de soarta lor!

Seara la Peleş, recepție fără nici o însuflețire. M-am plictisit două ceasuri și jumătate și am făcut două constatări neplăcute: întâi, că Familia Regală s-a urâtit grozav și al doilea, că într-o țară unde sunt atâtea femei frumoase, la recepții nu se poftesc decât pocituri. Familia noastră Regală putea fi într-adevăr judecată aspru din toate punctele de vedere afară de al plasticii: erau toți frumoși. Defileul de aseară a fost o jale. Regina Maria a slăbit mult, îi atârână pieile obrazului, și cu toată arta toaletei și cu tot arsenalul accesoriilor părea că duce în spinare mai mult decât cei 60 ani sunați. Regina Elisabeta parcă era scoasă din vicleim; Ileana se înfățișa ca o nenorocire și ca o spălătoare de vase. Principesa de Hohenlohe, sora Reginei, fiica ei (o catastrofă) și Principesa de Hohenzollern, trei note diferite din gama ororilor. Până și bărbații întristau privirile. Regele Carol, plin de trohnă se prezintă cu nasul și cu buzele umflate, Prințul Mihai, neîndemânatic și ca lungit artificial plimba în urma lui tată-său o mutră mohorâtă. Arhiducele Anton părea angajat cu ziua, în fracul lui uzat, iar Principele de Hohenzollern în uniformă de vânător și de general caraghios, cu siluetă de ghebos onorific compromitea deși german autentic tipul arian, scump lui Hitler. Numai Prințul Nicolae salva cinstea Familiei — dar a șters-o imediat după concert, dezgustat se vede de tot ce mișuna în jurul lui.

Invitațiile fuseseră făcute alandala. Nimeni nu putea ghici după ce criteriu. Desigur nu după al eleganței sau al frumuseții. Singura femeie frumoasă era baroana Schnitzler, sau Schnitzer, dama de onoare a Principesei de Hohenzollern. Încolo, o nenorocire. Vremea, cu aripa ei nemiloasă a pocit frumusețile bucureștene de odinioară, după cum a pocit și plastica Familiei Regale. Dar dacă Familia Regală nu se poate reînnoi și trebuie să asistăm resemnați la defilarea beșoandrelor încoronate, lista invitaților ar putea fi treptat reînnoită și generațiile perimate înlocuite cu altele mai proaspete.

Un apel la generațiile mai tinere ar fi fost cu atât mai ușor de realizat cu cât invitațiile au fost făcute fără nici un rost, după cum am spus mai sus. Foștii miniștri n-au fost invitați, dar au fost invitați Dinu Arion, generalul Gârleșteanu și Grigore Carp. Academicienii care au venit după amiază să prezinte Reginei felicitările Academiei Române n-au fost invitați (Țițeica, Hurmuzescu etc.) dar a fost invitat inginerul Racoviță, fiul generalului, dar acesta n-a fost invitat nici el. Printre foștii

miniștri plenipotențieri a fost poftit Charles Mitilineu dar n-a fost poftit Filality, care a mai fost și secretar general al Ministerului de Externe. Zoe Suțu, damă a Palatului, n-a fost invitată, dar a fost invitată madame Hoenig soția doctorului (poate în amintirea Coțofeneștilor). Dintre cei invitați n-au venit mulți. Șefi de partide eram numai Goga, Iuni-an și cu mine. N-au venit nici Dinu Brătianu, nici Vaida, nici Mihalache, nici Averescu. Nici Prezan; Iorga s-a supărat fiindcă a fost invitat la concert și d-na Iorga numai la recepție — și n-a venit nici el. Dintre foștii miniștri, vreo 4–5. Jean Th. Florescu, isteț ca un toreador și Trancu-Iași cu o panglică portocalie de gât ca Didina Cantacuzino, și cu un fibron în pânțele, tot ca dânsa — erau singurii care petreceau în searbăda sindrofie.

— Înapoiat azi la București găsesc un teribil articol împotriva lui Titulescu, semnat de Gaxotte, în ziarul parizian *Je suis partout*. Mi se spune, ce e mai nostim, că în *Echo de Paris*, după un articol al lui Pertinax care laudă bineînțeles pe Titulescu, se găsește reproduș articolul lui Gaxotte. Titulescu trebuie să fie furios, căci știe bine că numele lui Gaxotte va mai fi de actualitate când al lui va fi fost deja uitat de mult. Gaxotte acuză pe Titulescu de a fi în slujba Sovietelor și de a înșela România asigurând-o că Franța îi cere apropierea de Moscova pe care Titulescu și Beneș vor să o impună. Articolul se termină cu această frază grea: „Quand à l'autorité de M. Titulesco, je ne résiste pas au plaisir de citer ce mot magnifique d'un sénateur pyrénéen: — Titulesco? Il paierait pour être acheté“.

30 octombrie. — Căzut alaltăieri, marți, Ministerul Tătărescu pare întărit azi. Consiliile de Miniștri de luni seară la București și de marți la Sinaia, cele 2 audiențe ale lui Tătărescu și una a lui Incuț par a fi netezit *pentru moment*, neînțelegerile între miniștri pe de o parte, între Minister și Rege pe de alta. Blumenfeld a venit azi-dimineață să-mi povestească că Victor Antonescu i-a istorisit audiența lui Tătărescu la Rege. Guță Minciună a rectificat poziția și a dat drumul trâmbiței: „Sirre, sunt fiu de ostaș și ca atarre știu ce e disciplina. Dacă Majestatea Ta socotește că Guvernul nu e la înălțimea menirei sale, sau dacă Majestarea Ta socotește că arrr fi altul mai bun, eu nu-i stau în cale, demisia mea e gata“. — „Vai de mine, Guță, s-ar fi grăbit Regele să spună, ce mai e și asta? Dar e acum momentul să schimbăm Guvernele? Trebuie toți uniți să facem față greutăților, mari, care ne stau în cale. Toată atenția noastră, toată munca noastră, numai pentru armată! Să nu

vorbim de altceva". Și au vorbit numai de înzestrarea armatei. Poate că Blumenfeld m-a mințit pe mine, poate că Antonescu a mințit pe Blumenfeld sau că Tătărescu a mințit pe Antonescu. Și se mai poate că Regele să fi mințit pe Tătărescu! Căci contrariu tuturor aparențelor, informatorul meu secret sosit azi-noapte de la Sinaia pretinde *că sus nu s-a schimbat nimic* și că înainte de deschiderea Parlamentului vom avea criza de Guvern.

Dacă s-a schimbat ceva, e că Guvernul a plătit pe Lupeasca. De la lichele care de Anul Nou au oferit *în numele Guvernului* ilustrei matracuce o splendidă bijuterie, te poți aștepta la tot. Cu atât mai mult că s-a întors Wieder și s-a împăcat și cu Lupeasca și cu Regele. Bacher, o altă figură simandicoasă, devotat lui Pangal, a spus acestuia că impresia lui (a petrecut ziua de ieri la Sinaia) era *că Guvernul mai ține*. Se poate să fie așa, și să nu fie, dacă se admite părerea informatorului meu secret, că Regele se ascunde de toți. Toate bune dar, M.S. să nu ne mai spună că singurul Ei gând e înzestrarea armatei: menținând un vistavoi la Ministerul Armatei (Paul Angelescu) și un escroc (Bejan) la Armaement, nu o va crede nimeni.

1 noiembrie. — Informatorul meu secret pretinde că, cu toate rodomontadele lui Tătărescu, Regele va declanșa schimbarea regimului astfel încât ziua de 14 noiembrie să cadă în plină criză. Manifestările de masă proiectate pentru acea zi de național-țărăniști (Mihalache) și de național-creștini (Goga) vor fi astfel zădărnice. Regele trebuia să sosească la București azi, dar fiind încă gripat a amânat sosirea sa pe ziua de 7 noiembrie. Întârzierea crizei ar avea și de scop să împingă lucrurile până la 14. În zilele de 8, 9, 11 noiembrie Regele va consulta fruntașii politici și șefii opoziției. Apoi va provoca demisia Ministerului. Măine seară Regele pleacă la vânătoare în Banat, de unde se va înapoia poate direct la București.

Mă întreb care din doi e nebun: Tătărescu, când declară la Sinaia gazetarilor că-i va preveni cu 6 luni înainte de demisia lui, că Partidul Liberal pleacă când vrea de la Putere și nu poate fi alungat de nimeni — sau informatorul meu care-mi afirmă, chiar după aceste obraznice ieșiri ale primului ministru, că soarta Guvernului e pecetluită. Poate că sunt nebuni amândoi, sau că-i înșală unul singur pe toți.

2 noiembrie. — După patimile de la Sinaia, banda guvernamentală s-a transportat la Iași, pentru o conferință regională. De interesele reale ale Moldovei și ale Iașului nu s-a sinchisit nimeni. S-a făcut numai politică de partid, și proastă. Trâmbița lui Tătărescu și clarineta lui

Victor Iamandi au cântat arii variate pe aceeași temă: îmbărbătarea partizanilor. Tătărescu a declarat ritos că „Partidul Liberal“ (?) a ajuns *la jumătatea guvernării*. Și proștii au crezut! Deși s-a arătat șanșos și la Iași, Guță Norocosul a fost mai puțin obraznic ca la Constanța, și a făcut chiar apel la unirea tuturor.

Întrebat de ziarul *Ordinea* care făcea o anchetă asupra declarațiilor lui Tătărescu la Iași, am dat ieri următorul răspuns:

„N-am nimic de spus asupra declarațiilor primului ministru pentru că nu le cunosc. Și nu le cunosc pentru că nu mă ocup niciodată de lucrurile care n-au nici o importanță.“

Tânărul Guță și-a cam luat nasul la purtare, trebuie să începem să-i dăm peste degete.

3 noiembrie. — Guvernul a interzis ieri cele două întruniri proiectate pentru 14 noiembrie (a lui Mihalache și a lui Goga). Printr-o lungă și searbădă scrisoare adresată celor doi conducători de partide, Tătărescu le explică că Guvernul nu poate tolera manifestații de masă în preajma deschiderii Parlamentului, fiindcă ar fi să ne întoarcem cu 150 ani înainte, la vremuri când *în alte țări*, Parlamentele deliberau sub presiunea străzii. Guvernul autoriză însă manifestările, în orice altă zi, de la 17 noiembrie înainte. Mihalache a răspuns lui Tătărescu (ambele scrisori au fost publicate în ziarele de azi-dimineață) că argumentele invocate nu l-au convins, că pentru a găsi un precedent la manifestația națională-țărănistă plănuită pentru 14 viitor dl. prim-ministru n-avea nevoie să-l caute cu 150 ani în urmă și în țări străine fiindcă-l poate găsi la noi cu doi ani în urmă, când Partidul Liberal a pus la cale o manifestație identică, pentru ziua de 15 noiembrie 1933. Iar în concluzie, șeful țărăniștilor declară că nu va ține seamă de ridicarea autorizării date și că Partidul Național-Țărănesc va îndruma *cum va putea* în ziua de 14 noiembrie, spre București, masele aderenților săi. Goga nu va da răspunsul său decât mâine.

6 noiembrie. — Titulescu s-a înapoiat ieri de la Geneva cu obișnuitul lui alai de presă, cu Savel Rădulescu în tren de la Brașov (de astă dată n-a mers înaintea șefului până la graniță), cu Inculeț de la Predeal și cu dr. Angelescu de la Sinaia. Miniștrii străini i-au ieșit înainte la gară, dar greșit informați de Ministerul de Interne¹ s-au dus la gara Mo-

¹ Se vede că Ministerul de Interne bănuia pe Titulescu de frică, în urma tractului răspândit împotriva lui de un anonim din partidul lui Cuza. Am primit și eu pamfletul într-un plic. Parafrazează articolul lui Gaxotte din *Je suis partout*, cu trivialități de limbaj în plus. Dar fie că Titulescu n-a cunoscut tractul, fie că devenit mai curajos, n-a cerut să debarce la Mogoșoaia și a descins ca toată lumea în Gara de Nord.

goșoia. Până să-i aducă de acolo la Gara de Nord, trenul în care era Titulescu a fost oprit în stația B.M., pentru marea bucurie a celorlalți pasageri. În tren, între Sinaia și București marele european a făcut, natural, declarații presei. A declarat situația gravă și a povestit despre Geneva „unde nu se iau măsuri împotriva Italiei, ci pentru pace”.

Un cuplet indispensabil de dragoste pentru Italia a alternat cu altul de încredere în acțiunea S.D.N.-ului. În total, rahat.

Ziarele de azi reproduc și declarațiile lui Beneș, un lung expozeu făcut în Camera cehoslovacă, expozeu care nu e decât o dezvoltare a celor spuse de Titulescu gazetarilor și însemnate mai sus. Drotoșul înșiră și el cupletele de încredere în forța Societății Națiunilor, în tenacitatea Angliei și în solidaritatea Micii Înțelegeri. Cehoslovacia e cuminte, adaugă belferul, și prin urmare gata să lupte împotriva Italiei la Geneva și împreună cu Italia la Viena.

Italia își vede de treabă, lasă pe toți Samuelii, Calvinii și democrații integrali să latre, și înaintează în Abisinia.

— *Universul* de azi reproduce afirmația lui Winston Churchill că nici o graniță fixată prin Tratatul de la Versailles nu va putea fi schimbată fără război, și se miră că nobilul lord a vorbit numai de Tratatul de la Versailles. Observația *Universului* e justă, dar totodată și subînțelesurile sunt pline de haz: foaia peștelui tratează pe Churchill ca și cum ar fi declarat că Regele Angliei e singurul Rege din lume și că nu mai era și Stelian Popește.

— Pangal a văzut ieri pe dr. Angelescu „retur” de la Sinaia. În prezența nu numai a lui Pangal, dar și a lui Gruia de la *Adevărul* și a deputatului Florian (persecutorul lui Mirto!), doctorul a afirmat că demisia Guvernului era iminentă. „Îmi pare rău de Tătărescu, e băiat bun, dar a împins lucrurile prea departe.” Pangal crede că Angelescu știa și lucruri pe care nu le spunea, căci prea era sigur de căderea Guvernului. Din anturajul lui Franasovici mi se spune din contră că Guvernul mai stă. Să-l ia dracu mie îmi e indiferent dacă pleacă sau nu, dar să se ho-tărăască odată într-un fel.

Ieri în tren, Inculeț a intervenit pe lângă Titulescu ca să facă pe mediatorul între Guvern și Mihalache pe chestiunea întrunirii de la 14. Titulescu a refuzat însă spunând că nu se amestecă în asemenea chestiuni, mai ales cât timp n-a văzut încă pe Rege. Aceasta i-a povestit-o Angelescu lui Pangal *confidențial*. Guvernul e foarte plictisit pe chestiunea de la 14 noiembrie. Mihalache persistă să aducă lume multă cu toată interdicerea lui Tătărescu. Dinu Brătianu declară că nu aprobă ho-

tărărea lui Tătărescu de a interzice manifestația țărănistă pe care nu o oprește astfel Partidul Liberal, ci Guvernul personal al M. Sale Regelui. Dacă va fi vărsare de sânge (!) răspunderea va cădea prin urmare nu asupra Partidului Liberal ci asupra Regelui.

Goga a răspuns lui Tătărescu că partidul său nu convocase lume la București decât pentru a dovedi că e mai popular (!) decât al lui Mihalache. Că de vreme ce acesta este împiedicat să-și țină întrunirea, nu vede pentru ce ar mai ține-o el și în fine că Partidul Național Creștin ca partid de ordine se supune hotărârilor Guvernului. În realitate, huliganii lui Cuza și ai lui Goga veneau la București pe spezele Guvernului și de vreme ce acesta nu mai da bani, nici huliganii nu mai puteau veni.

Informatorul meu secret pretinde și el că nimic nu s-a schimbat în planul Regelui și că Guvernul nu deschide Camarele. Qui vivra, verra.

— Rezultatul definitiv al plebiscitului în Grecia:

Votanți:	1 527 714
Pentru restaurarea Monarhiei:	1 491 992
Pentru Republică:	32 452
Voturi nule:	3 268

Dintr-o populație totală de 6 milioane și jumătate, un milion de voturi pentru Monarhie, e un succes relativ. Cu atât mai mult că plebiscitul a fost probabil făcut manu militari. Se vede că cei mai mulți din republicani sunt în pușcărie — sau că s-au abținut.

7 noiembrie. — Blumenfeld îmi povestește despre o scrisoare a lui Iorga adresată lui C. Stere după răzcoalele din 1907. Stere în continuarea romanului său autobiografic a ajuns în ultimul volum, care e aproape gata, la epoca acelor răzcoale și cu acest prilej a arătat domnilor de la *Adevărul* o extraordinară scrisoare a lui Iorga adresată „d-lui Stere, prefect de Iași“ scrisoare în care omul cu barbă insultă armata (pe temeiul brutalelor represii), declară că clasele burgheze trebuiesc suprimate, cheamă revoluția care să curețe tot și oferă iubitului prieten pe viață Stere devotamentul său. Ceea ce minuna pe Blumenfeld e că Stere a putut ține această scrisoare 18 ani fără să o publice, cu toate atacurile și cu toate calomniile lui Iorga împotriva lui. Faptul e într-adevăr remarcabil, dar pe mine nu mă miră, căci se încadrează perfect în mentalitatea lui Stere, atât cât o cunosc eu. Scrisoarea va fi publicată în volumul care va apărea, și va face desigur multă vâlvă, deși semnătura lui Iorga va fi înlocuită prin a unui personaj fictiv.

Blumenfeld îmi mai spune — confidențial, dar cu nădejdea că o voi spune mai departe — că în audiența de mâine Mihalache, dacă Regele îi va cere să renunțe la manifestația de la 14 noiembrie, *fără să-i dea vreo asigurare de aducere la Guvern*, va răspunde cam așa: „Sire, eu nu pot să nu mă supun unui ordin al Majestății Voastre. Dar pe de altă parte eu nu mai pot reține partidul meu de la această manifestare de forță. Într-o asemenea situație, nu am decât o singură soluție: îmi voi da demisia din președinția partidului.” Subînțeles: „în locul meu va fi ales Maniu!” M-am mulțumit să ascult pe prietenul meu Scrutator — care mi-a mai servit toate „potenurile” politice în circulație — și m-am abținut să-i dau vreo părere sau vreun aviz (atât aștepta ca să meargă să raporteze tot ce aș fi spus, lui Tătărescu). Aș fi putut să-i spun că dacă Mihalache ar da într-adevăr demisia, ar mai fi și alți eligibili la șefia partidului în afară de Maniu. Mihalache a ieșit din condițiile cerute pentru ocuparea postului.

8 noiembrie. — Legația Sovietelor a sărbătorit ieri — pentru prima oară în București — aniversarea izbucnirii revoluției bolșevice. Ostrovski și d-na Ostrovski au dat o serată la Clubul miliardarilor. Comunismul găzduit în casa capitaliștilor și sărbătorit în frac și decorații, ne arată cât drum au făcut maximaliștii ruși de la Lenin până azi. Știrile venite din Rusia arătau de altminteri de câțva timp că evoluția era în plin: după libertatea comerțului în orașe, am avut de înregistrat acum de curând și împrăștierea individuală a unui însemnat număr de țărani. Lenin trebuie să se fi întors în mormântul său.

10 noiembrie. — Pe ziua de ieri și alaltăieri mare zarvă și mari frământări în cafeneaua politică. Lichelele de la gazete și de la cluburi forfoteau ca în momentele de mare criză. Enervarea cuprinsese pe deasupra lichelelor și sferele politice de obicei mai calme. Nu mai vorbesc de nebuni ca doctorul Lupu care vineri seara urla cât îl ținea gura împotriva tovarășilor săi de partid și se vedea deja șef în locul lui Mihalache. Audiențele lui Mihalache și lui Lupu — a lui Goga n-a tulburat pe nimeni — au fost cauza întregii răscoliri a mocirlei. Nu am încă informații directe asupra celor ce s-au petrecut în cele trei audiențe. După audiența lui Mihalache părea că manifestația de la 14 noiembrie se va încerca cu toată opunerea Guvernului și dezaprobarea Regelui și că Mihalache va demisiona din șefia partidului pentru a face loc lui Maniu și politicii acestuia. De unde furia lui Lupu care spunea cui voia să-l audă că părăsește partidul dacă se alege Maniu șef. După audiența lui Lupu, lucrurile s-au calmat și Delegația Permanentă, sau biroul Partidului Nați-

onal-Țărănesc a publicat un comunicat prin care se anunța amânarea manifestației, iar de demisia lui Mihalache n-a mai fost vorba. E amuzant de constatat că bilanțul zilelor de 8 și 9 se traduce printr-o mulțumire generală: Mihalache, Lupu și Goga se declară încântați de rezultatul audiențelor lor, deși fiecare din ei urmăresc scopuri deosebite și chiar antagoniste, Guvernul se declară mulțumit că a scăpat de încurcătura de la 14 noiembrie și Regele în fine e și mai mulțumit fiindcă și-a bătut joc de toată lumea. Ziarele democrate caută să prezinte înfrângerea lui Mihalache ca o izbândă. *Universul* mai practic se întreabă cine e păcălitul. O vorbă nostimă a lui Potârnică — întrebat aseară cum stau lucrurile în partidul lui, a răspuns: „cam subțire și pe dungă!”

— Mișcarea podgorenilor amenință să fie serioasă. Din cauza enormelor plantări la șes și a anului excepțional de bun, vinul a ajuns să se vândă la Dealul Mare și la Odobești cu 2 și 3 lei *decalitrul*. E ruina a mii de oameni. Joia trecută s-au ținut numai între Ploiești și Focșani mai bine de 40 de întruniri foarte agitate.

— În momentul acesta sosește Pangal cu știrea că Regele a spus lui Mihalache că Guvernul pleacă marți. Pangal afirmă că are știrea aproape direct de la Mihalache și-mi atrage atenția asupra redactării comunicatului țărănesc „față de noua situație politică” care, pusă în legătură cu declarația șefului la Delegație că „manifestația nu mai are nici un scop”, nu poate duce decât la concluzia demisiei iminente a Guvernului. Dacă e așa, și dacă nu succedă Mihalache lui Tătărescu, păcăliți vor fi mulți, și nemulțumiți toți.

11 noiembrie. — Sovietele toarnă apă cu sacaua în vinul lui Lenin. După libertatea comerțului, după împroprietărirea individuală a țăranilor, iată că au creat și o decorație spre a fi distribuită deocamdată numai străinilor. La frac s-au pus, în curând vor ajunge și la decorații, și poate și la titluri de noblețe.

— Vizitat la Dalles o expoziție de orori: machetele concursului pentru monumentele Regilor Carol I și Ferdinand. E una mai urâtă ca cealaltă. Se zvonește totuși că Pamfil Șeicaru împreună cu complicele lui Hahn pun la cale un gheșeft serios cu prilejul ridicării acestor două monumente. Pamfil Șeicaru fiind actualmente persoana gratissima, mă aștept și la asta.

— Blumenfeld-Scrutator a fost azi la mine. Venea să afle ce se petrece, convins că eu le învărtesc toate. Intenția lui reieșea din toată nervozitatea întrebărilor pe care nu le punea. Natural că nu i-am spus nici puținul cât știam. Mi-a povestit însă el, că după audiența lui Mihalache, Regele a chemat pe Tătărescu să-i comunice ce a spus domnului cu cămașa afară din pantaloni. Suveranul ar fi spus lui Mihalache:

1) Că poate să facă 50 de manifestații, nu una, fără să silească pe Rege să-l aducă la Putere;

2) Că el, Regele, nu are nici un angajament cu nimeni în ceea ce privește succesiunea la Guvern, care de altmintreli nu este deschisă;

3) Că el, Mihalache, este unul din oamenii pe care Regele contează pentru ziua de mâine.

Am întrebat pe Blumenfeld dacă Tătărescu era mulțumit. Mi-a mărturisit că nu. Totuși, Blumenfeld m-a asigurat că Tătărescu mai rămâne până după buget. Avea aerul să spună că intervenția lui Titulescu n-a fost străină de împăcarea lucrurilor (ce împăcare?) deși Titulescu sosit miercuri va fi primit de Rege abia azi în audiență.

Din altă parte aflu că, înainte de a pleca la Cluj, Maniu a făcut o vizită lui Mironescu și luând-o pe de departe după obiceiul lui, a sfârșit prin a-l întreba dacă ar primi președinția Partidului Național-Țărănesc în cazul în care aceasta i s-ar oferi. Moș Ghiță a răspuns că e prea obosit și prea ocupat, și că în nici un caz nu ar primi o asemenea sarcină. Maniu a părut încântat de acest răspuns, iar Mironescu n-a priceput tâlcul vizitei lui decât un ceas mai târziu când a venit Mihalache să-i ofere președinția partidului. Această ofertă a lui Mihalache, care a avut loc *după* audiența lui la Rege, este certă, o știm de la unul din băieții lui Mironescu. Ea nu corespunde optimismului lui Blumenfeld cu privire la raporturile dintre Rege și dl. Mihalache.

Suntem în plin Bizanț. Pe lângă toate celelalte Grigore Filipescu mă solicită prin Nicu Ottescu să scriu un articol asupra lui tată-său în numărul festiv al *Epocii* ce va apărea cu prilejul a 50 de ani de la fondarea ei. Am răspuns, tot prin Ottescu că n-am nimic comun cu dl. Grigore Filipescu, și că dacă vrea să figureze și numele meu într-un număr consacrat lui Nicu Filipescu, n-are decât să ia un articol din colecția vechii *Epoci*, în care slavă Domnului am scris destule.

— Poklewski, care a dejunat la mine, îmi confirmă că între Rege și Titulescu există mai mult decât răceală. Poklewski a fost la vânatoare, două zile, cu Regele și cu vărul acestuia Principele de Hohenzollern.

Regele nu făcea decât să-și bată joc, la masă, de pretențiile lui Titulescu, iar Fürstul a spus lui Pok că Titulescu e mai mult un reprezentant al Genevei la București, decât un ministru al României la Geneva. Glumă ieftină pe care maimuțoiul de la Sigmaringen nu și-ar fi permis-o dacă n-ar fi știut că bate în struna Regelui.

După primul dejun, Regele a oferit lui Poklewski o țigară de Havana spunându-i: „Ils viennent de Titulesco, mais ils ne sont pourtant pas mauvais!”

12 noiembrie. — În legătură cu cele de mai sus notez o informație în ziarele de azi-dimineață prin care se aduce la cunoștința publică că Regele n-a putut primi ieri pe dl. Titulescu, fiindcă a consacrat toată ziua Reginei Marioara a Iugoslaviei, sosită în ajun. Ceea ce nu l-a împiedicat însă să primească pe Tătărescu. Titulescu e în București de miercură trecută și până azi marți, Regele nu l-a primit.

— Informatorul meu secret îmi comunică că nimic nu s-a schimbat în planul Regelui. O amânare numai de câteva zile în execuție, din cauza încurcăturii cu audiența lui Mihalache. Regele nu vrea să apară ca un executor al dorințelor acestuia.

— Dr. Gerota și avocatul Vasiliu-Cluj au fost arestați aseară. Aceste arestări nu sunt încă cunoscute în public și nici motivele care le-au determinat. Dr. Gerota a scris acum câteva zile două articole intitulate *Monarhie sau Republică?* și le-a dus lui Stelian Popescu să le publice în *Universul*. Popeștele a refuzat să le publice în gazeta lui, dar la cererea lui Gerota a primit să le imprime în broșură, în contul doctorului. Șpalturile broșurii au fost duse la cenzură, și așa s-a aflat despre toată afacerea. Tot Gerota, împreună cu câțiva prieteni au hotărât să scoată un jurnal românesc la Paris, împotriva Regelui. Vasiliu-Cluj plecase la Paris ca să pună la cale apariția. A fost arestat la graniță, la înapoiere. Mi se spune că unul din articolele lui Gerota se termină cam așa: „Deși sunt bătrân, sper să trăiesc destul pentru a vedea țara scăpată de acest regim de rușine.”

— De necrezut: Cecropide, directorul serviciului comercial de la Telefoane îmi spune că de vineri seara *telefonul prim-ministrului Tătărescu a fost pus sub controlul Siguranței*.

— În legătură cu răceala dintre Rege și Titulescu: Regele a șters ieri din Mesaj pasajul relativ la *sanctiuni* introdus de către ministrul nostru de externe. Informatori serioși îmi spun că comunicatul cu bucluc de sâmbătă al țărâniștilor ar fi fost redactat de Titulescu.

13 noIembrie. — Din cronică Bizașului urmare:

Ieri seară a fost la mine Dinu Cesianu. Amicul intim al Regelui e foarte descurajat. Nu e nimic de făcut cu Carol — Cesianu vorbește — fiindcă n-are nici o voință. *E un veleitar*. Cesianu întrebuințează exact cuvântul întrebuințat de mine în cursul *Memoriilor* mele, pe care bineînțele Cesianu nu le cunoaște. Amicul Regelui dezaprobă tot ce e în jurul Regelui, și aproape tot ce face Regele. Nu mai are încredere. Dar cine are? Părerea lui Cesianu e că *Guvernul Tătărescu va mai dura*. Dar e astăzi plin de contraziceri, căci recunoaște și el că Tătărescu totuși nu mai poate dura. Era să cadă, dar atitudinea obraznică a lui MihaIache l-a consolidat. Nu crede că Regele se gândește să aducă pe țărâniști, dar apoi adaugă: cum să răstoarne pe Tătărescu, dacă țărâniștii se mănâncă între ei? „Goga nu trebuie să fie mulțumit de ultima lui audiență. Păcat că n-ai putut organiza d-ta un front comun cu el și cu alții înainte de fuziunea lui cu Cuza.“ Ecou al stăpânului său, e deșăntat împotriva lui Titulescu. Cu Titulescu lucrurile au stat foarte prost până în ajun. Cesianu crede însă că în audiența lui Titulescu de ieri, toate se vor fi aranjat. Pentru cât timp? Facem împreună bilanțul lui Titulescu punând pe două coloane cât ne-a adus și cât ne-a costat politica lui. Cesianu mă informează răsând că cele 120 milioane pe care Guvernul le-a pus acum o lună la dispoziția ministrului de externe nu i-au ajuns; acum îi mai construiește Tabacovici un vagon nou la Astra-Vagoane. Îmi mai dă vestea că negocierile pentru vânzarea redevențelor de petrol la Paris s-au terminat negativ. Ultimul lui cuvânt a fost: „Regele nu îndrăznește încă să facă Guvernul care trebuie. Dar n-are încotro, va trebui să-l facă. Să nu fie prea târziu. Eu îl docănesc de câte ori îl văd. E gentil cu mine dar nu mă ascultă!“ Am avut impresia că nu mai e confidentul Regelui. Sau dacă mai e, nu spune ce știe.

Un alt sunet de clopot mi-a adus informatorul meu secret care a venit azi de dimineață să-mi spună că nimic nu s-a schimbat în hotărârile(!?) Regelui și că intimii lui nu pricep întârzierea în declarația crizei, și o pun în socoteala dezorientării produse de afacerea Gerota, care, după câte spun dâșii, ascundea un complot împotriva Regelui(?). Se zice că la Gerota s-ar fi găsit o serie de manifeste care trebuiau distribuite și în care se spunea că „Coroana Regilor Carol I și Ferdinand e

prea grea pentru capul lui Carol al II-lea“ și că acesta nu trebuie numai dat la o parte, dar și tras la răspundere. Generalul Rădescu n-a fost încă arestat. Azi-dimineață a fost poliția să-l ridice, dar el a întâmpinat pe polițiști în uniformă de general și cu revolverul în mână. Ar fi tras chiar câteva focuri pe fereastră. N-am nici o confirmare oficială despre această informație care o consemnez aici cum mi s-a dat. Informatorul meu îmi mai spune că generalul Rădescu era hotărât să meargă mâine în incintă, la deschiderea Camerelor și să tragă asupra Regelui. Eu nu cred, dar această informație a fost transmisă și Regelui care desigur o crede, și fiindcă o crede își pierde cumpătul. Din sursă guvernamentală aflu totuși că vrea să oprească procesul ca să evite publicitatea în jurul atâtor „chestiuni“ delicate. Dacă e așa, ar fi o dovadă că i-a mai rămas un grăunte de bun simț în cap. Mi se spune de la Siguranță că în ziarul *l'Humanité* de la Paris și în presa din Viena și din Budapesta au apărut informații relatând că „revoluția e pe punctul de a izbucni în România și că e condusă de profesorul Gerota și de generalul Rădescu, amantul Reginei Maria!!“

Odată cu manuscrisul broșurii sale, d-rul Gerota ar fi trimis lui Etoilin Popește și o scrisoare în care îi spunea în rezumat: „Te rog păstrează cu grijă această scrisoare căci poate va fi utilă la timpul său. Prin ea vin să-ți declar solemn că nu mă voi sinucide și că sănătatea mea este excelentă așa încât nu există nici un motiv să mor de moarte naturală!“ Gerota se temea probabil de vreo arestare, și dovedea prin această teamă un simț al realităților, dar se temea și să fie trimis într-o lume mai bună ceea ce denota o oarecare lipsă de bun simț. Etoilin Popește a fost luat la cercetare de Parchetul militar, doritor să obțină scrisoarea și manuscrisul lui Gerota. Popește om de caracter a refuzat să le dea.

Regele ar fi foarte enervat și de întrunirea Averescu—G. Brătianu care trebuie să aibă loc duminică 17 la Iași. A chemat pe Tătărescu și i-a cerut să ia măsurile necesare ca să nu se mai întâmple ce s-a întâmplat la întrunirea de la Marna (ieșirea lui Fortu). Guvernul a cerut lui Averescu și lui George Brătianu să supună cenzurii discursurile ce se vor pronunța duminică, dându-le termen până sâmbătă seara. Dacă până sâmbătă seara discursurile nu vor fi supuse controlului Guvernului, întrunirea va fi interzisă. Averescu și George Brătianu au răspuns că nu înțeleg să se supună unei cereri ilegale, la Iași nefiind stare de asediu.

14 noiembrie. — Simky Lahovari îmi povestește că generalul Ilaievici a venit să-i comunice „dorința“ Majestății Sale Regelui să nu mai frecventeze pe d-rul Gerota. „E o dorință la care mă pot supune cu

atât mai ușor, cu cât nici nu cunosc pe d-rul Gerota, și nu l-am frecventat mai mult ca pe Papa de la Roma!“ — a fost răspunsul lui Simky. „Ve-deți — a conchis Ilasievici — ce prost e informat Majestatea Sa!“ — „A cui e vina?“ a fost ultimul cuvânt al bănuitei doamne de onoare. Tot dânsa îmi povestește că Regina a fost să viziteze cu Marioara a Serbiei noul Palat și că s-a înapoiat înspăimântată de luxul constatat și de banii care au trebuit să fie aruncați pe fereastră în această întreprindere, tocmai în vremurile în care nu se găsesc sumele necesare pentru hrana bolnavilor în spitale. „Când mă gândesc, zicea Regina, că bietul Nando în vremuri mai bune avea remușcări când cumpăra un vas pentru flori!“ Regina, spune Simky, e complect scârbită de Tătărescu care nu numai că nu spune niciodată *nu* Regelui, dar *acceptă să-i facă toate comisioanele înjositoare pe care un gentleman nu ar accepta niciodată să le ia asupra-și*. Să fie aici secretul permanentizării lui Tătărescu la Guvern?

Biata țară!

— Pare că și Prințul de Hohenzollern, pe care-l credeam curat, e un gheșefer. Lunga lui ședere la Sinaia și în România (e printre noi de aproape două luni) ar fi în legătură cu o importantă comandă de armament pe care a obținut-o pentru trustul german *Rhein-Metall* (firmă care a înlocuit pe Krupp). E prima comandă de armament făcută în Germania, de la război. Informația o am de la Boxshal omul lui Wickers și ginerele lui Știrbei.

17 noiembrie. — Informatorul meu secret, cu încăpățânarea unui catâr vine să-mi spună că nimic nu e schimbat în planul Regelui. Îmi vine să și râd când aud aceste vorbe, dar cine știe de unde sare iepurele în grădinile Bizanțului? Iată raportul de azi al zisului informator: Regele e mai hotărât ca oricând să provoace schimbarea Ministerului. *Are demisia lui Tătărescu în buzunar*; despre aceasta știu numai Inculeț și Franasovici. Întârzierea dării pe față a demisiei Guvernului se datorește nu numai faptului că Regele nu vrea să apară că a cedat presiunii țără-niste (în legătură cu întrunirea de la 14 noiembrie) dar și comenzii de artilerie grea pe care Tătărescu o negociază în condiții avantajoase cu Skoda. Francezii ne-au cerut marea cu sarea pentru aceeași comandă și Tătărescu (Regele spune de el: „Tătărescu are toate cusururile dar știe să se tocmească“) e pe cale să obțină condiții neașteptate de la cehoslovaci. Că schimbarea Guvernului e o chestiune de zile, poate o săptămână-două, o dovedește, adaugă informatorul meu, și tonul Mesajului în care fraza cu „încrederea în Guvernul meu“ a fost scoasă și tonul

discursurilor lui Tătărescu și lui Dinu Brătianu la consfătuirea majorităților. De asemenea și luarea de vacanță a Parlamentului, pe 10 zile, înainte de începerea discuției la Adresă, e în legătură cu așteptata criză. Regele ar fi promis lui Tătărescu, în schimbul maleabilității lui, să-l susțină în lupta pe care o va începe pentru șefia partidului. Onorabilul meu informator încheie cu afirmarea că situația lui Titulescu e mai rea ca oricând. Regele a refuzat să pună o singură vorbă în Mesaj despre Soviete, asupra cărora Titulescu pregătise o întreagă tartină și a vorbit despre vechile alianțe, aluzie vădită la Polonia.

— Bacher, faimosul Bacher¹, a fost la mine. Vede zilnic pe Lupeasca, ce are încredere în el. Îmi spune că Regele e azi în mâna lui Urdăreanu(?). Dacă influența de pe vremuri a lui Puiu Dumitrescu ar fi însemnată cu 5, influența de azi a lui Urdăreanu ar trebui însemnată cu 105. Teoria politică a lui Urdăreanu ar fi următoarea: Guvernul să alterneze între cele două partide Național-Liberal și Național-Țărănist, dar Regele să mai aibă un al treilea partid (Goga-Vaida) cu care să amenințe după nevoie pe fiecare din partidele de guvernământ, ca să facă din ele ce vrea. După cum se vede, junele Murdăreanu e un Machiavel pescuit în lăturile cabinetelor de toaletă.

— Afacerea Gerota stă pe loc. Pare că până la urmă n-a rămas arestat decât Gerota, fiindcă s-au găsit la el colecții întregi de manifeste împotriva Regelui. Gerota, care are vocația martirajului, e încântat că e arestat, vrea să fie judecat și condamnat. Deocamdată, Senatul Universitar întrunit ca să-l suspende, a refuzat să ia orice măsură, deși rectorul Ghiorghiu a declarat profesorilor că suspendarea lui Gerota ar fi dorită nu numai de Guvern dar și de Rege. Societatea Studenților în Medicină din București a publicat un manifest (semnat de președintele ei Șerban Milcoveanu) care se termină astfel:

„Loviturile lașe ale dușmanilor nu trebuie să cadă pe trupul istovit de muncă și mutilat de știință(?) al profesorului Gerota, care trebuie redat bolnavilor și studenților săi.

Cerem ca aceste lovituri să cadă asupra noastră, tineret universitar naționalist, legat de viață numai prin dorința de a salva și întări *Credința, Neamul, Patria și Regele*“.

¹ A se pronunța: Bașé!

E oarecare contradicție între acest sfârșit de manifest și colecția de tracte a lui Gerota. Dar nu face nimic, entuziasmul tineretului nu se încurcă cu fleacuri!

Pe de altă parte *Centrul Studențesc* împarte o foaie pe care o reproduc aici și ca document istoric și ca o mostră de stil — mărturie vie a mentalității tinerimii studioase din anul mântuirii 1935:

„Colegi

Studenți români din Capitală,

Astăzi dimineață a apărut-pe străzile Capitalei lipit (sic) cu o *abundență uimitoare, o infecție* de manifest alcătuit și plătit de niște canalii ale poliției secrete și *iscălit: Blocul Studențimii Române!*

Aceste afișe infame ne aduc la cunoștință înfiorătoarea veste, că profesorul savant al Universității noastre, dr. Gerota, a fost arestat. La adresa lui sunt aruncate următoarele epitete: «ticălosul», «nemernicul», «trădătorul», «inconștienul».

Considerăm atitudinea acestora care iscălesc *Blocul Studențimii Române* ca o provocare fără precedent, care dacă nu ar primi un răspuns din partea noastră, ne-am pierde în fața țării dreptul de a ne numi studenți români.

Voi, autori ai infectului manifest, mai bine ați fi iscălit fațiș:

Poliția Lupeștii,

decât să uzați de numele și de onoarea noastră.

Ia să vă băgați mințile în cap, căci ne-am săturat de toți «stejarii» voștri, la umbra cărora roiți ca viermii, făcându-vă afacerile pe spatele încovoiat și supt al țării.

Studenți români,

Se apropie marea bătălie.

Alături de profesorul nostru, cu toții într-un front de neînvinși!

Sperăm că în această luptă se vor lămurii toate.

Noi, tineretul universitar al acestei țări ne simțim în stare și ne luăm răspunderea acestei lămuriri.

Traian Cotigă, Președintele Uniunii Naționale a
Studenților Creștini Români

George Furdui, Președintele Centrului Studențesc
București

Alexandru Cantacuzino, Directorul Departamentu-
lui Afacerilor Străine (sic)

Ion Antoniu, Vicepreședintele Centrului Studen-
țesc București

Iordache Spănu, Secretarul General al Centrului
Studențesc București

Tănase Rădulescu, Casierul Centrului Studențesc
București

Gheorghe Istrati, Consilier în U. N. S. C. R.“

Dacă se ajunge la proces va fi mare scandal.

Toți din Garda de Fier

(
)
(
)
)
(
)
)
(

18 noiembrie. — Ziarele din Sărindar publică știrea că Constantin Stere a împlinit 70 ani, i-am telegrafia că deși nu pot crede că a împlinit deja atâția ani, îi urez încă mulți înainte. Stere îmi răspunde: „Regret că de data asta scepticismul d-tale nu e justificat. Mă bucur că n-am nevoie de scepticism ca să te cred tânăr.“

— Ieri a venit de la Paris vestea că a murit acolo Trandafir Djuvara. Era bătrân și slăbit. A fost primul meu șef în diplomatie, la Constanti-nopol, în 1898.

— Blumenfeld a dat năvală peste mine. Tremură de frica unui Guvern Goga, sau Goga-Vaida. I-a băgat până și Titulescu în cap — ce plan o fi urmărind cutra de Titulescu acreditând acest zvon? — că „toate sunt aranjate“ și că, după Tătărescu, vine Goga. L-am lăsat și eu să creadă că un Guvern naționalist (citește antisemit) nu e deloc exclus, că dacă cumva totuși Regele s-ar trezi să facă un Guvern ca lumea, fie și în al 13-lea ceas, democrația din Sărindar să fie mulțumită că a *evitat* pe Goga-Cuza, și să nu atace pe cei care vor pune într-adevăr acestora mâna în păr.

Același Blumenfeld pretinde că Titulescu e încântat de atitudinea mea față de el (se mulțumește cu puțin) și că voiește să mă vadă. Tot el îmi aduce vestea că dr. Gerota a fost pus în libertate. Atunci de ce l-au arestat? Traian Alexandrescu îmi spunea azi-dimineață că *mai bine de o mie de avocați* vor să se înscrie ca apărători în procesul lui Gerota.

19 noiembrie. — M-am gândit ce interes putea avea Titulescu să povestească bazaconii lui Blumenfeld (Guvern Goga)? Nu găsesc decât următoarele explicații: 1) Regele nu mai are nici o încredere în Titulescu, și de teamă ca acesta să nu-i saboteze soluția lui (Mironescu-Argetoianu) îl pune pe o pistă falsă, pista Goga. În acest caz Titulescu a fost sincer cu Blumenfeld. 2) Explicația diametral opusă celei dintâi: Regele are încredere în Titulescu, l-a pus în curent cu planurile lui, și Titulescu vorbește de un Guvern Goga pentru a îndepărta atenția — și prin urmare vrăjmășia — de la formula Regelui. 3) Titulescu nu se preocupă de formulele Regelui ci numai de situația lui. Simte că Regele, ca și lumea politică s-au săturat de palinodiile sale, și-și pregătește o retragere onorabilă cu perfidia care-l caracterizează, lăsând să se înțeleagă că Regele evoluează spre o politică germanofilă (planul unui Guvern Goga-Vaida...), politică pe care el nu o poate sluji. Și așa ar explica Europei o eventuală absență din viitorul Guvern...

20 noiembrie. — Traian Cotigă, președintele Centrului Studențesc a fost ieri la mine; am stat mult de vorbă. E un băiat cuminte dacă faptele lui se împacă cu ce spune! L-am întrebat cum se face că studenții gardiști (Centrul Studențesc) s-au solidarizat cu Gerota care s-a ridicat de-a dreptul împotriva Regelui; știam Garda de Fier nu numai monarhistă dar chiar Carlistă. Mi-a explicat pe lung că în Garda de Fier starea sufletească s-a schimbat mult în ultimii doi ani. Persecuțiile continue, bătăile și arestările poliției, toate apelurile adresate Sus fără nici un rezultat, încurajarea mișcărilor artificiale în tineret, ca străjerismul și alte bazaconii inventate de generalul Manolescu și plătite de poliție — au slăbit mult simpatiile tineretului gardist față de Rege. „Înțeleg, spunea onor. Cotigă, să suferim pentru Monarhie într-o Republică, dar să purtăm crucea crezului nostru tocmai sub un regim bazat pe acest crez, e prea mult.“

Ca o ilustrație a celor ce mi-a spus Cotigă, aflu acum că ieri seară, la o întrunire a studenților, s-au prezentat generalii Dragu și Rădescu, Marin Ștefănescu (profesorul) și alții cerând băieților să manifesteze pentru eliberarea lui Gerota (care contrariu știrilor de alaltăieri n-a fost pus în libertate). A venit peste ei poliția și a operat, după o învălmășeală, mai multe arestări, printre care cei doi generali și profesorul. Vreo 200 de studenți au pândit pe Rege la înapoierea lui de la Cotroceni și l-au huiduit. Unde sunt frumoasele zile de la Aranjuez?

— Arcizewski povestește că a văzut lung pe Titulescu. Recriminări asupra trecutului, propuneri de a găsi un teren propice pentru reluarea bunelor relații. Impresia lui Arcizewski e că Titulescu „est dégonflé“. Nu mai vorbește de sus ca mai înainte. Pe de altă parte ministrul Poloniei îmi spune confidențial că și Beck „est dégonflé“. De la moartea lui Pilsudski nu mai dispune de autoritatea pe care i-o da numai faptul că era „omul mareșalului“. Asa încât, după Arcizewski, tensiunea dintre România și Polonia datorită antipatiei celor doi miniștri ar putea să dispară odată cu aceștia. Între alte amenințări Titulescu a spus lui Arcizewski, acuzându-l că se amestecă în politica noastră internă: „N'est-ce pas vous qui avez arrangé avec Argetoyano, le Ministère Averesco, l'année dernière ?“ Putoarea! Arcizewski s-a uitat lung la Titulescu: „Monsieur le ministre, est-ce que vous plaisantez ou vous parlez sérieusement?“ — „Mais, je plaisante, je plaisante“, a răspuns jenat scopitul.

21 noieembrie. — După audiența de ieri a lui Tătărescu la Rege, au fost puși în libertate nu numai generalii Rădescu și Dragu, prof. Marin Ștefănescu arestați alaltăieri, dar și profesorul Gerota.

— De Monzie, personaj secundar din vicleimul politic francez, a venit la București să facă o conferință. Titulescu și toată șleahta de recla-magii cu dr. Lupu și Stelian Popește în frunte se întrec în platitudini fa-ță de acest bolșevic de ieri devenit azi filo-fascist. Eu nu confund pe un Monzie cu Franța, și mă abțin de la toate ridicolele manifestații puse la cale zilele acestea.

22 noieembrie. — Comunitate de simțiri italo-abisinieni: pe toate zidurile Italiei se afișează cuvintele „me ne frego!” (pe franțuzește *je m'en fiche*) iar în Abisinia pe unde se poate: „el hahom bere!” trei vor-be care au același sens ca cele italiene. Numai că italienii se referă la *sanctiuni*, pe când abisinienii la război și asta e mai greu de priceput.

Se povestește că soldații Negusului, care umblă după cum se știe desculți, sunt înarmați fiecare cu câte o pușcă și un mic clește — cleș-tele pentru a-și trage cuiele din talpă, de-a lungul drumului!

— Când escrocii devin pătimiși merg și la pagubă. Mic Catargi a fost dată afară de Hefter de la *Le Moment* și iată cum explică dânsa eve-nimentul: Titulescu a chemat-o într-o zi (sunt mari prieteni) și i-a alini-at 200 mii lei pentru gazetă. Mic a dus banii lui Hefter mulțumindu-se cu comisionul obișnuit. Hefter a înjurat-o spunând că ziarul lui nu e de vânzare, a refuzat banii, și a concediat-o pe simandicoasa lui colabora-toare. Ceea ce aceasta nu spune e că n-a restituit banii lui Titulescu cum ceruse Hefter, că a mai făcut o vizită interesată lui Savel Rădules-cu, subsecretarul lui Titulescu și că numai după aceasta a fost eliminată din redacția ziarului. Oare nu știa ea că Hefter a pus milioane la bătaie cu *Le Moment* numai ca să distrugă pe Titulescu?

23 noieembrie. — Nevastă-mea îmi povestește minuni despre casa care abia a terminat-o Sandi Scanavi „șambelanul” Reginei Elisabeta, în parcul Filipescu. Eu am văzut-o numai pe dinafară, și mi-a plăcut mult. E o casă de țară în stil spaniol, cu reminiscențe din Renașterea ita-liană, totul estetizat după ultimele rețete de la Londra. Dar adevărata mi-nune e înăuntru, unde bunul gust, fericita întocmire a distribuției și con-fortul își dau mâna. Pare a fi cea mai frumoasă casă din București. Ga-fencu, Tilea și alți miliardari de peste noapte sunt bătuți. Și când mă gândesc că l-am văzut pe Scanavi sosit de la Rostov la Iași cu cămașa

în spinare, fugit de frica bolșevicilor și întreținut de cumnatu-său George Negroponte îmi vine cam nu știu cum să constat astăzi că Negroponte a pierdut tot și nu mai are nimic, iar că Scanavi e multimilionar.

25 noieembrie. — Ședință solemnă, ieri, la Biblioteca Brătianu. Se comemora a 8-a aniversare de la moartea lui Ionel Brătianu. Cum trece timpul! Cu acest prilej biblioteca a fost în fine deschisă publicului, care va putea folosi în toate zilele de lucru sala de lectură, dar numai în baza unei cărți de intrare. Nu fusesem de un an pe acolo și am fost minunat de câte a făcut Eliza Brătianu în acest an. În salonul ei, de-a lungul pereților a instalat dulapuri frumoase de stejar în care sunt expuse achizițiile noi. A cumpărat și cumpără întruna cărți rare privitoare la Istoria noastră. E o pasionată, și trăiește numai pentru biblioteca ei.

După ședință ne-am întrunit, foștii colaboratori ai lui Ion I.C. Brătianu, în biroul lui și am aprobat ridicarea monumentului proiectat de Eliza Brătianu în grădina bibliotecii care va transforma într-un square deschis spre strada Victor Emanuel. Statuia lui Brătianu, simplă (Brătianu într-un fotel, meditănd) va fi executată de Mestrovic, iugoslavul.

26 noieembrie. — Aflu prin dr. Angelescu ministrul instrucțiunii, că Titulescu a raportat Consiliului de Miniștri informația că Germania a livrat Ungariei 200 de avioane și 200 tunuri grele. Poate să fie adevărat, poate să fie și o presiune din partea lui Titulescu în favoarea pactului de ajutor mutual cu Rusia.

— Nae Ionescu, care se întoarce din Germania, povestește că nemții sunt înarmați până în dinți, că au toate contingentele de la război până azi instruite și 42 000 de piloți aviatori. Șomajul nu se mai simte, sărăcia nu e mai mare ca aiurea, dimpotrivă. Lumea e mulțumită și plină de încredere în Hitler. Anschluss-ul se va face probabil la primăvară, cel mai târziu în 1937. Germania se așteaptă la un război de pe urma anexiunii Austriei, și e pregătită să-l facă. De Monzie spunea și el, celor care-l ascultau, că Franța va declara imediat războiul dacă Germania pășește la Anschluss. După cum se vede, toți domnii aceștia sunt belicoși: din fericire războiul nu depinde nici de Nae Ionescu, nici de Monzie, nici chiar de Titulescu.

— Nae a povestit lui Pangal despre schimbarea sufletească în Garda de Fier, confirmându-i ce mi-a spus mie Cotigă. Tineretul se îndepărtează pe zi ce trece de Rege. Sărbătorirea lui Gerota, la deschiderea cursului său ieri, sărbătorire la care au luat parte peste o mie de studenți, e

simptomatică. Regele, adaugă Nae, nu mai vede și nu mai aude decât prin Urdăreanu. Până și Gavrilă Marinescu nu mai e primit direct de Suveran, și-și face raportul zilnic factorului constituțional Murdăreanu.

— Ieri au reînceput ședințele la Cameră. S-a citit proiectul de Adresă de către raportorul Asnavorian. Tot ieri trebuia să înceapă discuția modificării Regulamentului Adunării. După ce, de trei zile, președintele Săveanu ne-a anunțat evenimentul și ne-a cerut concursul — Guvernul a renunțat la orice modificare, ca inoportună. Cât șir în hotărârile acestui nenorocit Guvern Tătărescu! În chestiunea comerțului de devize același lucru; câți miniștri atâtea păreri. Azi a apărut jurnalul Consiliului care fixează un nou regim valutar; tot azi a apărut în *Universul* un interviu al lui Dinu Brătianu, în care șeful partidului ia poziție, pe chestiunea valutară, împotriva șefului Guvernului. Și o asemenea porcărie de Minister e singurul de la suirea Regelui Carol pe Tron, care durează!

27 noiembrie. — Mi se aduce o circulară a Partidului „Totul pentru Țară”. Interesant e că nu e semnată de generalul Zizi Cantacuzino, șeful nominal al partidului, ci de Zelea Codreanu. Circulara e relativă la atitudinea ce trebuie să ia „lumea legionară” cu privire la ziarul *Porunca Vremii*. Zelea Codreanu recomandă partizanilor săi să citească ziarul dar să primească *cu rezervă* cele scrise în el, fiindcă afară de Dragoș Protopopescu oamenii de la *Porunca Vremii* sunt prea noi adepți ai ideologiei gardiste și unii din ei par chiar a fi inspirați de Ministerul de Interne. Apoi — și aci e tot interesul acestei circulare — Căpitanul scrie textual: „Am observat (în *Porunca Vremii*) atacuri neconținute la adresa d-lui Iuliu Maniu. Într-unul din numere se cerea chiar *arestarea* tuturor maniștilor, aducându-li-se acuzația destul de perfidă că atacă Monarhia.

Pentru respectul adevărului, însă, să se știe de toți că domnul (sic) Maniu, atacă nu pe Rege, ci vâscul din jurul Său, care omoară pe Rege și nimicește Monarhia Românească.

M-am simțit umilit, când pe pagina I eram lăudat eu sau noi, iar pe ultima insultat dl. Iuliu Maniu.

Omul acesta pe drept cuvânt poate să ne fiarbă și pe noi în aceeași oală în care fierbe *Porunca Vremii*. Domnul Iuliu Maniu ne este adversar, dar după dogma legionară nu ne este permis a ne purta fără onoare cu nici un adversar. Cum se poartă sau se va purta el cu noi, e treaba lui.”

Aceste circulare sunt strict confidențiale și nu sunt destinate publicității. Cele reproduse mai sus arată o serioasă evoluție a Gărzii de

Fier spre programul lui Maniu, și o îndepărtare de Rege și de anturajul său. Ele confirmă cele notate aici cu prilejul vizitei lui Cotigă și cele spuse lui Pangal de Nae Ionescu, care întrebă despre progresele propagandei Gărzii în Ardeal, i-a răspuns: „Tot ce merge cu Maniu merge și cu noi“.

30 noiembrie. — Ieri s-a citit în Cameră, de Goga și în Senat de Ioanițescu, actul de constituire al frontului parlamentar național, compus din reprezentanții celor două grupări: Partidul Național-Creștin și Frontul Românesc. În prealabil se citise în Cameră de către Gh. Cuza, fiul lui A.C., actul de fuziune între Partidul Național Agrar (Goga) și L.A.N.C. (Cuza), fuziune efectuată deja de câteva luni.

Actul de constituire al frontului parlamentar național are cusurul — pentru Vaida — că intră în prea multe puncte programatice, stabilite toate — din nefericire tot pentru Vaida — în conformitate cu programul lui Goga. Când a fuzionat Goga cu Vaida s-a ars Goga și a câștigat Cuza. De pe urma frontului, *fie și numai parlamentar*, încheiat între cele două grupări naționaliste, câștigă Goga și se arde Vaida.

Îmi aduc aminte de declarațiile făcute de Vaida în biroul meu, cum îmi spunea el că pentru nimic în lume n-ar putea lucra cu Goga fiindcă s-ar colora ca extremist în revendicările naționaliste, ceea ce nu vrea, și câte altele (notate în aceste însemnări). N-au trecut de atunci decât câteva luni și iată-l în brațele lui Goga, ale unui Goga și mai extremist decât era, căci a căzut și el în brațele lui Cuza. Explicația? Sau Vaida e zaharisit și nu mai știe ce spune și ce face, sau e o simplă jucărie în mâinile unor lichele ca D.R. Ioanițescu și Tilea. Știu precis că oamenii serioși din jurul lui Vaida sunt foarte nemulțumiți.

— La Curtea de Casație a început procesul generalului Cihoski, fostul ministru de război (Skoda). Alaltăieri a depus mareșalul Prezan care a declarat că în 1930 situația era extrem de îngrijorătoare, că eram pe punctul de a fi atacați de Soviete (se vede că mareșalul suferă de halucinații) și că țara trebuia înarmată cu orice preț și repede. Nu găsește prin urmare nici o vină generalului Cihoski, ci acelor care au sistat comanda încât s-au pierdut 4 ani pentru înarmarea țării¹. „Să ne ferească Dumnezeu, a spus mareșalul, ca evenimentele să ne surprindă!“ Și ca încheiere Prezandramă a adăugat: „Parcă o mână diabolică ne-a oprit, ne-a întârziat“.

¹ Țara lui Hübsch are norocul lui Schröder, căci nimeni n-a atacat-o și acum poate comanda material mai bun și mai ieftin ca în 1930. Dacă s-ar fi înarmat în 1930 acum armamentul ei ar fi demodat.

Universul de azi publică un articol perfid pentru a comenta această ultimă declarație.

Cel care a fost acuzat în cursul dezbaterilor afacerii Skoda la Cameră că a sistat comenzile din 1930, a fost generalul Amza. Toată lumea știe că Amza a fost în această privință executorul ordinelor Regelui, care l-a băgat în Ministerul Iorga numai ca să zădărnicească contractele Skoda pe care el, Regele, le socotea — cu drept cuvânt — oneroase Statului. *Universul*, fără să numească pe Rege (Cenzura veghează) învârtte comentariile în așa mod încât „mâna diabolică“ nu numai în afacerea Skoda, dar în toate celelalte, apare ca mâna Regelui; mai mult, ziarul lui Popește dă să se înțeleagă că și mareșalul Prezan a făcut aluzie tot la Rege, ceea ce e evident exclus. După cum se vede cercul de simpatii se tot lărgește în jurul Majestății Sale...

— Dejunat ieri cu Amin-Fuad numit însărcinat cu afaceri al Egiptului și sosit de două zile. L-am cunoscut iarna trecută la Cairo și numele lui se află însemnat în Amintirile mele. Era șeful protocolului la Ministerul de Externe și mai ales unul din proprietarii minunatelor palate pe jumătate ruinate din preajma Nilometrului. Amin-Fuad trebuie să fie nebun — deși n-are aerul —, altfel nu ar fi încântat că a părăsit Cairo ca să vină la București! Îmi povestește că pregătirile militare pe care englezii le-au făcut în Egipt sunt extraordinare. Întregul țărm al mării, de la fruntaria Libiei și până la Port-Said a fost fortificat, s-au săpat tranșee și s-au instalat în forturi tunuri grele de 150 și 305. În deltă și de-a lungul Nilului s-au instalat 6 baze aeriene noi înzestrate cu tot dichisul modern. Englezii ar avea 2 200 avioane în Egipt. Evident Amin-Fuad exagerează sau se înșală, căci nu pot fi atâtea. Efortul făcut de englezi în Egipt este însă cert, și pare a tinde mai departe decât la simple măsuri de apărare împotriva italienilor; pare a urmări restabilirea dominației britanice în Mediterană, dominație pe care ultimele evenimente au dovedit-o iluzorie.

— În Grecia, bietul Rege George se zbate între intrigile și ambițiile grecoteilor care l-au chemat și ura venizeliștilor. Dacă pornește cu stângul e pierdut. Zilele acestea se va vedea dacă poate face ceva, cu prilejul constituirii noului Guvern.

— Ministerul Laval a obținut două voturi de încredere, la două zile distanță, unul asupra priorității discuțiilor financiare, cerută de el, altul asupra politicii financiare a Guvernului însuși. Mai rămâne un hop de

sărit săptămâna ce vine — hopul discuțiilor asupra dizolvării ligilor de dreapta.

3 decembrie. — Titulescu a fost azi la mine. E un acrobat fără pereche. Față de ostilitatea opiniei noastre publice, nu numai că a dat înapoi cu chestiunea pactului cu Rusia, dar a răsturnat toate, câte au fost și câte sunt, ca să iasă tot el pe deasupra basma curată. După ultima lui versiune *n-a fost niciodată vorba de autorizarea muscalilor să treacă prin România*. „Când am întrebat astă-vară pe Litvinov de ce n-am încheia și noi un pact de asistență — fără nici o clauză de trecere prin teritoriul nostru — muscalul m-a întrebat dacă semnând noi pactul, și Franța, într-un caz dat n-ar veni în ajutorul Rusiei, am veni noi? I-am răspuns: firește că nu, cum să mă pomenesc eu într-un lagăr și Franța în altul! Pactul de asistență pe care-l propuneam eu era numai un corolar, o urmare a pactului franco-rus, și nu trebuia să joace decât ca o anexă a acestuia. Litvinov mi-a spus atunci că era mai bine să așteptăm ratificarea pactului franco-rus. L-am întrebat dacă nu era dispus să încheiem pactul nostru, *cu rezerva ratificării celui francez*. N-a vrut. Atât de zoriți au fost rușii să obțină dreptul de a trece cu forțele lor prin țara noastră, drept pe care nu l-au cerut niciodată! Acum în urmă la Geneva, vorbind cu el de acuzațiile care mi se aduceau în țară, mi-a întins o hartă pe masă și mi-a demonstrat că rușii ar trebui să fie nebuni, într-un caz de conflict cu Germania să întindă un maț de trupe până la Praga(!), la o enormă distanță de bazele lor, trecând printr-o țară ca România fără drumuri de fier nici șosele în direcția unui asemenea curent de mișcări. În cazul unui conflict cu Germania, Rusia trebuie să socotească două ipoteze: sau Polonia merge cu ea sau contra ei. În primul caz forțele rusești se vor uni cu cele poloneze și vor ataca Germania prin Polonia — în al doilea caz, armata rusă va aștepta pe inamic pe pozițiile ei, căci soldații ruși se vor bate mult mai bine ca să-și apere țara, și tactica lui Kutuzov mai e valabilă azi. Tot ce ar putea face Rusia pentru Cehoslovacia, dacă ar fi atacați de nemți, ar fi să le trimită avioane — dar pentru aceasta nu au nevoie de nici un pact cu noi. Francezii vor ratifica pactul de asistență cu rușii. Dar Litvinov se lasă greu cu noi, acum. Eu aș vrea să încheiem și noi un pact cu ei, nu că am cine știe ce încredere într-un asemenea pact, dar tot e mai bun ca nimic. I-am spus lui Litvinov, că de negociat l-am negocia repede, va fi identic cu cel francez — pe care tot eu l-am negociat¹ — cu o singură deosebire: al francezilor e numai contra nemților, eu nu primesc contra unui singur,

¹ Dovadă de megalomanie!

pactele mele nu pot fi îndreptate împotriva cuiva, ele trebuie să fie o asigurare *împotriva pericolului de agresiune*, prin urmare trebuie să joace *împotriva tuturor*, oricare ar fi agresorul. Nu vreau pact împotriva Germaniei! Dacă aş încheia unul cu Rusia, m-aş duce apoi la Berlin şi aş propune să închei şi cu dânsa un pact de asistenţă, tot împotriva tuturor, şi în aceşti toţi ar intra şi Rusia, dacă ne-ar ataca!“

Titulescu îmi mărturiseşte apoi că nu ştie ce să facă cu Camera. Ar vrea să meargă să răspundă lui Brătianu (Gh.) care e sincer dar naiv şi s-a făcut instrumentul Poloniei, dar e frică fiindcă nu poate spune tot. Poate vorbi de trecut, dar nu de viitor. Dar totuşi trebuie să vorbească fiindcă nu poate rămâne cu acuzarea care i s-a adus.

Nu ştie ce să facă cu Geneva, dacă să se ducă sau nu la 12 decembrie acolo. „Bieţii italieni! Sunt nişte copii, mă! Eu îi iubesc şi am făcut la Geneva tot ce am putut pentru ei. Laval n-a făcut nimic pentru ei în comparaţie cu ce am făcut eu¹, fiindcă el nu pricepe nimic. Îşi bătea joc de sancţiunile economice! Italienii nu vor putea să exporte gorgonzola şi Chianti zicea el, şi atâta tot! Nu-şi da seamă de gravitatea situaţiei, fiindcă nu cunoaşte nimic. Nici Mussolini! Am citit telegrama disperată de la Roma prin care Ducele implora pe Laval să-i evite sancţiunile militare şi primea, parcă cu indiferenţă, pe cele economice! Eu le-am spus că sancţiunile economice vor fi mai teribile decât ar fi putut, poate, să fie cele militare, fiindcă acţiunea lor era mai sigură. N-au vrut să mă creadă².

E mai mult ca sigur că embargo-ul asupra petrolului se va înfiinţa. Telegramele pe care le-am primit de la Davila nu lasă nici o îndoială asupra hotărârii Americii, iar Comnen îmi telegrafiază de la Berlin că hotărârea Americii a făcut o adâncă impresie asupra Guvernului german. Se va înfiinţa, dar nu ar fi nevoie. Italia nu mai poate cumpăra petrol, fiindcă nu mai are cu ce. Liretta, nu o mai vrea nimeni — dacă şi noi am ajuns creditorii pentru sute de milioane de lirete! — iar deize nu mai au. Au fost la mine timp de patru ceasuri Sola, cei de la Finanţe şi cei de la Industrie. Noi am vrea să le vindem cât de mult petrol cât mai e vreme. Vom fi cei din urmă care vom sista trimerile de petrol în Italia, dar dacă toată lumea va primi această înăsprire a sancţiunilor, va trebui să o primim şi noi. Cât mai putem, să le dăm. Ştii ce condiţii de plată ne-au oferit: o treime în deize libere, o treime în camioane Fiat (transportate prin Viena unde s-ar camufla în austriace) şi ultima trei-

¹ Altă dovadă de megalomanie.

² O a treia dovadă de megalomanie.

me garantată cu blocuri aur depuse la Roma (marcate cu pecetea noastră) dar lichidată în lire italiene după expirarea războiului (aceasta este metoda generală pe care au adoptat-o pentru utilizarea aurului adunat prin contribuțiile particulare). Cu toată bunăvoința, cum să primim? *Mă, îmi pare rău de italieni și de Mussolini dar se curăță.* Să știi că tot ce spune de englezi, de politica lor împotriva italienilor, de frica lor de o amenințare viitoare împotriva Sudanului, e fals. *În realitate Guvernul englez face o repetiție cu Societatea Națiunilor spre a se asigura de funcționarea ei.* Frica Guvernului englez e una singură: Hitler și Germania. Poporul englez are simpatii pentru nemți, Familia Regală nu mai vorbesc, Guvernul însă n-are nici o simpatie pentru actualul regim german și se teme de el. *Îmi pare rău de italieni, dar să știi că dacă Societatea Națiunilor câștigă partida avem pace timp de o generație, cel puțin“.*

Vorbind de reurcarea Regelui George pe Tronul Greciei, Titulescu îmi povestește că în iunie a stat într-o zi de la ora 2 la ora 7 de vorbă cu el la Brown's hotel — iar a doua zi a avut o lungă conversație cu Principesa Elena. Încep să pricep pentru ce Regele nostru nu-l mai iubește pe amicul Titulescu. Regele George i-ar fi spus mult bine de mine. Să n-o afle Regele Carol!

Înainte de a mă părăsi, Titulescu ca să-mi dovedească dragostea lui pentru italieni, îmi povestește că după ce a aflat că strada Romania din Roma a fost botezată Austro-Ungaria (?)¹ Guvernul nostru voia să schimbe în Matteoti numele străzii Mussolini, și că numai el a împiedicat prostia.

6 decembrie. — Legația Italiei a dezmințit ieri, printr-un comunicat, știrea publicată despre schimbarea numelui străzii „Romania“ din Roma.

Ziua de ieri a fost o zi de mare tevatură, dar nu din cauza asta. Pe la ora 2 a venit Șoneriu la mine să-mi anunțe demisia Guvernului. Venea de la Franasovici, unde telefoanele zbârnăiau și toată lumea pierduse capul. Cauza: un memoriu al lui Dinu Brătianu, remis ieri dimineață Majestății Sale Regelui și intitulat: *De ce nu mai pot avea încredere în dl. Tătărescu.* De la deschiderea Camerelor, Dinu își pregătea bomba. La consfătuirea de la el acasă, la care au participat, acum 10 zile toți membrii Guvernului s-au putut constata deja divergențele dintre ambele tabere. Cei din jurul lui Dinu au înțeles campania în ultimele

¹ La Roma s-au schimbat numele la toate străzile care purtau pe al țărilor sanct-niste, sau pe al capitalelor. Cea mai nostimă schimbare a fost aceea din *viale della Marna*, în *viale degli Italiani della Marna*!

zile. Alaltăieri, Bébé Brătianu și Cipăianu făceau propagandă în culoarele Camerei, împotriva lui Tătărescu, în ochii tuturor: „până acum am stat cu acul în mână și am cusut; de acum înainte iau și eu cuțitul și spintec“. Amicii lui Tătărescu, pe de altă parte, spuneau cui voia să audă, „că nu mai merge așa“ și că vor începe ei ofensiva cerând alegerea lui Guță ca vicepreședinte al partidului, și în plus, înființarea unui comitet de direcție pe lângă Brătianu, comitet compus bineînțeles din prietenii lor. Așa stau taberele, față în față, când iată că nenea Dinu și-a aruncat bomba. Memoriul lui, din care a trimis un exemplar și lui Tătărescu, dă trei motive pentru care șeful retrage Guvernului încrederea sa: 1) politica economică și valutară, 2) soluțiile sau mai bine zis lipsa de soluții date problemei armamentului, 3) antagonismul între doctrina și programul liberal pe de o parte și anumite legiferări și proiecte de legiferări pe de alta (starea de asediu, cenzura, legea presei etc.)

Tătărescu a încercat să pareze lovitura și a cerut să vadă pe Rege. Acesta a răspuns că nu-l poate primi. Până la demisie nu era decât un pas. Pentru nimic în lume n-ar fi vrut Tătărescu să apară ca dat afară de Dinu Brătianu. De aci afolarea. Totuși, la amiază Guvernul era căzut. L-a salvat după-amiază Franasovici, pe care Regele l-a primit și care a izbutit să scape miza. Tătărescu convocase majoritățile la ora 6 la Președinție — pentru toate eventualitățile. În loc să-și anunțe demisia, le-a vorbit iarăși de sus și fără să pronunțe numele lui Brătianu, a declarat că e pregătit și *pentru pace și pentru război*. Totuși din discursul lui reiese că nu speră să mențină Guvernul decât până după sărbători. Majoritățile s-au declarat solidare cu el, chiar Săveanu și mai ales Dimitriu (în numele Senatului) au lăsat pe Dinu și au făcut zid în jurul lui Tătărescu. Blidul cu linte. Dar să vedem ce va fi la opoziție.

Baraca pare că se va mai ține în picioare. Dar cine știe? Îi stă în cale azi și Dinu Brătianu, poate mâine să se mai ridice și *altcineva*. Până atunci, oamenii fură, fură de sting pământul. Când au venit la Guvern *Viitorul* datora în cont curent 17 milioane la Banca Românească. Astăzi, și-a clădit un imobil pe strada Academiei.

8 decembrie. — Guvernul Laval, care scăpase acum opt zile din ghearele stângii printr-un vot de încredere în politica financiară, a scăpat și de căderea care se prevedea pe chestiunea dizolvării ligilor. A scăpat printr-o manevră care a păcălit nu numai democrația integrală franceză, dar încă, dacă judecăm după ziarele lor, și democrațiile din celelalte țări. Abia începuseră dezbaterile, care se anunțau furtunoase, dl. Ybarnégaray reprezentant al Ligii „Croix de Feu“ s-a urcat la tri-

bună și a spus că nu dizolvarea ligilor trebuie urmărită, ci *dezarmarea lor*; totodată a declarat solemn că este autorizat de conducerea „Crucilor de Foc” să aducă la cunoștința Camerei, că această formațiune, într-un spirit de pacificare și pentru a evita războiul civil, a hotărât să se dezarmeze fără să mai aștepte o lege care să o silească la aceasta. Mare senzație! Aplauze, ovații, la centru și la dreapta. Un reprezentant al Frontului popular se urcă și el la tribună și face declarații identice. Aplauze din nou, entuziasm, înfrățire! Laval se ridică și roagă, profitând de în-suflețirea generală, să se închidă discuția și să se voteze imediat legile propuse de Guvern. Acceptat. S-a ridicat ședința, s-au redactat legile și s-au votat în ședința de aseară. S-a votat că vor putea fi dizolvate *ligile armate, sau care vor înfățișa o organizație paramilitară purtând în public și în întruniri însemne speciale sau uniforme*. „Crucile de Foc” renunțând la toate acestea (pentru moment!) înainte de votarea legii, *nu vor putea fi dizolvate* — și doar atâta voiau ele! Fără abila manevră pe care au pus-o la cale (și la care s-a asociat și Frontul popular la nevoie, ca să beneficieze de aceleași avantaje), Camera ar fi votat desigur pur și simplu dizolvarea tuturor ligilor. Comedia înfrățirii, cu care dreapta a mințit stânga a salvat și pe Laval, care cerând un vot de încredere, a obținut o majoritate de vreo 140 de glasuri. Ce e nostim, e că *Adivor* de aseară exultă și preamărește triumful democrației franceze!

— Mussolini a ținut ieri la Cameră, unde a fost lung ovaționat, un discurs plin de demnitate și de măsură. Italia nu va da îndărăt.

9 decembrie. — Trăim într-o stare de adevărată psihoză naționalisto-antisemită. Parcă n-ar mai fi nici o altă problemă de rezolvat, lumea s-a împărțit în două: de o parte mâncătorii de ovrei și exaltatorii rasismului cu toți șmecherii lor, speculatori ai tuturor formulelor mai mult sau mai puțin idioate — de alta, ceilalți, în dosul baricadelor democrației integrale, pe jumătate prăbușite, falfăind steagul tuturor păcătoșilor. Milioane de plugari au ajuns în sapă de lemn, pământul nu-și mai hrănește omul, comerțul și industria au ajuns la faliment, moneda țării nu mai face cinci parale și Statul e aproape mofluz — dar cine se preocupă de asemenea probleme! Dl. Goga și dl. Cuza, împerecheați sau nu, *numerus valahicus* sau *numerus clausus*, dl. Vaida și „frontul românesc” iată chestiunea care frământă pușlamalele de la orașe și — din nefericire — 80% din tineretul nostru universitar. Sentimental vorbind, cine nu e antisemit în țara noastră. Cine iubește pe ovrei? Dar mă rog care e soluția domnilor antisemiți, admițând în absurd că n-am

avea altceva mai bun de făcut decât să ne ocupăm de raporturile dintre jidani și creștini? Să ieși pe stradă și să strigi cu Cuza „zos zidanii!” sau să iei bieți oameni inofensivi la bătaie, cum obișnuiesc studenții noștri, nu e o soluție. Avem prea mulți evrei în țara noastră, desigur, dar mă rog, rețeta ca să scăpăm de ei?

Teoria lui *numerus valahicus* e apolitică. Se zice că față de coeficientul lot etnic sunt prea mulți evrei în barouri și printre medici. Se poate dar n-avem nici unul în armată, în magistratură, în diplomatie, în învățământ, în funcțiile administrative. Numerus valahicus? Foarte bine, dar atunci ar trebui să deschidem toate aceste cariere unui însemnat număr de evrei. Cred că e mai bine să-i lăsăm printre avocați și printre medici, fie și în număr mai mare decât ar avea dreptul, și să ne rezervăm carierele cu directă înrâurire asupra vieții de Stat.

— Bine, rău, trebuie să constatăm că psihoza există, și că la orașe a cuprins lume multă. Ieri Bucureștii au dat, cu prilejul alegerilor de la barou, o mică reprezentare de război civil. Consiliul baroului cu decanul Petrovici (Iorgu) în cap și-a dat acum câteva săptămâni demisia din cauza unui conflict provocat tot de curentele naționaliste, dar și de intrigile lui Istrate Micescu, avocat de mare talent, om inteligent și cu vastă cultură, dar lipsit de caracter și de orice scrupule. Ieri urma să se aleagă un nou consiliu și un nou decan. Istrate Micescu, în fruntea unei adunături de mediocrități, și-a pus candidatura pe baza unui program naționalist la extrem care merge până la excluderea evreilor din barou. Împotriva lui s-a pus altă listă, cu ce avea baroul mai bun și cu Grigore Iunian în cap pentru demnitatea de decan. Toți studenții și toate haimanalele au fost mobilizați ieri dimineață și cetelor astfel recrutate s-a dat în primire fiecare intrare a Palatului de Justiție. Deși un cordon de jandarmi și de soldați făceau și ei „ordine” la fiecare intrare, studenții nu lăsau pe nimeni să intre până nu se legitima. Dacă era evreu, sau notoriu partizan al listei Iunian (cazul Solomonescu, Trancu-Iași etc.) nu era lăsat să treacă, și dacă protesta, bătut măr. De la Palatul de Justiție vexațiunile și bătăile s-au întins în toate împrejurimile și geamuri și capete sparte au fost până pe Dudești. În interiorul Palatului, potrivit listei Micescu erau reperați și dați afară în ghionturi. Vădit, armata, soldați și ofițeri, erau de partea tulburătorilor liniștii publice. După neîncetatele reclamații ale lui Iunian a venit la fața locului și Titeanu, subsecretar la Interne însărcinat cu poliția. S-a plimbat printre agitatori și le-a spus: „Fiți și voi mai levenți, bateți opt și dați drumul la doi înă-

untru!“ A venit și Inculeț, ministrul de interne, care făcea pe niznaiul, circula printre studenți repetând: „Nu știu de ce am fost chemat, pe aici domnește ordinea!“ Vreo 200 de avocați evrei se adunaseră la poalele Dealului Mitropoliei și se pregăteau să vină *in corpore* la Palatul de Justiție să voteze. Cum au aflat studenții s-au repezit pe ei, i-au bătut măr și au spart toate geamurile avocatului Nachtigall, unde credeau ei că se instalase postul de comandă al evreilor.

De fapt, mai toți evreii și o bună parte a creștinilor care susțineau lista Iunian n-au putut vota. Excesele și bătaile n-au încetat decât seara târziu. Cum era de așteptat izbânda lui Micescu a fost covârșitoare: 990 de voturi contra vreo 250 lui Iunian. Numai că n-a fost alegere, ci război civil, și toată vina o poartă Guvernul care putea împiedica, și n-a împiedicat nimic.

Mișcări ca cele astfel provocate de cuziști, de Frontul Românesc și de „Totul pentru Țară“, cât timp nu sunt destul de puternice ca să răstoarne regimul și destul de organizate ca să instaleze altul mai bun în loc — sunt condamnabile, fiindcă nu fac decât să tulbure ordinea și liniștea.

10 decembrie. — Mă așteptam ca ieri la Cameră să fie tămbălău mare. N-a fost însă nimic. O interpelare, cu caracter mai mult general a lui Armand Călinescu, asupra aplicării *legii apărării Statului* votată după asasinarea lui Duca, interpelare rămasă fără răspuns și fără ecou. Iunian capul listei bătute, duminică, nici n-a fost la Cameră. La Senat, a interplat Vasile Rădulescu-Mehedinți, și a răspuns... Oanea.

La Cameră, după anunțul interpelării lui Călinescu, care a ținut câteva minute, a urmat discuția la Adresă cu discursul lui Goga. Lung și banal. A avut însă ieșiri reușite împotriva Partidului Național-Țărănist și a lui Mihalache.

— La Paris, Laval și Hoare s-au pus de acord asupra unor propuneri acceptabile de pace, de făcut italienilor.

11 decembrie. — La Cameră, Frontul Național și Partidul Național-Țărănesc sunt încărcate cu electricitate de semn contrar. Din când în când trăznește între ele. Alaltăieri, luni, după copioase și triviale înjurături, deputatul goghist Ianculescu — un escroc — a tras o palmă deputatului național-țărănist Aurel Dobrescu — alt escroc. Deputatul Robu, escroc și el dar cuzist, a amenințat și era să pleznească pe d-rul Lupu, al patrulea... deputat. Trimiși înaintea comisiei de disciplină aceasta a hotărât diverse penalități împotriva lui Ianculescu și a lui Robu. Puse la vot ieri în ședința plenară, concluziile raportorului

comisie n-au întrunit majoritatea necesară, și amândouă voturile au rămas nule. Majoritatea s-a împărțit: pe când prietenii lui Dinu Brătianu și grupul H, cu Iamandi în frunte, au votat pentru sancțiuni (adică contra deputaților naționaliști) — Inculeț și Valer Pop își împingeau pe ai lor la vot contra sancțiunilor (adică pentru Frontul Național). De aici mare scandal în sânul Partidului Liberal, amenințări, răfuieli și tot felul de vorbe urâte. Astăzi (scriu aceste rânduri înainte de amiază) cu prilejul reluării voturilor nule de ieri, se va vedea dacă s-au împăcat lucrurile peste noapte și azi-dimineață.

— Blumenfeld, care ca toți ovreii după evenimentele de duminică a devenit foarte antiguvernamental, vine să-mi spună foarte plictisit că, după ce timp de 15 zile Tătărescu a fost cu nasul la pământ, acum iar a ridicat capul. Pare că iar s-au împăcat lucrurile cu Vodă. Și cutra de Blumenfeld îmi povestește ce i-a spus Victor Antonescu, o altă cutră. În audiența acestuia de lucru din săptămâna trecută, gloriosul nostru ministru de finanțe¹ vorbind cu Regele despre noile resurse trebuincioase în vederea armamentului i-a exprimat părerea că un Guvern ajuns la sfârșitul carierei lui nu mai avea cădere să propună noi impozite. Regele a tăcut, și n-a obiectat nimic. De unde Antonescu a dedus că soarta Guvernului era într-adevăr pecetluită. Alaltăieri, fiind din nou în audiență de lucru, Regele l-a întrebat pe ce baze contează să stabilească noul buget. Cam mirat, Antonescu a răspuns că nu vede cum s-ar putea îndepărta, fie el fie altul, de la normele actualului buget. „Da, a replicat Regele, te rog să rămâi pe bazele actualului buget și să dai toată atenția d-tale echilibrării cheltuielilor cu veniturile — vreau să nu ne mai îndepărtăm de la principiul bugetelor echilibrate.“ Apoi i-a lăudat tal-nesam pe Costăchescu. Antonescu a dedus din vorbele Regelui: 1) că Guvernul actual va mai merge cel puțin până la sfârșitul anului bugetar; 2) că după Tătărescu va fi chemat Costăchescu să constituie noul Minister. Cu drăguțul nostru de Rege toate sunt posibile — afară de un lucru cuminte. Dar pentru a trage o concluzie din cele povestite de Blumenfeld ar trebui mai întâi să se știe: 1) care din Antonescu și Blumenfeld e mai mincinos și 2) care din Carol, Antonescu și Blumenfeld, e mai șmecher.

12 decembrie. — Ieri dimineață a avut loc o lungă întrevedere între Dinu Brătianu și Tătărescu: șeful partidului și primul ministru s-au

¹ Multe minuni a vrut să facă Regele în țară, dar una singură a izbutit s-o facă, și anume din prostul de Victor Antonescu, zis și „lată rău“, un mare ministru de finanțe.

împăcat iarăși. Pentru câte zile? În ajun trebuia să aibă loc o ședință cu toți miniștrii la nenea Dinu: ea a fost contramandată, fiindcă șeful scui-pa foc și flăcări. Comunicatul dat presei pentru a vesti împăcarea e caraghios:

„În ultimele zile s-a pornit o nouă ofensivă de știri false și tendențioase în privința raporturilor dintre Guvern și conducerea Partidului Național Liberal. Această ofensivă a găsit un pretext în ultima consfătuire a majorităților parlamentare și în declarațiile făcute de dl. prim-ministru la acea consfătuire. (Ba bine că nu!)

Primul ministru înțelegând preocupările șefului partidului și ținând seamă de sugestiile formulate în consfătuirea ministerială ce a avut loc, s-a pus de acord cu dl. Dinu Brătianu asupra programului de înzestrare a armatei și a tot ce este necesar pentru apărarea țării.”

Dar asupra restului? Rămâne să se certe mai înainte?

— Zâzania dintre cei doi conducători ai liberalilor abia potolită, pare că o nouă răzmeriță se desenează în partid. Evenimentele de duminică dovedind aproape complicitate între agenții d-lor Tătărescu-Incuț și huliganii lui Cuza, Victor Iamandi care personifică cu prietenii săi (grupul H) ideea de desființare a extremei drepte (moștenirea, și totodată răzbunarea lui Duca) au schimbat cu totul macazul, s-au apropiat de Dinu Brătianu, sunt gata să se împace chiar cu George Brătianu numai să curețe pe Tătărescu. Chiar dacă răzmerița n-ar merge până acolo, e sigur că o totală dezorientare a cuprins Partidul Liberal.

Aceeași dezorientare se observă și în celelalte partide. Pe rând, național-țărăniștii, Frontul Național (Goga-Vaida), averescanii și chiar liberalii îmi trimit emisari cerându-mi colaborare — dovada cea mai bună că nu se simt stăpâni pe situație.

— Știrea pe care mi-a adus-o Blumenfeld, pe care mi-a confirmat-o Măcărescu, despre reînscrierea lui Ghiță Mironescu în Partidul Național-Țărănesc este inexactă. Blumenfeld mergea până a spune că scrisoarea de reînscriere a lui Mironescu va fi remisă sâmbătă lui Mihailache. Totul este de domeniul fanteziei. Pangal a văzut aseară pe Mironescu, nici vorbă de reînscriere. Deși nu s-a deschis de tot lui Pangal, Ghiță stă vizibil pe terenul planului informatorului meu secret, gata să se devoteze pentru formarea unui Guvern de destindere. Față de Pangal

s-a arătat plin de interes numai pentru mine și Iunian! A mai spus lui Pangal că Guvernul va cădea — crede el — pe la sfârșitul lui ianuarie, *pe chestiunile economice*. Toate rodomontadele Guvernului au bază serioasă. Parisul ar cădea la înțelegere asupra părților dacă ar avea încredere că Guvernul se va ține de cuvânt. Problema pe care o dezbat creditorii noștri la Paris nu e atât o chestiune de cifre cât una de încredere. Parisul a cerut garanția lui Titulescu (!) că Guvernul își va respecta angajamentele. Politicos dar ferm, Titulescu a refuzat garanția cerută. Un Guvern serios, *compus din oameni cumsecade* ar putea reuși foarte repede să se înțeleagă cu Parisul. Mironescu a mai mărturisit lui Pangal că Titulescu i-a propus să formeze el, Mironescu, viitorul Minister. La întrebarea lui Pangal: „dar poate că ar vrea Titulescu să-l formeze?” moș Ghiță a răspuns răspicat: „nu, nu, nu vrea în ruptul capului să-și ia bealeaua pe cap!” Mironescu pleacă luni la Paris și se va înapoia în țară în primele zile ale lui ianuarie — dacă nu va fi nevoie mai devreme.

14 decembrie. — Ziarele de azi-dimineață publică textul propunerilor de pace Hoare-Laval. La Geneva, comitetul de 18 convocat pentru a întinde sancțiunile și la petrol, și-a amânat ședințele până miercuri în speranța că până atunci va fi cunoscut și răspunsul Italiei la zisele propuneri. Englezii au dezlănțuit în același timp în presa engleză, în Camera Comunelor și în țările vasale ca Danemarca, Norvegia etc. o furioasă campanie împotriva oricărei concesiuni față de Italia: se cere până și capul lui Hoare și retragerea ultimelor propuneri pentru împăcarea conflictului italo-abisinian. Evident, toate acestea sunt presiuni asupra Italiei. Inutile, căci Mussolini nu va primi să dea înapoi. Ori i se propune ceva serios, ori războiul va continua.

— Ieri la Cameră — și apoi la Senat — Titulescu a citit o peltea drept răspuns la întrebarea pusă de G. Brătianu cu privire la tratatul de asistență ce se negociază cu Rusia Sovietică. Toată șleahta de puturoși fără care Titulescu nu se mișcă, de la Tabacovici până la Pella (Cur) trecând prin toți Vișoienii și Nenișorii, împănau tribunele ticsite ale Camerei.

— *Universul* duce o campanie feroce, de câțeva vreme împotriva lui Titeanu, gelatinosul subsecretar de Stat de la Interne. Că e un escroc, că și-a cumpărat o casă, o moșie și a umplut județul Romanați cu daniile lui, o știau toți; azi am aflat că se mai ține și cu una din fetele lui Stelian Popescu! Ca Saturn, Popeștele își mănâncă copiii.

— Gentlemanul Blumenfeld a venit și azi să mă piseze cu ideea unei colaborări cu partidul domnului Mihalache. Alaltăieri două ore Măcărescu, azi două ore Blumenfeld — la mare ananghie trebuie să fie democrația integrală!

15 decembrie. — Massarik și-a dat ieri demisia din Președinția Republicii Cehoslovace. A convocat la castelul Lana pe Malipetr, primul ministru și pe președinții Camerei și Senatului și în fața lor a pus pe șeful Cancelariei lui să citească scrisoarea sa de demisie. Recomandă Cehoslovaciei să urmeze politica întronată sub dânsul, și pe Beneș ca succesor. Malipetr și cei doi președinți au spus fiecare câteva cuvinte prin care au preamărit pe Massarik, omul ce „a binemeritat de la Patrie”. Alegerea succesorului va avea loc miercuri 18 decembrie; Guvernul va propune o lege prin care se vor menține lui Massarik emolumentele sale și dreptul de a locui la castelul Lana până la moarte. Demisia lui Massarik, pe care Titulescu mi-a anunțat-o ca iminentă din februarie¹ trecut, nu s-a desăvârșit decât după 10 luni, deși starea bătrânului ar fi cerut-o de atunci. Explicația ne-o dau știrile din Praga, care spun că înțelegerea între partide nu e deplină pentru alegerea lui Beneș. Probabil că Beneș va fi ales, dar nu cu unanimitate — cum ar fi vrut — și cu scârțâituri. Se vede că operația a fost amânată pentru a permite șmecherilor politici să se pună de acord. Vom vedea miercuri și în zilele următoare dacă previziunile lui Titulescu se vor îndeplini, și cu Beneș și cu Krofta.

— Tătărescu a citit ieri la Cameră un lung expozeu, ca răspuns al Guvernului la atacurile opoziției cu prilejul discuției la Adresă. O lungă poliloghie în care se înșiră, cu cifre, înfăptuirile Guvernului în răstimpul de doi ani de când Partidul Liberal are sub a sa oblăduire propășirea țării românești. De la început până la sfârșit, expozeul nu conține decât minciuni. Și încheie prin obrăznicii. Cel mai rușinos Guvern din câte a avut România de la 1866 încoace nu-și putea sfârși cariera decât cu un fals în acte publice.

— Ieri seară la balul Jockey-Clubului, Scanavi a venit să-mi spună că avea o misiune de îndeplinit pe lângă mine din partea Reginei Elisabeta. Regina n-a încetat să docănească pe Regele Carol în sensul celor

¹ Vezi însemnările din 9 februarie 1935.

spuse de mine¹. Mai ales acum în urmă cu prilejul petrecerii Regelui la Banloc, castelul Reginei din Banat. Crede că a obținut deja un frumos rezultat, dar mai trebuie lucrat fiindcă sunt alți oameni politici care lucrează împotriva vederilor mele prin Lupeasca. Regina vrea să fie totdeauna pusă la punct și dorește din acest motiv să mă vadă cât de des. Sunt singurul om politic — spune Scanavi — pentru care Regina Elisabeta are prietenie, și prietenie sinceră. Am rugat pe Scanavi să prezinte Reginei odată cu omagiile mele, mulțumiri recunoscătoare și să-i spună că sunt la dispoziția ei: n-are decât să mă cheme și voi fi foarte fericit să merg să o văd. Scanavi mi-a mai povestit multe, pare furios (și prin simpatie trebuie să fie furioasă și Elisabeta) împotriva Lupeascăi și a bandei ei. Mi-a înjurat de l-a spurcat pe Auschnit și a lăudat pe Kaufmann. „Dar o să vadă pe dracul², Auschnitt: i-au pus sechestru pe tot ce are afară din țară, pentru 35 milioane franci pe care îi dăruiește la Viena! Păcat însă că porcul ală de Mitiță Constantinescu persecută așa pe Kaufmann“.

Scanavi m-a întrebat la sfârșit dacă sunt foarte prieten cu Prințul de Hohenzollern. I-am spus că abia îl cunoscteam. „Curios — a încheiat el — d-ta n-ai un avocat mai bun pe lângă Regele. A ajutat mult pe Regina Elisabeta în acțiunea ei!“ De unde sare iepurele!

— Am primit azi vizita *informatorului meu secret*, care nu se mai arătase de mult. Să-l ascultăm, cu un grăunte de răbdare și cu altul de indulgență: „Regele n-a schimbat nimic din planurile sale. E definitiv hotărât: 1) să o sfârșească cu liberalii și 2) să formeze un Minister provizoriu de alegeri cu Mironescu în frunte.

Tătărescu a dat din nou demisia sa Regelui luna trecută, după conflictul cu Dinu Brătianu și cu Costinescu. Regele l-a rugat însă să mai stea. Cauza pentru care Regele a amânat de mai multe ori schimbarea Guvernului trebuie căutată în afară de graniță. Regele vrea cu tot dinadinsul să înzestreze armata cu artilerie grea și mai ales să motorizeze câteva divizii, în frunte cu Divizia Gărzii. Motorizare și artilerie grea nu se pot însă realiza fără concursul străinătății. Francezii, cu care se tratează, pun condiții foarte grele (garanții, transferul plăților pentru electrificarea liniei Câmpina-Brașov etc.). Se pare că Skoda face propuneri mai bune. Regele vrea ca liberalii să termine aceste negocieri pentru

¹ Vezi însemnările din 7 aprilie 1935.

² L-a văzut, dar 5 ani mai târziu!

armament, tocmai fiindcă se teme că se vor termina negativ. Să nu zică apoi că dacă ar fi fost ei la putere le-ar fi dus la bun sfârșit și să nu se hândicapeze noul Guvern cu un eșec chiar de la început. Regele vrea chiar să trimită pe Tătărescu la Paris, ca să-și frângă gâtul.

Toate aceste întârzieri nu ne vor duce însă decât până după sărbători, când se va face schimbarea. Regele s-a înțeles cu Mironescu și *numai cu el*, și încă nici Mironescu nu știe că misiunea ce i se va încredința va avea un caracter foarte temporar. Regele prepară la Palat lista prefecților, și la Interne va pune un om al lui, care va face alegerile așa cum va voi el (d-ta, d-le Argetoianu, nu vei avea să te plângi) dar așa ca nici un partid să nu aibă majoritatea și ca partidele Național-Țărănesc, G. Brătianu și Averescu la un loc să nu facă nici 40% din totalul Parlamentului. Va fi rolul d-lui Argetoianu să grupeze o majoritate de guvernare!

Nu știu, domnule Argetoianu, dacă Regele te va ruga să intri în acest Minister provizoriu sau dacă te rezervă pentru cel definitiv; în tot cazul *cu toți vrăjmașii care te sapă la Rege* tot d-ta ești în gândul Suveranului pivotul noului regim!

Regele a însărcinat pe Mironescu să caute un împrumut în străinătate(!) pentru armamentul ce trebuie comandat peste graniță, și Mironescu pretinde că a găsit unul(!!!!) pe care l-ar procura un grup elvețiano-olandez¹. Plecarea lui moș Ghiță (care se înapoiază înainte de Bobotează) în străinătate ar fi în legătură cu acest împrumut. De-l va încheia sau nu, prim-ministru tot va fi. Iar tânărul Guță îi va ceda locul îndată ce chestiunile de la Paris vor fi lămurite.“

Așa a vorbit informatorul meu, și eu am trecut vorbele lui la catastif. *Qui vivre verra!* Înainte de a pleca zisul informator mi-a mai spus că Pangal a fost trimis zilele trecute la Mironescu din „Înalt Ordin“. Fie și așa!

16 decembrie. — Aflu din cercurile militare că cu prilejul consfătuirii Statelor-Majore ale Miciei Înțelegeri, consfătuire care a avut loc la Belgrad luna trecută, s-a remarcat rezerva Statului Major iugoslav. Această rezervă, în discuția ipotezelor de război mai ales, a impresionat mult pe Samsonovici, șeful nostru de Stat-Major, și se pune în legătură cu o eventuală nouă orientare a politicii iugoslave, tot mai atrasă de la uciderea Regelui Alexandru, spre Londra și Berlin. Aceste observații, sosite până la mine pe cale militară, sunt în perfectă concordanță

¹ A vorbi de împrumut când nu plătim cuponul pare o adevărată aberație!

cu cele povestite de Gurănescu în vizita pe care mi-a făcut-o în octombrie¹.

18 decembrie. — Din activul și pasivul Guvernului de care M.S. Regele nu se poate despărți:

De la începutul anului și până acum s-au cheltuit *350 milioane fonduri secrete*;

Bejan & Co. s-au înfruptat cu perimetre petrolifere cât au vrut;

Frații și cumnații lui Guță Tătărescu s-au umplut (numai Nolică Tătărescu și-a cumpărat casă la București, vilă la Predeal și a pus deoparte toate acțiunile „Scrișului Românesc“ Soc. anon. Craiova);

Mitiță Constantinescu pune Banca Națională la ordinele Regelui („orice dorință din partea M.V. e un ordin“ — frază auzită din gura lui Mitiță, la vânatoare, de generalul Gorski).

Tot ce intră la Casa Regală din fondurile secrete iese din țară sub formă de devize — și se tezaurizează în străinătate;

La C.F.R. se fură ca în codru. Malaxa șperțuiește pe toată lumea, începând cu Tabacovici, bandit sinistru;

Primăria a distribuit gratis locuri de casă la toată șleahța de la Palat;

Leonte Moldoveanu, Dorel Dumitrescu, Constant Georgesco and Co. au devenit milionari de pe urma afacerilor de import-export și de transferuri.

Printre *corupători* și *corupți* mi se semnalează:

Malaxa, regele corupătorilor, care nu se mulțumește cu Căile Ferate pe care le-a cumpărat cu totul, cu funcționari și cu politicieni — și mai plătește și dame. Astfel ar avea în solda sa pe d-na Barbu Berceanu, prin care obține tot ce vrea de la Dinu Brătianu (în ultima vreme insistențele acestuia pentru comenzile militare de la Reșița);

Stoian — în a cărui soldă e pașachina adoptată de mareșalul Averescu, și alte câteva dame;

Auschnitt — care plătește pe d-na Șeptilici metresa generalului Paul Angelescu.

Și câți or mai fi, și *câte* mai ales!

19 decembrie. — Beneș a fost ales ieri președinte al Republicii Cehoslovace, cu mare majoritate, la primul scrutin. Purtătorul umbrelei lui Massarik de pe vremea pribegiei, mediocrul Beneș Curcanul, a ajuns Cap de Stat, pe când emulul său genevez Titulescu a rămas preș de șters picioarele, în serviciul Regelui Carol! Ce nedreptate! Titulescu a resimțit-o și a exteriorizat-o prin două depeșe date lui Peneș, printr-o

¹ Vezi însemnările mele din 23 octombrie 1935.

invazie la Legația cehoslovacă la ora dejunului, printr-o pupătură cu Șeba și printr-un picior în posterior lui Nenișor. Formidabila carieră făcută de Beneș arată cât de mediocru este nivelul intelectual și cultural cehoslovac. Și cum era să fie altfel, într-un popor care leagă cu sârmă de o mie de ani oalele sparte de alții? Cu toate sentimentele mele mai mult decât reci pentru Beneș, a trebuit să-i dau o călduroasă telegramă de felicitare.

Așa este politica.

— Wieder, faimosul Wieder, a făcut câte o vizită lui Pangal și lui Șoneriu ca să le spună — probabil ca să aflu și eu — că nu s-a împăcat cu Lupeasca, așa cum spune lumea (și cum a raportat Bacher lui Pangal). Ce interes poate să aibă Wieder? Sunt secretele Seraiului în care nu voi căuta să pătrund. Amuzante sunt cele povestite de Wieder lui Pangal, cu acest prilej. După fostul confident al Menajului regal, Lupeasca nu se amestecă și nu s-a amestecat niciodată în politică. Ea nici nu știe cine e liberal, cine e țărănist și așa mai departe. Regele nu tolerează ca nimeni din anturajul lui să-i vorbească de politică. Singurii care îndrăzneau pe vremuri erau Nae Ionescu și Malaxa. Acum a rămas numai Malaxa. Dar Malaxa nu se preocupă decât de afacerile lui, și sfaturile politice pe care le dă sunt totdeauna în legătură cu aceste afaceri. Regele nu e influențabil în politică decât *de egalii lui*, de membrii familiei lui, de Regina, de Regina Elisabeta, de Prințul de Hohenzollern etc. Cu ceilalți care mișună în jurul său, cu așa-zisa Camarilă, vorbește câteodată politică, dar nu-i ascultă, și nu ține seamă de ce spun ei. Acum în urmă a defins strict întregului său anturaj — tot Wieder vorbește — să aibă contact cu lumea politică pentru ca să nu dea de bănuț asupra unor influențe care în realitate nu există. Regele e comod, și fuge de orice greutăți. Ar vrea să aibă un prim-ministru pe care să-l vadă o dată pe lună și care să-i aducă spre aprobare un program de 30 de zile, așa cum îi aduce bucătarul lui, la 1 ale fiecărei luni, „menu-ul“ pentru patru săptămâni. Pe el să-l lase în pace să lipească timbre, să deseneze uniforme, să telefoneze Duduii, să alerge după pațachine. E așa de comod încât, când îi trebuie bani primește orice formulă i se propune. Când i se spune că Malaxa a dat 2 milioane pentru cutare cumpărare sau lucrare cerută de Duduia, că Auschnitt a avansat, atât, aceleiași, pentru nu mai știu ce, că Puiu Dumitrescu a pescuit alte milioane în fondurile secrete — deși în fundul sufletului lui Regele era desigur nemulțumit, tăcea și nu zicea nimic. Influența și permanentizarea lui Tătărescu la Guvern nu

trebuie explicate decât prin faptul că *a luat locul lui Puiu Dumitrescu*: el face toate codoșlăcurile cerute și necerute, el aduce banii ceruți și neceruți, el este otreapa întinată în toate murdăriile.

E un mare fond de adevăr în ce spune Wieder. Carol se consideră om genial, cu soluții în toate problemele — și soluțiile lui sunt naturale cele mai bune, de-aia le schimbă în fiecare săptămână — și nu se lasă ușor influențat de cineva. Dar pe de altă parte e plin de bănuială, și anturajul lui știe să speculeze de minune acest defect. Oamenii incomozi și *ideile lor* sunt astfel îndepărtați *pe cale indirectă*. *Fără să vrea acest nemaipomenit încăpățânat ajunge de multe ori să facă ce vor alții*. Nu e vorba, când face ce vrea el — e mai rău.

Mă întreb cu ce rimează demersurile lui Wieder?

20 decembrie. — Sir Samuel Hoare și-a dat demisia din capul Foreign-Office-ului. Hériot și-a dat și el demisia din fruntea Partidului Radical. Cabinetul Baldwin a fost amenințat să cadă, și Ministerul Laval mai e în pericol și azi. Regimul fascist și dictatura lui Mussolini trec prin zile de grea cumpănă. Și toate în numele evanghelicelor principii pacifiste de la Geneva, fiindcă italienii au îndrăznit să nu se conformeze catehismului colonial englez.

— La Cameră, de la începutul săptămânii, în fiecare zi, gheșeftarii își aruncă unii altora hârdaie de lături. Pentru moment, se răfuiesc între ei cei din grupul H cu cei din grupul *Universului*. Să iei pe unii și să dai în ceilalți.

22 decembrie. — Titulescu a trimis două telegrame lui Beneș pentru a-l felicita. Una oficială ca ministru de externe, „Excelenței Sale etc.“ și alta „particolară“ *fratelui Beneș*, și le-a publicat bineînțeles pe amândouă. Beneș a răspuns „celor două telegrame“ printr-una singură în care nu-l scoate pe reclamagiul nostru din „Excelență“, de la început până la sfârșit. De frăție, nici vorbă. O platitudine valahă mai mult, pedepsită cum trebuia.

— Dl. Eden a fost numit ministru de externe al Angliei în locul lui Sir Samuel Hoare, demisionat pe chestiunea propunerilor de pace anglo-franceze făcute Italiei. Anglia continuă să joace sinistru ei comedie. Propunerile Laval-Hoare au fost „bel et bien“ aprobate de Guvernul englez, convinși că Italia le va respinge fără discuție, lăsând Angliei tot avantajul unui gest generos — dar fără urmări în politica pe care o duce. Iată însă că Italia, dându-și seama că lucrurile nu merg tocmai așa

de ușor în Abisinia, s-a arătat dispusă să primească drept bază de discuție propunerile franco-engleze. Imediat Londra a schimbat foaia. Ieri Samuel Hoare a luat asupra sa răspunderea gestului făcut și a plecat cu propunerile din Guvern. Guvernul s-a complexat cu antagonistul lui Sir Samuel, și propunerile Laval-Hoare au fost înmormântate.

Din ultimele știri publicate apare că situația italienilor în Abisinia nu e din cele mai plăcute. Luptele de guerilă ale abisinienilor par a da rezultate neașteptate. Campania merge greu. Înaintarea italienilor e foarte lentă. Dacă la greutățile actuale se mai adaugă și perspectiva lipsei de benzină în cazul agravării sancțiunilor și apropierea sezonului ploilor — șansele italienilor apar oarecum scăzute.

— Regina Elisabeta a dăruit un serviciu de ceai în argint perechii Tătărescu (Guță). Mie mi-a dat o tabacheră, tot când eram ministru. Calculând dărnicia M. Sale după proporțiile care răsplăteau serviciile mele, cele aduse de Tătărescu *trebuie să fie enorme*. Am din ce în ce mai mult impresia că achiziția moșiei Banloc a fost o excelentă idee. Nu se va găsi nimeni care să tragă la răspundere pe Tătărescu?

— Gazete din provincie — una din Iași, alta din Galați — îmi atribuie, nu știu pentru ce, intenția de a crea un nou partid de guvernământ! Socotesc că nu e nici o nevoie de un nou partid de guvernământ dar că se simte grozav nevoia să se suprimе câteva partide de opoziție.

— În ianuarie și februarie avem câteva alegeri parțiale în vedere: Suceava și Hunedoara pentru Senat (colegiul Universal), Prahova și Bihorul tot Senat, dar colegiul consiliilor comunale și în Mehedinți pentru Cameră. Vaida a dat un comunicat că Frontul Românesc nu va participa la alegeri, „ca să nu dea românilor prilej de învrăjbire“, în realitate ca să nu fie silit să lupte alături de Cuza și de Goga. Noi vom pune candidați unde se va putea.

24 decembrie. — Blumenfeld nenorocitul, care muncește din răsuputeri pentru alcătuirea unui front democratic, rural, antihuliganic — zică-i-se cum i s-ar zice! — vine să mă țină la curent cu negocierile. Prima etapă fiind înțelegerea între național-țărăniști și Iunian, tratativele n-au încetat prin plecarea acestuia la Viena unde s-a dus să petreacă sărbătorile. Ele au fost duse mai departe de Stere, pe deplin împuternicit de șeful Partidului Radical-Țărănesc, și au mers bine în întrevederile cu Mihalache. Iată însă că s-a constituit în sânul Partidului Națio-

nal-Țărănesc un front Maniu-Mihai Popovici-Madgearu care nu vrea să audă de o înțelegere cu Iunian. Întâlnind pe Stere în hall-ul de la Athénée Palace, Maniu, de obicei atât de rezervat, nu s-a putut împiedica să-i spună: „Domnule profesor, am auzit că e vorba de o împăcare între noi și dl. Iunian; țin să știi că o asemenea împăcare nu e cu putință!” Mirat de această neașteptată ieșire, Stere s-a dus să ceară explicații lui Mihalache. Acesta, cam jenat, nu a putut tăgădui că întâmpină dificultăți „în Ardeal”, dar că se va sili să le înlăture. În tot cazul negocierile dintre cele două grupări țărăniste au ajuns la un punct mort.

25 decembrie. — O nemaipomenită zi de Crăciun. E cald ca primăvara și soare. Fac o lungă plimbare pe jos până la Herăstrău. Descopăr un București nebănuț de mine, ridicat în ultimii ani. În continuarea parcului Bonaparte și parcului Filipescu, mai vechi, un oraș nou a ieșit din pământ. Între șoseaua Jianu și Calea Dorobanților prelungită, numai străzi noi și zeci de vile moderne. Șoseaua Jianu, o triplă alee plantată, a fost împinsă până la lacul Herăstrău, despărțind la stânga viitorul parc Național, de o serie de parcelări pentru vile, la dreapta. Un zăgaz, în dreptul lui Fronescu, a ridicat considerabil apele lacului, care a devenit o mică mare!

29 decembrie. — Ministerul Laval care a trecut înainte de Craciun prin două grele încercări (proiectele financiare la sfârșitul lui noiembrie și dizolvarea ligilor la începutul lui decembrie) a obținut ieri o a treia victorie — cu 51 voturi majoritare — pe chestiunile externe. Dintre radicali 90 au votat contra Guvernului și 30 pentru. În realitate stânga nu vrea să răstoarne pe Laval înainte de alegeri (alegerile au loc în primăvară) fiindcă n-ar putea fi înlocuit decât printr-un Minister de stânga, care — cred radicalii — ar uza popularitatea grupării.

Laval a făcut cu prilejul acestei discuții asupra politicii externe două bune discursuri, unul la începutul dezbaterilor, altul la încheierea lor. Franța ca și Anglia stă pe terenul securității colective bazată pe pactul Societății Națiunilor. Singura deosebire e că Franța e sinceră, și în sinceritatea ei, de dragul menținerii păcii în Europa, și din prietenie pentru Italia, ar voi să ajungă cât mai repede la aplanarea conflictului italo-abisinian. Anglia însă care nu e sinceră, care știe că acest conflict nu se poate aplană fără o serioasă satisfacere dată Italiei (satisfacere pe care nu vrea să o dea cu nici un preț, de teamă ca Sudanul să nu fie prins între două puternice așezăminte italiene, între Libia-Tripolitana și Eritrea-Etiopia), Anglia urmărește numai stricta aplicare a sancțiunilor ge-

neveze, ca să îngenuncheze Italia, pur și simplu, fără nici o compensație de ordin teritorial.

Încăpățânarea Angliei pe planul securității colective e periculos, fiindcă poate provoca o conflagrație europeană și pare în contradicție cu politica schițată la paginile 76, 82 ale acestor însemnări, ca adevărata politică a Angliei. În realitate contradicția e numai aparentă. Chiar și astăzi, Anglia nu apără întreg blocul Genevei; din crezul Societății Națiunilor, ea nu-și însușește decât capitolul securității colective, pe care nu l-a abandonat niciodată, și de care se agață astăzi mai mult ca oricând fiindcă îi servește de paravan pentru politica ei locală în Africa. Tendințele însemnate la paginile citate rămân și azi în picioare, ceva mai estompate fiindcă așa sunt cerințele momentului, dar în picioare.

Pactul impune tuturor semnatarilor săi aplicarea sancțiunilor — nu încapе îndoială. Și cu toate simpatiile pentru Italia, toți semnatarii pactului, afară de Austria și de Ungaria, s-au supus regulii stabilite. Fiecare și-a zis că poate să-i vină mâine, lui, rândul să fie apărat. Sancțiunile au reușit să pună Italia în stare de inferioritate, și dacă se vor extinde și la petrol, situația ei va deveni direct critică. Noi, românii, ne-am sacrificat în această ocazie și sentimentele și interesele. Întrebatu-ne-am însă ce s-ar întâmpla dacă am fi atacați noi? Periculos pentru noi n-ar putea fi decât un atac din partea Rusiei, căci împotriva unui atac al ungurilor sau al bulgarilor suntem apărați prin tratatele Miciei Înțelegeri. Or, cât ar prețui *sancțiunile*, fie cât de generale împotriva Rusiei? Cu Italia, lipsită de toate materiile prime, lucrurile au mers ușor, dar cu Rusia? Pe terenul securității colective, așa cum stau lucrurile azi, *noi nu avem nimic de câștigat de la Geneva*.

— *Universul* a făcut tărăboi mare, acum în urmă în jurul cumpărării unei moșii de către Titeanu, sărac lipit pământului până la numirea lui ca subsecretar de Stat la Interne. Deși situată în Romanai, deși Titeanu locuiește în București, actul de vânzare-cumpărare a fost autentificat în Prahova „pentru a se pierde urma operației“, afirma acum copilărește *Universul*. Revista umoristică *La zid* publică acum, în legătură cu această neînsemnată afacere, următoarele stihuri, fără să pronunțe de altminteri numele onorabilului Titeanu:

Geografie politică
Privind atent poți să constăți:
Moșia e în Romanai,

Tocmită e la București,
Transcris e actul la Ploiești,
Și îi cumpărată cu toptanul,
Din Vlașca și Teleormanul!

30 decembrie. — Alaltăieri dimineată am plecat la Sinaia să petrec trei zile la aer curat. Am găsit acolo o ceață de nu vedeai la 10 pași, o lapoviță pe jos de nu puteai circula și 10 grade căldură! După câteva ore am luat trenul și m-am înapoiat la București. Ce iarnă ciudată! Am ajuns la sfârșitul lui decembrie, fără zăpadă și fără frig. Hotelurile din Sinaia erau pline. Toate ploșnițele din București se plimbau în costumul pentru ski. Sporturile de iarnă au prins mult și la noi, în tot cazul costumele de sport. Dar anul acesta s-a pus zăpada în grevă.

— În *Universul* de azi citesc vestea despre moartea subită a lui Ștefan Minovici, profesor de chimie la Universitate, al doilea din cei trei frați Minovici. În ziua de 15 decembrie l-am întâlnit la ședința Institutului Administrativ — era vesel și părea plin de viață. Mi-a cerut cu insistență să vin să vizitez Institutul lui de Chimie, acum terminat, pe Splaiul Dâmboviței, și mi-a reamintit că primele milioane i le-am dat eu ca ministru de finanțe, fapt pentru care mi-a pus portretul în aula principală a edificiului. Cât de precară e viața omului!

— Pangal îmi povestește că a văzut pe Nae Ionescu și că a avut o lungă conversație cu el. Nae văzuse pe Vaida după audiența lui la Rege. Fostul prim-ministru ar fi plecat de la Vodă cu convingerea că trebuie să se cotorosească de Goga. De aci ultimele gesturi schițate de dansul pe partitură de dans de unul singur. Nae Ionescu e convins că de data asta — cel mai târziu până la începutul lui februarie, Guvernul pleacă. Tătărescu a și dat demisia Regelui, de o lună de zile (aici informațiile lui Nae concordă cu ale informatorului meu secret) și nu face decât să „gireze“, după rugămintea insistență a Suveranului, pentru ce motive nu știe nici el. Și dr. Costinescu și-a dat demisia, afirmă Nae. Despre viitorul Guvern, Nae nu știe decât un lucru: nu va fi nici țărănist, nici naționalist. Adică nici Mihalache, nici Goga, nici Cuza. Dar poate Vaida, care umblă după o combinație cu Costăchescu și cu Lupu... Vaida e foarte supărat pe Tilea și pe Ioanițescu care l-au împins în brațele lui Goga. Acum e cu totul sub influența lui Costică Angelescu, care a luptat cât a putut împotriva cartelului cu Goga-Cuza.

— Em. Antonescu a fost ieri la Focșani. Podgorenii sunt într-o stare de adevărată fierbere. La 26 ianuarie va fi la Focșani o mare întrunire a tuturor viticultorilor din țară. Se pregătesc mari mișcări, în toate regiunile viticole.

31 decembrie. — Întrevederea cu Regina Elisabeta despre care mi-a vorbit Scanavi la serata Jockey-Clubului, a avut loc astăzi. Scanavi îmi telefonase că Regina mă aștepta la orele 4 p.m. dar că înainte ar vrea, el, să mă vadă, și mă ruga să-l primesc. L-am primit la ora 3 1/2. Și am priceput numaidecât care era zorul Elisabetei să mă vadă: salvarea lui Kaufmann! La Jockey-Club, Scanavi îmi vorbise numai în treacăt de această chestiune și insistase mai mult pe latura politică a raporturilor mele cu Elisabeta. Pe latinește acest procedeu se numește: *captatio benevolentiae*. De data asta a pus cărțile pe față și m-a prevenit că Regina voia să-mi adreseze o mare rugămintă, să o ajut să scape pe Kaufmann din ghearele lui Aristid Blank. Scanavi e în concernul de afaceri dirijat de „lieber Oscar“, și luptă pentru Kaufmann pe moarte și pe viață, ca pentru el. Se vede că-i era frică de Elisabeta să nu-mi explice „chestiunea“ destul de lămurit, de aci vizita lui prealabilă. Dar Elisabeta mi-a explicat foarte bine totul, și cu o patimă de neînchipuit, și cu lacrimi în ochi, de parcă-ar fi fost vorba de existența unei rude apropiate. Familia noastră Regală e într-adevăr extraordinară; pe toți și pe toate îi învârtesc amantele și amanții cum vor!

Regala mea amică a început prin a-mi povestit că a avut mai multe convorbiri cu Regele în sensul indicat de mine. I-a arătat că nu trăiește decât între lichele care îl mint și-l înșală și că rând pe rând a pierdut încrederea și simpatia oamenilor cumsecade și a maselor. O foarte importantă conversație a avut-o cu frate-său acum în urmă, în care dânsa are impresia că l-a zdruncinat cum trebuie. Nenorocirea lui Carol, după Augusta Sa soră, e întrupată în doi oameni, în Aristid Blank și în Malaxa. Dar mai ales Aristid. „Am obligații față de el, mi-a adus mari servicii“ — i-ar fi spus Regele, dar Elisabeta i-a răspuns numaidecât: „Și pentru asta trebuie să-l lași să te ducă la pieire?“ Și depănând firul mai departe, blonda zână continuă. „Sunt singură să lupt cu Carol. Pe mama nu mai pot conta. Malaxa i-a făcut cadou un cal, și acum îl adoră. Mă aștept, mâine, să-i facă și Blank cadou o mașină de scris, ca să fie bine și cu el! E de necrezut ca o femeie să fie atât de puțin serioasă. Când îi spun lui Carol că lucrurile merg foarte prost, mă întreabă de unde știu. I-am răspuns că văd mai multă lume dezinteresată ca el, și

că-l rog să mă creadă, că n-am alt interes decât să-i fac bine. Dar Blank face din el ce vrea. El a obținut numirea lui Tabacovici la Căile Ferate, în speranță să facă afaceri cu el, dar Tabacovici l-a trădat și lucrează cu Malaxa. El a obținut numirea lui Mitiță Constantinescu, *care a fost numit cu mandat special să măture pe Kaufmann de la Banca de Credit*. E adevărat că Regele a cerut demisia lui Dorel Dumitrescu, dar știi pentru ce? Pentru că ajutase pe Kaufmann în afacerea Buhuși. Vrajmășia lui Blank împotriva lui Kaufmann e implacabilă, vrea să-l distrugă! E o mare nedreptate. Am vorbit cu Carol — mi-a spus că ce să facă, Kaufmann e de cealaltă parte a baricadei. I-am răspuns: mai întâi cum poți vorbi de baricade, pentru ce pui baricade între tine și oameni? Apoi n-ai învățat că oamenii trec cu ușurință de la o parte la alta a baricadei? Nu mai poți de dragul liberalilor, dar n-au fost ei de cealaltă parte a baricadei? L-am pus pe gânduri, mi-a promis că se va gândi. Că va primi poate pe Kaufmann pentru a se explica cu el. Ajută-mă, dragă Baba, să scăpăm pe bietul Kaufmann“ (și îi curgeau lacrimi din ochi) — „Bine, dar ce pot face eu?“ — „Nu știi cât ține Carol la d-ta. Ești singurul om politic de care nu spune rău, ci numai bine. E chiar de mirare, fiindcă ai mari vrăjmași în jurul lui, dar așa e. Caută să-l vezi și ajută-mă.“

I-am fâgăduit, dar cu multe rezerve mintale, ca ieseții. În rezumat, tot scopul întrevederii provocate de ea a fost să-mi ceară ajutorul pentru salvarea lui Kaufmann, salvare imperios cerută de domnul Scănavi. Nu mi-am pierdut însă de tot timpul cu această vizită, fiindcă am aflat o dată mai mult că M.S. Regele mă apreciază mult și am avut prilejul să mai spun Reginei tot ce voiam să ajungă la urechile fratelui-său. Dacă îi va spune numai jumătate din cât am rugat-o eu să-i spună, frățeștile urechi vor vâjâi trei zile.

— Pangal a văzut pe Costică Angelescu, fostul guvernator și confidentul lui Vaida. În audiența avută la Rege, Vaida a expus M. Sale situația *Frontului Românesc* și punctul lui de vedere politic. Regele a părut interesat și a spus că el nu poate nesocoti acest curent naționalist care s-a trezit, și că nu vrea să facă greșeala tatălui-său care a ținut prea mult departe de Guvern curentul țărănist dar că desigur n-ar putea niciodată să se apropie de nuanțele extremiste ale curentului. La aceasta Vaida a replicat că avea mâinile libere și că n-are nici un angajament cu nimeni (făcând aluzie la Goga-Cuza). Regele a sărit și el: „Nici eu n-am nici un angajament cu nimeni“. Din tot cursul audienței Vaida a avut impresia, nu că Guvernul Tătărescu va cădea, *dar că e deja căzut*. Regele vor-

bea de Guvernul actual ca de un regim mort. Vaida crede că schimbarea se va face în februarie. În momentul despărțirii, Regele a spus lui Vaida: „Țin să fie bine precizat: n-am luat nici un angajament față de d-ta“. Această frază a descurajat mult pe intimii lui Vaida, căci suna cu totul altfel decât muzica lui Tilea.

Întrebat de Pangal ce ar face Vaida dacă l-ar însărcina Regele să formeze viitorul Guvern, Angelescu i-a spus că ar încerca întâi o formulă țărănistă, cu Costăchescu, cu Lupu etc. *știind bine că o asemenea formulă n-ar reuși*, pentru ca să formeze apoi un Minister de largă concentrare, cu câți ar putea mai mulți. Pe mine, Vaida m-ar dori la Externe, în locul lui Titulescu, care trebuie să se mai odihnească, să mai vadă lucrurile și de altundeva decât din vagonul lui ministerial. Dacă Titulescu i-ar fi impus, atunci mie mi-ar da Finanțele. (Sărut mâna, cu recunoștință.)

Pangal a pus și ipoteza unui Minister Mironescu. Angelescu crede a ști că un asemenea Minister ar fi privit cu bunăvoință și de Vaida, care la rigoare ar primi chiar să intre în el.

— Anul 1935 s-a încheiat posomorât, pe ploaie. L-am încheiat și eu cu câțiva prieteni, aproape în familie și am avut plăcerea să ascult la miezul nopții cuvintele de îmbărbătare adrese de Regele Carol „poporului său“, cu prilejul punerii în funcțiune a stației de emisiuni radiofonice de la Bod (lângă Brașov).

Dea Domnul ca 1936 să fie mai bun ca 1935. N-ar fi greu.

1936

1 ianuarie. — Ceață, ploaie, vreme posomorâtă precum posomorâte sunt și sufletele noastre. Începem anul cu inima strânsă. Sărăcie, lipsuri, dezorientare și mai ales *demoralizare*, iată în patru cuvinte bilanțul anului 1935.

De când am scăpat de sub jugul rușinos al turcilor, niciodată poporul românesc n-a fost mai umilit. Și parcă tot era mai puțin rușinos să te calce în picioare Padișahul decât jidanul Aristid Blank sau Malaxa mituitorul. Stăpânul real al țării românești este astăzi, fără nici o exagerare, falitul Blank. El schimbă ministrii și Guvernele, el numește în slujbe înalte, el taie și spânzură. Și bineînțeles fură ca în codru. Regele Carol e o simplă păpușă în mâinile lui murdare.

Între cele patru granițe ale țării și până sus, totul e numai corupție. Singurul lucru organizat în România Mare e jaful și șperțul.

Guvernul Tătărescu e cel mai prost Guvern pe care l-a avut țara de la 1866 încoace. Guverne incapabile și ridicole au mai fost și altele. Sarcina ce aveau de îndeplinit era însă mai ușoară, așa încât deosebirea între ce erau și ce ar fi trebuit să fie era mai mică. Și nici un Guvern n-a îndrăznit până la cel de azi să facă din corupție singura lui bază de existență. De zece ori Ministerul Tătărescu a căzut, și de zece ori și-a *cumpărat* menținerea la Putere. Unde, îmi e rușine să o scriu aici. Generalul Gorski îmi spunea ieri cu indignare că a stat două zile la Sinaia și că în fiecare seară a fost partidă de poker la Lupeasca la care au participat pe lângă stăpâna casei, Regele, Malaxa, Aristid Blank și Gavrilă Marinescu¹. Iată sovietul de soldați... și șperțari care hotărăsc astăzi soarta Guvernelor noastre. Ne copleșește mocirla!

Numai Guță e fericit și mulțumit și poate repeta ca românul: dă-mi Doamne ce n-am gândit, să mă bucur de ce m-a găsit.

3 ianuarie. — Tânăra Tita Christescu fostă miss România și pațachină de meserie — fiica plăpumarului Christescu, prietenul meu și gălăgiosul comunist din 1920 — a căzut moartă în câteva minute, zilele

¹ Acesta mergea apoi la Cazino, și laudându-se cu banii câștigați la pokerul regal, arunca pe mesele de ruletă și de bacara zeci de mii de lei.

trecute, în casa ei. Tristul eveniment s-a întâmplat în prezența surorii mai în vârstă, măritată. Toxicologii au declarat, după ce au făcut analizele cuvenite, că fata fusese otrăvită cu cianură de potasiu. Christescu tatăl, disperat de moartea fetei care îi întreținea bătrânețele prin „munca” ei a făcut un denunț Parchetului prin care acuză pe Ciulei, cunoscutul antreprenor de construcții, om de câteva zeci de milioane și stimat de toată lumea. Nimeni nu poate să creadă că un om ca Ciulei să fi comis o crimă. Fusese amantul Titei, dar nu o rupsese cu dânsa. E drept că-i făcuse o vizită câteva ore înainte să se întâmple drama. Dar de ce să fi omorât Ciulei? Fiindcă tânăra Tita Christescu era logodită? Și apoi? Pare mai probabil ipoteza unui șantaj încercat de bătrânul vulpoi comunist împotriva unui om foarte bogat. Afacerea pasionează orașul.

— Discursul Regelui de anul nou este viu comentat în toate cercurile politice. Naivii găsesc caracteristic faptul că Suveranul a mulțumit Guvernului pentru serviciile aduse și programul îndeplinit, dar nu a legat întru nimic de dânsul sarcinile de îndeplinit în anul ce începe. Pentru acest an Regele făgăduiește că *el* va veghea, că *el* va face și că *el* va drege cum e mai bine. Eu, eu, eu... încă o dată și până la infinit. Ministerul Tătărescu, care nu se menține decât printr-o înaltă fantezie, poate să cadă peste opt zile, dar cred că se înșală cei care atribuie Regelui, în discursul său, un sentiment de ostilitate față de Guvern. E pur și simplu discursul unui megaloman și unui mitoman, un discurs care se împerechează perfect cu cuvântarea lui Tătărescu care l-a precedat, fiindcă Tătărescu e și el un megaloman și un mitoman.

4 ianuarie. — Președintele Roosevelt a dat drumul unui Mesaj adresat poporului american, prin care judecă cu severitate atitudinea popoarelor de pe celelalte continente, popoare lipsite de disciplina păcii și care prin politica lor sunt pe cale să provoace un război general. Roosevelt constată că 85% din popoarele lumii sunt mulțumite de situația ce le-a creat ultimele tratate și că numai 15% vor o revizuire a acestora. Nu e drept nici rațional ca pentru satisfacerea unei minorități, majoritatea omenirii să fie târâtă în dezastrul unui nou război. Cel puțin așa crede președintele Roosevelt.

Odată cu publicarea Mesajului, a fost depus pe biroul Congresului și un proiect de lege pentru reglementarea neutralității Statelor Unite, în timp de război. Prin noul proiect se dau puteri discreționare Președintelui care va putea opri sau condiționa exportul materiilor prime, armamentului, echipamentului și munițiilor, după cum va crede de cuviință.

— Din cronica seraiului:

Informatorul meu secret îmi aduce vești de la Palat. Planul Regelui e neschimbat. (Nu mai e basmul cu cocoșul roșu, e basmul cu „găina“ roșie!) Guvernul Tătărescu pleacă după sărbători; Regele are deja demisia lui Tătărescu și pe a lui Costinescu. Guvernul nu va mai deschide, în nici un caz, Camera. Carol Secundus este foarte supărat pe Gutzius Primus fiindcă acesta a trimis pe Dorel Dumitrescu (?) la Londra, să negocieze condițiile plăților în Anglia. E așa de supărat, încât nici n-a vrut să permita lui Gutzius să-l însoțească la Brașov, la serbarea centenarului „Cazinei“. În Ministerul Mironescu vor intra și Gusti și dr. Lupu, pe care Regele îl va momi promițându-i președinția Consiliului pentru un „mai târziu“ la care nu se va ajunge niciodată. Și-l vrea pe Lupu în Minister ca să mai producă o spărtură în Partidul Național-Țărănist. Va mai intra în Guvern și Potârcă. Despre mine, informatorul meu nu mai știe care sunt intențiile Regelui (după cum nu știe nici pe ale mele). Mironescu — care se înapoiază de Bobotează — ar fi informat pe Rege de la Paris, că bancherii francezi nu vor acorda nimic Guvernului Tătărescu, și că noua formulă Mironescu ar avea toate șansele să fie agreată. Cu Titulescu nenea Ghiță se declară de asemenea înțeleș.

Deocamdată, informatorul meu vorbește și Guță Tătărescu cârmuiește. Prost. Tot informatorul meu îmi spune că ar fi vorba de numirea lui Franasovici la Bruxelles, iar mai târziu la Paris, după ce Cesianu va fi numit ministru al Palatului.

— Mama doamnei Doletti (iubita Prințului Nicolae), bătrâna Dumitrescu Tohan, s-a urcat în grad și a devenit Prințesă, căsătorindu-se cu un Prinț Zaberinsky, autentic¹ dar muritor de foame. Ce e nostim, e că răscoapta matracucă s-a mai dedat cu acest prilej și la șantaj: Prințul Nicolae a trebuit să-i dea câteva milioane ca să consimtă la căsătorie. Duduia nu va mai avea pace, acum că rivala ei a devenit fată de Prințesă, până nu va adopta-o și pe ea un Prinț.

8 Ianuarie. — Sâmbătă a fost înmormântat cu alai Trandafir Djuvara, autorul volumului de versuri insipide „Coarde Sparte“, compilatorul colecției de tratate și convenții care-i poartă numele, ministrul nostru pe vremuri la Sofia, Constantinopol, Bruxelles și Atena. Fiul său Radu, ajuns și el ministru plenipotențiar, în setea lui de publicitate și în vanitatea lui nemăsurată, a făcut din înmormântarea lui tată-său un

¹ Familia Zaberinsky e o familie Princiară georgiană.

adevărat spectacol. Trandafir a murit la Paris pe la sfârșitul lui noiembrie și a fost adus pe mare, prin Marsilia și prin Constanța. Profitând de faptul că defunctul a lăsat un legat de un milion lei (în rentă de expropriere) Ateneului, Radu Djuvara a cerut comitetului acestei instituții ca slujba înmormântării să se facă chiar în locul în care s-au săvârșit cele pentru victimele atentatului de la Senat din 1920, pentru Ionel Brătianu, Take Ionescu și Regentul Buzdugan. Direcția Ateneului a avut slăbiciunea să consimtă. Ceremonia a fost o adevărată reprezentație. Au slujit patrusprezece preoți și trei episcopi, între care mitropolitul Moldovei. Radu Djuvara — care cât a trăit tată-său a fost aproape certat cu el — a făcut voiajul până la Iași ca să invite pe mitropolit. Și cât l-o fi costat venirea Prea Sfințitului. Aici, la București, a mers din om în om să se milogească pentru un discurs. A obținut nouă! Unul chiar de la mine. Ne-a adus la Jockey-Club un tablou de Grigorescu, în amintirea lui tată-său; puteam să-l refuz? Cu atât mai puțin cu cât debutasem la Constantinopol în cariera diplomatică sub ordinea defunctului. Am vorbit și fiindcă mă plictisea să vorbesc de nenea Trandafir, am polemizat cu amicul Titulescu. Am amintit că pe vremea lui Carol I numirile înalților demnitari nu se făceau numai pe bază de fantezie (aici era și o pietricică pentru Regele Carol al II-lea), că pe atunci funcția de secretar general însemna ceva nu ca acum — și reamintind publicația tratatelor și convențiilor făcute de Trandafir Djuvara am spus că această publicație a fost binevenită pentru că înainte de război pacturile internaționale erau operante și nu se anulau unele pe altele ca cele de azi. Discursul meu a făcut multă zarvă printre personalul Ministerului Afacerilor Străine, larg reprezentat la înmormântare.

9 ianuarie. — Blumenfeld la mine. Ar fi văzut o scrisoare adresată unui șef de organizație georgist, din însărcinarea lui Gheorghe Brătianu, scrisoare din care rezultă că înțelegerea dintre Brătieni, pentru *reîntregirea* partidului (nu se vorbește de fuziune ci de reîntregire) este perfectă. Reîntregirea s-ar face imediat după căderea Guvernului Tătărescu, și în scrisoarea precipitată se enumeră condițiile sub care s-ar face:

1) Șefia bineînțeles a lui Dinu Brătianu (mai târziu, succesiunea asigurată lui George Brătianu);

2) Șefi de organizație ai partidului reîntregit vor fi șefii actuali georgiști afară de județele în care șefii vechiului partid sunt amici personali ai lui Dinu Brătianu;

3) Toți cei care în cursul guvernării lui Tătărescu au dat concurs acestuia în politica lui „anticonstituțională” și opusă directivelor direc-

ției partidului, vor fi eliminați din partidul reîntregit. Comisii speciale vor examina, din acest punct de vedere, și situația membrilor din provincie.

Din punct de vedere programatic, sau politic, condițiile reîntregirii ar fi:

1) Depresurarea Regelui;

2) Înlăturarea d-nei Lupescu și a întregii Camarile din jurul ei și al Regelui;

3) Eventuale sancțiuni împotriva celor care au favorizat politica de corupție în jurul Regelui;

4) Aceste trei puncte fiind considerate ca satisfacții date grupării G. Brătianu, acesta va primi în întregime programul partidului prezidat de Dinu Brătianu.

Blumenfeld îmi povestește mai departe că a comunicat lui Tătărescu informațiile sale și că l-a întrebat dacă n-are și el de gând să facă un pas în răfuiala devenită inevitabilă. Tătărescu i-ar fi răspuns: „Da ce, mă crezi prost? Nu stau nici eu cu mâinile încrucișate, și vei vedea ce voi face la timpul oportun. Pentru moment am alte probleme de rezolvat, nu mă pot ocupa de aceasta. Dar crezi d-ta că partidul care n-a vrut să fuzioneze cu Gh. Brătianu în vremea în care această fuziune îi putea înlesni calea aducerii la putere, o va face-o acum, când Gh. Brătianu s-a vrăjmășit cu Coroana?“ Blumenfeld pretinde că ar fi spus lui Tătărescu să nu se joace cu focul, că fetișmul „Brătianu“ nu trebuie nescotit în Partidul Liberal și că argumentul „raporturilor cu Coroana“ era greu de valorificat tocmai în momentul căderii de la Guvern.

— Tot Blumenfeld mă pune în curent cu optimismul lui Victor Antonescu pe care l-a văzut azi. Victoraș era încântat fiindcă încasase pe decembrie, cu toate sărbătorile care îngreunează operațiile de percepție, peste 1 700 milioane, adică mai mult decât media necesară în ultimele 4 luni ale anului bugetar, pentru asigurarea echilibrului. Acesta este nu numai asigurat, dar va rezulta la sfârșitul anului și un excedent de vreo 300 milioane!¹ Victor Elatărău mai era încântat și de știrile date de Bădulescu despre tratativele de la Paris, care merg nu numai bine, dar sunt chiar aproape terminate. Antonescu va pleca cel mai târziu luni la Paris, să semneze convențiile. Îndată ce le va fi semnat, vor sosi la Paris și Tătărescu și Titulescu, și impresia lui Blumenfeld — dar numai o impresie — *e că se va modifica ceva în tratatul nostru de alianță cu Franța.*

¹ Dacă bugetul Statului s-ar comprima la cheltuieli, la 0 lei 0 centime, excedentul ar putea fi de 20 miliarde și mai bine!!

Optimismul lui Totor-Victor era însă înainte de toate provocat de gentilețea cu care Regele l-a poftit la dejun în ziua de Bobotează și cu care i-a vorbit după dejun. L-a pus să-i explice fiecare capitol al noului buget și a aprobat tot ce ministrul de finanțe i-a cerut. Acesta, la sfârșit, a crezut de cuviință să mulțumească Regelui de tot concursul pe care l-a dat Guvernului și să-i spună *în numele Guvernului întreg*, că dânsul și colegii lui nu vor face Majestății Sale nici o greutate *în planurile Sale politice*. „Antonescu, nu înainte de votarea noului buget!” ar fi fost răspunsul Regelui, din care Victoraș a tras concluzia că Guvernul nu se schimbă până în mai.

Informațiile acestea pe care mi le aduce Blumenfeld sunt în completă contradicție cu cele pe care mi le-a adus încă alaltăieri informatorul meu secret, care pretinde că schimbarea de Guvern este iminentă. Eu cred mai mult ce-mi spune Blumenfeld, fiindcă îmi dau seamă că Regele nu va mai putea forma un Guvern de lichele ca acesta, și că prin urmare îl va ține până nu va mai fi leu în fondurile secrete.

Un singur lucru îmi dă de gândit, e că Antonescu ar fi spus lui Blumenfeld că din conversația lui cu Regele reieșea clar că succesiunea era asigurată țărăniștilor și lui Mihalache. Dacă toate informațiile lui Antonescu sunt de valoarea asta, apoi nu fac doi bani!

Se poate ca Regele să mai țină pe Tătărescu nu numai din cauza fondurilor secrete și a afacerilor, dar și ca să-l ajute în lupta lui împotriva Brătienilor, căci nu-i poate conveni ca Partidul Liberal să încapă pe mâinile lui G. Brătianu și să adopte programul său.

— Mișu Demetrescu, administrator la Banca Națională numit de mine când am fost ministru de finanțe, are noroc. Mandatul lui expiră anul acesta, și venise la mine să mă roage să intervin pe lângă Guvern, pentru ca mandatul să-i fie reînnoit. I-am promis, dar fără nici o speranță de succes: era la mintea omului că liberalii vor prefera să pună un om al lor. Astăzi m-am pomenit cu Aristid Blank care a venit să mă roage să intervin pe lângă Antonescu în favoarea lui Mișu Demetrescu! Mi-a mărturisit că candidatul liberalilor era Victor Slăvescu, inamicul lui de moarte, și că această numire trebuia oprită cu orice preț! Am priceput că intervenția mea pe lângă Antonescu trebuia să servească numai de paravan lui Aristid ca să lucreze, *pe căile lui*. În cursul conversației nu s-a sfiit să-mi spună că Mitiță Constantinescu, toți cei de la Banca Națională, și chiar Victor Antonescu sunt favorabili lui Mișu Demetrescu. Planul ar fi cam ăsta: să se renumească Demetrescu ca reprezentant al

partidului lui Argetoianu, fiindcă i se cuvine și lui atâta lucru — dar în realitate fiindcă așa vrea Aristid Blank! Departe am ajuns! Norocul lui Mișu Demetrescu!

12 ianuarie. — Dejunat ieri cu unul din directorii de la Ministerul de Externe. E un adversar al marelui om Titulescu și a socotit că de când acesta e ministru de externe, anul în care a stat mai mult în București, a stat 37 de zile. Toate telegramele sosite zilnic la Minister, după ce se descifrează se cifrează la loc și se expediază, tot telegrafic lui Titulescu la Geneva, la St. Moritz, la Lido sau în P.M., în fine acolo unde e. Se reexpediază toate, *absolut toate* telegramele și pe spezele Statului bineînțeles. Astfel o telegramă de la Paris vine la București și de aici e reexpediată la St. Moritz. Dacă un exemplar ar fi direct expedit de la Paris la St. Moritz, ar costa pe jumătate cât costă de la București la St. Moritz. Când se va face odată bilanțul lui Titulescu, lumea va petrece.

13 ianuarie. — Wladimir d'Ormesson publică un articol foarte interesant în *le Temps* din 4 ianuarie prin care caută să explice neînțelegerea dintre Franța și Anglia, în momentul demisiei lui Samuel Hoare. Din discursurile pronunțate atunci în Parlamentul englez, din cuvântările lui Hoare, lui Baldwin, lui Austen Chamberlain reieșea că Anglia a fost singura Putere care și-a mobilizat forțele pentru apărarea principiului securității colective. Reproșul era direct adresat Franței, care „n-ar fi mișcat nici o corabie, nici un avion, nici un om” în apărarea pactului de la Geneva. D'Ormesson caută să stabilească faptul că a fost la mijloc o neînțelegere. Se stabilise la Geneva că sancțiunile militare prevăzute de art. 16 al Pactului nu vor fi puse deocamdată în mișcare. Invazia flotei engleze în Mediterană a mirat cu atât mai mult, că Guvernul britanic a declarat că prezența flotei engleze în Mediterana trebuie pusă în legătură *numai* cu interesele apărării „securității colective”.

Mai târziu s-a aflat că Anglia trimisese forțele sale în Mediterana ca să răspundă unei caracterizate amenințări italiene a Egiptului, prin Libia. Dacă Anglia ar fi *mărturisit* atunci că-și mobilizase flota în *apărarea* Imperiului Britanic, Franța ar fi răspuns imediat cu mobilizarea flotei ei, așa cum se găsește obligată prin pacturile semnate cu vecina ei de peste Mâneacă. Pe baza art. 16 însă, și a apărării securității colective, Franța n-avea nici un motiv să se miște, și nu s-a mișcat. Prin această neînțelegere se explică și chestiunile puse de Anglia Franței, asupra eventualului sprijin ce i-ar da, în cazul când ar fi atacată de Italia.

— D-rul Zervos, medicul Negusului, un grec, are un frate la București, medic și el. D-rul Zervos din Adis-Abeba scrie d-rului Zervos din

București, destul de regulat. Din ultima scrisoare reiese un mare optimism cu privire la soarta abisinienilor. Zervos pretinde că pe lângă cei 400 000 de negrozii care se luptă actualmente cu italienii, alți 400 000 sunt concentrați în lagăre de instrucție unde sunt învățați să mănuiască un armament ultramodern, mult mai perfecționat decât al italienilor. Abisinienii ar avea de toate: mitraliere, puști-mitraliere, tancuri și aeroplan. Asupra italienilor ar mai avea următoarele avantaje: 1) Sunt fanatici și luptă cu o ură și un avânt superioare entuziasmului fascist, oricât ar fi acesta de sincer; 2) Pot circula și noaptea, fiindcă cunosc fiecare potecă din munți, pe când italienii trebuie să vadă pe unde pun piciorul; abisinienii văd și pe întuneric și se agată precum caprele prin toate ținuturile care le sunt familiare; 3) Italienii vor fi mobilizați în tot timpul ploilor *care nu sunt obstacol de circulație* pentru abisinieni; 4) Configurația țării e favorabilă luptelor de guerilă și defavorabilă desfășurărilor de mase — prin urmare defavorabilă italienilor și favorabilă abisinienilor.

Te pomenești că optimismul d-rului Zervos își are și el rosturile lui?

Generalul Gorski îmi povestea (fiindcă e vorba de Abisinia) că generalul Samsonovici fiind acum în urmă la Paris ar fi stat de vorbă cu generali și ofițeri superiori francezi cunoscători ai campaniilor coloniale, mai toți foști combatanți în Maroc și alte colonii, și că acești specialiști i-ar fi spus că sunt în curent cu programul italienilor în Abisinia și că acest program are nevoie de *zece ani* pentru a fi executat. Dacă e așa, ce se vor face italienii care în primul an au ajuns deja la verighete?

— Tot Gorski mi-a povestit un incident întâmplat în Abisinia noastră, cu prilejul paradei de la Bobotează. La ieșirea din biserică generalul Paul Angelescu, zărind pe Zaharof (rândașul lui Stelian Popescu la *Universul*) în dosul lui Gorski se apleacă spre el și îi spune în treacăt: „Vezi că m-ați înjurat degeaba, căci am primit demisia generalului Dumitrescu!”¹ Gorski care auzise, spune atunci lui Zaharof: „Apoi dacă n-ar fi primit-o, s-ar fi revoltat armata!” Concepție curioasă dar fără importanță pentru ceea ce urmează. Paul Angelescu n-a auzit ceea ce a spus Gorski, dar a auzit-o Titeanu care sta lângă Zaharof. A doua zi Gorski a fost chemat de Paul Angelescu, și acesta l-a luat de scurt fiindcă ar fi fost auzit spunând: *Armata e gata să se revolte*. Capul lui Gorski, ex-

¹ E de necrezut ca ministrul de război să se laude cu primirea acestei demisii! Apoi aceasta a fost și soluția delincvențului! S-ar fi putut lăuda dacă l-ar fi reținut în armată și l-ar fi băgat în pușcărie!

plicație, înjurături la adresa lui Titeanu. Gorski socotea incidentul închis, *de atunci* însă patru agenți secreți ai lui Moruzov¹ în două automobile, îl urmăresc pas cu pas. Gorski, neobișnuit cu politețile Siguranțelor (avem mai multe) e ca nebun și vrea să facă scandal. Vrea... dar nu va face!

— Încă o afacere, tot în Abisinia. E vorba de amicul Malaxa. Și de frânele care de atâta vreme trebuie să se instaleze la vagoanele de marfă. Acum se zice că se vor instala un număr destul de însemnat pe vagoanele cisternă și e vorba să se aleagă între frânele Westinghouse și frânele Knorr (nemțești). Se vor alege frânele Knorr, deși de 3 ori mai scumpe, fiindcă sunt reprezentate de Malaxa. Am întrebat: dar cum poate concura casa Knorr, în restul lumii, cu casa Westinghouse dacă e de 3 ori mai scumpă? Mi s-a răspuns: nu e mai scumpă, dar în comanda Malaxa o treime reprezintă prețul (egal cu al lui Westinghouse), o treime șperțul la C.F.R. și la Comunicații, și o treime beneficiul Banderi, cu B mare, din care face parte și Malaxa — vedeți cât de modest este beneficiul lui!

— Zvonuri persistente de înlocuirea lui Costinescu la Industrie prin Manolescu-Strunga redivivus, „căruia s-ar fi făcut o mare nedreptate“! Dar atunci ce e cu criza? E dulce viața în Duduialand.

17 Ianuarie. — Regele care a fost sâmbătă la o vânătoare în Banat, a trecut duminică în Iugoslavia și de la Belgrad s-a dus cu Marioara, cu Principele Paul și cu micul Rege Petre să vâneze lângă Novi Sad. Luni s-a înapoiat la București. În jurul acestei călătorii a Regelui s-a făcut ca de obicei mare vâlvă, deși foarte probabil ea n-a fost motivată decât de vânătoria care a avut loc. Am fost întrebat și eu dacă cunosc motivele deplasării. Am răspuns că probabil Regele a trecut granița ca să poată telefona fără să fie supravegheat de Siguranță și de Tătarăscu. Această glumă a avut succes și a ajuns până la urechile Regelui care a râs.

— Marți dimineața a murit brusc, pe când telefona, N. Drosso, sluga Palatului, în timpii din urmă Mare Comis (!), după ce fusese prefect și mai înainte comandant al Palatului. Lipsit de inteligență, brutal și calic, Drosso nu era iubit. Fiind amestecat însă în viața noastră zilnică, a

¹ Șeful serviciului de informații la Marele Stat-Major.

tuturor bucureștenilor mai de vază, de lungi decenii, moartea neașteptată a impresionat. Se zicea că tată-său fusese bucătar, lucrul nu este dovedit, cert e că Drosso avea maniere bune dar un suflet vulgar. Tânăr bogat, fusese primit la Jockey-Club, cum ieșise ofițer la 21 de ani. Anul acesta împlinea 50 de ani de când era în club. Căsătorit cu Caterina Singurov¹, a avut cu dânsa un fiu ucis înainte de război într-un accident de aeroplan. Se căsătorise a doua oară acum câțiva ani cu Mémé Macri nepoata lui Simu.

I s-au făcut funeralii disproporționate cu meritele și cu poziția sa. Regele a asistat în persoană la înmormântare, ceea ce n-a făcut încă pentru nimeni de când e pe Tron.

— În starea de compresiune morală sub care trăim, imaginația oamenilor fără treabă inventează legende întregi în jurul celui mai simplu și mai natural eveniment. Reproduc aici de pe raportul zilnic și confidențial al Siguranței o notă², fiindcă e tipică pentru modul cum se deformează orice eveniment, în goana agenților de informație după senzațional:

„16. I. 1936. În a doua jumătate a lunii noiembrie, M.S. Regele, prin anumite căi, a fost informat de la Praga cum că Gross de la Cagero³ a lăsat să se creadă că ar fi înlesnit Regelui devize de circa 30 de milioane de franci francezi. Vodă alarmat de această chestiune a și trimis la Praga pe generalul Ilasievici și pe generalul Balif spre a cerceta originea zvonurilor lansate.

Aceeași versiune s-a lansat și la Belgrad unde a luat o turnură atât de dezagreabilă încât Regina Marioara, alarmată, a chemat personal pe Regele Carol acolo.

Luni seara Vodă cheamă pe Drosso întrebându-l ce rol îndeplinește la Cagero. Drosso a răspuns că e administrator (membru în consiliul de administrație). Vodă, foarte enervat, n-a spus nimic. În aceeași seară Siguranța raportează arestarea lui Gross la Feldkirch. Concomitent cu această știre Săvescu de la Banca Românească cheamă la telefon pe Drosso, la Palat. Acesta foarte emoționat cade mort.

¹ Femeie frumoasă și elegantă, foarte la modă între anii 1880 și 1890.

² Deși neregulat, primesc și eu o copie de pe aceste rapoarte.

³ O societate de export-import întemeiată după venirea liberalilor la Guvern. Se zice că principalii ei fondatori și profitori au fost Leonte Moldoveanu, Dorel Dumitrescu și Constant Georgescu. Gross era numai operator-specialist. Societatea a făcut nemăsurate fraude cu schimbul devizelor și afacerea a ajuns înaintea Parchetului.

M.S. Regele prin Gavrilă Marinescu a dat ordin ca Parchetul să facă lumină completă în această afacere, mai ales că Gavrilă Marinescu a comunicat lui Vodă că din informațiile căpătate de la dl. Codin Ștefănescu ar fi complici Leonte Moldoveanu, Săvescu de la Banca Românească, Dorel și Barbu Dumitrescu precum și d-na Găetan (!!?) născută Leonida¹, soacra lui Dorel Dumitrescu“.

Iată salata ce rezultă din amestecul fără rost a patru fapte certe: o invitație la vânătoare (Ilasievici și Balif — dar și Mocsoni au fost invitați în noiembrie la vânătoare în Cehoslovacia), o a doua invitație tot la vânătoare dar în Iugoslavia (a Regelui Carol), o escrocherie (afacerea Cagero) și o moarte subită (a lui Drosso). Din nenorocire, basmul nu a rămas limitat la raportul Siguranței sus-citat: în cafenele și în tot orașul, lumea pune în legătură moartea lui Drosso cu afacerea Cagero, și fiecare aduce precizarea unui amănunt în povestirea lui.

— Mocsoni care a însoțit pe Rege în Iugoslavia mi-a raportat la rezeală conversația avută cu Stoiadinovici, prim-ministrul sârb, cu care s-a înapoiat în trăsura de la vânătoare. Stoiadinovici se mira de răbdarea românilor față de Titulescu și spunea textual: „Cum suportați dvs. cheltuielile absurde pe care le face călătorind cu un vagon regal și cu un lux cu totul oriental? Cum nu-și dă opinia publică seamă că toată politica lui Titulescu e numai farsă?“ Mocsoni, foarte jenat, a răspuns că dânsul nu se ocupa de politică. Stoiadinovici și-a dat seamă că lipsise de tact, și a tăcut. Mocsoni a raportat conversația și Regelui, care pare să fi fost încântat de înalta opinie pe care Stoiadinovici o are despre Titulescu.

— Ieri la club, generalul Gorski, cel mai vechi dintre Inspectorii de Armată mi-a spus că-și dă demisia (trebuia să iasă la pensie peste câteva luni) fiindcă Regele nu vrea să-l înainteze general de corp de armată, locul fiind vacant prin retragerea lui Paul Angelescu, atins de limita de vârstă. Gorski își dă seamă că decorarea lui excepțională la 1 ianuarie nu a fost decât un zăhărel ca să-l împace în vederea neînaintării lui. Tot Gorski mă informează că în locul lui Samsonovici va fi numit șef de Stat-Major generalul Iacobici, care provine din armata austro-ungară.

¹ D-na Leonida ex-Dumitrescu a fost numai asasinată — pe jumătate — de Găetan, dar nu luată și de nevastă de dânsul!

— Telegramele de azi-dimineață ne aduc vestea unui nou vot de încredere înregistrat de Ministerul Laval după redeschiderea Camerelor (numai de n-ar cădea, copleșit de atâtea voturi de încredere), unei însemnate victorii italiene pe frontul Somaliei și unui răgaz de 30 de zile acordat lui Hauptmann, condamnat la moarte pentru răpirea copilului lui Lindbergh.

— În alegerea parțială de la Suceava din 15 ianuarie național-creștinii au avut un enorm succes: au dobândit mai multe voturi decât Guvernul și tot restul opoziției împreună. Mai ales național-țărăniștii sunt fierți. E drept că Suceava a fost întotdeauna un fief electoral al lui Cuza. Și acum a fost chiar el candidat... Să așteptăm și rezultatul alegerilor din Hunedoara și din Mehedinți care trebuie să aibă loc în februarie, dacă vor mai avea loc.

18 ianuarie. — Masă mare aseară la Legația Greciei. După masă, vorbind cu Tătărescu l-am sfătuit să amâne alegerea de la Mehedinți (fixată pentru 2 februarie) ca să se mai calmeze spiritele în Partidul Național-Țărănesc, în care frunțașii electori sunt hotărâți să facă moarte de om ca să răzbune neplăcerile suferite la Suceava. Tătărescu mi-a spus că probabil alegerea se va amâna și luându-mă la o parte în biroul lui Collas, a început să-mi spună *că așa nu mai merge*. Că nu se mai pot tolera manifestații în fiecare zi pe stradă, luptă de fiecare ceas cu apașii presei și așa mai departe. „Constituția trebuie modificată, pentru a da Guvernelor posibilitatea legală de reacțiune.” L-am întrebat de ce n-a făcut nimic până acum în acest sens, și i-am reproșat că n-a profitat în general de posibilitățile pe care le-a avut pentru *a face ceva*. „Ce vrei, mai depindea și de alții...” — „Regele trebuie să fie pus înaintea faptelor îndeplinite, e un căcăcios lipsit de voință.” — „Da, dar și împrejurările au fost contrare. Acum în toamnă eram hotărâți să procedăm la revizuirea Constituției. A venit însă războiul Italiei... Acum însă și Regele e hotărât și în mai va trebui să modificăm în fine Constituția. Coane Costică, ești pentru?” (Caraghiosul se făcea că nu știe?) — „Ba nu!” — „Știi că am tot voit să-ți vorbesc pe chestiunea asta. Am tot amânat fiindcă și rezolvarea problemei se depărta întruna. Acum ne apropiem. Dacă vrei în mai facem treaba!” Îmi venea să râd. Mincinosul vorbea cu atâta siguranță încât probabil se convingea singur.

Interesant, din conversația lui Tătărescu este faptul că se crede stăpân pe situație până după mai. Aceeși încredere și la Valer Pop, la Victor Antonescu și la escrocul de Inculeț. Să fie așa, sau atitudine și min-

ciună? Afirmațiile și siguranța lui Tătărescu sunt diametral opuse celor ce-mi raportează informatorul meu secret. Care minte? Din punctul calității de om pun pe Tătărescu și pe zisul meu informator în același sac. Până acum, evenimentele dau însă dreptate lui Tătărescu.

De la Legația Greciei am fost la ministrul Poloniei, unde ne-a cântat pianistul Rubinstein, un fenomenal artist.

Mocsoni mi-a complectat aseară conversația lui cu Stoiadinovici pe care nu putuse să mi-o spună toată, fiindcă la club fuseserăm întrerupți de unul și de altul. Impresia lui Mocsoni, limpede, a fost că o mare spărtură era pe punctul să se facă în Mica Înțelegere. Vădit, Iugoslavia își caută un echilibru politic în afară de alianțele ei actuale. Stoiadinovici ar fi întrebat pe Laval dacă în cazul încheierii „Anschlussului” Franța ar declara război Germaniei. „Război Germaniei?” a răspuns Laval — „niciodată”. Dacă Franța e hotărâtă să nu miște, de ce ar mișca Iugoslavia, a adăugat primul ministru sârb care nu s-a ferit să mai prevină pe Mocsoni că niciodată Iugoslavia nu va subscrie politicii filo-sovietice al lui Titulescu. Iugoslavia nu va relua nici măcar raporturi cu Moscova. Toate acestea au fost comunicate și Regelui Carol.

— Și în Grecia lucrurile par a merge cam pe dos. Dl. Charitakis, fost ministru, un regalist care n-a abandonat pe Regele George nici în cele mai grele clipe — mi-a vorbit ieri seară la Collas cu oarecare descărare. Regele George se bucură *momentan* de un mare prestigiu, desigur, fiindcă majoritatea monarhiștilor sunt încă strânși în jurul lui, iar venizeliștii îi sunt recunoscători pentru măsurile împăciuitoare pe care le-a luat. Dar monarhiștii sunt foarte nemulțumiți de clemența Regelui și nu se știe dacă venizeliștii nu vor reveni la vechile lor sentimente de dușmănie îndată ce vor fi trecut prin clipele grele pentru ei, de azi. Charitakis îmi povestea că ura între cele două partide a rămas tot atât de implacabilă ca mai înainte, mai ales în rândurile de jos ale poporului. În circumscripția lui electorală, țărani mai toți regaliști au scos de pretutindeni portretul Regelui, fiindcă „iertase” pe venizeliști. Ce vor da viitoarele alegeri? Un adevărat haos. Monarhia va fi silită să meargă la dictatură — și apoi? Monarhistul Charitakis, bărbat tânăr și inteligent, mi s-a arătat foarte pesimist asupra viitorului Greciei.

20 ianuarie. — Ieri a fost Boboteaza stil vechi și e fost cald ca în martie, dar ceață multă. Astăzi vremea e splendidă, ceața s-a ridicat, e cald și soare! Nu-mi mai aduc aminte de o asemenea vreme în România.

— La Turnu Severin s-au bătut ieri național-creștinii și național-țărăniștii, ca orbeții. Campania electorală pentru scaunul de deputat de Mehedinți vacant, începută ieri promite. Goga candidează de la național-creștini, dr. Lupu de la țărăniști, George Brătianu de la georgiști. Eu am pus pe Corneliu Rădulescu. Dar n-am parale, nici bățuși.

— De două zile telegramele anunță că starea Regelui Angliei e îngrijorătoare. A răcit acum câțeva vreme și a căpătat o bronșită. N-ar fi lucru mare, dar nu merge inima, care a rămas atinsă de pe urma ultimei boli grave a Regelui din 1928.

— Aflu că d'Ormesson ar fi fost numit ambasador la Ankara. Drum bun! La noi n-a nimerit-o, poate va avea mai mult noroc cu turcii. În locul lui ar veni o rubedenie a lui Berthelot, dl. Thierry a cărui soție e născută Nadine de Rothschild. Perechea Thierry e foarte împrietenită cu Martha Bibescu.

21 ianuarie. — Ieri seară, la ora 11,50 (ora Londrei) a murit Regele George al V-lea al Angliei. S-a stins fără suferințe, la Sandringham, în Norfolk, probabil din pricina miocarditei contractate în 1928 odată cu infecția generalizată care era să-l răpună de atunci.

Om al datoriei, personificând toate virtuțile în viața publică și în cea privată, părea, în vremurile fără scrupule pe care le trăim, un anacronism. Despre fiul și succesorul lui, Eduard al VIII-lea, se spun multe. Se zice astfel că e inteligent, dinamic, alcoolic și pederast (deși a avut o legătură cu soția unui fost aghiotant).

Cu schimbarea Domniei nimic nu se va schimba în Anglia. Forma, făurită de seculare tradiții, în care va fi introdus Regele e atât de puternică încât noua făptură prinsă într-însa se va conforma predecesorilor ei.

— S-a împușcat Ion Vulturescu. Era inteligent cu oarecare cultură, dar țicnit. Cu dânsul dispărea una din cele mai reprezentative figuri ale bohemei bucureștene. Soios, cu o veșnică pălărie neagră de pictor-fotograf montmartrez în cap, cu o lavalieră spurcată și cu un muc de țigară în gură, era simpatic cu toate cusurile lui. Avea mania persecuției. Față de mine se arăta când prietenos, când veninos. În ultimii ani nu mă mai saluta, nu știu pentru ce. Acum 15 ani (nu se prăvălise atât de jos) ne-am bătut în duel, dar ne împăcasem în anul următor.

— Am întrunit astăzi comitetul executiv al „Uniunii Agrare” și m-am plâns de lipsa de concurs a prietenilor mei politici, în luptele electorale. Le-am spus pe șleau că mai bine dizolv partidul decât să duc în spinare o ceată de leneși și de profitori „în futurum”. Am declarat că alegerile de la Hunedoara și de la Mehedinți sunt ultima încercare pe care o fac cu d-lor.

22 ianuarie. — Regele Carol s-a hotărât să meargă la înmormântarea Regelui Angliei care a fost fixată pentru marți 28 ianuarie. Va lua cu el pe generalii Ilasievici și Balif și pe... Urdăreanu. (Unii spun că și pe Lupeasca, cu care vrea să petreacă 2–3 zile incognito la Paris, la întoarcere, repetând astfel ad litteram programul din 1925 la înmormântarea Reginei Alexandra.) Regele Carol își realizează astfel un vis, acela de a vizita pe Regele Angliei. Că nu-l vizitează viu, ci mort, nu face nimic.

— Ziarele de azi pretind că s-a amânat alegerea de la Severin de la 2 la 18 februarie, ca să se mai calmeze spiritele. Guvernul continuă să nu pună candidat și va susține pe Goga la Mehedinți, cum a susținut pe Cuza la Suceava. Pare că tactica aceasta a fost cerută de Rege care vrea să nu iasă național-țărăniștii nicăieri (la Suceava și Mehedinți să-i bată național-creștinii și la Hunedoara liberalii). Regele ar putea astfel susține, pentru constituirea viitorului Guvern, că neputând ține seamă de indicațiile corpului electoral care a desemnat un partid în afară de conjuncturile de Guvern, nu-i mai rămâne decât adoptarea unei formule în afară de considerațiile de partid. Cum îi place Regelui să complice cele mai simple situații!

— Ministerul Laval a demisionat ieri. Laval, însărcinat de Președintele Republicii să formeze noul Minister, a declinat categoric oferta. A refuzat și Bouisson, președintele Camerei să constituie Ministerul.

24 ianuarie. — Acum două zile a fost comemorat la Geneva, la Consiliul S.D.N., Regele George al Angliei. Fiecare membru al Consiliului a spus câteva cuvinte în numele țării sale, și la sfârșit dl. Eden a mulțumit în numele Angliei. A vorbit, natural, și Titulescu în numele României. Transmis tuturor ziarelor românești, în extenso, am citit și eu discursul lui Titulescu, un scurt și banal discurs de circumstanță.

Iată acum ce citesc în *Adevărul* de aseară:

„Paris, 23 (Ager). Marile cotidiene pariziene se ocupă pe larg de mișcătorul omagiu adus ieri memoriei Regelui George de către Consiliul Societății Națiunilor. Ele reproduc și subliniază mai ales discursul

d-lui Titulescu, despre care spun că a fost cel mai puternic, cel mai strălucit, cel mai artistic (!) și că a lăsat o profundă impresie asupra ascultătorilor, mișcând adânc pe dl. Eden, reprezentantul Marii Britanii.

Dl. Lucien Bourgues, trimisul special la Geneva al ziarului *Petit Parisien*, scrie:

«În această tragică solemnitate lumea se aștepta de la dl. Titulescu la o cuvântare impresionantă. Cu acel accent pătrunzător care dă celei mai mici intervenții din partea sa o înaltă valoare de artă și de emoție, marele om de Stat român a spus că compatrioții săi de pretutindeni nu vor înceta să vadă un izvor (?) de profundă grațitudine în rolul pe care l-au jucat Imperiul Britanic și marele lui Rege în unitatea națională». (Bre, bre, bre! Să fi spus într-adevăr așa lucruri extraordinare?)

Dl. Saint-Brice, trimisul special la Geneva al lui *Le Journal*, scrie la rândul său:

«Cuvântarea d-lui Titulescu este modelul cel mai desăvârșit al elocvenței. Reprezentantul României a evocat mai întâi legătura de sânge care unește pe Regele Carol cu Familia Regală britanică. El a mai spus că tot poporul român este astăzi în doliu». (Și mai frumos!)

Dl. Donnadieu, trimisul special al ziarului *Le Figaro*, scrie:

«În numele României, dl. Titulescu a rostit o cuvântare mișcătoare și măreață. După ce a reamintit prețiosul concurs al Angliei în realizarea unității naționale a României, el a evocat amintirile din timpul când reprezenta țara sa la Curtea din Saint James și a promis că România se angajează să execute cu sfințenie testamentul politic al Regelui George al V-lea, care se rezumă în cuvintele: a lucra pentru pace».

Câte milioane de lei agonisite prin munca noastră a contribuabililor români, au trebuit să treacă în buzunarele apașilor presei franceze, pentru ca asemenea platitudini să fie revărsate peste globul întreg?

— Sub pretextul absenței Regelui din țară, Camerele au luat vacanță până la 10 februarie. Constituțional vorbind e absurd, deoarece Suveranitatea trece în lipsa Regelui asupra Consiliului de Miniștri, care poate chiar promulga legi. Practic vorbind însă, orice vacanță a Corpurilor Legiuitoare e bine venită. Dacă nu s-ar întruni deloc ar fi și mai bine. Ieri s-a amânat și alegerea de la Mehedinți, de la 2 la 18 februarie. Să fie pentru același motiv pseudo-constituțional?

25 Ianuarie. — Mocirla:

Am însemnat deja note, ceva despre delicioasa casă pe care și-a construit-o Scanavi. Cum s-o fi aranjat „amorul“ Reginei Elisabeta

pentru zidărie și pentru beton armat nu știu (poate că pentru acesta din urmă să-i fi dat sfaturi Tătărescu) dar pentru mobilele și mai ales pentru mătăsurile aduse din străinătate — mătăsuri cu toptanul — n-a plătit nimic. S-a înțeles cu un negustor italian care a adus cantități enorme de mătase *fără vamă* pe numele Reginei Elisabeta, și comisionul au fost obiectele și mătăsurile comandate de zisul Scârnăvie.

Se zice că Regele, aflând despre această porcărie, s-a înfuriat și s-a certat cu soru-sa, iar acțiunile lui Scanavi au scăzut. Nevastă-mea a aflat toată afacerea de la d-na Andrews¹ care s-a înfruptat și dânsa cu ceva mătase de contrabandă adusă pe această cale.

— Afacerile frumoase și mănoase:

A fost mare luptă între Skoda și Reșița pentru comandarea artileriei antiaeriene. Se zice că modelul Skoda e cu mult superior modelului Wickers pe care l-a propus Reșița. În favoarea Reșiței militează însă principiul fabricării în țară a materialului nostru de război. Dar nu principiile, nici calitatea materialului au fost în luptă; în luptă a fost Malaxa (Reșița) și reprezentanții interesați ai Skodei. După multe dezbateri și după multe ezitări s-a ajuns în fine la hotărârea să se dea comanda Reșiței. Consiliul Apărării Naționale a decis facerea contractului și a însărcinat pe generalul Tănăsescu să-l redacteze. Generalul, specialistul Ministerului de Război în materie de armament de artilerie, și un mare partizan al tunului Skoda, a redactat contractul cu Reșița dar l-a prezentat lui Tătărescu odată cu un memoriu în care atacă cu violență modelul adoptat și lauda modelul cehoslovac. Tătărescu, furios, a făcut observații generalului Tănăsescu, a dus chestiunea înaintea Regelui și a generalului Paul Angelescu și rezultatul a fost mutarea lui Tănăsescu la Bistrița, cu ordin să plece în cel mult zece zile, și până atunci să nu părăsească domiciliul său. Se zice că generalul Tănăsescu își va da demisia, *și va vorbi*. Să ne ferească Dumnezeu să mai vorbească un general, că ne curățăm cu toții!

— Regele a plecat ieri la ora 4,20 spre Londra, cu o suită exagerată și cu un tren care ne costă (dus și întors până la Calais) 3 500 000 lei! Va sta la Londra și la Paris până la 8 februarie. La 10 februarie, va fi înapoiat la București. Cineva spunea că nu se știe, căci când merge la Londra

¹ D-na Andrews, născută Zlotescu, fiica doctorului Zlotescu căsătorită cu Andrews (american) unul din directorii Societății petroliere Româno-Americane.

pentru o înmormântare nu se mai înapoiază! (Aluzie la plecarea din decembrie 1925.)

— Blumenfeld la mine. A vorbit cu Mihalache și cu Maniu, succesiv. Național-țărăniștii sunt furioși. Mihalache i-a spus că e convins acum că Regele merge spre Guverne din ce în ce mai personale. Va ține Guvernul Tătărescu, un Guvern de lichele care face tot ce i se cere, cât va putea mai mult, iar când nu va mai putea, va face alt Guvern de lichele, cu care să-și joace mendrele mai departe (în gândul lui Jean Mihalache numai și numai un Guvern național-țărănesc n-ar fi un Guvern de lichele!). Cămășarul își dă seamă că a pierdut partida, că Maniu a avut dreptate, și că trebuie să facă loc acestuia la președinția partidului. Încercare de șantaj pentru a impresiona pe Majestatea Sa. Maniu a fost și el foarte categoric față de dl. Scrutator. S-a arătat mai sigur ca oricând față de izbânda programului său (care?); știa bine că al lui Mihalache (care?) nu va duce la nimic, dar din condescendență față de partid a primit să fie încercat, dând însă șefului un termen (!) pentru această experiență. Dl. Maniu e hotărât acum să nu mai respecte termenul (complectarea șantajului față de Majestatea Sa). Potlogăriile care se fac în jurul Regelui nu sunt cunoscute numai de dânsul, Maniu, dar și de alții și vor fi date în vileag în curând. Iuliu, afirmă Blumenfeld, e sigur de câștigarea partidei (care?).

— Informatorul meu secret nu se lasă, cu toate dezmințirile evenimentelor. Trăim timpuri atât de ciudate, încât toate se pot întâmpla, se pot realiza chiar și prezicerile agentului meu. Iată-le:

Mironescu s-a înapoiat de la Paris și a comunicat Regelui că „a aranjat” problemele financiare (care?) în legătură cu un viitor Guvern prezidat de dânsul. Dar că acest aranjament l-ar fi făcut grație lui Zăuceanu, așa încât, oricâtă prietenie l-ar lega de C. Angelescu (Banca Urbană) dl. Mironescu crede că Zăuceanu ar trebui să fie ministru de finanțe. Regele ar fi protestat, spunând că ar fi în acest caz complet în mîna lui Titulescu, și ar fi spus lui moș Ghiță: „La Finanțe voi pune pe Argețoianu!” Ce fericire și ce măgulire pentru mine! Același informator, cam ars ce e drept, pretinde că vizita Regelui la Londra a fost sugerată de Hoare, ministrul Angliei. Nu-mi vine să cred...

— Milioanele noastre se duc numai pe trenuri regale. Mai continuă și Titulescu cu mistuirea. Am notat ieri ditirambicele laude ale presei

pentru banalul discurs pronunțat de Marele Scopit cu prilejul decesului Regelui Angliei. Azi găsesc în telegramele ziarelor una și mai bună. Un banal incident între Uruguay și Soviete a provocat ruperea relațiilor diplomatice (?) între cele două State. Chestiunea fiind adusă la Geneva, Consiliul a numit pe Titulescu raportor. Titulescu a convocat la el pe Orang-Utangul american și pe amicul Finkelstein-Litvinov, i-a pisat o noapte întreagă, i-a îmbătat și i-a împăcat. Iată acum în ce cuvinte trâmbitează presa universală marea victorie a Scopitului-Noctambul:

„Geneva 24 (Rador). În cercurile Societății Națiunilor se consideră *ca unul din cele mai mari succese* ale d-lui ministru Titulescu faptul că a putut să pună capăt printr-un acord unui diferend care ridica *cele mai sumbre perspective*“ (!!!)

Pacificul Titulescu a evitat un război între Uruguay și Sovietele rușești! Litvinov trebuie să se strâmbă de râs! Dar cât ne-o fi costat numai whisky-ul consumat în acea memorabilă noapte?

— În Franța criza de Guvern a fost repede rezolvată prin constituirea unui Minister Albert Sarraut, cu Flandin la Afaceri Străine și fără Herriot, dar cu Paul Boncour ministru fără portofoliu! Minister provizoriu până la alegeri (de aci și facilitatea cu care a fost alcătuit), ceva mai la stânga ca Guvernul Laval, și cu un radical în frunte. Ministerul Sarraut reprezintă al 101-lea episod în zbuciumul Parlamentar inaugurat de a III-a Republică.

26 ianuarie. — Pe când oamenii mor de frig în America (dacă trebuie să credem telegramele) noi, aici în România, avem o iarnă extraordinară. Nu numai că n-a nins până acum și că n-a fost nici îngheț, dar adie tot timpul un vânt de primăvară. În decembrie am avut multă ploaie și ceață. Dar de opt zile timpul s-a îndreptat de tot și soarele ne încălzește toată ziua. Azi *26 ianuarie*, orele 12, amiază, sunt *16° centigrade la umbră!* Să fie sfârșitul lumii?

27 ianuarie. — Ziarele noastre publică astăzi o altă avalanșă de telegrame-laude la adresa lui Titulescu, din Anglia de data asta. Tot marele succes cu Uruguayul și Sovietele, dar alte milioane revărsate pe malurile Tamisei. De ce nu s-ar înfrupta și englezii cu banii noștri? Suntem atât de bogați, și ei atât de săraci...

— Călătoriile regale.

Regele Boris al Bulgariei s-a urcat cu un aghiotant în Simplonul care trece prin Sofia;

Principele Paul al Serbiei idem din Belgrad;

Regele Leopold al Belgiei a luat trenul obișnuit între Bruxelles și Ostende și de acolo vaporul spre Anglia.

Pe drum, nimeni n-a știut despre trecerea acestor Șefi de Stat modești.

Regele Carol:

Trenul regal compus din 11 vagoane, 20 aghiotanți și caraghioși în suită; reprezentatii în fiecare țară străbătută, cu muzică, companie de onoare, prefecti, generali, arhiduci etc.

Și când te gândești că nu poate fi cineva de sânge mai albastru ca el, te întrebi cum de a ieșit așa de parvenit?

31 Ianuarie. — După o călătorie de mitocan, Regele s-a purtat frumos și bine la Londra, unde — mai puțin bastonul de mareșal care nu putea simboliza decât pe Zizi Lambrino, singura lui cucerire pe timpul războiului — ne-a făcut cinste. Funeraliile Regelui George au fost difuzate prin radio. Impresionant; am auzit muzicile militare, tropotul trupelor, rugăciunile în biserică, zgomotul mulțimii, ca și cum aș fi fost acolo! Asistat la București la *requiem*-ul slujit la biserica englezească de la Icoană. Primul meu contact cu un serviciu divin anglican. Anost.

— Tărăniștii și gogo-cușiștii continuând să se bată la Mehedinți, In-culeț, ministrul de interne a intervenit și a izbutit să dezarmeze — pentru moment — bandele ambelor partide. Ziarele publică fotografiile arsenalului de arme confiscat de o parte și de alta.

— Un ziarist de la *Ora* a venit să-mi ceară un interviu asupra *mișcării de dreapta*. I-am dat următorul răspuns, pe care-l transcriu aci fiindcă-mi pare că rezumă pe cele ce se desprind din faza actuală a luptelor politice:

„Noi ne jucăm de-a politica. Nu există mișcări de dreapta. La noi lumea este extrem de nemulțumită și de tulburată în conștiința ei, pe de o parte de criza fără sfârșit care a sărăcit pe toți și i-a pus în neputință de a realiza până și cele mai modeste năzuinți; pe de altă parte de valul de mocirlă asupra căruia nu am nevoie să insist, care ne plimbă din Skoda în Cagero și atâtea alte afaceri senzaționale, fără să mai vorbim de șperțul zilnic care a înlocuit pâinea zilnică.

Lumea exasperată caută să scape din cercul acestor mizerii materiale și morale. Caută să scape și se agață de formule, după gust, după temperament și după vârstă.

Tineretul vede scăparea în «crucea încârligată» și în antisemitism; oamenii ceva mai în vârstă, dar care nu și-au pierdut încă toate iluziile, o văd în rețetele democrației integrale, iar oamenii în vârstă și cu experiență nu mai au din nefericire încredere în nimic.

Suprimați dezechilibrul bugetelor individuale, suprimați «șperțul» la fiecare ghișeu al Statului, suprimați potlogăriile mărunte și tâlhăriile mari — și toate rețetele miraculoase propovăduite cu sau fără exoftalmie poetică¹, vor fi aruncate la coș.

În poporul nostru, în masa lui de aproape 18 milioane de rurali nu există nici curente de dreapta, nici curente de stânga ci numai nevoiași și istoviți de mizeriile vieții. Cele câteva mii de studenți care zbârnăie nu izbutesc și nu vor izbuti decât să dea puțină viață orașelor și să servească de masă de manevră șmecherilor“.

— Altă coardă:

Regele a trimis vorbă înainte de sărbători lui C. Angelescu (Banca Urbană), lui Emil Hațeganu și lui Voicu Nițescu că ar voi să-i vadă. Căteșitrei au cerut audiență (vaidiștii s-au văzut deja la Guvern) și Regele i-a primit în ordinea următoare: Hațeganu, C. Angelescu, Voicu Nițescu. Cător trei a spus cam același lucru, și anume i-a întrebat de ce Vaida nu se înțelege cu Goga. Angelescu care a povestit lui Pangal toată audiența lui, pretinde că insistențele mari pentru această înțelegere au fost puse pe lângă Hațeganu și pe lângă dânsul. Cu Voicu Nițescu, Regele ar fi insistat mai puțin — probabil, zice Angelescu din cauza argumentelor negative date de dânsul. Regele a spus cător trei că țara are nevoie de un partid puternic de dreapta spre a fi opus democrației național-țărănistă și că ar fi bine ca partidul lui Goga și al lui Vaida să fuzioneze. Angelescu a arătat Regelui că o asemenea fuziune era imposibilă fiindcă programul Goga-Cuza e distructiv și se bazează numai pe o luptă de opoziție pe când al lui Vaida e constructiv și se încadrează într-o acțiune de guvernământ. Apoi, un partid nu poate merge cu doi șefi, darmite cu trei. Angelescu a adăugat că Vaida vrea să facă un Guvern cu partidul lui, în care ar primi oameni desemnați de Rege sau colaboratori utili — *dar colaborare cu alte partide n-ar fi dispus să facă*. Pe când Angelescu vorbea de planurile lui Vaida de guvernământ Regele tăcea.

¹ Răutate la adresa lui Goga, pe care o regret — dar prea m-a agasat în ultima vreme cu rodomontadele lui.

Pentru mine e clar: Regele nu vrea să se încurce la Guvern nici cu Vaida sau cu partidul său (cine-l silește?) și de aceea îl împinge să fuzioneze cu Goga—Cuza ca să-i poată opune la momentul oportun, și lui Vaida, obstacolul antisemitismului. Național-țărăniștii înlăturați prin insuccesele electorale și prin certurile dintre ei, național-creștinii-vaidiștii deși desemnați de succese electorale dar handicapați prin antisemitismul lor — terenul se găsește netezit (în complicatul spirit al Regelui) pentru încercările personale. Cât muncește nenorocitul acesta de veleitar pentru a face pe șmecherul, când lucrurile s-ar putea soluționa atât de simplu!

Angelescu a mai întrebat pe Rege când se schimbă Guvernul. Regele i-ar fi răspuns: „în curând dar nu îndată“. Și i-ar fi explicat că mai întâi trebuie Tătărescu să se răfuiească cu Dinu Brătianu și să ia șefia partidului. „Dar — a obiectat Angelescu —, Tătărescu ne ține cu vorba de 18 luni pe chestiunea asta, poate s-o mai întindă mult“. Regele a observat că *nu era nici un zor*. Din această contradicție (*în curând și nici un zor*) Angelescu trăgea concluzia că nimic nu era fixat în capul Regelui. Tocmai *nimic*, e poate exagerat. Singura impresie *netă* cu care a rămas Angelescu din audiența lui, a fost că după actualul Guvern Regele nu va aduce sub nici o formă și în nici un fel — pe țărăniști. Nici Mihalache, nici Lupu, nici altul.

— De la Paris, depeșele anunță luptă mare în Camera de ieri dimineață, în jurul declarației prim-ministrului Sarraut. Regimul e putred, și în Franța. Pe Laval, pe Sarraut îi zgâlâie fiindcă Flandin (la Externe) reprezintă Londra — au dreptate și oamenii care ar dori un Minister care să reprezinte Parisul. Nu mai știu cine compara Camera franceză actuală cu Dieta Poloniei, înainte de împărțire bineînțeles. Țin oamenii cu Geneva, cu Italia, cu Anglia — dar la Franța nu se gândește nimeni.

1 februarie. — Ministerul Sarraut a obținut, după două zile de discuție, o majoritate de 200 voturi, prin urmare — după logica parlamentarismului francez — căderea sa este asigurată.

Regele Carol a fost primit la Paris jumătate oficial, cu căldură. Presa, plătită, îl laudă mult — și din recunoștință și pe Titulescu.

— Generalul Condilys a murit brusc, ieri la amiază. Era un încurcälume; Regele George are noroc. Probabil că acum lucrurile se vor mai liniști la Atena.

2 februarie. — Acum că ne-au venit toate știrile de la funebrele serbări de la Londra, putem spune, cu sufletul ușurat, că Popescu s-a purtat bine. Afară de o mică gafă în ziua înmormântării: a fost singur între toți cu un mare cordon și colan peste manta. Picătura de sânge sălbatic al muscalilor! Încolo nimic de zis — a spus bună ziua la toată lumea, n-a scos pe Lupeasca din cutie, a mulțumit Lordului Granard la care a fost găzduit și a oferit și un dejun. Putea să nu se îmbrace — tot la înmormântare — în grănicer de pe vremea Mariei Tereza, ca la bal mascat. Englezii au fost mulțumiți și l-au primit aproape tot atât de bine ca pe Titulescu.

3 februarie. — Niciodată n-am fost atât de mulțumit de a fi român. România este cheia de boltă a Europei Centrale și Europei Orientale; Regele Carol și ministrul său Titulescu sunt în fruntea a 70 milioane de suflete și conduc destinele Miciei Înțelegeri și Uniunii Balcanice; relațiile Sovietelor cu lumea trec prin controlul d-lui Titulescu — până și soarta Italiei și a păcii cu Abisinia sunt în mâinile noastre ca țară producătoare de petrol. Toate acestea le citesc în ziarele de la Paris unde sunt publicate cu prilejul vizitei Regelui nostru iubit. Mă întreb: 1) pe cine vrea amicul Titulescu să înșele? Mai e cineva pe lume care să creadă asemenea bazaconii? 2) *Cât ne costă reclama asta stupidă?* Îmi vine rău când mă gândesc că plătesc și eu impozite pentru asemenea prostii.

Adevărul, iată-l: nici una din țările prin care urma să treacă faimosul tren regal n-a vrut să ne facă credit; a trebuit să plece Pușcariu cu bani efectivi și să plătească la fiecare graniță parcursul prin țara respectivă. Lohengrin la Muntele de Pietate!

5 februarie. — Franasovici la dejun la noi. E indignat și el (și el!) de palinodiile lui Titulescu la Paris. Ziarele de azi-dimineață ne aduc vestea că pe ziua de ieri nenorocitul de Rege nu a dat mai puțin de cinci interviuri, bez „impresii personale” și fotografiieri cu duzina. Și de câte ori telegramele ne dau un rând despre Rege, ne dau zece despre Titulescu. Neobrăzarea nevertebratului de la Externe a trecut toate limitele. E și Franasovici de părere, că o răfuială cu această pacoste a politicii noastre externe se impune. Franasovici îmi spune că vagonul lui Titulescu și personalul acestui vagon veșnic menținut în străinătate, ne costă câteva milioane pe an, și tot el îmi mai povestește că, după cererea Scopitului, Guvernul dă *un milion* pe lună escrocului de Mircea (Agence télégraphique Sud-Est, Paris), care nu s-a jenat totuși acum câteva zile (telegramele din 28 ianuarie) să atace „à fond” Ministerul Tătărescu pe

care-l acuza că a dat mâna cu fascismul și cu hitlerismul. Bineînțeles că această acuzație nu se întinde și asupra lui Titulescu, care luptă săracul, cu toate glandele lui sleite, pentru democrația integrală și securitatea colectivă.

Regele, care trebuia să se înapoieze pe la 8–10 februarie și-a amânat sosirea până pe la 15 februarie.

16 februarie. — A murit Principesa Sofia de Wied, de inimă, la Fântânele. Născută Principesă Schöburg, mama ei era Cantacuzino-Pășcanu și de la dânsa moștenise — împreună cu frate-său — avere mare în Moldova. Regina Elisabeta căreia îi cânta din harpă, a protejat-o mult cât a fost copilă și a pregătit-o (de dragul averii) pentru nepotu-său Principele Wilhelm de Wied. Ca ministru de agricultură, în 1927 i-am scăpat admirabilele păduri de la Fântânele. Problema se pune simplă: dacă era considerată ca germană, i se aplicau tratatele și i se lua tot — dacă era socotită ca albaneză (!!), i se aplica legea reformei agrare și i se puteau lăsa pădurile. Am declarat-o albaneză și i-am lăsat pădurile. Și am făcut o dreptate, căci erau pădurile cele mai frumos întreținute din toată România. De câțiva ani Principesa de Wied se dedese băuturii. Regina Maria nu putea să o sufere. Când venea la București frecventa aproape exclusiv pe Maria Poenaru (cât a trăit) și familia Văleanu. În jurul ei, și antipatiile și simpatiile erau în funcție de amintirea păstrată despre Regina Elisabeta.

— Iorga a fost decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare. Ziarele de azi-dimineață publică două telegrame:

Una de o scârboasă platitudine:

Am plăcerea a vă comunica că Guvernul Republicii, pentru marile servicii aduse de dvs. cauzei prieteniei franco-române v-a conferit Marele Cordón al Legiunii de Onoare. Aducându-vă la cunoștință aceasta, vă exprim cele mai calde felicitări pentru înalta distincție, care onorând pe marele nostru Nicolae Iorga se răsfrânge asupra întregii țări.

Cu cele mai bune sentimente

Titulescu

Cealaltă obraznică:

Mulțumiri călduroase pentru noua dovadă a acestor bune sentimente.

N. Iorga

Nimic nu-l înfurie mai mult pe nebun decât gestul unui om politic care-l așază pe el, pe liniile culturale! E și caraghiosul ăsta un simbol al vremurilor pe care le trăim, cu picioarele pe pereți!

8 februarie. — Ziarele publică două comunicate ale Președinției Consiliului. Unul prin care ni se aduce la cunoștință că Regele se va înapoia la 20 februarie (în loc de 10, apoi de 13) — altul prin care suntem informați că acordurile financiare de la Paris au fost semnate ieri, de către miniștrii de finanțe francez și român¹. Comunicatul din urmă e cam vag în termenii lui, așa încât nu se desprinde bine ce plăți va trebui să facem, cu ce mijloace, ce e cu arieratele, ce e cu cupoanele și ce e cu tunurile grele pe care va trebui să le înghițim, că doar avem regimente cu lampas galben și suntem putere mare. Să așteptăm amănuntele.

— Petrescu-Comnen, ministrul nostru la Berlin mi-a adus o cutie de excelente țigări (Partagas!), și cu acest prilej povestește:

„Hitlerismul poate fi reprezentat în momentul de față printr-o linie orizontală, care nici nu urcă, nici nu coboară. Nu este însă exclus ca popularitatea Führer-ului să pornească în curând pe o linie descendentă, ușor descendentă. Încep într-adevăr stări de lucruri care duc la o adevărată nemulțumire a populației. Dată fiind situația monetară și a balanțelor economice (cea comercială a trecut în câțiva ani de la + 4 miliarde de mărci la +100 și ceva de milioane — iar cea de plăți e larg deficitară), importul materiilor alimentare a fost serios comprimat pentru a se putea menține și chiar mări importul materiilor prime necesare fabricațiilor militare. Din punct de vedere alimentar Germania a fost totdeauna — și este încă — deficitară. Un complement de 20–30% a trebuit să fie întotdeauna importat, în aproape toate ramurile de alimente. Acest complement lipsind astăzi, populația se resimte de această lipsă. Femeile trebuie să facă din nou coadă la prăvălii, ca pe vremea războiului. Materiile grase, mai ales, lipsesc. O familie n-are dreptul decât la 250 g unt pe săptămână. Cine se învârtește obține mai mult, dar e prins, e condamnat la amendă și la închisoare. Într-un recent discurs Goebbels a spus categoric: fiecare german trebuie să aleagă și să aibă sau o armată în stare să apere demnitatea țării, sau unt la discreție. Vorba vine, căci oamenii nu aveau nici un drept să aleagă — a ales Hitler pentru ei!

Armata germană se reface pe un picior pe care nu l-a cunoscut nici pe vremea Imperiului. Germania dispune deja astăzi de o armată per-

¹ Marcel Régnier și Victor Antonescu.

manentă de 650 000 oameni, admirabil echipată, înarmată și înzestrată. Un sfert din ea e motorizată. Batalioanele de asalt hitleriste, tineretul hitlerist și toate formațiunile paramilitare mai reprezintă în afară de armata permanentă un contingent de 3 milioane de combatanți perfect instruiți. Se poate zice că astăzi Germania nu trăiește decât *pentru* și *în jurul* refacerii armatei. Toate fabricile și atelierele care lucrează sunt fabrici și ateliere care lucrează pentru armată. Tot restul e închis sau pe punctul de a da faliment. Toată națiunea e mobilizată pentru marele efort al reînarmării. Se poate afirma că până la sfârșitul anului 1937 Germania va fi din nou țara cea mai puternic înarmată din Europa.

Cercurile economice încep însă a fi foarte îngrijorate prin anumite tendințe manifestate de Guvern. Schacht, care se bucură de toată încrederea acestor cercuri și care până aci a făcut minuni de echilibristică pentru menținerea finanțelor publice, s-a crezut îndreptățit, în cunoștința lui conferință ținută acum câțva timp să facă în numele celui de-al III-lea Reich apologia regimului capitalist zugrăvind-l ca indispensabil în actuala stare socială a Europei. Imediat Führer-ul, la centenarul primei căi ferate, la Nürnberg a răspuns lui Schacht printr-un discurs în care a fulminat contra capitalismului individual și a căutat avantajele capitalismului de Stat. Discursul lui Hitler a făcut mare impresie, marca germană a început să scadă și în lumea oamenilor de afaceri domnește consternare. Dacă extrema stângă a partidului cu Goebbels în frunte va izbuti să înlăture pe Schacht lucrurile pot lua o întorsătură în Germania pe care nimeni nu poate să o prevadă.“

Am întrebat pe amabilul meu musafir cum mai stau lucrurile cu ovreii, în Germania:

„Foarte prost, pentru ei. Fără vâlvă și fără discursuri sunt din ce în ce eliminați din toate situațiile pe care le ocupau, oficiale, comerciale sau industriale. Acum în urmă toți anticarii — erau toți ovrei — au fost expulzați. În bănci, în societățile anonime aproape nu mai sunt“...

Eu: „Cum se face că la Dresdner-Bank a rămas Ritscher?“

Comnen: „E pe punctul de a fi măturat și el. Ultima lui călătorie în Orient a făcut-o pe de-o parte ca să-l mai uite la Berlin, pe de alta ca să vadă dacă nu găsea un loc prin vreo instituție din Egipt sau din Indii... Ultimele legi au împărțit populația germană în 4 categorii: în prima sunt germanii 100% arieni și care au dovedit sentimente patriotice (citește: care sunt înscrși în partidul lui Hitler); în a doua, germanii tot 100% arieni care n-au dovedit încă însușirile lor patriotice (partidele ne-hitleriste; din această categorie se poate trece, bineînțeles în cea dintâi,

prin înmatricularea în partidul „Nazi“); în a treia, germanii care în cei 4 ascendenți ai tatălui sau în cei 4 ai mamei au *doi evrei*; în a patra categorie în fine sunt evreii sau cei care în ascendența lor au mai mulți evrei decât în clasa precedentă. Numai germanii din prima categorie sunt *ce-tățeni* cu plenitudine de drepturi; cei din categoria a 2-a și a treia sunt electori și pot fi aleși, dar nu pot ocupa funcții publice. Deosebirea între categoria 2 și 3 e că germanii din categoria 2 pot câștiga plenitudinea drepturilor lor prin propria lor inițiativă înscriindu-se la Hitler, pe când cei din categoria 3, numai individual prin favoarea Führer-ului.

Germanii din categoria a 4-a sunt iremediabil condamnați. Ei n-au nici un drept, nu sunt cetățeni germani, ci numai supuși germani. N-au dreptul decât la un pașaport special, intermediar între pașaportul Nansen și pașaportul național. Singurul lor drept e să părăsească țara.

Legea se aplică cu multă strictețe. Mai toți evreii pe care i-ai cunoscut la Berlin în capul bucatelor un Schwabach, un Salomonsohn, un Solmsen, un Goldschnidt-Rotschilg etc. s-au dat la fund. D-na Friedländer, cu frumosul palat pe Pariser Platz, lângă Ambasada franceză a scăpat revendicând naționalitatea olandeză, pe care ar fi posedat-o un bunic al ei. De când cu această lege am ajuns și noi la preț. *Am avut la un moment dat 15 000 evrei supuși români capi de familie, toți cu pașapoarte în regulă din țară, deși mai nici unul nu călcase măcar în România.* Erau toți venetici din Galiția, din Polonia, din Ungaria, sau indigeni din Germania. Am triat cât am putut din ei. Tot au rămas 10 000, adică 30–40 000 de capete. Aceștia pot veni oricând în România fiindcă sunt cetățeni români. Nu e nevoie de o intervenție specială, cum s-a vorbit în vremea din urmă. Am atras atenția Ministerului de Externe asupra acestei amenințări.“

Am mai vorbit cu Comnen și despre politica noastră externă, și despre palinodiile de la Paris. E un om inteligent. Vede lucrurile cum sunt...

10 februarie. — Victor Antonescu a fost decorat cu Marea Cruce a Legiunii de Onoare. Cum se schimbă vremurile! Ce impresie a făcut primul Cordon al Legiunii dat lui Brătianu dacă nu mă înșel. Azi Iancu Mitilineu, Guță Tătărescu, Nicușor Săveanu, Ghiță Mironescu, Victor Antonescu sunt oameni de Stat români aleși pentru această înaltă distincție. Dacă mai adăugăm pe Maniu, pe Vaida, pe Averescu, pe Prezan și acum în urmă pe Iorga constatăm că din ordinele mari străine Legiunea de Onoare e cea mai, să zicem... răspândită decorație. Acum doi ani era să mi se dea și mie. În asemenea tovarășie n-ar mai fi nici o plăcere.

— A murit Jacques Bainville, scriitor de rasă, și de mare talent.

— Blumenfeld a venit să-mi povestească două conversații pe care le-a avut, una cu Ghiță Mironescu, alta cu Guță Tătărescu. Ghiță care i-a părut foarte sigur de ce spune, impresionant desigur — ca și cum *ar ști* el ceva — a servit amicului Scrutator o serie de informații senzaționale. După Mironescu, Regele a acordat un ultim termen lui Tătărescu ca să lichideze chestiunea șefiei Partidului Liberal fiindcă vrea să aibă în fruntea acestui partid *un prieten*, și știe bine că Tătărescu nu poate luxa pe Dinu Brătianu decât fiind la Guvern. Tătărescu a speculat deja chestiunea șefiei, ar vrea să o speculeze mai departe și să întindă astfel guvernarea sa până la toamnă. Dar nu va merge. Mironescu crede a ști că schimbarea Guvernului se va face îndată după 10 Mai. Întrucât privește succesiunea, Ghiță vaticinează astfel: dacă Mihalache crede că va fi chemat să formeze un Guvern omogen de partid se înșală; un asemenea Guvern ar fi un Guvern de represiune, din cauza măsurilor pe care ar trebui să le ia împotriva întregii opoziții coalizate. Dacă Mihalache vrea să formeze un Guvern, cu partidul său ca bază, trebuie întâi să câștige încrederea Regelui, și în al doilea să dezarmeze opoziția colaborând cu ea. Un Guvern național-țărănesc nu se va putea deci alcătui decât sub formă de colaborare cu elementele desprinse din partid (Vaida, Iunian etc.) „colaborarea mergând până la Argetoianu“ (Ghiță vorbește) și cu condiția ca orice influență a lui Maniu să fie înlăturată de la direcția partidului.

Ceea ce a impresionat adânc pe Blumenfeld e că Guță i-a vorbit la fel cu Ghiță *aproape chiar în aceiași termeni*. Și Tătărescu i-a spus că ar putea probabil să-și întindă guvernarea până la toamnă, dar că nu crede oportună o asemenea prelungire pentru partid! Și Tătărescu i-a spus *că va reexamina situația* (delicios eufemism!) după 10 Mai. Și i-a mai spus și el că național-țărăniștii nu pot lua succesiunea Guvernului decât în colaborare cu restul opoziției și cu condiția ca Mihalache să câștige complectă încredere a Regelui, *pe care n-o are azi*. Regele ar fi supărat mai ales pe Madgearu care-l înjură cât poate și se arată prea devotat lui Maniu. Și Regele știe câtă influență are dinamismul lui Madgearu asupra guvernărilor național-țărăniste. În fine Tătărescu a repetat aproape cuvânt cu cuvânt lui Blumenfeld cele ce-i spusese Mironescu.

Amicul Scrutator m-a întrebat ce gândesc despre această coincidență care semăna că reflectează *același gând*, mai de sus. I-am răspuns cu un zâmbet: „Crezi că reflectează gândul Regelui? Dacă am în-

teles bine, combinația de colaborare sub firma Mihalache ar avea înaintea de toate în vedere pe Vaida și pe vaidiști, și atunci cum se face că Regele a sfătuit pe Hațeganu, pe Costică Angelescu și pe Voicu Nițescu, în audiențele lor, să fuzioneze cu Goga?“ Și am povestit d-lui Blumenfeld-Scrutator cum au decurs sus-zisele audiențe. Bietul om, care nu știa nimic despre aceste audiențe, a rămas tâmpit, și a plecat de la mine cam descurajat. Nu însă fără a primi o săpuneală pentru campania inși-dioasă pe care o duce în articolele sale în favoarea lui Mihalache și a național-țărăniștilor.

11 februarie. — Până ieri după-amiază am avut o iarnă excepțională. În afară de Moldova și de Basarabia de Nord, în afară de Bucovina n-a nins și n-a înghețat. Temperatura a variat între 5 și 10 grade (plus) și a ajuns în anumite zile și până la +20°. De ieri, s-a schimbat vremea. După amiază termometrul a început să scadă și a ajuns la -5°. Azi-dimineață sunt -10°, ninge și viscolește.

— Mi se spune că Lupeasca, care a plecat odată cu Regele în Apus va fi operată azi sau mâine de un chist. Era întâi vorba să fie operată în București; s-a decis să fie operată în străinătate — „discretia causa“. Bărbătelul dorind să fie lângă ea și să o asiste în asemenea penibile momente, și-a amânat înapoierea în țară până la 20 februarie. Se pro-roagă Parlamentul, se amână toate, așteaptă o lume — pentru că o coconiță își aerisește burticica într-o clinică la Paris sau la Lausanne. În frumos hal am ajuns!

12 februarie. — Generalul Antonescu, acuzat de bigamie de către un anumit Füller zis Fullier, primul soț al doamnei Antonescu născută Niculescu — a tipărit sentința Tribunalului Ilfov secția II C.C. din 7 noiembrie 1935 și a răspândit-o în public ca să spulbere calomnia escrocului francez, calomnie față de care se pare că generalul Angelescu, ministrul de război s-a purtat cu oarecare complezență, după câte mi-a spus generalul Gorski. Din sentință reiese nu numai că divorțul d-nei Antonescu de zisul Fullier a fost pronunțat conform legii, sentința rămânând definitivă — dar încă, că Fullier e un falit, că a fost arestat pentru fraudă, și că înainte de căsătoria generalului Antonescu cu fosta lui soție a luat cunoștință de sentința de divorț și prin declarație solemnă în fața unui notar de la Paris, a renunțat la apel. Încercarea de a terfeli pe unul din cei mai buni generali ai noștri e o porcărie care se încadrează de minune în regimul sub care trăim.

— Ziarele de azi-dimineață publică o lungă peltea vizibil redactată de Titulescu prin care se dezminț toate știrile senzaționale date de cercurile interesate cu privire la rezultatele întrevederilor și convorbirilor genialului om. Nici pact de asistență cu Rusia, nici adeziune a Bulgariei la Înțelegerea Balcanică, nici Franța și Anglia sub protectoratul României, nici pacea europeană sub scutul lui Savel Rădulescu — și probabil (deși aceasta nu se scrie) nici renunțarea austrieilor la restaurarea Habsburgilor. Atunci de ce atâta vorbărie la Paris din partea Majestății Sale și a Cancelarului său?

13 februarie. — Complicii secundari ai atentatului de la Marsilia¹, în număr de trei, au fost condamnați la muncă silnică pe viață. Complicii principali, tot în număr de trei, arestați în Italia dar neextrădați au fost osândiți la moarte, în contumacie.

— Iarna continuă aspră. În campania electorală de la Mehedinți național-creștinii (candidat Goga) și național-țărăniștii (candidat dr. Lupu) se bat zilnic, cu băte, cu ghioage, cu ce pot.

— La Operă se prezintă de câteva zile cu succes un balet *Taina*, al cărui scenariu a fost scris de Re-gina Maria. Muzica de Andricu, care a primit pentru aceasta 100 000 lei de la Regină în afară de drepturile lui de autor.

14 februarie. — După seninătatea săptămânii diplomatice, cu dejunuri și dineuri regale, Parisul a intrat iar într-o perioadă de agitație politică. Cu prilejul înmormântării lui Bainville, cameloții Regelui și cei de la „Action Française” au tras o sfântă de bătaie lui Leon Blum care trecea pe Bulevard St. Germain și al cărui automobil a fost oprit de mulțimea ce urma convoiul. Rănit la cap Blum a fost dus la spital. La Cameră valvă mare. Sarraut a promis dizolvarea asociațiilor „Action Française” și „Camelots du Roi” și eventuale urmăriri împotriva lui Charles Maurras și Léon Daudet. Probabil că forțele de dreapta vor reacționa. Pe de altă parte stundetimea continuă să tulbure liniștea Universității pe chestiunea Jèze. Dl. Jèze, evreu și escroc (i-am gustat însușirile în 1923 pe când eram ministru al agriculturii iar d-sa expert francez pentru stabilizarea noastră monetară și avocat cointerestat al proprietarilor de păduri basarabeni), cumulează funcțiile de profesor la Facultatea de drept din Paris și de consilier juridic al Negusului din Abi-

¹ Asasinarea Regelui Alexandru al Iugoslaviei și a lui Barthou, în toamna anului 1934.

sinia. În această din urmă calitate a luat cuvântul la Geneva unde a prezentat și susținut teza abisiniană. Studenții nu au mai voit, după această manifestare, să-l lase să-și facă cursul. Învălmășeală la fiecare încercare de a-l ține. Pare că gluma începe să se îngroașe. La ultima tentativă a d-lui Jèze, decanul facultății dl. Allix a fost îmbrâncit și lovit și el. Studenții amenință cu greva generală. Profesorii cer închiderea facultății.

— Pactul de asistență franco-sovietic se află în discuția Camerei franceze spre ratificare. Discuție aprinsă, pro și contra. Interesantă repercuzia în Germania: nemții susțin că prin acest pact se anulează pactul de la Locarno și drept consecință se impune pentru ei remilitarizarea Rhenaniei. Cine știe ce complicații mai pot ieși și de aici.

— Dl. Guță Tătărescu a făcut ieri un expozeu politic la Gorj. Frazе sonore, minciuni și banalități. E rușine ca un om tânăr să vorbească așa.

— Lupta pentru alegerile la Banca Națională în toi. În fiecare zi Mitiță Constantinescu face o farsă lui Dinu Brătianu — și viceversa.

— Marioara Ventura, care a venit să dea câteva reprezentații la București, îmi povestește (e ecoul lui Paul Boncour) despre neașteptatele rezultate ale ușurinței lui Laval. Dacă cele povestite de dânsa sunt exacte, Laval poate fi pus pe un pedestal față în față cu Emile Olivier „l'homme au coeur léger“ de la 1870. Ventura pretinde că după ce Mussolini și Laval căzuseră de acord la Roma asupra tuturor punctelor înțelegerii franco-italiene, Mussolini a mai cerut ceva în Africa. Laval a refuzat, dar punând degetul pe hartă a invitat pe Duce să ia Abisinia. „Mais ce ne sont que des montagnes, où vous mettez le doigt“ a observat italianul, iar Laval a ripostat numaidecât: „Oh, un peu plus haut, un peu bas — și dând din umeri cu o supremă indiferență — allez où vous voudrez, cela m'est égal!“ Interesant, Mussolini a întrebat: „Ce va zice Anglia?“ — „J'en fais mon affaire“ a fost răspunsul lui Laval. Și numai astfel Italia s-a angajat în războiul cu Abisinia. Mai târziu când s-a încheiat înțelegerea Laval-Hoare, ministrul francez a dovedit cu un lux de documente informative de neînchipuit, celui englez, că dacă Anglia nu semnează propunerile războiul european va fi declarat imediat. Guvernul englez buimăcit a autorizat pe Hoare să semneze. Dar în același timp Laval trimitea vorbă lui Mussolini să nu primească căci va obține mai mult. Ducele a întârziat cu răspunsul¹ și a dat astfel timp

Guvernului să controleze informațiile lui Laval și să-și schimbe atitudinea, sacrificând pe Hoare. Laval ar fi, după această versiune, autorul dificultăților în care se zbat și Italia, și Anglia și Franța și Societatea Națiunilor. Tot Ventura povestește că e de necrezut câți bani a vărsat Laval presei. A dat atât, încât nici azi, de rușine, presa franceză nu îndrăznește să se ridice împotriva lui. Așa se explică formidabilul curent creat la Paris pentru Italia și contra Angliei. Acum începe și Anglia „să mobilizeze cavaleria din Downing-Street“, adică să cumpere gazetele franțuzești. E o adevărată epocă de aur pentru presa pariziană, și gangsterii nu se jenează să încaseze și de o parte și de alta, așa de pildă *Paris-Midi* și *Paris-Soir*, două ediții ale aceleiași foi — cea dintâi cumpărată de Quai d'Orsay și cea de-a doua de Downing-Street.

15 februarie. — Generația războiului se reduce mereu. Oamenii mor unii după alții. Ziarele de azi ne aduc vestea încetării din viață a lui Gucikov, fost ministru de război în Guvernul Lvov, după abdicarea Țarului Nicolae. Era în zilele eroice ale Revoluției, cadeții erau la cârmă și lumea credea în regenerarea Rusiei. Gucikov a venit și la Iași, unde l-am cunoscut, ca să încurajeze frontul rusesc. Gucikov a fost președinte al Dumei înainte de Revoluție. Cu dânsul piere cel din urmă președinte de Dumă în viață.

— Ieri seară a fost mare bal în palatul Costinescu de la Icoană, dat de dl. Nicu și de soția sa născută Știrbei, fiica lui Barbu. Vodă Știrbei și Vodă Costinescu au trebuit să se întoarcă în mormintele lor de bucurie. Mai ales Vodă Costinescu aducându-și aminte vremurile când se plimba iarna cu pantaloni de dril și cu pălărie de paie...

16 februarie. — Pangal mergând ieri pe la Ghiță Mironescu, acesta a manifestat dorința să mă vadă. Ne-am întâlnit azi la fiu-său Trixi, în parcul Filipescu, spre a evita comentariile, și casa mea și a lui fiind puse sub supraveghere. Întâlnirea a fost o urmare a conversațiilor între Pangal și moș Ghiță. Mironescu stă, vădit, pe planul informatorului meu secret și pare să confirme astfel seriozitatea acestui informator, deși eu nu mai cred ce spune căci până acum faptele au dezmințit toate afirmațiile lui. Mironescu crede a ști că Regele e sătul până în gât de Tătărescu, că nu i-a prelungit guvernarea decât în speranța să-l vadă luând locul

¹ Într-un interviu recent Mussolini afirmă că ar fi primit propunerile Laval-Hoare, dar că tocmai în momentul când Consiliul de Miniștri italian trebuia să se pronunțe a căzut Hoare și s-a întâmplat revirimentul de la Londra. Această declarație post-factum a lui Mussolini e fără valoare.

lui Dinu Brătianu în capul Partidului Liberal. Se pare că Tătărescu a tot amăgit pe Rege făgăduindu-i că va da lovitura și amânând-o neîncetat. Acum Regele ar fi dat lui Guță un ultim termen, pe care Mironescu pretinde că nu-l cunoaște dar crede că schimbarea de Guvern se va face în tot cazul înainte de vară și că Regele nu va face apel la nici un partid pentru viitorul Minister, în dorința unui Guvern de destindere. Pe care el Mironescu ar fi dispus să-l facă, ca om blajin, incolor și împrietenit cu toate partidele și cu toate personalitățile politice. Mironescu mai spune că Titulescu i-a propus să se înhame la treaba aceasta, că nu știe încă exact ce vrea Regele — Guvern provizoriu *de* alegeri sau Guvern definitiv *cu* alegeri — și nici dacă-l vrea pe el sau pe altcineva. Ca un om rezervat ca Mironescu, și prudent, să se aventureze până la un plan de Guvern — bineînțeles cu toate reticențele: dacă ar fi cazul, dacă Regele m-ar chema etc. — trebuie să știe el ceva mai mult decât mărturisește. Scopul întrevederii cerute de Mironescu a fost întreit: să știe din gura mea dacă eram într-adevăr dispus să-i dau *eventual* concursul (Pangal îi spusese deja că foarte probabil nu i l-aș fi refuzat) și să-mi cunoască ideile asupra problemelor monetară (îi era frică să nu pretind devalorizarea) și economică. După ce am discutat amândoi situația și ne-am pus de acord asupra gravității ei, după ce am constatat împreună pericolul ce amenința Coroana prin continua măcinare a popularității Regelui, Mironescu mi-a pus cu toată discreția cuvenită întrebările care-l interesau. I-am răspuns cu toată franchețea că:

1) Socoteam că numai un Guvern de reforme radicale, un Guvern dictatorial, putea scăpa țara din fâgașul în care alunecase și că un asemenea Guvern îl puteam pune în picioare numai eu — dar că eram sigur pe de altă parte că Regele Carol nu-și va lua cât va domni răspunderea unui Guvern dictatorial. Pentru un Guvern de cârpeală, sau de destindere cum i se zice acum, firma Mironescu îmi părea cea mai nimerită, și dacă trebuia să ne mulțumim cu această formulă, eram gata să-i dau concursul meu ca să mai scăpăm ce mai era de scăpat prin mijloacele reduse de care se poate dispune într-un regim păcătos ca cel de azi.

2) În ceea ce privește problema monetară, consideram că orice atingere de moneda noastră (devalorizare/revalorizare) ar fi inutilă fiindcă moneda noastră nu se mai poate ameliora. Ea va trebui schimbată cu alta nouă, *când va sosi timpul*, când și celelalte State din Europa cu monede avariate vor lichida moneda lor actuală și vor crea una nouă. Până atunci trebuia să folosim precaritatea noastră monetară pentru o politică de investiții interne în stil mare.

3) Prin problema economică, Mironescu înțelegea problema export-importului în legătură cu reglementarea devizelor. I-am spus că eram pentru o libertate cât mai mare și pentru o reglementare cât mai mică. Și i-am făcut toate dezvoltările necesare pentru a documenta acest punct de vedere.

Moș Ghiță încântat de comunitatea noastră de vederi programatice(!) a trecut la chestiunile personale și m-a întrebat dacă aș fi de acord cu primirea în Guvern și a câtorva personalități înscrise în partide și mi-a vorbit de dr. Angelescu, de Costăchescu, de Potârcă, de Chirculescu etc. Am răspuns că n-aveam nici o obiecție nici împotriva principiului, nici împotriva oamenilor. Mi-a mai spus că nu era exclus să aibă și sprijinul lui Vaida (fără să precizeze dacă singur ori cu partidul lui) și m-a întrebat ce părere aveam despre o colaborare a lui Garoflid și a lui Stelian Popește. I-am spus că proastă, că Garoflid nu ne aducea nici o întărire, din contră, dar că Stelian Popescu din cauza *Universului* ar putea fi luat în considerare. Am mai vorbit de multe, și de amicii Malaxa, Blank, Tabacovici, Mitiță Constantinescu et consorți. Ne-am despărțit buni prieteni și am convenit să ne ținem reciproc în curent cu cele ce vom afla și vom face.

17 februarie. — Jeri a avut loc adunarea generală anuală a Băncii Naționale. Pentru prima dată de când există Banca, adunarea n-a putut fi ținută din cauza scandalului, și a fost amânată *sine die*. Pe toate tere-nurile guvernarea Tătărescu nu duce decât la anarhie și la dezastru. La ordinea zilei, pe lângă aprobarea bilanțului și descărcarea consiliului, era alegerea a trei administratori și a unui cenzor. La 31 decembrie viitor, expiră într-adevăr mandatele administratorilor C. Băicoianu (liberal), Costin Stoicescu (național-tărănist) și Mișu Demetrescu (Uniunea Agrară) și cenzorului Georgescu (liberal). De câteva săptămâni o luptă — la început ascunsă, în cele din urmă deschisă — s-a încins între cele două tabere liberale (Dinu Brătianu și Tătărescu) în jurul candidaturii lui Victor Slăvescu pe care Dinu Brătianu vrea să-l impună în locul lui Mișu Demetrescu. Mitiță Constantinescu guvernatorul a fost bineînțeles de partea lui Tătărescu, sau mai exact și Tătărescu și Mitiță au fost de partea lui Aristid Blank. Pentru cunoașterea vremurilor frumoase pe care le trăim voi căuta să desprind aci firele care din mocirla luptelor și înjurăturilor ce au necinstit ieri adunarea Institutului de Emisiune, duc până în cabinetul Regelui. Sunt lucruri pe care foarte, foarte puțină lume le-a cunoscut și pe care eu le-am aflat printr-un fericit concurs de circumstanțe.

Acum vreo șase săptămâni¹ Aristid Blank mi-a telefonat să mă întrebe dacă poate veni la mine să mă roage ceva — l-am poftit. A venit să mă roage să intervin pe lângă Antonescu (ministrul de finanțe) și să-i obțin concursul în favoarea realegerii lui Mișu Demetrescu la Banca Națională. Mi-a mărturisit că, deși avea toată prietenia pentru Demetrescu, mobilul adevărat al acțiunii lui era împiedicarea alegerii lui Slăvescu pe care-l susținea Dinu Brătianu. Se asigurase de concursul complet al lui Mitiță Constantinescu și de al lui Tătărescu, și îi mai trebuia și al lui Victor Antonescu. Toate acestea le-am povestit deja și le reamintesc aici numai „pro memoria“. Deși Mișu Demetrescu era prietenul meu politic, nu mă gândisem un moment să intervin undeva în favoarea lui, atât eram de sigur că liberalii fiind la Guvern vor alege un liberal în locul lui. Foarte mirat de câte mi-a spus Blank, am făcut bineînțeles demersul pe lângă Victor Antonescu, și am fost și mai mirat să constat că acesta n-a spus nu deloc.

Simțisem însă ceva ascuns în toată panglicăria lui Aristid; am căutat să pătrund misterul și am izbutit. Mulți din cititorii mei vor socoti un adevărat basm ce voi povesti acum, și totuși nu e basm, *ci adevărul adevărat*. Între alte active trecute de Banca Blank Băncii Naționale au fost și veniturile de la „Discom“, destul de considerabile; nu toate, numai 60% din valoarea lor — 40% rămânând la dispoziția Băncii Blank ca să-și poată plăti ratele anuale concordate și spezele ei de administrație. Anul trecut, mai exact în toamna lui 1934, dl. Aristuchelea a vrut să modifice convenția cu Banca Națională în sensul ca aceasta să lase Băncii Blank și cei 60% din veniturile Discomului pe care le încasa, pentru ca Banca Blank să-și poată plăti astfel mai repede depozanții și să fie în măsură să-și refacă capitalul, cu ajutor străin. Propunerea lui Blank a fost categoric refuzată, din principiu, de Victor Slăvescu și, de frică, de Dorel Dumitrescu. Și atunci s-a întâmplat ce nu poate fi crezut, dar care totuși s-a întâmplat: pe rând au căzut Victor Slăvescu de la Ministerul de Finanțe și Dorel Dumitrescu de la Banca Națională. În locul lor a venit Victor Antonescu la Finanțe (un amic acomodat al casei Blank) și Mitiță Constantinescu, *omul lui Aristid*, la Banca Națională. Demisia lui Dorel Dumitrescu cerută *imediat* de Rege, fără să mai aștepte o explicație a nenorocitului în afacerea devizelor, n-a fost o sancțiune, ci un pretext pentru a face loc lui Mitiță, numit cu condiția expresă de a face treaba lui Aristid. Mitiță n-a îndrăznit însă să o aducă în Consiliul Băncii de teama lui Costin Stoicescu. Șmecherul a convins pe Aris-

¹ A se vedea aceste *Însemnări* pe ziua de 9 ianuarie 1936.

tid că era mai bine să aștepte alegerile din februarie, când va da peste cap, *garantat*, pe Stoicescu. Candidatura lui Slăvescu a venit ca o bombă și ca o pacoste. Trebuia nu numai dat peste cap Costin Stoicescu, dar și Slăvescu împiedicat să se aleagă. Întreprinderea devenea cam grea...

Natural Costin Stoicescu și Victor Slăvescu și-au dat mâna și s-au înțeles și cu Băicoianu și cu Dinu Brătianu. Dl. Mitiță, bun numai de gură, nu se îngrijise însă să adune procuri din vreme de la acționari, pe când Băicoianu aduna din octombrie și le preda lui Dinu. Când a început și Mitiță să ceară acționarilor procuri, mai toate erau date. Brătianu avea majoritatea voturilor în mână. Cu tot „wink-ul“ Regelui, Tătărescu, Victor Antonescu și Mitiță Constantinescu rămăseseră cu degetul în gură și cu frica de stăpân în sân. Bietul Mitiță și-a pus picioarele în apă caldă și comprese la cap și a găsit în fine trucul prin care Banca Națională a refuzat să înregistreze vreo 500 de voturi prezentate de Dinu Brătianu, socotind depunerea procurilor ca tardivă. Nu mai vorbesc de toate palinodiile d-lui Mitiță, care în ultimele două zile a trădat pe rând pe toți ca să ajungă la scandalul de ieri dimineață, în care invectivele plouau dintr-o parte și din alta, în care a fost abandonat de tot consiliul Băncii și maltratată de Dinu Brătianu. Dinu a dominat toată ședința; membrii consiliului s-au sculat și au părăsit pe guvernator după un semn al lui și în singura luptă care s-a dat a învins cu mai bine de 200 de voturi.

A fost un dezastru pentru banda lui Tătărescu, și nu este exclus ca Dinu Brătianu, încurajat, să nu provoace acum și o clarificare în partid. Nu mai vorbesc de șeful Camarilei, care a înghițit un „tucheles“ cât capul lui.

18 februarie. — Azi la amiază a murit Radu Văcărescu, la Sanatoriul Elisabeta, în urma unei lungi suferințe. Suferea de o scleroză generalizată, surzise și în ultimele luni se prinseseră și inima, și rinichii și plămânii. Moare singur, ca un câine abandonat. Fiică-sa e prin America, ginere-său Jean Callimachi, la Viena într-un sanatoriu. Surorile lui au murit toate... Radu Văcărescu a avut epoca lui. Bărbat frumos, elegant și distins a făcut „la pluie et le beau temps“ printre anii 1890 și 1900. Îl căsătorise mumă-sa cu fata și moștenitoarea lui Cazotti, arendaș și cămătar multimilionar. A mâncat banii cu lingura întreținând femei (Hortense Patzouris, născută Suditu l-a costat o avere), casă luxoasă, echipaje senzaționale și paraziți. Douăzeci de ani lumea petrecerilor din București s-a învățat în jurul lui. Rămas văduv tânăr, s-a reînsurat cu Jeanne Lahovari (fiica lui Ion Lahovari, sora Marthei Bibescu) care a murit și ea după câțiva ani. Generos, mână spartă, familia a putut totuși

scăpa jumătate din averea lui Cazotti pentru fiică-sa Anne-Marie Callimachi. Deși tot luxul Callimachilor, și averea adunată de Jean Callimachi din veniturile dotale se datoresc la urma urmelor lui Radu, copiii lui s-au purtat foarte prost cu dânsul. Îl țineau ca pe o „rudă săracă” și-l umileau cât puteau. Cu el se stinge familia Văcărescu, neam mare.

19 februarie. — Cele două alegeri parțiale de ieri de la Mehedinți și Hunedoara au însemnat un incontestabil succes pentru național-țărăniști. Mai ales la Hunedoara, unde toată lumea credea că va lua locul Guvernul care avea un excelent candidat, pe fostul prefect Mioc, în plus de toate avantajele administrative. Țărăniștii au bătut totuși pe liberali cu mai bine de 6 000 voturi. La Mehedinți au bătut pe gogo-cușiști cu vreo 3 000 de voturi dar aici se poate spune că alegerea a fost întru câtva falsificată prin bandele de bătauși care au transformat județul timp de două săptămâni într-o zonă de adevărată teroare.

21 februarie. — Ieri dimineață a sosit Regele de la Londra, Paris, Nisa și alte meleaguri. A fost o sărbătoare a platitudinii. Guvernul a convocat și invitat la gară tot ce a putut, înalți funcționari, deputați, senatori — și chiar pe noii conducători ai opoziției. A trebuit să mă duc, să nu am aerul că manifestez prin absența mea o nemulțumire personală care nu există, căci nu sunt cuprins decât de scârbă, și scârba nu se manifestă prin gesturi copilărești. Deși primarul bătuse toba, cetățenii n-au prea răspuns; Calea Griviței și piața gării erau aproape goale. În schimb era plin salonul de recepție. Din opoziție, afară de mine însoțit de Ottescu și de Pangal mai erau Mihalache, Madgearu, Ghelmegeanu, Răducanu, de la țărăniști și Grigore Sifilipescu. Regele a coborât din tren ca din vicleim, cu toba de grănicer Maria Teresia pe cap — ca la Londra — și plin de decorații.

Gestul Guvernului, de a primi pe Rege înapoiat de la o înmormântare ca și cum s-ar fi întors victorios dintr-un război (n-a lipsit nici primarul Donescu cu pâinea și sarea) a fost aspru criticat de toată lumea și a fost pentru cei mai mulți un nou prilej de a înjura pe Rege. Opoziția era furioasă. Până acum *niciodată*, nici sub Regele Carol I, nici sub Regele Ferdinand, membrii opoziției nu au fost deranjați pentru plecările și sosirile Familiei Regale¹ — era o corvoadă la care nu erau osân-

¹ Obiceiul de a însoți pe Regi și pe Regine la plecare și de a-i primi la sosire este o născocire a platitudinii românești. Am trăit atâția ani în Italia, în Austria, în Rusia, țări cu alte tradiții monarhice ca ale noastre și *nicăieri* n-am văzut *nici chiar membrii Guvernului* mergând la gară. Pretutindeni Suveranii erau primiți de demnitarii Curții, și de nimeni altul.

diți decât membrii Guvernului care plăteau astfel bunătățile revărsate de Stăpân asupra lor.

Titulescu, care de la Jimbolia a venit cu trenul regal, n-a coborât odată cu Regele. După plecarea Regelui din gară și-a aranjat o descinderă specială în fața creaturilor sale îngenunchiate.

Regina Maria a plecat de alaltăieri seară, în grabă la Langenburg, unde soră-sa Marea Ducesă Kiril (Ducky, din memoriile Reginei sora mult iubită) se află grav bolnavă — răcită probabil. Așa încât n-a putut ieși la gară înaintea lui fiu-său, să strige „ura“ cu Iancu Mitileneu¹.

— Italienii au pus mâna pe un raport secret englez din iunie 1935, asupra chestiunii Abisiniei și l-au publicat în *Giornale d'Italia*. Guvernul britanic numise o comisie compusă din reprezentanții mai multor Ministere ca să studieze problema și să stabilească avantajele sau dezavantajele ce ar prezenta pentru Anglia ocuparea Abisiniei de către italieni. Raportul publicat este raportul președintelui acestei comisii, Maffey, care conchide că această ocupare nu ar prezenta nici un inconvenient pentru Anglia. Publicarea acestui document secret a făcut mare valvă la Londra și discuția în jurul incidentului a ocupat întreaga sedință de ieri a Camerei Comunelor.

— În Spania, marele succes al stângii la alegeri a provocat nu numai o schimbare de Guvern (s-a format Ministerul Azana) dar și o schimbare de orientare în opinia publică, până aici îndrumată de Guvernele precedente spre dreapta. Ziarele din Paris, ca și cele din Madrid, socotesc evenimentele din Spania, în desfășurarea lor, ca o a doua revoluție.

— Mi-au sosit date mai exacte despre alegerea de la Mehedinți, unde *Uniunea Agrară* a noastră a suferit o incontestabilă înfrângere. Alegerea a fost evident viciată prin următoarele împrejurări care au apăsătoru asupra șanselor noastre:

1) Candidatura noastră a fost așezată pe pagina a doua, jos, pe când celelalte trei candidaturi erau pe pagina întâi; 2) în numele celorlalte trei partide au candidat șefii lor (Goga, G. Brătianu, dr. Lupu) pe când în numele nostru, Corneliu Rădulescu, avocat din Turnu Severin, impopular printre săteni (am aflat-o prea târziu) fiindcă le lua onorarii mari; 3) pe când ceilalți candidați au cutreierat neîncetat județul, în

¹ Regele n-a fost întâmpinat pe peron decât de primul ministru, de ministrul de război, de Regina Elisabeta cu Voievodul Mihai etc.

propagandă, al nostru s-a îmbolnăvit cu zece zile înainte de alegere, de pneumonie și a zăcut dus în pat, pe când adversarii săi îl dau drept mort alegătorilor.

Dacă la aceste împrejurări nefavorabile se mai adaugă teroarea bătelor și ghioagelor naționaliste și țărăniste, banii vărsați din gros mai ales de țărăniști și numărul covârșitor de propagandiști gogiști și lupiști aduși din toată țara — înfrângerea apare ca naturală.

22 februarie. — Se spunea ieri pe culoarele Camerei că deși Regele i-a strâns amândouă mâinile la recepția de la gară (poate tocmai din cauza asta!), Mitiță Constantinescu va sări din scaun. N-am nici o grijă de fiul țiganului Dragomir din Manasia¹, trebuie să se fi aranjat el pentru restul vieții. Se vorbește că în locul lui va fi numit alt financiar iscusit — Bébé Brătianu! Cred însă că va rămâne Mitiță Constantinescu, *deși* are pentru el pe Rege, fiindcă-l mai susține și Aristid Blank, adevăratul stăpân al țării românești.

23 februarie. — Dejunat azi la Mogoșoaia la G.V. Bibescu. Dejun în onoarea colonelului Brocard, aviator, fost comandant în timpul războiului al celebrei escadrile, „les Cigognes“, Fonck, Novarra etc. Brocard a venit la București să țină o conferință, poftit de Aero-Clubul nostru. E un om simpatic și inteligent și povestește bine întâmplări și anecdote de pe front. Ieșit din rândurile armatei active în 1922, e de 12 ani deputat și reprezintă în Cameră departamentul Iserei. La dejun, la Mogoșoaia, pe lângă o droaie de aviatori români mai era și d'Ormeson, în vervă care povestea și el anecdote. Povestea între altele una bună a doamnei Arcizewska, soția ministrului Poloniei. Întrebată zilele trecute dacă nu merge la Sinaia, cum era vorba, ar fi răspuns: „Oh, non! quand je suis à Sinaia et qu'il n'y a pas de neige, *je couche toute la journée*“². Alta mai veche (de pe timpul lui Delcassé). Fata unui consul francez în Persia fusese violată de un musulman, și consulul adânc jignit (e cazul să se spună) trimisese un raport Ministerului de Externe în care, între altele spunea: *Votre Excellence* este père, *Elle* comprendra donc l'état d'âme où m'a jeté ce viol!“

¹ Mitiță Constantinescu a încercat să se dea într-o vreme drept fiul lui Alecu Constantinescu Porcu. În realitate este fiul țiganului Dragomir. Mumă-sa era spălătoreasă până în anii din urmă. Acum e cocoană și nu-și mai cunoaște rudele. Țin aceste amănunte de la vară-sa Linica, manucura noastră.

² D-na Arcizewska e o poloneză mai mult rusoaică și a fost înainte de război „damă de ghindă“. Câtva timp a fost și metresa unuia din băieții Urusov, fiul fostului ambasador și ministru la București.

— Văzut ieri un moment pe Titulescu. Am fost la el să-i cer să trimită un mic ajutor d-nei de L. la Legația din Bruxelles. L-am găsit în pat, galben și sfrijit ca o lămâie stoarsă; se crede bolnav de gripă și la urma urmei o fi. Arțăgos. „Mă, pactul de asistență cu Sovietele nu se face, și e o mare greșeală.“ Schimbăm câteva idei asupra pactelor. Aduc vorba despre Stoiadinovici. „E un dobitoc, crede că știe ceva. Oamenii ăștia noi sunt extraordinari! Ce-mi pasă mie ce spune Laval! Azi spune una, mâine alta! Îl cunosc eu de 12 ani! Laval face numai ce nu spune!“ Pare și el dezgustat de slugărnicia Guvernului Tătărescu, de mocirla care se urcă, de impotența Regelui. Toate acestea în fugă. A rămas să ne mai vedem, ca să vorbim politică.

25 februarie. — Dl. Eden, scrobitul și greșosul ministru de externe al Angliei, a făcut ieri un lung și searbăd expozeu în Camera Comunelor. Chestiunea italo-abisiniană în legătură cu sancțiunile înseși, starea generală în Europa au fost succesiv tratate de edenicul ministru cu acea prudentă banalitate scumpă democrației moderne, care discută tot dar nu hotărăște nimic. „Guvernul Majestății Sale va examina“, „Comisiile de la Geneva vor studia“, „Ministerele competente vor avea să cerceteze“ iată formulele prin care dl. Anthony (pour les dames) soluționează problemele pe care le-a trecut în revistă. Concluzia Excelenței Sale a fost că starea Europei e îngrijorătoare, și că poate fi „oarecum“ comparată, cu cea din 1914. Amenințarea cu războiul gata să fie declanșat de altul, e un nou joc al diplomației afiliate Genevei. În realitate nimeni n-are intenția să declare război, dar tot jucându-se cu focul poate să se aprindă ceva.

— Ieri la Cameră, dl. Bentoiu, subsecretar la Justiție, luând de pre-text o butadă a lui Armand Călinescu, a comentat hotărârea prin care generalul Cihoski a fost achitat zilele trecute de Casație¹ și a citit — ca document senzațional — o scrisoare a doctorului... Ștefi Popovici prin care acesta denunța raportorul lui anchetei Skoda (același domn Bentoiu) potlogăriile lui frate-său Mihai. Dată fiind drama familială întâmplată atunci (Ștefi Popovici a tras asupra lui Mihai, l-a rănit destul de grav și apoi s-a sinucis), toată lumea a găsit de prost gust citirea acestei

¹ Prin achitarea generalului Cihoski, singurul inculpat de pe urma anchetei parlamentare din 1934 privitoare la afacerea Skoda, această afacere pare înmormântată, deși un judecător de instrucție ia întruna interogatorii lui Seletzki și câteodată unor personaje mai simandicoase ca Madgearu, Boilă și chiar Maniu. Probabil praf în ochi, ca să se ia vâzul mulțimii, căci nimeni nu poate pricepe cum atâta larmă și atâta scandal să se sfârșească prin dezvinovățirea tuturor.

scrisori în public. Dacă scrisoarea n-a fost a unui nebun, sau a unui pătimăș înnebunit, de ce dl. Bentoiu n-a făcut uz de ea în timpul anchetei? Dacă este a unui dement, sau a unui iresponsabil, de ce vine și o citește acum?

— Spălarea de rufe între cele două partide reprezentative ale democrației integrale continuă. În fiecare zi dumnealor domnii dr. Costinescu și Madgearu se tratează reciproc de mincinoși și dovedesc că partidele respective sunt simple adunături de gheșeftari. Și țara plătește... Până când?

— Mi se aduc două ilustrații, una dintr-un ziar francez, alta din *Universul*. Cea din *Universul* reproduce pe cea din Paris, și reprezintă un grup cu Regele, cu Titulescu, cu Cesianu și o droaie de gazetari și de paraziți. Cum era și natural, pe fotografia franceză Regele ocupa centrul cu Titulescu la dreapta. *Universul* a tăiat însă fotografia în așa fel încât Titulescu apare în centrul fotografiei, cu Regele Carol la stânga lui! După ce fleacuri aleargă Cancelarul nostru afamat de publicitate.

— Clemen Kraus și d-ra Ursuleac sunt pentru opt zile în „zidurile” noastre. Kraus dirijează *Tosca* și *Fidelio* la Operă și un concert simfonic iar d-ra Ursuleac cântă și în cele două opere și la concert. Reprezentația cu *Tosca* a și avut loc și a fost minunată; pe lângă măiestria lui Kraus, pe lângă arta d-rei Ursuleac, baritonul Ștefănescu-Goangă a dat dovadă de mijloace extraordinare ca joc de scenă și voce. Kraus care e acum în capul Operei din Berlin l-a și angajat pentru la toamnă alături de d-ra Ursuleac care cântă deja acolo. Actorii, actrițele și curvele române au invadat deja de multe decenii Parisul; acum încep să cucerească și Berlinul — halal să ne fie! D-ra Ursuleac e bucovineancă; s-a ținut pe vremuri cu Eusebiu Popovici (asasinat acum doi-trei ani) și s-a străduit să intre la Opera din București — dar în două rânduri a fost refuzată de deștepții de Cocorăscu și Georgescu. Trecută din brațele lui Popovici în ale unui fel de șmecher italian, Principe, acesta a dus-o la Viena unde a fost „descoperită” și angajată la Operă de Clemens Kraus. Se zice că acesta este fiul Arhiducelui Eugen și al cântăreței Kraus. Fiu de Arhiduce sau nu, e în tot cazul foarte talentat. D-ra Ursuleac i-a căzut cu tronc. Aici se dau drept căsătoriți, în realitate nu sunt, ca să poată încasa la Berlin două lefuri.

— Prut, ministrul Spaniei, îmi povestește că a primit vizita lui Ostrovski (ministrul Sovietelor) care l-a rugat să comunice la Madrid că numirea unui ambasador la Moscova ales din rândurile *stângii*, afară din cariera diplomatică *ar fi rău văzută* (e vorba să se reia relațiile diplomatice între Rusia și Spania). Moscova ar dori sau un diplomat de carieră, sau un om de dreapta. Cât drum au făcut Sovietele de un an de zile! Ce ar zice Lenin, să vadă evoluția comunismului în Rusia?

26 februarie. — Marea Ducesă Kiril, „Împărăteasa“, sora iubită a Reginei (Ducky) se află la Langenburg, complet paralizată. Atinsă de gripă, după ce s-a vindecat, s-a dus la soru-sa Hohenlohe, la Langenburg, să-și facă convalescența. Acolo a avut o reșută de gripă, și imediat o hemoragice cerebrală cu paralizie completă și afasie. Mai e și fără franc. Regina Maria e de opt zile la căpătâiul ei.

— Aseară luat masa cu Iunian. Vorbit de multe și pus bazele unei uniuni parlamentare între grupările noastre. Iunian este partizanul unui Guvern de alegeri prezidat de oricine, fie și de Mironescu. Alegerile s-ar face pe liste separate pentru fiecare partid — cu abrogarea prealabilă prin decret lege a primei majoritare.

27 februarie. — Telegramele de aseară ne aduc vestea că la Tokio a avut loc o lovitură militară. O mână de ofițeri mai tineri, ajutați de soldații unui regiment de infanterie au pus stăpânire pe Ministere, pe telegraf și pe birourile poliției. Primul ministru și ministrul de finanțe au fost uciși la domiciliul lor. De asemenea și alte personalități politice. Lovitura a fost pusă la cale de cei ce canalizează mișcarea pentru democratizarea Japoniei prin... război. Deși Guvernul, după depeșele de azi-dimineață, pare stăpân pe situație, deși lovitura și mișcarea care a îndrumat-o nu par îndreptate împotriva Mikadoului, evenimentele de la Tokio dovedesc că nici Japonia nu e țara cuminte, disciplinată și conștientă de menirea ei — așa cum o credeam. O deziluzie mai mult pentru oamenii de bun simț din toate țările.

— Goga a dejunat ieri la mine și m-a prevenit că în ședința de azi a Camerei (interpelările cu privire la alegerea de la Mehedinți) se va ajunge la bătaie între ai lui și național-țărăniști. M-a întrebat ce atitudine voi lua și nu m-am sfiit să-i spun că voi sta la o parte fiindcă „cine se amestecă în țărâte, îl mănâncă porcii“.

— *Potins de la carrière:*

O mare mișcare se pregătește iar în corpul nostru diplomatic. Caius Bredeanu pare condamnat; se zice că în locul lui va fi numit Gurănescu (de la Belgrad) care s-a și dus la Viena să inspecteze localul Legației și să măsoare lungimea saloanelor, spre marea spaimă a bietului Caius. Sunt unii care cred însă că locul de la Viena îl cere Franasovici, fiindcă are nevoie de doftorii de acolo pentru căutarea inimioarei lui, și că Gurănescu va beneficia de apele Dunării tot mai la vale, în postul său actual.

Se mai vorbește și de rechemarea lui Lugoșianu, de la Roma, după cererea Eminenței Sale Stelian Popește, tată-socru. Pe acesta, Dumnezeu în nedreptatea lui, l-a lipsit de progenitură masculă, așa încât după moartea sa *Universul* va încăpea pe mâna ginerilor; actuala madam Popește găsește însă că ginerii din prima căsătorie a Stelianului, mai ales Popescu-Necșești, și-au cam luat nasul la purtare și îi e frică ca gazeta să nu fie monopolizată de acest al doilea Popescu. Dânsa ar voi ca *Universul* să rămână sub direcția ginerelui ei, și a obținut de la Popește să ceară lui Titulescu rechemarea lui Lugoșianu ca să-l înfigă la gazetă.

— Grigorcea de la Budapesta e de câteva zile printre noi. Povestește că n-a fost vestit decât în ultimul moment de trecerea Regelui prin Ungaria, trecere pe care el o deconsiliase cu câțeva vreme înainte. La gară Guvernul Ungariei n-a delegat pe nimeni și Regele n-a fost salutat decât de personalul Legației române și de șeful gării. După trecerea Regelui, s-a publicat însă un interviu, pe care l-ar fi dat în gară, în care spunea că e mulțumit să treacă prin Ungaria pe unde nu mai fusese din 1919. Ori în 1919 a fost tocmai ocupația română la Budapesta! Interviul a făcut vâlvă și a provocat înjurături triviale din partea ungarilor la adresa Regelui. Interviul era bineînțeles apocrif, o farsă de prost gust a vreunui gazetar glumeț. Legația noastră l-a dezmințit — dar efectul fusese produs. Grigorcea n-a putut vedea pe Titulescu și crede că nici nu-l va vedea până la plecarea lui; nu-l primește fiindcă se jenează de el, i-a promis postul de la Praga, și acum vrea să-l dea lui Mișu Arion. „Mi-a tras chiulul, conchide Grigorcea, și îi e rușine de mine în loc să-i fie rușine de el însuși.“

28 februarie. — Telegramele de la Tokio ne vestesc că Guvernul e stăpân pe situație. Rebelii s-au predat. Situația politică nu pare însă să fie încă lămurită.

— Ieri la Cameră interpelările anunțate în jurul alegerilor de la Mehedinți și de la Hunedoara — Huniadora cum zice Mihalache — au fost dezvoltate în parte. Goga a ocupat tribuna cinci ceasuri, în care n-a vor-

bit mai mult de două. Încolo, înjurături, încăierări, tumult — o rușine, Zi rea pentru prestigiul regimului parlamentar. Continuarea joia viitoare.

Pe când ciococii partidelor se înjurau în Cameră, pe stradă s-au încăierat mitocanii. Gavrilă Marinescu a inaugurat tancurile cu apă sub presiune. Succes complet.

1 martie. — Asociația Finanței și Marii Industrii (Clubul miliardarilor) oferă în fiecare miercuri dejunuri la care iau parte 20–30 de persoane. După ce au invitat toată iarna pe toți Madgearii, pe toți Slăveștii, pe toți Antoneștii și alte somități ale mișcării noastre economice și financiare, și-au adus aminte și de mine, parcă aș fi fost un simplu Trancu-Iași și m-au poftit pentru miercuri 4 martie. Răspunsul meu a fost prompt: „Fiind mai bătrân, mai vechi și mai inteligent ca foștii miniștri poștiți până acum, n-am ce căuta la dejunurile oferite de Asociația Finanței. N-am obiceiul să adun rămășițele altora.“

3 martie. — Marea Ducesă Kiril, sora Reginei a încetat din viață ieri dimineață, la reședința fiicei sale Principesa de Leiningen, situată la câțiva kilometri de Langenburg (în Württemberg) unde a fost găzduită Regina Maria, la soru-sa Hohenlohe. Această moarte m-a costat și pe mine... 350 lei, prețul telegramei pe care am trimis-o nemângâiatei surori. Curtea noastră a luat doliu pentru 2 luni. Elisabeta merge la înmormântare dar nu cu Scanavi, ci cu Condiescu. Altă nenorocire.

— Nenea Nae Ștefănescu îmi trimite o lungă scrisoare „ca să-mi explice“ că m-am înșelat în chestiunea invitației la Asociația Finanțelor. Fiindcă era scrisă politicos, i-am trimis și eu una „să-i explic“ că nu m-am înșelat. Sper incidentul închis.

4 martie. — Alaltăieri seară Alexandru Duiliu Zamfirescu, fresco numit ministru la Lisabona, a scos pe d-na Lupescu în lume. Pe spezele lui, Mic Catargi, gata să facă orice pentru un pol, a organizat un cocktail-party la ea acasă. Petrecerea a fost minunată și s-a prelungit până dimineața. Duduia începe astfel să fie pusă tot mai mult în contact cu sferele „mondene“ ale Bucureștiului. Băieții nevesti-mii, care au participat și ei la această recepție, s-au înapoiat acasă entuziasmați de frumusețea, de gentilețea, de toaleta și de sculele d-nei Lupescu.

— La Geneva, comisia de 18 (sanctiuni) a provocat întrunirea comisiei de 13 (aplanarea conflictului) și aceasta a făcut o nouă intervenție pe lângă Italia și Abisinia, în vederea terminării ostilităților. Italia, bazată pe ultimele sale victorii, socotește războiul ca virtual câștigat și ne-

vrând să piardă nici unul din avantajele pe care le socotește de partea sa, primește sugestiile de la Geneva cu rezervă.

În Grecia de atâtea luni de când Regele și cercurile politice se silesc să pună la cale un Guvern sănătos, n-au ajuns încă la nimic. E o țară pierdută, pândită de anarhie.

În Japonia e încă încurcătură, după mișcarea militară în care se pare că nici una din părți n-a înregistrat o victorie definitivă, așa încât probabil se va merge la o formulă guvernamentală de compromis.

— Moruzov, șeful serviciului de informații de la Statul Major, care a însoțit pe Rege la Paris și la Londra și a avut direcția serviciului de Siguranță în tot timpul călătoriei regale a venit să vadă pe Pangal, și i-a povestit lucruri amuzante. Mai întâi furia celor de la Siguranța Generală; pentru ce să li se ia lor glorioasa însărcinare și să se dea unui agent rival, unei unelte a militarilor, unui om al cărui cap l-au cerut de atâtea ori? Regele n-a vrut să știe de nimic și a menținut pe Moruzov. Voiajul s-a făcut fără incident până la Calais. Aici Regele a fost nevoit să aștepte 17 ore contratorpilor englez „Montrose” care trebuia să-l treacă Mâneca. Incidentul a fost pricinuit prin zăpăceala lui Titulescu. În planul primitiv al călătoriei Regele trebuia să părăsească Calais la ora 7 dimineata, modificându-se însă primul plan sosirea Regelui la Calais a fost amânata la ora 2 p.m. Titulescu care călătorea și el, cu vagonul lui, dar cu trenul regal s-a angajat să prevină Londra de schimbarea orarului, *însă a uitat*. Când a sosit Regele la Calais a aflat că „Montrose” fusese la ora 7 dimineata la chei, dar plecase, având să transporte alte personalități prin ciare. Bocete, vaiete, urlete la telefon din partea lui Titulescu n-au obținut din partea flegmului britanic decât înștiințarea că vasul „Montrose”, indisponibil pentru moment va fi la Calais a doua zi dimineata la orele 7, la dispoziția Regelui. Regele a fost foarte supărat pe Titulescu și ca să-și întrebuinteze timpul ce-l avea de petrecut la Calais s-a dus să viziteze cimitirul căzuților în război de la Arras. La Londra toate au mers bine, afară de mici ciorovăieli cu Titulescu care s-a opus ca Regele să vadă oameni politici, spunând că aceasta nu se face. Regele n-a ținut seamă de sfaturile lui Titulescu, și a primit și a văzut pe cine a vrut. Moruzov pretinde că acest contact cu oamenii politici englezi a fost foarte favorabil Regelui Carol care ar fi apărut sub altă lumină decât cea sub care l-a arătat ani de-a rândul ministrul nostru la Londra. Deosebirea făcută între toți Prinții veniți la înmormântare și găzduiți la Buckingham-Palace și Carol care a fost încredințat îngrijirilor Lordului Granard, deosebire

care a făcut multă vâlvă în București, n-ar corespunde realităților. În realitate toți Suveranii și Șefii de Stat sosiți la Londra au fost găzduiți la Ambasadă și Legațiile lor, numai Principii răzleți la Buckingham-Palace. Cum noi nu aveam Legatie în care să poată fi găzduit Regele, dânsul a cerut să coboare la Lord Granard, o veche cunoștință.

Incidente au mai fost la înapoiere, între Calais și Paris. Trenul special regal trebuia să plece pe la ora 9 seara din Calais, și la acest tren trebuia să se agate și faimosul vagon al lui Titulescu. Cum era însă vineri seara, și cum lui Titulescu — care are oroare de vineri — îi era frică de vitezele și de anarhia (zicea el) de pe rețeaua Nordului francez, a cerut ca trenul să nu plece decât la ora 1 noaptea. Regele a refuzat. În drum osiile vagonului lui Titulescu s-au încins; vagonul a trebuit să fie lăsat într-o gară, Titulescu n-a vrut însă să rămână, urlând că inamicii lui vor să-l omoare, că au defectat dinadins vagonul ca să-l oprească într-o gară izolată etc. etc. A trebuit să se facă loc fenomenului în trenul regal, s-a pierdut astfel vreme și Regele a ajuns la Paris cu mare întârziere și furios pe Titulescu.

La Paris, supărarea Regelui contra lui Titulescu n-a făcut decât să crească, fiind cu dibăcie întreținută de Cesianu și mai ales de Luculescu, atașatul nostru de presă și *spiritus rector* al lui Dinu Cesianu. În fiecare dimineață Luculescu servea Regelui extrase din presa pariziană și în toate nu se vorbea decât de Titulescu și de Rege, acesta fiind însă lăsat pe planul al doilea din punctul de vedere al importanței politice. Regele turba. În tot timpul șederii sale la Paris, Titulescu n-a vrut să primească o singură dată pe Luculescu, ceea ce n-a împiedicat — dimpotrivă — pe Rege să decoreze pe zisul Luculescu. Titulescu a făcut spume la gură, dar a înghițit. În unele jurnale au fost articole împotriva Regelui, pe care cenzura noastră nu le-a lăsat să intre în țară. Astfel *l'Oeuvre* a publicat un articol în care se mira că Guvernul francez a acordat *Medalia Militară* unui om „care a dezertat în timpul războiului“. Dar cearta mare între Titulescu și Rege a fost la Paris pe tema pactului de asistență cu Sovietele. Regele a refuzat net lui Titulescu să semneze un asemenea pact (confirmat prin mărturisirea făcută mie de Titulescu). După poliștul nostru (aceeași știre o aduce și Nae Ionescu, care vine de la Paris) relațiile dintre ministrul nostru de externe și Flandin sunt reci, iar cu Sarraut lucrurile ar sta și mai rău. Titulescu nu e bine, în Guvernul francez actual, decât cu Paul Boncour care de altminteri nu contează mult în conjunctura actuală.

Întrebat de Pangal dacă are ceva informații despre politica internă, Moruzov i-a spus că de la Rege direct n-are nimic, dar că „anturajul“

crede că Guvernul Tătărescu va mai sta, desigur până în mai și poate și până la toamnă, fiindcă Regele n-are încă gata formula pe care ar vrea s-o vadă înjghebată și în care ar colabora Iorga, Vaida, Lupu (ca să-l rupă de țărâniști), Goga (ca să-l despartă de Cuza), Mironescu și cu mine (deși n-are de cine să mă rupă). În acest Minister n-ar mai intra Titulescu (aceasta Moruzov o garantează în scris), eu ar trebui să ocup Internele, Vaida Externele, Costică Angelescu Finanțele iar Goga Justiția, ca să fie obligat să acopere măsurile pe care le-aș lua eu ca ministru de interne împotriva antisemiților! Sadism și ghiveci național! Probabil însă că numai fantezie din partea unui polițist excitat.

De azi-dimineață iar au intrat gazetarii în efervescență și mă întrebă din patru-cinci părți la telefon, despre ora la care mă primește azi Regele și despre importanța audienței mele — pe când în realitate eu n-am cerut nici o audiență și nici nu mă gândesc să văd pe Rege.

— Intru azi în al 66-lea an. Trist. Am debutat scoțându-mi o măsea. Prima.

5 martie. — Ca basmul cu cocoșul roșu, afacerea Skoda nu se mai sfârșește. Speranțele național-țărâniștilor că prin achitarea generalului Cihoski de către Curtea de Casație se închisese dosarul tărăgănitului proces, s-au năruit. Ziarele de azi-dimineață publică (în rezumat) ordonanța definitivă prin care sunt trimiși în judecată, pentru trafic de influență sau șantaj domnii: Romulus Boilă, Albini, colonel C. Georgescu (din rezervă), colonel Anton Popescu (din rezervă) și Rapaport, avocat. După cele arătate în ordonanță șperțul încasat de Boilă de la Skoda se urcă la aproape de 100 milioane.

6 martie. — Un diplomat străin a văzut pe Rege de curând, după înapoierea din călătoria triumfală în Occident, și l-a găsit foarte deprimat. Regele s-a plâns diplomatului de Guvern; nu-l mai poate ține, și nu mai vrea Guvern de partid, dar *n-are oameni*. Diplomatul, mirat, m-a numit pe mine. „Da — a răspuns Regele —, într-adevăr, dar am și cu privire la dânsul oarecare rezerve.” O fi având el, rezerve, față de mine, dar eu față de el n-am *decât* rezerve.

— Ieri la Cameră a continuat răfuiala între național-creștini și național-țărâniști începută joia precedentă, cu prilejul alegerilor de la Mehedintși. Ieri stăpânul lăturilor a fost d-rul Lupu. Goga foarte slab în replici. Partizanii dintr-o parte și din alta s-au împroșcat cu cele mai alese epitete.

8 martie. — Lovitură de teatru — și chiar lovitură de Stat — ieri la Berlin. Hitler a denunțat în fața Reichstag-ului Tratatul de la Locarno și a anunțat intrarea trupelor germane în zona demilitarizată a Rinului. Emoție mare în toate capitalele Europei. Franța s-a hotărât „să reclame cazul” la Consiliul Societății Națiunilor. Titulescu pleacă mâine la Geneva: nu mai am nici o grijă — le aranjează el toate, într-o clipă.

— Am arătat ieri în comisia Camerei cât de inoperantă, față de criza actuală, era noua lege privitoare la viticultură prezentată de Sassu.

— Alaltăieri seară la o consfătuire la „Uniunea Agrară” am atacat violent Guvernul pentru falsificarea adevărului, singura bază a politicii sale.

— Pangal a văzut ieri pe G. Mironescu și pe C. Angelescu (Banca Urbană). Mironescu i-a spus că a rămas tot la planul asupra căruia a căzut de acord cu mine, că n-a văzut pe Rege de la înapoierea acestuia din străinătate, dar că a stat mult de vorbă cu Titulescu. Titulescu i-ar fi spus că Guvernul trebuie să cadă, și că nu sunt decât trei posibilități de succesiune — *trei*, nu patru —, posibilități pe care Metternich-ul nostru le dă în următoarea ordine descrescândă a șanselor: 1) un Minister Mironescu, 2) un Minister Vaida, 3) un Minister Mihalache. Mironescu avea impresia (Pangal n-a putut afla dacă era și a lui Titulescu) că Regele va mai ține pe Tătărescu ca să-i permită să doboare pe Dinu Brătianu.

Aceeași impresie și la C. Angelescu, care nu avea însă nici el știri directe de la Palat. Angelescu a afirmat din nou lui Pangal că Vaida, dacă ar fi chemat să formeze Guvernul, e gata să colaboreze cu personalități în afară de partidul său. Angelescu vedea viitorul Guvern constituit în jurul unui nucleu compus din Vaida, din mine, din Mironescu și din el. Sunt însă 4 persoane cu care Vaida n-ar primi niciodată să colaboreze: Maniu, Madgearu, Mihalache și Lupu. Cu Goga, dacă i s-ar cere, da, dar fără plăcere. Nici pe Titulescu nu l-ar vrea și crede a ști că nici nu i-ar fi impus¹.

Sola, întâlnit ieri, dezlănțuit împotriva lui Titulescu care n-a priceput că nu trebuia să adereze la agravarea sancțiunilor (extinderea asupra petrolului), chiar în interesul politicii engleze. Anglia atât aștepta, să se opună o țară petrolistă, din cele înscrise în S.D.N. ca să renunțe și ea la

¹ În concordanță cu informațiile lui Moruzov înregistrate la pag. 246.

ideea extinderii sancțiunilor. Titulescu n-a priceput că avea o carte interesantă de jucat. „L'Angleterre lui aurait léché les pieds, s'il l'avait sortie de l'embarras où elle se trouve.“ Să nu-și facă ceva iluzii bunul Sola?

— La înmormântarea Marii Ducese Kiril, Elisabeta noastră a căzut în cavoul de la Coburg, și și-a spintecat buza.

9 martie. — Europa e în fierbere. Denunțarea pactului de la Locarno și ocuparea zonei demilitarizate de către Germania a pus Puterile „securității colective“ în fața unei grele încercări. Franța a hotărât să „reclame cazul“ la Geneva și să se adreseze Angliei și Italiei, garanții pactului de la Locarno. Oamenii securității colective se învârtesc, se sucesc, se răsucesc, și nu știu pe unde să scoată cămașa. Acum încep să-și dea seamă toți de ce greșeală au făcut urmând orbește politica oarbă a Angliei și a tenorinului ei Eden în chestiunea italo-abisiniană. Au spart solidaritatea europeană, fără să înlăture conflictul dintre Italia și Abisinia, dar au deschis poarta pe care a pășit Hitler cu zângănit de pinteni. Prin rearmarea Germaniei, Führer-ul dedese deja o lovitură de moarte politicii pacturilor; ultimul său gest a pus definitiv capăt acestei politici. Dacă pactul de la Locarno, tatăl tuturor pacturilor și cel mai important dintre ele poate fi aruncat la coș, la prima cotitură, cât mai valorează celelalte?

Acum putem să ne facem socotelile și să vedem câte milioane am aruncat pe fereastră pentru ca dl. Titulescu să poată cânta romanța la Geneva și serenade d-rei Văcărescu Elena.

Mussolini a primit fără condiții, dar numai în principiu, propunerea celor 13 de la Geneva, privitoare la începerea unor negocieri pentru aplanarea conflictului italo-abisinian. Abil, Mussolini vrea să profite de încurcătura cu Germania pentru a trage spuză pe turta lui.

10 martie. — Zarvă tot mai mare în cafeneaua Europei. Edenicul Bel-Ami de la Foreign-Office a vorbit ieri în numele Guvernului englez. Anglia va fi alături de Franța și de Belgia dacă una din ele, sau amândouă vor fi atacate (Edenicul știa bine că nu riscă nimic, căci nimeni nu se gândește să atace nici Franța, nici Belgia). Încolo, peltea și literatură genevezo-umanitară.

Consiliul Pactităților lor, Dogilor Genevei și ai Securității Colective se întrunesc vineri în cetatea lui Calvin. S-au pregătit puiă, apa și pisălogul — instrumentele rituale ale Înaltului For. Alteța Sa Marele Eunuc al Micii Înțelegeri a părăsit aseară Bucureștii, dus la gară cu alai de diplomați străini, de funcționari de la Externe și de alte simple liche-

le. Dacă războiul european nu izbucnește până poimăine, pacea este asigurată căci de joi ia Titulescu chestiunea în mână.

Valahii au înnebunit. Toți cred că războiul e iminent, și mor de frică. Zvonurile cele mai fanteziste se șoptesc la ureche și se comunică confidențial ca emanate din cercurile cele mai oficiale. Așa mi s-a afirmat ieri că Franța a mobilizat, că trupe germane au pătruns în Alsacia, că... la Belgrad Jefnici și generalul Jifkovici au fost arestați!

11 martie. — Pangal a avut ieri o lungă întrevedere cu Sola, ministrul Italiei și alta cu Arcizewski, ministrul Poloniei.

Sola a început prin a povesti că în cele două luni cât a lipsit din București era să scape pacea Europei de pericolul pe care-l provoacă problema sancțiunilor. Ambasadorul Grandi informase Guvernul său că dl. Eden nu știa cum să scape de necesitatea extinderii sancțiunilor asupra petrolului și că ar fi fost foarte mulțumit dacă o altă Putere, membră a Societății Națiunilor și producătoare de petrol, ar fi refuzat această extindere. Nici o țară nu era mai indicată pentru acest rol ca România. Mussolini a chemat pe Sola și l-a trimis la Paris, unde împreună cu ambasadorul italian, Cerutti, au avut o serie de întrevederi cu Titulescu. Nici un argument n-a putut însă să clatine pe Titulescu, care n-a priceput situația. Dacă ar fi priceput-o, ar fi atras asupra României și gratitudinea Italiei și pe a Angliei, căreia ar fi adus astfel un real serviciu¹. Acum lucrul nu mai are nici o importanță, fiindcă ultimele evenimente (gestul lui Hitler) au schimbat cu totul situația diplomatică europeană, dar reaua voință dovedită de Titulescu a rămas înregistrată la Roma.

Întrebat de Pangal asupra situației Italiei ca garantă a pactului de la Locarno, după denunțarea lui unilaterală de către Hitler, Sola a fost mai aproape de miezul lucrurilor. Situația Italiei, observă Sola, este într-adevăr foarte ciudată. Garantă a pactului împreună cu Anglia, se află față de aceasta aproape în stare de război cu o flotă engleză în Mediterana care amenință porturile italiene. Pe de altă parte dacă i s-ar cere să

¹ Toată istorioara aceasta a lui Sola îmi pare sprijinită pe o bază greșită. E foarte posibil că Eden să fi spus odată, de politețe, lui Grandi, că ar fi mulțumit dacă atcineva ar zădărnici extinderea sancțiunilor la petrol. Poate să o fi spus chiar din șiretenic diplomatică. Dar după toate câte le-a făcut Anglia pentru aplicarea și înăsprirea sancțiunilor să pui această politică în spinarea Franței și a României (cum o face Sola) și să degajezi Anglia de răspundere, e cel puțin o ușurință. Că italienii s-au lăsat păcăliți de butada lui Eden, e treaba lor, dar cum au putut să creadă că Guvernul englez nu avea o mulțime de mijloace să facă cunoscută lui Titulescu dorința lui secretă, direct sau indirect. Titulescu e atât de înfeudat politicii britanice încât n-ar fi ezitat un moment. Dacă n-a mișcat din urechi, e că dimpotrivă, nu l-a lăsat Londra să se angajeze pe calea indicată de italieni.

sprijine propunerea unor sancțiuni împotriva Germaniei, ar fi să se ceară Italiei să se pedepsească singură, Germania fiind astăzi singura țară mare din Europa nesancționată față de Italia. Dacă ar fi să primească impunerea sancțiunilor împotriva Germaniei, Italia n-ar mai putea cumpăra ceva decât din Ungaria. Pentru ca Italia să-și îndeplinească mandatul de garant al pactului de la Locarno, trebuie mai întâi să se rezolve favorabil ei, chestiunea propriilor ei sancțiuni, și Anglia să-și modifice politica în Mediterana.

„În România, lumea nu mai e în curent cu politica europeană — a adăugat Sola. Germania nu se preocupă astăzi nici de granița ei de vest, nici de cea de est, nici de Anschluss-ul cu Austria. Germania are ochii numai pe Cehoslovacia, și va pune neîntârziat chestiunea autodeterminării populației germane din acest Stat. Ce se va întâmpla atunci? Cu Polonia, Germania e înțeleasă pentru împărțirea Cehoslovaciei. Polonia va lua Rutenia Carpatină, iar Ungaria Slovacia. Italia, care n-a uitat că dl. Beneș și Cehoslovacia au fost în fruntea mișcării sancționiste, nu se va mișca. Va declara război Franța? Va veni în ajutorul d-lui Beneș Rusia Sovietică? Pe unde? Situația României va deveni foarte critică. Va avea să se lupte cu un bloc germano-polono-ungar, și nu se va mai putea sprijini decât pe Soviete. Invazia rușilor, atât de temută invazie a rușilor, vă pândeste. În Cehoslovacia stă pericolul de expansiune al Germaniei, nu spre Viena: Germania știe că 1 milion de soldați italieni sub arme, plus 4 1/2 milioane care pot fi mobilizați în opt zile se vor ridica ca un zid pentru apărarea Austriei, și iată pentru ce Germania nu se gândește să apuce drumul spre Viena. România ar trebui, în loc să se solidarizeze cu Cehoslovacia pierdută, să se solidarizeze cu Iugoslavia care în politica externă se îndrumă spre țeluri noi. Relațiile ei cu Italia sunt cu totul schimbate, și ați putut deci citi discursul din urmă al d-lui Kanya, ministrul de externe ungar care recunoaște că raporturile dintre Budapesta și Belgrad sunt acum foarte bune. O viitoare înțelegere româno-iugoslavă-polonă ar duce repede și la o înțelegere (prin mijlocirea Poloniei) între România și Ungaria. Cu orientare spre Berlin într-o parte — spre Roma într-alta. Aceasta ar fi o politică sănătoasă pentru dvs.“

Arcizewski a confirmat lui Pangal, din sursă poloneză, tractările Sola-Cerutti-Titulescu, de la Paris, așa cum le-a povestit ministrul Italiei. În ce privește denunțarea Pactului de la Locarno, Polonia e simplă spectatoare. Când s-a iscălit pactul, Polonia a cerut ca să fie și dânsa cuprinsă într-altul, să i se garanteze și granițele ei. Franța a refuzat. Polonia a rămas în afara pactului și în afară se va menține și acum. Numai

în cazul în care Franța ar fi atacată *militărește* de Germania, tratatul de alianță cu Polonia va juca, și Polonia își va face datoria în acea ipoteză, alături de Franța. Ca și Anglia, Polonia se declară alături de Franța în cazul unui război cu Germania provocat de aceasta din urmă — fiindcă și Anglia și Polonia știu bine că Germania nu va ataca Franța.

12 martie. — *Aflu prin cineva de la Ministerul de Externe că Titulescu a însărcinat pe Comnen (ministrul nostru în Germania) să se prezinte lui Neurath și să-i comunice în numele Guvernului nostru că cu toată prietenia de care suntem animați față de Reich, cu toată dorința noastră de a nu face nimic care să înrăutățească raporturile dintre cele două țări, cu tot respectul, ne vom vedea siliți să lăsăm trupele sovietice să treacă pe teritoriul nostru, dacă cumva ar fi chemate în centrul Europei prin aplicarea pactelor franco-sovietice și ceho-sovietice.*

Această comunicare a fost făcută cu învoirea Regelui: acesta a fost prețul *Medaliei Militare*, conferite Majestății Sale la Paris.

Din partea lui Titulescu acest demers constituie fie un bluff, fie un act de gravă nesocotire a intereselor noastre. Bluff, dacă a vorbit fără să fi încheiat nimic cu rușii fiind sigur că Germania nu se va mișca și că prin urmare nu va fi cazul să intre în vigoare pactele și drept consecință dreptul rușilor să treacă pe la noi — act nesocotit, dacă într-adevăr a încheiat ceva cu Sovietele, împotriva intereselor noastre și fără ca țara să știe ceva.

— Tătărescu a convocat ieri la Marele Stat-Major șefii de partide și generalii senatori de drept să-i pună în curent cu tot ce a înfăptuit actualul Guvern pentru înzestrarea armatei. În afară de mine au mai răspuns la invitație Dinu Brătianu, Iunian, Mihalache, Gh. Brătianu și Grigore Sifilipescu dintre șefii de partid, iar dintre generalii-senatori: Cihoski, Mărdărescu, I. Popovici. Expozeul lui Tătărescu — complectat prin citirea unui memoriu de către generalul Paul Angelescu — a fost lung. Primul ministru probabil ca să arunce praf în ochi a intrat într-o sumă de amănunte inutile. După ce ne-a enumerat până și focoasele care au fost cumpărate de Guvernele precedente — ca să arate cât de puțin s-a făcut — nu ne-a iertat nici o pereche de bocanci din ce s-a achiziționat sub guvernarea sa. Desigur că sub actualul Guvern s-a făcut ceva — mai mult sub presiunea evenimentelor și a Regelui — dar nu interesează atât ce s-a comandat, deși s-a complectat armamentul câtorva divizii de atac. Mai interesante sunt două lucruri:

1) S-a pus o bază destul de serioasă creării unei industrii naționale pentru fabricarea armamentului și munițiilor;

2) S-a pus la cale revizuirea enormului stoc de muniții rămas din război, revizuire care se face la pirotehnia armatei, prin propriile noastre mijloace, sub direcția colonelului francez de Saint-Sauveur, un specialist în această materie.

Acestea sunt cele două mari merite ale Guvernului Tătărescu, și singurele care-l vor îndritui la indulgența posterității pentru tot răul ce a făcut în alte direcții.

Am spus-o în atâtea rânduri: toți banii pe care îi scoatem din țară pentru armament sunt bani aruncați pe fereastră, căci în schimbul lor nu intră nimic care să sporească bogăția țării, ci numai viitor fier vechi și muniții destinate iroselii. *Banii pentru armament trebuie să rămână în țară*; e indiferent cum rulează banul, totul e să nu iasă peste graniță.

Pentru refacerea stocului de muniții străinii ne ceruseră *cinci miliarde lei*! Pirotehnia va face operația cu mai puțin de un miliard!

— Comedia franceză ne-a onorat cu două reprezentații (Musset, Molière, Marivaux, Ginisty) la care bineînțeles nu m-am dus. Ca să nu fiu tratat de francofob m-am dus însă la Legația Franței, la un ceai în onoarea artiștilor francezi. Nu pricep cum s-a putut găsi în Paris o broșetă de orori ca femelele pe care ni le-au trimis. Sau poate că le-a ales Ventura (căci participă și ea la turneu) ca să-i pună ei în valoare tinerețea și frumusețea. D'Ormesson mi-a mărturisit că turneul acesta al Comediei (Polonia, Cehoslovacia, România, Iugoslavia) costă pe Stat circa 100 000 frs. francezi pe zi. Pricep să cheltuiești în propagandă ca să familiarizezi populații refractare cu spiritul francez, dar să cheltuiești o avere în acest scop în România și la București, e curată nebunie.

— Teatrele: Teatrul nostru Național conține 850 locuri; 123 din ele se împart gratis (autorități); bugetul teatrului pe seară, cu taxe cu tot 20 000 lei. Ventura primește o subvenție de 2 000 000 lei pe an de la Președinția Consiliului, un ajutor (la început de 7 000 000 lei) consimțit de Vintilă Brătianu pentru teatrul ei, redus din an în an până la suma actuală care continuă să se plătească deși Ventura nu mai are teatru. Dar joacă două luni la Teatrul Național fără plată (în schimbul subvenției). Teatrul, deși nu plătește nimic Venturii (subvenția e suportată de bugetul Președinției) îndoiește prețul locurilor în serile în care ilustra vedetă joacă.

Așa încât la urma urmelor, Teatrul Național trebuie să fie recunoscător...lui Paul Boncour pentru beneficiile pe care le face!

13 martie. — Starea de asediu și cenzura au fost încuviințate ieri la Cameră pentru alte șase luni. Toată floarea democrației a intervenit în dezbateri, *fără ca nimeni să îndrăznească să pună punctele pe i*. Libertatea de conștiință și de discuție, infamia Guvernului care sugrumă libertatea ca să poată dăinui mai departe, regimul parlamentar și regimul democratic și câte altele au fost temele pe care specialiștii tribunei le-au dezvoltat în subtile variațiuni. Toți știau *că starea de asediu și cenzura — mai ales cenzura — au devenit corolarul normal al Monarhiei românești* — dar nimeni n-a spus-o. Fiindcă n-am socotit nimerit nici eu să o spun *încă* m-am abținut de la discuție, și nici nu m-am dus la Cameră.

14 martie. — Prima zi a Babelor — vreme posomorâtă și vânt rece. Aseară a avut loc la Opera Mare din Paris „premiera“ mult așteptatului *ședevru* al lui George Enescu, *Oedipe*. Opera a fost transmisă prin telefon și radiofonie, cu solemne precuvântări în toate unghiurile României. Pentru toată fustărima, pentru tot jăvrăretul muzical valah a fost o zi — sau mai bine zis o seară — mare. Poporul valah își trimisese până acum reprezentanții glorioși în curvărima și în teatrele de la Paris, în vicleimul de la Geneva, dar până aci nimeni de la noi nu avusese parte să fie aclamat ca autor genial pe o scenă franceză, și încă pe una subvenționată. N-am auzit decât actul I din opera lui Morcovescu, și m-am dus să mă culc, fiindcă n-am simțit nici o dorință să ascult pe celelalte trei. Când am auzit iarăși doinele și dansurile „naționale“ mi-a venit să leșin. Partitura lui Morcovescu e partitura unui muzicant savant lipsit de acea flacăra care nu se stinge nici după moartea omului și luminează mai departe opera. Aplauze multe la sfârșitul reprezentației, sala fiind ticsită de puturile coloniei valahe din Paris și de puterile cooperăției intelectuale internaționale (vezi secțiunea specială a fondurilor secrete Titulescu). Probabil că în cursul nopții, Elena Văcărescu a încălecat pe Bidet, care i-a servit o viață întreagă de Pégase, și a compus o odă.

Dacă Elena Văcărescu s-ar mărgini la meseria ei de proxenetă și ar lăsa literatura în pace, dacă Morcovescu s-ar mulțumi să fie primul violonist și pianist din lume și ar lăsa altora „compoziția“ toate ar fi în regulă și România fericită.

15 martie. — Ieri s-a întrunit la Londra în palatul St. James, Consiliul Societății Națiunilor. Prima ședință, oarecum preliminară în care dumnealor domnii Flandin și Van Zeland „au expus cazul“ fiindcă nu-l cunoștea nimeni. Germania s-a abținut să fie reprezentată. A fost din

nou poftită, de data aceasta oficial, prin hotărârea Consiliului, pentru ședința de mâine. În cea de ieri, în afară de expunerile sus-arătate a ministrului de externe francez și a primului ministru belgian, nimic. Schimb de vederi și formule deja cunoscute: „situația este îngrijorătoare și ar putea deveni gravă“, „de la hotărârile pe care le va lua Consiliul va depinde pacea Europei în viitor“, „problema pusă Consiliului trebuie rezolvată fără șovăire în sensul stipulației tratatelor, dar cu menținerea necondiționată a păcii“ — și alte baliverne. Bineînțeles depeșele nu conțin cu „întrevederile d-lui Titulescu“ enumerând toate personalitățile care au primit pe caraghiosul nostru și toate scobitorile cu care și-a scobit dinții la cele două mese zilnice.

La Londra se vorbește de o iminentă criză ministerială. Se zice că Edenicul pederast Anthony va fi debarcat.

— A murit după o lungă boală Paulina Oteteleşeanu, văduva lui Alexandru, născută Butculescu — un tip al Bucureștiului. A fost una din cele mai frumoase și mai cu haz fete ale generației de acum 50 de ani și ajunsese o matahală anostă și dizgrațioasă. Lasă doi băieți, doi proști, și o fată.

Să-i fie țărâna ușoară!

16 martie. — Ca o bombă a explodat ieri seară la Londra răspunsul Germaniei la invitația ce i se făcuse să ia parte la dezbaterile Consiliului S.D.N.-ului. Guvernul german, printr-o notă foarte abilă acceptă în principiu dar sub rezerva a două condiții: că va avea o situație egală cu celelalte Puteri (fără să precizeze în ce constă această egalitate, dacă se extinde și până la dreptul de vot deși Germania nu mai face parte din S.D.N.) și că se vor lua îndată în discuție propunerile de organizare a păcii propuse de Hitler. Răspunsul e foarte abil fiindcă a contribuit să mărească șanțul care desparte Anglia de Franța. În realitate se tratează la Londra tot atât diferendul dintre aceste două țări cât călcarea Tratatului de la Versailles de către Germania. Franța vrea să ajungă la un angajament formal al Angliei în caz de agresiune din partea Germaniei, la un tratat analog celui din 1919 care n-a intrat în vigoare din cauza defecțiunii Statelor Unite.

Franța a primit răspunsul Germaniei cu mare supărare. Flandin a declarat numaidecât (ca să impresioneze pe englezi) că va părăsi Londra și chiar Consiliul S.D.N.-ului dacă s-ar primi propunerile Germaniei. Presa din Paris țipă ca mușcată de șarpe. Propunerile germane se vor discuta în ședința de azi a S.D.N.-ului și se va hotărî asupra lor.

17 martie. — Zarva care continuă să se facă în jurul operei lui Morcovescu îmi confirmă un fenomen foarte interesant care învederează evoluția săvârșită în muzică, în câteva decenii. Pe vremea tinerețelor mele toată lumea era împotriva formulelor noi și a inovatorilor. „Corul antic“ al păzitorilor tradițiilor se ciocnea cu câțiva oameni mai pătrunzători care luptau pentru încetățenirea și popularizarea formulelor noi. Astăzi, corul antic adoptă cu o nemaipomenită ușurință cele mai îndrăznețe inovații, de multe ori lipsite de rost și de gust, și abia se mai găsesc câțiva oameni care să apere patrimoniul trecutului. Cine nu-și aduce aminte fie și numai din auzite, despre luptele titanice ale câtorva iluminați în favoarea muzicii lui Wagner, ani de zile fluierată de masele de proști din corul antic. Acum aceleași mase au adoptat pe loc jazz-urile negrilor, disonanțele pederăștilor și sărăcia tematică a lui Morcovescu. O nesănătoasă ahtiere pentru tot ce e nou se manifestă de altminteri și în celelalte arte.

— Concluziile la care au ajuns ieri domnii din Consiliul S.D.N. la Londra, sunt delicioase. Germania va fi primită la ședințele Consiliului cu egalitate de drepturi cu Franța și cu Belgia, hotărându-se ca nici una din cele trei țări (Franța, Belgia și Germania) să *nu aibă* drept de vot în chestiunea pactului de la Locarno. Întrucât privește propunerile lui Hitler, Consiliul a declarat că ele nu sunt de competența lui, rămânând să fie soluționate de Puterile locarniene, singure interesate și competente. Un mai frumos succes pentru Germania, un mai amar rahat de înghițit pentru Franța și un mai elegant „lașaj“ din partea Angliei — erau greu de închipuit.

— Amenități parlamentare, ieri la Cameră: *Dl. Aurelian Bentoiu*: dl. Armand Călinescu are destul talent pentru a nu fi nevoit să se bălăbănească în mocirla în care s-a scoborât... *Dl. Armand Călinescu*: dl. Bentoiu mă învinuiește că m-am coborât în mocirlă: m-am scoborât unde puteam să-l caut și să-l găsesc.

Credeți că după aceasta a avut loc un schimb de martori? Deloc, ambii interlocutori au schimbat câte un șpriț la bufet.

18 martie. — Venizelos e pe moarte, bolnav la Paris de infecție pulmonară gripală.

La Londra lucrurile scârțâie, dar se tasează. După fiecare poziție pe care o pierde, Franța țipă, amenință, face pe voinicosul, dar în tumultul

imprecațiunilor răspândite în gazete de mercenarii ei, se schițează — printr-o informație, printr-o frază, prin trei cuvinte — și următoarea dare înapoi. După ce a înghițit luni invitarea Germaniei cu drepturi egale și simpla declinare de competență a Consiliului pentru discutarea propunerilor lui Hitler — presa plătită de ieri a declarat situația din cele mai grave, a urlat că Franța nu va ceda un pas, că Anglia va fi alături de ea și câte altele. Printre imprecații citesc însă informația Havas: „Franța nu va accepta să discute cu Germania decât după ce Consiliul va declara că aceasta a călcat Tratatul de la Versailles, și Pactul de la Locarno“. Bravos! I-a dat gata pe nemți! Povestea se lungeste, paraziții de la Geneva au de rumegat pentru șase luni cel puțin.

Germania a acceptat invitația Consiliului S.D.N. și joi dimineață Ribbentrop și o serie de tehnicieni „boși“ vor fi la Londra.

— Ieri s-a promulgat Codul Penal și procedura Penală cu un alai deosebit, la Palatul Regal. Discursuri, decorații, platitudini.

— Georgescu, kapelmaisterul, s-a înapoiat de la Atena unde a dat câteva concerte, și povestește că Regele George, pe care l-a văzut, a slăbit cu 8 kilograme de când e pe Tron și pare foarte descurajat.

19 martie. — *Universul* publică în extenso discursul ținut de Titulescu la Londra, în ședința publică a Consiliului S.D.N., discurs ținut în numele Miciei Înțelegeri. E scurt, precis, elegant și conține câteva formule lapidare. Are talent, măgarul. Dar atât are!

— A murit ieri dimineață Venizelos, timp de două decenii cel mai ilustru grec. Din conversațiile pe care le-am avut cu dânsul mi-a rămas mai mult amintirea unui om șiret decât a unui om genial. Regele Georgios are un relativ noroc: după generalul Condylis, iată și pe Venizelos mort, așa încât cei doi oameni care încurcau mai mult desfășurarea evenimentelor politice în Grecia, nu-i vor mai sta în cale. Venizelos va fi înmormântat în Creta.

— Ziarele de aseară ne-au adus o uluitoare știre: Urdăreanu, secătura secăturilor, făcut nu demult colonel și prefect al Palatului spre mirarea tuturor și indignarea câtorva, a fost numit vicemareșal al Curții, post nou creat pentru zisul Murdăreanu. *Adevărul* de aseară a publicat știrea pe cât s-a putut de tendențios sub starea de asediu; în capul unei coloan-

ne s-a scris cu litere mari „O numire“, apoi portretul peștelui și dedesubt vestea numirii fără nici un comentariu. Cineva a venit să-mi spună că această nerușinată numire ar fi fost provocată printr-o scrisoare adresată Regelui de către Puiu Dumitrescu după condamnarea lui tată-său la Brașov¹, scrisoare în care Puiu Dumitrescu înjura de-l rupea pe Urdăreanu. Atât a fost de ajuns Regelui care continuă să nu mai poată suferi pe Dumitrești, ca să dea lui Urdăreanu satisfacția unei înaintări.

— Răutu² sosit de la Paris povestește lucruri interesante despre călătoria Regelui în Franța. Toate au mers bine primele trei zile; nici o notă discordantă în ziare, și toate politețile din partea oficialității. Îndată ce a apărut însă Lupeasca pe scenă și Regele a început să iasă cu ea, lucrurile au început să scârțâie. Câteva articole puțin agreabile au apărut și lumea a început să înjure pe Regele care venise la Paris nu ca să facă politețe Franței dar „pour faire la noce“. S-a ridicat un curent atât de puternic împotriva Regelui încât 14 decorați francezi cu Medalia Militară au trimis decorațiile lor înapoi ca protestare pentru conferirea medaliei „unui aventurier care o terfelește în localurile de noapte, cu curvele“.

20 martie. — Consiliul S.D.N. s-a pronunțat ieri la Londra. A declarat că Germania a călcat și prescripțiile Pactului de la Locarno și articolele X și Y din Tratatul de la Versailles. Punct. Puterile locarniene (minus Germania) au ajuns și ele la o înțelegere, după multe discuții — anume că Germania trebuie să se supună la următoarele două condiții: pactul franco-sovietic să fie supus arbitrajului Curții de la Haga (care va avea să constate dacă da sau nu acest pact este în contradicție cu cel de la Locarno) și păstrarea unei zone demilitarizate la Rhin care va fi controlată de trupe anglo-italiene până la stabilirea unei noi stări de drept la granița franco-germană. Fără punct. Căci Germania nu va primi și abia acum vor începe „pertractările“ cu ea. De la Londra mai vine vestea că se proiectează convocarea unei Conferințe Internaționale pentru Pace, în mai, la Geneva, conferință la care ar lua parte și țările care nu fac parte din S.D.N. (Germania, Statele Unite, Japonia,

¹ Generalul Dumitrescu, după ce sentința primului Consiliu de Război care-l condamnase la 5 ani recluziune și la degradare, pentru delapidare, fusese reformată de Consiliul de Revizie, urma să fie re judecat de Consiliul de la Brașov, dar numai pentru vina de abuz de putere, pentru care codul de justiție militară nu prevede pedepse infamante. Generalul Dumitrescu spera totuși să fie achitat, și învățase o lume pentru aceasta. A fost însă condamnat la un an închisoare.

² Fostul director al sucursalei Blank la Paris. Băiat subțire și om de treabă. Certat cu Aristid Blank, cazat de Titulescu la o comisie oarecare internațională tot la Paris.

Brazilia etc.) și care ar urma să soluționeze toate problemele ce pun pa- cea generală în primejdie. Amin!

— Două joi de-a rândul am fost la Cameră (interpelările cu prilejul alegerii de la Mehedinți) în nădejdea să asist la o bătaie în regulă între țărâniști și gogo-cușiști. Nu s-a întâmplat însă nimic. Dezamăgit n-am mai fost și ieri, și tocmai ieri onorații domni s-au plesnit și s-au trântit la pământ ca țiganii. Eroii zilei: din partea cușiștilor Robu, Adam, Ianculescu — din a țărâniștilor, Solomon.

21 martie. — Victor Slăvescu predecesorul lui Victor Antonescu la Finanțe mi-a mărturisit ieri că s-a dat Regelui „pentru terminarea Palatului Regal” *dintr-o dată* 250 milioane lei. Victor Antonescu a gă- sit acești bani dintr-un surplus de beneficiu de la moneda divizionară. Banii au fost trecuți în cont prin Ordinea Publică și *duși cu un camion la Palat*. Câteva zile mai târziu Regele a cumpărat 11 000 acțiuni Ban- ca Națională... Tot Victor Slăvescu mi-a spus că se dau în fiecare lună Prințului Nicolae câte 500 mii lei, tot din fondurile Ordinii Publice.

Să ne trăiască Dinastia!

Regele își face de cap. După scandaloasa numire de vicemareșal a lui Murdăreanu, a numit acum pe generalii Prodan și Ilasievici, cei mai *tâmpiți* ofițeri din armata română, pe primul inspector general de Ar- mată iar pe cel de-al doilea comandant al Corpului II (București). Zar- va e atât de mare încât mă întreb dacă numirile vor apărea.

— În urma bătăii de joi în care deputatul ardelean Solomon a fost umplut de sânge, Camera a exclus pe deputatul Robu (cuzist) pe 30 de ședințe și pe deputatul Adam (tot cuzist) pe 10 zile. Azi e vorba să fie exclus și Solomon (manist) pe 20 zile, fiindcă la începutul învâlmășelii a lovit cu piciorul în părțile lui sensibile pe Gh. A. Cuza.

23 martie. — Petrecut ziua de ieri în Ardeal. Organizația Uniunii Agrare din Târnava Mare (Dan Hiotu, Borgovan, Drăgan etc.) a orga- nizat o mare întrunire publică la Rupea (Cohalm sub unguri). Câteva mii de oameni au venit să mă asculte. Problema datoriilor e singurul lu- cru care-i interesează, degeaba am încercat să le vorbesc de altceva. Mai nici unul nu poate plăti ratele Conversiunii. Pe lângă foarte buna or- ganizație pe care o avem în Târnava Mare s-a înfiripat și cea din Târna- va Mică, mulțumită activității avocatului Olteanu și învățătorului Mu- reșan. Stăm bine și la Odorhei, printre secui. Am pus jaloanele unei ex- tinderi și în Alba și în Turda. La Brașov, organizația slăbuță.

— Ieri a fost ținută adunarea generală a Băncii Naționale, zădărnicită în ziua de 16 februarie, trecut. Pe cât a fost de agitată ședința din februarie, pe atât a fost de liniștită cea de ieri. Dinu Brătianu a domnit, fără nici o opoziție din partea lui Mitiță Constantinescu, guvernator și javră. Politică, politică liberală până la coate. S-au ales Victor Slăvescu, Costin Stoicescu și imundul Băicoianu. Cum devine cazul cu Aristuchele Blank și cu Camarila care jurase moartea lui Slăvescu? Mișu Demetrescu a avut și el 1 000 și ceva de voturi (Băicoianu s-a ales cu 2 000).

24 martie. — Dumnealor domnii Schuschnig, cancelarul Austriei și Gömbös, primul ministru maghiar s-au întâlnit la Roma cu dl. Mussolini. S-a semnat un act adițional la Acordul de la Roma din 17 martie 1934. Ziarul *Reichspost* din Viena crede că principalele directive ale noului acord italo-austro-ungar ar fi următoarele:

1. Constatarea necesității pentru cele trei Guverne de a-și coordona politica externă în mod constant și fățiș;

2. Securitatea;

3. Egalitatea de drepturi;

4. Refacerea economică a Europei Centrale;

5. Respectarea tratatelor și a pactului Societății Națiunilor.

În presa engleză se caracterizează acordul de la Roma ca o nouă *triplă alianță*. E interesant de constatat că de data asta nu s-a mai vorbit la Roma de revizuirea tratatelor.

— Dl. Flandin a adresat Statelor Unite un mesaj radiodifuzat prin care repetă dorința Franței de a asigura securitatea și cere convocarea unei conferințe internaționale pentru organizarea păcii.

Germania n-a răspuns încă la bazaconiile locarnienilor. Se zice că va răspunde mâine, cu un refuz și contrapropuneri. Eden, în Camera Comunelor a caracterizat hotărârea locarnienilor ca un text de „simple propuneri“.

— Ieri la Cameră Madgearu mi-a povestit că în noiembrie 1933, pe când se înapoiau miniștrii lui Vaida de la Sinaia într-un vagon ministerial — era în ziua în care Regele ceruse demisia Guvernului — Mirto i-a cerut 20 milioane ca să scape Guvernul. „Sosim la ora 8, îmi dai banii, mă întorc la Sinaia și îi dau cui știi (d-nei Lupescu) și învârtește-ea lucrurile cum trebuie.“ Madgearu a refuzat, și Ministerul a căzut. După șase luni Vaida reproșa lui Madgearu calicia lui. Tot Madgearu mi-a mai

spus că anul trecut s-a dat prin Ordinea Publică 40 milioane pentru plata sultelor datorite din moștenire de Prințul Nicolae Reginei Marioara (a Serbiei), iar acum tot prin Ordinea Publică 86 milioane pentru voiajul la Londra și Paris (!!). Dacă adăugăm aceste sume la cele semnalate de Victor Slăvescu pricepem cu toții de ce nu mai pleacă Protopopov, zis și Guță Tătărescu de la Guvern. Prințului Nicolae, Madgearu pretinde că se dă prin Ordinea Publică *un* milion pe lună, nu 500 000.

— Blumenfeld spune că ar fi fost primit în audiență „privată” de Rege și că i-ar fi arătat cum stau lucrurile și *că nu trebuie un Guvern de represiuine* ci unul de destindere pe care i l-a și formulat: Argetoianu—Iunian! Regele s-a uitat lung la dânsul și i-a spus: „Excelentă idee!” Nu știu care din ei doi minte, dar unul minte.

25 martie. — Pe ziua de ieri în Occidentul depărtat și frumos:

Dl. Flandin a declarat că nu se va mai întoarce la Londra să discute noi propuneri germane.

Germania a trimis prin dl. Ribbentrop răspunsul său la propunerile locarnienilor. Politicos și măsurat în formă, e negativ pe toate punctele, în fond. Germania nu primește nici o condiție umilitoare pentru prestigiul suveranității sale. Răspunsul mai adaugă că Führer-ul va face noi sugestii pentru organizarea păcii, *la care Germania ține mai presus de tot*, pe ziua de 31 martie (după alegeri).

Dl. Eden face eforturi ca Franța să continue tratativele cu Germania, dar n-a reușit până acum.

Și atât.

— În țigănia noastră, luni seara a fost premiera piesei anuale a lui Iorga, la Teatrul Național. Caraghioslăcul din anul acesta se numește *Un biet moșneag și un Doge* care nu sunt doi ci unul și același. Grigoraș Filipescu în ceartă mare cu Iorga pe chestiunea italo-abisiniană, s-a dus și el la teatru, probabil ca să se împace cu nebunul după formula cunoscută. Se vede însă că lucrurile n-au mers cum spera beneficiarul telefoanelor și protagonistul negrilor căci ieri a apărut în *Epoca*, sub semnătura lui Grigoraș un articol foarte nostim intitulat *Un biet moșneag dogit*. Aștept acum, zilnic, împrôscături cu lături între *Neamul Românesc* și *Epoca*.

26 martie. — Mult trâmbițata audiență a lui Mihalache, care trebuia să determine o nouă cotitură în politica românească, a avut loc luni 23 martie. După câte-mi spusese Madgearu, Jean Mihalache trebuia să

spună ritos Regelui că față de complicitatea Guvernului — și indirect a Coroanei — cu curente de dreapta, Partidul Național-Țărănesc a hotărât să renunțe la orice menajamente și să intre pe toate căile în luptă împotriva *tuturor celor* care amenințau cuceririle democrației integrale. Cu alte cuvinte o amenințare cu „rivoluția“ opincarilor. Se pare că rezultatul audienței n-a fost pe placul țărăniștilor, judecând după atitudinea lor. Am stat de vorbă ieri la Cameră cu Madgearu, cu Lupu, cu Răducanu. Erau fierți. Lupu înjura de mamă pe Rege. După câte spuneau ei, Regele ar fi ascultat pe Mihalache și i-ar fi spus că nu pricepe intervenția lui, deoarece nu ne aflăm încă în criză, Coroana socotind că nu sosisese momentul unei schimbări de regim. Cred și eu! Se vede că Majestatea Sa nu și-a umplut încă lăzile și că depozitele Camarilei în străinătate nu sunt la înălțimea hotărâtă de lăcomia fiecăruia.

— Urmare la mișcarea de la Palat: pe lângă înaintarea lui Murdăreanu ca viceamiral, au mai fost numiți generalul Filimon (aviator din complotul Restaurării) ca șef al Casei Militare, un colonel Stavăr (?) prefect al Palatului (cu delegație) și Puiu Filiti, băiat bun și cinstit dar prost, ca aghiotant.

— Germania a câștigat definitiv partida. Anglia nu știe cum să fugă de garanțiile consimțite prin Tratatul de la Locarno. Franța a rămas izolată. Toate se vor termina printr-o conferință de înregistrare a faptelor îndeplinite care se va ține la Geneva prin mai sau iunie.

27 martie. — Camera Comunelor s-a transformat pe ziua de ieri în scăldătoare. Edenicul Anthony a declarat că nu va fi el primul ministru de externe englez care să calce semnătura Angliei (aluzie la Tratatul de la Locarno) dar că nu poate fi vorba de evacuarea Rhenaniei cu forța. Cam la fel au vorbit și ceilalți gentlemani.

Italia n-a aderat încă la hotărârile locarnienilor de la Londra și se tocmește pe chestiunea sancțiunilor.

Franța a rămas astfel izolată, și fericită în brațele lui Blum. Nouă, care iubim ca pe mama noastră spirituală Franța Eternă și Îndrumătoare, ne crapă obrazul de rușine citind că Charles Maurras, podoaba și onoarea literelor franceze, a fost condamnat la 4 luni pușcărie, fiindcă ar fi propovăduit prin presă „asasinarea“ imundului Leon Blum, scăpat din nu știu ce ghetou ca să ocupe locul lui Ludovic al XV-lea și al lui Napoleon cel Mare.

28 martie. — Lilica Săulescu a fost azi la mine să mă roage să intervin pe lângă d-rul Angelescu să-i cumpere un lot de documente vechi, din moștenirea lui Mișu Săulescu. D-rul Angelescu a fost lăsat executor testamentar de bogătașul Jean Mihail, și e vorba să se înființeze în casele lui de la Craiova un muzeu al Olteniei. Cu acest prilej, Lilica mi-a povestit că a vândut lui Guță Tătărescu colecția de inele vechi a lui Săulescu pe suma de 250 000 lei. *Tătărescu căuta un cadou plăcut de făcut Regelui*: inelele lui Săulescu au fost luate la repezeală și oferite Majestății Sale, care a apreciat nespus darul. Nemaipomenit în analele tuturor Guvernelor noastre. Țara e la mezat ca pe vremea turcilor, numai că în loc să meargă la Sultan, darurile se îndreaptă spre Suveran. Până unde va merge blegăria noastră?

29 martie. — Ieri s-a întrunit comitetul executiv al Partidului Național-Țărănesc sub pretext „să lămurească tendințele politice în partid“, adică să hotărască între politica lui Maniu — către care se îndreaptă unii, de când chiulul Regelui apare evident — și politica lui Mihalache („rezistență dar deferență“). În realitate nu era nimic de hotărât, nimeni în partid nici chiar Maniu, nu ar fi dispus să rupă toate punțile cu Coroana. Șmecherii s-au întrunit numai ca să exercite o presiune asupra Regelui — cred ei — și să facă puțin șantaj. Mihalache a făcut un lung expozeu secret, apoi și-a dat demisia din șefie, rugând pe Maniu să-i ia locul. Acesta a refuzat și a rugat onorata asistență să respingă prin aclamație demisia iubitului președinte.

— La Cameră în două zile s-a votat bugetul. Sinistră comedie! Uniunea Agrară, printr-o declarație citită de Radian, dar scrisă de mine, a explicat pentru ce nu poate vota nici discuta un buget absurd în care aproape jumătate din veniturile Statului sunt scoase de sub controlul legal și puse la dispoziția Camarilei.

Pe când țara se scufundă tot mai mult în anarhie și în mocirlă, Regele vânează. Ziarele de azi-dimineață ne aduc vestea că M.S. s-a înapoiat aseară de la vânătoare (la Slobozia în Râmnicul Sărat, proprietatea C. Suțu) în cursul căreia s-au împușcat 136 de sitari.

„Madame, il faut grand vent et j'ai tué six loups.“

— Ales ieri la Jockey-Club ca membri pe Oct. Goga și pe Gr. Iunian. A trebuit să lupt, însă au ieșit bine. Aseară bal la Georges Lakeman, în costume cu crinolină „second Empire“.

— A murit Aurel Eliescu, zis Chiorul, un tip de politician de modă veche. Nu era prost, dar cam lipsit de cultură și din nefericire pentru el dotat cu o excepțională facilitate de elocuțiune, care l-a aruncat în retorică și în demagogie. „Decemvir“, pe vremuri, pe când era student și naționalist înfocat a petrecut restul vieții sale în anticamera lui Take Ionescu, mulțumindu-se cu firimiturile care cădeau de la masa patronului și consolându-se cu trâmbița lui, în toate întrunirile publice. Originar din Craiova și om bun la suflet a încercat prin anii 1924–1926 să se lege politicește de mine, dar n-a mers, căci nu ne potriveam la fire, și prea era răsuflat. Marea lui patimă a fost fiu-său, pentru care a făcut mari sacrificii, care a făcut studii strălucite la Paris și care s-a înmormântat la Consiliul Legislativ ca referent.

31 martie. — În cafeneaua politică continuă să se facă mare vâlvă în jurul expozeului lui Mihalache la comitetul executiv al Partidului Național-Țărănesc. Se comentează mai ales pasajul relativ la convingerile dinastice ale Șefului în cămașă și declarația lui că ar fi fost republican în Franța lui Ludovic al XVI-lea dar monarhist în Anglia. Probabil că autodidactul s-a înșelat cu o unitate la numărul Ludovicului („il n'en est pas à un louis près“) și că a vrut să vorbească de Ludovic al XV-lea, cel cu metresele. Unii spun că a fost într-adevăr o tentativă a lui Maniu să repună mâna pe partid, și că Mihalache a câștigat partida și a recâștigat partidul numai grație unor defectiuni în jurul lui Maniu, printre care și a lui Madgearu. Modul în care s-au strecurat la început știrile despre cele discutate, larga publicitate dată apoi banalităților expuse de Mihalache (chiar cu plată, cum a fost probabil cazul *Universului* atât de ostil țărăniștilor și care a consacrat totuși o pagină întreagă expozeului), demisia pentru ochii lumii și supunerea lui Maniu, toate mă îndreptătesc să cred că totul n-a fost decât o farsă — teatru menit să intimideze Coroana în ajunul crizei de Guvern.

— Pangal a avut o lungă conversație cu d'Ormesson, în care ministrul Franței a repetat obișnuitele sale banalități, dar a făcut și o mărturie interesantă: „Franța nu se amestecă în politica internă a României decât în cadrul politicii externe!“ Și a adăugat că pentru el Goga, Vaida și Hitler sunt totuna! Dacă leaderii mișcării noastre naționaliste ar cunoaște acest verdict, n-ar dormi câteva nopți.

1 aprilie. — Nenea Ghiță Mironescu a rugat ieri la telefon pe Pangal să treacă pe la dânsul¹. Când mi-a comunicat Pangal această in-

vitație nu m-am îndoit un moment că era în legătură cu audiența avută de Mironescu la Rege, în ajun. Așa a și fost.

Mironescu a început prin a cere lui Pangal discreție absolută. I-a spus de confidențele pe care i le va face că n-au fost făcute și nu vbr fi făcute nimănui alt. Cele petrecute în audiența lui nu vor fi prin urmare cunoscute decât de trei persoane, de el Mironescu, de Pangal și de mine, căci chemase pe Pangal ca să mă informeze pe mine. Aceste precauții luate, moș Ghiță a povestit cam următoarele:

„N-am cerut nici o audiență. Duminică, Regele mi-a trimis vorbă că vrea să mă vadă și că mă va primi a doua zi, luni, că nu-mi putea fixa încă ora dar să mă țin gata, căci mă va preveni la timp. Luni la ora 5 m-a prevenit că mă va primi la ora 5 1/2, oră la care m-a și primit. Am stat la Rege o oră și jumătate și vreau să-ți redau cât mai exact impresiile mele. Insist: *impresiile* mele, căci nu e vorba decât de impresii, Regele nu mi-a făcut afirmări de nici un soi și nici nu mi-a dat vreo precizare (lui nenea Ghiță îi e frică și de umbra lui, de aci desigur și rezerva față de Pangal — rezervă până la un punct naturală; că în audiență a fost vorba de „preciziiuni“ și că Mironescu a plecat de la Rege cu mai mult decât simple impresii o dovedește o frază pe care o subliniez mai jos). Nu văzusem pe Suveran dinainte de plecarea sa spre Londra. L-am găsit foarte îngrijorat de starea economică internă, sărăcia putând duce populația exasperată la acte de anarhie. Nu părea impresionat de cele ce se petrec peste graniță și s-a arătat convins că Hitler nu va declanșa războiul. Politica noastră externă rămâne pe linia ei devenită acum tradițională, dar Regelui îi pare rău că am fost siliți prin jocul pactelor noastre să luăm măsuri împotriva Italiei, căci are o vie admirație pentru Mussolini și ține mult la el. Cu Sovietele, e mulțumit că relații bune s-au stabilit, dar crede că nu trebuie să mergem prea departe și în nici un caz până la o convenție militară care să permită trecerea trupelor rusești pe teritoriul României.

Trecând la politica internă s-a arătat până la un punct decepționat de Guvernul său dar *am avut impresia* că nu-l va schimba așa de curând. Nu va mai ține până la toamnă, nu, dar *cred* că va mai dura până la sfârșitul lui mai, începutul lui iunie, două luni, două luni și jumătate încă. Vrea să termine cu actualul Guvern câteva lucruri: un program școlar pe care l-a început cu Angelescu, comenzile militare în curs care

¹ În ultima mea convorbire cu Mironescu, la fiu-său Trixi, îi spusese că de câte ori ar avea ceva confidențial să-mi comunice să o facă prin Pangal, a cărui discreție o garantam.

trebuie puse la punct și să primească vizita lui Beneș și eventual a Consiliului Societății Națiunilor (în mai) care e natural să aibă loc sub cei care l-au înjghebat. *Am avut impresia* că la sfârșitul lui mai sau începutul lui iunie Regele va alcătui un Guvern de destindere, prezidat, de, știu eu, poate de mine. Zic așa fiindcă m-a chemat pe mine să-mi vorbească, *dar nimic precis nu mi-a spus* (!!). L-am găsit mai puțin montat față de Mihalache ca la ultima mea audiență, dar socotește că acesta nu se poate despărți de Maniu, fiindcă «a făcut prostia» să se despartă de Vaida și ar pierde complect Ardealul. «Mihalache a făcut ce a putut, dar a rămas în mâna lui Maniu», au fost vorbele Regelui. *Am avut impresia* că în Guvernul de destindere ar vrea în primul rând în afară de dl. Argetoianu pe Iunian. Pe Vaida, *dacă se poate* (din punct de vedere extern), apoi câțiva țărâniști care ar intra *personal* (fără delegația partidului) în Guvern. Pe Goga e furios, totuși nu s-ar opune la intrarea lui, dar nu o crede posibilă. Față de Gheorghe Brătianu l-am găsit mai împăcat, nu s-ar opune nici la intrarea lui în Guvern dar nu o socotește indispensabilă. Pe Iorga nu-l vrea, nici ca Președinte, nici în Guvern. “Și aci vine fraza pe care vreau să o subliniez ca dovadă că Mironescu a plecat de la Palat cu mai mult decât *impresii*; într-adevăr nenea Ghiță a repetat lui Pangal următoarea declarație a Regelui: „Nu vreau să mă stric cu Iorga; trebuie să-l împiedicăm să urle, căci va fi tare supărat de intrarea lui Argetoianu în Guvern“, și cum Mironescu propunea să-i mai dea o decorație, Regele a continuat „nu, ce să-i mai dau? Are Colanul Ordinului Ferdinand, pe al lui Carol nu i-l dau: am să-l numesc președintele Fundațiilor Regale, în locul lui Gusti. Pentru Gusti om găsi altceva“. Aci Mironescu n-a mai împărtășit impresii a citat chiar cuvintele Regelui, „er hat sich ueberschnapt“ cum zice neamțul.

Pangal l-a întrebat dacă proiectatul Guvern ar merge până în toamnă cu Parlamentul liberal urmând ca în toamnă să se reexamineze situația. — „Nu, deloc. Parlamentul ar fi dizolvat numaidecât și noul Guvern ar face alegeri.“ Pangal a omis să-l întrebe: cum? L-a mai întrebat dacă Titulescu ar face parte din combinație. Aici Mironescu n-a mai vorbit de impresii, ci a afirmat că Titulescu i-a promis deja de mult tot concursul, că el Mironescu pleacă în ziua de 3 aprilie la Paris unde se va înțelege cu marele om și că va fi înapoiat la București în ziua de 23. A întrebat de altminteri pe Rege dacă se poate absenta pentru 20 de zile și Regele i-a dat binecuvântarea.

Din cele ce preced rezultă neted că ne îndreptăm spre un Guvern Mironescu, adică formula neputinței *cu* partidele și *din* cauza lor, formula neputinței simple fără *cu* și fără *din*.

Și cât de simplu ar fi să se alcătuiască în această nenorocită țară un Guvern ca lumea!

Mironescu a mai spus lui Pangal că Regele i-a declarat că nu mai pricepe pe Tătărescu și că nu mai crede că va putea lua locul lui Dinu Brătianu; cele petrecute cu alegerile de la Banca Națională și cu convocarea șefilor de organizație (?) de către Dinu o dovedesc cu prisosință.

— Mi s-a povestit una bună a lui Maniu. La ultimul Comitet Executiv al partidului a întâlnit pe Priboianu (fratele d-nei Titi Jean Mitileneu), o antipatică namilă de grăsime, cu care șeful Ardealului era de multă vreme „en froid”. Ca să se împace cu el, Maniu a înaintat cu mâna întinsă: „Na, dar ce mai faci dragule, cum ai slăbit așa?” — „Am făcut o cură, domnule Maniu, și am pierdut 15 kilograme!” — „Na, dragule, 15 kilograme? Înainte de război am avut și eu un preten, un protopop care a pierdut și el 15 kilograme. După un an era mort!” Și cu un surâs, domnul Prezident a pășit mai departe.

— *Neamul Românesc* de azi-dimineață publică un interviu al lui Iorga în care nebunul înșiră vreo 40 de nume cu reprezentanții cărora e hotărât să se certe. Sunt toți participanții la un banchet în care a fost sărbătorit profesorul C. Giurăscu, vrăjmașul lui de moarte. „Lista participanților la acest banchet mă obligă la cea mai elementară îndatorire de demnitate: nu voi mai putea întinde niciodată (hm! hm!) mâna celor care s-au solidarizat cu grosolanul meu insultător” — spune Zarathustra. În fruntea „participanților” a fost Gheorghe Brătianu — Ingratul!

2 aprilie. — Ziarele de azi-dimineață publică noile propuneri pentru organizarea păcii transmise de Hitler Guvernului englez prin Ribbentrop. Propunerile sunt abil redactate. Pornind de la egalitatea de drepturi — e formula pe care Hitler o întrebuințează și pentru colonii — propunerile germane sunt de așa natură încât vor putea fi cu greu respinse de Franța pe singurul motiv că Germania a călcat pactul de la Locarno, poziție pe care n-o mai admite nici Anglia, nici Italia, nici Belgia, fiecare din motive deosebite de altminteri. Argumentul că nimeni nu se mai poate încrede în făgăduielile Germaniei după denunțarea unilaterală a Pactului de la Locarno, semnat cu liberul ei consim-

țământ, e specios. Nimeni nu poate într-adevăr să nege că o revoluție a intervenit în Germania după semnarea actului de la Locarno, și că niciodată și în nici o țară un regim revoluționar nu a respectat angajamentele regimului precedent.

— Contagiunea actelor de eliberare de sub călcâiul tratatelor a împins și Austria la un act de curaj. Dieta a votat ieri repunerea în vigoare a serviciului obligator către Stat (nu-i zice încă militar, dar în același timp s-a înființat din nou postul de șef de Stat-Major și s-a și numit un general în această funcție) și se crede că în curând Ungaria va imita exemplul Austriei. De la Praga, telegramele anunță foc și pârjol: Mica Înțelegere nu va admite călcarea Tratatului de la St. Germain și... va protesta la Geneva!

Se crede că gestul Austriei, care va fi în curând și al Ungariei, a fost pus la cale la întâlnirea de la Roma, în care s-a creat de fapt o nouă Mică Înțelegere, cu conferințe periodice ale miniștrilor de externe, ca și în Mica noastră Înțelegere — dar probabil cu mai puțină coeziune, fiindcă există în noua triplă alianță și multe interese divergente.

3 aprilie. Vineri. — Zarva și agitațiile continuă în cercurile diplomatice internaționale și ale paraziților de la Geneva. Franța — deși încă nu oficial ci numai oficios — declară inacceptabile propunerile Germaniei care ar tinde la desființarea finală a Societății Națiunilor prin dezorganizarea sistemului politic al securității colective în cadrul S.D.N.-ului. Anglia pare a se depărta din ce în ce de spiritul locarnian și să dorească tratative directe cu Germania. Italia preocupată exclusiv de războiul ei în Etiopia și de sancțiuni nu e deloc zorită să intervină direct, ca Putere garantă în controversa de pe Rhin. Colac peste pupăză, mai vine și gestul de la Viena și călcarea Tratatului de la St. Germain. Vă-leu, acum lucrurile vor începe într-adevăr să se strice! Beneș Curcanul va porni cu arma la umăr spre... București; Titulescu va obține în fine o sesiune a Consiliului S.D.N. în Capitala noastră, și date fiind slabele ei puteri, Austria va primi un blam sever. Aceasta în cel mai bun caz, dacă Consiliul S.D.N. nu va fi ocupat cu „pertractările” postlocarniene. Adică de ce n-am fi și noi ridicoli, și numai țările mari?

— Eveniment regretabil în gara Sinaia.

Studentii din București cu destinația Tg. Mureș, unde se ține azi și mâine congresul anual al zvăpăiatului nostru tineret universitar, au desăvârșit un act urât la trecerea lor prin acea gară. Au coborât din tren, au scos din zid placa comemorativă așezată în amintirea atentatului din

1933 (figura lui Duca în basso-relief), au sfărâmat-o și au urinat toți pe bucăți. După îmbulzeala provocată de această brutală intervenție (a intervenit poliția și s-au cerut instrucțiuni telefonice la București), a trebuit câțeva vreme până să se potolească lucrurile. Studenții au sfârșit prin a se urca în tren pentru a porni mai departe. Conform instrucțiunilor primite, o mașină a fost cuplată la coada trenului care a pornit înapoi spre București în urletele și protestările studenților. Deși incidentul a avut loc ieri-dimineață, nimic n-a răsuflat prin presă, cenzura și-a făcut datoria. Se zice că închiderea grăbită¹ a Camerei ieri, (Camera și Senatul trebuiau să ia vacanța abia sâmbătă seara; spre marea mirare a tuturor, Camera a fost închisă ieri la amiază, după ședința de dimineață, iar Senatul seara) ar fi fost provocată de frica încingerii unei discuții asupra celor întâmplate la Sinaia, discuție care ar fi putut pune Guvernul în greu impas. Într-adevăr, Inuleț *garantase* pentru cumințenia studenților, tot gardiști, autorizase congresul împotriva părerii rectoratelor și Ministerului Instrucției Publice, și pusese un tren la dispoziția tinerilor conduși de Furdul, președintele organizației codreniste a tineretului universitar. Național-creștinii (gogo-cuiziții) și „tineretul democratic” fuseseră excluși de la această călătorie de plăcere, pentru evitarea unor posibile și probabile încăierări. Goga, la care am dejunat ieri², și care nu știa nici el nimic despre cele petrecute la Sinaia (eu le-am aflat azi-dimineață) era furios împotriva procedurilor lui Inuleț și dedese instrucțiuni la ai săi să nu meargă nici unul la Tg. Mureș — „congres al Gărzii de Fier, iar nu al studenților”. Mi se spune că, după cele întâmplate, Inuleț și-ar fi dat demisia. Nu-mi vine să cred.

Actul de la Sinaia trebuie pus în socoteala încercării făcute în Cameră de câțiva zeloși să repună în cercetare judiciară asasinatul lui Duca, în urma destăinuirilor făcute prin presă de unul Beza și de altul Vlad, doi eliminați din Garda de Fier. Beza a pretins că a primit (în timpul alegerilor din 1933) prin intermediarul lui Zizi Cantacuzino, suma de lei 20 000 din partea lui Orghidan ca să asasineze pe Max Ausch-nit (ambii domni candidau la același post de senator al Camerelor de Comerț, la Galați). Beza³ a mai declarat că asasinatul lui Duca a fost pus

¹ Mocsoni mi-a povestit că a dejunat ieri cu un vicepreședinte al Camerei, care se pregătea să prezideze ședința și n-a aflat decât în momentul să pornească spre Dealul Mitropoliei că Parlamentul se închisese.

² Excelent dejun cu „homard”, cu o minune de șuncă caldă și o mulțime de bunătați. Antisemitismul este o meserie bună, nu e de zis.

³ Acest Beza este același Beza, care a încercat să împuște în 1929 pe C. Angelescu pe atunci subsecretar la Interne.

la cale în casa lui Zizi Cantacuzino, de către conducătorii Gărzii. Radu Polizu adresase o interpelare în jurul acestor destăinuiri, dar n-a mai putut să o țină fiindcă din cauza scăderii apelor n-a mai putut ajunge la tribună. Dar și fără interpelarea lui Polizu situația lui Inculeț, îmi pare grea, ca să nu mai zic și a lui Tătărescu.

— În ultimele săptămâni s-a constatat de mulți că prestigiul lui Titulescu era în mare scădere în Camera valahă. De unde până acum câțva timp numele marelui european ridica valuri de entuziasm, acum nu numai că nu ridică entuziasm, dar mai provoacă și înjurături sadea. Constantinescu-Bordeni, permițându-și câteva aluzii la „fondurile“ d-lui Titulescu, cu ocazia discuției bugetului, aprobările (la ieșire puțin binevoitoare) au fost unanime. Sclavii scopitului, alarmați au căutat cu lămurirea un deputat care să pună lucrurile la punct și să restabilească prestigiul idolului. Abia au găsit pe Jorjică Văllimărescu, ginerele d-rului Angelescu și o secătură fără talent nici bun simț, care luând cuvântul tot la buget, a pus toate picioarele în străchini și s-a mărginit să laude fără rezerve „admirabilele rezultate ale politicii d-lui Titulescu“. Discursul a fost atât de lamentabil încât pe rând au plecat toți deputații din incintă și n-au mai rămas decât cei de la Buzău, din deferență pentru tatăl-socru insipidului orator. Insuccesul pelteii debitate și inexistența vorbitorului n-au împiedicat pe Savel Rădulescu să difuzeze în lumea întreagă (pe spezele noastre) că „un eminent deputat din Parlamentul român, dl. Vallimarescu, ginerele ministrului instrucției publice a arătat în aplauzele Camerei tot meritul politicii preconizate de dl. Titulescu“. Și astfel se scrie istoria.

— Se mai scrie și așa: ieri între orele 6 și 8 cocktail-party la dl. și d-na Aristid Blank (cel cu banca care nu-și restituie depozitele) în onoarea d-nei Lupescu. *O sută cincizeci de persoane* s-au băut pe un pahar de „posse amour“ și pe mâna Duduiei, să o sărute. Astă-seară mare „dineu“ la Legația Spaniei tot în cinstea d-nei Lupescu. Dl. și d-na Prat y Soutso au ales ca garnitură regalei matracuce lumea cea mai aleasă. La cocktailul falitului, ieri seară a fost întreg corpul diplomatic.

— Goga mi-a povestit ieri audiența lui din ajun, la Rege. Fără mare importanță, și nici nu putea fi altfel după cele spuse de Rege lui Mironescu și raportate aici. Goga a început prin a spune Regelui că n-a venit să solicite puterea (taci moi!), dar că nu mai merge cu Tătărescu, și că singurul Guvern indicat ar fi un Guvern de alegeri. La care Regele ar fi

răspuns: „aș scăpa și eu de răspundere!“ Dar probabil că Regele se gândea la un Guvern de alegeri formulă Mironescu, pe când Goga socotește un Guvern de alegeri numai un Guvern compus din militari și magistrați. Bineînțeles că Regelui nu i-a destăinuit ieri amănuntele formulei sale, ca să nu-l descurajeze, dar l-a întrebat cât are să mai țină Guvernul actual. „Cât voi putea mai mult“, a fost răspunsul Majestății Sale, care vădit nu s-a lăsat în scări cu Goga.

4 aprilie. — Cele notate mai sus cu privire la scandalul studenților în gara Sinaia și la actele de anarhie la care s-au dedat, trebuiesc rectificate. Iată exact ce s-a întâmplat¹. Mai întâi incidentul din gara Sinaia nu s-a întâmplat joi dimineața, ci joi seara, așa încât închiderea neașteptată a Camerei nu poate fi pusă în legătură cu turbulențele gardisto-studențești. Săveanu, pe care l-am văzut ieri la Banca de Credit, mi-a spus că, Camera a fost închisă din cauza avalanșei de legi din inițiativă parlamentară pe care Guvernul nu se simțea în stare să le împiedice nemaifiind destul de stăpân pe majoritate. Printre aceste legi era și una menită să sporească diurna deputaților... O fi sau n-o fi adevărată versiunea lui Săveanu, nu știu. Madgearu pretinde că Camera a fost închisă din cauza mișcării opoziției, prin care se cerea o anchetă parlamentară cu privire la măsurile de reglementare a importului, a exportului și a comerțului de devize, mișcări care risca să fie votată și de un mare număr de deputați din majoritate. O fi asta, dar nu-mi vine a crede. Închiderea Parlamentului cu trei zile înainte de data fixată rămâne de lămurit.

În ce privește scandalul de la Sinaia și cele întâmplate pe drum spre Tg. Mureș, iată cum s-ar fi petrecut lucrurile:

Se vede că autoritățile presimțiseră ceva, căci se dedeseră ordine ca trenul cu pricina să nu se oprească în gara Sinaia. Studenții au tras însă semnalul de alarmă și au oprit trenul în gară. Au coborât din tren, au scos din pavajul peronului pietrele care însemnau printr-o cruce neagră locul unde a fost ucis Duca, le-au spart, au urinat pe ele și au rostit discursuri de preamărire a celor trei asasini. Monumentul din zid n-a fost scos, ci numai lovit cu bâtele, cu pietre, și mângălit cu nămol. Aceste scene rușinoase au ținut câțva timp așa încât poliția a avut vreme să aducă toți jandarmii din Sinaia. Cu chiu cu vai studenții *fără să se fi arestat nici unul* au fost reîmbarcați în tren; jandarmii au fost și ei îmbarcați într-un vagon care a fost agățat în coada trenului, ca să împiedice pe tulburători să mai facă scandal și în alte gări. Înainte să

¹ După relatarea directorului general al C.F.R. Mereuță și a directorului de serviciu ing. Ion Miclescu.

plece trenul, studenții au decroșat vagonul cu jandarmii, fără ca aceștia să se opună la acest gest samavolnic. Trenul a plecat, *nu spre București ci spre Brașov—Sf. Gheorghe—Reghin—Târgu Mureș*. Până să se comunice cele întâmplate la București, până să se hotărască *ceva* la centru, până să se dea instrucțiuni a trecut vreme, vreme în care trenul studenților și-a continuat călătoria nestingherit. Ordinul de oprire a sosit abia când trenul intra în gara Lunca Bradului, dincolo de Brașov. Șeful acelei gări a oprit trenul conform ordinelor primite. Studenții au năvălit atunci pe locomotivă, au legat pe mașinist, și unul din ei — se vede că mecanic iar nu student de meserie — a pornit trenul spre Petru Rareș. Acolo, gara era ocupată de o companie de jandarmi sub comanda unui căpitan. Jandarmii n-au intervenit în nimic și au asistat impasibili la manevrele studenților stăpâni pe tren și pe gară. Vagoanele cu studenții din Cernăuți și din Iași au fost atașate la trenul din București și sub ochii jandarmilor impasibili, studenții, după ce au alimentat mașina, au pornit spre Gheorghieni—Reghin—Târgu Mureș, fără să ceară măcar, în conformitate cu acestea, linia liberă. Impiegații de mișcare s-au aruncat pe telegraf, toate trenurile au fost oprite spre a se lăsa trenul studenților să treacă, fără să se întâmple o catastrofă. A fost o adevărată luare în posesie a căii ferate, sub nasul jandarmilor, un act de anarhie fără precedent. Trenul studenților a ajuns în fine fără accident la Târgu Mureș.

Prin două comunicate idioate, Guvernul neagă pur și simplu tot ce s-a întâmplat. Politica struțului — și a celor slabi. Neagă de asemenea geamurile sparte, bățile și tot scandalul la care studenții s-au dedat la Cernăuți, înainte de plecare.

— Grigore Duca indignat de cele petrecute, și-a dat demisia din organizația liberală din Lăpușna prezidată de dl. Ion Inculeț, ministrul de interne. Gestul simbolic, care trebuie să lase foarte rece pe fostul membru al sovietului de soldați și de rabotnici din Chișinău, ajuns să aplice în România întregită metodele polițiste ale Ohraniei țariste.

— Ca să se afle în treabă, dl. Ion Mihalache și dl. Gh. Brătianu au cerut prin scrisori publicate în ziare, președintelui Camerei, convocarea Comisiei Afacerilor Străine, în fața căreia Excelența Sa dl. Titulescu e poftit să-și explice politica sa. Dl. Iuliu Maniu nu s-a lăsat mai prejos și într-un lung interviu își arată îngrijorările față de „reînarmarea“ (!?) Austriei și cere — nici mai mult nici mai puțin decât *mobilizarea noastră*; bineînțeles, în același timp și a Iugoslaviei și a Cehoslovaciei. Pri-

mii doi își fac iluzii că trăim sub regim parlamentar iar al treilea se socotește factor constituțional.

— În Occident, piesa continuă. Eden a mai tras niște declarații în Camera Comunelor din care rezultă că e alături de Franța dar și alături de propunerile lui Hitler. E pentru o consfătuire a Statelor Majore locarniene — cere chiar ca această consfătuire să aibă loc la Londra — dar cu premisa că vor discuta numai „măsurii ipotetice“, pentru cazul unei nejustificate agresiuni. Flancour și Bondin anunță contrapropuneri franceze la propunerile germane. Și vin Paștele...cu vacanțele.

— Nenorocitul de Hauptmann, presupusul răpitor și ucigaș al copilului lui Lindbergh, a fost în fine electrocutat azi-noapte la Trenton (U.S.A.), după o serie de amânări și de palinodii juridice cu substrat politic, care numai cinste nu fac stărilor morale de peste Ocean.

— Azi-dimineață am prezidat Adunarea Generală anuală a Băncii de Credit, cu o artă care a scăpat pe Kaufmann de bucluc și a dezarmat pe Hefter și pe acoliții săi porniți pe scandal mare. Toată afacerea a făcut „long-feu“ dar eu am asudat de-a binelea.

6 aprilie. *Luni*. — Cu multă trudă francezii au obținut de la englezi ca Puterile locarniene să se întrunească poimăine la Geneva, odată cu comitetul celor 13 convocat să caute mai departe mijloace de aplanare a conflictului italo-abisinian. Acest comitet trebuia să se întrunească mai de mult, dar activitatea sa a fost stânjenită prin lovitura lui Hitler și reluarea negocierilor cu Italia astfel amânată. Franța ceruse Angliei ca locarnienii să se întrunească, imediat, înainte de Paști la Bruxelles sau Paris. Londra ceruse să se amâne această întrunire până după adunarea comitetului celor 13, în scopul clarificării prealabile a situației Italiei, una din Puterile garante ale Pactului de la Locarno. S-a făcut ca întotdeauna o tranzacție, și locarnienii se vor aduna odată cu cei 13 la Geneva.

— După isprava de la Sinaia, studenții noștri și-au ținut în liniște congresul lor, la Târgu Mureș. Congresul s-a terminat ieri seară, duminică, prin aclamarea unei moțiuni pe care o citești și te întrebi dacă vizezi. E un *factum* revoluționar și anarhic despre care cel mai puțin ce se poate spune e că studențimea naționalistă, gardistă, cuzistă etc. se prezintă ca

un Stat în Stat, cu hotărâri de ostracizare și de condamnare pentru tot ce nu gândește ca dânsa. Se pune întrebarea: mai suntem guvernați?

7 aprilie. — Jalnica tragedie a tratatelor: reprezentanții celor trei State ale Micii Înțelegeri s-au prezentat împreună ministrului de externe al Austriei și i-au înmănat o notă identică prin care Statele zisei Micii Înțelegeri „protestau *energic*” împotriva încălcării „părții a V-a” (sic) a Tratatului de la St. Germain, săvârșită la Viena cu prilejul reintroducerii serviciului obligatoriu „către Stat”. Puterile Micii Înțelegeri își rezervă „libertatea hotărârilor lor ulterioare”! (Le-o contesta cineva?)

Guvernul austriac a răspuns prin ziarele sale oficiale că se c.c. pe nota Micii Înțelegeri și că nu va schimba nimic în hotărârile luate.

Mă întreb cine au fost învingătorii în 1918? Am impresia că cei învinși.

Iată unde ne-a dus sifilisul lui Wilson și democrația integrală.

8 aprilie. — În Spania, nebunia colectivă nu mai e îngădită de nimic. După ce au dat drumul la toți pușcăriașii, după ce au ars biserici și ucis preoți în afară de orice mișcare revoluționară, telegraful ne aduce vestea că au isprăvit-o și cu președintele Republicii Alcala Zamora. Noul Cortes întrunit a votat o moțiune prin care dizolvarea precedentului Cortes, din ianuarie, a fost declarată ca nejustificată. Un Idalecio oarecare cu nume de romanță a cântat pe struna demagogiei și votul a fost după dorința nebunilor. Conform Constituției în vigoare, Zamora și-a pierdut postul.

— Ceartă mare în lagărul liberal. Asociația tinerilor liberali cunoscută sub numele de „Părerii libere” a exoflisit din sânul său pe junele Titeanu, pe care l-a făcut răspunzător de cele petrecute la Sinaia și de pângărirea memoriei lui Duca. Ce e nostim e că printre cei care l-au dat afară figurează și subsecretarii Aur. Bentoiu, Valeriu Roman, Cancicov etc. Se zice că Titeanu va trebui să-și dea demisia și din Minister.

Dinu Brătianu a plecat cu familia și cu prietenii să petreacă vacanța Paștelui pe coasta Dalmației. În drum, la Timișoara, a dat un interviu în care printre alte lucruri fără importanță mai spune ca să definească acțiunea Guvernului: „Partidul Liberal credincios tradiției sale de muncă, de cinste și de dezinteresare etc. etc. etc.” Mă întreb dacă-i înconștiență sau reacredință. Înfundată în mocirlă până în gât, țara se prăbușește, și dl. Dinu Brătianu vorbește de cinste și de dezinteresare! Lipsa oricărei discipline morale, iată nota caracteristică a zilei de azi, și în această lipsă de disciplină sufletească stă imoralitatea, mai mult de-

cât în potlogăriile tuturor, de sus și până jos. Nu mai există nici un criteriu pentru judecarea acțiunilor individuale, ce să mai vorbesc de sancțiuni!

Guvernarea actuală liberală încurajând toate îndrăznelile pe tere-nul moral, simbolizează perfect în compunerea ei o epocă de complec-tă decadență.

9 aprilie. — Contrapropunerile franceze, în jurul cărora presa de-mocratică și ovreiască a pregătit o atmosferă de vie curiozitate și de im-pacientă așteptare, au fost în fine date publicității ieri, la Geneva. Zia-rele de azi-dimineață le publică și la noi în extenso. Decepția la citirea lor e mare. Ca formă și ca ținută politică sunt cu mult inferioare propu-nerilor lui Hitler. Două părți: în prima o slabă și searbădă refulare a propunerilor germane — în a doua propunerile franceze pentru organi-zarea păcii.

Cel mai puțin ce se poate spune despre memorandum-ul francez în partea de polemică cu Führer-ul, e că e lipsit de logică: recunoaște pentru Germania principiul egalității de drepturi, dar vrea să o mențină și mai departe în cătușele (cât a mai rămas din ele) impuse de învingă-tori învinșilor. Din două una: sau egalitate de drepturi și atunci buretele peste Tratatul de la Versailles — sau respectarea acestui tratat, dar atunci inegalitate de drepturi, învinsul în fața învingătorului. Franța, din neno-rocire pentru ea, s-a pronunțat deja în diferite rânduri pentru prima al-ternativă. Dacă voia să se mențină pe a doua, nu trebuia să consimtă nici la înarmarea clandestină a Reich-ului, nici la retragerea Comisiei de control, nici la reintroducerea Serviciului militar obligatoriu. Aceas-ta a fost lovitura cea mare dată Tratatului de la Versailles. Dar atunci Franța n-a reacționat, și reacționează astăzi față de o ultimă consecință a celei principale călcări de tratat, săvârșită anul trecut — reacționează astăzi după ce a lăsat Germania să se înarmeze. Oricât de insondabilă e prostia democrațiilor, sunt limite peste care nu o mai pricepe nimeni!

Partea contrapropunerilor privitoare la organizarea păcii nu e de-cât literatură utopică. Pare că citești rezumatul capitolelor unui roman-foileton: *l'Europe dans 2000 ans*, par Flandin et Boncour. O confedera-ție a tuturor Statelor Europei, cu sub-federații regionale, fiecare Stat întreținând trupe (corpuri de Armată și Divizii, după mărimea popu-lației) la dispoziția Consiliului Central, pentru eventuale sancțiuni; uni-uni vamale, uniuni monetare — și rahat de la început până la sfârșit. Propunerile lui Hitler sunt realizabile — ale francezilor nu.

Ele sunt mort născute. Anglia nu le va primi niciodată. Dar tocmai pentru aceasta se va putea naște un joc diplomatic amuzant. Italia le va

primi poate (chit să nu cadă de acord pe amănunte, dacă se va ajunge până la discuția lor) ca să oblige pe englezi să se pronunțe și să sape, prin refuzul lor, și mai adânc șanțul care-i desparte de franțuzi. „Qui vivra verra.“

— Titeanu și-a dat aseară demisia ca țap ispășitor pentru prostiile lui Inculeț, dar mai ales fiindcă nu putea nimeni să-l suferă.

11 aprilie. — Radian vine să mă vadă la Breasta unde-mi petrec sărbătorile Paștelor. Îmi povestește că a întâlnit pe Moța, cu siguranță cel mai inteligent printre fruntașii Gărzii de Fier care i-ar fi făcut câteva confidențe ca să mi le transmită mie. Nu e de mirare, căci relațiile mele cu gardiștii sunt foarte bune pentru moment.

Moța spune că el și ai lui au pierdut orice încredere în Rege, în sensul unei schimbări favorabile programului lor. Nu trebuie uitat că gardiștii sunt hotărât antiparlamentari și îndrumați spre extrema dreaptă. Audiența lui Furdul i-a dezgustat profund prin avansurile pe care Regele le-a făcut președintelui studenților creștini. Departe să-i fi câștigat, platitudinile Suveranului i-a indignat. Furdul a vorbit Regelui obraznic pentru un puțoi ca dânsul. Între altele a spus că tineretul nu mai are ce aștepta de la un regim ca cel de azi în care călăilor liberali de azi vor succeda mâine călăii național-țărăniști. Bătuță și persecutată de liberali, Garda de Fier va continua să fie bătuță și persecutată de țărăniști care se laudă deja că o vor desființa. Tineretul gardist începe să confunde pe Rege cu partidele sale de guvernământ și se îndepărtează cu atât mai mult de Tron cu cât îl vede înconjurat de oameni netrebnici. Un bancher jidan falit (Blank), un gheșefar veros (Auschnit) și o damă „care încheagă vițiul și necinstea în preajma Regelui“ au îndepărtat definitiv poporul de Dinastie. Regele a ascultat pleoștit, n-a reacționat, și a rugat pe Furdul să intervină ca studenții să se astâmpere și să nu provoace prea multe greutăți Guvernului. În ce privește succesiunea țărăniștilor, Regele a spus textual: „lucrurile nu stau tocmai așa cum crezi d-ta“. A adăugat că el, Regele, a intervenit deseori pentru a calma zelul Guvernului împotriva studențimii gardiste, iar în ce privește anumite persoane din anturajul său, că informațiile tineretului sunt cu totul greșite. Impresia lui Moța, dezgustat de altminteri, e că Regele știe numai de frică și că e foarte îngrijorat de neplăcerile la care ar putea fi supusă d-na Lupescu.

În ce privește pe Titeanu și pe Inculeț, Moța a protestat energic împotriva oricărei bănuieli de înțelegere „cu acești pezevenghi“. Dacă

au facilitat întru câțva ținerea congresului de la Tg. Mureș, au făcut-o din îndemnul Regelui, căruia Furdui a declarat că congresul se va ține *cu sau fără voia Guvernului*.

La congres, după toate cele întâmplate în drum a fost liniște și ordine. Studenții au format echipe conduse fiecare de câte un legionar, menite să aplice *corecțiuni* (o bătaie bună, nu ucidere) unei serii de personalități politice care s-au distins prin vrăjmășia lor față de gardiști. S-au făcut liste de asemenea personalități: de la țărâniști figurează pe ele Madgearu, Armand Călinescu, Maniu (dar nu Mihalache) și alții — de la liberali Iamandi, Inculeț, Titeanu, Radu Polizu etc. — în afară de partide, Gavrilă Marinescu, Blank, Auschnit. Echipele au depus jurământ în fața biroului congresului. În afară de personalități politice a mai fost desemnată și „o anumită doamnă” fără să se pomească numele d-nei Lupescu.

Această hotărâre a studenților a înnebunit — literalmente — anturajul Regelui (tot Moța povestește). După înapoierea studențimii la București, Milcoveanu, președintele Asociației Studenților în Medicină, a fost chemat într-o zi la telefon de Urdăreanu: „Ce mai faci dragă? de ce nu mai vii pe la mine — suntem olteni amândoi și ar fi bine să mai stăm de vorbă. Nu vrei să vii mâine să mă vezi?“, a îngânat dl. vicemareșal. Milcoveanu a răspuns la apel: sosit la Palat a fost imediat introdus în cabinetul d-lui vicemareșal unde a găsit și pe Valer Pop, pe g-ral Paul Angelescu și încă un general. Urdăreanu a rugat pe simandicoșii lui vizitatori *să treacă un moment alături (!!!)* căci avea de vorbit cu „domnul“. „Domnul“ era studentul Milcoveanu! Cei dați afară erau miniștrii! Urdăreanu a început să facă pe prietenosul, să explice lui Milcoveanu cât de bine e intenționat Regele față de studenți (doar că nu l-a scuzat de faptele întâmplare!), că dacă greșește (sic) câteodată e că e rău informat. El, Urdăreanu, îl informează cât poate mai exact, dar nu le știe toate nici el; „de ce nu vii mai des pe la mine — s-a adresat Urdăreanu lui Milcoveanu — să mă pui în curent? Astfel ar putea ajunge mai repede doleanțele voastre la Majestatea Sa“. Apoi a explicat lui Milcoveanu că d-na Lupescu nu era amestecată în nimic, că avea o deosebită simpatie pentru studenți și influența ei asupra Regelui — dacă influență există — era toată în favoarea tineretului gardist. La această afirmație, Milcoveanu a sărit în sus: „Cum dom'le? Dar la recepția jidoavcei de Blank n-a stat dânsa tot timpul lipită de Radu Polizu, putoarea care vrea să redeschidă afacerea Duca împotriva noastră?“ Studenții au, după cum se vede, și ei poliția lor! Conversația între dem-

nitarul (?) Curtii și președintele asociației studențești a mai durat, pe aceeași temă: silința lui Urdăreanu să scoată pe d-na Lupescu „anumita doamnă” din ura studenților. Milcoveanu a părăsit însă Palatul fără să-și fi schimbat părerile.

— Un capitol al „vieții noastre de Curte”:

Regele, Urdăreanu și Ilasievici — câteodată și alți intimi — au obiceiul să tragă cheful din care ies toți afumați afară de Ilasievici, om de lemn prin care alcoolul trece fără să altereze nimic. La aceste chefuluri, se aduc și femeile — de cea mai de pe urmă speță a curvăretului.

Într-o seară, cheful a fost mai mare ca de obicei; beată, o femeie s-a rostogolit la plecare pe scări și și-a spart capul. Inspectorul de poliție Agapie, însărcinat cu siguranța Palatului, a atras atenția generalului Ilasievici asupra pericolului unor asemenea petreceri, el, ca șef al poliției pentru paza Regelui neputând răspunde de femeile necunoscute care se apropie de augusta persoană a Suveranului. Ilasievici s-a mulțumit să înjure pe fidelul Agapie, și să-l trimită la plimbare. Agapie nu s-a dat însă bătut, a prevenit pe d-na Lupescu, și într-o seară în care beția era în toiul ei, a adus-o la Palat. Madama Regelui a făcut o scenă „à tout casser”, a tratat de pești și de lichele pe toți tovarășii de muncă ai Majestății și a spart petrecerea. A doua zi Agapie a fost mutat în fundul Basarabiei și învinuit că a delapidat 500 000 lei din fondurile poliției secrete de la Palat.

Pe de altă parte numirea lui Filimon și a lui Filitti au mirat: nici unul nici altul nu sunt din agreeții d-nei Lupescu. Filimon e din banda vechilor carliști (Tătăranu, Paul Teodorescu, Cesianu, Suțu — toți anti-Lupesciști).

14 aprilie. — Ziarele noastre de azi-dimineață publică sub forma unor depeșe din Geneva, următoarele mărgăritare diplomatice înșirate pe firul celei mai integrale democrații:

„Geneva (Rador) 11 aprilie (publicată cu întârziere din cauza sărbătorilor Paștelui). În cercurile inițiate de aici se subliniază însemnatul progres (care, se va vedea numaidecât!) realizat între punctele de vedere francez și englez în chestiunea renană.

Pare a avea o deosebită însemnătate (!) faptul că dl. Eden a promis că va pune Germaniei o serie de întrebări (!!!) cu privire la adevăratele ei intenții (sic, nu schimb nimic!)

Întrebările acestea vor lua drept bază, în primul rând, memoriul francez din 8 aprilie și vor căuta să provoace precizări asupra următoarelor probleme:

- 1) În ce fel ar puteau fi conciliate pactele bilaterale propuse de Germania cu principiile securității colective?
- 2) Ce înțelege Reichul prin cererea sa ca pactul Societății Națiunilor să fie despărțit de Tratatul din Versailles?
- 3) Ce înțelege Germania prin drepturile pretinse asupra coloniilor?
- 4) Înțelege Germania să ridice imediat revendicările ei față de Dantzig, Memel, Austria și în favoarea altor schimbări de frontiere în Europa?

Este ușor de întrevăzut însemnătatea pe care o va avea răspunsul german la aceste întrebări pentru viitoarea orientare a Marii Britanii.

(Da? Poate cineva crede serios că Marea Britanie nu cunoaște deja sentimentele Germaniei față de fiecare din cele 4 chestiuni?)

Cu tot „însemnatul progres” de care se vorbește mai sus, opinia publică e foarte sceptică în Anglia și mai ales în Franța asupra unor posibilități de înțelegere între cele două țări asupra problemei germane. Situația s-a mai complicat și prin ultimele declarații ale d-lui Eden (Anthony) cu privire la sancțiunile împotriva Italiei, pe care d-sa vrea să le sporească (întinzându-le și asupra petrolului), ceea ce Franța nu va primi. Până și salariatul Saint-Brice a ajuns să scrie în *Le Journal* că faptul cel mai important este că negocierile continuă.

— Demertzis, primul ministru grec a murit subit. După ce și-a ucis vrăjmașii (Condylis și Venizelos) Regele George începe să-și suprimе prietenii. A întrecut și pe Borgia! Scrofulis, Plastiras și Tzaldaris țineti-vă bine!

18 aprilie. — Italienii au ocupat Dessié, unde acum o lună Negusul își avea încă cartierul său general. Au ocupat Dessié și pretind că pe ziua de 21 aprilie (natalizio di Roma) vor ocupa și Adis-Abeba, deși e depărtată 350 kilometri de Dessié. E drept că între amândouă orașele există o șosea, singura construită de negri, în toată Abisinia. Telegrammele anunță însă că intenția lui Badoglio ar fi să ocupe Adis-Abeba pe calea aerului.

Din toate depeșele publicate în ziarele de azi-dimineață rezultă că în sferele diplomatice din Occident războiul italo-etioopian se consideră virtualmente terminat prin înfrângerea totală a Abisiniei. În asemenea condiții sancțiunile nu mai prezintă mare importanță și nu mai au aproa-

pe rost. Anglia — zice-se — persistă totuși în dorința de a le agrava. Poate că adoptă această poziție la masa verde pentru a-și salva prestigiul și amorul propriu, știind bine că în realitate o agravare a sancțiunilor nu e posibilă fără adeziunea Franței, care, dezamăgită de „lașajul” Angliei în chestiunea renană e mai anti-sanționistă ca oricând. Dacă Anglia va persista în cererea ei de a se proceda mai departe pe calea sancțiunilor împotriva Italiei e probabil că Franța va cere aceleași sancțiuni și împotriva Germaniei și va condiționa pe cele dintâi de aplicarea acestora din urmă, pe care Anglia nu le va consimți niciodată.

— Sarraut („Ah! ce Sarraut de Salaud, ah! ce salaud de Sarraut!) a pronunțat un mare discurs electoral radiodifuzat prin care a adus la cunoștința omenirii că Franța e înarmată până în dinți (o spune el și știe ce spune), că este azi cea mai formidabilă putere în lume și că nu se teme câtuși de puțin de germani. Să dea Dumnezeu să fie așa, dar nu știu de ce am avut impresia citind rezumatul discursului sarodian că auzeam un adevărat „ia-l după mine că-l omor!” proiectat asupra viitorului numai, din fericire.

— După cum prevăzuse Gurănescu într-o conversație pe care am avut-o cu el și pe care am consemnat-o în aceste însemnări (toamna trecută) mediocrul domn Ninko Perici ministrul Iugoslaviei la București a fost rechemat și înlocuit prin dl. Kasidolatz, ministrul de la Bruxelles. Poate că dl. Kasidolatz să fie mai zburdalnic și mai priceput ca predecesorul său dar poate în bună pace să fie tot atât de mediocr: raporturile dintre România și Iugoslavia nu se hotărăsc de către miniștrii plenipotențieri, nici la București, nici la Belgrad!

— Șoseaua dintre Craiova și Breasta e într-un hal nemaipomenit. N-am cunoscut-o de când sunt într-o asemenea stare. Ca să ajungi la Breasta cu automobilul, trebuie să faci echilibristică și acrobație. Prefectul Gârboviceanu a venit la mine, împreună cu inginerul județului, să se justifice și să-mi arate că bugetul județului Dolj a fost redus la 23 milioane (120 acum câțiva ani!) și că din acesta, jumătate-l mănâncă lefurile. O fi. E cert că un județ de mărimea Doljului nu-și poate încherba un buget ca lumea cu o sumă atât de mică. Pare că Statul trage prea mult de partea lui, și cu toată trâmbițata descentralizare și autonomie județeană nu mai lasă aproape nimic județelor. Prefectul, cu toată sără-

cia județului, îmi arată că a contractat așternerea pietrei pe șoseaua noastră până la kilometrul 15 (Breasta e la kilometrul 7). Până la 1 iunie șoseaua va fi refăcută. Pretinde prefectul...

19 aprilie. — Telegramele publicate în ziarele de azi-dimineață anunță o destindere la Geneva. Ba bine că nu! Acesta este jocul șmecherilor internaționali — să întindă și să destindă. Madam Tabouis (de *l'Oeuvre*) se declară mulțumită cu situația. Aceasta se poate rezuma cam astfel: Comitetul de 13 care-și amânase concluziile sale până la răspunsul Abisiniei la propunerile italiene, s-a declarat incompetent să mai continue încercările sale de conciliere dat fiind pe de o parte refuzul Italiei de a trata altfel decât direct cu Negusul și pe de alta refuzul Abisiniei de a primi propunerile Italiei de pace. Comitetul de 13 a transmis Consiliului S.D.N. dosarul afacerii și s-a descărcat de dânsul. Consiliul, în loc să convoace imediat Comitetul de 18 pentru agravarea sancțiunilor a hotărât amânarea acestei proceduri pentru trei săptămâni. Sau mai exact așa au hotărât Franța și Anglia că va hotărî mâine Consiliul, în ședința pe care o va ține la Geneva.

Din cele ce scriu gazetele, sosite din Paris și din Londra pare evident că sancțiunile sunt căzute în apă. În Franța opinia publică n-ar tolera în nici un caz o agravare a acestora, iar în Anglia, unde lumea își dă seama că nimic nu se poate face în această privință fără Franța, depreșiunea e mare. Iată de exemplu ziarul *Morning Post* care scrie că nimeni nu poate fi mulțumit cu politica „de iluzii” a Guvernului: „Există o prăpastie între rezultatele obținute și iluziile în care a fost întreținut poporul. Trebuie să constatăm că oamenii de Stat britanici au legat creditul lor de o politică al cărei faliment este evident și care va duce din eșec în eșec, dacă va fi menținută.”

Italianii înaintază spre Adis-Abeba pe care se zice că Negusul a evacuat-o strămutând Capitala într-o localitate mai la vest, adică spre Sudanul britanic.

20 aprilie. — A murit baronul Giesl; cine își mai aduce aminte de el? Colonelul Giesl von Gieslingen a fost ministrul Austro-Ungariei care a remis în ziua de 24 iulie 1914 ultimatum-ul adresat de dubla Monarhie Guvernului din Belgrad, ultimatum care a dezlănțuit războiul mondial. A murit general, pensionar, Wladimir, și pentru o mică părțică răspunzător și el de dezastrul patriei sale, prin zelul și lipsa de suplețe cu care a executat stupidele instrucțiuni ale stupidului Berchtold. A murit la Salzburg în vârstă de 76 ani.

Din ziare aflu de asemenea că au mai murit C. Kilimoglu la Iași și Romulus Voinescu la București. Cel dintâi, liberal cinstit (rara avis), se găsea prefect de poliție al Iașilor în momentul invaziei bucureștenilor (noimebrie 1916) și a jucat un rol important cu prilejul încvartiruirilor noastre; în via lui de la Copou, a avut loc duelul Vintilă Brătianu — dr., Lupu, al cărui martor am fost. Cel de-al doilea a fost un farsor, dar plin de patimă pentru profesiunile de polițist și de autor dramatic; la teatru n-a ajuns la nimic — în poliție a ajuns director general al Siguranței Statului, situație în care mi-a dat un apreciat ajutor în 1920 și 1921 pentru stârpirea comunismului. Ca ministru de interne din acele grele vremuri, i-am rămas foarte îndatorat.

21 aprilie. — M-am înapoiat aseară de la Breasta, și găsesc Bucureștii în aceleași friguri politice în care l-am lăsat.

Cafeneaua politică povestește despre demisia lui Tătărescu, dată în ziua de Paște, ca urmare la toate câte s-au întâmplat cu prilejul congresului studenților la Târgu Mureș. Vorbește și despre demisia lui Titulescu care sosește azi sau mâine, deși nu-și anunțase sosirea decât pentru 8 mai (se zice că ar fi fost chemat de Rege). Demisia lui Tătărescu n-a fost primită (unii zic că a fost numai amânată), iar a lui Titulescu cred că nici n-a fost dată. Afacerea studenților se încurcă de altminteri tot mai rău, în consecințele ei. Inculeț a dat prin Rador un interviu inteligent ca și dânsul, prin care neagă tot ce s-a întâmplat („ordinea și liniștea domnesc peste tot“, „actele săvârșite de studenți n-au depășit măsura unui fapt divers zilnic“), fără să explice însă pentru ce un subsecretar de la Interne (Titeanu) a fost nevoit să demisioneze și 7 „studenți“ printre care Alex. Cantacuzino, fost subsecretar de Legație!) au fost arestați? Incomparabilul Vornic al tuturor ținuturilor românești mai declară că la Tg. Mureș „justiția instruieste în libertate (!!) afacerea studenților“! Într-adevăr că în libertate (dar era inutil să spună un lucru care mărturisește și stări contrare) căci tribunalul a infirmat ieri mandatul de arestare, în favoarea tuturor inculpaților!

Agitația tineretului continuă însă cu un avânt crescut. Am primit de la generalul Zizi Cantacuzino un întreg dosar, copii de pe scrisorile lui adresate lui Gavrilă Marinescu, lui Madgearu & Călinescu, după circularele sale ca „șef“ al Partidului *Totul pentru Țară*, după o altă circulară a lui Zelea Codreanu și altele. Una din cele mai interesante piese este copia depoziției lui Zizi în fața judecătorului de instrucție (sesizat prin plângerea Madgearu-Călinescu), prin care declară că Max Auschnit trebuie ucis! Am primit și eu o circulară semnată de Stelescu (renega-

tul) prin care această lichea denunță „oamenilor cinstiți”¹ *banda de asasini adunată în jurul lui Codreanu*.

Om de ordine, *nu aprob violențele săvârșite* sau proiectate, dar mi le explic prin exasperarea la care au ajuns toți oamenii tineri și curați față de corupția *celui mai nerușinat regim* din câte au guvernat țara noastră. Desigur că nici din tot acest scandal nu va ieși nimic; câteva milioane din fondurile secrete vor mai lua drumul cunoscut și dl. In-culeț va ieși și de astă-dată basma curată.

— Un ofițer de Stat-Major îmi aduce informații care mă umplu de bucurie: tancurile noastre puține câte avem fac 4 (patru) kilometri pe oră, pe când cele moderne, cu care sunt înzestrate toate armatele vecine fac 60. Tot acest ofițer îmi spune că incendiul (despre care au vorbit ziarele înainte de Paște) de la Arsenalul Armatei și care ar fi distrus — așa s-a spus — câteva ateliere „accesorii” a distrus *complect* tocmai atelierele noi în care se făcea repunerea la punct a vechiului nostru material asupra căreia s-a întins cu atâta complezență primul ministru în expunerea pe care a făcut-o în martie, la Statul Major, șefilor de partide! Același ofițer mă mai informează că armata ungară poseda 2 divizii *complect* motorizate, care în caz de război n-ar putea fi oprite decât la Brașov! Poate că ofițerul meu o fi vreun pesimist?

— La Geneva, Consiliul S.D.N. în ședința de ieri, a mers — în aface-rea italo-abisiniană — și mai departe decât s-a prevăzut: n-a amânat întrunirea comitetului de 18 (sanctiunile), a scos pur și simplu, desigur în mod provizoriu și cu toate rezervele verbale, problema sanctiunilor, și a întreg conflictului italo-african, de la ordinea zilei a diferitelor soviete geneveze. Consiliul și-a mărturisit „regretul” față de insuccesul tratativelor comitetului de 13, și a exprimat „speranța” că Italia și Abisinia vor sfârși prin a se înțelege, *în spiritul Pactului!!* Singurul care a vorbit cu rost a fost Aloysi, în numele Italiei. Toți ceilalți au trăncănit — literatură cu rahat, sau edenice încercări de boncurism.

Italianii înaintează viguros. Azi sau mâine trebuie să ocupe Adis-Abeba. O plastică definiție a războiului din Africa: oameni albi cu că-măși negre se bat împotriva oamenilor negri cu cămăși albe!

¹ Licheaua uită că în Camera trecută, în care ajunsese sub auspiciile Gărzii de Fier, mă acuzase pe mine (!!) că delapidasem fondurile secrete de la Interne în 1931-32.

— De necrezut: la sfârșitul lui aprilie a nins atât de tare în Germania încât trenurile sunt înzăpezite și oprite, iar în Pădurea Neagră, o excursie școlară engleză, surprinsă de nămeți, a lăsat pe teren 5 copii morți! Ninge în Elveția, în Polonia — a nins și la Predeal: zăpada de 20 centimetri și minus 7 grade! Și eu care mă plângeam că la Breasta a căzut brumă și mi-a prăpădit cartofii!

— Avem un nou ministru al Germaniei: dl. Fabricius un cumnat al lui Ribbentrop sau așa ceva. Vine din Persia și se spune că e inteligent.

23 aprilie. — Primit ieri vizita lui Blumenfeld-Scrutator. Nu mai venise de mult. Deprimat parcă-ar fi întrupat întreaga democrație integrală. Mi-a spus că nu mai pricepe nimic în politica internă și constată cu regret că și în cea externă s-a ajuns la faliment! „Titulescu se întoarce dezumflat!“ Bre, bre!

Fiindcă vine vorba de Titulescu am aflat ieri că dă 30 000 lei pe lună lui Barbu Ionescu, faimosul amic al Prințului Carol de pe timpul pribegiei. E de necrezut (și e totuși așa, a mărturisit-o Barbu Ionescu lui Pangal), îmi aduc aminte scena pe care același Titulescu mi-a făcut-o la Londra în 1932 fiindcă promisem pe Barbu Ionescu. Tot Titulescu se certase cu Pangal, fiindcă acesta dedese (după cererea Regelui) un ajutor de la Președinție — o dată pentru totdeauna — aceluiași Barbu Ionescu.

— Ieri adunarea generală la Societatea Bancară Română. Era să fie cu bucluc. Madgearu a venit să-mi spună că Rust, al doilea director neamț al Băncii, e bănuیت de spionaj și că ar fi totdeauna agentul lui Hitler în România pentru propagandă. În asemenea condiții, el, Madgearu, nu putea decât să plece din consiliu, trântind ușa. I-am declarat că nici eu nu admiteam ca Banca să fie o oficiină de spionaj și de propagandă și că, dacă lucrurile ar fi așa și nu s-ar remedia, voi pleca împreună cu el. Madgearu s-a calmat iar eu am văzut pe Inculeț care mi-a transmis informațiile Siguranței: există bănuială dar nici o probă. Am convenit totuși ca permisul de petrecere în țară al d-lui Rust, care expiră la 1 iunie, să nu fie reînnoit. Acord cu Ritscher, reprezentantul lui Dresdner Bank, venit de la Berlin pentru adunarea generală. Societatea Bancară Română e o bancă, nu o agenție politică.

— Ottescu mă informează că ar fi aflat de la Siguranța Generală că Guvernul Tătărescu pleacă și că va fi înlocuit printr-un Guvern Miro-

nescu, dând *exact* formula mie transmisă de Mironescu prin Pangal. E ciudat că lucruri care nu trebuiau cunoscute decât de Mironescu, de Pangal și de mine au fost aflate și de informatorii Siguranței Statului. În privința realizării formulei, Siguranța e tot atât de sceptică ca și mine.

24 aprilie. — Pentru însuflețirea partidului și strângerea rândurilor — în jurul lui Tătărescu — s-a dezvăluit ieri cu mare alai la Ploiești, un bust al lui Duca, ridicat în piața plăcintarilor. Dinu Brătianu, șeful partidului, s-a abținut de la această pioasă ceremonie, intenționat ca să sublinieze unirea sufletească ce domnește în partid. Guță Tătărescu a făcut cu acest prilej un sonor și kilometric „expozeu” pe care l-a difuzat la radio, și l-a mai repetat și seara, tot la radio, căci fusese luat și pe plăci. Întreg expozeul e o simplă nerușinare. Un ziar de alaltăieri seara, din opoziție publicând programul praznicului liberal, anunță în glumă „dl. prim-ministru Tătărescu *va minți*, mâine dimineață la orele 11, la Ploiești”. Prezicerea făcută în glumă s-a adevărit exactă. Cine n-ar cunoaște stările noastre și ar fi auzit numai ieri pe Tătărescu și-ar fi închipuit că România e cea mai fericită țară din lume, în care nu mai există sărăcie, în care nu mai sunt datornici, în care producătorii înnoată în belșug și în care toată lumea se plimbă cu mulțumire pe șosele asfaltate, bea tutun fără nici o grijă și admiră cea mai formidabilă armată din Europa, înzestrată cu tot ce-i trebuie. Acest clănțau neobrăzat care minte cât îl ține gura, mai necinstește și bunul simț și limba română. Notez în prima frază *cetită*, (prin urmare cumpănită și nu scăpată în focul cuvântării) din discursul pronunțat ieri (e vorba de bietul Duca, bineînțeles): „...de câte ori se dezvăluiește o piatră care-i *nemurește* (!!!) chipul, o *coloană* care-i *strigă* (!!!) numele”... Rușine sonoră, Tătărescu se adevărește fiul spiritual al lui Jean Th. Florescu și nepotul lui Farfuridi — cum l-a definit prietenul meu Filip. De la 1866 țara românească n-a fost umilită printr-un șef de Guvern în gradul în care este astăzi. Și să te mai miri că se găsesc oameni care să tragă? Mă mir, eu, că nu se găsesc mai mulți.

— Anglia a redactat „chestionarul” pe care-l va trimite Guvernului german. Citești și nu-ți vine să crezi. Suntem în plină operetă. Dar la ce ne putem aștepta, în afară de operetă cu un ministru de externe care se numește Eden și nu se sfiește să se așeze în fotelul lui Lord Palmerston și al Lordului Salisbury? Păcat că pe Flandin nu-l cheamă Alhambra și că Titulescu nu-și schimbă numele în cel de Alcazar — trupa ar fi completă.

— Ministrul Germaniei în Egipt, von Stöhrer, pe care l-am cunoscut la Cairo¹ împreună cu atrăgătoarea lui soție, s-a rătăcit în deșert unde plecase cu automobilul și cu șoferul său, în excursie. Amândoi oamenii au fost găsiți, după patru zile de căutare de un avion militar englez. Erau istoviți, lângă automobilul lor avariat și cu toată benzina terminată.

25 aprilie. — Mi se raportează manifestația de nemaipomenită platitudine pusă joi la cale, la Sinaia, de Guță Tătărescu. După ce toată ceata de miniștri, de parlamentari, de șperțari și de sufletiști sfârșise cu pelerinajul de pe peron în amintirea lui Duca, Guță a adunat-o în fața gării și cu cuvintele: „acum domnilor, după ce am săvârșit un act de pioasă amintire pentru cel mort, să mergem să ne *închinăm* (sic) în fața celui Viu“ — a pornit în capul tuturor, pe jos, la castelul Foișor unde cu toții au cântat imnul regal, în curte. De toate se văzuseră în țara românească dar miniștrii care să cânte cu chitara la ferestrele Regelui încă nu! Ce să mire din partea unui om care a poreclit pe Carol al II-lea „Regele Consolidator“!! (Discursul de la Ploiești, din 23 aprilie). Minciuna a ajuns în viața noastră politică de o întrebuintare atât de curentă, atât de continuă, încât nu ne mai dăm seamă de ea. Fără să mai vorbesc de toate programele, de toate făgăduielile, de toate preamăririle celor înfăptuite cuprinse în formule mincinoase pe care nu le mai crede nimeni, am împins înconștiența până la falsificarea istoriei și am trecut prin domniile Regelui Mare Căpitan, Regelui Întregitor de Neam, ca să ajungem la Domnia Regelui Consolidator! Mare Căpitan, Regele care saluta cu două degete la chipiu și de-abia încropea două vorbe românești? Întregitor de neam, Regele „da, da, da“? Consolidator, Regele care destramă tot? Pe lângă mincinoși, mai suntem și caraghioși: există Monarhi în Italia, în Anglia, în Belgia, în Suedia, în Danemarca etc., auzit-a cineva numele lor împodobite cu epitete sonore și ridicole prin antiteza pe care o evocă? Nu e discurs public, la noi, prin care Regele Carol să nu fie înfățișat mai genial ca Napoleon, mai cuminte decât Carol cel Mare (Împăratul), mai viteaz ca Alexandru Machedon și așa mai departe. Un asemenea abuz de hiperbole nu se cunoaște nicăieri. Își dă cineva seamă de capul pe care l-ar face Regele Victor Emanuel, sau Eduard al VIII-lea, sau Gustav al V-lea dacă în platitudinea lor, miniștrii respectivi n-ar face decât să li se închine în față și în dos și să-i

¹ A se vedea *Amințirile mele* (volumul XI, p. 72, în ediția noastră — *nota St.N.*). Stöhrer a fost numit anul trecut ministru la București, dar nu și-a luat postul în primire și a rămas la Cairo.

ridice la ranguri de eroi? Minciuna și platitudinea se țin totdeauna de mână. La noi se mai țin și cu prostia.

— Telegramele de la Londra ne aduc știrea că Anglia ar avea intenția să se retragă din Societatea Națiunilor și să propună refacerea ei pe baza unui alt plan și unui alt pact.

— Titulescu s-a înapoiat în țară ieri. De la Timișoara a pornit direct la Sinaia, unde se prezintă Regelui azi. De data asta a trecut granița în tăcere, fără să vorbească niciunui gazetar. În tăcere și „incognito“ a trecut și prin Iugoslavia.

— Krofta, noul ministru de externe ciocoslav a dat un interviu în care a avut curajul să declare că influențele germane sunt în plină creștere în Iugoslavia și printre rânduri să mărturisească că solidaritatea Micii Înțelegeri era amenințată.

— Generalul Băltineanu a venit să-mi spună că cu prilejul ultimelor comenzi militare, generalul Paul Angelescu a înghițit un comision de 300 de milioane (!!) pe care l-a împărțit cu banda. În România se fură și se minte: nu știi niciodată cine fură și cine minte!

26 aprilie. — Unde dai și unde crapă: consiliul ales cu atâta vâlvă, cu Istrate Micescu în cap, ca să „curețe“ Baroul de jidani, a eliminat peste 150 de avocați (lista lor e publicată în *Universul*), aproape numai creștini și români, printre care Garabet Aslan, Romulus Bolintineanu, Iancu Mitilineu, Iorgu Petrovici (decanul pe care l-a înlocuit Micescu), C. Plesnilă, Vasiliu-Cluj, Vasilescu Notara și alții. Eliminarea s-a făcut pe motivul neplății cotizației anuale!

— Chestiunea chestionarului de trimis la Berlin devine din ce în ce mai caraghioasă. Acum colaborează și Franța cu Anglia, la redactarea întrebărilor. Una din ele sună cam așa: „ce înțelege dl. Hitler prin titlatura de «Führer», e vorba de «conducătorul» germanilor din Germania sau de al tuturor germanilor de pretutindeni?“ E de necrezut dar e așa, negru pe alb.

27 aprilie. — Ieri duminică a fost o zi de mari frământări în Partidul Liberal. Pentru ora 10 se pusese la cale o vizită a lui Tătărescu la Dinu Brătianu, în care urma să se facă o ultimă încercare de înțelegere pe chestiunea congresului partidului, a cărui convocare e cerută de Tătărescu și amicii săi, dar respinsă de Dinu Brătianu și ai lui — ori toc-

mai ieri dimineață a apărut în *Universul* un interviu buclucaș al lui Bébé Brătianu care a avut drept rezultat amânarea vizitei lui Tătărescu. Bébé Brătianu e nu numai Brătianu și secretar general al partidului (provizoriu ține locul lui Tătărescu), dar mai e și omul de încredere al lui Dinu. Bébé nu spune și nu scrie nimic fără autorizarea lui nenea Dinu, așa încât cele spuse în interviu capătă o importanță destul de mare. În interviu de la început până la sfârșit nu e decât o beștealeală a lui Tătărescu și a metodelor sale de guvernare. Față de această provocare a ramurii bătrâne, dl. Guță a renunțat să mai vadă pe Dinu Brătianu, la care s-a scuzat sub pretext că e gripat. Toată ziua, de o parte și de alta a baricadei, partizanii s-au agitat. Tătărescu și-a consultat unul după altul principalii săi partizani, și Dinu Brătianu de asemenea. Intransigență de o parte și de alta. Tătărescu pretinde că are 56 de organizații de partea lui. Prietenii lui Dinu surâd. Se fac pronosticuri. Pare că abcesul va crăpa. Dar cu liberalii nu se știe niciodată.

— Titulescu pare să se fi înapoiat cam plouat. Circulă cu persistență tot felul de zvonuri: că Iugoslavia a denunțat Mica Înțelegere, că Franța și Anglia sunt foarte preocupate de evenimentele din Spania și că conferințele Statelor Majore oficial convocate pentru examinarea situației după denunțarea Pactului de la Locarno de către Germania au avut în realitate sarcina să studieze eventuale măsuri de apărare de luat împotriva comunismului și anarhiei spaniole.

— Primele rezultate ale alegerilor franceze, care au avut loc ieri, n-au dat Frontului Popular succesul pe care îl aștepta. Două treimi din locuri au rămas în balotaj. Calculele făcute pe baza celor aleși dau o ușoară pierdere (3 locuri) pentru radicalii socialiști, și alta identică pentru socialiști. Grupările de dreapta au câștigat câteva locuri și comuniștii unul. Adevărata configurație a Camerei nu va apărea însă decât duminica viitoare, după balotaj.

— Sâmbătă, s-a anunțat la radio încetarea din viață a Regelui Egiptului — și m-am grăbit să depun o carte la Legația egipteană. Știrea era însă prematură, căci Regele Faud n-a murit nici până azi. Surprizele uremiei sunt mari. La Cairo și la Alexandria s-au arborat chiar drapele în doliu!

28 aprilie. — Văzut vineri pe Regina Maria. Îi cerusem o audi-ență ca să-i prezint omagiile mele de condoleanță, după moartea soru-sii Ducky, Împărăteasa Rusiei. Deși abătută prin pierderea unei surori care a fost și cea mai iubită prietenă, Regina mi-a părut întinerită și mai în formă ca oricând. După ce mi-a vorbit de mizeria morală și materia-lă în care s-a zbatut scumpa dispărută, în ultimii trei ani ai vieții sale, după ce mi-a descris decrepitudinea fizică în care se află marele Duce Chiril¹, Regina a abordat delicatul subiect al relațiilor sale cu Regele Ca-rol. Din câte mi-a spus rezultă că aceste relații sunt mai rele ca oricând. A început prin a-mi spune că vrea să plece la Banloc, la Regina Elisa-beta, și că probabil plecarea ei va coincide cu înapoierea Regelui de la Sinaia, și că se va spune iarăși că a vrut să evite astfel o întâlnire cu fiu-său și să „manifesteze” împotriva lui. „Nu e vina mea *dacă de frică* nu spune niciodată când pleacă și când vine. Eu nu vreau să manifestez împotriva lui, dar mi-am fixat plecarea de vineri.” Mi-a făcut apoi o violentă ieșire împotriva lui Murdăreanu, „c’est comme cela que nous² l’appelons!” De când a venit Urdăreanu la Palat și a încălecat complect pe Carol, nu mai e de trăit — a adăugat Majestatea Sa. Regele a elabo-rat acum un regulament al Curții prin care dă lui Urdăreanu pasul asu-pra tuturor (cu excepția *provizorie* a lui Balif) — tot Regina vorbește — regulament prin care a asimilat și pe ofițerii Casei Militare cu funcționarii civili, ca să-i pună sub autoritatea lui Murdăreanu. Murdă-reanu dictează până și în raporturile diferiților membri ai Familiei Re-gale. Regina mi-a povestit că de câte ori trecea prin Bazargic, în dru-murile ei dintre București și Balcic, ofițerii regimentului de cavalerie o însoțeau la gară, și cum mai totdeauna pleca seara ofițerii o așteptau la marginea orașului și îi făceau un cortegiu cu torțele aprinse; deși acest alai exagerat o cam plictisea era adânc mișcată de simpatia ce i se ma-nifesta. Regele a dat ordin ca nici un ofițer să nu o însoțească la pleca-re, și să nu o mai aștepte la sosire. De asemeni, a dat ordin ca ofițerii să nu mai primească invitațiile la cavalcade în jurul Balcicului și la masă în vila Reginei, invitații ce li se adresa, exact de *două ori* pe an! Mi-a povestit apoi pe lung incidentul cu delegațiile de doamne pe care tre-buia să le primească la Cotroceni, a doua zi după serbarea aniversării ei de 60 de ani. După cum se știe această aniversare fusese sărbătorită cu

¹ Marele Duce Chiril, unul din cei mai frumoși și mai impunători bărbați ai epocii sale, e astăzi frânt în două și în ultima vreme numai îngrijirile celor dimprejurul său îl mai țin în viață.

² Nous: adică dânsa, Prințul Nicolae, Elisabeta și Regina Mignon.

oarecare fast la Sinaia, unde Regina primise delegații și daruri. Un număr destul de însemnat de delegații și de dame mai bătrâne și mai scăpătate nu putuse ajunge însă până la Sinaia, și Regina le convocase la Cotroceni, a doua și a treia zi după serbarea de la Peleş. Seara, în ajunul primirii celei dintâi serii, Zwideneck a fost înștiințat de Președinția Consiliului că Regele nu autorizează aceste primiri. Reproduc propriile cuvinte ale Reginei: „Bietul Zwideneck n-a îndrăznit să-mi comunice ordinul primit, chiar în seara în care i s-a dat, ca să mă lase să dorm liniștită. Mi l-a comunicat a doua zi dimineța. I-am spus: nu se poate, trebuie să fie o eroare, o prostie a Președinției. Mă duc să vorbesc cu Carol, să descurc încurcătura, vino și d-ta cu mine, pentru măsurile ce ar putea fi de luat. Am intrat la Carol cu Zwideneck; l-am găsit încrunțat, și la primele mele cuvinte m-a oprit zicându-mi: *eu am dat ordinul*. L-am întrebat de când își permite să comande în casa mea? Răspunsul a fost neașteptat: — «Nu permit celor care nu vor să se arate sub aco-perișul meu („sous mon toit“) să-ți facă vizita lor la Cotroceni!» Și s-a făcut roșu ca un rac, și i s-au tulburat ochii, iar Zwideneck care asista la scenă mi-a făcut semn să-l las în pace, căci îl vedea gata să explodeze și să pună între noi cuvinte și gesturi ireparabile. I-am cerut să accepte cel puțin o tranzacție, să lase să vină persoanele deja anunțate și eu la rândul meu să nu mai chem altele. N-a vrut. Și ne-am despărțit cum poți să-ți imaginezi. Gelozia lui față de mine e de nepriceput — ce, crede că vreau să-i iau locul? În loc să profite de simpatiiile pe care le am în țară și în străinătate și pe care nu cer mai bine decât să le pun în slujba lui, mă jignește la fiecare ocazie“. Am căutat să o îmblânzesc, să-i vorbesc de calitățile reale ale fiului său (fără să mai cred nici eu în ele), dar a fost în zadar: „Ce-i folosesc calitățile lui, dacă e sub papucul unui anturaj netrebnic? *Il ne se complaint qu'avec les crapules, qui ont barre sur lui*. Avea dreptate Știrbei când îmi spunea că are o slăbiciune pentru lichele, că dacă-l pui între 49 de oameni cumsecade și o lichea, se va împrieteni cu licheaua. Azi nu mai există pentru dânsul decât Murdăreanu“. Era indignată de purtarea lui în timpul călătoriei în Franța și în Anglia. „Tot timpul voiajului 12 ore pe zi, până târziu noaptea (se scula pe la miezul zilei) n-a făcut decât să joace table cu Murdăreanu, fără să adreseze o vorbă celorlalți domni care-l însoțeau, nici măcar bătrânilor miniștri. Aceștia sperau să poată sta de vorbă mai lung cu Regele lor, în atâtea ceasuri de călătorie și de intimitate. Dar n-a fost chip și oamenii au rămas adânc jigniți. Nenorocitul de Brediceanu pregătise un lung expozeu asupra stărilor din Austria; l-a primit jucând

table și a continuat să joace table în prezența lui, și omul n-a putut plasa un cuvânt. Dar declarațiile de la Paris, în momentul sosirii: am fost în Anglia ca Rege și ca să *răspund simpatiei pe care mi-a arătat-o totdeauna poporul englez!!* Nu era mai natural, dacă vrea să spună ceva — deși nimeni nu-l întreba — că avea sânge englez în vine? Dar cum era să facă o aluzie, fie și indirectă la iubita lui mamă? Francezii i-au dat Medalia Militară și cu asta l-au pus în buzunar și l-au silit să spună tot ce n-ar fi trebuit să spună. Mignon a fost indignată și furioasă când a auzit că decorația câștigată de Regele Alexandru pe câmpul de luptă *a fost dată unui dezertor care n-a făcut nimic în timpul războiului*. Toate merg anapoda. Sunt foarte îngrijorată. Lumea pune tot în spina-reă lui Carol toate relele în care se zbate țara. Și cum să mă mir că o face, când *o fac și eu?*“

Mi-a mai spus multe biata Regină, dar prea mărunte ca să le însemnez aici. Am căutat să o mai împac, brodând variațiuni pe cunoscuta temă: „norocul lui Schröder e colosal!“ aplicată răbdătoare și — până la un punct — norocoasei noastre țări! Nu pot să zic că am plecat de la dânsa descurajat, căci pentru mine perioada iluziilor în ce privește pe Carol, a trecut de mult. Dar ceva mai scârbit.

29 aprilie. — Armeanul Menemencioglu, secretar general al Ministerului de Externe turcesc, ne pisează de câteva zile. Mese, recepții, toată menajeria lui Titulescu s-a dat peste cap în fața asiaticului. Titulescu însuși a venit înadins, din lună, ca să-i ofere un dejun prost cu discurs și mai prost. Se zice că acest Menemencioglu este „capul dirigitor“ al Ministerului său, și că toți Rușdii și Co. nu sunt decât mario-nete ale căror sfori le trage el. Totuși...

— Regele Fuad al Egiptului a murit în fine ieri la amiazi, după un chin de câteva zile.

— Văzut ieri pe amicul meu Scrutator (Blumenfeld). A venit să-mi spună că din informațiile lui, din deducțiile lui „logice“, rezultă că mergem spre un Guvern Mironescu. Știe despre audiența lui moș Ghiță, „pe care n-o ceruse dar la care a fost chemat“, știa că Regele vorbise cu el despre „termenul“ de retragere a lui Tătărescu, știa multe lucruri și mă întreb de unde le știa. Ceea ce l-a impresionat adânc a fost faptul că Titulescu s-a dus sâmbătă seara la gară să primească pe Mironescu, care se înapoia de la Paris. Blumenfeld pretinde că Mironescu a fost chiar la Cap Martin să „se înțeleagă“ cu fenomenul nostru. Bineînțeles

că n-am spus lui Blumenfeld nimic din ce știu, deși șmecherul venise numai ca să capete o confirmare de la mine cu privire la informațiile și la deducțiile lui. Convingerea lui despre formațiunea unui Minister Mironescu nu l-a împiedicat însă pe amicul Scrutator să scrie în aceeași zi în *Adevărul* că succesiunea lui Mihalache Topolovinensis este asigurată. Mult trebuie să-l plătească țărăniștii!

— Azi-dimineată a trecut pe la mine și prietenul Nae Ionescu pe care nu-l mai văzusem de un veac — a venit cu splendida mașină Mercedes prin care afișează, cu o copilărească mândrie, relațiile lui cu Berlinul. Vesel și voios, plăcut ca întotdeauna, e mai călare ca oricând pe aripile marotei sale: Garda de Fier. Plin de dispreț pentru Rege pe care-l socotește definitiv ca un incapabil de la care nu se mai poate aștepta nimic. „Nu știe ce vrea, și când din întâmplare știe, criza de luciditate nu durează la el decât 24 de ore.“ Mi-a povestit două istorioare bune și față de ele e cazul de a se spune „se non e vero e ben trovato“. Prima: la Londra Regele Carol s-a întâlnit cu Prințul de Hessa¹ și l-a rugat să transmită lui Hitler o rugămintă, și anume să nu mai încurajeze partidele de dreapta în România — să aibă încredere în el, că e un Hohenzollern (!!!) și la momentul oportun va și să-și facă datoria! Prințul de Hessa a raportat conversația lui Neurath care a transmis-o lui Hitler, în scris, cu observația că din întâlnirea cu Regele Carol, îi rămăsese Prințului o impresie de dezgust. A doua: Comnen a cerut să vadă pe Führer ca să-i transmită *ceva* din partea Regelui Carol, dar Führer-ul nu l-a primit și i-a trimis vorbă să vadă pe Rozenberg², ceea ce diplomatul nostru, pe care nu-l înăbușe mândria, a și făcut. Misiunea lui Comnen consta în a comunica lui Hitler să nu se impresioneze de declarațiile făcute de Majestatea Sa la Paris, că trebuise să le facă fiindcă francezii îl primiseră cam rece la început și mai ales ca să ia pasul înaintea lui Titulescu și să dovedească că „El“ conducea politica externă a României! Nae adaugă că efectul celor două încercări de apropiere cu Berlinul ar fi fost dezastruos, și că Hitler ar fi râs cu hohot. În schimb, Titulescu pus la curent, ar înghiți încă și acum noduri. Amicul Nae m-a mai întrebat (cred că vizita lui nu avea alt scop): „Ce mai e și istorioara cu un Guvern Mironescu?“ — „Nu știu nimic — a fost răspunsul meu — dar

¹ Germania a fost reprezentată la Londra, la funeraliile Regelui George, prin Prințul de Hessa ginerele Regelui Italiei și prin baronul Neurath, ministrul de externe.

² Rozenberg n-are nici o calitate oficială și e numai om de partid.

decât un prost obraznic și imoral ca Tătărescu, mai bine un prost modest și cumsecade ca Mironescu.“ A fost și el de aceeași părere.

— Tot azi-dimineață am fost la cinematograful Scala unde ne poftise ministrul Sovietelor, Ostrovski, să asistăm la prezentarea unui film de propagandă pacifică, film oficial zugrăvind desfășurarea manevrelor armatei roșii, din toamna trecută, în jurul Kievului. Filmul e remarcabil, ca tot ce fac muscalii în această ramură și pe lângă operațiunile tactice militare, ne-a mai trecut prin fața ochilor tot stocul sovietic de tancuri, de aeroplane și de parașutiști. Material au, nu încape îndoială, întrebarea e dacă vor și ști să-l întrebuințeze.

— La cinematograful am întâlnit pe Șeba, ministrul cehoslovac cu care am stat de vorbă, înainte să înceapă filmul. Își dă și el seamă că Mica Înțelegere scârțâie, din cauza Iugoslaviei, dar nu crede că lucrul e serios. „C’este une histoire de femmes“ îmi spune el. Principesa Olga (soția Principelui Paul) are mare influență asupra bărbatului-său, dar la rândul ei e sub papucul mamei sale Marea Ducesă Elena¹ care împinge spre orientarea Iugoslaviei în altă direcție și chiar înspre înlocuirea micului Rege Petre prin ginerele ei, Paul. Între perechea Paul și Regina Marioara ar fi intervenit oarecare răceală de raporturi. Pe de altă parte Stoiadinovici, care nu prea era bine văzut de Regele Alexandru, înclină și el spre Prințul Paul (fără să se gândească încă la posibilitatea unei schimbări pe Tronul iugoslav) cu atât mai mult cu cât e și el influențat de soția lui o *grecoaică* foarte inteligentă² pe care a cunoscut-o și a luat-o la Corfu, pe vremea pribegiei (și a cărei mamă e germană). „Toate aceste *intrigări grecești* n-au mare importanță — a conchis amicul Șeba. Am stat 7 ani în Iugoslavia și cunosc bine țara, oamenii și posibilitățile fiecăruia. În Iugoslavia singura putere e armata³ și armata iugoslavă singură hotărăște, și armata e nezdruccinat credincioasă amintirii Regelui Alexandru și politicii lui. Regina Marioara a știut să câștige sufletul poporului, vorbește perfect sârbește, e într-adevăr populară cum n-a fost nici o Regină sârbească de o sută de ani. Nici dânsa,

¹ Fiica Marelui Duce Vladimir Alexandrovici, căsătorită cu Principele Nicolae al Greciei.

² Și foarte nostimă care se zice că se ține cu Prințul Paul și se află astfel în slujba intereselor acestuia.

³ Pensionarea neașteptată a generalului Jifcovici, fidelul servitor al Regelui Alexandru să nu fie în legătură cu toate aceste frământări?

nici fiul ei nu au nimic de temut — și nici Mica Înțelegere și politica urmată până la moarte de Regele-Erou Alexandru“.

— Radu Mandrea, președintele Casei de Economii și a Cecurilor poștale, îmi mai povestește din luptele lui cu Victor Antonescu, care-i cere încontinuu bani. Acum câteva zile l-a chemat la Minister și i-a cerut nici mai mult nici mai puțin decât 500 de milioane. „Tătărescu iese de la mine și mi-a cerut *un miliard* pentru echipamentul armatei. Iugoslavia ne cere să mobilizăm, în vederea eventualelor evenimente din Austria (restaurarea Habsburgilor), și n-avem echipament, rufe, haine și bocanci. Cinci sute de milioane le pot da eu¹ dar celelalte 500 trebuie să mi le dai d-ta“. Mandrea a protestat, a arătat că casa CEC-ului a ajuns la extrema limită a lichidității ei, și până acum a refuzat să dea suma cerută. Se fac însă insistențe zilnice pe lângă el. „Toate astea, îmi spune Mandrea, sunt rezultatul politicii greșite de echilibrare *quand même* a bugetului, cu care se fălește Antonescu. A comprimat atâta cheltuielile la materiale, ca să echilibreze bugetul, încât nu a putut să prevadă creditele necesare pentru cele mai indispensabile cheltuieli. D-ta ai dreptate când spui că un buget înainte de a fi echilibrat trebuie să fie real — un echilibru cu zero la cheltuieli și cu zero la venituri ar fi și el un echilibru, care ar oglindi însă dezastrul“. În gura unui liberal destul de habotnic asemenea declarații nu sunt lipsite de interes.

30 aprilie. — Dinu Brătianu și Tătărescu s-au împăcat în întrevedere pe care au avut-o ieri: pentru satisfacția lui Tătărescu, congresul partidului se va ține, dar pentru mulțumirea lui Dinu Brătianu se va ține abia la toamnă. De fapt a învins Brătianu, căci până la toamnă multe se mai pot întâmpla.

1 mai. — Însemnarea de mai sus trebuie completată în sensul că amânarea congresului până la toamnă e mai mult o nădejde a secției Brătianu. Secția Tătărescu pretinde că congresul se va ține în iunie, și de fapt pare că Dinu Brătianu nu mai opune un *non possumus* absolut la convocarea congresului înainte de toamnă, „dacă se poate“. Sunt o sumă de conflicte de direcție în organizațiile județene *care trebuiesc aplanate înainte de ținerea congresului*, și pe acestea probabil contează brătienistii pentru trăgănirea lucrurilor până în toamnă. Oficial,

¹ Din bugetele regiilor autonome care se lichidează deja cu un deficit, deficit ce ar putea fi sporit fără inconvenient. Ciudat amalgam de principii financiare mai e și în capul lui Victor Antonescu. Iată-l că renunță la echilibrare pentru echilibristică!

nu s-a precizat nici o dată, s-a numit o comisie de trei ca să pregătească congresul și s-a dat următorul comunicat în doi peri:

„În convorbirea avută între dl. Dinu Brătianu și dl. Guță Tătărescu s-a stabilit că convocarea congresului Partidului Liberal este în atribuțiile președintelui partidului, că nu este vorba de o acțiune în acest sens a șefilor de organizație¹ cărora nu li s-a cerut acest lucru și care nu au manifestat în acest sens.

S-a hotărât că, în conformitate cu statutele Partidului Național-Liberal să se convoace de către șeful partidului congresul, *nefixându-se încă data*.

Chestiunea alegerii de către congres a unui comitet de conducere și a unui vicepreședinte nefiind prevăzută în statutele actuale, nu s-a pus.

Pentru prepararea congresului s-a hotărât să se numească o comisie care să ia măsurile necesare.

Din conversația avută, dl. Dinu Brătianu și dl. Gh. Tătărescu au constatat *că sunt în complet acord asupra tuturor chestiunilor ce sunt la ordinea zilei*.

Informațiile publicate de unele ziare în contrazicere cu acest comunicat nu corespund realității.“

Că s-o face pe placul lui Brătianu, sau pe al lui Tătărescu, lucrul e fără importanță. Păcălitul *deocamdată* rămâne Regele, căci n-a dat lui Guță răgazul pe care i l-a dat ca să ajungă *vicepreședinte* al partidului și *de acord* cu Dinu Brătianu, ci ca să ajungă *președinte* și să se despartă de Brătianu.

Zic *deocamdată*, fiindcă după informațiile mele foarte sigure, coar-da rămâne tot întinsă între ambele jumătăți ale partidului. De fapt, raporturile între cele două tabere au redevenit ce erau acum două-trei săptămâni. S-a înlăturat pentru moment ruptura. Tocmai contrariul de ce vrea Regele Destructor.

— Situația din Austria continuă să furnizeze subiect de articole în presa engleză și franceză, de „îngrijorare în cercurile diplomatice“, de agitație pentru ilustrul nostru Titulescu. Toți se tem de o lovitură hitleristă și de o realizare a „Anschluss-ului“. Nu am nici o informație precisă, dar dată fiind mentalitatea celor doi conducători ai Austriei, cancelarul Schuschnigg și vicecancelarul Principe Stahremberg, înclin

¹ Dacă nu Tătărescu personal, în tot cazul prietenii și partizanii lui anunțaseră „urbi et orbi“ că dacă dl. Dinu nu convoacă *imediat* congresul, organizațiile județene (exact: 56 din 71) vor provoca ele această convocare, conform dispozițiilor statutare.

să cred că toată vâlva care se face la Viena în jurul pericolului național-creștin e destinată să mascheze adevăratele intenții ale celor doi conducători care vor încerca, poate, într-o bună dimineață să proclame restaurarea Habsburgilor, în speranța că de frica „Anschluss-ului“ nu va zice nimeni nimic¹, și că Restaurația va trece cum a trecut restabilirea serviciului militar obligatoriu.

— Ghiță Mironescu îmi comunică următoarele:

N-a văzut pe Rege de la înapoierea sa (sâmbăta trecută) și nici nu cere să-l vadă, așteaptă să fie chemat. Că nimic nu-l face să creadă că s-a schimbat ceva în planul Regelui și că crede că schimbarea Guvernului va avea loc în mai sau în iunie, cel mai târziu la toamnă² (!!!). Că Titulescu, cu care a vorbit pe lung în străinătate³ socotește și el că Guvernul trebuie să plece cât mai grabnic, ba chiar înainte de 10 Mai. Că a cerut Regelui cel puțin capul lui Inculeț până la acea dată, dar că Regele a refuzat așa încât a rămas ca ministrul de interne să plece odată cu tot Guvernul. Că îndată ce va avea ceva mai precis de „sus“ mă va preveni și că în tot cazul nu va face nici un pas decât în înțelegere cu mine.

— Zelea Codreanu (Căpitanul) și Stelescu au fost arestați în baza cererii Parchetului din Covurlui și transportați la Galați unde urmează să fie judecați de Curtea de jurați, pentru un delict de rebeliune săvârșit la Berești (Covurlui) acum trei ani. Acesta este pretextul. Motivul real, este dorința Guvernului de „a face ceva“ împotriva propagandiștilor de dreapta, pentru calmarea nervilor lui Titulescu și satisfacerea pretențiilor sale. Titulescu pretinde că i s-au înecat toate corăbiile la Geneva și în Occident din cauza politicii fasciste a Guvernului român! Consecințele arestării — vor fi o îndârjire și mai mare a cercurilor gardiste, și, foarte probabil, o punere mai grăbită în aplicare a hotărârilor de la Târgu Mureș. Ceea ce înfurie mai mult pe gardiști, e că Căpitanul a

¹ De zis, vor zice, vor țipa chiar ca din gură de șarpe, cele trei unități ale Micii Înțelegeri, dar de făcut nu vor face nimic, cu sau fără frica Anschluss-ului, fiindcă sunt cățeștrele țări cu regim democratic adică deliberativ, nu activ.

² Tătărescu a spus de curând lui Petre Papacostea că „s-a aranjat“ să rămână la Guvern până la toamnă dar că nu va deschide sesiunea parlamentară (raportat de Pangal). Ieri, la un dejun la care l-am întâlnit mi-a spus și doctorul Angelescu, ministrul instrucțiunii, același lucru.

³ Mironescu pretinde că a stat foarte puțin de vorbă cu Titulescu aici în București, de la înapoierea sa, și că „fenomenul“ nu a venit să-l prinească pe el la gară ci misiunea. o simplă misiune!

fost închis în aceeași zi și în aceeași cameră cu spurcatul renegat Stelescu, teribilul agitator de pe vremuri cumpărat de Siguranță.

În ce privește congresul de la Târgu Mureș am însemnat în paginile precedente versiunea oficială asupra celor întâmplate în gara Sinaia, și în drum spre Târgu Mureș. Grija imparțialității mă obligă să înregistrezi azi și versiunea gardiștilor. Iată ce mi-a povestit unul din conducătorii lor: „În ajunul plecării din București am aflat că Ministerul de Interne ne dedese autorizație să ținem congresul cu intenția să nu ne lase să ajungem la Târgu Mureș și să provoace pe drum dezordine care să servească de pretext unei sângeroase represiuni. Am fost preveniți că la Sinaia scandalul va fi provocat în gara Sinaia, și un prieten de la Siguranța Generală — avem și noi legături pe unde putem — ne-a sfătuit să nu oprim trenul nostru în Sinaia. Ne-am dus la direcție C.F.R. și am cerut cu insistență să se suprimă oprirea în Sinaia. Cu greu am putut obține ca oprirea să se facă în afară de gară, pe o linie de garaj. Spre marea noastră mirare, trenul după ce a pornit din improvizata lui haltă a fost îndrumat pe linia I care trece de-a lungul peronului și îndată ce a ajuns în fața acestuia, doi studenți, pe care i-am identificat mai târziu ca agenți provocatori plătiți de poliție, au tras semnalul de alarmă! Trenul s-a oprit, noi conducătorii am sărit repede jos și *am împiedicat pe studenți să coboare*. Toți studenții adevărați, toți studenții noștri, au rămas în vagoane și au început să intoneze în cor imnuri patriotice. Ce au putut face pe peronul gării câțiva agenți provocatori, plătiți de poliție nu poate pune în joc nici cinstea studențimii, nici răspunderea noastră. Lucru ciudat însă, noi am cerut urmărirea acestor agenți provocatori și am dat Parchetului din București numele lor. Nici unul n-a fost urmărit; urmăriți au fost numai băieții noștri care n-au avut altă vină decât aceea de a voi să ajungă la Târgu Mureș la congresul ce fusese autorizat de Guvern.

Înscenarea de la Sinaia a servit de pretext pentru oprirea noastră, sau mai bine zis pentru încercarea de oprire, mai întâi la Lunca Bradului — apoi la Petru Rareș. Aici, căpitanul Chihaia, cu o companie de jandarmi a vrut să ne oprească, spunând că așa avea ordin. Am protestat, i-am spus că congresul era autorizat de Ministerul de Interne, și câte altele. Căpitanul Chihaia s-a dus să telefoneze la Minister și s-a înapoiat după câțva timp să ne spună că de la Minister a primit ordin să ne oprească cu orice chip și *să tragă chiar în noi*, la nevoie. Bietul om părea nehotărât și ne-a întrebat ce să facă (?!). I-am spus să ceară de la Minister ordin scris. S-a dus să telefoneze a doua oară și *acel ordin*

scris nu i s-a dat. Acesta este adevărul în faimosul interviu dat de Titeanu prin care pretindea că a trebuit să părăsească Ministerul fiindcă n-a voit să tragă în studenți. *N-a voit să dea ordin scris, dar ordin verbal a dat.*

Studenții au fost obligați să silească personalul C.F.R. să-și facă datoria, și numai grație energiei lor trenul a ajuns la Târgu Mureș. La Târgu Mureș, în tot timpul congresului a domnit cea mai perfectă ordine. Câțiva agenți provocatori au fost pedepsiți și alungați de poliția congresului, așa încât totul a decurs în liniște conform programului. Jurăminte pentru asasinarea nu știu cui? Nu e adevărat. Studenții au desemnat numai echipe pentru apărarea vieții și onoarei lor, și aceste echipe au depus jurământul obișnuit. Judecătorul de instrucție care a introdus numele d-nei Lupescu în mandatul de arestare, e un ovrei botezat care a vrut să facă zel și să ne compromită. Împotriva lui, iar nu împotriva magistraților care au infirmat mandatul, s-a ordonat ancheta Ministerului de Justiție. La congres, nici nu s-a pronunțat numele d-nei Lupescu“.

— „Concluzia?“

— „Concluzia? E că dl. Titulescu și Guvernul său aruncă untdelemn pe foc“ — au fost ultimele cuvinte ale pacificului gardist, care părăsindu-mă m-a lăsat pe gânduri.

— Ieri a murit generalul Aslan, fostul comandant al Armatei de sud la începutul războiului și țăp ispășitor pentru dezastrul de la Turtucaia. A murit după grele suferințe, nemângâiat de nedreptatea ce i se făcuse. Regele Carol i-a dat gradul de general de Corp de Armată, slabă fișă de consolare după o carieră și o viață distruse. Pierd într-însul un bun prieten și un simpatic camarad de club.

2 mai. — Din mărgăritarele onaniștilor de la Geneva, cu un grăunte de sare democratică:

Ziarele de azi-dimineață reproduc o telegramă Havas, din Paris, după care „ziarul *L'Oeuvre* anunță, sub semnătura d-nei Tabouis (cine o fi și această madam Tabouis¹ veșnic citată ca semnatara tuturor prostiilor? Poate muza democrației însăși?), că dl. Corbin, ambasadorul Franței la Londra, s-a prezentat ieri la Foreign Office spre a reaminti *în mod solemn* (!!! delicios!), că după părerea Franței securitatea (ce e

¹ Mme Tabouis e urâtă și nu poate fi prin urmare confundată cu o Muză. E nepoata lui Jules Cambon și autoarea unui volum asupra lui Tutankamon.

aia?) în răsăritul Europei este tot atât de esențială pentru securitatea europeană (?) ca și cea (sic) de vest și că un război care ar izbucni în Europa Centrală ar duce la o conflagrație generală.

Ziarul adaugă că dl. Maiski, ambasadorul Rusiei Sovietice a făcut un demers asemănător ieri seară.“

Ura pentru madam Tabouis! Ura pentru dl. Corbin! Ura pentru dl. Maiski! Acum Anglia știe ce ar însemna un război în Europa Centrală. Democrația poate dormi liniștită.

3 mai. — Telegramele publicate în ziarele de azi-dimineață ne aduc vestea senzațională a fugii Negusului. Hailé Selassie a părăsit Adis-Abeba, împreună cu „Împărăteasa“ Manen, cu familia și oamenii lor, îndreptându-se spre Djibuti. Două trenuri speciale au încărcat bagajele și familia Negusului. Plecarea s-a efectuat fără incident, fiindcă s-a făcut pe tăcute și în secret. Miniștrii și câțiva Rași au șterpelit-o și ei, dar se zice că au luat-o cu automobilele înspre Sudan. Adis-Abeba abandonată de Guvernul abisinian, a căzut pradă borfașilor și bandiților care au furat și fură ce pot, și pun foc la tot. Legațiile au organizat lagăre de refugiu pentru supușii lor.

Se poate zice că războiul italo-abisinian e moralmente terminat. Mai rămâne de consolidat cucerirea, de organizat, de colonizat. Vor trebui bani mulți, și timp. Numai viitorul va putea arăta „si le jeu valait la chandelle“. Se poate ca financiarmente și chiar economicește Mussolini să nu fi făcut o afacere bună. Dar politicește e un mare succes, și cucerirea Abisiniei înseamnă consolidarea fascismului în Italia pentru multă vreme. Unde sunt predicțiunile d-lui Grigoraș Sifilipescu de acum 7 luni? Unde sunt sancțiunile Genevei și rodomontadele sinistrului Eden?

— În legătură cu cele însemnate de mine pe ziua de 1 mai și cu comunicatul reprodus, apare din ce în ce mai mult că Tătărescu a cedat în fața lui Brătianu și că prin urmare învinsul este Regele. *Universul* de azi publică o informație „oficioasă“ redactată în biroul lui Dinu, cu următorul cuprins (și cu caractere speciale):

„Unele ziare, comentând comunicatul publicat în ziarul *Viitorul* privind înțelegerea dintre președintele Partidului Național-Liberal și șeful Guvernului, au dat interpretări care ni s-au părut că au nevoie de a fi verificate.

Informându-ne mai de aproape, suntem în măsură a preciza că în ceea ce privește forurile de conducere astfel cum sunt stabilite azi prin statutele partidului, vor rămâne și în viitor neschimbate.

În ceea ce privește data congresului, precizările care s-au făcut până acum sunt lipsite de orice teme, singurul în drept a stabili data congresului și a face comunicările fiind numai președintele partidului.“

Nenea Dinu pare nu numai să fi câștigat „o manșă“ în lupta dintre el și Tătărescu, dar o mai ia și de sus.

4 mai. — Ieri după-amiază rituala vizită a d-lui Titulescu, pe care nu lipsește să o facă șefilor de partide, de câte ori petrece opt zile în București (la trei luni o dată). Ca să nu fie tentat să spună ceva despre politica internă, sau ca să mă împiedice pe mine, a venit cu Savel Rădulescu. Pentru o dată, nu i-a tocat tot timpul gura. În politică internă nu vrea să vorbească, și în politică externă n-avea ce spune. Am vorbit eu, și a fost de acord cu mine că Mussolini a câștigat o însemnată partidă. Dacă Italia ar fi fost lăsată să se descurce singură în Abisinia, dacă Geneva n-ar fi dat acestui conflict colonial caracterul unui război, rezultatul ar fi fost desigur același, Mussolini ar fi umflat ca de obicei succesul obținut, dar lumea ar fi surâs. Mobilizând toate Statele Europei împotriva Italiei și recurgând la sancțiuni, Anglia a transformat victoria asupra câtorva negroizi într-o victorie asupra întregii Europe.

A recunoscut și Titulescu că Societatea Națiunilor e la o gravă cotitură. Dacă rămâne un tribunal cu dreptul de a da hotărâri, trebuie să i se pună la dispoziție și mijloacele de a executa hotărârile sale. Dacă asemenea mijloace nu se pot găsi, S.D.N.-ul trebuie să fie reorganizat și să rămână cum am mai spus-o, o instanță de consultare, de conciliere și de colaborare. Fenomenul a mai recunoscut că nu exista nici un pericol de război în Apus, și că cele două focare periculoase erau în Austria și în Cehoslovacia (Anschluss-ul sau Restaurarea și recursul germanilor sudeți la principiul de autodeterminare a popoarelor — sub auspiciile lui Hitler). Vorbind cu el despre Restaurarea Habsburgilor, și exprimându-și părerea că era singurul mijloc de a împiedica sau în tot cazul de a mai amâna Anschluss-ul în Austria cu Germania, Titulescu, pentru prima dată mi-a declarat că *el* nu era împotriva Habsburgilor, și lucru și mai interesant, că *nu mai era nici Beneș împotriva* (de frica realizării Anschluss-ului, se vede) dar că Iugoslavia nu admite cu nici un preț Restaurarea în Austria și *ne cere chiar să mobilizăm ca s-o împiedicăm*. La observația mea că o mobilizare în halul în care ne aflăm ar fi o ruinătoare nebulie, a dat din umeri și mi-a răspuns că *altfel Iugoslavia trece de partea Germaniei*. Cu toată contradicția conținută în acest răspuns (sau poate că Iugoslavia vrea *deja* să facă jocul Germaniei împiedicând reîntoarcerea Habsburgilor în Austria?) „L'aveu est précieux“ (în ce

privește tendințele sârbești). Zvonul că întrunirea Micii Înțelegeri va avea loc la București nu se adevărește: Titulescu pleacă astă-seară la Belgrad. Din glumele pe care le-a făcut cu mine pe socoteala Guvernului și a lui Tătărescu am tras concluzia că nu el ar împiedica — dacă ar putea — căderea Ministerului.

— Balotajul de ieri din Franța a dat rezultatele prevăzute și chiar, pentru Frontul Popular, un succes și mai marcant decât cel așteptat. S-au ales 82 de comuniști și 140 de socialiști S.F.I.O. (section française de l'internationale ouvrière, prezidată de Léon Blum) în loc de 9 și 100 câți erau în Camera trecută. Radicalii au pierdut vreo 30 de locuri. Grupările de dreapta au rămas pe loc. Marele succes al comuniștilor se explică prin nemulțumirea generală față de situația economică. În corpul electoral, alegătorii de la orașe sunt cei care se răzvrătesc întâi — cei de la țară, țăranii sunt mai greoi și se răzvrătesc mai încet. Actualmente s-au răzvrătit numai alegătorii de la orașe, care în asemenea caz votează întotdeauna cu extrema stângă. Va veni timpul (poate deja la alegerile viitoare) când și alegătorii de la sate se vor prezenta înaintea urnelor ca răzvrățiți. Alegătorii rurali însă, când se răzvrătesc, votează cu extrema dreaptă, așa încât o alunecare a majorității spre dreapta nu e exclusă pentru viitor, cu tot succesul de azi al stângilor. Pe de altă parte, nu trebuie uitat că în Franța politica joacă un rol mai important decât doctrina. Din toți cei care au votat pe comuniști e probabil că nici 10% nu sunt marxiști, iar din cei aleși, 90% sunt simpli șmecheri care au găsit în comunism o cale de acces în Parlament. Nu m-ar mira dacă rezultatul acestor alegeri, care înseamnă un pas hotărât către stânga, ar fi un Guvern de colaborare cu dreapta. Într-adevăr Frontul Popular a fost bun cât a fost vorba de alegeri, dar pentru guvernare nu face două parale. Partidul Comunist nu se poate integra într-o majoritate de guvernământ; radicalii — care formează nucleul de guvernământ al partidelor de stânga — se vor înțelege foarte greu și cu socialiștii S.F.I.O. care, devenit grupul cel mai numeros din Cameră, își va spori pretențiile. O înțelegere între radicali și grupările republicane din Centru nu rămâne în asemenea condiții exclusă. Nu îndată, dar după câteva încercări de colaborare ale grupărilor de stânga, vom avea foarte probabil un Guvern Laval sau un Guvern Flandin.

— La Adis-Abeba, foc și prăpăd. Bandiții și dezertorii etiopieni ard și prădează tot. Legațiile străine rezistă greu, și așteaptă pe italieni a

căror sosire e întârziată prin ploile torențiale care au început și strică toate drumurile. Negusul, cu ai lui, a sosit la Djibuti, unde francezii l-au primit cu cinste.

— Versuri care circulă asupra lui Jean Th. Florescu, trimis astă-primăvară ministru la Madrid:

*Pe Jean Tehaș la Mauri
Noi l-am trimis cadou,
Ca printre atâția tauri,
Să fie și un bou!*

6 mai. — Italienii au intrat ieri, la orele 16, în Adis-Abeba. La orele 20, Ducele a vorbit poporului, din balconul Palatului Venezia și discursul său a fost radiodifuzat. Mussolini a declarat *războiul terminat* și *pacea încheiată*. Foarte abil, fără să pronunțe cuvântul de „anexiune” s-a mulțumit cu formula mai vagă: „Abisinia este și va rămâne italiană”. Mare entuziasm la Roma. La Londra, și chiar la Paris se înghit noduri; la Geneva pare a se manifesta o ușurare că s-a scăpat de plictișelile comitetelor de 13 și 18. S-a scăpat?

— De luni au început la Belgrad conferințele Înțelegerii Balcanice și Micii Înțelegeri. Europa poate fi liniștită, sub președinția papagalului Rustu Aras, onorabilii domni s-au pus de acord asupra menu-urilor celor opt mese pe care urmează să le înghită în capitala Iugoslaviei.

— Conflictul Hefter-Kaufmann ia o turnură foarte serioasă și tinde a deveni una din porcăriile care vor curăța regimul. În realitate, Hefter nu e decât un instrument în mâna lui Aristid Blank. Lupta se dă între acesta și Kaufmann. Până aci n-ar fi nimic, și dacă falitul Blank are destule parale ca să mobilizeze pe Hefter, asta la urma urmelor e treaba lui și cel mult a Parchetului. Unde gluma se îngroașă și chestiunea devine porcărie, e că *în acest conflict personal* se amestecă și dl. guvernator al Băncii Naționale, Mitiță Constantinescu, și că macherul Aristid se străduie să atragă în conflict și pe însuși Regele. Conflictul dintre Hefter și Banca de Credit¹ nu e în realitate decât una din fazele duelului pe viață și pe moarte dintre Aristid Blank și Kaufmann. Vrăjmășia dintre cei doi oameni datează de pe vremea când Banca Blank

¹ A se vedea pag. (271 din prezentul volum — nota St.N.)

(încă tare și mare) era în rivalitate de afaceri cu Banca de Credit. Aristid, în megalomania lui, voia să fie „bancherul” României Mari, și Kaufmann, credea el, îi sta în cale.

S-au schimbat gloanțe fără rezultat de la o Bancă la alta. Manheimer, într-o vizită pe care a făcut-o la București prin 1929, a încercat să împace pe cei doi adversari. O întâlnire a fost pusă la cale, la Mihai Popovici, pe atunci ministru de finanțe, între cei doi cocoși, care s-au explicat între ei și au plecat împăcați, cel puțin în aparență. Fără să devină cordiale, relațiile lor au mai pierdut din tensiune și au devenit posibile. După suirea Regelui Carol pe Tron lucrurile s-au stricat iar, pe de o parte fiindcă bazat pe prietenia Regelui, Blank s-a crezut stăpân pe situație, pe de alta fiindcă treburile Băncii Blank au mers din ce în ce mai rău și au permis lui Kaufmann să tragă toată spuza pe turta Băncii de Credit. Astăzi, Aristid Blank nu poate suporta situația lui de falit față de Kaufmann, încă în picioare. Trebuie să-l tragă numaidecât în mocirla lui, și ca să-și ajungă scopul e hotărât la orice. Toată campania lui Hefter, în ziar și în afară de ziar, toate amenințările lui de a da pe Kaufmann pe mâna justiției (?), au la spate pe Aristid. Și tot el e în dosul lui Mitiță Constantinescu (omul său) în toate vexațiunile pe care Banca Națională le face Băncii de Credit. Un inspector a fost trimis care a examinat filă cu filă toate registrele¹; prin care mai multe scrisori s-au cerut ba sumele reprezentând tantiemele încasate de administratori ba cele reprezentând soldurile conturilor curente, ba totalul scăderilor făcute la datoriile unor debitori și câte și mai câte. Banca de Credit a răspuns la toate cererile afară de câteva de ordin confidențial la care n-a vrut să răspundă. Acum câteva zile, nouă cerere energică, trimisă cam în același timp cu amenințările lui Hefter publicate în *Le Moment*. Lucru grav, în memoriul lui Hefter se găsesc toate datele consemnate în raportul inspectorului Nestorescu ceea ce dovedește că Banca Națională a comunicat gazetarului raportul confidențial al inspectorului său. Repet că Aristid Blank întrebuițează pe Hefter și gazeta lui pentru porcăriile sale, nimic de zis, dar e inadmisibil ca Banca Națională să fie pusă în slujba răzbunărilor unui mofluz, și e și mai inadmisibil să se dea de înțeleș, cum se face că ordinul vine de sus.

¹ După legea bancară, Banca Națională n-are nici o cădere să facă asemenea inspecții nici să ceară informațiile pe care le-a cerut cu privire la depozanți și la conturile curente. Ca creditoare însă, poate face orice, fiindcă poate pune pe debitor în alternativa de a se supune sau de a plăti. Și cum Banca de Credit n-ar găsi aiurea suma necesară ca să-și retragă rescontul de la Banca Națională, trebuie să se supună exigențelor acesteia.

E de necrezut, și e trist de constatat că un caraghios ca Aristid Blank, că un zaraf falit și veros conduce țara românească. Și totuși este așa, căci el și numai el a scos pe Slăvescu de la Ministerul de Finanțe, a scos pe Dorel Dumitrescu de la Banca Națională și a numit în locul lui pe Mitiță Constantinescu, rușinea rușinilor. Să se mai mire cineva că în asemenea împrejurări dl. Aristid Blank este printre cei dintâi pe lista condamnaților la moarte de Garda de Fier?

Sentința era chiar să fie executată în noaptea de luni spre marți. Un tânăr student a așteptat pe Blank la ieșirea redacției ziarului *Le Moment*, unde harhărul petrecuse seara (ceea ce probează că studenții sunt bine informați) și de unde era să plece cu picioarele înainte. Din norocire pentru el părăsise localul mai devreme, așa încât studentul n-a mai dat decât peste Hefter și colonelul Angelescu, care au plecat împreună și cei din urmă. De necaz că-l pierduse pe Blank, studentul a pleznit pe Hefter cu un instrument contondent și l-a rănit destul de grav. De ieri, Aristid trebuie să facă în pantaloni de frică. Oamenii lui răspândesc zvonul că agresorul lui Hefter a fost pus la cale de Kaufmann!!

— Probabil că mă apropii de Putere: Scanavi a venit ieri să-mi ceară o fotografie, pretinzând că mi-o ceruse de mult și că uitasem să i-o dau. Cu acest prilej mi-a povestit multe. Între altele că Regele *a scris* Reginei Elisabeta, acum câteva zile că va primi în audiență pe Kaufmann¹ și că el crede că ultima scrisoare adresată Băncii de Credit de către Banca Națională a fost pusă la cale în căutarea unui conflict între Institutul de Emisiune și bancherul urât, conflict care să-i dea lui Blank un argument să zădărnicească audiența, despre acordarea căreia avu-se probabil vânt. Scanavi socotește că hotărârea Regelui de a primi pe Kaufmann e o încercare de liberare din ghearele lui Blank și că a fost împins la acest gest *de frică*, de frica reacțiunii Gărzii de Fier, mai ales împotriva d-nei Lupescu.

Ca și Regina, Scanavi — fie că e părerea lui, fie că repetă ce aude din gura celor două Regine — e și el convins că Regele Carol nu știe decât de frică, și că în momentul de față e cuprins de panică. Ce va ieși de aci nu prevede nici el, dar crede că în nici un caz un Guvern națio-

¹ Regina Elisabeta ceruse de mult Regelui să primească pe Kaufmann în audiență și să se explice cu el. Influența lui Blank a tot amânat această audiență făgăduită de Rege în principiu.

nal-tărănist, căci cu un asemenea Guvern gloanțele extremiștilor din dreapta ar porni singure.

Scanavi mi-a confirmat cele povestite în aceste însemnări despre intrigările ce se desfășoară la Curtea din Belgrad¹. Mi-a mai adăugat că ultima vizită a Duceului și Ducesei de Kent a mai aruncat untdelemn pe foc. Proaste dar ambițioase, toate Prințesele grecoalice nu mai conținesc cu încurcăturile pe care le provoacă. Pe de altă parte, în Croația s-a descoperit un adevărat complot împotriva Prințului Paul. Pe ziua de ieri Regina Marioara trebuia să sosească la Banloc, unde Regina Maria a noastră se găsea deja de câteva zile. Cele trei dame vor să se sfătuiască pentru măsurile de luat împotriva grecoaicelor.

— Zelea Codreanu, arestat acum opt zile și dus la Galați ca să fie judecat pentru maltratarea unui jandarm, delict vechi de doi ani, a fost achitat de Curtea de jurați.

7 mai. — „Audaces fortuna juvat.“ Reacțiunea Puterilor occidentale, inclusiv Anglia, față de anexarea Abisiniei de către Italia, e nulă. La Roma beția triumfului nu împiedică pe Mussolini să vadă clar și să întindă o mână amicală Angliei, adversarul de până ieri.

— De azi-dimineață studenții de la cele patru Universități românești s-au pus în grevă demonstrativă de 3 zile ca să manifeste solidaritatea lor cu studenții închiși și puși în urmărire după incidentele care au însoțit congresul de la Târgu Mureș. Ceea ce arată până unde a ajuns anarhia universitară e faptul că ieri la întrunirea studenților răzvrățiți (ținută în căminul din str. Guttenberg) au luat parte și profesori universitari cunoscuți ca Mehedinți, C. Giurescu, dr. Gerota, Marin Ștefănescu, nu ca să liniștească pe băieți ci ca să-i îndârjească mai rău. De data asta toate asociațiile studențești iau parte la grevă. Ieri s-au lipit pe toate zidurile orașului manifeste, semnate de comitetul grevei și de președintele studenților creștini Furdui, prin care se osândeau din nou la moarte, scris negru pe alb, d-na Lupescu și dumnealor domnii Madgearu, Mihalache, Călinescu și alții.

— Luat aseară parte, din slăbiciune, la banchetul dat în cinstea lui Mereuță, directorul general al C.F.R.-ului, fiindcă a împlinit 60 de ani. Oribil, 200 de persoane și 20 de discursuri, cele mai multe lungi și inispide. Cerându-mi-se cu insistență să vorbesc și eu, am arătat în câte-

¹ Pagina (292 a prezentului volum — nota St. N.)

va cuvinte că meritul lui Mereuță a fost mai mare de a fi înfruntat greutățile de ordin moral decât cele de ordin material. Aluzia la potlogăriile săvârșite la C.F.R. peste capul lui Mereuță de banda Tabacovici, a avut un succes enorm, deși avusesem grija să spun de la început că în cuvântarea mea „voi deraia“.

— La liberali, încordarea e din nou mare. Chirculescu îmi spunea aseară că se merge cu siguranță la o ruptură. Pentru moment lupta se dă pe data congresului. Va veni apoi la rând chestiunea vicepreședinției și a comitetului de direcție.

— Hefter, care după ce a fost plesnit a ripostat cu câțiva pumni, a fost dat în judecată, iar agresorul său a fost pus în libertate!

8 mai. — După Înțelegerea Balcanică, au luat sfârșit ieri la Belgrad și ședințele Micii Înțelegeri. S-a dat un comunicat neobișnuit de lung, iar ziarele plătite au publicat mai multe coloane, totul ca să se dovedească că nimic nu era schimbat în raporturile celor trei State componente ale Înțelegerii, că programul acesteia rămâne în picioare fără nici o modificare sau atenuare și față de principiul neschimbării tratatelor și față de planurile de restaurare al Dinastiei Habsburgice în Austria și față de urmărirea organizării securității colective în cadrul Societății Națiunilor, căreia Mica Înțelegere e hotărâtă să-i rămână credincioasă. Insistența ce se pune de data asta — pentru prima oară — ca să se afirme perfectă înțelegere dintre România, Serbia și Cehoslovacia dovedește tocmai contrariul, adică că ceva scârțâie. Primind fără nici o restricție punctul de vedere iugoslav cu privire la problema Habsburgilor, România și Cehoslovacia au evitat pentru moment izbucnirea crizei. Dar cu ce preț? La Berlin, Hitler și ai lui trebuie să se bucure căci Habsburgii la Viena ar fi fost o grea piedică în calea Anschluss-ului.

— Italia își mistuie victoria. Mussolini a fost decorat cu Marea Cruce a Ordinului del Merito di Savoia, care până azi nu s-a dat nici unui civil. Abisinia va purta numele de *Africa orientală italiană*. Geneva, Anglia, Franța — toate țările și Puterile se împacă unele după altele cu noua stare de fapt creată. Afară de Léon Blum, noul Rege al Franței, care trângănește, dar va sfârși prin a se împăca și el, conform metodelor democratice. Eden a răspuns printr-un lung discurs tuturor chestiunilor puse Guvernului în Camera Comunelor, după dezastrul Negusului. Avea un singur discurs de făcut: prestigiul Angliei nu iese micșorat din

această aventură fiindcă Anglia s-a dezinteresat complet, din punctul ei de vedere particular, în conflictul dintre Italia și Abisinia și n-a urmărit decât menținerea autorității Societății Națiunilor și valorificarea pactelor și angajamentelor internaționale; dacă Societatea Națiunilor și principiile pe care se bazează securitatea colectivă, au fost jignite, răspunderea nu cade asupra Marii Britanii — care s-a declarat gata să-și facă toată datoria impusă de tratate, mergând până la compromiterea relațiilor ei cu Italia — ci asupra tuturor acelor țări care au sabotat acțiunea Genevei. Cam în acest sens ar fi trebuit să vorbească dl. Eden, și să arate că prestigiul Ligii a fost grav atins, nu al Angliei. Dar dl. Eden s-a mulțumit să înșire fleacuri fără șir în loc să încerce să impună o formulă care să salveze ce mai era de salvat din prestigiul țării sale.

— Studenții sunt în grevă de ieri dimineață. Greva a reușit pe deplin la Facultatea de Medicină din București. Mai puțin la celelalte facultăți din București și la universitățile din provincie, unde s-au putut ține cursuri, deși cu studenți puțini.

— Ieri întrunirea Delegației Permanente a Partidului Liberal, la Dinu Brătianu acasă. Nu s-a ajuns la o formulă de împăcare. Dinu Brătianu admite convocarea Congresului, dar nu admite alegerea unui vicepreședinte. După câte am aflat chiar în Delegația Permanentă întrunită ieri Dinu ar fi fost în minoritate: din 32 de membri prezenți, n-ar fi fost alături de el mai mult de 10, dacă s-ar fi ajuns la vot. Printre aceștia Tancred Constantinescu, Victor Slăvescu, Cipăianu, N. Chirculescu — dintre foștii miniștri, mai departe Bébé Brătianu, C. Neamțu, Bănescu etc. Ai lui Tătărescu, foarte dârzi, cer congresul imediat și pregătesc chiar o lovitură împotriva lui Dinu Brătianu, în locul căruia vor să aleagă șef pe Guță! Tătărescu pare să fi ieșit și el din rezerva lui și n-a luat parte la ședința de ieri, plecând ostentativ în ajun la Poiana.

— Ieri seară a sosit la București mareșalul Franchet d'Esperey și ziarul *Dimineața* i-a consacrat o pagină la care mi-a cerut și mie colaborarea prin câteva rânduri. Lucru amuzant, am început articolușul meu cu cuvintele: „Orice sol al Franței e binevenit în România” și exact cu aceleași cuvinte a început și doctorul Lupu pe al lui. „Les grands esprits se recontrent”, zice francezul.

9 mai. — Faimosul chestionar a fost remis ieri Guvernului german de către ambasadorul Angliei la Berlin. Contrariu aparențelor care arătau Germania supusă la un interogatoriu, și din acest punct de vedere oarecum umilită, în realitate remiterea chestionarului englez, *cu conșimțământul Franței* constituie un succes pentru Hitler. După remilitarizarea zonei renane, Franța a declarat într-adevăr că nu se poate sta de vorbă cu Germania până ce, printr-un act de revenire asupra călcărilor de tractat săvârșite, nu va da dovadă de spirit pacific. Hitler și Germania au pus la coș hotărârile de la Londra și n-au făcut nici un act de revenire și n-au dat nici o dovadă în sensul cerut. Totuși iată că astăzi, deși pe cale indirectă Anglia și Franța încep discuțiile pe baza contrapropunerilor Führer-ului respinse cu dispreț în momentul când au fost făcute, cel puțin în Franța.

11 mai. — Alaltăieri seară, 9 mai, Mussolini a citit de pe balconul Palatului Venezia, în fața delirului entuziast al mai multor zeci de mii de oameni, Decretul Regal prin care Africa orientală italiană era anexată Italiei. Noua provincie împreună cu Eritrea și Somalia vor forma Imperiul Etiopiei și Regele Victor Emanuel al III-lea ia și titlul de Împărat al Etiopiei.

Noul Imperiu va fi guvernat în numele Regelui-Împărat de un Vice Rege și mareșalul Badoglio a fost însărcinat cu aceste înalte funcții. Generalul Grazziani care a condus armatele din Somalia spre nord, a fost făcut și el mareșal. Asupra Cabinetelor din Londra și de la Paris, proclamarea Ducei a făcut efectul unei mâncări prea acre: le-a strepezit dinții. La Geneva agitație, care simplă agitație va rămâne.

— Pentru întărirea Micii Înțelegeri și pentru intimidarea Europei Centrale („ia-l de pe mine că-l omor”), omul de teatru care se ascunde în pielea lui Titulescu a pus la cale o senzațională întâlnire: Prințul Paul al Iugoslaviei și Prințul Beneș al Cehoslovaciei vor veni la București, unde împreună cu Regele Carol și cu respectivii miniștri de externe ai celor trei țări vor pune Europa la cale. Întâlnirea ar avea loc la începutul lui iunie. Norocul nostru și al lui... Tătărescu.

— Asistat ieri la parada militară de 10 Mai. Vreme admirabilă, spectacolul cam același ca anul trecut. În minus: interminabila defilare a școlilor, clasa Prințului Mihai (profesori și elevi) în „bleu ciel” — în plus: mareșalul Franchet d'Espérey („le français désespéré” cum îi zic glumeții), patriarhul în capă de beduin, Nicolae Iorga, umflat ca un ba-

lon. În general incomparabil mai multă ordine și la sosire și la plecare. Armata s-a prezentat frumos, dar prea zgâită în pasul de paradă, și divizia Gărzii cu uniforme de vicleim care trebuiesc cu orice preț schimbate. Incident vesel în momentul plecării Regelui: înainte de a se sui în automobil, Regele s-a îndreptat spre partea noastră a tribunei, și a străbătut cei 30–40 de metri care îl despărteau de noi ca să strângă mâna și să vorbească ostentativ cu Iorga și numai cu el. Nici n-a dat mâna măcar lui Vaida care se afla alături. Teatru exagerat — dar cu Iorga toate prind. Pe când îi vorbea Regele, profesorul se înfoia în pene și după ce l-a părăsit Suveranul — care s-a înapoiat direct la automobil — a început să facă roata, ca păunul printre cucoane! Își ieșea din pene de mândrie! Săracul! În jurul meu câțiva miniștri și subsecretari de Stat liberali se prăpădeau de râs: „S-a curățat Iorga, îl tratează Regele cu academele!” Și mi-am adus aminte cele raportate de Pangal de la Mironescu, că pe Iorga-l va împăca Regele într-un fel sau altul.

— După-amiază am fost pentru prima oară la un match de foot-ball. Luptam noi cu iugoslavii, pentru cupa Regelui Carol. Mărturisesc că deși m-a interesat, matchul nu m-a pasionat. Am fost însă adânc impresionat de ce am văzut în jurul meu. Peste 40 000 de persoane ocupau jur-împrejurul stadionului, tribunele O.N.F.-ului. N-am văzut de când sunt atâta lume adunată la un loc în București. Și toată această mare de capete, care păreau de la distanță capete de muște, se agita, țipa, se emoționa în talazuri ritmice, ca marea. Patima pe care toți o puneau în urmărirea jocului mi-a fost de nepriceput. Un popor refractar sportului până acum 20 de ani ca al nostru, se pasionează acum pentru loviturile de picior și de țeastă pe care 20 de vlăjgani le dau mai mult alandala, într-o minge de piele. Ce s-a schimbat în sufletul acestor oameni, de la război încoace? Nu sunt tot vechile corcitură pe care le-am cunoscut înainte?

— Două observații interesante: de un an de zile, toți îmi umplu capul cu impopularitatea Regelui (pe care toată lumea îl înjură) și cu sentimentele antisemite ale tineretului — ori ieri, și dimineată la paradă și după amiază la Onef, am asistat la manifestații populare cu totul opuse unor asemenea constatări. Și dimineată și după-amiază, Regele a fost aclamat cu o frenezie nemaipomenită — iar în timpul match-ului de foot-ball, singurul jucător aclamat de miile de tineri prezenți a fost unul Schwartz, jidan sadea. Atunci? Vâlcovici, fostul meu coleg în ultimul Minister și profesor universitar pe care-l întrebam ieri dimineată asupra

extinderii curentului antisemit în Universităţi mi-a răspuns cu surâsul său şiret: „În Universitatea noastră din 20 000 studenţi, 200 sunt antise-miţi, 200 filosemiţi, şi restul îşi văd de treabă. Cei 400 gălăgioşi asur-zesc însă lumea cu zgomotul lor“. Să fie așa?

— Azana a fost ales Preşedinte al Republicii Spaniole, loc rămas va-cant după „demiterea“ Preşedintelui Alcala Zamora şi provizoriu ocu-pat de Martinez Barios, până ieri.

În Grecia s-a declarat grevă generală. Grecoteii s-au luat la harţă între ei, s-au bătut şi s-au împuşcat unii pe alţii. Tulburările din Spania şi din Grecia, alegerile din Franţa, încăierările semito-antisemite de la noi — atâtea manifestaţii ale propagandei comuniste de la Moscova. Prin politica pacifică a lui Litvinov, sămânţa Moscovei a pătruns mai uşor în celelalte ţări decât ar fi putut-o face pe urma actelor de violenţă. Numai așa se poate explica „genevismul“ Sovietelor şi al lui Stalin.

12 mai. — Luat masa ieri seară cu Pamfil Şeicar, ajuns de mai mult timp persona gratissima la Palat şi câteodată în măsură să afle se-cretele Seraiului. Aseară mi-a spus că acţiunile lui Murdăreanu ar fi în scădere; acum câteva zile Inculeţ discutând nu mai ştiu ce chestiune cu Regele şi spunându-i „am vorbit cu Urdăreanu“ — Regele i-a răspuns tăios: „Ce-mi tot vii cu Urdăreanu? Cine-i Urdăreanu? Te rog să vor-beşti cu mine, nu cu Urdăreanu!“ Şeicar mai pretinde a şti că Regele e foarte enervat de toate istoriile cu Lupeasca şi că se gândeşte serios la o lichidare a legăturilor sale, cu zisa Doamnă. O fi bine informat Şeicar, dar nu cunoaşte îndeustul pe Rege. Poate că vom vedea în puşcărie pe Murdăreanu, sau exilat ca Puiu Dumitrescu — dar lichidare cu d-na Lupescu, niciodată. O fi fost Regele enervat într-o zi şi împotriva lui Inculeţ şi împotriva Duduiei, dar cauza enervării nu trebuie căutată decât în necazurile pe care marile probleme le dau zilnic iubitului nos-tru Suveran. Poate că tocmai în ziua aceea guma pentru lipitul timbre-lor nu se va fi dizolvat cum trebuie, sau poate că într-un moment de lu-ciditate îşi va fi dat seama că căcăniul de pe lampasurile unui regiment nu se potriveşte cu violetul de pe şapcă, sau viceversa. Poate, în fine, că nu găseşte o panglică originală pentru o nouă decoraţie — ipoteză pe lân-gă care trec repede nevrând să mă opresc în faţa unei asemenea catastrofe.

Dar se vede că ori Şeicar, ori informatorul meu a înnebunit com-plect, căci dl. director al *Curentului* mă informează, sub jurământul păstrării secretului, şi despre următoarea mişcare: Cesianu ar părăsi Pa-risul şi ar trece ministrul Palatului (să fie adevărat că influenţa d-nei Lu-

pescu și a d-lui Urdăreanu e în scădere), în locul lui Cesianu ar trece Comnen de la Berlin și la Berlin ar fi să fie numit Gusti. Mi-a venit să râd, când am auzit despre această ultimă numire, căci mi-am adus aminte de informația transmisă de Mironescu prin Pangal, despre intențiile Regelui de „a împăca“ pe Iorga prin numirea lui la Președinția Fundațiilor Regale, loc ocupat astăzi de Gusti. Am admirat o dată mai mult cu câtă grijă își urmărește scumpul nostru Rege marile sale planuri politice.

— Mareșalul Franchet d'Esperey a ținut ieri la Ateneu o conferință asupra Regelui Alexandru al Serbiei, conferință la care nu m-am dus și după rezumatele publicate, pare că n-am pierdut nimic. Ba da, ocazia să mai aud o dată pe Victoraș Antonescu vorbind de eroicul soldat Antoine Louis¹: lipsit de orice condescendență, mareșalul n-a marcat nici cu două cuvinte de mulțumire în discursul său (probabil preparat la Paris) platitudinile pe care i le-a debitat Antoine Louis Victor Antonescu.

— Liberalii s-au împăcat iarăși fără să se împace. Au amânat soluțiile, ca la Geneva. La întrunirea șefilor de organizații, de ieri, în care trebuia să se hotărască data ținerii congresului, Dinu Brătianu a declarat că va fixa această dată la înapoierea sa din străinătate, iar Tătărescu a cerut „șefilor“ de județe să fie gata pentru 10 iulie. În comunicatul oficial, bineînțeles că data nu figura. Nu s-a vorbit nimic, nici de o parte nici de cealaltă despre *vicepreședinție*. Dar s-a declarat și de o parte și de cealaltă că cea mai deplină armonie domnește în partid!

*Oștile stau față în față
Alba lună luminând!*

Biata țară! Să strigăm și noi cu Iorga (articol scris după „acadeaua“ de la 10 Mai): Trăiască Regele!

13 mai. — Dl. Dinu pleacă deseară la Royat, mulțumit că a scăpat și de data asta partidul de ruptură. „Requies pour mieux sauter“ e însă un dicton francez valabil și în România. Pe când ziarele de azi-dimineață vorbesc de aplanarea conflictului dintre cele două clientele, Raza, foaia brătienistilor înjură Guvernul și afirmă inoportun congresul care va avea de ales între unitatea partidului și continuarea guvernării. Deși pare că au mai cedat și ieri, și că data congresului a fost în cele din urmă fixată pentru sfârșitul lui iunie, sunt anumite lucruri asupra cărora Brătienii vor ceda greu. Copărtaș al firmei prin drept de moștenire,

¹ Numele sub care Victor Antonescu a zburat de la Salonic la Iași în octombrie 1918, trimis în misiune de cei de la Paris.

Dinu Brătianu nu va permite niciodată băiatului de prăvălie Guță să se amestece în conducerea efectivă a întreprinderii.

— La Geneva se desfășoară săptămâna palinodiilor. Nu e cea dintâi dar e poate cea mai reușită. Membrii consiliului s-au întrunit luni, „privatim“ și au discutat dacă chestiunea italo-abisiniană trebuie pusă sau nu la ordinea zilei(!). Au hotărât în fine să o pună, și toate trompetele democrației s-au grăbit să trâmbițeze victoria „spiritului Genevei“ asupra obscuratismului medieval reprezentat prin Mussolini, Ducele. Au pus-o la ordinea zilei, ca să hotărască în ședință plenară amânarea discuției până la 15 iunie! Pe de altă parte Aloysi reprezentantul Italiei, s-a retras din ședință îndată ce a constatat prezența reprezentantului Negusului, a revenit și a luat parte la a doua ședință, și s-a retras din nou și a plecat la Roma după ședința de ieri. Comunicatul consiliului e abil dar cam caraghios. După ce justifică amânarea discuției prin noua stare de fapt intervenită în raporturile dintre Italia și Abisinia, stare de fapt ce trebuie serios examinată în legătură cu stările de drept, comunicatul adaugă că în ceea ce privește sancțiunile nici o hotărâre¹ *nu poate fi luată cât timp* consiliul n-a luat una în ce privește soluția unilaterală dată de Italia conflictului.

Poziția S.D.N.-ului este foarte grea. Geneva se găsește între două alternative: să se incline în fața faptului îndeplinit și să-și mărturisească falimentul sau să persiste în politica sancțiunilor, agravând-o chiar până la îngenuncherea Italiei. În acest din urmă caz, Italia ar părăsi însă imediat Societatea Națiunilor, care fără Statele Unite, fără Germania, fără Japonia și fără Italia, ca să nu citez decât Puteri mari, n-ar mai fi o Societate a Națiunilor. Și cine știe dacă pornită pe această cale Italia nu s-ar apropia de Germania și n-ar facilita izbucnirea unui război. Cred că singura soluție ar fi o reformă a S.D.N.-ului, care ar atrage după sine revenirea la sistemul echilibrului de forțe bazat pe tratate de alianță. Căci orice am face, sistemul securității colective s-a arătat inoperant și după cele două lovituri pe care le-a primit din partea lui Hitler și a lui Mussolini, nimic nu-l va mai putea pune în picioare.

Nici chiar străduințele amicului Titulescu. E extraordinar cât se agită trepădușul la Geneva, în momentul de față ca să creadă lumea că se găsește în treabă și să nu-l îngroape odată cu politica pe care a slujit-o. Agențiile telegrafice, subvenționate toate, anunță lumii întregi întreve-

¹ Lăsând astfel poarta deschisă pentru toate soluțiile: agravare, menținere, ridicare.

derile d-lui Titulescu, în fiecare zi, *și numai pe ale lui*. Reproduc după Rador, următoarea telegramă:

„Geneva 12 (mai). Dl. ministru Titulescu a avut în cursul dimineții de azi o lungă conferință cu dl. Paul Boncour, ministrul de Stat și delegatul permanent al Franței pe lângă Societatea Națiunilor. Dl. Titulescu a lua apoi dejunul cu domnia sa.

Imediat după aceea dl. ministru Titulescu a avut de asemeni o îndelungată întrevedere cu baronul Aloysi, delegatul Italiei la Liga Națiunilor, după care a primit pe d-nii Tewfik Rustu Arras — ministrul de externe al Turciei, Purici — ministrul Iugoslaviei la Paris și Politis — ministrul Greciei tot la Paris și delegat la Societatea Națiunilor.

În cursul serii dl. ministru Titulescu a fost vizitat de către dl. ministru Massigli, șeful secțiunii pentru Societatea Națiunilor din Ministerul de Externe francez, cu care s-a întreținut până târziu.“

Cine citește rândurile de sus ar putea crede că lumea se învârtește în jurul d-lui Titulescu. Poate că lumea de la Geneva, căci „lumea“ fără Geneva, desigur că nu!

14 mai. — Dejunat ieri cu doi porumbei: Regina Elisabeta mă poftise să-mi vorbească de diverse chestiuni și mai era și Sandi Scanaui, ca la el acasă. Foarte pricepătoare, Elisabeta vede cum frate-său se curăță, dar nu poate nimic. Are și dânsa impresia că acțiunile lui Murdăreanu sunt în scădere, dar nu și ale Lupeascăi. În afacerea Kaufmann-Banca de Credit îmi spune că Regele a însărcinat pe Tătărescu să vorbească cu Mitiță Constantinescu și cu lieber Oscar după care va primi în audiență pe acesta din urmă.

— La Geneva zarvă mare. Latră câinii, latră cățelele, latră madam Tabouis. Plecarea lui Aloysi i-a înnebunit pe toți, și toți se întreabă dacă rechemarea bruscă a delegației sale va fi urmată din partea Italiei, de o retragere din Ligă. Caraghioșii de la Geneva au izbutit să facă antipatic principiul securității colective, admirabilul principiu al securității colective, care aplicat ar garanta lumii pacea, și să facă simpatice gesturi de samavolnicie ca ale Italiei, care pot duce oriunde, numai la o menținere a păcii nu. Specialiștii de la Geneva sunt o adevărată nenorocire. Până să se reformeze Societatea Națiunilor, ar trebui reînnoit tot personalul reprezentativ ca și cel permanent de pe țărmurile Lemanului; oamenii care mișună azi în jurul ilustrei instituții sunt prea învechiți în procedurile lor falimentare.

— De la voluminosul meu prieten Potârcă:

„Păi bine șefule, am spus lui Mihalache că stângă, stângă — dar eu intru și într-un Minister de dreapta dacă m-or chema. Că dacă îi vorba de revoluție, noi s-o facem dracului odată, să știm și noi — dar dacă tot Regele e să hotărască, atunci ce să ne mai răgoim, mai bine să facem pe placul lui!“

— La dejunul pe care Regele l-a oferit lui Franchet d'Espérey a decorat pe mareșalul Prezan cu colanul Ordinului Carol. Foarte mișcat Prezan a încropit câteva cuvinte și a terminat: „mulțumesc pentru armată, Sire“ — „nu pentru armată — a replicat Regele — ci pentru d-ta, fiindcă ești bătrân și vezi lucrurile limpede“. Nici o vorbă despre război sau despre trecut — lumea începe de la dânsul. E ciudat că această decorare a lui Prezan n-a fost menționată în nici o gazetă. Ca să nu se supere Averescu? Cu patriarhul, Prezan e singurul român decorat cu colanul Carol.

— Nae Ionescu a venit azi pe la mine. E mai ambalat ca oricând asupra Gărzii de Fier. Vine de la Brașov, unde a depus ca martor la procesul studenților acuzați de profanarea monumentului lui Duca din gara Sinaia. Crede că studenții (printre ei este și Alexandru Cantacuzino, student „honoris causa“) vor fi condamnați. E indignat împotriva Regelui care i-a trimis pe Gravrila Marinescu să-i spună că ar vrea să ia contact cu conducătorii Gărzii, dar *pe ascuns*. Nae ar fi răspuns că Garda nu face nimic *clandestin* (!!).

Încurcătura, după Nae Ionescu, în situația de azi, se datorează faptului că Regele vrea să le facă toate numai el, și le face prost fiindcă nu știe să le facă. — Ca să nu stea nimeni în calea voinței sale, a înlăturat și înlătură din jurul lui toți oamenii inteligenți. Iată de ce în fruntea Guvernului e un farsor mediocru ca Tătărescu, în fruntea Armatei un imbecil înfumurat ca Paul Angelescu, în fruntea Fundațiilor Regale din care a făcut un adevărat Minister al Educației Naționale două nulități, din care un caraghios, Gusti. Iată de ce în fruntea Curții e un Urdăreanu sau un Stârcea. „El, el și iar el, nimeni să nu-i stea în cale, toate să le hotărască el, proteste, și nimeni să nu zică «nu». Până și trecutul trebuie șters. Armata? Începe de la el, a costumat-o după gustul lui, a înarmat-o sau a dezarmat-o după priceperea lui. Academia Română? În lături — face el altele, Academia de Știință și Academia de Medicină. Învățământul? Zidească dr. Angelescu câte școli o vrea, spiritul public îl fasonează el prin Fundațiile Regale, prin Gusti și Sandu Rosseti.

Politica externă? Poate să se zvârcolească Titulescu cât o vrea, adevărata politică el o face. Nu numai că are ambiția să facă totul el însuși, încurcându-le pe toate, dar mai urăște și de moarte pe toți înaintașii săi, urmărind cu tenacitate dărâmarea operei lor. E singura îndeletnicire în care va reuși. A mai avut țara românească, adică Moldova, așa o pacoste: pe Ștefănică Vodă, care în invidia și ura lui, n-a făcut decât să distruge tot ce întemeiasse Ștefan cel Mare și să ucidă sau să piardă pe toți sfetnicii marelui Voievod pe care îi mai întâlnea în preajma sa. Crede-mă, domnule Argetoianu, nu mai este nimic de făcut cu acest degenerat“. Nae Ionescu mi-a mai spus multe.

Omul e amărât și nu poate vorbi decât cu amărăciune, dar cu toate exagerările lui, în multe are dreptate.

15 mai. — La Viena lovitură de teatru. Schuschnigg a demisionat alaltăieri seară și și-a reconstituit Ministerul ieri, dar fără Stahremberg. Și totuși rămân 2 miniștri din Heimatschutz în Cabinet. Ruptură? Învărtală? Lucrurile nu sunt încă lămurite, pentru cei neinițiați.

16 mai. — Dejunat ieri cu Ugo Sola, ministrul Italiei, la Kaufmann. Întrebat de mine, mi-a expus punctul de vedere mussolinian, față de conflictul de la Geneva. „Italia nu primește nici un fel de discuții la Geneva pe chestiunea Abisiniei. Ducele nu stă de vorbă decât pe baza decretului de anexiune. Guvernul italian se va retrage din Societatea Națiunilor dacă nu va dobândi satisfacție în sesiunea de la 15 iunie. Noi nu ne mai putem mulțumi însă cu o simplă abrogare a sancțiunilor, trebuie să ni se ceară și scuze pentru afrontul care ni s-a făcut. *Il faut que l'on vienne à nous le chapeau à la main.*“ Sola e însă convins că Anglia nu va consimți la gestul cerut de Italia și că nu se va găsi nici o formulă care să dea satisfacție Ducelui și să salveze obrazul S.D.N.-ului în același timp. „Și atunci?“

— „Atunci vom face politica noastră separată“. (Am priceput că va fi o alianță cu Germania.)

— Ieri dimineață a murit după o scurtă boală Baffigi, general italian în retragere, fost atașat militar la noi. E al doilea general italian pe care soția lui, simpatica Nelly, îl dă gata. Înainte de Baffigi fusese căsătorită cu generalul Ferigo, fost atașat militar și el, pe care l-a trimis în câțiva ani pe altă lume. Baffigi, de când s-a retras din armată, a reprezentat în România interesele petrolifere italiene.

— Omul învață până moare. Am aflat abia ieri de la Prat că numele de Dolores, Mercedes, Pilar, Imaculata etc. pe care atâtea femei îl poartă în Spania și pe care le credeam nume originale nu sunt decât calificări adaose la numele de Maria. Toate femeile cu asemenea nume, sunt în realitate Marii, Maria de la Dolores, Maria de la Mercedes, Maria de la Pilar, Maria Imaculata — și numai prin prescurtare sunt cheamate Dolores, Mercedes etc.

Am mai aflat, de data asta de la Bichi Costandake (ginerele lui Bragadir) că există o „International Flying Bar Corporation“, o asociație de bețivi cu dare de mână, în care se pătrunde destul de greu și ai cărei membri au dreptul la credit destul de important, în principalele baruri din lume contra unei provizii reduse vărsată la Centrală, la Londra. Jimmy Mironescu, mare amator de whisky¹ e singurul român primit până acum în această ilustră corporație.

— Se vorbește de numirea lui Victor Bădulescu ca ministru plenipotențiar(?) și de a lui Dimitrie Alimănișteanu (fiul Sarmisegetuzei) ca subsecretar de Stat la Finanțe, în locul lui.

18 mai. — Alaltăieri seară, prietenii mei politici din culoarea de Galben mi-au dat o masă la Flora. Lume aleasă și oameni cumsecade, în majoritate.

În ședința Delegației Permanente ținută azi-dimineață am hotărât schimbarea numelui de *Uniune Agrară* în acela de *Partid Agrar*. Schimbarea de titulatură nu înseamnă nici o schimbare în ideologia sau în programul nostru. E numai o măsură de precauție tactică: o țară „eminamente agricolă nu poate trăi veșnic fără un partid agrar; deocamdată umpleam noi golul, cu Uniunea Agrară“, dar într-o bună zi, o altă grupare s-ar fi putut întemeia sub o etichetă mai adecvată scopului urmărit, și să ne expună la serioase greutăți.

Am suprimat în același timp și organizațiile de culori la București, descentralizând acțiunea electorală pe circumscripție, în tot vreo 30. O încercare.

— Ieri duminică a început concurența interbalcanică de foot-ball. Am învins pe greci cu 5 la 2.

¹ A se vedea *Amințirile* mele din Egipt. (paginile 20,76 în volumul XI al prezentei ediții — nota St.N.)

Telegramele de azi-dimineață aduc vestea morții lui Tsaldaris, fostul președinte al Consiliului grecesc și șeful Partidului Populist. După Venizelos, generalul Condilys, Demerzis, iată-l și pe Tsaldaris trimis pe lumea cealaltă. Sarcina politică a Regelui George, se simplifică mult.

19 mai. — Informatorul meu secret, care de multă vreme nu mai venise pe la mine, de rușine se vede, m-a vizitat din nou astăzi. În general prevederile lui, înregistrate în cursul acestor însemnări n-au prea corespuns realităților, afară de planul unui Guvern Mironescu care a existat în gândul Regelui. — Acum îmi vine cu vești senzaționale, pe care le consemnez aici, fără să cred mult în ele. Le consemnez drept capitole de roman, care slujesc și ele la o mai exactă conturare a moravurilor noastre politice și a rușinii în care trăim. Viitorul apropiat va arăta ce și cât va rămâne din informațiile care urmează. Informatorul meu pretinde a ști cum combinația Mironescu ar fi căzut în apă, din cauza continuelor întârzieri ale bătrânului Ghiță de a se înțelege cu cine trebuia și *cum trebuia*. Așa de pildă a venit să ceară acum în urmă pe d-rul Lupu la Ministerul de Interne, ceea ce a supărat adânc pe Rege (informatorul meu vorbește). Costăchescu și Potârcă, presimțiți prin Banu, din ordinul Regelui, ar fi refuzat și ei să intre într-o combinație Mironescu (?). Furios pe ei, Regele ar fi declarat lui Banu că cei doi domni nu se vor mai întâlni niciodată cu un portofoliu de vreme ce n-au priceput să dea Coroanei ajutorul cerut, în momentul în care Coroana avea nevoie de acest ajutor. Informatorul meu mai adaugă că demisia lui Banu de la Georgiști¹ a fost pusă la cale de Rege.

Regele vrea să se poată servi de Banu în viitoarea lui combinație ministerială. Deși nu se știe cine va prezida viitorul Guvern în locul lui Mironescu (poate Banu?). Regele e mai hotărât ca oricând pentru Guvernul de alegeri, compus din oameni care să nu candideze dar să *facă alegerile după ordinele lui*. Deși socotesc că, în țara noastră și mai ales sub Domnia Regelui Carol al II-lea, toate sunt posibile mărturisesc că pun la mare îndoială aceste informații, din care singurul lucru ce-mi pare exact e favoarea de care se bucură Banu. Avea de toate în jurul lui bietul Rege: îi lipsea un curuit. Să-i trăiască!

— Tulburările în Palestina devin din ce în ce mai serioase. Arabii nu mai vor ovrei în Palestina. În compensație francezii îl cer pe Blum! .

¹ Printr-o scrisoare foarte frumos scrisă, C. Banu și-a dat demisia din Partidul Liberal de sub președinția lui George Brătianu. Se zice că scrisoarea (publicată în toate ziarele) a fost aprobată de Rege înainte de a fi trimisă lui Brătianu.

— Regele a poftit ieri pe doctorul Lupu la dejun probabil ca să mai pună la cale o intrigă între el și Mihalache. Mi s-a spus că după audiență, înapoiat la hotel, Lupu trimitea cât putea pe Majestatea Sa în portul Marsiliei.

24 mai. Duminică. — De trei zile la Breasta, unde am venit de Sf. Constantin. Parcul din Breasta e o splendoare; mulțumită primăverii ploioase vegetația e de o bogăție excepțională. Foile încă fragede, înfățișează după specii, mase în toate tonurile verdelui, de la verdele deschis și bătând în galben al teilor, la verdele închis al brazilor. Trandafirii sunt în plină floare și înfloriți am găsit și salcâmi. Privighetorile cântă toată ziua și toată noaptea. Voluptatea vieții e însemnată pe fiecare foaie, pe fiecare floare, pe fiecare aripă. Sf. Constantin e sărbătoarea tinereții, și cât de puțin se potrivește cu cei 65 de ani ce-i duc pe umeri! Cât a trăit mumă-mea n-am lipsit niciodată de lângă dânsa în această zi, cel puțin când eram în țară. De când m-a părăsit, continui să vin, dar mi-e inima strânsă și toată veselia din jurul meu — mi-au venit și copiii să petreacă ziua cu mine — și toată bucuria naturii și cumplita beție de viață a tot ce trăiește și crește nu mă împiedică să mă gândesc la ce nu mai este și nu va mai fi niciodată.

— *Universul* îmi aduce vestea morții lui Al. Florescu, zis *Indianul fermecător*. Încă un contemporan, încă o figură caracteristică a Bucureștiului care dispare. Ca și Ionaș Grădișteanu, Al. Florescu a fost un pasionat al ideii naționale. Mititel, tăcut și posomorât, Florescu a trăit numai cu Ardealul și cu ardelenii în suflet. Calic, socotitor pentru cheltuielile lui personale până la o lescaie, a dat fără să numere pentru școli-le, pentru bisericile și pentru mișcarea românească dincolo de Carpați. El a întemeiat Liga Culturală, cu penele căreia s-au împodobit alții. După războiul de întregire după ce și-a văzut visul cu ochii, Indianul fermecător n-a mai avut scop în viață, și a rățacit printre oameni ca unul ce-și pierduse rațiunea de a fi. Lipsit de ambiții personale, n-a cerut niciodată nimic, nici măcar președinția Ligii pe care o fondase, și al cărei secretar general s-a mulțumit să fie. Ca și cu Grădișteanu, ardelenii s-au purtat prost cu el : n-au găsit, de la război și până azi, un loc de deputat pentru dânsul, — n-au catadicsit să înlăture pe nici unul din șperțarii lor ca să cinstească cu o alegere nesolicitată pe acela care în vremuri de restriște le dăduse atât. Ironia soartei a vrut ca fiul acestui nați-

onalist înfocat, Radu (consilier de legație) să se căsătorească cu o ovreică, fiica lui Szöpkés.

25 mai. — Ieri, pe o ploaie torențială echipa românească de football a bătut la Onef, pe cea bulgărească. Duminica precedentă românii bătuseră pe greci, așa încât am rămas deținătorii cupei balcanice pe anul în curs. Anul trecut fusesem bătuți de toată lumea. Iugoslavia s-a retras din concurența balcanică, pretinzându-se „Europă Centrală”. Cu Skoplie, cu jumătate Macedonie și cu Muntenegru în granițele sale, pretenția e cel puțin hazlie. De altminteri, am bătut anul acesta în ziua de 10 Mai, și echipa sârbească.

— Înapoindu-mă de la Breasta găsesc următoarea scrisoare:

Paris 26 rue de Vichy
Mai 1936

Mult Stimat Domnule Ministru,

Mi s-a comunicat cum că v-ați fi exprimat de o manieră foarte măgulitoare pentru mine cu prilejul reprezentației lucrării¹ mele la Opera din Paris. Permiteți-mi să vă mulțumesc din inimă pentru aceasta, asigurându-vă totodată de sentimentele mele de înaltă (sic) considerație.

George Enescu

Dl. Chou Pinx vrea să fie ironic, dar mânuiește ironia cu aceeași măiestrie ca muzica. Poate să se pună dl. Enescu și în cap și în picioare: pentru posteritate, va rămâne Chou, va rămâne Pinx, dar nu va rămâne Beethoven.

— Știrea pe care mi-a dat-o Blumenfeld mai demult și pe care am consemnat-o în paginile precedente, și anume că Victor Antonescu vrea să încherbe miliardul de care are nevoie pentru echipamentul armatei, jumătate de la CEC și jumătate de la Casele Autonome — se adeverește. Mandrea mi-a destăinuit insistențele ce se pun pe lângă dânsul ca să dea cele 500 milioane cerute² CEC-ului, iar ieri în tren venind de la Craiova, Banciu (directorul Casei de Depuneri, fost director, al

¹ ? Lucrare?

² Abia a început Casa noastră de Economii să prindă cheag, și Ministerul de Finanțe s-a și repezit asupra ei. Superstiția echilibrării bugetelor pe hârtie — duce numai la mișcări false și la prostii.

Contabilității Generale a Statului) mi-a confirmat că se vor spori *contabilistic* veniturile CAM-ului, cu alte 500 milioane, chit ca la sfârșitul anului decontul să se lichideze cu un deficit...

Tot prin Banciu am aflat că s-au deschis credite extraordinare în valoare de 290 milioane nu pe cale obișnuită și legală, adică prin anularea altor credite reprezentând în totalul lor aceeași sumă, ci pe baza fantezistă a *excedentului bugetar* din anul trecut. Or, anul bugetar nu e încă contabilicește încheiat, și apoi, cum se poate vorbi de excedente *disponibile*, când datoriile recente ale Statului nu sunt achitate?

— Doctorul Angelescu, burghezul și capitalistul calic, îmi apare ca cel mai de seamă colaborator al bolșevizării țării. Transformând școlile de meserii în licee cu opt clase (?), înființând bacalaureatul profesional și pe cel comercial, deschizând din nou școlile normale închise, „omul școlii” sporește în mod îngrijorător masa proletariatului intelectual din care se recrutează toți agenții comunismului.

— O frumoasă și exactă caracterizare a umanistului și a democratic-politicianizatului Edouard Herriot, ieșită din pana lui Paul Claudel: „C'este un Vulcain au travail, mais capable comme celui du Musée du Prado de recevoir parfois la visite d'une déesse”. (*Les Nouvelles Littéraires* din 23 mai 1936).

— Pangal a aflat amănunte despre recenta audiență la Rege a doctorului Lupu. Fruntașul țărănist ar fi arătat Suveranului că nemulțumirile crescânde cer o imediată schimbare de regim și că un Guvern naționalist-țărănist ar fi indicat să prezideze serbările de la 8 iunie în prezența oaspeților străini care sunt așteptați, după cum tot un Guvern național-țărănist a prezidat acum 6 ani la întronarea Regelui. Regele a primit însă cu rezervă sugestia doctorului și a observat că, ca *Suveran Constituțional*, — deși e în curent cu nemulțumirile comentate de Lupu — nu poate schimba Guvernul în ajunul unor evenimente pe care acesta le-a pregătit. Doctorul a întrebat atunci dacă cel puțin succesiunea Guvernului, când se va declara criza, e asigurată Partidului Național-Țărănist; la această întrebare Regele a invocat din nou calitatea sa de *Suveran Constituțional* (!) și a răspuns că-și dă seama de importanța și de popularitatea electorală a partidului prezidat de dl. Mihalache, dar că succesiunea actualului Guvern va depinde de împrejurările momen-

tului și de interesele țării. Lupu a plecat furios de la Palat și 24 de ore n-a făcut decât să înjure pe Rege.

— Vineri și sâmbătă filarmonica din Berlin a dat concerte la Ateneu. Succesul a fost formidabil. Și n-a fost numai un succes muzical: sala în picioare striga „Heil Hitler“, și entuziasmul nu s-a potolit decât cu greu. Nici un ovrei în sală, deși de obicei la concerte vin mulți. D-rul Angelescu patriot și francofil, a pus toate bețele în roate ca să fie zădărnice concertele. A fost lupta între el și Comnen, dar în cele din urmă bunul simț a învins și bucureștenii au avut plăcerea să asculte cea mai bună orchestră din lume.

— Armonie și disciplină liberală; pe când duminică în congresul organizației de Ilfov, Niculescu Dorobanțu excludea pe Petre Ghiață și pe amicii lui — același Petre Ghiață cu aceiași amici erau aclamați în ședința congresului organizației de Teleorman, prezidată de dl. Victor Antonescu ministru de finanțe! Ce zice nenea Dinu? Probabil că nici nu-și tulbură cura de la Royat!

27 mai. — Luptele din Palestina devin din ce în ce mai serioase. Arabii s-au răsculat acum și împotriva englezilor. Pentru aceștia restabilirea ordinii și a „statului quo ante“ are nu numai o importanță de ordin strategic în legătură cu siguranța Canalului de Suez, dar și una de ordin moral, căci, mai ales după cele întâmplate în Abisinia, prestigiul britanic are nevoie de o consolidare în Asia și în Africa.

— Văzut ieri pe Martha Bibescu la Mogoșoaia. Îmbătrânită, dar tot agreabilă. Mi-a povestit dejunul ei cu Regele Eduard al VIII-lea, la Sir Philipp Sassoon. Era și Sir Samuel Hoare. Masa intimă, „en cravate noire“. Regele primește asemenea invitați, dar nu vrea lume multă. E de o extraordinară simplitate și curtoazie în purtarea lui. La masă, nu primește să se servească înaintea damelor — și nici la vorbă nu o ia înaintea lor. Are ochi simpatici și păr frumos. Englezii care sunt oame-nii tuturor contradicțiilor încep să-l iubească tocmai pentru însușirile opuse celor pentru care au iubit pe tată-său. Are umor: venind vorba despre intrigăriile episcopilor, Regele a spus că „episcopii ar face bine să mai lase politica și să se roage la Dumnezeu să întărească Guvernul Majestății Sale, căci are atâta nevoie!“

Martha mi-a povestit și întrevederea ei cu Mussolini, care i-a făcut o adâncă impresie. Mussolini i-a spus: „Sunt patru lucruri pe care le poți spune despre mine: 1) Sunt răbdător; 2) Sunt logic; 3) Nu sunt îmbătat (grisé) de victorie și al 4-lea) vreau pacea“. Martha mi-a adăugat: „Toți vor pacea, dar fiecare vrea pacea lui!“ A asistat la proclamarea Imperiului de la o fereastră a Palatului Misciattelli (fost Bonaparte, colț Corso cu Via del Plebiscito) — impresie formidabilă și aici. De la altă fereastră a aceluiași palat privea Regele Alfons al XIII-lea, al Spaniei. „Grandeau et décadence!“

28 mai. — Ziarul parizian *Gringoire* din 22 mai publică un foarte documentat articol semnat x^xx prin care dezvăluie întreaga propagandă comunistă dusă de către Comintern-ul din Moscova, în Franța. Formula „Frontul Popular“ introdusă de curând în Franța, ca și în Spania, în România și în alte țări, e o născocire a Moscovei pentru a prinde toate partidele de stânga în mrejele celui comunist. Frontul Popular, acolo unde reușește să se impună prin ademenirea corpului electoral, are sarcina „să disloce“ organizația burgheză de Stat, existentă, și să prepare astfel terenul pentru anarhie și revoluție. Frontul Popular e pe cale de a-și îndeplini sarcina în Spania; pentru Franța, unde Guvernul Frontului Popular e gata să se instaleze sub președinția ovreiului Blum, instrucțiunile Moscovei sunt „să se imite exemplul Spaniei“, să se îndepărteze funcționarii buni experimentați, să se introducă soviete în cazărmi sub formă de comitete pentru apărarea Constituției și Republicii, să se vorbească de *antifascism* dar deloc de *comunism*. Situația în Franța e cât se poate de îngrijorătoare: va parveni oare bunul simț al poporului francez să învingă nebunia câtorva, dar a câtorva care sunt încă prea mulți? Soarta Europei depinde de ce se va întâmpla la Paris în viitoarele șase luni.

Și la noi caraghioșii de țărăniști s-au lăsat ademeniți de magica formulă a Frontului Popular, magică pentru orice suflet mediocru, adică democrat. La Timișoara, duminica trecută, toți comuniștii au defilat cu pumnul încheștat în fața domnului Jean Mihalache. Din fericire, la noi asemenea manifestații sunt încă de domeniul operetei.

— Dar ce nu e operetă la noi? Academia Română a ales zilele trecute ca membru activ al ei pe dl. Capidan. Cine e Capidan? E profesor la Cluj, și se zice că e și filolog. O fi. O fi chiar un om prea cumsecade. Dar Academia Română nu e un institut de cercetări ci o instanță de consacrare. Ce consacră ea în cazul d-lui Capidan? Ce să mai zicem însă

de Capidan, când în aceeași zi primește membru onorar pe dl. Ciotori(!!!), fost profesor de gimnastică, „sauteruisseau“ și „bun la toate“ al d-lui Titulescu, la Londra? O asemenea numire nu ridică o secătură care nu poate fi ridicată, dar înjosește o instituție care așa și așa abia se ținea în propte.

— Am răspuns lui Enescu că scrisoarea sa m-a surprins, că nu era cazul nici de „mulțumiri“ pentru mine nici de nemulțumiri pentru el. Că critica era liberă îndată ce o operă de artă era supusă publicului. Că glumele pe care le-am făcut erau mai mult îndreptate împotriva odișilor săi zelatori decât împotriva operei înseși. Am încheiat prin banala constatare că un om sincer prețuiește mai mult decât unul care se târăște în față și mușcă pe la spate și ultimele mele cuvinte au fost: „Evo-când această sinceritate, te rog *și eu* a crede în sentimentele mele de înaltă considerație“.

29 mai. — „Messieurs Tzaraniștas“ au redactat un manifest către țară, un text scurt care trebuia să fie transformat în moțiune duminică la „marea“ demonstrație de mase pe care o pregătesc, și în celelalte întruniri din provincie. Cenzura a tăiat aproape tot textul, care nu conținea de altminteri decât prostii, obișnuita literatură în doi peri a șantajiştilor de răscruci. Proteste, văicăreli și tot dichisul obișnuit. Lui Madgearu, furios, care-mi povestea nelegiuirea Guvernului i-am spus: „ce crimă!“ și m-a crezut!

30 mai. — Dejunat alaltăieri la Victor Slăvescu împreună cu Madgearu. Dejun în onoarea lui Gutmann, de la Berlin, venit pentru ședința Consiliului de Administrație al Societății Bancare. Madgearu kesketuia istorisindu-ne că va pleca în iulie la Paris, cu aeroplanul. „Je volerai à Paris“, ne spunea simpaticul om de Stat. În gândul meu măcinam o întâmpinare pe care am păstrat-o pentru mine: „Auriez vous déjà tout volé à Bucarest?“

Ieri după-amiază a „volat“ pe neașteptate Titulescu la Belgrad. Această deplasare, 48 de ore după sosirea lui în București, mi-a părut suspectă. Iată ce am aflat: Prințul Paul a renunțat să mai vină la București și Titulescu s-a dus să-l convingă să vină. Titulescu pune într-adevăr mare preț pe întrunirea celor trei Șefi de Stat ai Micii Înțelegeri la București. Nu e vorba numai de ridicarea prestigiului său personal, cam atins după nenorocirile întâmplare sistemului securității colective, ci e vorba de ceva mai mult. Regele Carol n-a urmat într-adevăr pe Titulescu în politica lui decât „à son corps défendant“ și a fost totdeauna de părere — cel puțin când Titulescu nu era de față — că ministrul

său de externe *exagera*. Titulescu vrea să angajeze acum o dată mai mult și personal pe Rege în politica sa și să precizeze în mod solemn că și Iugoslavia se află fără nici o șovăire alături de această politică. De aci planul întrunirii de la București în care cei doi șmecheri Beneș și Titulescu nu se îndoiesc că vor încurca pe „Prinți” în toate declarațiile „de salvare” a unui sistem politic gata să se prăbușească. Probabil că Beck, care a trecut prin Belgrad, a deschis ochii Prințului Paul, și acesta urmând sfaturile ministrului de externe polon s-a dat înapoi de la cursa ce i se întindea la București. Vom vedea în zilele ce urmează dacă Titulescu izbutește să întoarcă iar macazul, la Belgrad.

— Văzut pe Arcizewski care-mi povestește că iar a avut de furcă cu Titulescu, dar că lucrurile s-au terminat cu bine. În lungul comunicat publicat ca încheiere a ultimei întruniri a Micii Înțelegeri la Belgrad, la punctul 5 se spune că politica fiecăruia din cele trei State *e mai identică ca oricând* față de toate Statele Europei *pe care le enumeră* începând cu Franța și sfârșind cu Rusia. Printre aceste State se află enumerată și Polonia. Beck a însărcinat pe Arcizewski să remită lui Titulescu copie de pe o notă prin care Guvernul polon întreabă dacă România aliată își însușește punctul de vedere ceh în conflictul latent care mai există și azi între Polonia și Cehoslovacia (chestiunea Tetschen și a Sileziei superioare). Arcizewski a primit nota înainte de înapoierea lui Titulescu și a vrut să o prezinte lui Tătărescu: acesta s-a codit însă și a rugat pe ministrul Poloniei să aștepte înapoierea titularului de la Externe. În fine a sosit și Titulescu și a primit pe Arcizewski, căruia i-a făcut toate protestările de dragoste, declarându-i că tratatul polono-român rămâne în picioare înaintea oricărui altuia, comunicatul de la Belgrad nu înseamnă nimic, *că l-a adus Krofta redactat gata de la Praga și că în zăpăceala ultimului moment¹ el, Titulescu, nici n-a avut vreme să-l citească* (extraordinar!).

Nu începe îndoială a adăugat ministrul nostru că tratatul cu Polonia primează oricărui angajament cu vreuna din țările Micii Înțelegeri fiindcă e anterior tratatului din 1933 prin care această Înțelegere tripartită se organizează în forma ei actuală (?!). În acest răspuns se oglindește toată fățărnicia lui Titulescu, căci faptul că acordul Micii Înțele-

¹ Și sârbii au fost nemulțumiți de comunicatul d-lui Krofta căci printre țările enumerate la punctul 5 al comunicatului era și Rusia Sovietică cu care Iugoslavia nu are raporturi, dar cu care România și Cehoslovacia, mai ales Cehoslovacia, se găsesc în relații de colaborare. O dovadă mai mult cât de exact a reprezentat comunicatul la Belgrad adevărata stare de lucruri.

geri e *posterior*, ar putea tocmai însemna o modificare de politică determinată printr-un acord anterior! E ciudat că Arcizewski n-a relevat specioasa răsturnare de argumente bazată pe datele tratatelor noastre. Probabil că a fost impresionat de declarațiile de prietenie, de fidelitate și de dragoste cu care l-a copleșit Metternich-ul nostru. Ministrul Poloniei s-a mărginit să ia act de declarațiile lui Titulescu și să-i aducă la cunoștință că Beck le va da publicității la prima ocazie; Ministrul nostru de externe n-a ridicat nici o obiecție. Arcizewski a mai întrebat cum s-a putut da cu atâta facilitate consimțământul României la reînarmarea Strămtorilor care interesa în cel mai înalt punct și Polonia care s-a obișnuit să considere Marea Neagră ca un debușeu al comerțului ei spre Orient. Prin posibilitatea de închidere a Strămtorilor, acest comerț e periclitat și drept consecință e periclitat și tranzitul polonez prin România. Pus pe acest teren Titulescu a început să urle și să declare că Rustu Arras l-a înșelat, că a pus chestiunea fără să-l consulte, că a adus-o la întrunirea Înțelegerii Balcanice în ultimul moment și că dânsul, Titulescu, nu se mai putea opune unui fapt îndeplinit decât cu riscul de a compromite Înțelegera Balcanică în întregul ei. Iată unde duce pactomania amicului Titulescu: ca să nu compromită un acord fictiv, care nu reprezintă nimic real — a renunțat dintr-o trășătură de condei la libertatea Strămtorilor și a lăsat să se transforme Marea Neagră într-un lac rusesc — ceea ce nu mai e o ficțiune, dar o realitate, și încă o realitate teribil de bogată în consecințe pentru noi.

Își vor fi pus vreodată pactomanii întrebarea: ce va face Franța în cazul unui probabil conflict armat între Polonia și Cehoslovacia, ea care a semnat o convenție militară¹ și cu Cehoslovacia și cu Polonia? Dar ce vom face noi în asemenea caz, căci și noi avem convenții militare și cu Polonia și cu Cehoslovacia? Nimic nu dovedește mai bine inoperanța pactelor multiplicare decât tocmai aceste contradicții pe terenul aplicării lor.

Ca să apere pe escrocul de Rustu Arras, Titulescu a povestit lui Arcizewski că Kemal a chemat la ora 2 noaptea pe ministrul său de externe și l-a obligat să ia *imediat* poziție în chestiunea Strămtorilor fără să-i mai îngăduie să consulte pe nimeni².

¹ Sunt singurele convenții militare pe care Franța le-a semnat cu Statele din Europa Centrală și Orientală. Cu noi, cu iugoslavii n-a semnat decât tratate defensive, dar fără convenții militare.

² Titulescu socotește, după câte mi-a spus Savel, că chestiunea Strămtorilor e de competență exclusivă a Marilor Puteri. Cred că e o eroare. În tot cazul, date fiind raporturile existente dintre Franța, Anglia și Soviets, putem fi siguri că chestiunea e înmormântată, ca și libertatea de trecere prin Bosfor și Dardanele.

— Întâlnit pe Sola care m-a rugat să spun la toată lumea că Italia e hotărâtă să părăsească Societatea Națiunilor dacă sancțiunile nu se ridică la 16 iunie sau dacă se mai amână încă o dată hotărârea Puterilor asupra lor.

— Ziarul de azi-dimineață anunță că d'Ormesson a fost numit ambasador la Rio de Janeiro. În fine! Călătorie sprâncenată! Nu e vorbă, cel care va veni în locul lui nu va fi mai înțelegător al lucrurilor noastre.

31 mai. — Titulescu s-a transformat în porumbel, în porumbelul păcii și nu se mai proiectează decât pe bolta cerească. Ieri a zburat, micul mamei, „retur“ de la Belgrad spre Constanța unde va raporta azi Majestății Sale rezultatul misiunii lui. (Regele petrece ziua de azi la Constanța pentru inaugurarea abatorului!) Pentru noi simpli muritori, rezultatele acestei misiuni, ca și scopul ei de altminteri, rămân secrete — până le vom afla!

— Argentina a cerut convocarea *Adunării Generale* a Societății Națiunilor pentru ziua de 16 iunie (când urmează să se întrunească *Consiliul S.D.N.-ului*). Cererea Argentinei pare a fi primită pretutindeni cu favoare. Toată lumea e sătulă de comedia sancțiunilor. Abisinia a fost cucerită, și acum să întoarcem foaia, căci mai avem de citit!

— Jurații au achitat ieri pe Pastia, fost magistrat, sifilitic și alcoolic care și-a ucis concubina — slujnică — în condiții nelămurite pe deplin. O încurajare dată oamenilor de acțiune cărora nu le e frică să mănuiască cuțitul sau revolverul! Ce e mai ciudat e că, deși achitat, Pastia a fost condamnat să plătească despăgubiri, 200 000 lei copiilor și 100 000 mamei victimei!

— Simpaticul Alexandru Rosetti Bălănescu, profesor universitar, și directorul Fundației Regale Carol al II-lea, a atacat cu curaj într-un interviu Academia Română și pe academicieni. După dânsul Academia s-a pus în afara mișcării noastre culturale, și paralizată prin spiritul de gașcă și de interese meschine nu mai are nici un rol în evoluția vieții noastre intelectuale. La criticile tânărului Rosetti îmi permit să adaug numai că această situație e cu totul logică: Academia e mai mult decât o adunare, e o adunătură de proști și de lichele; ce pot face câțiva oameni inteligenți și cumsecade rătăciți acolo?

1 iunie. — Mascarada țărâniștilor, de ieri, a fost după placul lor, dar numai al lor. Putorimea satelor de prin județele învecinate, vreo 10–20 000 de oameni, la care s-au adăugat vreo 5–6 000 de comuniști au defilat fără vlagă dinaintea nulițăților „de conducere” în fruntea căroră se lăfăia țărânoiul frizat de la Topoloveni. Că tot Bucureștiul era plictisit de această invazie de nespălați se pricepe — ce e mai greu de priceput e că, chiar manifestanții făceau mutre de un cot. Nici un moment și nicăieri nu s-a putut constata nici nădejde, nici avânt. Singurul fapt interesant pe ziua de ieri a fost asociația comuniștilor la manifestația național-țărânistă. De altminteri, singurii care au defilat voioși și disciplinat au fost comuniștii. Au defilat cu steaguri verzi în loc de roșii, dar cu pumnul încheștat.

Camuflajul comunismului realizat prin formula *Frontului Popular* e gata și la noi. E un rezultat și acesta, prin care vom putea sărbători împlinirea a 6 ani de Domnie a Regelui Carol.

Discursul lui Mihalache la Arenele Romane n-a adus nimic nou. Același rahat pe care ni-l servește la fiecare întrunire, cu o notă mai accentuată împotriva Guvernului și mai spălăcită împotriva Camarilei.

— Fost ieri la curse. S-a alergat Derby-ul și a fost câștigat de calul Gorgos aparținând locotenentului Dumitrescu. Regele n-a asistat. Ca președinte al Jockey-Club-ului a asistat până acum în toți anii la Derby. Guvernul a găsit cu cale să-l ducă tocmai ieri la Constanța să inaugureze abatorul(!) nou construit. Din această cauză n-a putut asista nici la cinquantenarul Societății Progresul Silvic (ieri dimineață), la care, dată fiind importanța Societății, promisese să asiste. Păcat că nu e un om în jurul Regelui care să-i dea sfaturile cele bune.

Văzut la curse pe Radu Mandrea. Se arăta încântat că scăpase ieftin de exigențele lui Victor Antonescu care ceruse CEC-ului 500 milioane. Prin dârza lui rezistență, Mandrea a scăpat cu 180 milioane garantate prin 750 milioane rentă. Și așa e prea mult, dar mai merge. Mandrea a fost primit zilele trecute în audiență de Rege și a ținut să-mi spună că Majestatea Sa mă ține în mare stimă. „Vezi asta e — am spus lui Mandrea — mă stimează, și cum nu lucrează decât cu lichelele pe care nu le stimează, nu e nici o șansă ca să facă ce-l sfătuiesc eu să facă.”

3 iunie. — Regele a primit ieri în audiență pe Pangal. Nu-l mai primise de vreo doi ani: regimul curvistic e un regim esențialmente fan-tezist. Politicește impresia lui Pangal se poate rezuma într-un singur cuvânt: vax. Deși foarte butonat Regele s-a arătat același veleitar, același

visător și același vânător de potcoave de cai morți cu care începem să ne obișnuim. Fiind vorba despre Ordinul de Malta, Regele a spus într-adevăr lui Pangal: „Sunt hotărât să nu admit la *reînființarea nobilei* decât familiile boierite înainte de Domnia lui Mavrocordat (!!)" iar la obiecția lui Pangal, care voia să-l scoată din basme și să-l dea în politică, că pentru înființarea unei nobile trebuie modificată Constituția și că pentru această modificare s-au pierdut momentele prielnice — simpaticul velleitar a răspuns: „chestiunea nu era coaptă: *acum e coaptă!*" Să nu se răskoacă. Regele a întrebat la sfârșitul audienței sale: „Ce face conul Costică?" (ăla sunt eu). Pangal n-a răspuns, și-mi pare rău, așa cum trebuia.

4 iunie. — Ziarele publică o telegramă de la Paris care rezumă un interviu senzațional al d-lui profesor Charles Rist, guvernator onorar al Băncii Franței. Dl. Rist declară că o devalorizare a francului a *devenit indispensabilă*.

Nu pentru motive financiare sau monetare, ci pentru motive economice: prețurile trebuiesc scăzute la nivelul celor din Anglia. Iată unde a ajuns omul stupid care mă trata ca revoluționar în 1932! L-a pedepsit Dumnezeu, dar Dumnezeu a pedepsit și Franța căci după ultimele informații care sosesc de la Paris, Ministerul Blum, de mâine, va avea să facă față la un deficit de 20 miliarde franci, adică 200 miliarde lei! Bravo, ortodoxia financiară și economică!

— Ieri seară la ora 6 am avut o ședință destul de agitată a Consiliului Băncii de Credit. Am însemnat deja în treacăt porcăriile lui Hefter și intervenția sa la Adunarea Generală din 4 aprilie și am arătat¹ legăturile în această afacere între Hefter, Mitiță Constantinescu și Aristid Blank de la care pornise totul, ca să curețe pe Kaufmann. Că Mitiță Constantinescu comunicase lui Hefter raportul inspectorului Nestorescu, a fost pentru noi o convingere de la primul atac al escrocului, căci în întâmpinarea lui citită în fața adunării generale a Băncii se regăseau mai multe din nefundatele învinuiri consemnate în raportul inspectorului Băncii Naționale. Era o convingere, dar nu aveam o probă a ignominiei guvernatorului Mitiță. Zilele trecute, Kaufmann și-a procurat însă și proba scrisă a acestei ignominii. I-a dat-o dl. colonel Angelescu, fostul meu prefect de Dorohoi în 1921, ajuns administrator al ziarului *Le Moment*. Angelescu declară că în ziua X dl. Hefter s-a dus la Mitiță Constantinescu acasă, str. Remus nr. 6 (l-a întrebat chiar pe el, Angelescu unde

¹ A se vedea însemnările din 6 mai, la pag. (301–303 din prezentul volum — *nota St.N.*)

era str. Remus) și s-a înapoiat de acolo la gazetă cu un dosar voluminos (95 pagini) pe care i l-a remis rugându-l să-l copieze de urgență. Angelescu a chemat o dactilografă discret și a lucrat cu dânsa până la ora 2 dimineța. Și a mai lucrat și a doua zi cu altă dactilografă până a terminat copia cerută. Originalul a fost restituit de Angelescu lui Hefter și de Hefter lui Mitiță. La obiecția că Angelescu a putut să declare lucruri inexacte, fiind plătit¹, se poate răspunde că exactitatea declarațiilor lui e dovedită prin faptul că cele câteva puncte mai importante atinse de inspectorul Nestorescu² în raportul său se află și în declarația lui Angelescu care nu le-ar fi putut ști dacă n-ar fi avut raportul în mâini.

Scopul ședinței de aseară era să se hotărască dacă pe baza acestui document trebuia să pornim la luptă pe față împotriva guvernatorului și *cum*? Părerea mea a fost să suspendăm orice act ostil pentru două motive:

1) Prin audiența obținută³ de Kaufmann la Rege și de la care ieșise mulțumit se stabilise un fel de armistițiu între Banca Națională și Banca de Credit deoarece Suveranul făgăduise să potolească zelul intempestiv al d-lui guvernator și făgăduiala Regelui părea că fusese ținută deoarece Banca Națională n-a mai reacționat față de Banca de Credit. Armistițiu cu atât mai serios cu cât Tătărescu⁴ chemase pe Kaufmann chiar ieri dimineată să-i spună că Regele îi vorbise de toată afacerea și că se însărcina el să liniștească pe Mitiță, dacă ar mai fi fost nevoie. Aflându-ne prin urmare într-o stare de armistițiu *solicitat de noi*, orice s-ar zice, prin audiența lui Kaufmann, nu trebuia să slăbim poziția noastră și să rupem noi armistițiul, căci în acest caz am pierde desigur și sprijinul Guvernului și sprijinul Coroanei. Să lăsăm pe guvernator să rupă armistițiul, dacă va mai avea poftă și va mai îndrăzni, *atunci* vom putea uza de arma noastră, în ripostă și fiind în legitimă apărare, nimeni nu ne va putea reproșa nimic.

¹ Kaufmann a dat 200 000 lui Angelescu sumă pretinsă de acesta ca despăgubire pentru postul pe care-l pierdea la *Le Moment*, prin declarațiile lui.

² Precum chestiunea augmentărilor succesive de capital al Băncii, contul special B.S. (Barbu Știrbei), datoria mea de 3 milioane (garantarea împrumutului Citta Davila pentru rascumpărarea acțiunilor Băncii Țărănești) etc.

³ Audiența cerută de luni de zile de Kaufmann prin Scanavi și Regina Elisabeta (cerere despre care am vorbit deja) a fost acordată în ziua de 25 mai.

⁴ Tătărescu, între altele, a spus lui Kaufmann că Regele a fost foarte mulțumit de cele vorbite cu el și că ar fi zis chiar „bătrânul are mult bun simț”. Povestindu-mi conversația lui cu Tătărescu, Kaufmann se arăta sufocat, de acest epitet de bătrân!

2) Nu trebuie să pierdem din vedere că Banca de Credit e o bancă cu mulți depunători (peste un miliard lei) și că *orice conflict cu Banca Națională, de oricare parte ar fi dreptatea, poate duce la zdruncinarea încrederii și la panică*. De vreme ce avem o justificare onorabilă de a amâna cel puțin ostilitățile să nu ezităm să o folosim.

Împotriva propunerii mele au vorbit Mihai Popovici și mareșalul Averescu. Mihai, fiindcă în calitatea lui de politician vedea într-o acțiune împotriva guvernatorului o posibilitate de atac împotriva Guvernului, însuși. Mareșalul fiindcă era furios. Aflase într-adevăr că scârba de Blank ca să încarce pe Kaufmann și să excite și mai mult pe Rege împotriva lui, povestise că Banca de Credit finanțase toată campania anti-carlistă pe care o duce mareșalul împreună cu Gheorghe Brătianu. O bună parte din investigațiile inspectorului Nestorescu fusese îndreptată și în această direcție și crezuseră chiar oamenii că făcuseră o mare descoperire dând peste contul B.S.¹ Averescu, care nu luase nici un ban de la Banca de Credit spumega împotriva acuzării ce se aducea în mod gratuit, calomnios Băncii din Consiliul căreia făcea parte.

Cu toată opoziția lui Averescu și a lui Mihai Popovici, Consiliul și-a însușit propunerea mea, și armistițiul dintre cele două tabere nu va fi tulburat de către Banca de Credit cel puțin.

— N-am avut într-un an atât de furcă cu băncile cât am avut acum într-o lună. În afară de încurcăturile de la Banca de Credit am mai avut una la Societatea Bancară. Mulțumită prostiei și lipsei de tact a d-lui Rust, trimis ca director inutil de la Berlin acum un an și mai bine, era să se dezorganizeze toată direcția Băncii. Dl. Ritscher² n-a trimis nimic la Berlin — de frică, căci Rust e „nazi“ — din câte i-am spus eu când a fost aici cu prilejul Adunării Generale a Băncii la București. Gutmann însărcinat acum să reprezinte capitalul german în ședința Consiliului care trebuia să hotărască cele amânate la 22 aprilie s-a găsit fără nici o instrucțiune mai ales în ce privește situația lui Rust. În asemenea con-

¹ Contul B.S. (Barbu Știrbei) e cont prin care se plătesc un număr de acțiuni ale Băncii de Credit cumpărate de Știrbei de la Kaufmann.

² Despre situația lui Rust, despre învinuirile de agent hitlerist pe care i le făcuseră Madgearu și Slăvescu, despre animozitatea dintre el și ceilalți funcționari superiori ai Băncii — mai ales Witzleben — mă înțelesesem cu Ritscher (vezi însemnările din 23 aprilie pag. 283) să le comunice la Berlin, să obțină rechemarea suspectului și suspectatului și să ceară amânarea tuturor hotărârilor cu o luna. Ritscher, suspectat și el de hitleriști și rămas oarecum „en marge“ la Dresdner Bank, n-a raportat nimic din conversația noastră la Berlin așa încât situația a rămas neschimbată și încordată.

diții am fost silit să tranșez nodul gordian cu o lovitură de sabie: m-am înțeles cu Inculeț și cu Savel Rădulescu să nu se mai reînnoiască permisul de petrecere în țară eliberat lui Rust și care expira la 1 iunie. Cu toată intervenția ministrului german Fabicius¹, indezirabilul a fost expediat peste graniță la 31 mai seara, și astfel a scăpat Banca de dânsul și am readus pacea în sânul direcțiunii ei. Dinu Cecropide a fost angajat în locul lui Rust, spre satisfacerea tuturor.

— Mi se trimit de la Banca de Credit, să semnez spre aprobare borderourile ultimelor operațiuni de credit. Așa cere acum noua lege bancară. Pe unul din ele figurează Prințul Nicolae cu 3 milioane 1/2 și Regina Elisabeta cu 1 milion și jumătate. Am priceput acum de ce Regele a fost amabil cu Kaufmann și l-a primit în audiență și m-am liniștit totodată în ce privește conflictul Băncii de Credit cu Banca Națională.

— Că armonia cea mai desăvârșită domnește în sânul Miciei Înțelegeri ne-o dovedesc două telegrame de la Praga și de la Belgrad, publicate în ziarele de azi-dimineață. Telegrama de la Praga povestește plecarea Președintelui Beneș Curcanul, care s-a lăsat cu discursuri la gară, lucru nemaipomenit până acum pe toată suprafața pământului. Las la o parte discursul d-lui prim-ministru Hodza care și-a exprimat regretul pentru plecarea d-lui Prezident² și care dovedește că parveniții de drotoși nu știu încă cum să se poarte în lume, și mă ocup numai de al lui Beneș. Acesta, răspunzând lui Hodza a declarat că *întâlnirea de la București va fi de o importanță covârșitoare pentru soarta Europei și a lumii*, (exact teza Stăpânilor de la Paris exprimată prin ziarul *Le Temps*).

Telegrama de la Belgrad sună așa: „Abia astă-seară s-a aflat în mod definitiv că dl. Stoiadinovici nu va lua parte la întrevederile din București. Din anturajul primului ministru se declară că dl. Stoiadinovici n-a crezut necesar să plece acum la București, pentru motivul că *întâlnirea celor trei Capi de Stat constituie mai mult o solemnitate, care nu necesită prezența sa.*”

Cum se vede acordul e mai desăvârșit ca oricând.

¹ Ca să salvez aparențele m-am prefăcut și eu că intervin în favoarea lui Rust, în realitate am insistat însă pentru expulzarea lui. Politica e scârboasă, chiar și simpla politică bancară.

² Pentru „regretul” de a vedea plecând spre noi pe Președintele Republicii, românii ar fi putut răspunde: de ce n-a rămas unde era?

— În procesul studenților de la Târgu Mureș, Guvernul a făcut iarăși o prostie. Acuzații ceruseră citarea a vreo 50–60 martori. Președintele — legea din Ardeal îi dă acest drept — i-a respins pe toți. Poate că unii din ei să fi fost jenanți și puteau fi înlăturați, dar să-i tai *pe toți*, aceasta înseamnă în bună românească să sari dincolo de cal. Respingerea martorilor fiind bazată pe faptul (sau mai bine zis pe pretextul) că în cerearea de convocare nu se specificase „ce anume mărturii se cereau fiecăruia”, Alexandru Cantacuzino a făcut o nouă cerere¹ prin care ruga pe dl. președinte să citeze un singur martor, pe d-na Elena Lupescu, la Palatul Regal din București, pentru a se dovedi existența ei (!!). În același timp, diferitele asociații de studenți din București au început să împartă manifeste clandestine (unul mi-a căzut și mie în mână) prin care acuză pe aceeași Elenă Lupescu de a fi cauza tuturor persecuțiilor pe care le-au suferit studenții și cer suprimarea ei. Pentru prima dată studențimea (sau cel puțin grupările studențești de dreapta) cer *pe față* capul blond și vinovat al concubinei regale.

5 iunie. — Ministerul Sarraut a demisionat și Ministerul Blum s-a constituit imediat. În Franța, în fine, Israel e Rege. Și comunismul caracteristica noului Minister: 32 de miniștri din care și 3 cucoane. Greva generală, organizată de comuniști, s-a întins peste toată Franța. Blum jidanul face în fiecare zi un discurs și cu programul în gură merge cu pași siguri spre falimentul general. Franța își merită soarta: o nație nu se dă pe mâna străinilor.

6 iunie. — Ziarele ne aduc azi lista completă a Ministerului Blum. Că sunt 32 de miniștri, că sunt și dame printre ei, că sunt Ministere care nu fac decât să dubleze pe altele — lucru e fără importanță. Important este aspectul comunist al listei împărțită pe grupuri („grupuri“ fiindcă nu se îndrăznește încă cuvântul „soviet“ — dar „grupurile“ de miniștri nu sunt decât adevărate soviete) *de coordonare a acțiunii publice*. Sunt 6 Grupuri de coordonare:

1. *Grupul Apărării Naționale* (ministrul apărării naționale și al războiului, ministrul marinei, ministrul aerului și subsecretarul de Stat al marinei de război). 2. *Grupul Administrației generale* (ministrul de interne, ministrul justiției, ministrul educației naționale și următorii patru subsecretari de Stat: pentru interne, pentru orfani și văduve de război (!), pentru învățământul tehnic, pentru cercetările științifice (!). 3. *Grupul relațiilor externe și al Franței Coloniale* (ministrul de externe,

¹ Păstrez în hârtiile mele o copie după cererea lui Alexandru Cantacuzino.

ministrul coloniilor, subsecretarul de Stat la externe). 4. *Grupul Finanțelor și datoriilor Statului* (ministrul finanțelor, ministrul pensiilor). 5. *Grupul Economiei Naționale* (ministrul economiei naționale, ministrul agriculturii, ministrul comerțului, ministrul lucrărilor publice, ministrul G.T.T. și subsecretarii minelor, electricității și combustibililor lichide (!) — marinei comerciale — agriculturii. 6. *Grupul Solidarității Sociale* (ministrul muncii, ministrul sănătății publice și trei subsecretari: educația fizică, organizarea recreațiilor și sporturilor (!), protecția copilului).

Nu s-a numit încă vreun comisar al poporului, dar s-a numit un Înalt Comisar pentru... *înfrumusețarea împrejurimilor Parisului!*

Peste cele 6 grupuri de mai sus (prezidate fiecare de către un socialist sau de un radical socialist, după un savant dozaj) mai este sovietul *Președinției Consiliului*, soviet pentru coordonarea acțiunii acestor 6 grupuri, soviet compus din primul ministru, trei miniștri de Stat și doi subsecretari.

Paiața de Paul Boncour nu face parte din Minister. Daladier e ministru de război și vicepreședinte al Consiliului (inovație și aici: până acum, vicepreședinte al Consiliului era în mod automat ministrul justiției, le „Garde des Sceaux“).

Bubi Sifilipescu i-a tras deja o limbă lui Blum-Blum sub forma unui articol în care înjură pe toți oamenii de dreapta din Franța și arată că ceea ce ne trebuie, *nouă*, pe malurile Senei, e un om care să vorbească *verde* Italiei și lui Mussolini. Ravagiile sifilisului sunt de neînchipuit când cade boala pe un teren propice.

— Aseară a sosit în București dl. ministru al comunicațiilor iugoslav, Spaho. N-a venit dl. Stoiadinovici, ministrul de externe¹, dar Titulescu a obținut până în cele din urmă pe Spaho. Interesant că acest Spaho nu sosește azi împreună cu Prințul Paul, ca ministru însoțitor, ci că a sosit cu 18 ore înainte, ca ministru tehnic, *să vorbească de pod!!!* Ca să explice nevenirea lui Stoiadinovici, Titulescu a inventat o necesitate constituțională; în lipsa Regentului trebuie să rămână în țară primul ministru. Bietul Titulescu a uitat că mai sunt doi Regenți care au rămas la Belgrad! Și nu cred ca să se fi schimbat Constituția iugoslavă, în tot cazul, de când Stoiadinovici primise, cu prilejul ultimei întruniri a Micii Înțelegeri, să însoțească pe Prințul Paul la București.

¹ Nu numai că n-a venit, dar a mai dat și declarații presei din care reiese că Iugoslavia e în excelente raporturi cu toate țările și cu cele din Mica Înțelegeră, că Iugoslavia are politica sa și se sprijină pentru revendicările ei pe armata națională.

Oricât ar minți cei interesați, oricât ar scrie foile plătite, adevărul e că Iugoslavia nu mai îmbrățișează astăzi tot crezul Miciei Înțelegeri. Plastic am putea spune că ceea ce desparte astăzi Iugoslavia de Mica Înțelegere e Titulescu și e Beneș. Nota de slugărnicie față de Paris și de fățarnicie față de anumite State nu mai e admisă la Belgrad.

— Între *Dimineața* și *Universul* lupta devine epică. De o parte și de alta, zilnic, se varsă hârdaie de lături asupra adversarului. Acum au intrat în joc și aliații fiecăruia. *Dimineața* a început prin a amenința *Universul* cu atacul forțelor populare — citește comuniste. *Universul* a răspuns cu contra amenințarea studenților și bătașilor de dreapta. „Centrul Studentesc“ a și intentat ieri proces (?) oamenilor din Sărindar iar gazeta lui Goga *Țara Noastră* anunță nici mai mult nici mai puțin decât războiul civil. Războiul celor două roze...

7 iunie. — Beneș Curcanul și Paul Karageorgevici au sosit ieri dimineață în București, fiecare cu un tren special în gara Mogoșoaia (la Băneasa) complect refăcută și mărită, transformată în „gare du Bois de Boulogne“ pentru înalți oaspeți. Ca toate la noi, transformarea s-a făcut în pripă, în 10 zile și s-au cheltuit degeaba câteva milioane căci toate lucrările trebuiesc refăcute. Întâi a sosit Beneș, la ora 10 — apoi Prințul Paul la ora 11. Regele Carol i-a primit pe rând la gară, pe amândoi. Dacă mulțumirea Regelui de a vea doi Șefi de Stat, fie și de clasa a II-a ca oaspeți, a fost mare, dacă a lui Titulescu de a fi izbutit să aducă pe Prințul Paul la București, fie și fără Stoiadinovici a fost și mai mare — indiferența publicului bucureștean a fost totală. Pe român nu-l interesează nimic, dacă „nu ies parale“. E trist dar e așa și nu e nimic de făcut. Lipsa de entuziasm — aproape lipsa de politețe — pe tot drumul de la gara Mogoșoaia la Palat n-a fost nici măcar compensată printr-un cât de mic efort din partea Municipiului ca să dea orașului, sau cel puțin străzilor parcurse de cortegiul Regal un aspect de sărbătoare. Câteva mizerabile stegulețe cehoslovace și iugoslave atârinate de vârful unor prăjini strâmbe, în Piața Victoriei și în Piața Romană, câte un steag românesc la zece case și atâta tot până în Piața Palatului complect obstruată prin tribunele construite pentru defilare. Era însă imposibil ca Regele să nu profite de acest mare eveniment ca să mai nascocască ceva în rubrica vestimentară: a introdus oficial albul, ca ținută oficială de vară, dar l-a introdus pe moda engleză. Toți sergenții de oraș au fost îmbrăcați în alb, *cu căști coloniale tot albe*, toți ofițerii au fost și dimineața la gară și la paradă și *seara la primire* de asemenea în alb. Pentru

șarjele Curții și *pentru miniștri*, Majestatea Sa a croit un mic frăculeț — bineînțeles tot alb — fără coadă care poate să prindă bine un zvelt horse-guard la Londra dar pune într-o ridicolă evidență la București grăsulile posterioare românești. De altminteri, nu s-au supus modei noi în afară de militari, decât Murdăreanu de la Palat și Franasovici dintre miniștri. Aștept cu nerăbdare să revăd pe Iorga ministru și gătit cu frăculețul alb.

N-am fost la Revistă, dar m-am dus aseară la concertul-recepție de la Palat mai mult de curiozitate să văd noile încăperi, pe care nu le vizitasem încă. Mi s-a vorbit atât de urătenia sălii celei noi, încât am avut o plăcută surpriză: e mai bine decât credeam. Deși enormă, sala n-are proporții fericite și pare mică. În general s-a conservat planul vechii clădiri: intrare, scară, anticamera de sus cu salonul din stânga pe curte sunt ca în Palatul cel vechi. Sala Tronului e mai înaltă, mult, și se întinde în fund mai departe, în schimb nu mai există fosta rotundă pe dreapta, unde se așeza pe vremuri bufetul. Lumina e indirectă și lipsa de lusturi mari e o eroare. Decorația în stil Adams e greoaie și prea bogată, dar ceea ce omoară tot e Tronul din fundul sălii — o nenorocire ce ocupă tot peretele, cu coloane, cu draperii, cu bazonii, o adevărată oroire. Sala de jos e mai sobru ținută dar e prea scundă de tavan și se prezintă mai mult ca o sală de mâncare pe un transatlantic decât ca o sufragerie regală. Scara e frumoasă deși excесе de marmură galbenă și de ornamentală inutilă strică efectul destul de reușit al liniilor. Ceea ce lipsește întregii clădiri, pe dinăuntru e nota regală, e acel nu știu ce care te face să simți că ești într-un Palat și nu într-o gară, într-un teatru sau într-un Palace. Lipsa de tradiție se simte însă mai ales la *ținuta* Curții și la selecția invitaților. O regretabilă confuzie între „Șarjele Curții” și „funcționarii Curții” umple sălile cu o puzderie de mici ofițerași și impiegați necunoscuți poftiți împreună cu soțiile lor. Nimic mai caraghios decât Buchmann, dentistul, veterinarul, maseurul și potcovarul Palatului îmbrăcat ca pe vremea lui Talleyrand. Și mai sunt și damele! Toată recepția de aseară a fost o recepție de cinovnici în care am căutat în zadar să descurc criteriile, pe baza cărora s-au făcut invitațiile. A fost invitat Guvernul, corpul diplomatic, înalții demnitari ai Statului — bine. Au fost invitați foștii miniștri — bine și asta. Dar pentru ce din foștii subsecretari de Stat n-au fost poftiți decât Pangal (Partidul Agrar), Armand Călinescu (Partidul Național-Țărănesc), Tillea (vaidist) și Munteanu-Râmnic (!) (iorghist)? De ce au fost invitate doamnele Eufrosina Ghica și Marie Mavrocordat (general) când n-au fost invitate

altele? Caprițiul Regelui? Desigur nu, căci pe când vorbeam cu dânsul m-a întrebat cine era cucoana bătrână cu lenta Șefacatului (decorație turcească dinainte de război) peste piept și abia când i-am spus că era d-na general Mavrocordat s-a strâmbat și a lăsat să cadă aceste grațioase cuvinte: „Ce mai caută și pocitura asta aici! N-am mai văzut-o de mult”. Barbu Catargiu, vicepreședintele Jockey-Club-ului n-a fost invitat, dar a fost invitat în schimb Poulet Ghica, simplu membru în comitet, bineînțeles cu Julie. Și plasamentul a fost ciudat, damele de onoare ale Reginei au fost așezate la concert după toți belferii și după toți cinovnicii Curților și Ministerelor.

Concertul a fost excelent. Orchestra filarmonică a executat la început preludiile actelor I și III din Meistersinger și la sfârșit preludiul și Moartea Isoldei, amândouă sub direcția lui Gogu Georgescu. N-am mai auzit de la Viena o asemenea execuție, mai ales preludiul și Moartea Isoldei au fost o încântare. După Wagner, a dirijat Perlea — cu mai puțin temperament — prima simfonie a lui Beethoven. Partea tragică a fost reprezentată prin fragmente din opera lui Nona Ottescu, „De la Ma-tei cetire”, sub conducerea autorului. Muzica simpatică, dar nu ca să fie auzită după Beethoven și Wagner.

Bufet detestabil. Numai mici rotogoale groase de pâine, parcă erau dopuri tăiate cu mașina, acoperite cu o pojghiță de șuncă. Sărăcie a cantității și calității.

Revedere cordială cu Prințul Paul, care-și aduce amintere de serile petrecute cu noi la Jockey-Club și mi-a promis portretul său pentru saloanele cercului. Cordială a fost și cu Beneș revederea, dar mai mult în aparență; facem parte din două lumi diferite, eu sunt mai mult din lumea Prințului Paul, decât din a lui. E curios cum aproape 20 de ani de guvernământ n-au dat lui Beneș nici o prestanță: a rămas drotușul inițial, cu clupse în spinare. Ce să mai spun de Krofta și de ceilalți cehi: nici nu m-am uitat la ei.

Titulescu, aferat, agitat, ridicol ca de obicei și în plus ars de soare la Constanța de parcă era frate cu Negusul. Iorga era din nefericire *El*, pisălog și vanitos. Ne-am dat mâna. Am dat-o lui Stelian Popescu, de ce n-aș fi dat-o lui...

Evenimentul zilei de ieri au fost discursurile pronunțate la dejun de Regele Carol, de Principele Paul și de Principele Beneș. Regele a fost liric, a vorbit cu suflet, a apăsător cât a putut asupra solidarității Miciei Înțelegeri și a cerut ca Șefii celor trei State să se întrunească o dată pe an. Și mai lung, și mai apăsător și mai disperat — dar cu mai puțin suflet

— a vorbit Beneș, al cărui discurs a fost o interminabilă pledoarie în favoarea Miciei Întelegeri. Beneș a îmbrățișat cu entuziasm propunerea întâlnirii anuale între cei trei Șefi de Stat. Prințul Paul n-a spus decât câteva cuvinte, în care n-a vorbit decât de dorința de pace, de colaborare pentru pace a celor trei State, și s-a mărginit „să aprobe“ în bloc cele spuse de „Majestatea Sa“ fără să specifice nimic, și lăsând să se înțeleagă între rânduri unele rezerve.

Impresionantă a fost scurtimea cuvântării sârbului, față de celelalte două. Gurănescu, ministrul nostru la Belgrad, mă întreba aseară: „Ce mai rămâne din Mica Întelegere?“ Cred că rămâne destul. Pe terenul apărării granițelor noastre, a câtor trei, așa cum le-au stabilit tratatele, și pe al apărării păcii cred că Mica Întelegere va dura mai departe. Sufletește însă nu mai e ce a fost, și fiecare din cei trei Aliați își va închiria de acum înainte un apartament secret pentru raporturile ilegite.

— Văzut aseară la Palat pe d'Ormesson, sosit de la Paris. A fost numit pe ziua de 30 mai ambasador la Rio de Janeiro, și în locul lui, la București a fost numit Thierry, după cum s-a anunțat deja de mult. D'Ormesson nu ne va părăsi totuși decât pe la sfârșitul lui august sau începutul lui septembrie. Fiindcă vine de la Paris l-am întrebat ce crede despre situațiile de acolo. Mi-a răspuns că era și el ca toată lumea foarte îngrijorat, dar că nu crede că Blum să alunece în brațele comuniștilor. Mai degrabă crede într-o despărțire a acestora de majoritate care s-ar reface cu elemente dinspre dreapta, cu Flandin, poate chiar cu Laval. La întrebarea mea dacă Blum va îndrăzni să ia măsuri *împotriva* comuniștilor, a dat din umeri. D'Ormesson mai vine de la Paris și cu impresia că un război e aproape inevitabil, până într-un an.

Mișcarea grevistă ia pe de altă parte proporții neașteptate în toată Franța. Ziarele de azi-dimineață vorbesc de 700 000 greviști. Cea mai bună dovadă a organizației politice a acestei greve e că pretutindeni muncitorii răzvrățiți pun mâna pe uzine, pe care le iau în stăpânire.

Văzut de asemenea tot la Palat pe Collas, ministrul Greciei înapoiat de la Atena de unde îmi aduce „un sac de amicii“ din partea Regelui George. „Il avait l'air vraiment ému en me parlant de vous. Il se rappelait les bonnes soirées passées dans votre maison“... Erau vremuri bune, atunci, și pentru el și pentru mine: el n-avea încă Coroană pe cap și eu aveam încă iluzii pe care nu le mai am.

8 iunie. — Vicleimul Miciei Întelegeri s-a transportat pe ziua de ieri la Scroviște. Acolo au „conferențiat“ Regele Beneș, Prințul Paul, Titu-

lescu — și Tătărescu și Krofta ca figuranți. Comunicatul spune că „conferința“ a durat 4 ore. Patru ore pentru a pune trei țări de acord nu e mult. Comunicatul, dar mai ales comentariile revărsate în toată presa prin grija oamenilor lui Titulescu insistă în mod atât de greoi asupra *solidității* Miciei Înțelegeri încât dă de bănuț până și celor mai încrezători. Pentru a întări și mai bine Mica Înțelegeri, Regele a decorat ieri pe Titulescu cu *colanul* Ordinului Carol, și pe Tătărescu cu Marea Cruce a aceluiași ordin. Amândouă decorațiile sunt ilegale¹ dar nu face nimic, dacă pot să facă plăcere celor doi decorați și celui care decorează. Numai că o să crape Iorga de necaz: „Ei, dragă, eu carre nu sunt eu, darr carre totuși am fost Prreședinte de Chonsiliu, eu carre sunt un nimica toată în țearra asta, ei, eu n-am colanul, darr il arrre domnul ăsta Titulescu...“

Aseară dineu regal la Legația cehoslovacă. A asistat și Regina Maria, sosită ieri dimineață de la Balcic, expres, dar fiind în doliu a fugit îndată după masă. De data asta toți miniștrii arboraseră frăculețul alb de pânză, fără coadă. Victor Antonescu cu cartoful în gură și cu curul în vânt era „à croquer“. Inculeț însă îi bătea pe toți prin exhibiția mapamondelor sale, care stau față în față ca oștile lui Andrei Mureșanu. Fracul alb fără coadă e marea preocupare a Regelui, pentru moment. „Adopți-l și voi“ mi-a „insinuat“ aseară (nu-mi prea dau seamă cine suntem, acești „voi“; poate că oamenii cumsecade?). I-am obiectat, că în ce mă privește pe mine, proporțiile rotundităților mele m-ar împiedica să adopt o asemenea ținută. „Dar de ce?“ — râzând: „o să se bucure Madgearu!“ Mihalache era la doi pași, și desigur că a auzit regeștile cuvinte, pe care fără îndoială le va raporta prietenului său și Regina Maria va trece prin urmare câteva momente plăcute.

— La recepția de aseară era și Mitiță Constantinescu care m-a luat într-un colț să-mi explice că n-are absolut nimic cu Kaufmann sau cu Banca de Credit, că vorba care circulă că ar fi pus la cale în atitudinea lui de către Aristid Blank este o infamie, că el pe ici, că el pe dincolo, că în fine lămuririle pe care le-a cerut de la Banca de Credit în numele

¹ Pentru colanul Ordinului Carol se cere un an și jumătate de președinție de Consiliu. Pentru trecerea dintr-un grad în altul, se cer doi ani de stagiu, pe care Tătărescu nu i are în gradul de Mare Cruce al Ordinului Serviciu Credincios. De altminteri și marele Cordon al Serviciului Credincios, Tătărescu le-a obținut ilegal căci n-a trecut niciodată prin clasa intermediară între Marea Cruce a Coroanei și Marea Cruce a Serviciului Credincios (Marea Cruce a Stelei).

Băncii Naționale, nu depășeau dreptul de control al oricărui creditor asupra solvabilității debitorului său. „Banca de Credit — depăna Mitiță — n-are decât 200 milioane scont la Banca Națională, dar a garantat pentru Socec, pentru Turcoaia și pentru Buhuși un miliard 200 milioane, din care s-a obligat să plătească jumătate adică 5–600 de milioane. Eu vreau să știu dacă poate răspunde la un moment dat la această sumă de 7–800 milioane cu care e deschisă față de Banca Națională. Am dreptul să fiu bănuitor când constat posturi false în bilanț. Știi, d-ta d-le Argetoianu, că din miliardul înscris în postul „depozite spre fructificare“ nu sunt depozite reale decât 80 de milioane, iar tot restul e alcătuit din conturi creditoare? Poate că or fi bune, nu știu, și reale; eu cer să le văd, dl. Kaufmann mi le refuză. Când constat că capitalul Băncii a fost sporit încontinuu numai prin viramente în conturi, nu e dreptul meu de creditor să cer să mi se arate cum a fost făcută operația?” — L-am întrerupt: „Kaufmann ne-a spus că toate aceste lămuriri v-au fost trimise acum în urmă“. — „Nu este adevărat. N-a trimis nimic.“ — Eu: „Admițând că tot ce spui d-ta este exact, nu văd pentru ce ai căutat să înveninezi conflictul prin presă“. Aici a sărit ca ars, mi-a declarat că este o învinuire infamă a lui Kaufmann, că niciodată n-a avut cel mai mic contact cu nici o gazetă și nici un gazetar. I-am obiectat că nu e o infamie a lui Kaufmann, că la dânsul ca și la mine au venit oameni serioși care ne-au declarat că d-să încurajase anumiți ziariști. Mitiță a protestat și mai vehement, atât de vehement încât au început distinșii oaspeți ai d-lui Șeba să se cam uite chiorăș la noi. Cum nu puteam să-i vorbesc de dovada Angelescu, l-am lăsat să urle. „Domnule Argetoianu, eu nu sunt un adversar al Băncii de Credit. Eu am oprit de mai multe ori Consiliul Băncii Naționale — întreabă pe Mișu Demetrescu — să denunțe conturile băncii d-lui Kaufmann. Eu fac și voi face tot ce pot ca să mențin Banca pe care spiritul de speculă și ușurința d-lui Kaufmann au compromis-o. Eu am nevoie de Banca de Credit pe piață. Să-mi dea lămuririle cerute asupra conturilor curente și asupra sporirii capitalului, și dacă toate sunt în regulă, nu mai am nimic de zis. Sau dacă nu vrea dl. Kaufmann, să-mi plătească ce-mi datorește și iar nu mai am ce căuta în conturile d-sale. Și mai este și o a treia soluție: eu îmi declin orice răspundere, vă scriu dvs., Consiliului, să vă luați răspunderea celor ce se vor întâmpla. Dl. Kaufmann, *ajuns la sfârșitul carierei sale bancare*, vă excită pe dvs., pe Săveanu, pe atâția alții, vă induce în eroare și vă silește față de mine la o atitudine pe care nu o merit.“

Cu aceste cuvinte conversația noastră a luat sfârșit căci încetul cu încetul ne deplasasem spre bufet și în fața șuncii de Praga și berii de Pilsen — specialitatea casei — orice preocupare trebuia să cedeze pasul furculiței și paharului.

Regele cu oaspeții săi au plecat devreme, așa încât la ora 11 1/2 am putut fi și eu acasă.

9 iunie. — Aniversarea „Restaurației“ (8 iunie) s-a transformat din ce în ce mai mult într-o „concurență“ de platitudine. Și de demagogie. Două motive suficiente ca să nu asist la serbarea de ieri. În plus că mă plictisea. De data asta regret însă că nu m-am dus, căci a fost distracție. S-a prăbușit întâi o tribună mică fără să provoace accidente prea însemnate: o damă s-a ales cu picioarele frânte și câteva persoane au fost rănite. Un ceas mai târziu s-a prăbușit însă o tribună mare (70 metri lungime, pe 20 lățime și 10 înălțime) încărcată cu vreo 2 000 de oameni. Aici a fost un dezastru. Dan Hiotu mi-a telefonat cel dintâi și mi-a spus că erau 1 000 de morți și 1 000 de răniți — cifre pe care nu le-am crezut un moment. Ceva mai târziu mi-a telefonat Cecropide: morții erau reduși la 3–400. Nu m-am putut opri să spun lui Cecro: „Dacă într-un ceas morții au scăzut de la 1 000 la 300, e probabil că sunt 10, ceea ce e deja enorm.“

Comunicatul Ministerului de Interne de azi-dimineață vorbește de 3 morți și de vreo 400 de răniți. Numărul morților este evident mai mare, mult mai mare. Numai la Spitalul Colței erau ieri, pe la orele 3, cinci morți (lista văzută de George Duca, consilier la Curtea de Casație, care a fost acolo în căutarea fiului său vitreg). Pentru ce o fi mințind Guvernul lumea? Probabil numai prin obiceiul minciunii, căci altă explicare nu e, după cum nu e nici una pentru ce au interzis ieri edițiile speciale și orice informație privitoare la cele întâmplate. Consecința a fost că zvonurile cele mai fanteziste au putut fi împrăștiate, și că s-a vorbit de 1 000 de morți. Oamenii aceștia mint pe toate tărâmurile, mint când spun că țara întreagă e un șantier (formula Tătărescu), că atâtea mii de kilometri de șosele au fost refăcute (idem), că armata a fost echipată și înzestrată (idem) — mint când spun că bugetul a fost echilibrat și că încasările Statului sunt satisfăcătoare (formula Antonescu) — mint când afirmă că Mica Înțelegere e mai tare ca oricând și că politica pactelor ne garantează granițele și securitatea (formulele Titulescu) — mint în fine de câte ori fac din Rege un Sfânt și un Conducător genial de popoare (formula tuturor). Atât au luat obiceiul să mintă, încât nu

mai pot spune adevărul, și această neputință va rămâne pedeapsa lor, pe viață.

— Ziarele franceze *Le Temps* și *Journal du Débats* recunosc în articolele lor de fond că Franța e în plină stare revoluționară și că mișcarea sindicalistă care a determinat grevele și ocuparea ilegală a uzinelor, nu e decât o încercare de întronare a dictaturii proletariatului. Asupra mersului grevelor, știrile sosite sunt contradictorii pare însă că în regiunea Parisului mișcarea s-a mai potolit dar că în nordul Franței se întetește.

10 iunie. — Vreo 7-8 persoane au fost arestate ca vinovate pentru prăbușirea tribunei I de la Cotroceni. Printre ele este și primul ajutor de primar Vasilescu care a prezidat licitația și a aprobat oferta unui dricar (!) și unui tinichigiu¹ cu 39% sub deviz! Guvernul continuă cu prostia celor 3 morți și cenzura suprimă prin gazete orice încercare de rectificare a acestei cifre.

— Presa franceză e încântată de întâlnirea de la București a celor trei crai (care au fost patru căci în bună dreptate trebuie numărat și Titulescu) veniți să pună o proptea Miciei Înțelegeri. Ziarul *Le Temps*, deși spune de comunicatul dat după conferința de la Scroviște că a fost redactat în termeni foarte discreți², se declară cât se poate de mulțumit. Să-i fie de bine! Poate că cecul, discret și el, care însoțea comunicatul ce i-a fost transmis spre publicare și comentare — să fi contribuit la această mulțumire.

11 iunie. — Antoine Bibescu m-a chemat ieri la telefon din Sinaia și „a brûle pourpoint”: „Te rog să-mi procuri autorizația să văd și să vorbesc cu Ana Pauker. E greu?” — „Cred că e greu, dar în tot cazul nu văd cum aș putea eu să-ți procur o asemenea autorizație, în tot cazul, te sfătuiesc să o lași mai domol cu Ana Pauker, nu e interesantă” (Ana Pauker se află cu o bandă întreagă de comuniști ovrei în fața Consiliului de război al Corpului I de Armată la Craiova, unde procesul se judecă de 6 zile). — „Dar am vizitat ocna de la Doftana și directorul m-a primit foarte bine și mi-a arătat tot...” — „Încearcă și cu directorul de la Craiova.” Și i-am închis telefonul. De necazul lui Titulescu care l-a scos de la Madrid — și contra căruia nu îndrăznește sau nu poate să

¹ Dricarul e român și-l cheamă Druță, dar tinichigiul e natural ovrei și îi zice Blumenfeld. *Universul* pretinde că e rudă cu Scrutator!

² Comunicatul publicat duminică seara (7 iunie) aduce la cunoștința „Lumii că toate problemele la ordinea zilei au fost examinate și că identitatea cea mai perfectă (poate fi și alta?) de vederi a fost constatată”.

facă nimic — bietul Antoine Bibescu se afundă tot mai rău. E un degenerat, un degenerat „superior“ să-i zicem, și nimic mai mult. Martha Bibescu pretinde că toate prostiile pe care le face, le face sub influența neveste-sii, o semicultă, o semiinteligentă, o semisocialistă și o filosemită prietenă cu Léon Blum — și în tot cazul o pisăloagă „di primo cartello“.

— Rose Nanu, faimoasa Rose Nanu, delicioasa Rose Nanu a divorțat în fine de blândul său soț. Îl lasă după ce s-a regulat cu jumătate Europa și cu jumătate America, după ce s-a împușcat pentru imundul Bernstein (autorul dramatic) după ce bietul Fred a adunat-o de atâtea ori din mocirlă. Îl lasă ca să ia pe Mavrocordato, fiul mai mic al lui Ion Mavrocordat de la Dângeni, care a murit acum câțeva vreme. Nunta va avea loc duminica viitoare. Înainte de a-și lua rămas bun de la Fred, delicioasa Rose i-a mai făcut una bună. Ca să nu rămână singur l-a sfătuit să se însoare cu o soră a ei mai mare, urâtică dar „bonne fille“ și foarte bogată, rămasă văduvă, după un ambasador al Braziliei la Washington, care i-a lăsat o avere mare. Și nu s-a mulțumit cu sfatul dat lui Fred, dar a scris și soru-sii. Aceasta, încântată, a primit și asaltează acum pe Nanu cu scrisori, pe Nanu nenorocitul sătul de familia Covarubias¹ și care nu știe cum să scape mai iute de ea!

— Dejunat cu Mocsoni și cu Grigorcea, ministrul nostru la Budapesta. Grigorcea e un băiat inteligent și așezat, un eminent diplomat, dar e prea hipnotizat de Titulescu. Cu toate că-și dă dânsul seamă că politica securității colective a dat faliment și că prin forța lucrurilor trebuie să revenim la politica echilibrului de forțe — tot mai crede în balivernele lui Titulescu. El socotește că Mica Înțelegere rămâne în picioare *cum a fost*, căci nu poate fi vorba de o evoluție individuală a Iugoslaviei, *ci întreaga Mică Înțelegere va aluneca pe planul înclinat pe care s-a angajat Iugoslavia*. „Dar cum va face Cehoslovacia?“ l-am întrebat eu. „Se va supune și ea noilor contingente.“ l-am arătat că e o imposibilitate. Noile contingente cer din partea fiecărui Stat al Micii Înțelegeri o *libertate completă de acțiune*, cel puțin pentru moment, și Cehoslovacia nu poate exista decât sub formă de anexă a Franței...

¹ Covarubias, fost ministru al Mexicului la Berlin și la Londra a avut în afară de d-na Lima de Silva și de Rose Nanu o a treia fată care s-a măritat cu un baron d'Erlanger, la Paris.

Grigorcea mi-a povestit despre vizita, atât de comentată (și la noi comentată cu patimă și cu mâhnire) pe care a făcut-o nu demult, Regele Eduard al VIII-lea, la Budapesta pe când era încă Prince of Wales. Prințul n-a venit să facă politică în Ungaria și nici n-a făcut. A venit să petreacă, însoțit de mrs. Simpson, cu care se ține sau se preface că se ține căci mulți pretind că e inaccesibil farmecului sexului feminin — și cu o bandă de dalcauci. A venit să petreacă, și a petrecut în mod scandalos. Se îmbată în fiecare zi, și în așa grad încât a fost o rușine. Într-o seară s-a înapoiat la hotel beat mort și abia retras în camera lui s-au auzit o serie de detunături de armă de foc. Poliția care veghea s-a precipitat, a forțat ușa camerei și a găsit pe regescul bețiv liniștit la fereastră: trăgea cu revolverul în felinarele de pe cheiul Dunării... N-a văzut pe nimeni, n-a avut nici o conversație politică. O singură vizită de politețe lui Horthy. Fixată la ora 11 dimineața, ministrul Angliei Sir Patrick Ramsay a venit să-l ia la ora 10 1/2 și l-a găsit în pat. Prințul l-a primit cu cuvintele „Fichez-moi la paix!“ Ministrul l-a sculat cu forța și l-a dus la Palat în veston gris și ghete galbene — n-a vrut să se îmbrace altfel. Horthy și ungurii au fost foarte scandalizați de o asemenea lipsă de considerație — ceea ce nu i-a împiedicat să facă o reclamă formidabilă cu vizita Prințului și cu „atențiile“ pe care le-a avut pentru poporul maghiar. Atenții a avut numai pentru vinul unguresc și în așa măsură, încât ministrul Ramsay a raportat faptul la Londra. Guvernul englez a telegrafiat ministrului cerându-i să roage pe Prinț să părăsească imediat Budapesta, cu atât mai mult că „tapajul“ pe care ungurii îl făceau în jurul acestei vizite nu convenea deloc la Londra. Prințul, care petrecea de minune pe malurile Dunării, între paharele de Tockay și di-plele lăutarilor a primit pe Sir Patrick cu un al doilea „fichez-moi la paix!“ A trebuit o telegramă cominatorie din partea Regelui George, adresată direct odraslei sale, pentru ca acesta să se hotărască să părăsească Budapesta.

— Către seară, a venit Goga la mine să-mi spună că l-a chemat Regele mâine la ora 4. E formula cunoscută; probabil că el a cerut audiență dar lucru e fără importanță, important e ce vrea să spună Regelui. Vrea să-i spună că în urma ultimelor evenimente externe (izbânda Frontului Popular în Spania și Franța) care înseamnă o încercare serioasă de încălcare a Europei de către ideologia marxistă, o revizuire a politicii noastre se impune. O luptă între elementele marxiste și cele naționaliste se va da pe tot cuprinsul vechiului continent; dacă ne menținem

pe linia noastră actuală ca simpli figuranți în cortegiul d-lor Blum și Litvinov, prăbușirea noastră e asigurată, oricare ar fi rezultatul luptei. Înving elementele naționaliste, ne *vor* curăța fiindcă vom fi fost printre dușmanii lor; înving prietenii noștri, ne *vom* curăța fiindcă comunismul se va întinde și peste noi. O reacție se impune, să lăsăm pe țărăniști să se manifeste cu Frontul Popular — și noi, tot restul opoziției, să ne liberăm de zgarda franțuzilor. Zice Goga. Și m-a întrebat ce zic și eu. Mi-a mai spus însă că în acest sens s-au declarat deja — cum e binecunoscut — G. Brătianu, Averescu și Vaida, că zilele acestea vor face declarații formale și el și Cuza, că Gr. Iunian a fost la dânsul și l-a prevenit că va vorbi în curând în același sens. Am mărturisit lui Goga că fără să fi vorbit cu dânsul ajunseseam și eu la concluzii foarte apropiate de ale lui, că cu tot pericolul pe care-l prezintă vecinătatea Rusiei, *noi nu putem fi alături de comunism* și că pentru moment singura formulă pe care o văd e aceea a *libertății de mișcări*. O voi spune dumini-că la întrunire la care sunt poftit, în județul Brăila. Goga va spune Regelui că întreaga opoziție, afară de național-țărăniști, e de acord asupra unei orientări naționaliste în politica noastră externă — și va cere alegeri libere. L-am prevenit că-și pierde vremea și l-am rugat să-mi comunice și mie rezultatul audienței sale.

12 iunie. — Stegulețe turcești, grecești și sârbești vânturate pe botul câtorva taximetre m-au făcut să pricep după multe cercetări — că de două zile se ține la București o întrunire a presei Înțelegerii Balcanice. Se ține, în mijlocul indiferenței generale, indiferenței pe care oamenii o manifestă față de orice întreprindere ratată. Ziarele plătite publică discursul pe care Titulescu l-a rostit ieri în fața *turcilor, grecilor și sârbilor* și din care extrag următoarea perlă: „Noi balcanicii (noi?) suntem o singură familie pe care nenorocirile Istoriei au rupt-o!” Perlă sau inconștiență?

— În Anglia eveniment senzațional: Neville Chamberlain a cerut, într-un discurs de club, ridicarea sancțiunilor împotriva Italiei, ca fiind dovedite inutile. A cerut totdeodată și reformarea Societății Națiunilor, acțiunea ei sub forma actuală fiind ineficace. Discursul lui Chamberlain, dat fiind importanța politică a ministrului de finanțe, a făcut mare vâlvă și a fost discutat și în Camera Comunelor. Din declarațiile lui Baldwin, din comentariile presei pare că chiar Anglia va cere la 16 iunie, la Geneva, ridicarea sancțiunilor.

— Mareșalul Badoglio a renunțat la demnitatea de Vice Rege al Etiopiei, și a reluat funcțiile de șef de Stat-Major al Armatei, s-a înscris în Partidul Fascist și a fost făcut Duce de Adis-Abeba.

În Palestina situația se agravează. Ierusalimul e tăiat de restul țării.

Din Franța, veștile vin mai bune. Pare că greva se calmează. Ce o să mai vină, căci comuniștii nu se vor astâmpăra?

— Arcizewski a povestit lui Pangal gravul incident care s-a petrecut între noi și Polonia, cu prilejul serbărilor Restaurației, despre care nimeni n-a știut nimic (vivat cenzura!) și care nu a fost încă aplanat.

Iată faptele:

La 3 mai, generalul Manolescu conducătorul O.E.T.R.-ului a cerut Legației polone din București, printr-o adresă oficială, participarea unei delegații a formațiunilor premilitare polone la defilarea formațiunilor noastre premilitare, ce se pregătea pentru ziua de 8 iunie. Transmisă la Varșovia, Guvernul polonez a soluționat favorabil cererea și un număr de 24 tineri, aleși pe sprânceană, au fost desemnați să meargă la București sub comanda a șase ofițeri veterani, toți decorați de război, și în fruntea lor un comandant foarte popular în Polonia, un vechi tovarăș de luptă a lui Pilsudski. La 20 mai, generalul Manolescu reînnoiește cu insistență cererea sa (Arcizewski explică că formațiunile noastre premilitare au fost copiate după modelul polonez, că el în persoană a remis Regelui legea și regulamentul de organizare a acestor formațiuni, și că astfel se poate înțelege și dorința comandamentului românesc de a vedea formațiunea-mamă poloneză reprezentată la București) — repetare la care s-a răspuns că ordinele noastre au fost deja date la Varșovia. În ziua de vineri 5 iunie, viza pașapoartelor delegației poloneze a fost refuzată la Legația României din Varșovia. S-a telefonat Legației polone în București care, intervenind la Palat prin Ilasievici și la Ministerul Armatei, a obținut ordin pentru Legația noastră din Varșovia să vizeze pașapoartele. Delegația, din cauza acestei întârzieri, n-a putut pleca decât sâmbătă seara și a sosit duminică dimineața în Cernăuți unde a fost întâmpinată de trimișii O.E.T.R.-ului și Ministerului Armatei. Trimișii români, sub cuvânt că trenul de seară va aduce delegația la vreme, luni dimineața, în București, au oferit polonezilor o excursie pe la mănăstirile din Bucovina, excursie care trebuia să se termine, seara, la Piatra Neamț, unde toată lumea urma să se urce în tren. Polonezii, convinși că *asa era programul*, s-au urcat docil în autobuzul pus la dispoziția lor. Autobuzul a ajuns însă, *din întâmplare*, prea târziu

la Piatra și astfel s-a scăpat ultimul tren. S-a continuat drumul cu autobuzul până la Bacău — unde s-a ajuns de asemenea după ultimul tren (cel puțin așa pretinde conducătorul român). Comandantul polonez a început să o găsească „de oaie” și a declarat românului că e hotărât să ia un tren special, *pe care Guvernul polonez îl va plăti*, dar el trebuie să ajungă cu oamenii săi luni dimineața la București. Confruntat cu șeful de gară care vorbea franțuzește, polonezul a aflat că mai pleca un tren de persoane după câteva minute, care ajungea la București la ora 10 dimineața. Însoțitorul român mințise...

În fine la ora 10 dimineața, luni, delegația polonă a sosit în Gara de Nord. Nimeni ca s-o întâmpine din parte Guvernului, armatei sau poliției. Pe peronul gării numai Arcizewski și atașatul militar polon. Au încărcat delegația în taximetre și au pornit cu toții la Cotroceni. Aici au fost primiți cu explozii de bucurie de generalul Manolescu care i-a așezat undeva pe teren spunându-le că vor fi chemați să defileze când le va veni rândul. Dar n-a venit rândul lor, ci al prăbușirii tribunei și al zăpăcelii tuturor. A reînceput defilarea, s-a sfârșit defilarea, a plecat Regele, și nimeni nu s-a sinchisit de polonezi. Arcizewski văzând că delegația lui a fost uitată, s-a repezit la Manolescu, care n-a știut cum să se scuze și... i-a poftit pe polonezi la masă! Comandantul polonez a răspuns supărat că n-a venit la București ca să mănânce, că a primit ordin să defileze, și că va raporta șefilor săi că n-a putut să o facă. Și a întors spatele generalului Manolescu.

Delegația a plecat chiar luni seară la Varșovia, iar miercuri 10 iunie generalul Rydz-Smigly, succesorul lui Pilsudski în dictatură a chemat personal pe Arcizewski la telefon și furios i-a spus că consideră cele întâmplate ca *un afront* pentru întreaga armată poloneză și l-a însărcinat să meargă la ministrul de război (nu la cel de externe sau la președintele de Consiliu) și să ceară *o eclatantă reparație, fără de care alianța româno-polonă n-ar mai putea rămâne în picioare*. Arcizewski a trebuit să vadă ieri pe generalul Paul Angelescu. Nu cunosc încă rezultatul acestei întrevederi. Până unde pot merge nebuniile lui Titulescu, căci el a montat toată mașina ca să evite lui Benescu vederea contingentelor polone!

— La țărâniști, iar ceartă mare. Unii (moldovenii lui Costăchescu, Potârcă etc.) nu văd cu ochi buni promiscuitatea partidului cu comuniștii și extrema stângă și sunt împotriva formulei *Frontului Popular*; alții (dr. Lupu și ai lui) vor numaidecât această alianță. Unii sunt pentru tactica lui Mihalache de intimidare a Coroanei, alții contra și un al trei-

lea grup e pentru tactica lui Maniu (împotriva Camarilei). Se ceartă și pe chestiuni personale. Au eliminat din partid *definitiv* pe Dem Dobrescu, pe Melidon de la Silistra și pe toți prietenii politici. Încurcă-i, Doamne și mai rău, pentru binele țării!

13 lunle. — Urmare la cele însemnate ieri cu privire la conflictul cu Polonia:

Arcizewski a fost la Paul Angelescu și i-a transmis conform instrucțiunilor primite de la generalul Rydz Smigly verbal și în scris, cererea unei reparații echitabile (au mai îndulcit formula). Generalul Angelescu a răspuns că habar n-are de toată această afacere, că armata și Ministerul Armatei n-au nici o legătură cu O.E.T.R.¹ La obiecția lui Arcizewski că cei care au primit pe polonezi la Cernăuți și i-au încurcat pe drumurile Bucovinei și Moldovei erau ofițeri, amabilul Pol a răspuns că acești ofițeri erau puși la dispoziția completă a O.E.T.R.-ului și nu mai depindeau întru nimic de Ministerul Armatei. Arcizewski a lăsat nota generalului Angelescu și apoi a fost la Palat unde a înmănat o copie generalului Ilasievici, *spre informație*. Ministrul Poloniei pleacă pe de altă parte mâine la Varșovia, pentru a lua ulterioare instrucțiuni.

— Goga a venit să-mi povestească audiența lui la Rege care a fost lungă. Șeful Partidului Național Creștin a vorbit mult și a expus Regelui „punctul său de vedere”. Alături de Franța tradițională și naționalistă, totdeauna. Alături de Franța oficială a jidanului Blum niciodată. Necesitatea unei mobilizări, la noi, împotriva ofensivei bolșevice, care tinde să ne cucerească sub masca Frontului Popular etc. etc. A informat pe Rege, că în afară de Partidul Național-Tărănesc, toată opoziția face bloc împotriva propagandei comuniste favorizată prin greșita politică de apropiere de Moscova, întronată de Titulescu. A adăugat că era autorizat să o spună în numele nostru al tuturor. Regele a părut mulțumit, dar „en fait de choses intéressantes” n-a spus lui Goga decât un singur lucru: *că Beneș i-ar fi mărturisit că Cehoslovacia nu s-a apropiat de Moscova decât după cererea insistentă a Franței! Că dacă Germania se instalează la Viena, vor fi și ei, la Praga siliți să se înțeleagă cu Hitler!*² Lui Goga i s-a părut că Regele nu mai are față de Titulescu aceleași sentimente de ostilitate pe care le avea și că a fost cu totul încăle-

¹ Instituția O.E.T.R. funcționează într-adevăr pe lângă Ministerul Instrucției Publice. Reprezentantul Poloniei s-a încurcat în Angelesți...

² S-a întrebat oare Beneș, dacă va sta Hitler de vorbă cu el? Și chiar în acest caz își dă el oare seamă de ce îi va cere Führer-ul cu 70 milioane de nemți?

cat de Beneș, pe care-l lauda fără nici o rezervă. La sfârșitul audienței, Regele a spus lui Goga: „Hai să vorbim puțin de politica internă“. Fără să mai reproduc aici toate platitudinile schimbate între cei doi interlocutori, Regele a mărturisit — pretinde Goga — că e hotărât să facă un Guvern de alegeri, *care să-l pună la adăpostul răspunderilor!* Goga a întrebat: „când?“ Regele a răspuns „la toamnă!“ Nu m-am putut abține de a spune amicului Goga: „Dacă la toamnă, și dacă acum vrea un Guvern de alegeri, poți fi sigur că va face altceva!“ Ce faliment! *Omul care fuge de răspunderi*, iată Regele pe care ni l-a hărăzit Dumnezeu! Goga mi-a mai confirmat că Regele era foarte afectat de accidentul de luni (prăbușirea tribunelor de la Cotroceni). „Până acum nu m-am amestecat niciodată în afacerile justiției (!!!) dar dacă nici de data asta nu va ieși nici un condamnat, mă voi răzbuna eu cu dumnealor domnii judecători!“ Despre Donescu, a spus că e un bun primar și că el nu are nici o vină în cele întâmplate.

15 iunie. — Am avut ieri o zi grea. Nevoit să mă scol la ora cinci dimineța, aproape n-am dormit, m-am uitat la ceasornic din oră în oră ca să fiu gata la timp. Cu trenul de 6,45 am pornit spre Făurei, unde ne-a întâmpinat Vechiu, cu câțiva frunțași ai organizației Brăilei. La Făurei, am schimbat trenul, și am ajuns pe la orele 11 la stația Dudești pe linia Făurei-Țândărei. În gara Dudești, ne aștepta multă lume cu muzică și cu discursuri, de aici am trecut alături, în conacul lui Niculescu-Ianca, boxer, debtor-versificator, politician devotat, dar mai ales „debtor“. Amicul Vechiu m-a luat apoi în automobil la colindă pe la câțiva frunțași. Plouase în ajun, drumurile erau desfundate, ne înnămoaleam la fiecare clipă, sau alunecam din groapă în groapă. Cu mâna stângă proptită în tavan ca să nu dau cu capul de el, la hopuri, îmi țineam burta cu cea dreaptă ca să nu-mi scape mâțele. Am fost mai întâi la conacul lui Manole Cavadia, la *Poteca*, o oază de salcâmi în mijlocul Bărăganului la umbra cărora se adăpostesc o casă de țară mediocră, câțiva bujori ofiliți, câteva rânduri de vie, o treerătoare și vreo două-trei grajduri bez clasicul pățul și obișnuita magazie. În grajduri vreo 3-4 cârlani frumoși și vreo 10 vaci Siementhal de rasă bună. Manole Cavadia, pe care nu-l mai văzusem de la Paris, și despre care îmi mai povestise fiică-sa Maria nebuna de 5 ori măritată — trăiește acolo cu fiu-său Petre „Pitre“ cum i se spune, în mijlocul pustiului. *Tânărul*, pe care-l lăsasem la Paris copil de 10 ani, e acum un om în toată firea, cu părul cărunț, vorbește o franțuzească impecabilă și nu pot să pricep cum se poate mulțumi cu viața de la *Poteca*, după atâta vreme petrecută la Paris și la Lon-

dra. A trecut două doctorate, a mistuit o bibliotecă și mă întreb pentru ce, dacă visul lui era să trăiască între „hăis“ și „cea“ în preajma bălții. Altfel băiatul mi-a plăcut, e inteligent și pare a fi o fire curată.

La Rioșeni, sat mare și bogat, am văzut între alții pe unchiul lui Vechiu, pe fratele mai mare al lui Zamfir Brătescu, un învățător pensionar cu ochii limpezi și sufletul neîntinat, ca și frate-său și nepotu-său.

Din satul Tătaru, (unde am ținut și întrunire după-amiază) e originar prietenul Nae Ionescu. Bunicul său, Stroe Ivașcu, era un om atât de drept, încât veneau la dânsul oamenii din satele învecinate, ca la o instanță supremă când aveau ceva de împărțit sau un bucluc de descurcat. Fiu-său a învățat carte, din Ivașcu s-a transformat în Ionescu și a ajuns subprefect și părintele legitim al filosofului Nae.

Gara Dudești se numește astfel după satul cu același nume situat la vreo 12 kilometri, iar târgul care s-a ridicat cu încetul în jurul gării, pe moșia Niculeștilor, se numește astăzi Niculești-Jianu. O judecătorie de pace, un spital tip Carol I bine ținute, o farmacie, un obor pentru vânzarea cerealelor și o moașă comunală dau localității o importanță pe care o subliniază prezența poetului-debitor Niculescu-Ianca și a trei domni avocați pledanți pe lângă instanța judecătorească.

La orele 1, ne-am pus la masă. Așezat lângă d-na Niculescu, bolnavă de gălbenare, am înghițit cu noduri un dejun oferit din toată inima. Cheful celor 18 comeseni a fost stricat prin ploaia care s-a dezlănțuit și a amenințat să zădărnicească întrunirea (sub cerul liber) și toată osteneala ce și-o dedeseră organizatorii strălucitei manifestări cât și străluciții oaspeți veniți de la București, Brăila și Galați. Din fericire ploaia a stat, și pe la ora 2 1/2 am putut porni spre Tătaru. Am pus aproape un ceas ca să străbătem cu automobilele cei 4 kilometri de „șosea“ care ne despărțeau de Tătaru. Așa hal de drum mai rar, și-mi voi aduce aminte de el multă vreme.

Întrunirea a fost foarte frumoasă. Oameni mulți, fețe deștepte, căldură sufletească neașteptată. După o introducere, în care am rezumat în câteva cuvinte țelurile politicii noastre agrare, am pășit la declarația menită să fixeze poziția partidului meu în fața problemelor de ordin mai înalt pe care ofensiva comunistă, în Europa întreagă, le pune tuturor forțelor politice românești organizate.

Reproduc aici, după notele gazetarilor prezenți, cuvintele mele, fiindcă ele marchează o etapă atât în atitudinea mea personală, cât și în a Partidului Agrar, în numele căruia am vorbit.

„Într-un regim de dezmaț economic nu se pot căli sufletele pentru a face față grelelor încercări pe care ni le poate aduce ziua de mâine. Mizeria este un rău sfâtuitor și omul necăjit pleacă urechea la șoaptele agitatorilor și dușmanilor. Când omul ajunge să-și spună: mai rău decât așa nu se poate, — înseamnă că nu mai găsește în sufletul și mintea lui puterea de rezistență împotriva curentelor periculoase.

Avem un vecin peste Nistru cu care dorim să trăim în pace. Nu putem însă să nu despărțim ideologia comunistă de relațiile noastre cu Republica vecină. Noi nu ne amestecăm câtuși de puțin în regimul politic de dincolo de Nistru și cerem ca nici cei de dincolo de Nistru să nu se amestece în organizația noastră socială.

O ofensivă comunistă în aproape toate țările Europei nu mai poate fi contestată astăzi. Ea nu se mai face pe față ci pe căi piezișe, comunismul arătându-se sub forma unei politici antifasciste și sub hainele așa-ziselor *Fronturi Populare* și *Acțiuni cetățenești*. Sub masca *Frontului Popular* și a acțiunii antifasciste, comunismul a cucerit deja Spania, amenință să cucerească Franța, se amestecă în treburile Greciei și în ale noastre.

Ademenirea Partidului Național-Țărănesc care a încheiat carteluri cu elemente de extremă stângă, sub forma unui *Front Popular*, în ultimele alegeri parțiale e profund regretabilă.

E de asemeni profund regretabilă prezența elementelor comuniste din București la demonstrația de forțe ale aceluiași partid din 31 mai.

Nu trebuie să așteptăm ca infiltrarea comunistă să se întindă ca o pecingine peste întreaga țară. Pe față să nu ne temem de ea. Sub masca ademenitoare a agitațiilor neprecise, ea constituie o reală primejdie.

Trebuie să respingem cu hotărâre și cu dispreț o ideologie contrară tradiției și crezurilor noastre.

M-am declarat totdeauna împotriva regimurilor de dictatură extremistă și partizanul regimului constituțional parlamentar. Dar, dacă este vorba să fim supuși unui regim de dictatură, apoi, decât o dictatură străină și păgână, prefer de o mie de ori dictatura românească și creștină.

În clipa în care făceam eu aceste declarații la Tâtaru, Gheorghe Brătianu la Brăila și Vaida la Cernăuți făceau declarații aproape identice, fiecare cu temperamentul său și cu variațiuni dictate de politica specială urmărită de fiecare. Începutul acestei acțiuni generale împotriva propagandei comuniste trebuia să fie complectat printr-un manifest pe care națiunile creștinii urmau să-l publice ieri dimineață. Goga mi-l citise sâmbătă cu prilejul vizitei sale. Redactat în termeni foarte mode-

rați, manifestul nu conținea în afară de un justificat atac împotriva comunismului și de un denunț al complezenței presei evreiești față de propaganda moscovită, decât o afirmare a solidarității partidului cu Franța „eternă” a revendicărilor naționaliste precum și adoptarea unei „atitudini de expectativă față de Franța oficială de azi reprezentată prin Guvernul d-lui Blum, străin de neamul și de tradiția franceză”. Cenzura a interzis apariția acestui manifest! Fapt de nepriceput, Guvernul nostru a interzis în România o atitudine de critică obiectivă, permisă în Franța de însuși Guvernul pus în cauză! Cenzura a tăiat de altminteri și din declarațiile mele o frază prin care înfieram procedeele comuniste; aceeași cenzură care a tolerat însă acum câteva zile, în *Universul*, într-un articol obiectiv semnat de un specialist, afirmarea că printre cheltuielile pe care antreprenorii trebuiau să le întâmpine pentru lucrările publice obținute prin licitație, figurau și sumele necesitate de „șperțuri” și care, după obiectivul autor, se ridicau la 10% din valoarea lucrărilor! Iată în ce hal de dezmaț moral am ajuns în al 6-lea an de Domnie al Regelui Carol al II-lea!

— Întâlnit ieri în tren, la dus, pe George Brătianu, foarte iritat de faptul că nu fusese invitat la serata de gală dată la Palat cu prilejul vizitei lui Beneș și a Principelui Paul. Brătianu a scris o scrisoare lui Ilasievici, întrebându-l dacă Palatul nu-l mai consideră „șef de partid” — dat fiind că invitațiile au fost făcute pe categorii, și că printre acestea fusese prevăzută și aceea a „șefilor de partide” — sau dacă era la mijloc o intenție de ostracizare a partidului său. Palatul n-a răspuns în scris, dar a transmis *verbal* lui Brătianu răspunsul că nu mai fusese invitat „fiindcă de mai multă vreme nu mai răspunsese prin prezența sa invitațiilor ce-i fuseseră adresate”. Brătianu s-a declarat nesatisfăcut de acest răspuns, fiindcă mareșalul Averescu, deși avusese o atitudine identică, fusese totuși invitat. Lucrurile au rămas aici pentru moment.

— Tot ieri în tren, la dus și la întors, întâlnit pe onorabilul Stelian Popește, de astă-dată numai miere față de mine, dovadă că atacurile *Dimineții* și *Adevărului* — care continuă zi de zi — n-au dat greș, și că omul caută sprijin în toate părțile.

— În aprilie, Zizi Cantacuzino îmi vorbise de năzbâțiile lui Iorga și-mi citise o scrisoare a ilustrului profesor prin care acesta „reclama” împotriva unei amenințări cu moartea din partea gardiștilor. Scrisoarea

era cu haz, și am cerut lui Cantacuzino o copie, pe care mi-a trimis-o abia azi. O reproduc aici, împreună cu răspunsul Grănicerului, ca document pentru ziua de mâine:

14 aprilie 1936

Domnule General,

Astă-noapte un exaltat a venit în casa mea cu mandatul de a mă executa, din însărcinarea asociației pe care o prezidați.

Cred că am dreptul să vă cer a explica sentința care s-a găsit cu cale a se pronunța, în cazul când dvs. înșivă ați binevoit a mă onora cu acest semn de atenție pentru munca mea în serviciul Patriei.

Așteptând răspunsul, salut în dvs. pe comandantul altui război.

N. Iorga

Mult stimat domnule Profesor,

Exaltatul care a venit ieri să vă execute, trebuie să fie același care a venit și la mine cu raportul că are ordin să-l execute pe Corneliu Codreanu.

Eu i-am luat o declarație și când a revenit l-am dat afară.

Vă rog să credeți că toți aceștia sunt niște dezmățați, cărora nu trebuie să le dăm atenție și care trebuie tratați energic și dacă vă spun toate acestea este că-mi faceți onoare a-mi cere o explicație care v-o dau împreună cu toată dragostea și admirația ce o am pentru dvs.

Binevoiți a primi, domnule profesor, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

General Cantacuzino.

N. B. Cu toate că vin să vă văd, țin să vă scriu pentru că vorba zboară dar scrisul rămâne și cred că poate fi și o manevră ca să mă compromită pe mine.

General Cantacuzino

Morala incidentului = nu trebuie să ne jucăm cu focul nici să dăm biciul în mâna maimuțelor!

— În Franța, mișcarea grevistă pare a se calma — comuniștii n-au dezarmat însă și rămâne de văzut cum vor organiza al doilea atac.

16 iunie. — Patriarhul ne-a poftit ieri dimineață la Patriarhie, pe șefii de partide, la o consfătuire în vederea măsurilor de luat pentru combaterea *stilismului*, care se întinde în județele din nordul Basarabiei, în Neamț, în Baia, în Putna și în alte câteva județe pe o scară mai mică. Au răspuns invitației patriarhului, Mihalache, Iunian, G. Brătianu și subsemnatul. Averescu a fost reprezentat prin P.P. Negulescu, Goga

prin senatorul de Bălți Mumuianu, iar Vaida prin nimeni. Au mai asistat la întrunire, pe lângă episcopii Tit Simedrea al Hotinului, Dionisie al Ismailului, Criveanu al Hușului, Stelian Popește, protectorul Creștinătății, Stancu Brădișteanu de la Culte și — era să-l uit — Iuca subsecretarul de Stat de la Interne.

Patriarhul într-o cuvântare introductivă a pus stilismul în sarcina clerului rusesc sau rusofil ajutat de câțiva călugări români eliminați de prin mănăstiri. Mitropolitul Kievului *Antonie*, refugiat la Carlovatz în Iugoslavia a strâns în jurul său un sinod de episcopi emigrați și ei din Rusia, și de acolo, cu toleranța dacă nu cu încurajarea Guvernului de la Belgrad, îndrumă mișcarea ortodoxă de pe toată întinderea Republicii Sovietelor. Mitropolitul *Antonie* hirotonisește preoți și numește episcopi care păstoresc de la sute și mii de kilometri de îndepărtare de scaunul lor. Astfel a fost numit un anume *Serafim* episcop al Chișinăului, căci pentru *Antonie* și pentru sinodul de la Carlovatz, biserica basarabeană nu s-a despărțit încă de cea rusească. Acest *Serafim* a îndrăznit chiar să vină la Chișinău și să recruteze preoți și prozeliti printre populația rusească, până ce a fost descoperit, suit într-un vagon și trimis peste graniță (pe când era Mihalache ministru de interne). *Serafim* și-a continuat însă opera — și și-o mai continuă — hirotonisind preoți la Viena, și trimițându-i să uneltească clandestin în Basarabia. Astfel a fost hirotonisit preotul Climovici, preotul Poliakov și alții care astăzi stau în fruntea propagandei stiliste și împreună cu lepădăturile satelor agită populația pașnică doritoare numai de liniște și supusă legilor. Patriarhul se adresează șefilor de partide rugându-i să nu încurajeze pe răzvrătiți în scopuri electorale, ci dimpotrivă să pregătească opinia publică în vederea măsurilor severe ce vor trebui luate de Biserică și de Guvern în contra nesupușilor.

Episcopul Tit susține că toată mișcarea se datorește numai propagandei agenților național-creștini (cuziști) și slăbiciunii autorității civile dar chiar și bisericești. Arată că predecesorul său Visarion Puiu (actualmente mitropolit al Bucovinei) a favorizat mișcarea și citește o circulară semnată de Gh. Cuza către toți agenții lui prin care-și însușește toate revendicările stiliste.

N-am putut să mă abțin de la cuvânt, după cum aveam intenția, și m-am văzut obligat să arăt că *toate firele mișcării* erau *astăzi* în mâinile comuniștilor. Propaganda comunismului a îmbrăcat și haina stilismului. Că la început stilismul a început să se manifeste ca o tendință cu caracter pur ritual și bisericesc, că cu timpul s-au legat de mișcare in-

terese nemărturisite de câștig și de politică — nimic mai adevărat. Dar banii cheltuiți cu nemiluita, numărul extraordinar de mare al agenților de propagandă din ultimul timp dovedesc o mână mai puternică decât a unui escroc îmbrăcat în rasa călugărească sau încins cu brăul agentului electoral. Am arătat convingerea mea că până și popii de la Carlovatz, cu Serafim în cap, sunt — în ce privește acțiunea lor în Basarabia — agenți conștienți sau inconștienți ai bolșevicilor de la Moscova. Stilismul e o haină a comunismului, ca și „Frontul Popular“. Argumentația mea a impresionat, punctul meu de vedere a fost împărtășit de toți cei prezenți afară de Mihalache, și Iuca a promis în numele Ministerului de Interne o vigilență mai mare și o supraveghere mai intensă a nucleelor comuniste.

— Ziarele democratice de ieri și de azi (*Adevărul*, *Dimineața*, *Zorile* etc.) dau discursul meu de duminică până la pasajul relativ la comunism, și suprimă tot restul. O mai bună dovadă a legăturilor lor cu propaganda comunistă nu o puteau da. Exact aceeași atitudine și față de cuvântările lui Gh. Brătianu și Vaida, așa încât nu se poate invoca o eroare pentru explicarea omisiunii ce mă privește. *Dimineața* de azi, mă ia totuși „pe subțire“ și se întreabă cum de am descoperit așa dintr-o dată duminică, pericolul comunist care nu exista sâmbătă. Ba exista, dar mărturisesc că numai evenimentele din ultima lună din Europa întreagă mi-au deschis ochii asupra puterii și întinderii acestei propagande. Dacă *Dimineața* mă tratează încă cu politețe, *Lupta* escrocului Honigmann mă înjură ca la ușa cortului. Onoare mie!

— Dejun dat ieri la Ministerul de Externe în cinstea lui d'Ormesson numit ambasador la Rio de Janeiro. Discursul lui Titulescu e o țesătură de platitudini la adresa omului și a țării lui, de locuri comune și de formule perimate ca „pacea indivizibilă“ și altele — și nu se poate decât să mire, oricare ar fi banalitatea circumstanței și fățarniciei oratorului. Cuvântarea lui d'Ormesson a fost numai literatură, dar literatură proastă.

— Radu Irimescu îmi aduce ziarul *New York Herald Tribune*, unul din cele mai răspândite jurnale din America în care, alături de cunoscuta fotografie a Regelui cu Lupeasca la Monte-Carlo (de pe vremea pribegiei) stă scris „că la 31 mai, 520 mii de țărani¹ au cerut despărțirea

¹ Cu prilejul întrunirii național-țărăniște.

Suveranului de fata la lui amantă". Ziarul poartă data de 1 iunie (a doua zi după manifestația țărănistă-comunistă). Mâna Moscovei și aici.

— Ziarul parizian (și financiar) *L'Information* din iunie publică un interesant articol semnat de Joseph Caillaux (fostul Președinte de Consiliu) și intitulat *La paix économique et financière*. În acest articol Caillaux mărturisește că devalorizarea francului a devenit indispensabilă din cauza greșelilor comise în ultimii ani, și că *singura măsură salvatoare ar fi fost, dacă s-ar fi făcut la timp, conversiunea datoriilor publice și private*. Caillaux spune textual — în ipoteza că ar fi fost lăsat în iunie 1935 la Ministerul de Finanțe¹: „J’entendais — je m’empresse de le préciser — non pas de gaspiller de droite et de gauche dans le budget les dépenses, mais opérer, par une *conversion accentuée* des dettes publiques que préparait la hausse des fonds en Bourse, *par de vigoureuses conversions analogues dans les dettes privées* des retranchements dans la dépense générale de la natio.” Încă unul din onorabili protagoniști ai ortodoxiei doctrinare care se dă bătut. Cât rău ne-au făcut toate aceste lichele și toți acești proști care ne-au pus toate bețele lor în roate, în 1931/1932!

— Ieri mi-a fost comunicat în copie manifestul comuniștilor, lansat cu prilejul concursului pe care l-au dat d-lui Mihalache et consorts, în ziua „demonstrației de forțe” a marșului Partid Național-Țărănesc. Îl reproduc aici, ca document, fiindcă n-a fost publicat nicăieri:

Proletari din toate țările, uniți-vă!
Către muncitori, țărani, meseriași, funcționari!
Către studenți și liberi profesioniști!
Către întreaga populație nevoiașă din Capitală!

C E T Ă Ț E N I !

Partidul Comunist vă cheamă în ziua de duminică 31 mai curent să veniți cu toții în stradă, la o demonstrație uriașă contra Guvernului Tătărescu-Incuțef, pregătitorul dictaturii fasciste și a războiului.

Țara întreagă strigă JOS GUVERNUL TEROAREI și dezlănțuirii războiului.

Dacă nu vrem moartea noastră și a copiilor noștri prin foame, să nu mai răbdăm nici o clipă guvernarea fascistă. *Jos Guvernul Tătărescu-Incuțef*, spri-

¹ A căzut după câteva zile.

jinitorul și organizatorul fasciștilor din țară, agenții fascismului hitleristic-hor-tist, trădătorii de neam și dușmanii de moarte ai poporului muncitor.

De după războiul mondial, pericolul războiului n-a fost așa de mare niciodată ca în momentul de față. Partidele fasciste: Garda de Fier, Cuza-Goga, Vaida și grupul fascist al Guvernului Tătărescu-Incuț-V. Pop, toți cu sprijinul deschis al Camarilei, caută înglobarea României în blocul țărilor fascisto-revizioniste, în frunte cu Germania lui Hitler, instigatorul principal al războiului imperialist. Fasciștii români pregătesc o nouă năvălire în țară a trupelor fascismului german, o nouă jefuire a bogățiilor țării (petrolul) și transformarea maselor populare în carne de tun pentru un război contra Uniunii Sovietice. Popoarele din lumea întreagă și din România vor PACE. Poporul român vrea întărirea alianței democrate cu Franța, cu Cehoslovacia și cu toate țările a căror independență este amenințată de agresorii fasciști; cere ruperea alianței militare cu Polonia care a devenit unealta fascismului german.

Poporul muncitor cere încheierea pactului de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică, apărătorul sincer și consecvent al păcii și independenței țărilor mici.

Partidul Comunist din România cheamă masele populare să închege un larg front al păcii contra războiului imperialist pentru nimicirea pericolului fascist.

Tovarăși muncitori!

Realitatea unității clasei muncitoare este sâmburele *Frontului Popular* pentru dezlănțuirea luptelor cu succes contra războiului, fascismului și atacului capitalist!

Frați țărani!

Partidul Comunist din România vă cheamă la luptă comună alături de clasa muncitoare, pentru pâine, libertate și pace!

Național-țărăniști!

Partidul Comunist salută începerea de către Partidul Național-Țărănesc a unei campanii de răsturnare a Guvernului. Convocarea demonstrației de la 31 mai să fie semnul că s-a sfârșit cu amânarea luptei, cu încrederea în făgăduieli deșarte și cu ploconeala începută de șefii voștri Lupu și Mihalache prin înmormântarea demonstrației de la 14 noiembrie. *Trebuie sfârșit cu tactica de capitulare care a adus doar apă la moară fascismului.*

Partidul Comunist veșnic în fruntea poporului muncitor, care a dovedit prin jertfe grele poziția sa neclintită și hotărâtă contra fascismului și războiului, pentru păstrarea și lărgirea drepturilor cetățenești democratice, să țină cu orice preț demonstrația de la 31 mai, o demonstrație comună pentru răsturnarea Guvernului, pentru alegeri libere, pentru *Front Popular Antifascist* și Guvern al Fronului Popular!

Acesta este drumul de salvare a maselor populare de pericolul fascist și războinic. *Luați exemplul de la succesele din Spania și Franța, de la masele de la Hunedoara, Mehedinți, Ploiești și de la studenții democrați!*

Tovarăși! Cetățeni!

Veți îngădui voi ca lanțul asasinatelor politice începute cu Duca, Ilie Lazăr, Ana Pauker să se lungească cu noi victime?

Veți îngădui asasinarea șefilor național-țărăniști Mihalache, Lupu, Madgearu etc. cum au jurat gardiștii la congresul din Tg. Mureș, organizat de Guvernul Tătărescu?

Demonstrați pentru dizolvarea și dezarmarea organizațiilor fasciste și cereți arestarea șefilor lor.

Demonstrați pentru ridicarea cenzurii și a stării de asediu, pentru încetarea prigoanei contra organizațiilor muncitorești și democratice.

Cereți redeschiderea sediului Blocului Democratic.

Cereți stingerea tuturor proceselor luptătorilor antifasciști.

Cereți mutarea la București a procesului Anei Pauker, vechea și neobosită luptătoare comunistă pentru drepturile poporului muncitor, pentru eliberarea ei (sic) și a celor 19 antifasciști.

Luptați pentru amnistie generală a tuturor deținuților politici antifasciști.

Tovarăși! Cetățeni!

Partidul Comunist că cheamă la luptă pentru a curma politica de jaf și înfometare a poporului, pentru a cuceri o viață mai bună. La 31 mai luptați în front comun contra Guvernului de prigoană a greviștilor și împiedicarea luptelor economice. (?)

Luptați contra scăderilor de salarii, pentru mărirea lor, contra concedierilor, pentru reprimirea celor concediați.

Pentru garantarea luptei, pentru tineret și șomeri.

Pentru respectarea și lărgirea legilor muncitorești.

Pentru ieftinirea traiului și suprimarea tuturor taxelor de consum.

Pentru scutirea de biruri și datorii a populației nevoiașe. De plătit să plătească cei bogați.

Pentru ajutorarea țăranilor înfometați și șomerilor pe contul bugetelor Ministerelor de Interne și Război.

Cetățeni!

Faceți totul pentru reușita demonstrației. Alcătuiți comitete de organizare și acțiune comună, organizați gărzi și auto-apărare în contra bandelor fasciste.

Jos Guvernul Tătărescu-Inculeț!

Trăiască Guvernul de front popular antifascist!

Jos instigatorii războiului!

Trăiască frontul păcii și Frontul Popular!

Trăiască Partidul Comunist!

Comitetul organizației din București a Partidului Comunist din România.

Româneasca aproximativă a acestui manifest va fi judecată cu indulgență după o cât de repede ochire asupra următorului

T A B E L

*de conducătorii grupărilor comuniste de la manifestația
din 31 mai 1936*

<i>Grunberg Ida</i>	- condamnată pentru propagandă comunistă
<i>Messinger Josef</i>	- condamnat pentru propagandă comunistă
<i>Salomon Iacob</i>	- idem
<i>Trandafirescu C.</i>	- idem (în mai multe rânduri)
<i>Tomponoghi G.</i>	- idem
<i>Eftimie Casmici</i>	- idem
<i>Rutemberg Aurel</i>	- idem
<i>Camenski Ruhel</i>	- idem
<i>Radu S. Tudor</i>	- idem
<i>Tudora Stoian zisă Stoenescu Dorina</i>	- are proces în curs pentru propagandă comunistă
<i>Popa Gh.</i>	- idem
<i>Dobre Marin</i>	- idem
<i>Enta Palatnic</i>	- condamnată pentru propagandă comunistă
<i>Goldstein Paulina zisă Zeletnicova</i>	- idem
<i>Goldman Beila</i>	- idem
<i>Iacobovici Andrei</i>	- idem
<i>Ciobotaru</i>	- idem
<i>Teohari Georgescu</i>	- idem
<i>Vâlcu Vasile</i>	- idem
<i>Raia Sofranu</i>	- idem
<i>Sofi Sofranu</i>	- idem
<i>Popa N. zis Lurich</i>	- idem
<i>Pintilie Ilie</i>	- idem

Iată lista „rumunilor“ care au defilat în fața „țaranului“ Mihalache, cu pumnii încheștați, în ziua de 31 mai. Păcăliți sau nu, dumnealor domnii Mihalache, Lupu și Madgearu au pus în acea zi o pată roșie pe steagul lor verde.

17 iunie. — Ieri seară la ora 10 amicul meu dr. Kalman Blumenfeld, zis Scrutator, a fost bătut măr de 4 studenți, în momentul când se înapoia acasă. *Dimineata* de azi pune agresiunea în socoteala lui Stelian Popește, care ce e drept atâta zilnic prin *Universul* pe toți „bunii

români“ împotriva „spurcaților“ de la *Adevărul*. Dar lucrurile nu sunt atât de simple. *Adevărul* și *Dimineața* au fost până acum șase luni ziare de stânga, în slujba democrației române. Nimic de zis. De șase luni încoace, de când cu diabolica născocire moscovită a formulei *Frontului Popular*, *Adevărul* și *Dimineața* au trecut însă în slujba comunismului. Dovadă, că au tăiat din discursurile pronunțate duminica trecută de Vaida, de Gh. Brătianu și de mine partea referitoare la pericolul comunist. Dovadă atitudinea lor față de procesul Anei Pauker. Dovadă entuziasmul lor cu prilejul manifestării pumnilor încheștați care au defilat la 31 mai pe dinaintea lui Mihalache. Fără această atitudine a ziarelor din Sărindar, adânc jignitoare pentru sentimentele noastre românești, ațâțările lui Stelian Popescu ar fi rămas fără răsunet și capul lui Blumenfeld n-ar fi fost spart. Amuzant — și nepolitic — este că *Universul* de azi nici nu pomeniște de agresiunea care a dus pe bietul Scrutator la spital.

— În Anglia, curentul în favoarea ridicării sancțiunilor e tot mai tare.

În Italia, fascismul nu se mai mulțumește cu ridicarea sancțiunilor, ci mai cere, pentru reluarea raporturilor normale cu Geneva și recunoașterea Imperiului African.

În Franța, grevele s-au potolit în regiunea Parisului, dar altele noi au izbucnit în provincie.

18 iunie. — Hârdaiele de lături cu care „spurcatele canalii“ de la *Adevărul* și „canalia spurcată“ de la *Universul* se împroșcă zilnic de mai bine de o lună, în loc să dezguste tineretul nostru, cum ar fi fost natural, au surexcitat patimile antisemite. După agresiunea de alaltăieri seară împotriva lui Scrutator, trei bătaii stupide au mai fost înregistrate pe ziua de ieri: în Cișmigiu a fost atacat un anumit Bergman, fratele lui Bergman-Munte — în fața școlii unde e profesor, Alexandru Graur, fratele Graurului de la *Adevărul* — și în strada Spătarului un oarecare Stoifer, luat din eroare drept Grigore Graur, al treilea frate al aceluiași Graur. Poliția impasibilă. Harhării într-o stare de teroare ușor de imaginat. Iar nouă, oamenilor de bun simț, ne e rușine de tot ce vedem.

— *Adevărul* asupra „maionezei“ dedicată lui Titulescu care o înghite în fiecare zi, săptămâna aceasta¹: maioneza a fost inventată de bucătarul Duceului de Richelieu pe timpul când mareașalul asedia, în insulele

¹ Titulescu a oferit săptămâna aceasta trei dejunuri pe rând în onoarea d-lor d'Ormesson, Oliveira (ministru Argentiniei) și a Nunțiului Papal Valeri — care părăsiseră câștigătrei România.

Baleare, Port-Mahonul (1756), și după numele acestei cetăți a botezat-o „mahonnaise“. Cum a ajuns *mahoneza* maioneză, Dumnezeu singur știe.

— Noua Constituție pe care Stalin a hărăzit-o Sovietelor pare a conține, după o dare de seamă franceză, principii de necrezut în prototipul Statului comunist. S-ar recunoaște proprietatea individuală pentru pământ, case, mobile etc. — dreptul la vot și egalitatea pentru toți cetățenii, dreptul de întrunire, dreptul de constituire de partide și în afară de cel comunist, dreptul inviolabilității individuale (*habeas corpus*) și domiciliare, libertatea presei. S-ar institui două Camere, una federală a celor 11 republici sovietice, alta direct aleasă prin sufragiul universal. Dacă e așa, vorba lui Iunian „Lenin se toarce la morminte!“

— Grigorcea (din Budapesta) care e toată ziua vârat la Titulescu a povestit lui Pangal pentru ce tâfnosul nostru ministru de externe a părăsit Palatul după prima bucată la concertul de gală dat în cinstea lui Beneș, Paul. Remarcasem această plecare bruscă, dar nu-i dedesem importanță socotind-o motivată de vreo îndatorire profesională (protocol sau comunicat de redactat, telegramă cifrată de trimis lui Ciotori, sau așa ceva). Motivul plecării a fost cu totul altul. „Balkanmetternichul“ se supărase foc fiindcă Ilasievici nu lăsase să intre pe Nenișor, pe care Scopitul îl luase cu dânsul, să nu fie singur. Titulescu ceruse întâi lui Raicoviceanu să-l însoțească dar acesta a declinat propunerea declarând că n-ar putea merge decât cu soția și că nu era invitat. Raicoviceanu refuzând havaleaua a căzut în spinarea lui Nenișor care a primit, Marele om închizându-i gura cu un peremptoriu „te bag eu, mă“ dar n-a putut să-l bage. Se vede că a reclamat mai sus dar n-a primit satisfacție. Supărat, a plecat. La această incalificabilă obraznicie Majestatea Sa a răspuns dându-i a doua zi colanul Ordinului Carol I. Cu Hohenzollernii trebuie să fii brutal — o știam de pe vremea Regelui Carol I.

— Până și Al. Em. Lahovari, quintesență de francofilie, a fost dezgustat de platitudinea manifestată de Titulescu față de Franța în discursul său de la dejunul în cinstea lui d'Ormesson, dejun la care a asistat și bătrânul decan al corpului nostru diplomatic. Nu mai vorbesc de alții — toată lumea e sătulă de palinodiile caraghiosului.

— Se vorbește de plecarea lui Mereuță de la Căile Ferate și de înlocuirea lui prin Macovei omul lui Malaxa, numit subdirector de Malaxa și plătit lunar de Malaxa cu 200 000 lei, zice-se. Unde ne vom opri?

19 iunie. — Dezbateri furtunoase ieri în Camera Comunelor, în jurul ridicării sancțiunilor împotriva Italiei. Greșosul Eden, vorbind în numele întregului Guvern, a recunoscut că sancțiunile au dat greș, că nu mai există pe teritoriul abisinian un Guvern indigen și că sancțiunile trebuiesc ridicate. Ministrul de externe s-a pronunțat în același timp și pentru reforma Societății Națiunilor care în forma ei actuală s-a dovedit neputincioasă. Pentru reforma S.D.N.-ului s-a pronunțat apoi și primul ministru Baldwin care a accentuat falimentul securității colective. Rămâne de văzut a mai adăugat Baldwin dacă această securitate colectivă va putea fi realizată printr-o reformă a Societății Națiunilor. Putorile laburiste au atacat cu vehemență Guvernul pe tema ridicării sancțiunilor, „o rușine pentru Anglia și pentru Guvernul său“. Aceeași atitudine a avut-o și perimatul și acritul liberal Lloyd George. Depeșele din Londra spun că violența dezbaterilor a fost fără precedent. Fără precedent e *rahatul* pe care l-a înghițit perfida Albion. Mussolini trebuie să-și frece mâinile.

— Numirea lui Macovei în locul lui Mereuță, la Căile Ferate se dezmințe — ar fi vorba numai de o înlocuire pe timpul concediului directorului general, înlocuire ce revine de drept celui mai vechi subdirector. Numai să fie așa: numirea lui Macovei ar fi fost *înfiorătoare*, căci ar fi dovedit înstăpânirea definitivă a lui Malaxa asupra căilor noastre ferate. Ne ferească Dumnezeu, dar mi-e frică că tot acolo vom ajunge: ce n-a putut obține mme Dubarry de la Ludovic al XV-lea?

— Dat azi-dimineață un interviu *Universului* în care precizez și dezvolt cele spuse duminică la Tătaru, cu privire la propaganda comunistă, și mai ales la camuflarea ei.

— Luat masa aseară cu Șeicaru care a văzut zilele trecute pe Rege și l-a găsit foarte îngrijorat de noul aspect al politicii noastre externe. Regele a părut lui Șeicaru cu totul opus înregimentării în lagărul bolșevic.

— Ieri la ora 6 am fost la inaugurarea unei expoziții organizate de Legația Poloniei care trimisese invitații personale la toată lumea oficială. Însărcinatul cu afaceri, contele Poninski și Trancu-Iași (președintele Amiciției Polono-Române) au ținut discursuri. Guvernul și Minis-

terul Afacerilor Străine nu erau reprezentate prin nimeni. Să fi înnebunit Titulescu? Sau Polonia a devenit poate, deodată, vrăjmaşa noastră?

— 23 Iunie. — Plecat sâmbătă 19, m-am înapoiat ieri seară la Bucureşti. Planul iniţial fusese să merg cu Martha Bibescu la Maglavit, să facem o vizită lui Petrache Lupu. Deşi popularitatea acestuia a scăzut, lumea tot se mai îndreaptă spre dânsul. Duminicile şi sărbătorile trec prin Maglavit câte o mie şi mai bine de oameni. Bandiţii localnici, comitetul de supraveghere şi familia lui Petrache au şterpelit acum în urmă banii adunaţi — afacerea a ajuns pe mâna Parchetului, Sfântul s-a retras în stână, la oi, „supărat“ pe ai lui, şi toată treaba s-a cam compromis. Martha Bibescu voia să vadă satul în care coborâse Dumnezeu şi-mi ceruse să o duc acolo. Cum nici eu nu-l văzusem, am primit cu bucurie. În ultimul moment, Martha mi-a telefonat că nu se simte destul de bine ca să meargă până la Maglavit dar că va veni cu avionul până la Craiova şi va dejuna la Breasta. Capriciile frumoasei Martha m-au lipsit astfel de plăcerea de a mă apropia de Dumnezeu şi de Petrache Lupu, dar mi-au procurat pe de altă parte prilejul să mă familiarizez cu aeroplanelle. Mă găsesc într-adevăr într-o situaţie foarte ciudată: sunt vicepreşedintele Jockey-Clubului şi n-am văzut niciodată de aproape un cal de curse — sunt membru în comitetul Aero-Clubului (am fost şi vicepreşedinte) şi n-am văzut niciodată un aeroplan. De alaltăieri această stare de inferioritate în ce priveşte avioanele e reparată. Duminică a fost într-adevăr la Craiova un prea frumos meeting de aviaţie, la care au asistat 15–20 000 de oameni. Din cauza Marthei Bibescu, a trebuit să mă duc şi eu la Balta-Verde şi nu mi-am pierdut vremea. Am văzut lucruri minunate. Ce au ajuns oamenii să facă în aer, e prodigios. Doi aviatori s-au distins mai ales: Manolescu, pe un delicios aparat Messerschmid vopsit tot în roşu şi de o rară suplete şi Papană pe un aparat Icar, mi se pare. Zburau cu capul în jos, se dădeau peste cap, ţâşneau drept în sus ca o săgeată îndreptată împotriva boltei cerului, se rostogoleau până aproape de pământ, porneau iarăşi într-o serie de „looping-uri“.

Ca să plimb pe Martha Bibescu, am colindat Craiova, am fost şi la noua plimbare prin luncă şi la ştrand, pe care nu le cunoşteam. Craiova s-a înfrumuseţat mult: cu parcul Bibescu, cu terasa de la Sf. Dumitru, cu lunca şi cu impunătoarele lui clădiri şcolare oraşul meu natal ar putea face figură chiar printre oraşele occidentale.

— Sâmbătă, pe drum, mergând spre Craiova am petrecut două ore cu Titulescu. Vagonul lui, în care se instalase de cu seară, în ajun, fusese

agătat de dimineață la trenul Simplon, în care m-am urcat și eu. Cancelarul nostru, însoțit de Raicoviceanu și de Nenișor, pleca la Montreux să ia parte la conferința convocată ca să se ratifice lovitura turcilor cu închiderea și rearmarea Strâmtoarelor. Raicoviceanu și Nenișor, care, ca oameni normali nu petrecuseră noaptea în vagon, în gara Mogoșoaia, și veniseră să se urce în tren odată cu toți muritorii, m-au văzut la fereastră compartimentului meu, m-au salutat și au raportat faptul șefului lor. Probabil că acesta se aștepta să solicite cinstea de a-i face o vizită, lucru la care bineînțeles nici nu m-am gândit. Văzând că nu dau semn de viață, a dat el. Ațipisem și trecusem de Pitești și uitasem până și de existența lui Titulescu când ușa compartimentului meu s-a deschis și a apărut în fața mea zvelta siluetă a d-lui ministru plenipotențiar Raicoviceanu ca să mă informeze că dl. Titulescu ar fi vrut să-mi facă o vizită în compartimentul meu, dar că și-a rupt picioarele și stă întins pe pat, cu comprese... „CE? dar cum și unde și-a rupt picioarele?” m-am grăbit să întreb, și Raicoviceanu mi-a povestit o lungă istorie, cum mergând să facă o vizită lui Dinu Brătianu, Titulescu s-a poticnit pe scara acestuia și a căzut pe gratia de fier destinată curățatului ghetelor, tăindu-și amândoi genunchii până la os. De atunci sunt câteva zile, i s-au umflat articulațiile și moare de frică să nu facă o sinovită, sau chiar și tetanos. A luat pe doctorul Frumușanu cu el la Montreux, căci n-are nici o încredere în doctorii din Elveția — și trecând de la una la alta, Raicoviceanu mă întreabă dacă „n-aș binevoi” să trec eu în vagonul lui Titulescu. Am răspuns că „binevoiesc” cu plăcere și am pornit supă el.

Am găsit pe Titulescu întins pe pat ca o curvă bătrână, mototolit în trei pijamale din care ieșeau două gheare și un cap arămiu¹. Ca o țiplă întinsă pe oase, pielea lui moartă de scopit se colora pe la crestele obrazului dar nu în roșu, ci în verde. Ieșea din el un miros de râncezeală și de pansament care se amesteca cu duhoarea celor patru căței care dormeau pe pat în jurul lui. „Uite la ăsta, mă — Buster! fii cuminte! — a avut 70 de premii! Mi l-a dat Lord X. Cum l-aș fi luat eu? Costă 200 de livre. De unde am eu 200 de livre! Uite și la ăsta: tată-său a avut 205 premii! Mi l-a dat Lord Y. Dar ăștia doi ce cusur au?” Câteșipatru erau foxi cu părul lung, o rasă de câini mult apreciată² dar foarte puțini pe gustul meu. „Sunt urâți ca și tine!” — „Vai, mamă, cum poți zice!” și a început să-i pupe pe toți, pe rând, în bot.

¹ Efectul plajei de la Eforie.

² Georgel Mavrocordat cumpărase așa un câine anii trecuți și dedese 40 000 lei pe dânsul. Cu toate îngrijirile date javra a murit și Mavrocordat a cumpărat altul, și mai scump. Mai sunt și alți nebuni, ca dânsul.

După ce mi-a povestit printre țipete de durere, mai ales când se atingea unul din căței de genunchii săi, toate nenorocirile lui — cum abuza lumea întreagă de dânsul, cum trebuia să pună lumea întreagă la cale, cum drept răsplată îl înjura toată lumea și îi așeza gratii tăioase de fier sub genunchi — am început să vorbim serios (dacă ceva poate fi serios cu Titulescu!) și trebuie să mărturisesc că formidabila sa fantezie, nemărginita lui fățărnicie și colosala lui prezumție — ca să întrebuițez numai superlativale fără de care nu te poți apropia de un asemenea om — m-au uimit.

După dânsul, nici pactul, nici spiritul de la Geneva, nici securitatea colectivă nu au dat faliment. Ele sunt intacte și nu e nimic de revizuit la Geneva. *De revizuit este procesul Italiei!* S-a făcut o mare eroare cu Italia. *Mai întâi n-a fost Italia agresorul (!!!)* Abisinia a atacat de zece ori Italia, în Somalia. Dacă Italia ar fi fost atacată astfel pe teritoriul ei continental, reacția ar fi fost imediată, „dar la 5 000 de kilometri de distanță, trebuia Italiei timp ca să-și prepare riposta, și așa se explică că ea nu a reacționat decât după luni și luni de zile!“ Ce cere Pactul? Nu trebuie uitat că Pactul nu cunoaște cuvântul „agresor“! (În gura lui Titulescu, care ne-a pisat ani de zile cu „definiția agresorului“ în cazul Pactului, această mărturisire e delicioasă!) Pactul cere ca înainte să recurgî la arme, să aduci diferendul la Geneva. Nu l-au adus italienii? Că l-au adus sub o formă sau alta, că l-au adus ca să înjure pe unul sau pe altul, ca să protesteze împotriva unei hotărâri sau alteia, n-are nici o importanță. Pactul nu prevede *un tipic* pentru prezentarea faptelor. Geneva s-a ocupat de diferendul dintre Italia și Abisinia, înainte de începerea ostilităților și atât ajunge! Italia a comis însă și o greșeală, adaugă Titulescu (numai una? bravo Nicule!) — e o scrisoare a lui Aloysi, posterioară agresiunilor Negusului, prin care zisul Aloysi renunță să mai considere incursiunile abisinienilor ca acte de agresiune. „E o mare greșeală pe care a făcut-o Mussolini, dar nu e nimic, aranjăm noi și pe aceasta. Nu sunt decât cinci oameni în Europa care să cunoască dosarul italo-abisinian, și nimeni nu-l cunoaște ca mine. Am spus lui Sola să scrie lui Mussolini să se mulțumească acum cu ridicarea sancțiunilor și să nu mai insiste. Până în toamnă aranjez eu lucrurile (!!!) și la sesiunea Adunării S.D.N.-ului din septembrie *se va revizui procesul Italiei*. E scrisoarea lui Aloysi, plicticoasă. Eden mi-a spus: arată-mi o agresiune din partea Abisiniei după scrisoarea lui Aloysi! N-am de unde dar aranjez eu lucrurile! Ascultă-mă, Argetoianu, securitatea colectivă n-a murit, e mai tare ca oricând!!!!“

— Eu: „Dar Baldwin a declarat-o sfârșită!“ — El: „Baldwin e un dobitoc! Eden, nu e un geniu, dar e un băiat bun, e singurul englez care ne iubește!“ Ascultam și nu-mi venea să cred — și cu toate astea, vorbea serios, și nu-și bătea joc de mine.

„Mă, eu iubesc Italia, mă (!!!) și trebuie să ne înțelegem și cu Germania“. A chemat pe Raicoviceanu să-i aducă o geantă, și a scos o lungă telegramă a lui Comnen prin care acesta îi relata o întrevedere cu von Neurath¹, și mi-a citit-o. „L-am chemat pe Comnen la Paris, la sfârșitul lui februarie — înaintea loviturii din 7 martie — pe când Regele făcea la Paris discursurile pe care le știi (câtă fățarnicie în sufletul amicului meu Titulescu! parcă nu le inspirase el!) și l-am însărcinat să vadă pe Neurath² și să-i spună că pactele noastre cu Franța și cu Rusia nu sunt îndreptate contra Germaniei și contra nimăru — în opoziție cu pactul Cehoslovaciei cu Rusia (ce *laşaj* față de *fratele* Beneș!) și că sunt gata și doritor să semnez și cu Germania un pact identic cu cel proiectat cu Litvinov. Neurath a mulțumit lui Comnen pentru bunele noastre intenții, după cum vezi, dar a declarat că în actuala stare de lucruri Germania nu se poate angaja în nici o direcție și dorește să-și păstreze complecta ei independență. Îl cred și eu, pregăteau lovitura cu Renania de la 7 martie! I-am trimis, mă, și o cutie de icre moi, lui Neurath că-i plac!“ Cred că icrele erau destinate lui Hitler, că a beneficiat Neurath de ele fiindcă Führer-ul n-a catadixit să primească pe Comnen. O fi înghițit Neurath icrele cu plăcere, dar Titulescu a înghițit, și el, nu știu dacă cu plăcere, ironia neamțului cu „independență“.

Mi-a mai arătat Titulescu și altă depeșă a lui Comnen cu o categorică dezmințire a lui Neurath față de declarațiile lui George Brătianu „retour de Berlin“. Ministrul de externe german recunoaște că a avut o conversație cu Brătianu pe care l-a primit pentru prestigiul numelui lui *după intervenția ambasadorului polon*, dar că în această conversație *n-a afirmat niciodată că Germania este opusă revendicărilor revizioniste ale Ungariei*. „Nu numai că n-am afirmat așa ceva — a spus Neurath lui Comnen — dar nici nu s-ar putea concepe ca Germania care urmărește de partea ei revizuirea tratatelor să se opună la o politică identică a Ungariei. Dimpotrivă, pe acest teren, Germania nu poate fi decât alături de Ungaria.“ Neurath a mai adăugat că n-a avut loc nici o conferință în trei, cu el, cu Göring și cu Brătianu (cum a afirmat acesta din

¹ Ministrul de externe al Reich-ului.

² Versiunea lui Nae Ionescu asupra demersurilor lui Comnen pe lângă Hitler și Rosenberg, relatate la pag. 291 a acestor Însemnări.

urmă). „Ce cap va face Brătianu, când voi veni să citesc această dezmințire în Cameră? Ce va spune dl. Brătianu, când va vedea din textul comunicării făcute de Comnen lui Neurath că nu numai n-am încheiat vreo convenție cu Litvinov ca să las pe ruși să treacă pe teritoriul României, dar că-mi luam chiar angajamentul, în numele țării mele, *că o asemenea convenție nu va fi niciodată încheiată?*“¹

Vorbind apoi despre comunism și despre Moscova Titulescu m-a felicitat pentru distincția pe care o făcusem între propaganda comunistă și raporturile cu Republica Sovietelor. El socotește că proiectul de Constituție prezentat de Stalin e sincer, că Rusia Sovietică a evoluat și evoluează spre un Stat burghez și că nimic nu plictisește mai mult oamenii de la Moscova decât ofensiva comunistă actuală, în Statele Europei. Mi-am permis să pun la îndoială această părere și ca să mă convingă Titulescu mi-a scos din geantă o telegramă a lui Ciuntu (ministrul nostru la Moscova) prin care acesta raporta că cercurile sovietice sunt foarte indispuse împotriva Guvernului Blum „fiindcă e prea de stânga“ (!!!!) și că ar dori o răsturnare a regimului actual din Franța, și un Guvern mai la dreapta. Am făcut toate rezervele mele asupra sincerității unei asemenea atitudini din partea lui Stalin și a oamenilor săi. Titulescu e convins însă că ofensiva comunistă din Spania și din Franța, din Belgia, de la noi etc. nu e pusă la cale nici încurajată *actualmente* de Moscova, ci datorită unei mișcări autohtone. Instrucțiunile Kominternului publicate de unele jurnale franceze sunt vechi, și nu mai corespund politicii de azi a Sovietelor. „Ascultă-mă pe mine, ți-o dau în scris: dacă Franța continuă să se destrame pe calea comunismului, *ai să vezi Rusia întorcându-se către Germania și pe Stalin aliniindu-se cu Hitler!*“ — Eu: „Și atunci ai să ajungi și tu să fi primit de Hitler!“ — „Nu glumi, mă, că e serios!“

Am mai vorbit de una și de alta — de politică internă nu — mi-a mai spus că închiderea Strâmtoarelor e un dezastru pentru noi, că turcii au făcut-o din ordinul rușilor (suntem doar cu toții aliați sinceri, am observat eu), că la Montreux nu mai era nimic de făcut decât de salvat formă (această eternă „formă“ care acoperă neantul și permite celor îndrăzneți să-și realizeze toate dezideratele!), și ne-am oprit, căci ajunsesem la Craiova. Nu m-a lăsat să plec însă până nu mi-a mai spus o dată că era o victimă, că nu mai putea, că era înhămat la toate greutățile și înjurat de toată lumea. Până și de Rege care nu voia să se urce în ma-

¹ În telegrama lui Comnen, pe care mi-a citit-o există într-adevăr acest angajament transmis din ordinul ministrului de externe german.

șina blindată alături de Prințul Paul. „Mai devotează-te, mă!“ a fost ultimul meu cuvânt. Și ne-am despărțit, ca doi vechi prieteni.

Era să uit să notez că în cursul conversației îmi spusese că nu știuse nimic despre chestiunea cu delegația poloneză. N-a aflat incidentul cu întârzierea ei în Bucovina și cu excluderea ei de la defilare decât după ce nu se mai putea drege nimic. Nu e adevărat că Legația din Varșovia a refuzat viza *pașapoartelor* „tinerilor“. A refuzat viza unui pașaport colectiv, fiindcă Siguranța sârbească care veghea asupra Prințului Paul, ne ceruse să nu admitem pe timpul petrecerii acestuia în București decât persoane cu pașapoarte individuale. „La întrebarea Legației noastre din Varșovia dată fiind calitatea oficială a delegației, am dat ordin“ — spune Titulescu — „să se vizeze excepțional acel pașaport colectiv. Despre această delegație n-am știut altceva. Ministerul de Externe n-a avut nici o legătură cu dânsa, nu s-a ocupat cu primirea ei, n-a avut nici un amestec în dispozițiile defilării. Cred că toată lumea și-a pierdut capul, din cauza nenorocirii cu tribuna. Am aflat cele întâmplante, la Palat, la dejun. Am rugat imediat pe Rege să repare greșeala, să facă o vizită delegației. Regele mi-a răspuns: dă-i în p. m. ! Am insistat, și grație insistențelor mele, Regele a poruncit să cheme pe polonezi la Ate-neu, la primirea învățătorilor! Ce ar fi fost mai frumos decât delegația poloneză, și numai ea, primită în mijlocul aclamațiilor miilor de învățători! Arcizewski, care e un prost și un intrigant a refuzat! Ce să le fac eu?“

— În lipsa mea din București, războiul dintre *Universul* și *Dimineața* s-a agravat. S-a agravat și s-a transformat într-o luptă a tineretului antisemit împotriva comunismului și ovreilor. Bande de studenți împiedică zilnic, de duminică, vânzarea *Dimineții*, *Adevărului* și a altor ziare zise „democratice“, recte ovreiești. Duminică, bătaile s-au ținut lanț. A fost ucis, cu revolverul, un muncitor de la tipografia *Adevărului*, și grav răniți mai mulți. Luni și azi, bătaii mai puține — nici un ucis — dar „ardere“ de ziare în masă. S-au ars destule *Universuri* dar *Dimineața* aproape toate. Ovreii sunt terorizați și se ascund. Poliția destul de inactivă. Ce urmărește Guvernul?

— Interviuul meu publicat duminică în *Universul* (unde am ajuns!) asupra pericolului propagandei comuniste camuflata a avut mare succes. *Pauperismul* pus în față cu *pauperismul*, a fost o formulă care a plăcut. În contra comunismului sunt gata la orice acțiune; excesele an-

tisemite nu le pot însă sprijini fiindcă nu duc decât la anarhie, și la altceva nimic.

24 iunie. — În legătură cu cele însemnate ieri cu prilejul conversației mele cu Titulescu, informațiile presei naționaliste franceze arată că toată propaganda comunistă în Europa este dirijată în momentul de față de Troțki, care a primit această misiune din partea Guvernului din Moscova. Troțki lucrează cu banii sovietici. Sumele primite sunt depuse la o bancă din Praga sub un nume de împrumut. Troțki și oamenii lui circulă prin toate capitalele Europei, pe unde sunt primiți, dar așezarea principală a propagandei e la Praga. Să ne trăiască prietenii noștri cehoslovaci.

— O d-ră Blum, o compromisă, a venit în România să dea o mână de ajutor Anei Pauker, amenințându-ne cu fulgerele „lumii civilizate“. Respinsă de președintele Consiliului de război din Craiova (unde se judecă procesul Anei Pauker și al altor 19 comuniști) zâna sovietică a reclamat la București de unde a pornit la Craiova ordin ca să fie primită. Toate aceste incidente au fost comentate de presă, în sensuri diferite, după poziția politică a fiecăruia. Pamfil Șeicaru a scris un savuros articol, în care nu s-a „jenat“ nici față de d-ra Blum, nepoata d-lui Léon Blum, nici față de boul prim-ministru francez „născut la Vidin, fiul unui profesor de buchii ovreiești“. Legația Franței a dat ieri o dezmințire: d-ra Blum nu e nepoata d-lui Blum, și nici un fel de rudă cu dânsul (n-ar fi nici chiar franceză, ci belgiană), iar dl. Blum e născut, afirmă Legația, în 1872 din părinți francezi (fără să vorbească de Vidin). În ce hal a ajuns biata „sora noastră mai mare“!

— Mare zarvă în Partidul Național-Țărănesc din cauza prostiilor comise de dr. Lupu la Paris. D-rul Lupu n-a avut nici o misiune din partea partidului la Paris, ci una „de informație“ la Londra. În vederea luptei pornite împotriva regimului, Partidul Național-Țărănesc a hotărât în ultima vreme să trimită pe Mihalache la Praga, pe Madgearu la Paris și pe dr. Lupu la Londra, spre stabilirea sau menținerea legăturilor cu cercurile simpatizante din fiecare țară. D-rul Lupu s-a oprit însă la Paris și a început să zbârnăie. Întrevederi, interviuri și în fine un mare discurs în ziua de 12 iunie la o mare întrunire comunistă ținută la Buffalo-Bill unde ordinea oratorilor a fost următoarea:

Svernici, secretar general al sindicatelor profesionale sovietice;

Marcel Cachin, deputat francez, comunist;

Dr. Lupu, vicepreședintele Partidului Național-Țărănesc românesc;

*Alvarez del Waillo, deputat comunist spaniol și
Nemour, delegatul negrilor din Haiti!*

Dar amicul Lupu nu s-a mulțumit cu atât. Telegrafic s-a solidarizat cu cei de la *Adevărul* și a cerut lui Stelian Popescu să oprească imediat campania *hitleristă* pe care a început-o! Atitudinea lui Lupu a nemulțumit pe mulți din partid și toți cei care îi coceau deja de mult sâmbetele, cer o lămurire a situației și o desolidarizare de curentele comuniste care n-ar putea fi simbolizată mai bine decât prin excluderea d-rului Lupu din partid. La înapoierea lui Mihalache și a lui Lupu din străinătate va fi ceartă mare între frați.

— Războiul civil continuă de altminteri, fără mari pierderi de o parte și de alta a frontului dar cu bătăi și cu arderi de jurnale. *Dimineața* și *Adevărul* aproape nu se mai găsesc. Pe stradă, bătăile s-au întins ieri pe toată strada Lipscani și înspre strada Văcărești. Învălmășeală mare și la Palatul de Justiție unde avocații Fieldermann (președintele Uniunii Ovreilor Pământeni), Kapralik, Nachtigal și alții au fost crunt bătuți. Solidaritatea ovreiască s-a manifestat prin articole în toată presa democratică din Paris, unde, până și în ziarele *Le Temps* și *Journal des Debats*, se scrie că *ofensiva hitleristă pusă la cale de Germania în România începe să fie îngrijorătoare pentru Franța!!!* Familiile Pauker, Graur, Braur și Honigmann identificate cu Franța, „c’este aller un peu fort“! Franța va pierde însă mult la noi, dacă în această luptă pătimașă, și prin urmare violentă și nedreaptă ca toate lucrurile în care se amestecă patima, se va amesteca luând parte ovreilor.

Dimineața și *Adevărul* au hotărât să-și numească un director român și creștin. Ieri mi s-a spus că alegerea căzuse asupra lui Grigore Filipescu. Cât a trăit Nicu Filipescu, *Adevărul*, devotat lui Take, l-a înjurat zilnic: nimic de mirat ca *excrementul* ilustrului dispărut să fie așezat astăzi pe frontispiciul democratice foi.

— La Montreux, amicul Titulescu a tras iarăși un mare discurs. Literatură și zeamă de varză. Dar literatură proastă. Strămtorile, sunt declarate „inima Turciei“ și „plămâni România“ — dar din fericire pentru ele „stricturile“ nimănui. Drept consecință „inima“ trebuie să se înțeleagă cu plămâni — ca să iasă un rahat. Jidanul Rustu Arras ne-a făcut pe loc o sumă de reduceri de tarife pentru trecerea vaselor noastre prin Bosfor... Depeșele jidănești de azi-dimineață raportează extazul presei cumpărate din Occident, față de *solidaritatea balcanică!* Nerușinarea acestor păcătoși trece toate limitele: Turcia denunță unilateral

clauzele Tratatului de la Lausanne privitoare la Strâmători — noi urlăm ca omul căruia îi prinde cineva degetele în ușa trântită cu violență, mergem cu toții la Montreux să semnăm fiindcă altfel ar trebui să ne declarăm război, și se mai poate vorbi de solidaritate?

— Dl. Blum (Léon) a făcut un larg expozeu în Parlament, asupra politicii externe a Franței. O searbădă adunătură de clișee perimate, de la *pacea indivizibilă* până la colaborarea tuturor democrațiilor pacifice.

C'était bien la peine assurément,

De changer de gouvernement!

25 iunie. — Împroșcături cu mocirlă dintre presa ovreiască și cea creștină continuă, în fiecare zi. Studenții ard maldăre de gazete, pe la răscruci, mai ales *Dimineața* și *Adevărul* — câțiva muncitori ard și ei, pe la mahala, numere din *Universul*. Gogo-cuziștii și gardiștii pândesc ovreii pe străzile mai lăturalnice și îi bat. Pe ziua de ieri nici o vedetă n-a fost atinsă, și la Palatul Justiției atmosfera a fost mai calmă.

Lumea de la 30 de ani în sus, deși simpatizantă cu antisemiții, nu se prea emoționează de toate aceste incidente precum nici masele populare nu se prea sinchisesc de ele. Presa ovreiască și „democrată“ vrea cu tot adinsul să transforme această explozie de ură antisemită — și în mare parte de repulsie congenitală între reprezentanții a două tarabe — într-o acțiune „hitlersită“ menită să schimbe rosturile noastre politice, atât cele interne cât și cele externe. Au pus jidanii de la Paris să chelălăie cât îi ține gura asupra pericolului „germanizării (!)“ României și adeziunii ei la grupul Statelor cu regim dictatorial. Pentru stabilirea regretabilei confuzii continuă să mai dea o mână de ajutor la Paris și acel încurcă-lume de dr. Lupu. Guvernul însă se joacă cu focul închizând ochii asupra tuturor actelor de brutalitate și de anarhie care se săvârșesc. *Se obișnuiesc oamenii cu mânuirea revolverului și bâtei, și mâine-poi-mâine cămășile albastre, verzi, negre, căcăanii și galbene nu se vor mai mulțumi cu câteva cotonogeli de jidani.*

— Mi s-a povestit ieri o istorioară ce ilustrează moravurile democrației noastre zdrențuroase, și pe care o trec aici în caietul meu de însemnări, fiindcă prea e nostimă. Amicul Streitmann¹ aflând că Titulescu se

¹ Gazetar foarte inteligent și simpatic, care scrie rar, prin tot felul de publicații, dar totdeauna cu miez. Cusurul lui e că bate la toate ușile Ministerelor ca să ceară parale. Un glumeț a descoperit „salutul lui Streitmann“: nu e cu palma în jos și cu brațul în sus, ca la fasciști, nici cu pumnul încheștat ca la comuniști, ci cu mâna întinsă și cu palma în sus, ca să pice ceva într-însa. Așa cum e, Streitmann e un semit de clasă superioară, și ca fire și ca cultură.

afla la Ministerul de Externe, adică cu Ispasiu¹ la îndemână, s-a repezit să-l atace. Acolo a dat peste Clarnet², venit și el — gând la gând cu bucurie — exact în aceleași intenții. Au intrat la Titulescu unul după altul și când s-au regăsit în anticameră, amândoi au pretins că nu obținuseră decât un surăs și un refuz. În realitate, refuz nu întâmpinase decât Clarnet. Au pornit amândoi spre ușa de ieșire, unde Streitmann s-a scuzat „că mai are ceva treabă în Minister“. Clarnet l-a lăsat să se încurce prin coridoare și a țâșnit drept la contabilitate unde ascuns după o perdea a putut să vadă cu disperare cum încasa rivalul său, liniștit, lei 20 000. Furios, Clarnet s-a repezit la *Dimineața* și a băgat informația că dl. Streitmann a pierdut 20 000 lei pe Calea Victoriei, *între Ministerul de Externe și Palat*. Îndată ce a apărut informația, Clarnet a luat jurnalul și s-a dus la Titulescu să se plângă că favorizase pe zăpăcitul de Streitmann, care mai pierduse și banii. Strâns cu ușa Titulescu a dat 20 000 lei și lui Clarnet. Dar acesta nu s-a mulțumit cu atât și s-a înțeles cu Streitmann ca acesta să meargă să se vaite la Titulescu de pierderea banilor și de nenorocirea lui. Lovitura a reușit de minune, Titulescu a dat alți 20 000 lei lui Streitmann iar acesta i-a împărțit frățeste cu Clarnet. Et vive la Princesse!

— Primit vizita lui Ciulei, venit să mă roage să intervin ca procesul lui să nu fie amânat. Trebuia să se judece la 25 iunie (adică azi) dar în locul lui s-au pus pe rolul Curții de jurați alte procese, sub pretext că tot Parchetul fiind ocupat cu afacerea nenorocirii de la Cotroceni, nu se găsește nici un procuror disponibil. În realitate (și se zice după cererea Regelui) Guvernul n-a vrut diversiunea senzaționalului proces Ciulei în timpul în care se judecă afacerea tribunelor prăbușite, proces care începe și el zilele acestea. Ciulei pretinde că va dovedi înaintea justiției 117 falsuri comise de Instrucție împotriva lui.

— Primit și vizita lui Victor Cădere, favoritul de odinioară al Majestății Sale. Deznădăjduit și el de tot ce vede. „Sunt monarhist convins, dar nu mai am încredere în Monarh.“ Iată o formulă pe care ar subscrie toți. Socotind că singura formulă de salvare ar fi o unire a tuturor partidelor naționale, Cădere mi-a cerut voie să vorbească lui Vaida despre

¹ Ispasiu, directorul contabilității de la Externe și tutorele financiar al lui Titulescu.

² Clarnet, ziarist de ocazie și el, tot ca Streitmann — dar surd și cu mai puțin talent.

o apropiere între dânsul și mine. Deși socotesc, eu, că Vaida nu face o ceapă degerată, i-am dat voie fără nici o greutate. Dacă îi face plăcere...

26 iunie. — Dejunat ieri la Calimachi, între alții cu Victor Antonescu. E singurul om de bun simț din banda de caraghioși care ne guvernează. N-o spun fiindcă m-a lăudat, dar fiindcă așa e, și faptul acesta dă toată măsura prăbușirii Partidului Liberal. În 1914, Victor Antonescu juca în Partidul Liberal rolul lui August cel prost: cine nu-și aduce aminte anecdota cu „e lată rău“, formulă lapidară prin care Victor rezuma hotărârile Consiliului de Coroană de la Sinaia. Astăzi, același Antonescu a ajuns să fie figura cea mai proeminentă a aceluiași Partid Liberal. Am spus că m-a lăudat: s-a jelit într-adevăr de lipsa mea din partid, adică din Guvern, fiindcă aș fi fost singurul în stare să fac față evenimentelor la Ministerul de Interne. Și poate că bietul om credea că-mi face plăcere! Ce era să caut eu în mocirla în care trăiesc, ei? „Du-te și vezi pe Rege“, îmi tot repetă vistiernicul nostru, „e nevoie ca oameni ca d-ta să se strângă în jurul lui.“ — „Nu sunt de părerea d-tale“, i-am răspuns, „drumul la Rege trece pe la Malaxa și pe la Blank, și pe la acești bandiți nu voi trece niciodată.“ — Antonescu: „Despre influența lui Malaxa știu și eu ceva, crede-mă, dar despre Blank, sunt sigur că acțiunile sunt foarte scăzute“ — „Pentru porcării, ajunge Malaxa.“

Antonescu mi-a confirmat înțelegerea lui cu Dinu Brătianu, cu Tătărescu și cu ei toți. După spusele lui, pare că Dinu e izolat, că tot partidul e doritor să scape de tirania Brătienilor, care, cu o nulitate ca Dinu nu mai e compensată prin formidabilul aport al unui Ion C., al unui Ionel sau chiar Vintilă Brătianu. În tot cursul tratativelor atitudinea lui Dinu Brătianu ar fi fost jalnică: repeta întruna că n-are decât aparențele șefiei, că dacă partidul vrea să-i ia și asta, să o facă — că el pleacă bucuros. În cele din urmă s-au pus toți de acord pe următoarea formulă: Dinu să rămână singur și președinte iar Tătărescu să fie numit *secretar general ales de congres*, cu atribuții în realitate mult mai „efective“ decât ar fi avut ca vicepreședinte. „Cu această hotărâre care va fi adoptată în unanimitate de congres, s-a terminat cu stăpânirea Brătienilor asupra Partidului Liberal. Ce va fi de acum înainte se va vedea, dar în tot cazul, Partidul Liberal nu va mai fi moșia familiei Brătianu“.

La Calimachi era și Radu Cruțescu (de la Externe) care m-a informat că *știe pozitiv* (presupus prin Ministerul său) că *Adevărul* și *Dimineața* sunt de vânzare. Harhării cer 50 de milioane lei peste datoriile care grevează întreprinderea; toate neexigibile. Banca Românească s-a gândit să cumpere gazetele, dar a renunțat fiindcă dându-le un caracter

liberal ar ruina ziarele — și banii ar fi pierduți. Informația trebuie să fie adevărată, căci bătăile din zilele trecute au înnebunit pe toți fricoșii din Sărindar. Se gândesc să spele putina, mai toți și-au vizat pașapoartele, Bubi Brănișteanu a și trecut granița (sub pretext că-l cheamă Titulescu la Montreux!), și caută în grabă toți o formulă de salvare. Ba vor să dea direcția foilor lui Grigore Sifilipescu sau lui Dem. Dobrescu, ba vor să le închirieze, ba vor să le vândă. Norocul lor e că toate trec, chiar și panica.

Dar deocamdată durează „bătaia”. *Adevărul* de aseară scrie:

„Ostilitățile continuă. Vitejii de la *Casa Albastră*¹ au luat pradă de război și ostatici.

Clubul social-democrat a fost asediat. Trupele de asalt au înaintat pe teritorii noi.

Poliția se mărginește la oficii diplomatice. Observă și notează detaliile luptei.

Probabil, poliția vrea să editeze un manual al războiului de stradă.

Jurnalul de operații, la zi, îl scriu reporterii de gazetă. Ziarele străine au fost eronat informate: ele au trimis redactori politici și diplomați pentru a observa evenimentele. Au greșit: trebuiau să trimită corepondenți de război, specializați în tehnica militară!

E drept, aspectul luptelor amintește războaiele păgâne, pline de orori și de cruzimi!

Sunt inimaginabile chinurile la care au fost supuși prizonierii de la Casa Albastră”. (această ultimă frază cu caractere groase).

Și totuși Bucureștiului are aspectul lui liniștit de toate zilele și „lumea” nu se sinchisește de ororile semnalate mai sus. Să nu fie adevărate, sau cel puțin să fie exagerate? Cătuși de puțin. Sunt adevărate și nu sunt exagerate dar de la război „lumea” nu se mai miră de nimic și spinările ovreilor sunt atât de departe de sufletul românilor... Și mai e și oroarea de comunism. Și mai e și scârba față de veșnica fățarnicie bazată pe minciună.

Într-adevăr, tot *Adevărul* de ieri mai scrie, continuând să înșele lumea, sau cel puțin să încerce:

„Lovitura e îndreptată împotriva partidelor democratice (subliniat).

Partidul Național-Țărănesc va fi cel mai grav atins. În ce măsură va ști să reacționeze, e de văzut”.

Hodoronc tronc!

Și mai departe:

¹ Sediul cuziștilor, în Izvor.

„Trebuie să se știe un lucru: nu ne aflăm numai în fața unei lovituri politice!“

Și cu litere groase : „Asaltul va fi dat pe toate fronturile.“

Vechea tactică evreiască: ghevalt, ghevalt! — țipete după ajutor și amenințări!

27 Iunie. — Ministrul de război englez, Duff Cooper, a ținut acum trei zile un discurs la un banchet amical ce a avut loc la Paris, în care a vorbit de „granițele comune ale Angliei și ale Franței“ amintind că totdeodată vorba lui Baldwin „că frontiera Angliei e pe Rin“. Discursul ministrului englez e viu comentat de presa occidentală care crede că se pregătește o *alianță* anglo-franceză.

Ziarele noastre de azi-dimineață reproduc in extenso discursul rostit ieri la Geneva de Titulescu, în ședința pregătitoare a Consiliului S.D.N.-ului. Să dăm Cezarului ce e al Cezarului: e un discurs foarte frumos și pare că a impresionat onorata asistență. Păcat însă de talentul cheltuit — poetul nostru a cântat pe ruinele Troiei¹.

— Ziarele de azi-dimineață mai anunță și moartea lui C. Stere, care s-a stins aseară la Bucov, lângă Ploiești. Stere moare în vârstă de 71 de ani, și e de mirare cum n-a murit de mult: îmi aduc aminte de o teribilă criză de angină de piept ce a fost aproape să-l răpună, la Cameră, în 1915. Nimic nu dovedește mai bine îndârjita lui putere de rezistență decât această luptă cu moartea, timp de 21 de ani, din care 10 în cel mai groaznic chin sufletesc, care numai în bine n-a putut influența o boală de cord. Inteligență rară, dar pornită, judecată întru câțva falsificată prin convingeri prea încăpățănate, cultură vastă, dar superficială — cu el dispăre o personalitate însemnată și un om de mare talent, a cărui acțiune politică rămâne discutabilă, iar a cărui atitudine în timpul războiului nu poate fi decât condamnată. Singura lui scuză a fost sinceritatea. Împins în absurd prin excesul lui de raționalism, și cu totul lipsit de intuiție politică, Stere n-a trăit pe pământ, ci în țara utopiilor.

— Grevele în Franța au reînceput, de unde ieri și alaltăieri se anunțase potolirea lor. Depeșele din Paris vorbesc de o permanentizare a acestor manifestări de extremă stângă și se tem, ca o reacțiune, de miș-

¹ Delegatul din Chile propusese Consiliului să ia în cercetare ideea unei reforme a statutului S.D.N.-ului și asupra acestei propuneri a luat cuvântul Titulescu ca să susțină că, în conflictul italo-abisinian, nereușita intervenției Genevei nu se datorește cusurilor Pactului ci slăbiciunii oamenilor.

cări pornite din extrema dreaptă. *Începe* să se pună înaintea cuvântul „dictatură“...

— Nici în Palestina, lucrurile nu se potolesc și la Londra cercurile guvernamentale par preocupate de întinderea mișcării din acel Protectorat și din Trans-Iordania și printre beduinii ce se strâng în jurul Regelui Arabiei, fanaticul conducător al curentului islamic, care din Yemenul lui ține firele mișcării în toată peninsula și până dincolo de Siria și de Irak.

— Împroșcăturile reciproce cu mocirlă și incitațiile la violențe care de șase săptămâni umplu zilnic coloanele *Universului* și *Dimineții* au încetat azi. Mâna cenzurii s-a lăsat grea asupra ambelor trei foi (e și *Adevărul*). Trei pagini din *Universul* sunt ocupate cu reproducerea unui memoriu al lui Irimescu (fostul subsecretar de Stat) privitor la valorificarea grâului de acum un an (!) — se vede că cenzura a scos la ultimul moment materialul condamnat prin noua orientare a Guvernului. Pe de altă parte, patrulă au început să circule pe toate străzile, chioșcurile cu ziare au fost puse sub pază militară, „casa Albastră“ și „Clubul Muncitorilor“ au fost închise și molestările ovreilor pe stradă au fost oprite. Și acum se pune întrebarea: pentru ce abia azi, toate aceste *naturale* măsuri de ordine, care, dacă ar fi fost luate la timp ar fi zădărnicit tot scandalul ce se desfășură în fața noastră, nestânjenit, de atâta vreme? Sau, dacă Guvernul a crezut că desfășurarea scandalului era necesară lămuririi stărilor noastre interne și prestigiului nostru în afară, de ce n-a lăsat să meargă lucrurile mai departe? Intențiile unui Guvern *lip-sit de intenții*, sunt greu de păruns, sau poate că toate măsurile de azi au fost luate numai de frica asaltului Gărzii de Fier, despre care se zvoneste și se zice că ar fi fost fixat pentru astă-seară? Asalt împotriva *Dimineții* și *Adevărului*, bineînțeles.

— Congresul Partidului Național-Liberal a fost fixat pentru ziua de 9 iulie. Ziarele publică ordinea de zi menită să ducă la desăvârșire punctele asupra cărora Dinu Brătianu și Tătărescu au căzut de acord și pe care le-am consemnat deja în notele de față¹.

— Azi dimineață am primit vizita lui Poninski, însărcinat cu afaceri al Poloniei, trimis în special de Guvernul său la șefii de partide să le

¹ A se vedea pag. 310 (din acest volum — nota St.N.)

spună că Krofta, înapoiat de la București, ar fi făcut diplomaților din Praga și șefilor de grup din Parlamentul cehoslovac destăinuiți de cea mai mare gravitate. Anume că în întrevvedere de la Scroviște a celor trei Capi de Stat, România a declarat *că va încheia în foarte scurtă vreme cu Rusia Sovietică un pact de asistență identic cu cel în vigoare între Cehoslovacia și Moscova.*

Declarația a fost făcută pentru Iugoslavia, care a luat act și n-a făcut nici o obiecție, mulțumindu-se să rămână, dânsa, pe poziția ei actuală față de Soviete. Poninski, legând această știre de atitudinea glacială pe care Guvernul român a adoptat-o față de Polonia de mai bine de doi ani, se arată foarte alarmat de consecințele unui pact cu Rusia asupra raporturilor noastre cu țara lui.

„Depuis deux ans il n'y a plus de collaboration diplomatique entre nous deux Etats, il n'y a même presque plus de rapports officiels, et nous devons nous contenter de relations officieux et privées. Je dois vous dire que la situation de mr. Vișoianu à Varsovie est intenable (le ministre de affaires étrangères n-a aucune confiance en lui) Même que celle de Mr. Arcizewski este à peine supportable ici. Même du temps du Ministère Laval, quand l'entente entre la France et la Pologne était parfaite, la glace entre la Roumanie et la Pologne n-a pas été rompue.“ Mi-a înșirat apoi toate plângerile lor cunoscute, până la cea din urmă cu „maltratarea delegației *tireurilor* veniți să defileze la 8 iunie“, și mi-a mai adăugat și pe cea relativă la vizita d-rului Angelescu în Polonia, decisă de un an de zile și tot amânată de către acesta de frica lui Titulescu. „Noi n-am contat niciodată pe ajutorul României — a continuat exponinscul Poloniei — împotriva Germaniei. Dar am contat pe dânsul împotriva Rusiei, în cazul unui eventual atac. Dacă România se leagă cu Rusia, ce valoare ar mai avea pentru noi tratatul de alianță cu dvs.“ A sfârșit prin a-mi spune că, față de noi, Polonia nu va avea atitudinea pe care a avut-o față de Franța când aceasta a iscălit pactul ei de asistență cu Rusia. Pentru noi, un asemenea tratat cu Sovietele ar pune capăt alianței cu Polonia.

Am căutat să-l calmez pe necăjitul diplomat și să-i repet asigurările pe care Titulescu mi le-a dat acum opt zile și pe care le-am notat mai sus. I-am spus că nu pot crede că Krofta să fi vorbit așa cum mi-a raportat dânsul, și că dacă a făcut-o, se găsește în contradicție cu ministrul nostru de externe. Ca să-l conving i-am povestit chiar despre comunicarea făcută de Titulescu la Berlin prin Comnen și de asigurările pe care mi le-a dat și mie că niciodată nu va semna cu rușii *un pact*

după formula celui cu cehoslovacii, ci numai un pact de asistență generală (pe care rușii nu-l vor). Întrucât privește răceala relațiilor noastre oficiale, am recunoscut-o și eu, dar i-am spus lui Poninski că ea se datorește numai raporturilor personale dintre Titulescu și Beck. Interesele țărilor noastre, și alianța dintre ele trebuie să rămână pe deasupra unor meschine contingente personale. A plecat de la mine, dl. însărcinat cu afaceri, mai liniștit — iar eu am constatat cu mirare că, fără să vreau, luasem apărarea politicii lui Titulescu...

28 iunie. — Dinu Arion vine să-mi povestească întrevederile pe care le-a avut ieri și alaltăieri cu cumnatul lui, generalul Zizi Cantacuzino. La Cantacuzino a găsit pe Corneliu Zelea-Codreanu și o sumedenie de gardiști, convocați în consiliu. Din câte a aflat Arion de la Codreanu și de la Zizi, pare că într-adevăr gardiștii pregătiseră un asalt asupra *Adevărului* pentru azi sau mâine, dar că față de măsurile luate atât de către cei de la Sărindar cât și de Guvern, au renunțat deocamdată la proiectele lor, de teamă să nu compromită mișcarea printr-un insucces. Dată fiind lozinca lor: *nu contra ovreilor, ci contra comunismului și contra ovreilor numai întrucât sunt în slujba comunismului*, ei n-ar putea să schimbe obiectivul atacului lor, limitat pentru moment la ziarele identificate cu politica Frontului Popular. S-ar fi hotărât amânarea pentru la toamnă, urmând a se desăvârși până atunci organizația tuturor formațiunilor.

Arion a mai aflat de la Zelea-Codreanu că noul local al Legației Sovietice care se construiește la Șosea (pe locul fostei case a lui Beizadea Mitică) și ale cărui planuri sunt făcute de un arhitect ovrei Frenkel, refugiat din Germania — ar fi prevăzut cu tot felul de instalații de luptă. Pe lângă refugiile împotriva bombardărilor aeriene ar fi și posturi prevăzute cu mitraliere și cu puști-mitraliere. O fi?

— În *Porunca Vremii* de azi, ziarul escrocului dr. Ilie Rădulescu, foaie de șantaj dar totdeodată și de tiraj a mișcării antisemite, a apărut cu litere roșii și groase, în prima pagină, un manifest semnat în numele unui comitet de inițiativă, de generalul (în rezervă) Gh. Jitianu și de comandorul (idem) Constantin Negru. Titlul manifestului e: *Chema-rea de (sic) lupta adresată României eroice*. E o destul de lungă peltea prin care se cere mobilizarea României anticomuniste. Idee frumoasă! Generalul Jitianu este însă un caraghios, comandorul Negru o lichea și doctorul Rădulescu, am mai spus-o, un escroc. Și iată cum se terfelesc — și se compromit — cele mai sănătoase principii! Ce e mai ciudat, e

că cenzura, care a suprimat ieri în *Univerul* și în *Dimineața* articolele de ațătare, a lăsat să treacă acest manifest mult mai provocator în contextul lui decât articolele tăiate din zisele ziare.

— Plouă, plouă, plouă — plouă cu găleata pe tot cuprinsul țării, și ne prăpădește recoltele.

— Ziarele franceze, sosite azi-dimineață, dau seama despre dezbaterile care au avut loc în Camera franceză în ziua de 23 iunie în jurul declarației Guvernului Blum cu privire la politica externă. *Excelsior* analizând, între altele, discursul d-lui Montigny, deputat de dreapta, scrie:

„Mr. Montigny dit en terminant que ses amis et lui attendront pour faire confiance à un gouvernement en politique extérieure, qu'il fasse sienne la fière formule de mr. Titulesco: *Esclaves des intérêts nationaux, nous ne sommes au service commandé de personne*”.

E pentru prima dată că vorbele unui valah au fost citate în Parlamentul francez. E desigur o mare cinste și o mândrie pentru noi, și trebuie să fim recunoscători lui Titulescu, mai întâi pentru talentul său, al doilea pentru formidabila publicitate ce a știut să-și organizeze în Occident cu banii noștri, și al treilea pentru excelentul său obicei de a spune întotdeauna contrarul de ce face. Cum era și de așteptat, românii au pătruns în Camera franceză pe aripile minciunii.

— Otrava de Iorga nu l-a iertat nici mort pe Stere. În *Neamul Românesc* de ieri, îi consacră două rânduri, dar două rânduri greoaie — și meschine totdeodată. Vanitosul bărbos nu poate ierta lui Stere disprețul pe care acesta i l-a arătat toată viața. *Universul* anunță pur și simplu că „trădătorul Stere a murit”. Din partea *Universului*, care e o tarabă era natural să fie așa: „Les affaires sont les affaires” — dar din partea lui Iorga, puțină obiectivitate și generozitate n-ar fi stricat nimic.

29 iunie. — Ieri s-a alergat la hipodromul de la Băneasa *Premiul Regal*. Cursa a fost câștigată de calul Regelui, *Cântec*. Seara, mare masă la Jockey-Club ca de obicei. Regele, foarte bine dispus, și după amiază și seara, a fost amabil și a vorbit cu miez despre problemele la ordinea zilei. Ce păcat că între vorba și fapta acestui om inteligent și foarte pricepător, dar fără voință — stă un abis.

Șeba, vagmistrul cehoslovac fiind plasat la masă lângă mine l-am întrebat ce e adevărat în chestiunea declarațiilor lui Krofta care au alarmat atâta pe polonezi. Mi-a negat cu energie totul și nu putea pricepe

de unde au luat polonezii știrile pe care le răspândesc. Într-o conversație avută după masă de Iunian, cu Regele, acesta i-a declarat formal — pusese și Iunian Regelui aceeași chestiune pe care o pusese eu lui Șeba — că nu putea fi vorba de un pact cu Rusia Sovietică în afară de o formulă generală de asistență și cu atât mai puțin de o convenție militară prin care să se învoiască forțelor rusești trecerea prin teritoriul României. Exact teza susținută de Titulescu în ultima noastră conversație. La amicul Titulescu o mică intenție, diferită de cele pe care le mărturisește, trebuie să fi fost, căci Regele a mulțumit lui Iunian *pentru sprijinul* pe care noi cei opuși discutatului plan i l-am dat, și i-a cerut să *i-l dăm mai înainte*. „Il y a donc anguille sous roche“, cum zice francezul.

— Bătăile și porcăriile cu ovreii, ca și arderile de ziare, pare că au încetat din momentul în care Guvernul a luat măsuri de poliție, adică de alaltăieri. Ziua de ieri, duminică, care cu câteva zile înainte fusese indicată ca trebuind să fie sângeroasă a fost cât se poate de liniștită.

Ministerul de Interne și-a dat însă în petic, publicând azi-dimineață următorul comunicat:

„În cursul zilei de duminică 28 iunie a domnit în Capitală ca și în toată țara perfectă ordine și liniște.“

Ce? Suntem oare în stare de război civil de e nevoie să se dea comunicate? Și încă comunicate ce ar putea da de bănuir, celor ce nu știu nimic sau află evenimentele de departe, că totuși lucrurile nu sunt atât de liniștite *cum sunt în realitate*. Căci stilul și ritmul prozei celor de la Interne reamintesc pe al Statului Major german din ultima perioadă a războiului când vestea: „Pe frontul de Vest nimic nou“ pe când lumea se omora de dimineață până seara.

— Polonia nici n-a așteptat hotărârile Adunării S.D.N. (care se vor lua mâine) și a și ridicat ieri sancțiunile împotriva Italiei. E o adevărată manie la Beck „de faire bande à part“. De aceea, în bordeiul de la Geneva, nu capătă nota 10 de fiecare dată, ca „marele“ Titulescu; El nota 10, și noi vax — nu e vorba!

— Și azi-dimineață e tot a ploaie. Dacă o mai ține tot așa, ne curăță toată recolta.

1 iulie. — Ieri s-a deschis sesiunea extraordinară a adunării generale la Societatea Națiunilor. S-a ales președinte Van Zeeland, primul

ministru al Belgiei, în locul lui Beneș, demisionat, fiindcă a devenit Rege al Boemiei. Întâmplător, Titulescu n-a vorbit. A luat însă cuvântul păduchele cu barbă, Haile Selassié, pe limba amharică. A vorbit ca un simplu Eden. Italienii (gazetari și spectatori) aflați în tribune au urlat; boșorogii au protestat, Elena Văcărescu și d-na Tabouis au leșinat iar „tulburătorii ordinii“ au fost evacuați și arestați. A fost prima și ultima victorie a Negusului. Pe câmpul de luptă n-au rămas decât cele două precizate zâne.

2 Iulie. — Exercițiile oratorice au început ieri la Geneva. Franța — adică Blum! — a vorbit între Columbia și Guatemala. Timp de trei sferturi de oră șeful Guvernului francez a repetat toate clișeele cunoscute — de la Briand citire — în favoarea păcii, a securității colective și a dezarmării, „Urmărim securitatea colectivă într-o Europă plină de încredere și în parte dezarmată“. Și numai după această perlă, alta: „Dezarmarea nu trebuie realizată după securitatea colectivă, nici înainte, ci paralel cu dânsa!“

Interesant de relevant e că dezarmarea a refăcut apariția ei — în discursuri — la Geneva, tocmai în momentul în care țările Europei se înarmează care mai de care! Litvinov în discursul lui, rostit tot ieri, a vorbit aproape numai de dezarmare. Și atunci se lămurește treaba: Sovietele vor dezarmare, fiindcă, dacă s-ar ajunge la ea, ar fi dezarmarea *celorlalți*, căci cine ar putea controla ce se petrece și „ce există (în materie de armament“ în vastele ținuturi rusești? Blum a primit ordinul să repună problema dezarmării în discuție, și s-a executat. Șansele inițiativei rusești nu sunt însă mari, cât va fi Germania mai ales, în afară de tovărășia de la Geneva.

Mai trebuie subliniat în discursul lui Blum recunoașterea stărilor tulburi din Franța: „Vrem pacea în interior, și o vrem și în exterior“. Dacă vor izbuti să o realizeze în exterior cum au realizat-o în interior, apoi stăm bine.

— Pare că la întrunirea pe care a ținut-o Maniu, duminica trecută (28 iunie) la Vințul de Jos, s-au spus lucruri grave, pe care cenzura bineînțeles le-a tăiat în ziare. E vorba ca Maniu să ne trimită discursul său, copiat la mașină. Între altele, dl. Jules ar fi zis: „Sunt monarhic, iubesc pe Rege, pe care eu l-am adus (!!!), dar nu guvernează Regele ci Elena Lupescu și asta nu se poate!“ Apoi: „Regele trebuie să aleagă între țara românească și Elena Lupescu“. Și mai departe: „Regele a făgăduit să nu vină în țară cu Lupeasca și să se împace cu mama copilului său.

Martorii aceste făgăduieli sunt doi ofițeri, Precup și Tătăreanu; unul zace în temniță, iar celălalt e surghiunit în fundul Basarabiei“. La aceeași întrunire s-ar fi spânzurat în mijlocul pieții o păpușă care reprezenta pe d-na Lupescu.

Și chiar dacă ar fi așa? Pe când unii latră, „banda“ se lăfăiește, fură și guvernează. Nu mai departe de ieri am aflat că block-hausul în care s-a mutat provizoriu¹ Franasovici *e al lui*, cumpărat pe numele lui fiu-său. Douăzeci de apartamente în cel mai elegant cartier al Bucureștiului, nu e rău după ce acum câțiva ani era atât de dator încât nu știa cum să găsească banii necesari pentru coșniță.

3 iulie. — De câțva timp telegramele din Londra anunțau că Baldwin era obosit (de fapt nu se mișcă de opt zile de la Chequers) și că urma să se retragă din fruntea Ministerului. Îndată ce zvonul retragerii a luat consistență, ilustrul fierar a renunțat la oboseală și s-a înapoiat la Londra.

La Londra se află în momentul de față și patriarhul Miron, însoțit de o ceată de popi, dus acolo să întoarcă vizita făcută la București acum un an sau doi, de mai mulți episcopi anglicani. Patriarhul României a fost primit cu mari onoruri la Londra. Figura lui impozantă trebuie să facă efect bun asupra englezilor și din fericire nu știe să vorbească englezește.

— La Geneva pelteaua se întinde. Toți caraghioșii diverselor democrații își dau părerea, pe care nimeni nu le-o cere, asupra sancțiunilor, asupra S.D.N.-ului și asupra lui Dumnezeu. Ca să scape fața, adunarea nu va hotărî nimic: va delega comitetului experților dreptul să se pronunțe în locul ei asupra sancțiunilor, pe care comitetul le va ridica — azi sau mâine. Asupra situației de drept a Abisiniei, adunarea va trece fără nici o rezoluție, deși Negusul propune două moțiuni și cere să fie votate. Una e fără rost, aceea prin care cere un împrumut de 10 milioane de lire sterline, și care va fi înlăturată cu ușurință. Cealaltă e de natură mai delicată, negroidul cerând numai o rezoluție de principiu și anume că un Stat nu poate lua locul altuia prin violență. Vor găsi șmecherii și aici o formulă în doi peri, ca să-i scape din încurcătură. Au găsit-o deja, căci d-na Tabouis, drăguța și atotștiutoarea, anunță că locarnienii se vor întruni la 20 iulie la Bruxelles *și că vor veni și italienii*. La această întrunire de la Bruxelles, vor fi convocați, pare-se și nemții, cu sau fără răspuns la faimosul chestionar englez.

¹ Ca să-și transforme casa și să o mărească!

— În Polonia au început mișcări „țăraniste“ împotriva regimului de dictatură, care sub generalul Rydz-Smigly se înfățișează și mai strașnic decât sub Pilsudski. Partidul Țărănesc, de sub conducerea lui Witos a adunat peste 150 000 de oameni (?) din toate părțile Poloniei, într-o mare întrunire de protestare. Din mai multe sate se anunță ciocniri între țărani și poliție, ar fi fost chiar vreo 10 morți printre ei.

Cred că mâna Moscovei trebuie căutată și în aceste mișcări, formula „Frontului Popular“ variind după țări.

— Academia franceză a ales ieri pe dumnealor domnii Jaloux (?) și Pesquidoux (?) și a trântit pe Maurois și pe Morand. E drept că Jaloux e de la *Revue des Deux Mondes* și Presquidoux catolic, pe când Maurois e hertzog și Morand cam fute-vânt.

— Am ajuns aproape în halul lui Batzaria: îmi reproduce *Universul* articolele! Am publicat ieri un articolăș în *Pământul Nostru*, cerut de Radian, cu privire la palinodiile d-rului Lupu și la atmosfera de germanofilie și de francofobie pe care reprezentanții democrației integrale ne-o fac la Paris nouă celor care nu suntem cu dâșii alături de comunism. *Universul* îmi reproduce proza, la rubrica „viața politică“ bineînțeleas fără să i-o fi cerut eu.

— „On n'est jamais trahi que par les siens“ spune francezul — și are dreptate. Mihai, băiatul soției mele, e prieten bun cu băiatul lui Franasovici și vorbind între ei copii, fiul ministrului comunicațiilor a mărturisit că într-adevăr block-hausul în care s-au mutat provizoriu aparține tatălui său. Nina Duca ce în ultima vreme vede des perechea Franasovici mi-a spus și dânsa că e speriată de chelutiile pe care acești oameni le fac: Mary Franasovici era plină de bijuterii și nu mai puțin d-na Iancu Cosăcescu. „Nășicu“ e cât se poate de generos și cu fosta lui amică și actuală fină. Îmi pare rău de Franasovici, căci e băiat bun și simpatic, dar e lipsit de rezistență. Nu știe să reziste nici femeilor, nici șperțurilor, nici lui însuși.

4 iulie. — Telegraful ne aduce două știri de la Geneva mai importante decât toate discursurile- peltele ce se țin în Palatul S.D.N. Cea dintâi e o mărturisire a lui Titulescu. Într-un interviu, făcând aluzie la însușirea de „om neexperimentat“ pe care și-a atribuit-o mititelul de Léon Blum în maiden-speechul său de acum câteva zile, cutra Europei

afirmă că salvarea S.D.N.-ului *nu poate veni decât de la oamenii neexperimentați, adică neotrăviți prin atmosfera de la Geneva!!!* Asemenea cuvinte în gura lui Titulescu, iată un fapt de necrezut și totuși real. Ce spunem noi de ani de zile. Dar atunci de ce nu pleacă dl. Titulescu de la Geneva cel dintâi, fiind cel mai otrăvit din toți? A doua știre e sinuciderea unui gazetar ciocoslovac, în tribuna presei, în plină ședință: se vede că bietul belfer s-a luat, în nebunia lui, drept Liga Națiunilor înșăși, și a tras concluziile pe care împrejurările impun.

Încolo nimic important pe malurile lacului calvinist. S.D.N.-ul se desparte cu greu de sancțiuni. Se tot caută o formulă care să împace capra italiană cu varza sud-americană. Varza, în naivitatea ei, cere o declarație formală din partea adunării prin care S.D.N.-ul să mai declare o dată că frontierele Statelor nu pot fi schimbate prin violență. Se pare că formula franceză prin care se va afirma că declarațiile Statelor sud-americane din 1932 (?) sunt mai în vigoare ca oricând, va satisface și pe cavalerii Doslas Pampas și pe cei doi Dos Las Macarones.

— Citesc în *Neamul Românesc*, și sub semnătura lui Iorga următoarea frază: *Cine spurcă locul în care a fost, este fără îndoială un nevrednic*. Cum rămâne cu formula: „Eu nu sunt eu“, onorabile fost prim-ministru?

— Ieșirile lui Maniu de la Vinț¹, duminica trecută, continuă să agite cafeneaua politică și mai ales să tulbure Partidul Național-Țărănesc. Costăchescu a venit „espré“ de la Iași să lămurească lucrurile. Profesorul cumsecade și fost ministru e din acei demodați convinși care nu se mai pot despărți de Guvern, odată ce au gustat din farmecele lui. El nu admite o acțiune ca a lui Maniu „care să slăbească legăturile dintre partid și factorul constituțional cu care partidul e chemat să colaboreze la Guvern“, cam așa suna formula lui. Nu vrea sciziune în partid, dar vrea disciplină și un singur exponent al politicii comune: șeful. Bietul Mihalache e răstignit între Costăchescu și „oamenii practici“ de felul acestuia de o parte și Maniu cu ai lui porniți la luptă pentru desființarea „Camarilei“, de alta. Și mai e răstignit între naționalismul aceluiași

¹ La Vinț, Maniu a spus: „Fratele Vaida vorbește de *numerusus valahicus* și de o proporție între drepturile românilor și ale străinilor. Ce? Să împărțim bunurile noastre cu străinii? Nici o proporție, fraților! Toate numai pentru români și nimic pentru străini!“

Maniu și internaționalismul doctorului Lupu. Și între comunismul zisului doctor și polițismul lui Armand Călinescu.

Nenorocitul cavalier de Mihai Viteazul nu mai știe cărui sfânt să se închine și vorbește pe placul fiecăruia, așa încât toți rămân mulțumiți. Costăchescu a declarat gazetărilor că dl. Mihalache era perfect de acord cu domnia sa. Maniu a spus duminica trecută că „săracul Mihalache a fost calomniat că n-ar fi de acord cu dânsul, pe câtă vreme cea mai deplină înțelegere domnește între ei doi“. Acordul e de asemenea deplin, dacă credem informațiile *Adevărului*, și între Mihalache șeful de la București și dr. Lupu diseurul de la Paris. Am impresia că omul de la Topoloveni se încurcă în acorduri cum s-a încurcat Titulescu în pacturi și că până la sfârșit se va pune și cu Regele de acord să rămână în opoziție. Afară numai dacă n-ar avea Maniu dreptate: Că neamțul știe de frică; e o vorbă veche la noi...

5 iulie. — Ministerul bulgar și-a dat demisia. E vorba să se constituie un nou Guvern de concentrare pe baze mai largi. Deocamdată, Regele a însărcinat tot pe dl. Kioselvanov să încerce formarea unui asemenea Guvern.

Demisia Guvernului de semidictatură din Sofia inspiră *Adevărului* următoarele rânduri entuziaste:

„Pretutindeni democrația se reculege și se impune. Perioada dictatorială a trecut de punctul ei culminant. După biruința Frontului Popular în Franța iată că numai pe ziua de azi se anunță:

Biruința stângii în Finlanda.

Mișcarea țărănistă din Polonia contra dictaturii coloneilor și căderea Guvernului dictatorial din Bulgaria, urmată de încercarea alcătuirii unui Guvern de concentrare, cu scopul de a se reinstala regimul democratic reprezentativ.“

Din nenorocire, democrația integrală a suferit și un eșec, la Geneva. Adunarea generală a S.D.N.-ului și-a închis ieri sesiunea extraordinară prin votul unei moțiuni, care cu toate reticențele ei — simplă încercare de a scăpa fața — dă câștig de cauză Italiei împotriva Negru-lui și chiar împotriva S.D.N.-ului însuși. Sancțiunile vor fi ridicate de comisia de coordonare; Adunarea nu vorbește de recunoașterea sau de nerecunoașterea cuceririlor italiene, deși o cerere formală a Negusului fusese depusă în sensul nerecunoașterii. Adunarea a respins-o însă de la vot, sub pretext că prin moțiunea finală a sesiunii S.D.N.-ul proclamă „că rămâne ferm legat de principiile Pactului care găsesc expresia

lor și în alte acte diplomatice, ca de pildă declarația Statelor americane din 3 august 1932, care exclude reglarea prin forță a chestiunii teritoriale¹.

De altminteri Italia n-a cerut recunoașterea anexării Abisiniei din partea forului de la Geneva: pentru dânsa această anexare e desăvârșită și nu are nevoie de aprobarea nimănui.

Rezoluția Adunării se mai întinde asupra unei eventuale perfecționări a Pactului „în ce privește dispozițiile relative la securitate”, asupra securității însăși, asupra trecutului și asupra viitorului — literatură inutilă și fără haz.

Ca încheiere, președintele Van Zeeland a spus între altele: „Formulând și adoptând rezoluția biroului, Adunarea a reușit să facă Societatea Națiunilor să treacă printr-un defileu din cele mai întunecate, din cele mai înguste, așa cum nu a mai întâlnit de la crearea ei. *Suntem în prezența unui eșec, unui eșec grav al Societății Națiunilor.* Trebuie evitat însă ca acest eșec să se transforme într-o înfrângere. Dacă este exact să vorbim de un eșec al acțiunii Societății Națiunilor față de unul din membrii săi, trebuie să fim și mai măsurați în ce privește rezultatele sancțiunilor. Sancțiunile au ajutat Abisinia să lupte, dar nu au atras după ele o decizie... Măsurile economice nu pot în adevăr înlocui ture și tancuri...”

Cu toate aceste constatări oficiale ale faptului îndeplinit, frontul antifascist nu se dă bătut și recurge până și la născociri comice ca cele conținute în următoarea telegramă de la Londra:

„Negusul care se află la Geneva¹, împreună cu delegația abisiniană la Societatea Națiunilor, a hotărât să formeze un nou Guvern al Abisiniei. Sediul acestui Guvern va fi la Gore (în Abisinia).

Noul Guvern abisinian va avea de șef pe dl. Bitwoded Wolde Sadiq, președintele Senatului. Negusul a transmis rasului Imru ordinul să înceapă reorganizarea (?) forțelor militare abisiniene. Rasul Imru n-a părăsit Abisinia după înfrângere tot din ordinul Negusului care l-a lăsat acolo pentru a fi în curent cu situația (?)

La Londra se crede că Negusul se va întoarce în țara sa² pentru a reorganiza rezistența. Soții Molisson³, celebrii aviatori englezi, s-ar fi

¹ Unde din nefericire i s-a refuzat împrumutul cerut, „parce-que la confiance règne (!!)”.

² Unde și cum? Toată Abisinia e bătută de avioanele italiene și chiar dacă populația, sătulă de război, n-ar preda pe Negus cu mâinile și cu picioarele legate italienilor, aeroplanele acestora ar nimici cu ușurință orice încercare de regroupare militară sau civilă.

³ Puțină reclamă nu strică niciodată!

învoit să-l transporte pe Negus. Acesta se bucură de o mare simpatie mai ales în cercurile politice de stânga.

Înfrântă în Abisinia și la Geneva, democrația a dobândit un succes la Chilia-Nouă (județul Ismail) unde Mihalache Blum a vorbit despre gogorița comunismului, despre dezastrul liberal și despre lăcuste, terminând cuvântarea sa printr-un apel „la forța fizică” și printr-o formulă plină de farmec pentru partizani, fie și lipoveni: „Suntem o forță și vom fi chemați la Guvern”.

— Madgearu, incorigibila javră armenească, a dat la Paris un interviu ziarului *Petit Parisien* prin care afirmă că întreaga mișcare de dreapta de la noi e poruncită din Berlin, că nemții susțin această acțiune cu bani, că comunism sau pericol comunist nu există în România și că singurul partid cumsecade e al lui. Totul muiat în sosul platitudinilor democratice Titulesciene. Dacă Garda de Fier nu-i bagă pe gât, la înapoiere, o bună cantitate din materia scumpă lui Arzibut, e că nu mai e dreptate în țara românească.

— În ce hal a ajuns Franța lui Blum: *Universul* reproduce un articol scris în 1924 de jidanul Jean Zay (cine știe cum l-o chema în realitate și din ce târg păduchios din Galiția se trage) ajuns *ministru al educației naționale* (Instrucția Publică) — articol din care extrag următoarele:

„Groaznică fâșie de stofă înfiptă într-un băț¹, te urăsc sălbatic, da, te urăsc din suflet. Te urăsc pentru toată mizeria ce o reprezintă, pentru sângele proaspăt, sânge omenesc cu miros aspru ce gâlgâie sub cutele tale (!?), te urăsc în numele scheletelor...”

Te urăsc pentru toți cei ce te salută, te urăsc din cauza acelor ce târăsc în noroi pălăria lor în fața umbrei tale...

Urăsc culorile tale murdare, roșul sângelui lor, albastrul ce l-ai furat din cer, albul livid al remușcărilor tale.

Lasă-mă simbol nerușinat să plâng singur, să plâng cu hohote (!!!) pe cei 1 500 000 de tineri” ș.a.m.d.

Când o țară a ajuns să încredințeze unor asemenea abjecții educația tineretului ei — ea este pierdută, și numai o minune poate să o mai scape. Din nenorocire nu prea văd venind minunea: în Franța actuală reacția e cu totul verbală, și nici un Leon Daudet, care amuză, nici un Charles Maurras, care adoarme — nu sunt făcători de minuni.

¹ E vorba de tricolorul Franței.

— Începe în fine să se facă lumină în afacerea Skoda. Ziarele publică rechizitoriul procurorului Bălănescu prin care Romul Boilă, Iuliu Albin (fost senator) Constantin Georgescu (colonel în retragere), Anton Popescu (idem) și Silviu Rapaport (avocat) sunt trimiși în judecată pentru trafic de influență. Am citit rechizitoriul și am avut impresia că, de astă-dată, marele culpabil, Romulus Boilă, e prins în clește. Numai el?

E probabil ca procesul să dea loc la mare scandal.

6 iulie. — Culmea injuriilor: Negusul a fost rugat politicos de autoritățile geneveze să părăsească Elveția. Bietul negroid a luat drumul Londrei, de unde, adaugă cei câțiva informatori care i-au mai rămas devotați, va face „declarații senzaționale”. Expulzarea Negusului, injurăturile gazetarilor italieni, tifla lui Greiser¹, delegatul Danzigului — sunt semne neîndoioase de slăbiciune: instituția de la Geneva și-a pierdut până și atmosfera de demnitate în care a trăit până acum.

— Ieri dimineață am avut plăcerea să revăd pe dl. dr. Calman Blumenfeld, zis Scrutator, ieșit din sanatoriu. Intrare mai mult senzațională decât triumfală: slăbit, pleoștit, fără nici o umbră din semeția de odinioară, bietul om are aerul de stafie. Tunsă la mașină, cu craniul brăzdat de două bande de leucoplast, cu o cicatrice la obraz, cu degetele ambelor mâini oblojite în pansamente variate, stafia mai trage și piciorul drept și umblă cu greutate. Omul a fost lovit în mod barbar „il a été salement amoché” și nu pot ascunde un sentiment de milă față de dânsul. S-a purtat desigur, și față de mine ca o mare lichea, și merita o lecție, dar nu atât de brutală. Am stat de vorbă. Moralul pare la dânsul și mai zdruncinat decât fizicul. L-am întrebat când își reia rubrica la *Adevărul*. Mi-a spus că probabil niciodată. Mai întâi fiindcă nu-l lasă nevastă-sa, care i-a spus că se omoară dacă mai scrie „la gazetă”. Servesc și nevestele la ceva! Apoi fiindcă „nu e de acord, nu e *de mult* de

¹ La Danzig, național-socialiștii au tulburat toate apele. Planul lor e să determine o mișcare locală care să ducă fatal la o reîncorporare a Danzigului în teritoriul Germaniei. Conflictul dintre autoritățile locale și cele internaționale fiind adus înaintea adunării generale a S.D.N.-ului, aceasta a hotărât să dea mandat Poloniei să restabilească ordinea. Hotărâre machiavelică fiindcă tinde să pună Polonia în antagonism cu Germania. După votul acestei hotărâri, Greiser, delegatul Danzigului și național-creștin militant a salutat întreaga adunare cu salutul hitlerist, și cum acest gest a avut darul să irite tribunele, care au și manifestat nemulțumirea lor, Greiser s-a întors spre ele, le-a tras limba și le-a dat cu tifla — spre marea indignare a întregii asistențe.

acord“ cu conducerea *Adevărului* și *Dimineții*. După dânsul e inadmisibil ca ziare puse în slujba democrației, și numai a democrației, să apară ca fiind puse în slujba comunismului din simple motive de ordin familial. De unde Stoeanovici îmi afirmase că nu există nici o rudenie între Emil Pauker de la *Adevărul* și Ana Pauker, comunistă în instanță de judecată la Craiova, Blumenfeld mi-a mărturisit că zisa damă e soția nepotului lui Emil, Marcel Pauker, al cărui tată Simon Pauker e propriul frate al lui Emil. „Te asigur d-le Argetoianu că Emil Pauker, ca și Simon de altminteri nu e cătuși de puțin comunist. Comuniști sunt Marcel Pauker și soția sa Ana. Despre Marcel, lucrul n-are nici o importanță, ăla e în Rusia, unde joacă un rol destul de important, dar n-are nici o legătură cu familia sa și nici o influență asupra sa. Nu tot așa stau însă lucrurile cu Ana Pauker care a intrat aici pe sub pielea tuturor. De dragul ei, ca să protesteze că a arestat-o, sau că n-a tratat-o cum trebuie, sau că o judecă cum nu-i place ei, Emil Pauker, care *nu e cătuși de puțin comunist*, umple gazeta cu tot felul de articole ce-i dau un caracter care nu e nici al ei nici al nostru. De câte ori, fără să știm noi, Pauker a coborât la ateliere și a schimbat în ultimul moment, ba o notiță, ba un articol chiar. Ce puteam noi face? Pauker e cel mai mare acționar, el e stăpânul.

Pauker trebuie să plece de la *Adevărul* și *Dimineața*. Trebuie să plece și Graur. E inadmisibil ca în fruntea celor mai mari ziare democratice și constituționale *românești* (și *Scrutator* apăsa asupra cuvântului *românești*), ca în fruntea unor ziare de tiraj mare, *să fie numai jidani*. Dacă ziarele noastre vor, nu să progreseze, dar numai să trăiască, trebuie să pună în fruntea lor un român neaoș, de mare suprafață. Eu m-am gândit la d-ta...

— Mersi. Nu reflectez...

— Sau la un comitet de trei, în care de pildă, d-ta, Iunian și Miha-lache să desemnați câte un membru. Nu știu dacă programul meu va fi primit. Dar nu se poate altfel; Pauker, Graur și mulți alții trebuie să plece. Bineînțeles, schimbările de făcut deși trebuiesc hotărâte numai-decât, nu se vor aduce la îndeplinire decât mai târziu, prin septembrie. D-ta gândește-te la cineva...

Acest „d-ta gândește-te la cineva“ e probabil că bietul *Scrutator* l-a repetat la mulți: o încercare de „captatio benevolentiae“ care nu costă nimic și poate raporta.

La plecare, șchiopiș-șchiopiș, Blumenfeld mi-a destăinuit fundul gândului lui: e dezgustat. Dacă va mai scrie din când în când, poate că-mi

va cere ospitalitate în gazeta mea. „Ce, te-ai supărat pe Tătărescu?” — l-am întrebat cu răutate, făcând aluzie la campania pe care a dus-o în favoarea Guvernului, cu o cruntă bătaie ca răsplată. A priceput, și cu un zâmbet mi-a răspuns: „N-a fost vina lui Tătărescu... Regele, Regele e marele vinovat” — și a plecat, fără obișnuita lui fudulie.

— Nicu Greceanu a venit să-mi spună că se va uni lacul Suit-Ghiol (de la Mamaia) cu Marea, ca să se facă un adăpost pentru submarinul nostru, și că ar dori să obțină lucrarea. Suntem o țară de nedescris! Submarinul nostru! Sunt țări care au submarine și altele care n-au, dar cred că nu există nici o țară care să aibă *un* submarin! Și încă ce submarin! Probabil că nu se mai ridică! Cunosco toată chestiunea de când eram ministru de finanțe, în 1931. Submarinul era atunci în al 7-lea an de construcție, i se schimba câte ceva în fiecare an ca să-l facă să plutească, fără să se ajungă la nimic. Fusesse comandat la Pola, la un șantier fost austriac și naționalizat de italieni. Aceștia dedeseră tot personalul austriac afară, adică personalul specializat de pe vremea Austriei cu construcția submarinelor și-l înlocuiseră cu italieni, care își învățau meseria pe spinarea noastră. Plătisem, până în 1931, 140 milioane lei acont, și nici o speranță nu era ca vasul să ajungă odată să plutească cum trebuie. Amiralul Bucheltzer și toți ofițerii noștri de marină au declarat rituos că faimosul nostru submarin va fi inutilizabil. Ca ministru de finanțe am propus italienilor să reziliem contractul și să ne dea altceva pentru cele 140 milioane avansate. N-au vrut. Am părăsit Ministerul și n-am mai auzit nimic despre „Delfinul” nostru. Acum câtva timp am citit cu stupeoare că vechea rablă, după alți 5 ani de șlefuire, a ajuns în apele noastre, că acest fapt era un eveniment național, și că doamna Sasu, sirenă șlefuită și dânsa, fusese trimisă în larg înaintea ridicolei unități, să o primească cu toate onorurile, și cu un surăs. Pentru această sinistă jucărie — cine știe câți oameni își vor mai pierde viața într-însa — se spurge frumusețea de lac, care, tot atât ca și Marea, face farmecul Mamaiei.

7 iulie. — Dl. Greiser s-a înapoiat la Danzig și lepădându-și cui-rasa de delegat la S.D.N. a redevenit președinte al Senatului. Prima sa declarație, după înapoiere, a fost că un popor liber ca poporul orașului Danzig nu poate admite amestecul comisarului S.D.N.-ului în administrația sa. La Londra și la Paris domnește mare îngrijorare de teama unei noi lovituri hitleriste, anexarea Danzigului fiind cerută de toată presa germană, care nu se manifestă, după cum se știe, fără voie. O asemenea

lovitură e de așteptat; de ce n-ar îndrăzni-o Hitler după experiența cu remilitarizarea Renaniei care a dovedit nu numai că nu există nici o soliditate europeană dar încă, că tratatele de pace din 1919 și 1920 au devenit caduce. Europa se află în plină anarhie: regimul securității colective bazat pe pactele de la Geneva a dat faliment, pe când regimul echilibrului de forțe caracterizat prin alianțe continuă să fie ostracizat — așa încât e de ajuns ca un om să știe ce vrea ca să-și ducă la bun sfârșit toate planurile. Hitler știe să vrea și Europa e un sat fără câini.

— Comisia de coordonare a sancțiunilor s-a întrunit ieri la Geneva și după o scurtă ședință a hotărât ridicarea sancțiunilor pe ziua de 15 iulie. Cu acest prilej Anglia și Franța au înregistrat un frumos succes care trebuie să le consoleze întrucâtva de eșecurile precedente. Într-adevăr, dl. de Vasconcellos, președintele comisiei, a propus ca sancțiunile să fie ridicate pe ziua de 10 iulie. Franța și Anglia s-au opus și au cerut data de 15 iulie. Pusă la vot, propunerea Franței și Angliei a întrunit marea majoritate. Frumos succes, nu e de zis! Comisia a numit apoi o subcomisie de experți (iarăși experți) ca să studieze efectele sancțiunilor decretate în vederea învățămintelor ce ar fi de tras pentru viitor. Trageți, domnilor, trageți — că tot nu veți învăța nimic!

8 iulie. — Procesul comuniștilor, cu Ana Pauker nepoata „de la“ Emil în frunte, care se judeca la Craiova s-a terminat în fine, Ana Pauker a fost condamnată la 10 ani închisoare și 100 mii lei amendă, ca și Șmil Marcovici și Dumitru Colev, zis Verbanov, zis Colev. Alții au fost condamnați la 9, la 8, la 6, la 5 și la 2 ani închisoare și la diverse amenzi. Și la 10 ani de interdicție „de sijour“. După pronunțarea sentinței, publicul din sală s-a dedat la delirante manifestații de bucurie. Nu pot fi bănuir de simpatie pentru comunism și comuniști, dar oricum, acest delir de bucurie față de vreo 155 de ani de pușcărie distribuiți unor făpturi omenești, are accente de canibalism. Unde poate duce patima!

— Poate duce la ridicol și la înjurături în presa italiană, în anumite cazuri. Aflăm acum din presa străină că în momentul în care ziariștii italieni au huiduit pe Neguț la Geneva, vermiformul Titulescu, verde de necaz și de ură, s-a sculat și a apostrofat pe președinte cu următoarele cuvinte:

„Monsieur le Président, în numele Justiției cer dreptate împotriva acestor sălbatici!“

Ziarele italiene, sosite aseară în București, relevă toate aceste incidente și-l spurcă pe Titulescu în înjurături. De aceea au fost și confiscate. Un număr din *Corriere de la Sera* mi-a căzut totuși întâmplător în mâini, și în el citesc: „Dl. Titulescu, conform obișnuitei sale manii de a atrage atenția asupra lui a tratat pe câțiva gazetari italieni de sălbatici. Nu punem aceste insulte în socoteala nobilei națiuni române, căci în România dl. Titulescu nu e considerat ca român, ci calmuc sau tătar!”

Ziarele italiene explică de altminteri ieșirea gazetarilor italieni prin faptul că în momentul când Neguțul a început să vorbească, gazetarii „democrați” l-au aplaudat viguros din tribuna presei.

— În chestiunea Danzigului, germanii au aerul să dea înapoi ca să nu strice pentru moment prietenia germano-polonă. Gălăgiosul Greiser s-a mai calmat, iar înaltul comisar Lester, sosit de la Geneva, a putut merge de la gară acasă fără să fie huiduit de locuitorii Danzigului.

— După o telegramă din Londra, Anglia ar fi renunțat să mai ceară un răspuns Germaniei la chestionarul trimis. Cei care vor citi aceste rânduri vor fi uitați poate că Anglia a trimis lui Hitler, acum două luni, un chestionar asupra intențiilor sale politice și că amabilul dictator l-a pus la coș. Acum dl. Eden declară că tratative directe cu Germania s-ar putea concepe și fără un răspuns prealabil la faimosul chestionar. Presa franceză nu e de aceeași părere.

9 Iulie. — Transferat reședința la Breasta. Ultimele trei zile călduri tropicale; ploi diluviene în fiecare seară, ploi care nu răcoreau atmosfera, dimpotrivă, făceau căldura și mai insuportabilă și transforma-sea Bucureștiul într-o baie cu aburi.

La Breasta, n-a plouat de zece zile — căldura e și aici mare dar mai suportabilă. Pe drum, în Simplon întâlnit pe Șeicaru care se duce la Roma, să se încunună cu lauri. Italienii i-au tradus într-adevăr toate articolele lui pro-Italia, scrise în timpul campaniei abisinienilor — și le-au publicat într-un volum care apare zilele acestea. L-am însărcinat să transmită lui Mussolini expresia admirației mele și să-i spună că n-am pierdut un moment încrederea în opera lui. Șeicaru mi-a povestit că a avut o lungă conversație amicală cu Savel Rădulescu, și că acesta i-a mărturisit că va fi numit la toamnă la o Legație. Impresia lui Șeicaru a fost că la toamnă pleacă și Titulescu...

— Neputincioșii continuă să discute la Montreux, sub auspiciile Sfântului Malachia, convenția Strămtorilor. Interesele României — vai de ele — sunt încredințate lui Contzescu bou fără coarne. Depeșele de azi-dimineață semnalează o mare încurcătură supra-venită în negocieri: Anglia a depus un nou proiect de convenție în contradicție cu toate pretențiile turcești și cu tot ce reprezentanții englezi aprobaseră până acum. La Ankara domnește mare consternare, iar la Montreux se vorbește de suspendarea tratativelor. Am impresia că toată treaba asta e numai teatru, și teatru prost. Esențialul e că turcii au pus mâna pe Strămtori, și că nu vor mai da înapoi.

— Azi-dimineață, la Gara de Nord, am fost acostat de un corespondent al ziarului *Corriere de la Sera* (Milano) care mi-a cerut o declarație (de publicat în ziarul lui) cu privire la ieșirea lui Titulescu împotriva gazetărilor italieni de la Geneva, pe care i-ar fi tratat (i-a tratat în adevăr) de sălbatici. Am dictat italianului următoarele: „Nu cred în autenticitatea cuvintelor atribuite lui Titulescu, care rămân pentru mine o simplă invenție calomnioasă: un ministru de externe, chiar delegat la Geneva, nu poate jigni — peste capul celor cărora s-ar fi adresat — legitimul amor-proprriu al unei națiuni amice“. Italianul a fost încântat; cred că Titulescu va fi mai puțin mulțumit.

— Aflu prin ziarele de azi moartea lui Cicerin, fost comisar sovietic al afacerilor străine până la numirea lui Litvinov (prin 1926 dacă nu mă înșel). De familie bună rusească, fost câțva timp în diplomația țaristă, Cicerin a contribuit mult la împăcarea Sovietelor cu Statele Europei Occidentale. Schimbat fiindcă nu era destul în nota leninistă, dar și fiindcă căzuse grav bolnav, a luptat zece ani cu moartea, pe jumătate paralizat și a fost răpus de o congestie cerebrală.

— Din toate știrile care ne vin de peste graniță reiese că ofensiva comunistă își merge drumul. La Paris, a fost duminică seară o adevărată luptă de stradă pe Avenue des Champs Elysées, spre Arcul de Triumf, cu sute de răniți, din care unii grav. La Madrid, revoluția în plin cu bombe aruncate în case și pe stradă împotriva oamenilor pașnici. În Palestina, luptele între arabi și forțele engleze nu s-au calmat nici ele câtuși de puțin. La noi după condamnările de la Craiova, *tăcere mormântală* pe tot frontul extremei stângi.

— Regele a petrecut trei zile la Scroviște cu Lupeasca și cu Gavrilă Marinescu, sub paza unui batalion de agenți.

— D'Ormesson, înapoiat la București, cu madame, ca să-și prezinte scrisorile de rechemare, dă mâine seară o mare serată de adio. Am rugat pe soția mea să meargă și să-mi scuze absența. Ilustrul Bacher, care e în serviciul „Intelligence-Office-ului“ de pe lângă Marele Stat-Major francez a spus lui Pangal că ține de la Pfeiffer (șeful zisului serviciu) știrea confidențială că succesorul lui d'Ormesson nu va mai fi Thiéry și că la toamnă va fi numit *ambasador*, de Monzie. Până la toamnă va rămâne Jean Paul Boncour însărcinat cu afaceri, sau poate chiar că va fi numit Thiéry, dar numai pentru câteva luni ca să facă reparațiile urgent necesitate de localul Legației, cu paralele soției sale, născută Rotshschild. De Monzie e un vechi simpatizant al Sovietelor și nu ne poate suferi.

— Locarnienii s-au încurcat: nu se știe exact când și unde se va ține conferința lor. Italienii nu vor să ia parte la conferință dacă nu e poftită și Germania. Germania nu e primită de Franța, cel puțin în prima parte a dezbaterilor. Anglia e indispusă contra Germaniei, fiindcă aceasta a hotărât definitiv să nu răspundă la faimosul chestionar, dar ar fi totuși doritoare să intre în tratative cu Hitler. Se vorbește de un pact în trei, Anglia, Franța și Belgia, se vorbește de un pact mediteranean al tuturor riveranilor „y compris Rusia Sovietică (?), fără Italia“. Dar de ce nu se vorbește? Pe când domnii diplomați banchetează și discută — spezele curg, și valurile de ură cresc. Europa a încăput pe mâna nătângilor. Să ne ajute Dumnezeu.

10 Iulie. — Ieri dimineață s-a ținut în fine, în sala cinematografului Aro, de paraziții politicii și partidelor mult așteptatul și cu atâta trudă pregătitul congres al Partidului Liberal: Se poate cu adevărat spune că s-au căznit munții să se nască... *un șobolan*. Deși nu mai era o „dificultate“ de învins, Partidul Liberal nu s-a îndepărtat nici de data asta de la tradiția de fătarnicie pe care el a introdus-o în viața noastră publică. Deși de doi ani și mai bine Dinu Brătianu este șeful necontestat — hărțuit dar *necontestat* — al partidului, congresul a fost deschis sub președinția doctorului Angelescu care a făcut panegiricul defunctului Duca, ca și cum ar fi fost ucis ieri și a pus în vedere adunării că avea să

aleagă un nou șef, prefăcându-se că ignoră cele 30 de luni de conducere efectivă a lui Dinu Brătianu. Și-a încheiat cuvântarea propunând congresului ratificarea alegerii acestuia, *desemnat* și nimic mai mult, de comitetul central, fiindcă era om cumsecade și-l chema Brătianu.

N-ar fi fost mai cinstit și mai natural să prezideze Brătianu congresul, să spună pe față că a fost proclamat șef acum doi ani de organele restrânse ale partidului, că împrejurări potrivnice l-au împiedicat să întrunească până în acea zi congresul care, dacă socotește că domnia sa a condus bine partidul în răstimpul de doi ani de la moartea lui Duca, va ratifica alegerea sa, iar de nu, nu. Pentru vot, putea să cedeze vremelnice fotoliul prezidențial lui Angelescu, și atâta tot. Dar cum ar fi rămas principiile democratice care acordă numai congresului dreptul suveran, deși numai pe hârtie, de a desemna și alege pe președintele partidului?

Ales prin aclamații, Dinu Brătianu a ocupat în fine fotelul pe care s-a instalat de doi ani și jumătate și a pronunțat la rândul său discursul pe care de 70 de ani îl țin toți șefii partidului, la fiecare întrunire de club. Înfrupturile Partidului Liberal care a făcut întâi România modernă și apoi România întregită (parcă fără liberali nu se făceau și poate în condiții mai bune!), naționalismul Partidului Liberal (defilarea lui Ion Brătianu tatăl, C.A. Rosetti, Kogălniceanu, frații Golești etc. etc. pe ecranul unui cinematograf — omagiu involuntar adus localului în care se ținea congresul), punerea în valoare a bogățiilor naționale, colaborarea cu capitalul străin pentru dobândirea de noi izvoare de producție, ofensiva culturală, libertățile cetățenești (vezi cenzura și starea de asediu) etc. etc. au trecut pentru a o suta oară înaintea ochilor partizanilor încălziți care se gândeau la ghelirurile din trecut și la cele ce le mai putea procura viitorul.

Apoi, tot prin aclamație, și după propunerea lui Sassu, vită solemnă, congresul a modificat art. 41 din statutele partidului introducând un nou alineat 6, cu următorul cuprins: „Alege (congresul) *după propunerea președintelui*, pe secretarul general al partidului. Secretarul general va înlocui pe președinte în lipsa președintelui“. Și după propunerea lui Dinu Brătianu, congresul a ales pe Guță Tătărescu. Aceasta e toată satisfacția pe care familia Brătianu a consimțit-o răzvrătirii Guță.

Încântat totuși (*il faut savoir se contenter de peu*) și sonor, Guță Tătărescu s-a urcat la tribună și a tras unul din acele discursuri a căror formulă o va duce-o, să sperăm, cu el în mormânt, un discurs de o dezolantă goliciune de gândire, de o desăvârșită platitudine de expresie în

care „prinoasele de recunoștință“ împletite cu „simțământul de încredere“ și cu „noile concepții de conviețuire socială“ serveau de decor minciunilor. A privit, bineînțeles cu mândrie în trecut și cu încredere în viitor. Cu mândrie în trecut? Sunt oare cele 18 milioane de plugari mai aproape de o refacere a gospodăriilor lor decât ieri? Au dat întreprinderile industriale *neparazitare* un dividend acționarilor lor muritori de foame, de când e el în fruntea Guvernului? A ieșit comerțul din marasmul în care se zbate? S-a înfrânat demoralizarea funcționărimii care nu mai trăiește decât din șperțuri? S-au potolit nemulțumirea tuturor și luptele intestinale care au ajuns la cunoscutele lupte de stradă din ultima vreme? Ce glumă! A, da. S-au făcut mari progrese în înarmarea țării. Desigur, dar dacă în această privință s-a sporit puterea noastră cu 10, s-a furat cu 100!

Încrederea în viitor — adică în viitorul „guvernării sale“ —, ce o mai fi și asta? Guvernul Tătărescu nu se menține prin forțele partidului său, care, întrucât mai există, sunt împotriva lui; nu se menține prin încrederea opiniei publice care-l urăște — se menține numai prin bunul plac al Regelui și despre toanele Regelui ce poate ști dl. Tătărescu? Are termen? Nu e posibil, căci nu trăim nici măcar sub un regim de arendășie, ci de rândășie. Domnii vor fi dați afară când le-o fi lumea mai dragă.

Cu congresul liberal, politica internă intră într-o fază de acalmie. Pe timpul vacanțelor nu e probabil să se întâmple nimic senzațional, în cuprinsul granițelor noastre. Chiar ovreii vor putea circula liniștiți. Vom vedea dacă se va întâmpla ceva la toamnă, sau dacă Regele va putea să-și joace mendrele mai departe, tăind și spânzurând cu ajutorul rânđașilor săi și cu girul Partidului Liberal. Am impresia *că până nu va curge sânge*, nu se va schimba nimic în această țară de blegi căzută pe mână unui fricos.

11 iulie. — Amabilul Titulescu, amabilul Paul Boncour și amabilul Litvinov profitând de pauza de la Geneva au trecut la Montreux să scoată din nămolul în care se împotmolise căruța convenției Strâmătorilor. Madame Tabouis nefăcând parte din comitiva ilustrațiilor palavragii, informațiile sosite de la Montreux sunt succinte. Cei trei amabili au tăiat fire de păr în patru — cel mai tare a fost Titulescu care a declarat că România și Turcia sunt o singură țară (taci bre) — Litvinov a prezentat un nou text al nu știu cărui articol și pare că toată lumea s-a pus de acord, după ce se speriasse „așa grozav“ din cauza textului propus de englezi și în baza căruia Turcia nu mai era în drept să închidă Strâmătorile chiar vaselor care cereau să treacă în ajutorul națiunii „a-

gresionate“, pe baza convențiilor de asistență regionale ale vreunei hotărâri speciale a S.D.N.-ului. Textul sfântului Litvinov, fulgerele lui Boncour care a declarat „că fără acest amendament nu semnează convenția“, acrobațiile lui Titulescu și indiferența englezilor au salvat — toate la un loc — existența „peticului de hârtie“ de care, oricâți l-or iscăli, nu va ține seamă mai ales Turcia.

12 iulie. — Forțe abisiniene — resturile armatei Neguțului, pare-se au atacat pe italieni. În regiunea de vest a Abisiniei, un general de aviație cu statul lui major, a fost surprins și ucis la Lekenti. Au pierit în această afacere 14 ofițeri, după chiar comunicatul italian. Alte forțe au atacat înspre Harar iar linia ferată Adis-Abeba – Djibuti a fost distrusă în mai multe locuri. De asemeni șoseaua care leagă Capitala cu Dessié. Adis-Abeba e izolată și nu mai comunică decât prin telegrafie și prin avioane. Pare că cucerirea Abisiniei nu e tocmai așa de desăvârșită cum pretind italienii. Poate să fie și ultimele zvârcoliri ale partizanilor Neguțului, sincronizate cu intervenția acestuia la Geneva și plătite cu banii lui.

— Tratatule pe care von Pappen, ministrul Reich-ului la Viena, le duce de câțva timp cu Schusching în vederea stabilirii unei înțelegeri între Germania și Austria s-au terminat: Hotler a dat de la Berchtesgaden binecuvântarea sa convenției încheiate, prin care fără să se rezolve *fondul* procesului se stabilesc forme de procedură care să permită relații normale între cele două țări și fără stabilirea unui regim „nazzi“ pe malurile Dunării. Deocamdată.

— Titulescu s-a înapoiat la București. Să aibă oare intenția să încheie un pact și cu România?

— A murit Alexandru Cottescu, fost de toate și până pe vremea războiului, director general al C.F.R. Cu dânsul dispăre unul din ultimele exemplare ale atotputerniciei birocratice liberale dinainte de război. Foarte bolnav în vremea din urmă, rămăsese totuși membru și președinte într-o sumă de consilii de administrație. A fost un om inteligent și cu maniere bune.

— Căldura continuă tropicală. Ieri seară la ora 8, la umbră și la nord erau +30°C. Azi la ora 12 sunt 35°. În America se semnalează multe cazuri de insolație. În Europa Occidentală, furtuni.

13 iulie. — Ieri a murit un om de insolație. E pentru prima oară când s-a întâmplat așa ceva la Breasta. Un soldat de 22 ani, dintr-un regiment de artilerie din Craiova. Două ore înainte era vesel și cânta. A căzut deodată și în câteva minute era mort. E drept că de când cunosc Breasta n-am văzut așa căldură. Din fericire și la apusul soarelui a început să se înnozeze, barometrul a scăzut brusc și pe la miezul nopții a izbucnit furtuna.

Noi n-am avut decât coada furtunii, care a trebuit să se lase în toiu ei la vreo 10–20 de kilometri spre nord. Temperatura a scăzut imediat cu 10°. Azi bate vântul de vest și nu mai sunt decât 25° de căldură.

— Depeșele din străinătate, publicate în ziarele de azi-dimineață, ne aduc vestea că acordul germano-austriac a fost primit cu mari rezerve în Cehoslovacia și în Franța. Gestul lui Hitler e interpretat ca o nevoie de a avea pentru moment mâna liberă aiurea. După ultimele știri de la Roma, se pare că Italia va participa la Bruxelles la conferința locarnienilor. Dl. Pertinax și d-na Tabouis sunt totuși foarte îngrijorați de situația Europei. Va fi probabil necesar să le trimitem iar pe Titulescu.

14 iulie. — Mi s-a telefonat aseară de la București că Titulescu și-a dat demisia. În ziarele de azi-dimineață nu găsesc decât un comunicat cu litere groase prin care se aduce la cunoștința simplilor muritori că dl. Titulescu s-a prezentat Majestății Sale Regelui spre a-i raporta discuțiile de la Montreux și de la Geneva — și o informație prin care lumea întreagă e vestită că audiența d-lui Titulescu „a durat de la orele 18 la orele 22”. Dinopol, Pavlu și Gogu Adam Popescu, care vin să mă vadă de la Craiova, îmi spun că prefectul le-a confirmat marele eveniment.

Titulescu ar fi demisionat împreună cu Savel Rădulescu (subsecretar) și Mișu Arion (secretar general la Externe) și ar fi cerut Curții de Casație să-l proclame senator de drept pe baza celor 6 ani de Ministeriat pe care-i are. În culisele politice s-ar da ca pretext al demisiei nemulțumirea lui Titulescu față de Tătărescu și de Guvern, care în raporturile cu reprezentanții străini la București fac o politică deosebită de a lui. Pe sub mână circulă însă altă versiune. Regele ar fi fost foarte nemulțumit de atitudinea lui Titulescu la Geneva față de Italia (inutila ieșire împotriva gazetarilor italieni) și la Montreux față de Anglia pe ale cărei amendamente la convenția Strămtorilor le-a combătut cu înverșunare, susținând textul propus de Litvinov și acceptat de turci¹.

¹ Titulescu a mers cu inconștiența până a declara la Montreux că România și Turcia nu fac decât o singură țară!

Fapt este că presa italiană întreagă îl spurcă pe marele nostru diplomat, pe care-l atacă acum și presa engleză afirmând că amendamentul propus de delegația engleză nu urmărea decât scopul de a veni în ajutorul României (!). Regele, care nu vrea să se strice cu Italia dar mai ales cu Anglia, ar fi dat lui Guță instrucțiuni să vorbească miniștrilor Italiei și Angliei în așa fel încât să rectifice impresia făcută de ieșirile lui Titulescu. Regele ar fi primit pe Titulescu foarte rece și la toate reclamațiile și arguțiile ministrului său de externe ar fi răspuns că nu se amestecă în țărâte și că incidentul rămâne să fie rezolvat între primul ministru și dânsul Titulescu. Iar lui Guță i-ar fi spus că dacă se împacă, bine, iar dacă nu, să-și dea demisia și să reconstituie Cabinetul fără Titulescu. Incidentul nu pare încă închis, Guvernul e în fierbere, tratativele se țin lanț și situația lui Titulescu trebuie să fie grea dacă a mers până la demisia colectivă a celor trei corifei de la Externe.

Pretextul demisiei — dacă demisie este — e indiferent. Adevărul e că politica lui Titulescu, mai ales Înțelegerea (?) Balcanică, a dat faliment, și că plecarea lui ar fi naturală. Naturală și salutară din punct de vedere al politicii externe, demisia lui Titulescu ar avea și o foarte mare importanță din punct de vedere intern. Prezența lui Titulescu în Guvernul de rânduș pseudo-prezidat de Tătărescu constituie o notă discordantă: era singurul ministru cu răspundere și cu personalitate, din Cabinet; bună, rea, politica externă o ducea el cum vrea și Ministerul de Externe rămăsese singurul departament pe care nu-l ducea *direct* dictatorul fracurilor albe și tribunelor prăbușite. Era o insuportabilă anomalie, și e foarte natural ca Regele să caute să-și numească un rânduș și la acel departament până acum recalcitrant. Se vorbește de Victor Antonescu, amicul lui Dreyfus, în care caz Guță ar lua Finanțele. Se pot întrevedea și o sumă de alte soluții, un rânduș se găsește ușor.

Dacă această transformare a Cabinetului Tătărescu se realizează, Regele va fi în fine stăpân pe toate departamentele, va fi în fine propriul său prim-ministru și va putea în fine realiza genialele sale planuri pe toate terenurile.

Nu văd însă pe Titulescu „abzicând“ de la vagonul salon, de la rolul sonor de la Geneva *and last not last*, la drăguțele de fonduri secrete, oricât ar fi pus el deja la o parte. Să așteptăm până la sfârșit: cred că omul se va crampona, și că Regele tot nu va avea curajul să-i dea cu piciorul, căci oricât de închipuit e, și de ahtiat să le orânduiască toate (alandăla), veleitarul nostru Suveran mai este și un om fără voință. A trebuit să găsească un șmecher și un incapabil ca Tătărescu ca să-și

joace mendrele. Și de aceea nici nu se desparte de el — știe bine că nu va mai găsi pe altul ca dânsul.

— Mareșalul Averescu a dat un lung și sosiform interviu unui gazetar de la *Adevărul* (l-am citit în *Dimineața* de ieri care mi-a sosit azi). Mareșalul a arătat gazetarului un caiet căcăniu pe care era scris 1916–1918, și-a mărturisit că intenționează să-și publice amintirile care vor cuprinde trei părți: 1) amintirile lui de război (caietul căcăniu) — 2) amintirile lui relative la raporturile României cu țările străine în timpul războiului (trebuie să fie un caiet cam galben) — și 3) amintirile relative la activitatea lui politică (caietul care le conține pe acestea trebuie să fie de toate culorile). Dacă aceste amintiri relatează faptele cu aceeași exactitate cu care a vorbit apoi gazetarului despre evenimentele care au precedat și însoțit criza de Guvern avortată din 1934, apoi istoria va avea de furcă să restabilească adevărul. Noroc că mai sunt și eu pe aici.

— Depeșele ne vestesc că Italia nu se va putea amesteca în afacerile Europei cât timp angajamentele luate de anumite State în Marea Mediterană vor rămâne în vigoare, și că în nici un caz nu va putea lua parte la conferința locarnienilor de la Bruxelles dacă n-ar fi invitată și Germania.

— Înțelegerea austro-germană continuă să împiedice pe doamna Tabouis și pe domnul Pertinax să doarmă (împreună?) fiindcă nu exclude (?) o reîntroncare a Habsburgilor, și întronarea Habsburgilor ar însemna războiul (marota lor) — armatele aliate rămânând să fie probabil comandate de Beneș Curcanul și de Titulescu Armăsarul. Sau poate de Blum?

— A murit generalul Condeescu, fostul ministru de război care a urmat lui Cihoski, sub Maniu. Om cumsecade și simpatic, era tare bolnav de câțva timp. Șef al Casei Militare a Regelui Mihai, sub Regență, s-a purtat foarte frumos cu Principesa Elena și la începutul Domniei Regelui Carol a făcut ce a putut ca să împace pe cei doi disperați. De aceea a și fost îndepărtat de Rege, și dat la o parte.

15 iulie. — Adevăratele cauze ale demisiei lui Titulescu nu par să fi fost cele notate mai sus, care rămân numai motive de nemulțumire din partea Regelui, față de ministrul său de externe. Adevărata cauză a demisiei pare să fi fost diferența de tratament a celor două curente ex-

tremiste din țară: antisemitismul și anticomunismul tratați cu mânuși și cu bunăvoință, iar elementele Frontului Popular zice Titulescu — comuniste zicem noi — cu toată rigoarea și cu un exces de asprime. Titulescu pretinde că i se sabotează astfel convenția Strămtorilor, deoarece nu mai poate conta pe bunăvoința rușilor și turcilor la Montreux. Cu alte cuvinte să ne facem comuniști de dragul lui Titulescu. Când se va sfârși cu pacostea asta?

Titulescu începuse prin a cere capul lui Inculeț, devla lui Sergiu Dimitriu. Îi făcea vinovați de înlesnirile acordate elementelor de dreapta. Dându-și însă repede seamă că nu va obține capetele cerute, dar că poate va pierde pe al său, amicul Scopisky a turnat o vadră de apă în păhăruțul său de vin și după cum am prevăzut-o ieri — azi lucrurile s-au aranjat.

„Din informațiile culese“ rezultă, că în urma mai multor conferințe la care au participat dumnealor domnii Titulescu, Tătărescu, Inculeț și Victor Antonescu (care a făcut de data asta pe codoșul și pe împăciuritorul), acordul asupra tuturor chestiunilor privitoare la politica noastră externă, s-a stabilit¹. Într-un Consiliu de Miniștri care se va ține azi se va celebra împăcarea. Titulescu va face un expozeu și Vlahide va redacta un comunicat. Și Hübsch va domni mai departe peste țara românească.

— România a ridicat sancțiunile pe ziua de 15 iulie printr-un Decret Regal semnat în 10 din aceeași lună.

— Cu toată căldura care domnește, în Franța și în Spania, ciocnirile se țin lanț. Ieri, de 14 iulie, bătai pe străzile Parisului, bătai în provincie, între cei de dreapta și adepții Frontului Popular. Răniți, dar morți nu. În Spania mișcarea comunistă a fost zilele acestea mai violentă. Fostul ministru Calvo Sotelo, șeful grupului parlamentar al Partidului Monarhist a fost asasinat. Acest asasinat a provocat ciocniri sângeroase în toată Spania. Arestări numeroase. Morți. Președintele Republicii Azana a suspendat Parlamentul pe timp nedeterminat, ca să evite bătăile între membrii diverselor partide.

— Sosit azi-dimineață în București, chemat de la Breasta: fiică-mea a fost supusă aseară de urgență la o operație cezariană pentru nașterea fiicei sale de a doua. Operația făcută de doctorul Săvulescu și Mavrianolopol a reușit pe deplin. Mama și copilul — pe care am hotărât să o

¹ Titulescu va cere lui Tătărescu să se angajeze în scris să urmeze linia politică hotărâtă.

botezăm *Dina* — sunt în foarte bună stare. D-ra Dina e drăguță foc, ca toți copii care se nasc fără să muncească.

16 iulie. — Trăim în România noastră vremuri într-adevăr extraordinare. Foile democratice de stânga urlă zilnic împotriva grupărilor de dreapta care *amenință* țara cu dictatura; Partidul Național-Țărănesc ne anunță la fiecare prilej, prin glasul diverșilor săi colaboratori, primejdia *care ne așteaptă*, iar șeful Partidului Liberal și șeful Guvernului nu deschid gura fără să proclame sacra intangibilitate „a cuceririlor” democratice. Cine citește ziarele românești, de orice nuanță, sau ascultă tot ce spun ar putea crede că trăim încă sub un regim democratic-constituțional *amenințat să fie înlocuit prin dictatură impusă prin curente de dreapta*. În realitate nu mai poate fi vorba azi de amenințare: *sunteam deja în plină dictatură dat nu de dreapta*. Nu fac nici o aluzie la acel regim dictatorial caracterizat prin atotputernicia primilor miniștri și șefi de partid, sub care trăim de la 1866 încoace și pe care l-am semnalat de câte ori democrația noastră se burzuluia la ideea evoluției noastre politice spre o eventuală întronare a unei dictaturi mărturisite în locul celei nemărturisite. Nu, nu e vorba de vremelnica și obișnuita tiranie a unui prim-ministru făuritor de Camere și stăpânitor de majorități. Nu, e vorba de o adevărată dictatură în toată regula, dar de o dictatură de după perdea, clandestină, fiindcă nu poate mărturisi nici un scop de interes obștesc și fiindcă este condusă de un om fără curaj. E dictatura Regelui Carol al II-lea, dictatură ale cărei fire am meritul să le fi descursat eu, dictatura pe care până acum nimeni n-o vede și pe care o neagă până și uneltele ei. În scurtă vreme însă totul se va lămurii. Cât timp n-a trebuit să treacă până să se descopere în dosul *Frontului Popular* comunismul? După cum comunismul se ascunde în dosul Frontului Popular, tot așa dictatura Regelui Carol se ascunde în dosul „Gusismului”. E singura dictatură clandestină în Europa și în lume. În Europa am avut până acum dictatura organizată a inteligenței, personificată de Mussolini, avem dictatura rasistă întruchipată în Adolf Hitler și dictatura marxistă îndrumată de Stalin. De acum înainte va fi și dictatura incompetenței, necinstei și afacerismului creată de Regele Carol, cu complicitatea lașilor și șperțarilor din echipa Tătărescu.

Într-un regim de dictatură, mai ales de dictatură ocultă, nu poți ști exact ce se întâmplă în cercul inițiaților decât prin unul din aceștia. N-am văzut pe nici unul, așa încât mă văd silit să însemnez ce aflu și eu din a doua mână. Cele notate ieri cu privire la „criza Titulescu” par a corespunde cu adevărul. Zic *par*, căci comunicatul dat după Consiliul de

ieri rămâne vag asupra amănuntelor și nu constituie decât un certificat dat lui Titulescu *pentru străinătate* și un angajament (dar fără sancțiuni) luat de Tătărescu și de Inculeț în ce privește măsurile interne ce s-ar putea repercuta dezaforabil peste graniță.

Comunicatul, după ce ne aduce la cunoștință că dl. Titulescu a făcut un expozeu de două ore asupra tuturor problemelor europene și asupra atitudinii României, a Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice față de ele, și că a fost viu complimentat și aprobat de colegii săi și de primul ministru — încheie în stil protocolar:

„Consiliul de Miniștri în unanimitate:

Luând act de expunerea făcută de dl. N. Titulescu, ministrul afacerilor străine: aprobă în întregime și se solidarizează cu politica externă făcută și expusă de dl. N. Titulescu.

Toate dispozițiile menite să aducă la strictă îndeplinire această politică, care este însăși politica Guvernului, și a țării, au fost decise de Consiliul de Miniștri.

Exprimă cu acest prilej d-lui Titulescu recunoștința lui adâncă pentru opera înfăptuită precum și încrederea lui neclintită în îndeplinirea misiunii sale.“

Acesta nu mai e comunicat informativ, ci adevărat proces-verbal de tranzacție între părți. Fiecare frază și fiecare cuvânt trădează pe autorul lor: Titulescu. Cu acest certificat la buzunar, tradus și legalizat, Titulescu poate asigura pe Blum și pe Litvinov că autoritatea sa în România a rămas intactă. Scrisoarea despre care mi se vorbise ieri pare să fi fost înlocuită prin acest proces-verbal semnat de toți. Întrucât privește valoarea internă a actului, chiar *Universul* de azi-dimineață ne dă măsura. Nu numai că publică mai departe sempiterna listă a șloimilor de la *Adevărul*, dar încă — oroare! — pe aceeași pagină pe care e reprodus comunicatul se mai găsește și fotografia lui Salengro, ministrul de interne francez, înconjurat de oameni cu pumnii încheștați și un scurt articol explicativ prin care se precizează că tovarășul Salengro a fost primit în întrunirea vizată cu cântecul Internaționalei, cu salutul comunist (pumnii încheștați) și că *palavrele* pe care le-a debitat au trebuit să fie pe gustul Moscovei. Sacrilegiu, și ineficacitate a proceselor verbale, chiar semnate de toți miniștrii! Am impresia că Titulescu se înaripează la Montreux, cu procesul-verbal de coadă! În tot cazul criza ministerială s-a terminat — până la toamnă, afară și de neprevăzute.

— Cehii ne-au acordat două împrumuturi, unul de 200 milioane coroane cehesti (circa un miliard de lei) și altul de 80 milioane idem (cca.

400 milioane lei) ca să plătim cu banii lor comenzile militare făcute la ei în țară. E o formulă pe care am propus-o francezilor în 1932, ianuarie, dar pe care n-au primit-o atunci. Acum formula a prins. Nenorocul meu a fost că am fost un precursor în toate, și că am fost osândit să încerc să-mi aplic ideile într-o lume și într-o vreme în care nimic nu era încă pregătit pentru primirea ideilor îndrăznețe. Eu am avut ideile — proștii de azi au norocul.

— Comisia economică a Înțelegerii Balcanice și-a închis sesiunea la Belgrad. Nimeni n-a știut de întrunirea ei, și nimeni nu va ști niciodată ce a hotărât.

La Montreux se așteaptă prezența lui Titulescu — consolidat — ca să cadă toți de acord asupra formulei tranzacționale rusești (?) pe care Franța, Anglia, Turcia au aprobat-o deja. Formula e lungă și complicată, ia cu o mână ce dă cu alta și n-are nici o importanță, căci de fapt Strămtorile sunt și vor rămâne în mâna Turciei, adică a Sovietelor.

Întrunirea locarnienilor, care trebuia să aibă loc la 22 iulie la Bruxelles, pare că va fi amânată. Italia ar cere, dacă unele știri sunt exacte, prezența Poloniei, Rusiei, Micii Înțelegeri, pe lângă Franța, Anglia, Belgia, Italia și Germania. Anglia e favorabilă amânării. Franța, care așteaptă sancțiuni împotriva Germaniei, promisese astă-primăvară — paște murgule! — e contrară oricărei amânări, mulțumindu-se și cu o întrunire în trei (Anglia, Franța și Belgia), dar prudentă, a împins Belgia să ție la Londra.

În Spania asasinatelor politice continuă. Nenorocita țară se afundă tot mai rău în războiul civil, sub rânjetul mulțumit al dirigitorilor comunismului.

— Înainte de condamnarea Anei Pauker, Partidul Comunist din București a împrăștiat un manifest, tras la șapirograf, și împărțit în taină, dar în toate cercurile muncitorești. Un exemplar mi-a fost trimis azi și mie. Iată-l în copie:

*Proletari din toate țările uniți-vă!
Către populația muncitoare a Capitalei!
Către tineretul din București!*

Cetățeni!

Dușmanul e în cetate!
Dușmanul e stăpân pe cetate!

Trăim vremuri de ajun de război când Statele fasciste ca Germania hitle-ristă, Italia Mussoliniană, Polonia și Bulgaria au încheiat un bloc revizionist pentru spargerea păcii¹ pentru atacarea țărilor mici și a Uniunii Sovietice „pavăză libertății”² și a păcii” pe când blocul revizionist pregătește prefacerea României în câmp de bătaie pentru atacarea Sovietelor și împărțirea României.

Cum se numesc agenții plătiți ai propagandei hitleriste?

Trădători de țară!

Acestea sunt partidele fasciste, mincinos naționaliste ale lui Goga, Cuza, Vaida și Codreanu.

În fruntea lor Regele Carol al II-lea, cel mai mare fascist, principalul uneltitor al azvârlirii României în război și al alianței cu Germania.

Carol al II-lea lucrează să dărâme ceea ce au apărat Mircea cel Bătrân și Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare și Ioan Vodă (?), Horia și Avram Iancu: independența poporului român!

Cetățeni!

Carol de Hohenzollern, venit în țară ca zăpciu al bancherilor francezi a făcut planul de la Geneva (?) și a tras pentru ei în ceferiști. Azi el lucrează pentru banchierii nemți.

El, care e cel mai mare bancher din România.

El, marele acționar a nenumărate fabrici ca Reșița, Malaxa, Mica etc.

El, Carol al II-lea, șeful clasei exploatatorilor, lucrează la măcinarea rezistenței poporului român în viitorul război prin înfometarea și degenerarea națiunii, prin biruri și scumpete, prin scăderea salariilor și jefuirea țăranimii și a micii burghezii, în folosul rechinilor armamentului și ai marelui capital.

Și ține la putere împotriva voinței întregii țări pe Guvernul foametei și al tâlhăriilor, pe Guvernul Tătărescu.

Cetățeni!

Înconjurat de o camarilă lipsită de scrupule și atotputernică, Carol al II-lea, în fruntea marilor bancheri, fabricanți și moșieri și a partidelor fasciste și trădătoare de țară și ajutat de Guvernul fascizant Tătărescu, conduce pregătirile de înscăunare a dictaturii fasciste. Pretutindeni în Guvern și în viața de Stat, Regele și camarila trag sforile și-și impun dictatorial voința, răpind una câte una libertățile democratice ale poporului.

Guvernul lui sprijină pe fasciști.

Zbirul lui, Gabriel Marinescu, prigonește pe muncitori și închide sediile Blocului Democratic.

¹ Aceeași acuzare de revizionism și de „războism” o regăsim ca factor comun (pentru captarea bunăvoințelor popoarelor naționaliste) în toate manifestările comunismului, fronturilor populare, democrațiilor tâmpite etc.

² !!!

Fasciștii lui din Consiliile de Război condamnă pe Constantinescu-Iași, judecă pe Ana Pauker și pe conducătorii luptei poporului pentru pâine, pace și libertate. Săvinescu, omul lui, torturează în închisori pe muncitorii antifasciști.

Camarila lui a pus la cale asasinarea lui Duca. Ea vrea azi moartea șefilor democrației condamnați de Mâna Neagră a fascismului.

Regele și camarila au fărâmițat toate partidele democratice nefasciste și pregătesc prigonirea și dizolvarea lor sub dictatura fascistă.

Carol al II-lea e tiranul României!

Tineri!

Dacă în școală și în cămine sunteți puși la regim de cazarmă;

Dacă libertatea sportului v-a fost răpită prin legea O.E.T.R.;

Dacă 600 de mii dintre voi sunteți fascizați și militarizați ca străjari, cerceți, premilitari pentru a deveni unelte ale fascismului împotriva părinților voștri nevoiași și carne de tun în viitorul război;

Dacă vouă tineri țărani vi se pregătește aceeași soartă, toate acestea le face Guvernul Tătărescu după îndemnul Regelui.

Ziua de 8 iunie nu e ziua tineretului ci e ziua când vi se nituiesc cătușele.

Cetățeni!

De la 5 iunie se judecă procesul Anei Pauker și al celor 19 antifasciști. Ana Pauker însăși lupta contra războiului și fascismului, ea e una din acei vajnici luptători comuniști care au condus lupta pentru democrație, pentru pâine și pentru drepturile poporului muncitor, ale tineretului și ale femeilor muncitoare, care arată întregului popor calea spre izbândă. La Craiova, Ana Pauker va continua în fruntea voastră, lupta. Liberarea ei din temniță e liberarea voastră din cătușele asupririi.

Cetățeni!

Numai strângând cu toții rândurile, vom putea zădărnici planurile criminale ale lui Carol al II-lea, împotriva cărora luptă Ana Pauker.

Toți cei ce urâți războiul, clădiți *frontul păcii!*

Toți cei ce iubiți libertatea, toți cei ce cereți dreptul la pâine veniți cu organizațiile voastre în

Frontul popular antifascist!

Muncitori!

Puneți temelia Frontului Popular, încheind *Frontul Unic Muncitoresc!* Valul nebiruit al luptei unite a poporului pentru înlăturarea Guvernului fascizant¹ Tătărescu și impunerea Guvernului Frontului Popular Antifascist, Guvernul pâinii, libertății și păcii.

¹ Comuniștii se exprimă întocmai ca Titulescu! Influența lui Litvinov sau a lui Blum?

Membri ai partidelor democratice!

Lupta începută de Partidul Național-Țărănesc la 14 noiembrie a fost întreruptă din îndemnul Regelui, care a câștigat timp pentru organizarea fascismului și pregătirilor de război. Cereți șefilor voștri Mihalache și Lupu, Iunian și Dobrescu încetarea politicii de căpățuire față de fascism, ruperea legăturilor cu Regele și începerea luptei de masă în front popular!

Cetățeni!

Partidul Comunist e singurul partid consecvent care vrea izbăvirea țării de marii fabricanți, moșieri și bancheri și de cel mai mare din ei, Regele, prin republică sovietică. Dar în fața primejdiei înfățișate de pregătirile de război și de dictatură fascistă a Regelui, *Partidul Comunist* cheamă toate organizațiile muncitorești și democratice, întregul popor muncitor și tineretul să-și arate în timpul procesului Anei Pauker, prin greve demonstrative, întruniri, demonstrații comune, voința sa de luptă.

Pentru eliberarea Anei Pauker și a celor 19 antifasciști și amnistierea tuturor antifasciștilor!¹

Contra Regelui, primul moșier, bancher și fabricant², capul uneltitorilor fasciști și războinici și contra camarilei lui!

Contra Guvernului Tătărescu, pus de Rege ca să pregătească fascismul!

Pentru dizolvarea și dezarmarea organizațiilor fasciste patronate de Rege și pentru arestarea șefilor lor!

Contra militarizării tineretului și educării lui în spirit fascist!

Jos O.E.T.R. care fascizează și militarizează tineretul!

Jos reținerile, impozitele, scumpetea!

Cereți 8 ore de muncă și mărirea salariilor!

Cereți salariu egal la muncă egală pentru tineret și femei și asigurarea muncii pentru tineret!

Să luptăm pentru apărarea libertăților democratice călcate în picioare de Rege!

Luptați pentru Guvernul Frontului Popular!

Trăiască frontul tinerei generații pentru pace, cultură și progres!

Trăiască Frontul Popular antifascist!

Trăiască Ana Pauker!

Trăiască Republica Sovietică Muncitorească-Țărănească!

Trăiască Partidul Comunist!

Comitetul Organizației București
a

Partidului Comunist din România

¹ Eufemism, sinonim cu „Comuniștilor”!

² ! de gogoși !

Dacă acest manifest nu se distinge prin nimic în stilul lui de blăgăria obișnuită a prozelor comuniste, dacă nu adaugă nimic la binecunoscuta ideologie comunistă și la cunoștințele noastre asupra tacticii, el ne aduce o notă nouă: înverșunarea împotriva Regelui, desemnat drept capul mișcării fasciste, când bietul om nu se ocupă decât de uniforme și de „reprezentatie“! Pentru această notă nouă, am reprodus manifestul în întregimea lui, să nu piardă nimic urmașii noștri din savoarea vremurilor prezente. Interesant de notat că apelul la greve demonstrative n-a fost urmat, ceea ce dovedește că mișcarea comunistă n-a prins încă rădăcini serioase în lumea noastră muncitorească¹ și că mai e vreme încă să fie înăbușită în fașă. Chestiunea se pune însă față de indolența guvernanților, *cât timp va mai fi încă vreme?*

17 iulie. — Doctorul Kalman Blumenfeld (Scrutator) negăsindu-mă ieri acasă a alergat după mine până la fiică-mea, ca să-și ia bună-ziua de la mine, zice el (pleacă la Franzesband) în realitate ca să-mi povestească ce a vorbit alaltăieri cu Ghiță Mironescu. I-a făcut și lui o vizită de rămas bun, și l-a întrebat cu acest prilej dacă n-a văzut de mult pe Rege. Ghiță i-a răspuns că nu, fiindcă nu avea nimic urgent să-i comunice, și că are obiceiul să aștepte un semn de la Rege ca să-i ceară audiență și că un asemenea semn n-a fost făcut. „De altminteri, a adăugat Mironescu, nu se va întâmpla nimic până la toamnă“. Chestionat mai de aproape de Scrutator, Mironescu i-a destăinuit că știe numai trei lucruri: 1) că Guvernul pleacă sigur la toamnă, 2) că nu se face în nici un caz un Guvern Mihalache și 3) că nu se va face de asemeni nici un Guvern Vaida. Întrebat mai departe de Scrutator de ce nu ar lua el, Mironescu, inițiativa unei grupări de centru pentru alcătuirea unui Guvern de concentrare, bătrânul vulpoi ar fi spus: „Pentru că am multă prietenie (!) pentru d-ta și fiindcă contez și pe eventualul d-tale sprijin, îți voi mărturisi că lucrez la o asemenea concentrare. Vreau să mă înțeleg întâi cu Argêtoianu, apoi cu Iunian. Să conving și pe Vaida să-mi dea dacă nu colaborarea lui directă, pe unul sau doi ai lui. Sper să obțin și concursul unor moderați de la național-țărăniști, ca Costăchescu, sau alții. Când voi avea combinația gata, mă voi duce și o voi supune Regelui“.

— „Să știți că asta e formula viitorului Guvern“ a încheiat Blumenfeld raportorul lui, crezând că-mi destăinuiește ceva nou. Mai vrea omul să se ia bine și cu viitorul ministru! Săracul Scrutator nu putea să știe că lua locul „informatorului meu secret“ care m-a pisat luni de zile

¹ De aceea se agață și conducătorii comuniști de mișcarea țărănistă și insistă mai mult asupra Frontului Popular decât asupra comunismului.

cu formula Mironescu, gata în decembrie trecut, gata în ianuarie, gata în aprilie, gata în iunie. Gata a fost numai reputația lui de informator — și nici n-a mai îndrăznit să treacă pe la mine, crezând probabil că sunt supărat pe dânsul. N-aș fi avut pentru ce. L-aș fi primit cu același surâs ca pe Blumenfeld. Bietul om a fost bine informat, după cum bine informat e și Blumenfeld. Într-adevăr de 5 ori a vrut Regele, numai de astătoamnă, să formeze un Guvern Mironescu după formula mai sus-arătată. Numai că între „vrerea“ unui veleitar și *realizare*, e drum lung. Mai lung ca oricând astăzi, când a gustat din farmecul unei dictaturi fără răspunderi, mărginită la fleacurile care-l interesează. Și cu girul altora. Ceea ce caută el acum e altă echipă de rânđași, actuala fiind cam uzată. Nu fac lui Mironescu insulta să-l consider, cu toate slăbiciunile lui, de teapa unui Tătărescu. În tot cazul nici Iunian, nici Vaida, nici eu — și desigur nici Costăchescu — nu ne vom înhăma la carul rușinii. Un adevărat Guvern după formula schițată de Mironescu, *dar un adevărat Guvern*, ar fi de luat în considerare, în anumite condiții. Viața noastră politică a căzut atât de jos, încât la o formulă de Guvern cu adevărat *virilă*, nu e de gândit. Cine va trăi la toamnă va vedea ce se va mai întâmpla. Eu unul cred că va continua Tătărescu: „unde mai găsește Regele lichele ca noi“ — vorba lui Manolescu-Strunga.

— Opt legionari ai Gărzii de Fier — 7 studenți și un șofer — au pătruns ieri seară în spitalul Brâncovenesc unde se afla în tratament Stelescu, și l-au împușcat. Acest Stelescu era o lichea. Ales deputat în Parlamentul lui Vaida, unul din cei 4 gardiști, deși avea abia 25 ani și era încă student (!), se amesteca în toate chestiunile și ocupa tribuna cu o obrăznicie rară. Era hipnotizat de fondurile secrete. O dată pe lună interpela Guvernul ca să-l întrebe ce am făcut eu cu fondurile de la Ministerul de Interne. Guvernul nu-i răspundea, iar eu, când trecea pe lângă banca mea, îl trimiteam în portul Marsiliei. Mai târziu și-a trădat camarazii și pe Zelea-Codreanu tot din patimă pentru fondurile secrete. Dar de data asta nu mai interpela, ci încasa. Exclus ca trădător din Garda de Fier, împreună cu alte unelte de-ale Siguranței ca Sergiu Lecca și alții, fondase o asociație polițisto-naționalistă și scotea o porcărie de foaie *Cruciada Românismului*. A primit o pedeapsă bine-meritată. Băieții care l-au ucis, s-au predat Parchetului.

— Dl. Titulescu, dându-și seamă de realități, caută să-și refacă o popularitate printr-un interviu în stil mare dat lui Fermo și publicat în prima

pagină a *Universului*. Foreign-erul nostru se agață ca un desesperat de armată (pe care o iubește din 1920), de ideea națională, de intangibilitatea tratatelor. O lasă moale cu Sovietele, nu vorbește de Blum ci de Franța — și ne pisează cu *principiile* asupra cărora toți suntem de acord, dar nu ne spune nimic despre *aplicarea principiilor*, asupra căreia suntem iarăși de acord dar pentru a o dezaproba. În rezumat, interviul unui șiret — dar și al unui om care se îneacă și se agață de ce poate.

— Un atentat a fost încercat ieri la Londra împotriva Regelui Angliei. Pe când se înapoia călare de la Hyde Park un individ s-a repezit asupra lui. Poliția a sărit imediat; în învălmășeală revolverul omului a căzut, așa încât atentatul nici n-a putut fi încercat. Ce deosebire cu cele întâmplare la Marsilia, când a fost ucis Regele Alexandru al Serbiei!

— Parlamentul francez a vota legea naționalizării industriei armamentului și legea pentru modificarea organizației Băncii Franței (înlocuirea consiliului de regentă printr-un consiliu de administrație larg). Fac și socialiștii ceva bun.

— Locarnienii continuă să piseze lumea. Francezii vor în ruptul capului întrunirea la 22 iulie, fie și în trei. Englezii ar prefera-o în cinci. Pentru aceasta ar trebui însă să se obțină:

1) Înlăturarea rezistenței Franței față de o invitare a Germaniei la conferință;

2) Imediata suspendare a promisiunii britanice de a asista Turcia, Iugoslavia și Grecia în Marea Mediterană. *

— În legătură cu uciderea lui Stelescu mi se spune că Titulescu a fost foarte impresionat de îndrăzneala gardiștilor și că ar fi telefonat nămaidecât lui Franasovici, ministrul mai apropiat de sufletul lui: „Bine, dom-le, nu sunt nici 24 de ore de când v-ați angajat să reprimați orice mișcare de dreapta, și Garda de Fier ucide oamenii?” — „Păi dacă o merge tot așa, în curând o să avem prim-ministru pe Căpitanul!” (Zelea-Codreanu) — ar fi fost răspunsul resemnat al d-lui „Richard” (Grâce aux Communications).

— Putorile antifasciste răspândesc vestea că abisinienii reorganizați ar fi reluat Adis-Abeba. Nimic adevărat, bineînțeles, în această știre tendențioasă.

— Textul precis — stenografiat — al declarațiilor lui Maniu din 28 iunie, la Vințul de Jos, îmi parvin abia azi!¹ Diabolicul iezuit a luat pe bietul Mihalache în brațe, și-l ține strâns. De o fi să se prăbușească el Maniu, să cadă cu Mihalache cu tot. Iată pasajul cel mai distractiv din cuvântarea „fostului” Șăf, (restul alcătuindu-l cunoscutele clișee ale democrației și ale naționalismului după formula Tisza): „Multe nedreptăți s-au făcut d-lui Mihalache, când s-a spus că între mine și d-sa ar fi vreo deosebire de vederi. *Dl. Mihalache și dl. Madgearu și partidul nostru sunt contra d-nei Lupescu, așa cum sunt, așa cum sunteți și dvs.* E însă o deosebire care e firească între noi. *Dl. Mihalache este președintele partidului și astfel, nu poate să spună totdeauna pe față adevărul în chestiunile delicate în legătură cu Coroana. De aceea a fost de părere, pentru a scuti pe M.S. , să nu vorbim în adunări de d-na Lupescu, nu pentru că ar apăra-o, dar nu voia să supere pe Rege!*”.

Delicios!

Și dl. Maniu continuă:

„Dar eu, fraților *sunt ardelean, eu m-am obișnuit a vorbi pe față, cum am vorbit cu Tisza și nu mă uit dacă se supără cineva sau nu, când spun adevărul, dacă el este în interesul țării și în al aceluia cui îl spun.*”.

Și mai delicios!

„Adevărul e că această doamnă a adunat în jurul ei câțiva evrei și câțiva creștini *care împreună formează o camarilă blestemată.*” Etc. etc.

— Arcizewski s-a înapoiat de la Geneva unde a petrecut două săptămâni împreună cu Beck, ministrul de externe al Poloniei și de unde aduce „impresiuni”.

La Geneva domnește credința că ne aflăm în preziua unei mari crize europene. Dacă această criză se va opri la șantajul vădit pe care-l face Hitler pentru a obține noi succese de la slăbiciunea celorlalți, sau dacă va merge până la un război, rămâne un punct de întrebare. Impresia dominantă este că deocamdată Hitler nu va declanșa războiul, deoarece Franța este încă astăzi națiunea cea mai tare, cea mai bine înarmată din Europa. Peste un an, Germania își va fi complectat înarmarea și va fi, ea, mai tare ca Franța — și numai atunci va fi pericol serios pentru pace din partea nemților. Un război *preventiv*, până să nu fie terminată înarmarea Germaniei, e greu de presupus din partea Franței, cât

¹ Am însemnat la pag. 666 și 671 din acest caiet (p. 379, 382 în prezentul volum — nota St.N.) cele ce mi se comunicaseră pe altă cale cu privire la ieșirile lui Maniu din acea zi.

timp va fi în fruntea ei Blum și Frontul Popular, pacific prin definiție. Tratatul Germaniei cu Austria a indispus la Geneva unde e considerat ca o *îndrumare* spre Anschluss dar nu se crede că pe această cale ambele țări să pășească mai departe, în vremurile apropiate, de frică să nu indispună Italia, care se va opune chiar cu forța la mutarea frontierei Germaniei pe Brenner. La Geneva — ca și la Varșovia ¹ — se crede că prima lovitură pe care va da-o Hitler, nu va fi îndreptată nici în direcția Austriei, nici în direcția Danzigului ci împotriva Cehoslovaciei, pe care nemții ar ocupa-o sub o formă oarecare, fără nici o greutate. Într-un asemenea caz, Italia a declarat deja că nu va interveni (după cum ar face-o față de o ocupare a Austriei) Polonia nu va interveni nici dânsa și este aproape sigur că nu va interveni nici Franța nici Anglia, cel puțin cu forțele lor armate. Ce vor face celelalte două State ale Micii Înțelegeri? Să se aventureze singure împotriva Germaniei, căci nici Sovietele nu vor putea veni în ajutorul Cehoslovaciei, ar fi o imprudență pe care e puțin probabil că România și Iugoslavia o vor evita. Soarta Cehoslovaciei pare deci lui Arcizewski pecetluită — fie că inițiativa lui Hitler se va desfășura peste 3 luni, sau peste 6, sau peste 9. „Il va fort“, cum zice francezul! N-am nici o simpatie pentru Cehoslovacia, Stat neviable, dar granița Germaniei lângă Ungaria, ar constitui un formidabil pericol pentru noi, și ar necesita o revizuire a întregii noastre politici.

În chestiunea Danzigului, Arcizewski povestește că nu există nici conflict, nici neînțelegere între Polonia și Germania. Conflictul e între „Naziști“ și comisarul S.D.N.-ului, irlandezul Lester, pe care Hitler vrea să-l îndepărteze fiindcă se opune propagandei lui. Germania ar voi chiar în locul irlandezului un polonez, dar Varșovia ezită tocmai ca să nu creeze o cauză de fricțiune nouă, între cele două țări, care pentru moment se înțeleg foarte bine.

Se înțeleg, dar din toată atitudinea lui Arcizewski reiese că entuziasmul raporturilor polono-germane a scăzut. Se pare că Polonia a făcut acum de curând declarații formale la Paris, din care rezultă că, în cazul unei agresiuni, Franța *poate conta* pe ajutorul Poloniei, conform clauzelor tratatelor existente între cele două țări. Această apropiere de Franța ar fi avut și de scop să dea o satisfacție cercurilor diplomatice din Polonia și să le facă să înghită noua întărire care a fost dată regimului

¹ Și adaug: ca și la Roma. Ultima oară când am văzut pe Sola acum două săptămâni, ministrul Italiei mi-a făcut o lungă expunere asupra tragicei soarte ce așteaptă Cehoslovacia, în ajutorul căreia dacă va fi ocupată de Germania, nu va veni nimeni, nici chiar Franța.

de dictatură militară: printr-un decret-lege generalul Rydz Smigly (succesorul lui Pilsudski) a fost declarat „deuxième personnage de l'Etat“, adică primul după Președintele Republicii (care e omul generalilor) înaintea primului ministru.

Arcizewski pare mulțumit că Titulescu în interviul lui a pus Polonia „au premier rang des alliés de la Roumanie“, dar în încurcătura Europei de azi, deploră că alianța celor două țări nu e mai strânsă, mai intimă. O deplorăm și noi, dar poate că nu e numai vina noastră.

18 iulie. — Ziarele de azi-dimineață ne aduc la cunoștință că dl. chestor Călătorescu a fost destituit. E faimosul polițist amestecat în escrocheria lui Vasilescu cu devizele unei societăți belgiene. Condamnat definitiv la 3 iunie, Călătorescu e destituit abia la 14 iulie, prin Decret Regal, motivat, dar abia pe ziua de 23 iulie! „Deux pays“ cum zicea răposatul Forain pentru sora noastră latină Franța.

— Individul care a încercat să tragă asupra Regelui Angliei pare să fie un nebun, în tot cazul drept nebun a hotărât poliția engleză să-l dea. Evocând un nume ilustru dar perimat, individul a declarat întâi că-l cheamă Mac-Mahon. În realitate e un irlandez cu numele de Jerome Banningham.

— În legătură cu intempestiva ieșire a lui Titulescu la Geneva împotriva gazetarilor Italiei care fluieraseră pe Negus, un prieten îmi trimite din Roma următoarele rânduri:

„Grație sistemului de a informa opinia publică în România, m-am găsit pe neașteptate într-o Romă ostilă României. Mi-a fost ușor să aflui cauza: ieșirea nefericită a d-lui Titulescu la S.D.N. contra italienilor.

În cercurile oficiale românești se spune că Titulescu indignat de manifestarea ziariștilor italieni ar fi exclamat: *pour l'amour de Dieu, faites cesser ces scènes de sauvagerie*. Italienii afirmă că Titulescu ar fi spus: *Mettez à la porte ces sauvages!* Cert e că Titulescu a făcut un gest care a indignat pe italieni.

Mai mult chiar: Lugoșianu constatând efectul deplorabil în toate cercurile italiene, a chemat pe Titulescu la telefon pentru a-i cere precizări. Știți răspunsul lui Titulescu? «*Dacă Domnul de la Roma vrea să mănânce din ficatul meu, atunci va învăța să cunoască cât valorează dușmânia lui Titulesco!*» — Această comunicare prin telefon!!!

S-ar putea crede că chestiunea nu are prea mare importanță; așa am zis și eu la început. Realitățile însă sunt altele. Poporul italian, în

momentele actuale, este de o sensibilitate extraordinară, cum zic oame-nii lor cumiști «morbida». Nemaiputându-se ocupa de politică internă, toată pornirea pătimașă e îndreptată spre politica externă. Presa dirijată îl ajută. Și astfel chiar a doua zi după ieșirea lui Titulescu, s-au și orga-nizat grupe de manifestanți contra Legației României. Autoritățile au luat însă toate măsurile pentru pază.

De altfel, orice pas îl faci în Roma unde ești nevoit să te faci cu-noscute ca român, te învață că italienii sunt profund indignați contra atitudinii lui Titulescu. Ei înjură pe români, nu pe Titulescu. Confundă sen-timentele lui Titulescu cu ale românilor.

E necesar să se înceapă o acțiune de punere în relief a realităților. Opinia publică italiană trebuie lămurită. Etc. etc.“

Dl. Titulescu a încercat el, după câte am auzit, o lămurire a opi-niei publice italiene. Îndată ce s-a ridicat nenorocita ședință cu bucluc a alergat după „observatorul“ italian de la Geneva să-i explice că adoră italienii și că ieșirea lui trebuie pusă numai pe socoteala firii sale im-pulsive. „Uite, pe când eram la Atena m-am dus la un match de foot-ball și văzând câteva atacuri brutale ale grecilor împotriva turcilor, *am fluierat pe greci, deși eram oaspetele lor*“. Italianul i-a răspuns că nu era același lucru, că la matchul de foot-ball din Atena n-a fluierat în calitate de ministru de externe al României — și nu s-a lăsat convins, cu una cu două.

— În ziarul *le Temps* din 11 iulie citesc un foarte judicios articol sem-nat de Vladimir d'Ormesson, care e pe atât de inteligent pe cât e frate-său, noul ambasador (până ieri ministrul Franței la noi) de prost. Pe când prostul s-a făcut, cu fiecare prilej „turiferarul“ lui Titulescu și al politicii lui falite, d'Ormesson cel inteligent plesnește pe megalomanul nostru cu următoarele cuvinte atât de adevărate și de plastice:

„C'est pourquoi il¹ a voulu réagir contre ces mortels dangers en ranimant la flamme de la politique «collective» et en faisant à Geneve les declarations et les suggestions que l'on sait. *Mais si ce langage peut encore faire illusion aux lecteurs de certains journaux dans les tran- quilles cafés de la provence française, en Europe, auprès des hommes d'Etat responsables de la politique internationale, — pourquoi se le dis- simuler? — il ne porte pas. L'ordre et la paix — qui sont compromis — ne dépendent plus, en effet, d'un morceau d'éloquence ou d'un texte pro-*

¹ D'Ormesson se referă la Guvernul francez, dar judecata se aplică și lui Titulescu, care în toată atitudinea lui politică e la remorca „marii noastre aliate“.

cédurier. On ne juge sur des actes. Tout se ramène à des témoignages de volonté“. Încasează, domnule Titulescu! Dar tot articolul lui Vladimir d'Ormesson ar trebui citat. Și mai ales citit.

— Moruzov a venit să vadă pe Pangal și să-i spună — ca să ajungă la urechile mele — că în anturajul Regelui domnește panica, de la uciderea lui Stelescu. Polițistul Moruzov, fără să fi părăsit Statul-Major, lucrează și la Palat cu Urdăreanu al cărui om de încredere a ajuns. După Moruzov, Regele se gândește iar la un Guvern de mână tare „cu moșul (mareșalul Averescu) sau cu generalul Amza (!!!) în frunte și în tot cazul cu dl. Argetoianu la Interne. Regele e foarte impresionat de actul gardiștilor: n-a crezut până acum în amenințările acestui tineret pe care socotea că-l poate utiliza în serviciul popularității sale. Acum vede că are a face cu adevărați teroriști și cum știe că mai sunt echipe organizate în vederea suprimării și altor persoane, printre care una ce-i stă foarte aproape — a băgat-o pe mână. Șansele generalului Amza au scăzut însă mult; Regelui nu-i convine un Guvern cu caracter prea personal, mai ales pentru represiune — dar d-le Pangal, ascultă-mă pe mine, nimic nu se va face fără dl. Argetoianu la Interne“. Pangal a replicat lui Moruzov că toate sunt foarte frumoase, dar de vreme ce dl. Argetoianu e omul indispensabil, de ce preconizează Regele toate ha-halerele și toate mediocritățile în fruntea Guvernului, și nu pe dl. Argetoianu? Nu știu ce va fi răspuns Moruzov — căci Pangal nu mi-a spus — dar pot eu să lămuresc pe amicul meu Pangal și pe alții: Regele nu mă vrea în fruntea Guvernului, tocmai fiindcă are nevoie în acel post de un mediocru, pe care să-l învântească cum vrea. Și poate că mai are un motiv: se teme să nu-l bag într-o bună zi la Jilava.

19 iulie. — Sunt de ieri la Sinaia și stau până mâine. Am luat-o azi-dimineață spre Popicărie. La câțiva pași după Riegler, am fost oprit de un gard. Regele popular a închis publicului vechea alee Alexandru Ghica, pe care se plimba lumea de mai bine de 50 de ani. A închis cu un gard toată pădurea pe partea dreaptă a Peleșului până la răscrucile Furnica și până dincolo de Popicărie, unde își clădește o cazarmă să-și pună soldații să-l păzească. O șosea nouă ocolește pâlania Popicăriei, începând din colțul unde cotește calea Codrului spre vila Căpriță și iese în drumul spre Sfânta Ana. În locul Aleii Alexandru Ghica, se croiește un drum mai greu și mai puțin umbros, de-a lungul părții pentru bobsleigh. Toată lumea înjură de spurcă. Atât a câștigat Regele de pe urma

noilor dispoziții care au stricat tot rostul plimbărilor din Sinaia. Cine o fi sfătuit așa de prost pe omul ăsta?

— Convenția Strămtorilor a fost votată în unanimitate la Montreux. România și-a retras rezervele prin următoarea declarație citită de dl. Contzescu:

„Luând act de declarațiile făcute în conferință atât de dl. Rustu Arras, cât și de ceilalți șefi de delegații, declarații din care rezultă că asistența datorită României¹ și în virtutea pactului Societății Națiunilor (!!!) și în virtutea celorlalte pacte de asistență încheiate deja sau care vor fi încheiate în viitor este asigurată prin termenii acestui articol (art. 23), delegația română declară că-l primește și că retrage rezervele făcute asupra lui în ședința din 15 iulie trecut.“

Va să zică toată lumea e mulțumită. Noi avem asigurată asistența (pe hârtie), turcii au stăpânirea de fapt și de drept a Strămtorilor — și Titulescu rămâne om mare.

Atât de mare încât *Universul* de azi-dimineață îi comentează pe o pagină întreagă searbădele și banalele declarații făcute lui Fermo acum două zile și exaltează până la ditiramb sordidele locuri comune. Și dacă ar fi numai *Universul*! Pentru *Universul* lucrurile s-ar explica prin oprirea „expresă“ a tenorului Sixtinic la Predeal (în drum spre Montreux) unde a luat masa cu Stelian Popește și l-a convins de curățenia intențiilor sale. Ce e mai grav pentru inteligența — și pentru moralitatea — omenirii e că agenția Rador ne anunță că presa franceză ca și presa engleză reproduc în extenso interviul ridicol, în valuri de entuziasm și de admirație. Cât ne costă?

— Printre alte vietăți ridicele s-a ridicat de pe urma războiului un Băgulescu, ajuns acum colonel și pare-mi-se atașat militar la Tokio. Platitudinea acestui caraghios nu e egală decât prin lipsa lui de talent, căci individul scrie. Scrie cu smerenie, se închină, preasfințește — la fiecare ocazie, la fiecare colț de stradă toate buricele Dinastiei. Face pe cavalerul „sans peur et sans reproche“ și vorbește prin coloanele tuturor ziarelor cu Regele Ferdinand. Când a murit Regele, la 20 iulie 1927 i-a făcut chiar versuri:

Că de n-ai fi fost Rege,

¹ De cine? Cum? Cine va trimite vase prin Bosfor în ajutorul nostru? Și dacă s-ar găsi cine să trimită, nu „declarațiile șefilor de delegații“ de la Montreux vor împiedica pe turci să ne închidă Strămtorile, odată ce sunt în mâna lor, dacă vor avea interes să o facă.

*Măria Ta,
Te făcea fapta Rege*

Acum se mulțumește cu proză, și îi scrie din Tokio:

„Vor veni și anul acesta cavalerii (!!) la Curtea de Argeș. Din an în an mai puțini aici, din an în an mai mulți *acolo sus*, până ce vom fi iarăși cu toții în jurul Măriei Tale“.

Bietul Ferdinand! „Da, da, da, da, — da, da“... simpatcă mi-tralieră!

— Încă o asociație patriotică! Încă un chilipir pentru șmecheri: F.O.N. = „Frontul Ostășesc Naționalist“. S-a întemeiat ca să lupte împotriva comunismului, împotriva trusturilor ovreiești și să denunțe afacerile veroase, nedreptățile sociale etc. Și să plaseze în funcții pe foștii ofițeri activi de pe vremea războiului — adică pe înșiși domnii membri care au alcătuit „Frontul Ostășesc Naționalist“. Trăiască F.O.N. !

20 iulie. — Părăsesc Sinaia pe răcoare la ora 8,20 dimineața cu trenul „Carpați“. De la mine și până la gară, numai sergenți de oraș, cu câștile lor coloniale — ultima modă rațională la București, fără sens la Sinaia — și comisari de poliție. Gara era ocupată militărește. Peronul închis. Cu un tren special la ora 8, pleacă M.S. Regele la București să asiste la serbarea aviației care-și prăznuiește azi patronul — Sf. Ilie. Când mă gândesc la patriarhalele și plinele de simplitate plecări ale Regilor Carol I și Ferdinand, îmi vine rău!

Sf. Ilie a adunat ceva nori, dar nu i-a lăsat să crape, așa încât sosesc la București pe o temperatură sufocantă.

— Depeșele de azi ne aduc vești contradictorii din Spania. Ce nu e contradictoriu, e că războiul civil și anarhia s-au întins peste toată țara și până în Africa, în Maroc, și ce e nou e că a intrat în joc și elementul militar, care până aci se abținuse. Generalul Franco¹ anunță prin radio: „Spania a fost salvată. Provinciile Andaluzia, Valencia, Valladolid, Burgos, Aragon, Insulele Baleare, cu toate garnizoanele lor și cu autoritățile civile au aderat cu entuziasm la mișcarea noastră. Numai Madridul unde s-a refugiat un Guvern josnic și îngrozit, face excepție. Avi-

¹ Generalul Franco e același care fusese închis pentru acțiunea sa spre stânga de Guvernul precedent, și pus în libertate de Guvernul Frontului Popular, ca o victimă a reacțiunii! Iată-l acum în fruntea acestei reacțiuni, și a trupelor răzvrătite — șampion al dreptei contra stângii! Spania e unică în felul ei.

oanele acestui Guvern au bombardat orașe și târguri fără apărare, omorând femei și copii. Guvernul acesta nu va scăpa de pedeapsă“ etc. etc.

Pe de altă parte la Madrid a fost constituit un Guvern nou, tot din Frontul Popular, prezidat de dl. Giral, după refuzul lui Martinez Barrio. Noul Guvern anunță și el că a dezarmat revoluția monarhistă la Barcelona și în alte părți ale Spaniei. Până acum nu se poate judeca de ce parte e izbânda, știrile din Spania fiind puține și tendențioase.

— Senatul din Danzig, prezidat de Greiser a denunțat statutul pe care S.D.N.-ul îl dedese orașului liber. Lovitura e evident pusă la cale de la Berlin. Toată presa franceză, Pertinarii și Tabuițele spumegă și cer d-lui Președinte Eden o telegrafică convocare a Consiliului S.D.N.! Pe de altă parte polonezii declară fără a se emoționa că se vor înțelege direct cu nemții, și nu doresc câtuși de puțin amestecul Genevei în toată treaba.

„Care sunt planurile Germaniei? După Austria și Danzig, împotri-va căruia vecin se va îndrepta? Rândul Cehoslovaciei va veni în curând? Cât timp se va mai putea menține optimismul de fațadă al d-lui Baldwin?“ — se lamentează dulcele Pertinax, modernă Casandră cu mâna întinsă.

— Și ca să avem și noi distracțiile noastre, ziarele ne aduc știrea unei sfinte de băți pe care a mâncat-o dl. Leon, în gara Bazargic. Dl. Leon, fratele lui Leon subsecretarul de la Industrie, lupist fuzionat și deputat a primit șefia Partidului Național-Țărănesc de la Bazargic, în locul lui Gafencu „avansat“ la Covurlui. Național-creștinii locali l-au primit cu plin, „plin de sânge“, — căci l-au brutalizat în așa hal — împreună cu un alt tovarăș al lui — încât bietul om a trebuit să se pună la pat. Politica, ce până acum a fost la noi edenul tuturor escrocilor, începe să nu mai fie o meserie pentru toți nechemății îmbuibăți, cu gheșefturi și lip-siți de scrupule.

— Alt succes al românilor: Pamfil Șeicaru a fost primit într-o lungă audiență, la Roma, de către Benito Mussolini.

— Din când în când, îmi cade în mână ziarul lui Iorga, *Neamul Românesc*. A ajuns o fițuică exclusiv ocupată să răzbune ofensele reale, sau presupusele ofense, primite de Iorga. Conduse cu dibăcie și cu spirit de Georgescu Cocoș, campaniile fițuicii nu sunt lipsite de haz — dar sunt lipsite de măsură. Când începe cu unul nu mai sfârșește. Pe Giurescu l-a întreprins zilnic, timp de 3 luni de zile. Se cam plictisise lumea.

Acum, de o lună a întreprins pe Arghezi, pe care Iorga nu poate să-l mistuie fiindcă Fundațiile Regale i-au editat versurile. Și Cocoș îl spurcă zilnic, îl face cu ouă și cu oțet. Despre Arghezi sunt multe de zis; „darul“ e mult, dar nu e totul. Așa cum scrie, în anarhia simțurilor lui, găsești la el câteodată versuri formidabile. Nu dau cele 800 de volume ale lui Iorga pe două versuri ale lui Arghezi. De la Arghezi va rămâne *ceva*, de la Iorga *nimic*. Nici chiar laudele dezinteresate ale domnului doctor Angelescu, incultul ministru al cultelor.

21 iulie. — Înapoiat la Breasta, găsesc o scrisoare pe care prietenul meu M.S., neștiind că sunt în București, mi-a trimis-o ca să mă pună „în curent“ cu politica. O reproduc aici, ca o mărturie a unui om foarte inteligent și de obicei bine informat, mărturie ce ne arată până la ce grad de excitație poate ajunge mintea omului, pe căldură, sub regimul de „ocultism“ pe care ni-l impune un Rege terorizat.

„Să trăiți domnule Argetoianu,

M-am întâlnit astăzi cu Ilie Lazăr¹ care mi-a comunicat următoarele informații pe care le au ei maniștii, privitor la întâlnirea dintre Titulescu și Mihalache.

Titulescu a venit cu bomba că nemții vor ataca pe cehoslovaci și pe ruși chiar în vara aceasta. Lui Mihalache i-a spus că atât francezii cât și rușii nu au încredere în nimeni decât în Partidul Țărănesc pe care-l vor aduce la putere în câteva săptămâni². I-a cerut însă lui Mihalache *să se despartă imediat de Maniu*, atât pentru a se putea apropia de Rege cât și fiindcă Maniu nu ar fi prea sigur pentru politica rusească. După informațiile maniștilor, Mihalache ar fi acceptat acest lucru și va începe imediat manevra de despărțire. A și dat un comunicat că nu va vorbi la nici una din întrunirile convocate de maniști în Ardeal.

Maniu la rândul lui *va ataca în Ardeal politica externă a lui Titulescu, chiar la prima întrunire*. Ilie Lazăr susține că Maniu este contra unui război alături de Rusia.

Francezii și rușii pentru a susține politica lui Titulescu și pentru a obține comunicatul Guvernului dat în favoarea acestei politici, au acordat împrumutul făcut prin Cehoslovacia, au determinat aranjamentul cu Skoda și s-au obligat să termine rapid și pe contul lor linia ferată strategică Ilva Mică–Dornicioara care asigură legătura între Cernăuți și

¹ Fost deputat de Maramureș, devotat al lui Maniu, dat acum doi ani în judecată pentru delictul de lèse-majesté.

² În ultima lui trecere la București, cu toată tevatura pe care i-a pricinuit-o demisia lui dată și retrasă, Titulescu a avut o lungă întrevedere cu Mihalache.

Sighet. După cum se vede, lucrurile se precipită și la noi se formează urgent cele două fronturi, unul pentru Rusia și altul contra ei.

Pentru Rusia sunt: Mihalache, Iunian, Titulescu, ovreii, comuniștii și Gr. Filipescu. Contra Rusiei s-au pronunțat: Averescu, Maniu, Goga, Gh. Brătianu, Garda de Fier, Statul Major al Armatei (!!) și toată dreapta. *Este sigur că formula lui Titulescu nu va reuși și că aceea ce fac liberalii acum, o fac numai ca să obțină bani și tunuri.*

Formula contra Rusiei, sau *neutralitatea*, va reuși sigur fiind susținută de cei mai mulți și de aceea cred că ar fi bine ca și noi să *împingem și mai accentuat spre ea, ca să o luăm înaintea altora.*

Interviul dvs. acordat italienilor a prins de minune și este viu comentat. Am vorbit aseară cu Antoniu de la Garda de Fier (cel care a organizat boicotul *Dimineții*) și este foarte încântat de politica partidului nostru.

Îmi permit a crede că ar fi bine să mai faceți o ieșire contra lui Titulescu. Acum când Maniu rupe în două Partidul Țărănesc pe chestiunea externă, poziția lui Titulescu devine foarte slabă.

Eu v-am trimis un articol din *Times* din care se vede că la Montreux rușii au cerut lui Titulescu ca flotele engleze și italiene să nu aibă acces în Marea Neagră unde ei sunt stăpâni, în timp ce englezii cereau mare liberă — așa cum s-a și aprobat prin modificarea art. 16 și care ne convine și nouă¹. Această filă din *Times* am trimis-o cu explicații la Garda de Fier și lui Gh. Brătianu, unde a făcut vâlvă mare. Am mai trimis și niște gazete italienești confiscate, în care Titulescu este atacat groaznic.

Mi-am luat îndrăzneala să vă cumunic toate acestea pentru că din ele reiese că lucrurile se precipită. Aceasta bineînțeles afară de cazul că Titulescu o fi mințit în ceea ce privește intenția nemților de a face război.

Liberalii ar întoarce-o spre dreapta dar le este frică să nu li se taie împrumuturile și comenzile de armament. Rușii știu că liberalii nu pot fi oameni de încredere și de aceea imediat ce Mihalache se va rupe de Maniu cât de puțin, vor încerca un Guvern Mihalache-Lupu. Aceasta se va întâmpla foarte curând — 3-4 săptămâni — și dacă în acel moment critic, dreapta va fi bine pregătită, Regele nu va merge pe drumurile lui Litvinov și ale lui Titulescu.

Primiți“ etc.

¹ E aici o eroare. Englezii urmăreau dreptul de trecere prin Strâmțori fără restricție. Propunerea rusească la care s-a raliat și România, și până în cele din urmă și Anglia a limitat acest drept la trecerile ce ar urma să se efectueze în baza Pactului S.D.N.-ului sau a vreunui alt pact încheiat sau ce ar urma să se încheie, în cadrul Pactului S.D.N.-ului.

22 iulie. — Citisem încă de câteva zile că un domn Cernat fusese numit director general al Siguranței Statului, loc vacant. M-am întrebat dacă acest Cernat era unul și același cu faimosul Cernat care a gustat plăcerile pușcăriei, dar am respins această ipoteză. Aflu azi că e el în persoană. E de necrezut! Am cunoscut pe Cernat în 1920, era maior și comisar Regal pe lângă Consiliul de Război din București. În desființarea nucleelor comuniste efectuată de mine ca ministru de interne în 1920/1921, Cernat mi-a dat un concurs prețios: a lucrat inteligent, cu hotărâre și cu autoritate. A lucrat chiar așa de frumos încât s-a impus atenției șefilor săi și a fost numit — puțin și prin influența politicii — director general al închisorilor sub Guvernul Brătianu din 1922. Aici și-a dat în petic, și a fost antrenat și el, după Ionescu-Maritză, în procesul fraudelor de la Direcția Închisorilor. Pus în urmărire prin ordonanță și rechizitoriu în regulă, a fost închis preventiv — și achitat din lipsă de probe, așa cum achită justiția noastră pe toată lumea de la un grad sau de la o situație în sus. A fost achitat, dar a rămas pentru toată lumea ceea ce este: un pungaș. Regele Milan făcea să rădă Europa fiindcă își alegea miniștrii în pușcărie. Cel puțin miniștrii lui Milan erau închiși pentru delikte politice. Regele Carol al II-lea a perfecționat metodele balcanice: își alege înalții demnitari printre pușcăriașii de drept comun. Ce autoritate va putea să aibă acest fost pușcăriaș asupra oamenilor care l-au păzit pe când era închis? Cine sunt criminalii care sfătuiesc atât de prost pe Rege, sau dacă nu-l sfătuiesc ei, nu-l împiedică să-și bată joc de țară și de oameni.

— *Universul* de azi reproduce un lung și important articol din ziarul parizian *L'Ordre*, consacrat situației noastre politice și curentelor noastre anticomuniste. Ziarul *L'Ordre* citează și aprobă fără restricție formula d-lui Argetoianu, „care a răpus pentru 10 ani comunismul în România” — și anume că „pauperismul poate duce la Paukerism și că Paukerismul e una și aceeași cu comunismul”. Probabil că în urma acestei citații, Ostrovski mă va pune pe lista lui neagră.

23 iulie. — Aflu cu întârziere la țară de Conferința Puterilor locariene că se va ține astăzi la Londra. Se vor întruni reprezentanții Franței, Angliei și Belgiei. Londra a dat astfel satisfacție Franței, în ceea ce privește data, adică reuniunea imediată a conferinței, fie și numai în trei. Anglia și-a luat însă revanșa prin publicarea următorului comunicat care dă ordinea de zi a conferinței: „Scopul acestei reuniuni va fi de a examina situația și de a căuta cele mai bune mijloace pentru a da

urmare dorinței pe care o au cele trei puteri de a consolida pacea Europei printr-un acord general.

Foreign-Office-ul a încunoștiințat pe însărcinații cu afaceri ai Germaniei și Italiei despre conferința de azi, punându-i totdeodată în curent cu planul conversațiilor.“

— Tribunalul a confirmat mandatul de arestare al ucigașilor lui Stelescu. Procesul va fi judecat de Curtea de Jurați.

— În Spania, război civil în toată regula, cu poduri aruncate în aer, orașe bombardate, mii și mii de morți. Pentru moment pare că revoluționarii (armata) domină situația. Guvernul Frontului Popular se menține totuși la Madrid și în Catalonia. Generalul Jurjo, unul din cei mai populari generali — regalist — a capotat cu avionul în momentul în care decola de la Lisabona (unde trăia în exil) și a fost carbonizat. Generalul Franco a rămas astfel fără rival în fruntea mișcării revoluționare.

— Condamnarea lui Charles Maurras la 8 luni închisoare fiindcă ar fi provocat prin articolele sale atacul îndreptat împotriva lui Léon Blum, a rămas definitivă, Curtea de Apel confirmând sentința tribunalului Seinei. Charles Maurras în pușcărie și Blum prim-ministru — iată unde a ajuns în anul 1936, după un război victorios, Franța lui Ludovic al XIV-lea și a lui Napoleon!

25 iulie. — Conferința celor trei Puteri locarniene, întrunită în ziua de 23 iulie la Londra, a fost scurtă și s-a terminat prin următorul comunicat:

„Reprezentanții Franței, Belgiei și Marii Britanii, întruniți la Londra la 23 iulie 1936, ținând seamă de aranjamentul de la 19 martie, de propunerile cancelarului Reichului din 21 martie și de propunerile Guvernului francez din 8 aprilie, au ajuns la următoarele concluzii:

1) Scopul principal către care trebuie să se îndrepte eforturile tuturor națiunilor europene este consolidarea păcii printr-un acord general.

2) Un astfel de acord nu poate fi obținut decât printr-o cooperare a tuturor Puterilor interesate și nimic nu ar fi mai dezastruos pentru nădejdea care trebuie păstrată în această privință decât divizarea aparentă sau reală a Europei în blocuri opuse.

3) Cele trei Guverne socotesc în consecință că trebuie făcute demersuri pentru organizarea unei întâlniri a celor cinci Puteri locarniene, imediat ce această întâlnire va fi cu putință să fie convocată.

Prima sarcină este, după părerea lor, negocierea *unui nou acord* destinat să se substituie pactului de la Locarno și reglementarea prin colaborarea tuturor interesaților a situației create prin inițiativa germană din 7 martie.

4) Cele trei Guverne intenționează deci să intre în comunicație cu Guvernele german și italian, în vederea participării lor la această reuniune.

5) Dacă se va face un progres la această reuniune, alte chestiuni privitoare la pacea europeană vor veni în mod necesar în discuție.

În aceste condiții ar fi locul să se ia în considerare extinderea câmpului de discuție pentru a se înțelege cu colaborarea *tuturor Puterilor interesate*¹ reglementarea problemelor a căror soluționare apare esențială pentru pacea Europei“.

Odată cu acest comunicat agenția Havas a dat drumul următoarelor două telegrame:

„Londra 23 iulie. — La conferința tripartită delegații Franței au făcut să se admită că în cazul când dl. Hitler ar accepta reafirmarea statu-quo-ului din apusul Europei, ar fi bine să se lărgească negocierile, admitându-se să participe la ele și Puterile interesate din Europa Centrală și Europa Orientală. D-nii Blum și Yvon Delbos s-au arătat partizani hotărâți ai principiului securității colective.

Numai în cazul când Germania ar refuza să participe la o conferință de lichidare, sau nu ar contribui pozitiv la ea, constatarea eșecului conciliațiunii ar deveni inevitabilă, cu toate consecințele ei, și în special intrarea în vigoare a dispozițiilor militare prevăzute prin scrisorile schimbate la 1 aprilie între Guvernele francez, englez și belgian.

Data și locul viitoarei conferințe în cinci nu se vor fixa până nu se va cunoaște mai întâi răspunsul Cancelarului Hitler.“

Londra, 23 iulie. — După terminarea conferinței tripartite s-au dat instrucțiuni telefonice ambasadurilor britanic, francez și belgian din Berlin și Roma pentru a face demersuri simultane pe lângă Guvernele german și italian, aducându-le la cunoștință comunicatul publicat astăseară de reprezentanții celor trei Puteri reuniți la Londra. Ambasadorii sunt însărcinați să transmită Guvernelor german și italian invitația de a trimite reprezentanți la conferința celor cinci Puteri semnatare ale acordului de la Locarno, a cărei convocare a fost hotărâtă azi.“

¹ Sublinierile în textul acestui comunicat sunt ale autorului acestor însemnări C.A.

² Și probabil nu numai Guvernului român.

Pe lângă aceste documente ziarele noastre mai publică și următoarea comunicare făcută de Guvernul francez Guvernului român² în ajunul întrunirii conferinței de la Londra:

„În spiritul Guvernului francez și după cum arată comunicatul care a fost publicat¹, conferința preliminară anglo-franco-belgiană care urmează să se întrunească la Londra are drept obiect să examineze în comun situația și să definească metodele negocierilor care vor urma.

Pe deplin conștient de importanța pe care o prezintă pentru România mai multe dintre problemele generale care vor fi evocate ulterior, Guvernul francez ține să dea Guvernului Regal român asigurarea că este de pe acum hotărât să nu ia în considerare alte soluții decât acelea care vor rezerva în întregime tuturor Puterilor interesate posibilitatea de a participa la viitoarele tratative.“

Am reprodus aici cele patru documente care precedă fiindcă ele pecetluiesc o epocă în evoluția istorică a Europei. Cu conferința de la Londra se încheie un capitol din istorie și se deschide un altul. Falimentul politicii bazate pe securitatea colectivă și pe *pacturi*, dovedit pe deplin prin ridicarea sancțiunilor împotriva Italiei și prin dezlegarea *de fapt unilaterală* a problemei Strămtorilor², a fost confirmat acum la Londra prin mărturisirea de neputință a Franței față de actul de agresiune (cum îl califică dânsa atunci) săvârșit de Germania la 7 martie. Unde sunt amenințările Franței cu sancțiunile prevăzute de pactul sfâșiat de Hitler fără nici o jenă? Unde sunt pretențiile ei de a nu sta de vorbă cu Germania până nu va fi restabilită starea de lucruri prevăzută în pact (în cel de la Locarno) și nerecunoașterea, sub nici o formă, a dreptului de denunțare unilaterală a tratatelor? Ce a mai rămas din aranjamentul tripartit din 19 martie, din propunerile franceze din 8 aprilie? O timidă aluzie în telegrama *particulară* a Agenției Havas, iar în *comunicatul oficial* nimic ci numai hotărârea negocierii *unui nou acord*.

Zăpăcită de tot zgomotul în mijlocul căruia se agită, lumea nu-și dă seamă niciodată de valoarea evenimentelor ce-i trec prin-naintea ochilor. Data de 23 iulie 1936 trebuie reținută: ea înseamnă o nouă cotitură în îndrumarea omenirii. Numai Dumnezeu știe ce ne poate aduce ziua de mâine!

¹ Comunicat aproape identic cu cel englez reprodus la pag. 419 a acestor Însemnări.

² La care trebuie să adăugăm și revoluția din Spania, căci securitatea externă nu face doi bani fără securitatea internă atunci când tulburările dintr-o țară sunt provocate de agenții unei Puteri străine.

— Procesul celor dați în judecată ca răspunzători pentru prăbușirea tribunei de la Cotroceni în ziua de 8 iunie și care s-a terminat de câteva zile, se încheie — în primă instanță — prin publicarea sentinței tribunalului. Vasile Vasilescu (ajutor de primar) și arhitecții Jean Burcuș și Roger Bolomei sunt condamnați la câte un an închisoare corecțională; Ioil Blumenfeld, Iulian Cozianu și M. Druțu, la câte 18 luni, Aurel Căpălaș la 8 luni, Vasile Ionescu la 6 luni și Dobrin Ion la 5 luni. Singur arhitectul Marcel Pompei este achitat. Despăgubirile victimelor la care este condamnat Municipiul București și care se urcă la mai multe zeci de milioane sunt înșirate pe 6 coloane pline ale gazetelor de azi-dimineață.

Gazetele de azi-dimineață mai ne aduc vestea unui incendiu care a distrus complect conacul de la Băleni (Covurlui) al fetelor lui Leon Cantacuzino. Aceste două nenorocite sunt lipsite de noroc: ani de zile n-au avut o recoltă cum se cade; acum, când Dumnezeu le îngăduise una, le arde casa, cu magazinele cu tot. Cea mai mare din ele ține pe prietenul meu Donici, fost prefect al Covurlui în ultima mea guvernare. Cealaltă, căsătorită cu diplomatul spaniol Amat și divorțată, trage pe dracu de coadă și zugrăvește cu un oarecare dar al coloritului.

26 iulie. — Am celebrat ieri parastasul de doi ani de la moartea scumpei mele mame. Golul lăsat după plecarea ei a rămas neîmplinit. Slujbă simplă și duioasă, numai în prezența bunelor și devotatei ei prietene Marie Mirea și Eugénie Nedelcovici și a oamenilor casei. Zi tristă și de reculegere.

Azi-dimineață viața și-a reluat drepturile ei. Geblescu (Șerban) a venit să mă ia la ora 7 și m-a dus la Filiași unde prietenii mei politici organizaseră o frumoasă întrunire a Partidului Agrar. A fost lume multă și însuflețire mare. Un dejun de vreo 50–60 de persoane dintre fruntașii organizației Dolj a urmat la Craiova, la Cina. Pe drumul spre Filiași mi-am dat seama cât sunt de bătrân. Cât s-au schimbat toate de pe vremea copilăriei mele! Pe locurile nisipoase pe dreapta și mlăștinoase pe stânga, la ieșirea din bariera Severinului — odinioară melancolice pârltoare — se ridică acum o mahala întregă de demobilizați în jurul unei cârciumi „La Gogu“. Splendida alee de plute seculare care ducea de la barieră, pe la fântâna Obedianului și mai departe, a dispărut — două trei plute răzlețe se mai ridică pe alocuri și întrerup prin trufia verzișului lor întunecat șirul de jigăriți și spălăciți salcâmi năbușiți de praf și istoviți de secetă. Printr-un miracol pe care nu mi-l explic, fântâna Obedianului e încă intactă și șiroaiele ei de minunăție și

curată apă curg ca în trecut. În preajma Amaradiiei șoseaua a fost cotită așa încât podul peste râu se găsește acum la stânga căii ferate și șosea rămâne tot la stânga ei până la gara Ișalnița. Ascuns de rambleul liniei, conacul Elisei Opran nu se mai vede — și poate că e mai bine așa. Câte amintiri ale copilăriei și ale tinereții mele s-au șters și ele, ascunse de rambleul vremurilor, cu atât mai implacabil cu cât e mai intangibil. Conacele boierești din Almaj, Brădești și Răcari au căzut pe mână de mitocani și-mi apar sărăcite și nenorocite. Jalea cea mare e însă Tatomireștiul Filișenilor, încăput pe mâna unui Dumitrescu, falsificator de bani care l-a cumpărat de la Alexandru Filipescu zis Filipuș, și l-a ciot-părțit... Îmi aduc aminte vizitele pe care le făceam copil, cu mumă-mea, Smărăndiței Filișanu, și cât eram de impresionat de nobila ținută a casei, și de minunatul parc, prin care șerpuiau râulețe cu apă curgătoare. Nu pot pricepe nici azi cum puteau fi alimentate râulețele pe acel deal arid... Mi s-a spus, căci n-am avut curajul că mai calc pe acolo, că azi apele nu mai curg, că arborii umbroși au fost tăiați, casa a ajuns o ruină... Nimic *nu poate dăinui* în țara noastră...

Înainte de dejun m-au dus prietenii la strandul nou de la Jiu și la cel de lângă biserica Sf. Dumitru. Mișuna de lume și unul și altul. Locurile bine întreținute dar omenire urâtă și pârlită. S-a schimbat mult și viața la Craiova... dar aci schimbarea e într-un ritm de incontestabil progres.

— *Curentul* de azi-dimineață a parvenit să strecoare un articol din *Gringoire* de săptămâna trecută, interzis de cenzura noastră. Ziarul parizian publică dedesubturile prin care s-a ajuns la angajarea Miciei Întelegeri față de statutul Internaționalei comuniste. Henriot povestește că ar fi greu ca numai două State din numita grupare să participe la negocieri pe care al treilea nu le voia. S-a încercat totuși obținerea concursului Statului iugoslav. A fi vorbit însă de statutul Internaționalei comuniste acestuia ar fi însemnat să-l indispui de la început.

De aceea i s-a vorbit de restaurația fostei Dinastii vieneze. Și la 3 martie 1935, ministrul de externe al României a vizitat în capitala Iugoslaviei pe ministrul de externe sârb de pe vremuri¹ și amândoi miniștrii au semnat un angajament de mobilizare în cazul unei astfel de restaurări sau în cazul unei înarmări ilicite a Statului ungar. Ministrul de externe al celei de-a treia țări² a semnat și el acordul (cu alianța sovietică de gât), dar mai târziu — „căci trebuie să spun, adaugă *Gringoire*, că oricât de șmecher e ministrul de externe al României, sunt doi

¹ Jeftici

² Beneș

profesori în această materie: ministrul de externe al Sovietelor și re-dutabilul actual Șef al Statului cehoslovac“. Au urmat apoi alte depla-sări, alte sforări, până când conducătorul actual al afacerilor externe iugoslav s-a găsit în fața unor stări de lucruri pe care a refuzat să le mai tolereze. „Conducătorul afacerilor străine al țării latine din răsărit luase noi angajamente, ah, ce abil, nu față de dl. Litvinov, ci față de dl. Beneș. Ce angajamente? Doar acestea: că în caz de război, în centrul vechiului continent, dl. Titulescu acorda nu d-lui Litvinov, ci d-lui Beneș dreptul de zbor peste teritoriul român al avioanelor sovietice destinate Cehoslo-vaciei și autoriza pe dl. Litvinov, nu pe Beneș să instaleze *simbolic* trei corpuri de armată în partea de nord a țării românești. Avertizați, dl. Sto-iadinovici și Principele Regent au refuzat să se bage în viespar.“

De ce o fi interzis cenzura noastră reproducerea acestui articol? Să fi fost prins amicul Titulescu cu mâta în sac?

29 iulie. — Dl. Eden a făcut un mare expozeu în Camera Comu-nelor. Un „tour d'horizont“ care nu iese din banalitatea manifestațiilor parlamentare de această natură și al cărui singur interes e constatarea că pericolele provocate prin sancțiuni nemaexistând, mai ales după ce Guvernul italian a declarat acum în iulie că nu păstrează nici un resen-timent față de Iugoslavia, de Grecia și de Turcia pentru participarea lor la zisele sancțiuni — garanția de securitate dată de Anglia acestor trei țări, nu mai are nici un obiect. Guvernul britanic a dat astfel Italiei sa-tisfacția pe care o cerea, prin anularea așa-zisului pact mediteranean.

În Spania războiul civil continuă cu o furie și cu o cruzime de ne-descriș. Până acum nu se vede de ce parte va fi victoria finală, știrile fi-înd contradictorii.

30 iulie. — După depeșele de azi din ziare, pare că Italia va lua parte la viitoarea întrunire a locarnienilor. Declarațiile lui Eden în Came-ra Comunelor, relative la scoaterea pactului mediteranean din vigoare, și-au făcut efectul. Știri din Roma parvenite d-nei Tabouis fac totuși pe această muză a Genevei să creadă că Italia nu va reintra în hora locarni-enilor decât cu anumite condiții. Printre acestea ar fi participarea Germa-niei — care până acum e încă problematică—, recunoașterea cel puțin de fapt a anexiunii Abisiniei și discuții la început numai în cinci (o în-cercare de reînviere, fie și cu condiții modificate a convențiilor de la Lo-carno), iar numai mai târziu o lărgire a negocierilor prin admisia la dez-bateri și a altor State. Germania pare a condiționa și ea participarea ei la viitoarea întrunire, însă pe alte baze. Ea nu pricepe să se discute *asu-*

pra trecutului, ci numai asupra viitorului — cele întâmplate în martie urmând a fi considerate ca fapte îndeplinite și câștigate pentru dânsa.

Regele a primit pe Sola, ministrul Italiei, și l-a poftit la dejun împreună cu della Porta, atașatul militar și cu ofițerii italieni care au adus submarinul „Delfinul”. După dejun i-a decorat pe toți, conferind lui Sola Marea Cruce a Stelei (deși n-avea încă Coroana). O compensație pentru ieșirile lui Titulescu la Geneva, și poate o urmare a celor ce a trebuit să-i povestească lui Pamfil Șeicaru, înapoiat de la Roma zilele trecute.

31 iulie. — Ziarele noastre reproduc un voluminos interviu dat de Titulescu ziarului francez *Le Temps*, prin care ministrul nostru de externe dovedește anacronismul și inutilitatea Comisiei Europene a Dunării și declară că ea trebuie desființată. „Taleranul” nostru vorbește de sus, de egalitate de drepturi, de suveranitate etc. și își mai dă și aere de Kemal față de concertul Marilor Puteri.

Dl. Titulescu e glumeț.

Anacronismul Comisiei Europene și perfecta ei inutilitate au fost scoase în relief de mult și de mulți, mai ales de la război încoace. Eu unul am protestat împotriva acestui „anacronism” și a acestei „inutilități” cu *fiecare* prilej pe care l-am avut. A protestat și Vintilă Brătianu și atâția alții. Dl. Titulescu „*enfonce des portes ouvertes*” și n-a descoperit nimic. Dar dacă d-sa vrea să facă din suprimarea Comisiei Europene o *compensație* față de lovitura Strămtorilor dată de turci, și să înregistreze și *el un succes de același fel* — nu putem decât să-i zicem turcește: hai sictir! Nu se poate pune în balanță un fapt divers cu un eveniment care schimbă fața lucrurilor în tot bazinul Mării Negre. E desigur foarte bine, și mai potrivit cu logica internațională și cu situația locală a gurilor Dunării să suprimăm Comisia Europeană, dar această suprimare nu are decât o importanță de amor propriu și de punere la punct fără nici o înrâurire asupra echilibrului politic în raporturile noastre cu celelalte țări. Tocmai fiindcă toată chestiunea n-avea decât o importanță secundară, am lăsat-o atâta timp fără să o rezolvăm. Aveam alte probleme mai importante care ne preocupau. Să sperăm că opinia publică românească nu va permite farsorului nostru internațional, cu toată presa lui plătită, să mai arunce lumii praf în ochi cu acest nou bluff.

2 august. — Duminică seara. După zece zile de căldură caniculară, sosit aseară în Sinaia unde am găsit răcoare și aer. E de năcred că la câțiva kilometri de distanță să fie așa o deosebire de temperatură. La București erau 36°C la umbră — aici 23.

Ziua de ieri am petrecut-o la București. Zi de nădușeală. A venit Pamfil Șeicaru pe la mine să-mi povestească vizita lui la Mussolini. Ducele l-a reținut două ore, foarte interesat să afle cât mai mult despre starea opiniei publice de la noi. Șeicaru a ieșit de la dânsul, cucerit, siderat, entuziasmat. Ducele ne iubește, nu ne confundă cu Titulescu pe care-l disprețuiește mai mult decât îl urăște. „Nu pricep politica d-lui Titulescu” — spunea Mussolini — „ca să facă plăcere lui Beneș s-a răcit de Berlin și ca să facă pe placul Iugoslaviei s-a stricat cu Italia. Acum Beneș se înțelege cu Germania — căci *se va înțelege* — iar Iugoslavia cu noi și numai România rămâne certată și cu unii și cu alții. De dragul «Franței» ați căzut în brațele Rusiei și ați pierdut Strâmtoarele; de dragul Rusiei veți cădea în ale lui Blum și veți pierde ce mai aveți de pierdut”. Mussolini, povestește Șeicaru, își dă seamă că România se detașează de Franța și că se va apropia fie de Germania, fie de Italia — și bineînțeles că dânsul ar vrea grozav să fie Italia. Șeicaru a avut impresia că Mussolini *vrea pacea cu orice preț*, căci organizarea cuceririlor din Africa nu e ușoară, și cere muncă și vreme — și că e gata să facă multe concesiuni ca să nu fie tulburat în opera lui din Abisinia. În acest ordin de idei se încadrează și consimțământul lui la înțelegerea dintre Germania și Austria, în condițiile în care a fost făcută.

Șeicaru a văzut și pe Rege, după înapoierea lui de la Roma. Spunându-i că Mussolini va fi încântat de decorarea lui Sola¹ — și a ofițerilor italieni, Regele i-a replicat: „*Am vrut să se știe că politica lui Titulescu nu e și politica țării*”. Șeicaru a avut impresia netedă că Titulescu e lichidat și că *acum* (!?) Regele mai ține pe Tătărescu ca să curețe *prin el* pe Titulescu, să nu fie acuzat dânsul, Regele, că l-a exoflissit „proprio motu”. Această impresie de lichidare și de faliment, în ce privește pe Titulescu, o are și Stelian Popescu, și a mărturisit-o lui Radian și lui Radovici care au fost azi-dimineață să-l vadă la Predeal. Trecând la politica internă cu Șeicaru, Regele l-a întrebat: „Cum vezi cea mai bună îndrumare, spre stânga ori spre dreapta?” Șeicaru neștiind cum s-o nimerească mai pe placul Regelui, i-a răspuns: „spre centru”. „Bine, centru e ce am azi, centru e Tătărescu — dar după el?” Amicul Pafnutie s-a debutat în fine și a declarat că el nu vede decât o îndrumare spre dreapta care să poată combate anarhia de care suntem amenințați. Așa vede el, și așa vede marea majoritate a țării, s-a grăbit să adauge. Regele părea încântat. După Șeicaru, toate simpatiile lui sunt astăzi îndreptate spre dreap-

¹ Am aflat la București că Sola n-a primit decât Cordonul Coroanei României. Informația ziarelor că ar fi fost decorat cu Cordonul Stelei, era greșită.

ta, spre Germania și spre Italia. Dacă e așa, ne-a luat dracul: va da țara, „ca să nu se zică” pe mâna lui Mihalache, a lui Titulescu și a lui Litvinov!

— Pangal a văzut pe Papacostea care i-a povestit despre vizitele lui Titulescu la mareșal — căci au fost două. Titulescu a fost să spună lui Averescu că singurul om indicat să formeze în momentul de față Guvernul era dânsul, Averescu, și că el, Titulescu, e gata să intre într-un asemenea Guvern. Și dă-i încoace și încolo — iar la plecare a sărutat de două ori pe mareșal. Cam în același timp a dat și interviul său *Universului*, prin care-și făcea spovedania sa naționalistă și în care și-a manifestat și „tot respectul față de înalta personalitate a mareșalului”.

Averescu, după spusele lui Papacostea, a interpretat vizitele lui Titulescu în modul următor: „Am întrebat pe dl. Titulescu dacă a fost *însărcinat* să-mi facă propunerea pe care mi-a făcut-o, sau dacă mi-o face din propria sa inițiativă. D-sa mi-a răspuns că n-are nici o însărcinare, că exprimă părerile sale personale. Atunci mi-am zis, din două una: sau Titulescu e la mare ananghie și vine să se agațe și *de mine* — sau vrea să se împace cu Italia și vrea să se servească de influența mea”. În tot cazul, mareșalul n-a fost prea mult impresionat de intervenția d-lui Titulescu, căci a plecat la Kissingen.

3 august. — Din Spania nimic decisiv încă, deși rebelii par a avea succese zilnice. Se zice că generalul Molla ar fi aproape de tot de Madrid. Probabil că dacă va cuceri Madridul, va declara război generalului Franco, rivalul său! Oricum s-ar învărti lucrurile, Spania pare pierdută.

— Ziarele ne aduc vestea morții lui Blériot. Cine-și mai aduce aminte de bătrânul aviator și de emoțiile care ne-au cuprins pe toți când am aflat că trecuse canalul La Manche în zbor? Și de turneul lui triumfal în capitalele Europei? A venit și la București, unde la Hipodrom s-a ridicat și a zburat pe câteva sute de metri în fața mulțimii încremenite și a Regelui Carol și a Reginei Carmen Sylva. Dar anul 1908 e atât de departe de noi! Și câte veacuri au trecut de atunci!

— Oribilul Blum și puturosul lui Guvern au luat inițiativa unei acțiuni internaționale în vederea „neintervenției” (!) în afacerea Spaniei — ca să împiedice presupusul ajutor dat de Italia revoluționarilor și să pregătească alt ajutor al *stângii* franceze, dar în favoarea comunismului din Spania.

4 august. — Șeicaru mi-a cerut un interviu ca răspuns celui dat de Titulescu ziarului *Le Temps*, pe chestiunea Comisiei Europene a Dună-

rii. L-am dat și *Curentul* l-a publicat azi-dimineață, sau mai bine zis a încercat să-l publice căci cenzura l-a masacrat. Nu numai că l-a masacrat dar a comis chiar o infamie: a tăiat tot sfârșitul declarațiilor mele lăsându-le să se sfârșească cu fraza: „Neînțelegerile noastre cu dl. Titulescu sunt numai de nuanțe. Îndeobște privim lucrurile cam în același fel“, — și de la *virgulă* nimic altceva decât albul hârtiei! Or, tocmai aci începea o punere la punct care dovedea contrariul, și includea fraza lăsată de cenzură ca o simplă ironie. Înțeleg multe, dar ca cenzura să fie pusă în slujba unui falit — nu!

— Fost azi înspre Urlătoarea. Și drumul acesta a fost închis publicului. Ca să ajungi la vechea potecă, la plăcuta fostă plimbare fără urcuș, trebuie să cobori acum de la podul de piatră, pe drumul trăsurilor, până la spălătorie — dincolo de grajduri — și de acolo să urci *iar* pe o potecă nouă de altfel bine croită și frumos întreținută, pe care îți iese suflul, de-a lungul cunoscutei Opler-Wiese. Ce poate lumea înjura pe Rege, e de nedescris! Până și femei cu rost la cap ca d-na Mironescu și surorile ei (Bragadir) povestesc că toată această închidere în jurul Palatului a fost făcută numai ca Lupeasca să se poată plimba fără grijă și fără să fie văzută, căci acum stă de frică la *Foișor*. E vorba să i se clădească o vilă în dosul Foișorului, mai aproape de garda Regelui.

5 august. — Elena Văcărescu a dejunat la noi. De când e milionară pare că s-a mai curățat puțin¹ la trup și că suflătește s-a mai îndepărtat de îndrumările celor ce mănuiesc fondurile secrete — în speță și de atâta vreme, Titulescu. Nu că i-ar dezaproba politica, dimpotrivă („il faut marcher avec les Soviets la mort dans l'âme, mais les autres veulent reviser nos traités“) dar nu mai cascadează gura la tot ce cade din a Sco-pitului. A sosit de câteva zile în țară „Blumistă“, mă asigură ieri Didina Cantacuzino. Față de noi nu s-a arătat însă câtuși de puțin entuziasată de noul curs din Franța, ba chiar ne-a spus că încercarea cu „Frontul Popular“ nu se poate termina decât printr-o teribilă reacțiune a dreptelor, că războiul civil e aproape inevitabil și altele. Poate că și-a schimbat atitudinea față de sentimentele pe care le-a întâlnit în toate cercurile românești dar cred mai mult că Didina s-a înșelat. Simpatiile politice sunt întotdeauna împletite la Elena Văcărescu cu simpatiile și pretențiile personale. Dacă nu poate zice „Raymond (Poincaré) m'a déclaré hier“

¹ Subsolul moșiei Văcărescu (în Dâmbovița) vecină cu Bucșanii, unde s-a găsit atât petrol, a fost concesionat de Societatea Astra. Înainte de a se pune măcar o sondă. Elena Văcărescu și soru-sa Zoe Caribol, au și câpătat câteva milioane.

sau „mon cher Edouard (Herriot) cessez de ma raconter des histoires” — politica nu mai are nici un farmec pentru dânsa. Or, ne-a spus că aproape nu cunoaște pe Blum (Léon) pe care nu l-a întâlnit decât de câteva ori, și pe care l-a judecat cu severitate în fața noastră. Mai mult: ne-a confirmat originea lui străină. Căci dacă nu prea cunoaște pe Léon Blum, cunoaște mai bine pe frate-său René Blum și mai ales pe soția acestuia, cu care a colaborat la nu mai știu ce asociație internațională. D-na René Blum i-ar fi spus că Léon s-a născut la Vidin „ou par la quelque part” — iar despre d-na Léon Blum nu mai încape nici o îndoială că e *evreică din Brăila*. Dacă ar fi numai atât! Dar mai e și spiritul rău al bărbatului-său, o militantă pasionată, care împinge pe toți la luptă și la excese. Franța, sau mai exact Guvernul Franței, în mâinile unei jidoavce fără grații de la Brăila, iată un subiect pentru tapiterie de Gobelins de împerecheat cu una înfățișând pe Regele-Soare Ludovic al XIV-lea dictând pacea popoarelor Europei! Deși apreciez foarte puțin personalitatea Elenei Văcărescu, plămădită din vanitatea ei și din prostia celorlalți, trebuie să recunosc că povestește cu haz. După ce și-a bătut joc de unul și de altul, mai toate persoane secundare și necunoscute în afară de zidurile Parisului, ca de exemplu de Principesa văduvă Sixte de Bourbon apucată de mania conferințelor — a trecut la faimosul potentat al petrolului Deterding¹ despre care ne-a spus lucruri interesante și de mine cel puțin necunoscute. Deterding ar fi hotărât să se retragă din afaceri, din toate afacerile, nu numai din cele petrolifere și să se instaleze în Germania drept *consilier agricol* (sic) al lui Hitler, punând toată imensa lui avere la dispoziția Führer-ului pentru întreprinderile lui politice. Deși a trecut de mult de 70 de ani, deși a trăit ani de-a lungul sub influența primei sale soții, o ovreică, rusoaică foarte inteligentă — Deterding a divorțat de curând și s-a căsătorit cu o tânără dactilografă. „Oh, la dactylographie! Ce qu'elle a pu révolutionner les familles austères de la haute banque et de la «grande bourgeoisie d'affaires»!” observa nu fără dreptate Elena Văcărescu. Pe această primă madame Deterding am cunoscut-o și eu la Paris, unde venea întruna, amestecată în treburile cercurilor *monarhiste* rusești (deși ovreică). Fără să fie frumoasă, era o femeie simpatcă, cam coaptă, fără tip semit și foarte vorbăreată și inteligentă. Venea totdeauna cu mâinile pline de bani (se zice că Deterding îi da un milion de franci de câte ori trecea

¹ Creatorul puterii lui *Royal Dutch*, adversarul care a înfrânt dominația universală a lui Rockefeller și a lui Standard Oil, organizatorul controlului englez în industria și în comerțul mondial al petrolului.

Mâneca) pe care le golea în ajutorul refugiaților ruși. Probabil că astfel a făcut cunoștință marelui Duce Kiril (Împăratul!) care se vede că în dubla lui sărăcie i-a apreciat și banii și duhul. Elena Văcărescu povestește acum că Marele Duce (vădov de câteva luni) e pe punctul să se însoare cu această fostă madame Deterding care se intitulează deja Principesa Donskaia (sub acest nume i-a apărut săptămâna trecută portretul în revista engleză *Tatler*). Referindu-se la acest proiect de căsătorie, la toate nebuniile Regelui Alfons, la ale tuturor marilor Duci și la ale Regelui și Prinților noștri, Elencuța încheia cu melancolie: „les derniers représentants des grandes dynasties sont acharnés à la perte du Prince monarchique!“ Încheia, vorba vine, căci i-a mai turuit gura înainte. Ne-a povestit astfel că un bun prieten al lui Hitler i-ar fi spus că acesta nu va merge mai departe de o colaborare paralelă în chestiunea Anschlussului, nevoind să indispuină Italia, dar că această *docilă* colaborare o *pretinde* de la Viena; dacă cumva regimul actual austriac s-ar îndepărta de la programul convenit, Hitler ar aduce în fruntea Austriei pe Habsburgi, *pe care îi are în mână. Astfel s-ar explica un împrumut destul de important pe care Deterding l-a consimțit Împărătesei Zitta și Arhiducelui Otto*. Ar fi fost primul pas în colaborarea *agricolă* a lui Deterding cu Hitler! „Da agricolă, spunea râzând Elena Văcărescu, căci Arhiducele Otto e un bou! E completamente degenerat și puțină inteligență câtă o are, e toată în mâna popilor!“ Habsburgii reîntronați de Deterding — ultimul succes al magnaților petrolului și un nou subiect pentru seria volumelor publicate de Zischka și de alții împotriva acestora!

— Azi după-amiază au venit să mă vadă, de la București, Pangal și Dinu Cecropide. Pangal mi-a adus o știre senzațională. În tren de la București a întâlnit pe d-rul Angelescu care l-a luat la o parte și i-a dat informația confidențială, dar precisă, că Guvernul pleacă. Tătărescu l-a convocat pe dânsul, pe Inuleț, pe Victor Antonescu și pe Franasovici și le-a spus că în audiența pe care va avea-o vineri 7 august, va spune Regelui că Guvernul nu mai poate face față greutăților și că Majestatea Sa să găsească o altă formulă pentru octombrie, în cursul căreia luni urmează să se facă schimbarea. Hotărârea Guvernului — cei patru miniștri au fost de acord cu Tătărescu — ar fi irevocabilă (spune Angelescu). Până acum numai miniștrii (câțiva) ar fi arătat Regelui că schimbarea este necesară pentru a împiedica o încăierare a partidelor de extremă dreaptă cu cele de extremă stângă, *încăierarea încurajată de opinia publică exasperată împotriva actualului Minister*. Pentru pri-

ma dată o va spune-o Regelui și Tătărescu. Angelescu socotește că după ei va veni un Guvern de mână tare, și că numai eu la Interne pot garanta pacea și liniștea (mersi). În nici un caz Guvern de partid sau țărănist. Angelescu a pus pe Pangal să jure că nu va spune nimănui, nici chiar mie (!) cele aflate, și pe care nu le știu decât cei cinci miniștri sus numiți, nici chiar ceilalți.

Dacă informația lui Angelescu corespunde cu adevărul, atunci chestiunea stă astfel: Regele a pus pe Tătărescu să spună celor patru miniștri etc. etc. Nu pleacă Tătărescu „de bon gré“, doamne ferește! Pentru mine, nu dau mare importanță acestei senzaționale vești, fiindcă suntem în august și în octombrie Majestatea Sa poate gândi și face exact contrarul decât gândește și ar vrea să facă azi. Și totuși! Țin minte că Brătianu (Ionel) mă întreba în primăvara anului 1926: „Ce crezi că e în stare să facă Averescu?“ — întrebare la care am răspuns: „Averescu e în stare să facă orice — chiar să nu facă nimic!“ (Era vorba de o eventuală lovitură de Stat, la moartea Regelui Ferdinand!) Tot cam în același sens, aș zice că Regele Carol e în stare să facă orice — chiar și ceva bun! Numai să o facă! Tare mi-e frică că se va răzgândi.

În legătură cu știrea lui Angelescu, Pangal mi-a mai raportat o conversație avută ieri cu Aristid Blank, care l-a poftit la dejun (politețe suspectă, date fiind relațiile foarte vagi ale lui Blank cu Pangal). Aristid i-a spus că situația e foarte primejdioasă (Garda, asasinatete, Duduia etc.) și că trebuie neapărat un Guvern tare. Numai eu la Interne, puteam salva țara! (țara, sau gașca?) Dar că trebuia și un președinte de Consiliu. Pangal, exasperat, a întrebat pe Blank pentru ce mai umblă Regele după un prim-ministru, când mă are pe mine (!). Blank i-a răspuns că nu e vorba de Rege, că își dă el părerea lui ca simplu cetățean, că Regele e până în gât cu actualul Guvern, și că rămâne încă să fie convins de necesitatea unei schimbări de regim. Că el, Aristid, ar fi încântat să mă vadă pe mine în capul Guvernului, dar crede că ar fi poate mai nimerit Averescu (!) ca să fie satisfăcută și armata (!!!). Pangal care crede că Blank știe mai multe decât spune (cred că se înșală) compară formula lui cu „formula de mână tare“ a lui Angelescu și vede în spusele confidentului d-nei Lupescu confirmarea celor destăinuie de ministrul instrucțiunii.

Toate aceste informații mă lasă rece. N-am avut niciodată tentația să scotorocesc în lada cu gunoi. Cu atât mai puțin azi: la ora 9 1/2 de seară părăsesc Sinaia și *Rumunia*; mă duc să mă odihnesc o lună la

Nauheim și în regiunea Rinului. La vârsta mea toate au o importanță foarte relativă, mai ales în politică.

8 august. — Sosit azi-dimineață la ora 10 1/2 la Nauheim și tras la Grand Hotel.

De la Sinaia și până aici, toate mi-au mers în plin, și călătoria a fost plăcută și instructivă, căci nu mai văzusem de foarte multă vreme ținuturile prin care am trecut. Prin Austria n-am mai trecut, și în Germania n-am mai fost din 1932 (înaintea lui Hitler), iar la Frankfurt a Main din 1911!

În dimineața de 6 august m-am deșteptat după granița ungurească. De la Szolnok, Orient-Expresul este acum îndrumat prin Czegled, stație prin care nu mai trecusem dinainte de război, de când circulau trenurile internaționale între Budapesta și București prin Segedin și Timișoara. La plecarea din Budapesta de-a lungul Dunării, pe acea linie familiară pe care am circulat o viață întreagă, m-a apucat un dor nespus de tinerețile mele și de vremurile trecute. Aici începea Occidentul, pe atunci, adică acel nou ritm de viață caracterizat prin faptul că elementele și împrejurările încetau să fie vrăjmașe omului și-l ajutau dimpotrivă în realizarea scopurilor lui. Granița Occidentului s-a mutat acum la Viena căci cultura porumbului, caracteristică regimului oriental și necunoscută în aceste regiuni înainte de război, a ajuns până la porțile acestei Capitale. Intrarea în Austria provoacă încă celor care au cunoscut falnica Monarhie dualistă sentimente cu atât mai jalnice, prin contrastul înfățișărilor de ieri și de azi, cu cât mizeria stă scrisă și pe fețele oamenilor și pe lucrurile neînsuflețite. De la Marchegg și până la Viena, gările sunt într-o stare de dărăpănare și de murdărie surprinzătoare; calea dublă a fost demontată între frontieră și Raasdorf (și probabil va fi demontată și mai departe, până la Stadlan), și totul pare păcănit, până și atât de intens și frumos cultivatele lanuri de odinioară pe întinsul cărora în locul păioaselor și leguminoaselor plivite și îngrijite crește porumb și — lucru de necrezut — buruieni! Această linie Viena-Presburg-Budapesta a fost pe vremea Habsburgilor principala arteră de circulație a Monarhiei și ambele țări (Austria și Ungaria) s-au întrecut în înzestrarea ei tehnică, așa încât ajunsesse să rivalizeze din acest punct de vedere cu marile linii din apusul Europei. De când înaintarea Cehoslovaciei până la Dunăre a întrerupt circulația acestei linii și a izolat cele două capete ale ei, ea a trecut în categoria liniilor de clasa a II-a, iar oropsita de pe vremuri, linia Budapesta-Bruck-Viena, i-a luat locul.

Deși n-am văzut-o decât de la distanță și deși n-am trecut decât de-a lungul marginilor Vienei, populația mi-a părut tristă și deznădăjduită. Bărbații sunt prost îmbrăcați și slabi¹; femeile aranjate cu gust și simplitate nu mai oglindesc în ochii lor veselia vremurilor dispărute ci grijiile zilei de mâine. Și femeile și bărbații tac, și toți ca și toate par să aștepte ceva „eine Erlösung“, o mântuire, căci așa nu poate să mai meargă. Mi-am pus deseori întrebarea, de la război încoace cum izbutesc vienezii să trăiască? Oraș industrial și comercial, de 2 milioane de locuitori, cum de mai ajung atâția foști muncitori, atâția foști impiegati să-și agonisească o pâine de când industria și-a închis fabricile și comerțul tarabele din lipsă de mușterii?

Din cele trei State prin care am trecut în spațiul unei dimineți, Ungaria, Cehoslovacia și Austria — figura cea mai jalnică o înfățișează cu siguranță Austria. În Ungaria deși nu sunt semne de entuziasm și de belșug, viața pare normală; nu se constată în tot cazul dărăpănarea lucrurilor „ce au fost“ și se observă chiar o ușoară mișcare înainte, care nu se poate explica decât prin inteligenta valorificare a producției agricole și prin falsificarea bilanțurilor, bugetelor și monedei — procedeu care în epoca de mistificare în care trăim nu e mai blamabil decât altul. În bucata de Cehoslovacie prin care am trecut prosperitatea e mult mai accentuată; Presburgul devenit Bratislava și principalul port la Dunăre al nou întemeiatei țări s-a îndoit, și construcții de tot felul, imobile — blocuri de locuit, fabrici și institute publice ocupă locurile pe unde acum 30 de ani creștea vița și hameiul. Dar chiar în afară de Bratislava, prin tot ținutul cehoslovac pe care-l străbătem apare silința unei țări să-și dovedească dreptul la existență prin afirmarea voinței oamenilor și exuberanța operelor realizate. Șosele impecabile, case și construcții noi, liniile ferate spilcă și gările curățate, lustruite și pline de mișcare dovedesc într-adevăr că în această parte a fostei Monarhii lucrurile merg mai bine ca înainte.

Deși n-am nici o răspundere în ciopărtirea Austriei un sentiment de jenă m-a cuprins de câte ori am trecut prin Viena, de la război încoace. De data asta sentimentul m-a cuprins parcă și mai tare deși n-am trecut prin Viena ci pe lângă Viena. După ce trece Dunărea, după ce trece peste Prater și încalecă Donaukanalul, cam pe la halta Simeringer Hauptstrasse, Orient-Expresul a deviat spre Bruck iar de la Schwehat

¹ O droaie de lucrători de-a lungul liniei ferate (angajați probabil ca să li se procure o pâine) săpau aproape goi, disimulând sărăcia lor vestimentară sub ridicole pretenții sportive.

(suburbia care adăpostește marea fabrică de bere Dreher) spre Ober Laa și de acolo prin Inzersdorf ajunge la Penzing și la Gara de Vest. Chiar așa, văzută din afară, nesfârșita adunătură de case¹ se dovedește moartă. *Nimic și nimeni nu iese din orașul amorțit și nimic nu intră.* Îmi aduc aminte de forfoteala acestei mari Capitale dinainte de război, una din cele mai animate, din cele mai zgomotoase, din cele mai ahtiate de petrecere — îmi aduc aminte de frumoase zile de vară ca cea de azi în care aproape toată populația se revârsa asupra suburbiilor înflorite și a Wienerwaldului și nu pot să pricep unde sunt oamenii căci toate casele par totuși locuite. Se vede că sunt prea ocupați să moară de foame. În tot cazul, spre Luxemburg, spre Rodaun — nimeni. Lainzul, Hierzingul și toată partea dinspre Schönbrunn (prin care trecem) e pustie, după cum pustie vom găsi după plecarea din Viena și valea Wien-ului de la Hütteldorf și Purkersdorf până la Rekawinkel. La Westbahndorf, în cele zece minute de oprire n-am văzut decât fețe deprimare deși temperatura zilei era răcoroasă — aproape rece — atmosfera morală deprimată părea a fi adaptată deznădejdei unei temperaturi caniculare. Dar nu erau flăcările soarelui de vină ci probabil focul care mistuia în sufletul fiecăruia ultimele speranțe de mai bine.

Până la Linz, toate liniile de drum de fier, inclusiv linia principală, înierbate (ce nu s-a pomenit înainte în Austria atât de îngrijită de rostul fiecărui lucru) iar gările imense, cu zecile lor linii de garaj inutile și ruginite, moarte. Nici încărcări, nici descărcări — și pentru prima dată de când am părăsit România am dat iar de parcuri de mașini și de vagoane stricate, date la o parte și exploatate drept cariere de fier și de piese de schimb.

La Linz, ceva mai multă animație, și în tot cazul lucrări mari în curs — probabil aceeași preocupare de a procura oamenilor o posibilitate de a-și câștiga o pâine — gara se mărește și se reface, iar pe sub linii se sapă un tunel în prelungirea străzii principale a orașului. De la Linz înainte, fără ca mișcarea să reamintească măcar ce a fost înainte, lumea începe să fie mai voioasă. Probabil prin influența indirectă a hitlerismului german, vecin.

Deși priveliștea e aceeași de o parte și de alta a Inului, deși aceleași case și aceleași biserici și capeluțe se ridică din mijlocul unor câmpii cultivate identic sau printre păduri în care se alinează aceiași brazi,

¹ Demagogia socialistă de după război a mai sporit stocul de locuințe din Viena ridicând enorme blocuri, cu sute de apartamente în care au fost găzduiți refugiați de prin provincie sporindu-se astfel numărul stomacurilor goale și gurile înfometate.

cum treci tunelul de sub oraș și te oprești în gara de la Passau ai impresia că ai intrat în altă lume.

Ritmul plin de viață al celui de al III-lea Reich te prinde de la graniță. Hitler, nu numai că a pus în mișcare tot poporul german, cu mic cu mare, dar a mai cerut ca fiecare să fie mulțumit și să o arate. Nu știi dacă oamenii sunt mulțumiți — primele impresii culese ar dovedi că da — dar toți se arată nu numai mulțumiți, dar chiar încântați. Contrastul gălăgiei sufletești și a fețelor luminate cu mutrele de un cot tăcute și deprimare — de o parte și de alta a graniței — e impresionant.

De la primul păs pe care-l fac în Germania lui Hitler, îmi dau seamă că nemții trăiesc azi într-o stare de adevărată și perpetuă halucinație și că nu mai văd și nu mai judecă lucrurile decât așa cum le judecă Führer-ul și le cere să le vadă. Așa de exemplu, Führer-ul a hotărât că Olimpiada care își desfășoară competițiile la Berlin¹ — și în care 52 de națiuni sunt reprezentate prin tălpile și prin brațele lor cele mai de seamă — înfățișează cel mai de seamă eveniment de la război încoace și așează Germania în fruntea civilizației mondiale, organizația sportivă fiind cea mai importantă preocupare a omenirii moderne. Și a mai hotărât că acest covârșitor eveniment să fie sărbătorit, ca un prilej de reabilitare și de mântuire de întreaga suflare germană, ca o „revanșă” a umilintelor suferite după înfrângerea din 1918. Și la glasul lui Hitler, tot poporul german s-a sculat ca un singur om. Toate orașele din Germania sunt împodobite ca pentru sărbătorile mari; de la fiecare casă atârnă cel puțin un steag, steagul roșu al lui Hitler cu rotogolul alb încărcat cu o svastică neagră în mijloc. Alte steaguri, culorile germane, sau locale — ca pe vremea antebelică — nu se mai văd. Această boltă roșie sub care se trece, absolut pe toate străzile fie ele cât de depărtate de la centru, dă orașelor o notă de incontestabilă veselie și dovedește că roșul, când nu simbolizează porcăria moscovită e cea mai decorativă culoare. Și nu sunt astfel decorate numai străzile orașelor, dar și ale

¹ Pregătirile făcute la Berlin în vederea acestei a 11-a Olimpiade n-au mai fost făcute nicăieri, și, judecând chiar numai după reproducerile fotografice și după cele scrise în presa germană consacrată în mare parte de când au început competițiile, marelui eveniment — țin de literatura poveștilor miraculoase.

Un adevărat oraș, cu cel mai desăvârșit confort, prevăzut cu amenajamentele tehnice cele mai perfecționate, a ieșit din pământ la marginea Grönewaldului, între Charlottenburg și Spandau. Fiecare națiune își are cartierul ei, unde trăiește și petrece. Un stadion imens, alte piste speciale, un bazin pentru competițiile nautice și tot ce poate omul dori, au fost clădite nu în paianți și „en trompe l'oeil” ca să dureze câteva săptămâni, ci în zid și fier ca să rămână ca o veșnică amintire și ca o capitală a sporturilor pentru întreaga Germanie, în așteptare să fie a întregii Europe.

satelor, chiar prin cătunele care n-au văzut vreodată un picior de atlet. De asemenea toate gările sunt decorate, *toate*, nu numai acelea așezate în drumul oaspeților străini, și decorația constă în mici stegulețe reprezentând culorile celor 53 de națiuni înșirate pe sfori de-a lungul peroadnelor. Am constatat pretutindeni și culorile noastre în proporție egală cu țările mari ale Europei, și mi se pare că cu atât ne vom alege din această Olimpiadă.

Preamărirea evenimentului nu se mărginește însă la aceste manifestări de ordin oficial sau oficios ce ar putea dovedi numai o bună organizare administrativă și docilitatea cetățenilor. Ceea ce impresionează mai mult e ecoul pe care cuvintele Führer-ului l-a deșteptat în sufletul fiecăruia. Pe stradă, oameni de toate vârstele nu comentează decât „recordurile” stabilite zilnic la Berlin; cetățeni durdulii și bucătărese ce se bălăcesc ca ratele din ușa unei prăvălii într-alta, fete sprintene rezeimate de bicicletă sau tineri cu capul gol, cu fața îmbujorată și cu „rucksack-ul” în spinare — toți cu mic cu mare sunt cu ochii beliți pe edițiile speciale ce apar de 3–4 ori pe zi și care comentează cursele de 100, de 200, de 1 000 de metri sau aruncarea greutăților sau nu mai știu ce, performanțe sigur strâns legate de soarta lumii. Megafoane înadins așezate pe la răscruci și în locurile de mai mare aglomerație dau vești și comentează fiecare gest al eroilor de pe stadion; prăvăliile au toate câte ceva în mostrele lor care să sublinieze importanța zilelor pe care le trăiește nația și cuvântul „olimpic” sau „olimpiadă” însoțește tot ce se expune de la borcanul de muștar până la cea mai elegantă pălărie de damă. Cele cinci cercuri împletite se lăfăiesc pe toate zidurile, pe toate feres-trele tramvaielor și taximetrelor¹.

Manifestând atât de spontan și atât de exagerat ar putea face să se creadă că asistăm la o explozie de nebunie colectivă, provocată de un nou mit. Trăim desigur într-o epocă în care preocupările sportive par a fi luat locul preocupărilor culturale de altă dată; accesibile fiecărui prost, desigur curente sportive au ridicat valuri de o intensitate pe care curente culturale nu le puteau ridica, dar *mobilizarea totală* a poporului german la care asist nu are la bază nici mitul, nici curentul sportiv, *ci alt mit*, mult mai puternic, care a cucerit tot poporul și-l duce pe căile lui necunoscute: *mitul hitlerian*. E destul să stai trei zile în Germania ca să-ți dai seamă că Führer-ul e stăpân absolut și necontestat pe spiritul

¹ Însemnele Olimpiadelor simbolizează împletirea eforturilor celor 5 continente. Deși au fost întrunite până acum zece olimpiade, abia acum am aflat existența acestui nou simbol de viață pe care probabil nici nu l-aș fi cunoscut dacă n-aș fi venit în Germania.

maselor. Cei câțiva intelectuali răzvrățiți — în afară de ovrei — care se zice că ar mai fi împotriva lui Hitler stau ascunși și nu îndrăznesc să se arate. Oricare vor fi rezultatele acțiunii lui Hitler, oricare ar fi judecata posterității asupra lui, un lucru trebuie să i se recunoască: din sufletul multiplu al Germaniei a făcut un singur suflet. Că o fi bine, că o fi rău, altă chestiune. Deocamdată să constatăm că într-un popor de peste 70 milioane de oameni bate o singură inimă — să o constatăm și să luăm aminte. Poporul german e azi un popor *care crede*, și un popor care crede își realizează toate năzuințele.

Judecând după experiența de la Frankfurt, viața orașelor nu s-a schimbat sub noul regim — beția ocazională a steagurilor roșii lăsată la o parte. Aceeași ținută impecabilă a străzilor și aceeași perfectă organizație a serviciilor publice. Aceeași curățenie, aproape supărătoare fiind ca stânjenitoare de orice libertate. Clădiri și lucrări particulare și publice, pretutindeni în construcție. Spre marea mea mirare *nici o uniformă*, deși Frankfurtul e la doi pași de Rin — poate tocmai din cauza asta. În 48 de ore n-am întâlnit nici un ofițer, nici un soldat. Câtă deosebire cu aspectul străzilor și localurilor publice dinainte de război, când uniformele mișunau și te izbeai de ele la fiecare pas! Remilitarizarea Germaniei să fie și ea un mit? Lucru ciudat n-am întâlnit decât *doi* tineri în uniformă secțiunilor de apărare și de asalt hitleriste (S.S. și S.A. adică Sicherheits-Scharren și Sturm-Abteilung)¹ — un contrast iarăși caracteristic cu puzderia de cămăși negre care circulă pe străzile orașelor italiene.

Parcă numărul ovreilor a mai scăzut mai ales în localurile publice, deși la Frankfurt sunt la ei acasă; se vede că totuși se arată mai puțin.

La hotelul Frankfurte-Hof n-am mai găsit clientela elegantă dinainte. Lipsesc englezii și americanii. În schimb mulți italieni părliți, nespălați și guralivi. Ținuta hotelului și mai ales a restaurantului se resimte.

Revăzut „Römerul“ și Domul. Atâta mărire istorică nu putea să încapă în cele trei saloane imperiale și în „biserica“ vecină. Cu toate cele 36 de „electiuni“ împărătești și cele 12 încoronări, nu există nici un cheag între orașul de negustori și de cămătări care a fost totdeauna Frankfurtul și al II-lea Imperiu Roman. Și sub Habsburgi și înainte de ei, inima poporului bătea aiurea.

Vizitat pentru prima dată casa părintească a lui Goethe în Hirschgraben, casa restaurată și repusă cu migăleala cunoscută a Herr Profes-

¹ S.S. constituie o trupă de pază, mai ales pentru Hitler și oamenii lor sunt plătiți. S.A. sunt toți ceilalți nazi, și nu pri nesc nici o leafă.

sorilor, în starea în care se afla pe vremea genialului poet. O oroare înspăimântător de tristă. Camera în care s-a născut Goethe, mică și întunecoasă, strânge inima. Cât soare a trebuit să aibă acest om în sufletul lui ca să scrie în această pușcărie Götz von Berlichingen, Clavigo, Werther și începutul lui Faust! Posomorâta casă — de altminteri încăpătoare pentru vremuri și cu pretenții — explică pasiunea poetului pentru lumina Italiei și relativa lui neînțelegere pentru o artă pe care nefasta influență a unui Winckelmann nu ar fi fost în stare, singură, să-i ascundă ritmul.

10 august. — Bad Nauheim e un buchet de vile confortabile la poalele Taunusului. Parc splendid atât de bine ținut încât oamenii se sfiesc să calce pe alei, să nu le strice. Arbori bătrâni, tei, castani, arțari, cu coroane seculare. Stabilimente de băi moderne clădite cu gust și cu tot confortul. Un Kurhaus mai vechi, de pe vremea Prinților de Hessa, dar nu prea urât, nici antipatic.

La Nauheim nu se prea bea apă (e o singură sursă) ci se fac băi, care au reputația că întăresc inima și reglează circulația. Doctorul Hubert — inteligent — nu-mi găsește nici o leziune (crosa aortei dilatată, ventricul stâng cam mărit — ca la 65 de ani!) și socotește că micile tulburări care m-au supărat astă-primăvară erau datorate oboselii. Vom vedea.

Profitat ieri de o după prânză de libertate ca să fac o excursie la Saalburg și la Homburg, cu un autocar — pentru prețul de 3 1/2 mărci, o splendidă organizație germană!

Saalburgul este un „castrum“ roman reconstituit cu multă cheltuială și reclamă de Împăratul Wilhelm al II-lea pe muchia Taunusului, pe acel „limes“ săpat de romani de la Rin la Dunăre ca să apere Imperiul de năvălirile germane. Toată lucrarea e fără interes. Herr-Professorii au zidit clădirile după medalii, după reliefurile columnei Traiane, după descrierile celor vechi, pe urmele fundațiilor găsite. Le-au zidit nu după fantezia lor, căci nenorociții n-au avut nici o umbră de așa ceva, dar după placul stăpânului lor. Lui Wilhelm al II-lea îi plăcea să se joace aici de-a Împăratul roman și să se fotografieze cu Regele Angliei (Eduard al VII-lea) și cu Regele Siamului.

Homburgul e o glorie decăzută, o glorie de pe vremurile lui Napoleon al III-lea. Aici au fost instalate primele jocuri în stil mare de către frații Blanc. În schimbul unui împrumut de 100 000 de taleri, Prințul de Hessa-Homburg a dat isteților francezi concesiunea jocurilor. Un Casino monumental a fost construit pe principala stradă a orașului și timp

de 20 de ani toată floarea Parisului și-a petrecut verile la „Hombourg“ să-și încerce norocul. Homburgul fiind incorporat în 1866 Prusiei, Bismarck a desființat jocurile acordând însă concesionarilor un răgaz până în anul 1872, când jocurile au fost definitiv suprimate și frații Blanc s-au mutat la Monte-Carlo, pentru fericirea Prințului de Monaco.

Ridicat în acea perioadă de totală lipsă de gust care a caracterizat a doua jumătate a veacului al XIX-lea, Casinoul din Homburg devenit acum „Kurhaus“ este păstrat ca o relictă, cu îngrijire, în starea lui inițială, și arătat cu mândrie vizitatorilor de câțiva feciori care mai poartă livreaua vremurilor dispărute. E o oroare în toată puterea cuvântului. E de neînchipuit cum meșteri veniți dintr-o țară cu atâta tradiție estetică cum e Franța au putut concepe ceva atât de hidos ca cele trei saloane în care funcționa ruleta și „trente-et-quarante“. Dar sala de teatru! Să-i pui foc! Amuzante vreo 12 cadre mari, fotografiile reprezentând în grupuri înalții oaspeți regali și imperiali ai Homburgului pe vremea crinolinelor și „turnurelor“. Picknick-uri ridicole, curse de domni care împing cucoane în roabe, curse de dame înfoiate care împing roabe goale — toate organizate de Prințul de Galles, un mare prieten al Homburgului — încearcă în zadar să reînvieze pe ziduri o epocă apropiată dar atât de moartă. Lumea privește însă cu smerenie, dacă nu cu regrete, la toate aceste cadre care fac parte din marea moștenire a trecutului.

În opoziție cu Nauheimul, stațiune balneară modernă care ar putea fi așezată și în Conecticut sau în Noua Zeelandă, Homburgul e un vechi oraș cu uliți strâmte dar pline de caracter, care dau pe o stradă largă. Influența esteticii franceze, vecină, se simte deja în aspectul mai tuturor caselor mai vechi de 100 de ani. Într-o parte a orașului se ridică un castel al Principilor de Hessa-Homburg, preluat de Hohenzollerni după incorporarea provinciei și în care Împărații Wilhelm I și al II-lea își primeau în fiecare an neamurile. Astfel printre oaspeții fotografiati în Casino, e și Împăratul Nicolae al II-lea al Rusiei, cu Țarina, veniți să pună prima piatră a bisericii rusești...

În castelul de la Homburg și-a instalat Împăratul Wilhelm, pentru un timp îndelungat cartierul general, pe vremea războiului din 1914. Alături de castel, tot dânsul a clădit o biserică monumentală în care „Profesorii“ au pus toată arta lor și materiale alese. Interiorul e inspirat de Agia Sofia de la Constantinopol, dar prin alterarea proporțiilor tot ce e viață și minune la Bizanț e experiență moartă și nereușită la Homburg. Operă totuși interesantă fiindcă dovedește o dată mai mult falimentul „Profesorilor“.

O încântare, la Homburg, este parcul care se întinde de la terasele din dosul Casino-ului, peste vale, până la un deal împădurit. Ca desen și ca întreținere, e unul din cele mai frumoase parcuri din Europa, și în jurul lui mișună acum viața celor circa 10 000 de „kur-găste“ care vin să ia în fiecare vară băi inofensive în această stațiune balneară.

— Deși trăiesc în afară de curente politice de când am plecat de la Sinaia, aflu printr-un ziar care îmi cade în mână că în ziua plecării mele din România, în 5 august, generalul Metaxas, primul ministru al Greciei a dizolvat Parlamentul (ales astă-iarnă) și a proclamat dictatură. Motivul mărturisit: necesitatea unui Guvern de mână tare împotriva pericolului comunist, din ce în ce mai amenințător. Am notat deja de câteva luni acțiunea sovietică începută și în Grecia, odată cu cea pusă la cale în Spania, în Franța și în Algeria. Nu știu până la ce punct lovitura pe care o încearcă generalul Metaxas era necesară pentru măsurile de luat împotriva comuniștilor. E mai probabil că generalul a vrut să taie încurcatul nod al raporturilor politice dintre diversele partide din Grecia, nod pe care, cu toată buna lui voință, Regele Georgios n-a putut să-l descurce. Speranțele puse în Restaurație pentru o normalizare a vieții politice grecești par că se năruie. Buna-credință și buna-educație nu sunt de ajuns în politică pentru a duce o întreprindere până la capăt. Regele George a fost lipsit de autoritate și a pierdut partida. Nici dictatura pe care o încearcă generalul Metaxas nu poate duce la nimic. Pentru o dictatură trebuie un dictator, și generalul Metaxas n-a dovedit prin nimic că ar fi omul indicat pentru un asemenea rol. Dacă dictatura unui genial poate salva o țară, proceduri dictatoriale în mâna unui nechemat nu pot să ducă decât la o pieire sigură.

Din Spania veștile din fiecare zi se aseamănă. De o parte și de alta se comit nemaipomenite cruzimi și fiecare pretinde că e sigur de victoria finală. Deocamdată lucrurile stau cam pe loc și Madridul este încă în mâna Guvernului Frontului Popular, ca și Barcelona.

12 august. — Făcut ieri, de dimineață și până seara, o frumoasă excursie cu autobuzul și cu vaporul. Cu autobuzul am plecat din Nauheim după ora 7 dimineața și prin Homburg (fără să ne oprim) și lăsând orașelul Hoechst (incorporat de câțva timp la Frankfurt) la stânga, pe o autostradă cimentată, recent construită pentru a lega Frankfurtul cu Mainzul și bifurcând înainte de Weilbach la dreapta, am ajuns prin Erbenheim înainte de ora 9 la Wiesbaden. Din nenorocire am făcut tot drumul pe ploaie — dar în această grădină dintre Taunus, Rin și Main, nici pe ploaie nu te poți plictisi. E unul din colțurile cele mai civilizate

ale Europei. Orașele și orașelele — căci satele sunt adevărate orașele, pavate, cu trotuare, cu lumină electrică și cu gaz, cu alei seculare, cu edificii impunătoare și cu tot dichisul urban — orașele și orașelele stau unul într-altul și abia ai părăsit o localitate, te pomenești într-alta. Iar ce nu e clădit, e brăzdat de șosele asfaltate, de linii ferate — mai toate duble — de linii de tramvaie și de inextricabile șiruri de piloane metalice care distribuie forța electrică în toate părțile. La câțiva kilometri de Nauheim, după Friedberg și între Ober Rosbach și Friedrichsdorf, am trecut pe sub noua autostradă, lucrare impunătoare în construcție, menită să unească Germania de Nord cu regiunea Pădurii-Negre și deja deschisă circulației între Frankfurt și Heidelberg. Prin proporțiile lor, aceste întreprinderi¹ menite să simbolizeze trufia regimului hitlerist, reamintesc marile lucrări romane. Într-o țară în care șoselele sunt atât de numeroase și atât de excelente, într-o țară în care căile ferate s-au dezvoltat și organizat într-o rețea atât de complectă, omul de bun simț se întreabă dacă miliardele cheltuite cu aceste autostrăzi, dacă atâția bani băgați în pământ și în beton nu constituie un lux inutil. Specialiștii răspund că tracțiunea automobilă pe stradă e menită să înlocuiască tracțiunea pe șine și că în curând căile ferate vor dispărea, menținându-se numai liniile necesare pentru legăturile la distanță mare, și că pe acest teren Germania trebuie să fie — și va fi gata, înaintea altor țări. O fi. Am trăit destul să văd drumurile de fier trecute la muzeu, după ce în copilăria mea am asistat la inaugurarea primelor linii în țara mea și la o primă trecere la muzeu a diligențelor și a trăsurilor de poștă. Așa mergea omenirea înainte, și cine știe ce vor mai vedea copiii copiilor noștri! Probabil că peste 50 de ani nu se va mai circula decât prin vâzduh, nici măcar deasupra capetelor noastre, ci prin stratosferă!

Suprafețele rămase libere între orașe, orașele, șosele și linii ferate, sunt cultivate ca grădinile. Nici o buruiănă, nici un locșor neutilizat și tot ce iese din pământ pare să fie sădit și îngrijit fir cu fir. De la Nauheim și până pe Rin, am trecut printr-o simfonie de varză și de sfeclă. Țară de proprietate mică, și chiar foarte mică și de o cultură super-intensivă, câmpul se înfățișează la dreapta și la stânga drumului printre parii care poartă tot felul de sârme, ca un nesfârșit covor de petice în care vânățul argintiu al verzelor hidrocefale (e drept că a plouat toată vara) alternează cu verdele închis al sfeclelor ce își ridică cotoarele, fără o lipsă, la o înălțime de aproape un metru. N-am văzut nicăieri și niciodată o asemenea exuberanță în creșterea acestor două neprețuite

¹ Sunt o serie de autostrăzi în construcție.

plante care și-au găsit aici un loc de elecțiune. Printre ele, pe ici, pe colo câteva rușinate miriști de secară acoperite cu cârteți atât de numeroase și de bogate, încât se vede că nici această disprețuită graminee nu e lăsată în creșterea ei, la voia întâmplării. Dacă măcar un sfert din întinderea ei ar produce cât produce acest colț de pământ, Germania ar fi cea mai bogată țară din Europa. Înapoierea, tot cu autobuzul de la Koblenz la Nauheim, prin valea Lahnei și printre platourile Taunusului ne-a arătat însă că din nefericire pentru ea, chiar în părțile care nu sunt stepe de nisip, Germania e mai mult piatră și pământ de oale pe care nu crește, din voie, decât pinul și cu sila, o sărăcăcioasă secară.

La Wiesbaden ne-am oprit o oră. Wiesbadenul, despre care auzisem mult și pe care nu-l văzusem niciodată, mi-a fost o decepție. Poate că a contribuit la această impresie și vremea rea, căci n-am putut vizita parcul — adică ce e mai frumos în acest mult lăudat oraș. În schimb, plecat cu turma, a trebuit să mă țin de ea și am vizitat Kurhausul, o oroare, deși prin dimensiunile și prin luxul lui constituie mândria Domniei lui Wilhelm al II-lea. Hall-ul, imens cu o boltă înaltă neluminată și zugrăvită cu materii stercovare, ar fi mai la locul lui în inima unui „Hauptbahnhof“ trist și înfumat decât în a unui local de veselie. Dar ceea ce întrece orice, e sala de concert și de spectacole, cu proporțiile ei „colosale“, cu luxul tâmpit al unei profuziuni de coloane și de pilaștrii de marmoră policromă, cu poleituri, cu un abuz de pictură simbolică, care nu simbolizează nimic, cu acea totală lipsă de măsură și de gust care caracterizează arhitectura și plastica de pe vremea celor doi Wilhelmi și pe care o vom regăsi la Koblenz, în „colosalul“ monument închinat lui Wilhelm-der-Grosse și ridicat la confluentul Moselei cu Rinul pe promontoriul botezat „Deutsches Eck“. Kursaus-ul de la Wiesbaden și Deutsches Eck de la Koblenz ne arată de ce sunt capabili „profesorii“ înarmați numai cu manuale și cu documentare străină (mai ales italiană) și cu totul lipsiți de darurile care nu se capătă pe bază de diplome.

Orașul Wiesbaden — prin care ne-a plimbat autobuzul — pare plin de viață, și judecând după mulțimea prăvăliilor de mare lux, plin de prosperitate. Înfățișare modernă, banală și simpatică, cu uliți și cu minunate alei de arbori bătrâni.

De la Wiesbaden „carul“ nostru ne-a dus la Asmanshausen, pe malul Rinului. Priveliștea se schimbă și devine măreată în fața impunătorului fluviu, după Schierstein. Apa curge la stânga noastră, iar pe dreapta se ridică dealurile acoperite cu vii, sădite pe terase proptite în

ziduri de piatră. Între șosea și Rin, vilă lângă vilă, în mijlocul unor parcuri de toată frumusețea, rămășițe de pe vremea când viile de pe Rin constituiau o avere. Trecem pe lângă câteva „Kellerei“ celebre, dar *jucăria*, nu începe decât la Asmanshausen, unde fluviul intră în defileul din care iese la Koblenz și care constituie celebra *Rheinfahrt* cântată de atâția poeți din veacul trecut, și loc de exaltare al patriotismului german în jurul pîntenului de la Loreley care spintecă apele râului, dar nu le mai spintecă, căci spiritul practic al generațiilor moderne a despărțit stîncă de valuri printr-o șosea câștigată prin umplutură (!) asupra fluviului.

Am spus că la Asmanshause începe *jucăria* fiindcă nu găsesc o expresie mai adaptată ca să cuprind într-un singur cuvînt impresia pe care o deșteaptă acest colț de pămînt, unic în felul lui. Pe un mal și pe altul, de-a lungul apei, câte o dublă linie ferată pe care trenurile trec în continuu, într-un sens și în altul și câte o șosea ticsită de automobile de tursim și de camioane ce se urmăresc fără răgaz în sus și în jos; pe Rin, vapoare de călători, remorchere, șlepuri și vapoare de serviciu de la un țărm la altul, se întîlnesc sau se întrec într-o agitație ce nu se vede de obicei decât în porturile mari. Și toate aceste marafeturi care aleargă fără să se oprească și fără să se ciocnească, reduse în dimensiunile lor prin efectul distanței, au aerul să fie reglate în mișcarea lor printr-un mecanism ascuns și savant, ca jucăriile complicate din copilăria mea în care învîrtind de o cheie, o ceată de vînători se pune să urmărească un cerb pe un munte de tinichea pe cînd la poalele muntelui un tren intra într-un tunel, altul ieșea dintr-însul, iar sus pe vîrf se desfășura atacul unei cetăți. Dacă această „*Rheinfahrt*“ n-ar fi o *jucărie*, de proporții uriașe, n-ar fi posibil să treacă atâtea trenuri, atâtea automobile, atâtea vapoare, vădit menite numai să distreze, sau să uluiască pe spectatori. Așa se explică numai, că defileul Rinului nu mai e o priveliște ci un spectacol. Până și renumitele vii, mărginite de vale de-a lungul apei de un șir neîntrerupt de orașele și de vile, agățate, sus, de castele ruinate care se ridică dinadins și fără alt rost pe fiecare muchie, par a fi fire de lînă verde lipite cu mîna, atît de regulate sunt liniile lor.

Această impresie de *jucărie* pe care mi-a dat-o Rinul de data asta, n-am resimțit-o acum aproape 50 de ani¹ cînd tînăr și neblazat m-am apropiat pentru prima dată de malurile lui. Erau probabil și mai puține trenuri și mai puține vapoare, iar automobile deloc. Dar erau mai ales alte vremuri. Facilitatea deplasărilor prin mecanizarea vieții din ultimele decenii a permis omului să pătrundă cu ușurință în toate colțurile

¹ În 1887. Am coborât Rinul cu tată-meu mergînd la Ostanda.

vechiului continent, iar cinematograful ne familiarizează zilnic cu toate minunile celorlalte continente — așa încât valoarea priveliștilor pe care le avem sub ochi e forțat micșorată prin comparații care ni impun de la sine. La 17 ani, Rinul m-a impresionat adânc. Îmi aduc aminte că de pe vaporul cu care coboram spre Colonia, când am trecut pe lângă Loreley, pasagerii au început să cânte în cor „Wacht am Rhein”, și această manifestare m-a emoționat până la lacrimi. Mi-am adus aminte de versul lui Musset:

„Nous l'avons eu votre Rhin allemand”, și mi-am dat seamă că între malurile acestui râu nu curge numai apă, și că valurile pe care le spintecam au legănat timp de veacuri năzuințele și antagonismeale a două neamuri. Azi concepțiile politice și sociale au schimbat fața lucrurilor. N-am mai auzit cântându-se „Wacht am Rhein”, vremea legendelor a dispărut — cine mai cunoaște pe cea de la Loreley? — le-au gonit pe toate automobilele și claxoanele au speriat „fiicele Rinului” ce alergau după inelul de aur.

O dată mai mult am constatat că nu trebuie să revezi după vreme îndelungată, locurile care te-au încântat odată. Decepția e sigură, și amărăciunea decepțiilor e greu de mistuit la bătrânețe.

Îmbarcați la Asmanhausen la ora 11 și 1/4, am debarcat la Koblenz la ora 1 1/2, și după un ocol prin oraș, am pornit prin valea Lahnei, prin Ems și Limburg spre Nauheim. O oprire de 5 sferturi de oră la Ems a fost pentru mine o stațiune dureroasă. Am petrecut o lună minunată cu scumpa mea mamă în această plăcută localitate în vara anului 1889. De atunci n-am mai călcat pe acolo, dar vai câte s-au schimbat în acești 47 de ani! Aproape n-am mai regăsit nimic de ce să-mi agăț amintirile. Numai casa în care am locuit „Stadt Wiesbaden” a rămas intactă. Kursalonul a fost refăcut și mărit, Kurhausul de asemenea și atât de caracteristica lui curte, pe care dau ferestrele de obicei locuite de Wilhelm I, a dispărut. Doborâtă a fost și colonada de-a lungul râului, în fața casei noastre. Și câte altele. Numai piatra comemorativă a declarării războiului din 1870 n-a fost ridicată. Istoria cu depeșa de la Ems falsificată de Bismarck e cunoscută. Regele Wilhelm își bea în fiecare dimineață paharul de apă, plimbându-se printre simplii muritori. Pe vremea aceea, Regii n-aveau nevoie să fie păziți la fiecare pas. Într-o dimineață, ambasadorul Benedetti a întâlnit pe Rege, lângă șandramaua care servea pentru inhalații (doborâtă, azi și dansa), și i-a comunicat, din ordin, că războiul era declarat. Locul pe care sta Regele a fost în-

semnat cu o piatră pe care a fost săpată data. Piatra a rămas, dar inscripția s-a cam șters.

Îmi aduc foarte bine aminte că în acel an și odată cu noi mai erau la Ems următorii români: Effi Grant cu soția (născută Bălăceanu), d-ra Capitanovici (sora lui Teodor Capitanovici, fost viceguvernator la Banca Națională), d-na George Opran și un căpitan Constantinescu, ajuns mai târziu general: nici unul nu mai e în viață, afară de mine. Mângâietoare constatare.

Limburgul e un orașel animat cu cartiere nou ridicate în jurul unui nucleu medieval tăiat de străduțe strâmte și cu case rămase de veacuri neschimbate. Orașul vechi se suie în trepte pe poalele unei înălțimi pe care se ridică „Domul”, sau catedrala, o minunată clădire din epoca de tranziție între stilul roman și cel gotic (pe la începutul secolului al XIII-lea). Ogiva începe să apară cu timiditate — dar tot planul bisericii e încă al basilicelor romane. Proportii frumoase. Păcat că materialul din care e zidită biserica nu corespunde unei atât de remarcabile realizări arhitecturale. E cusurul aproape tuturor clădirilor din Germania, mai ales a celor vechi. Sărăcia materialului apare mai ales în case, toate în bârne aparente și ziduri de moloz, construite după un tipic — dar tipic simpatic, din afară cel puțin.

De la Limburg ne-am înapoiat direct, fără nici o oprire, prin Camberg și Usingen la Nauheim.

14 august. — Polonezii nu mai știu pe ce scaun să se așeze, și în nedumerirea lor se așează pe două. Pe când generalul Gamelin¹ e primit la Varșovia cu onoruri excepționale de generalul Rydz Smigly², viceministrul de externe, simpaticul nostru prieten contele Szembeck se prezenta „comme par hasard” lui Hitler la Berlin și îi explica probabil că vizita succesorului lui Weygand în Polonia nu are nici o importanță.

— Ziarele aduc știrea numirii lui Ribbentrop ca ambasador al Germaniei la Londra. Numirea nu e lipsită de importanță: Ribbentrop e inteligent și abil și *va face mult* pentru o apropiere între Anglia și Germania, afară numai dacă prietenul său intim, Lord Londonderry, nu-i va strica toată treaba prin obișnuitele sale gafe și prin exces de zel.

— A murit și Charles Benoit, părintele „proportionalei” în materie electorală, o remarcabilă inteligență și un scriitor cu miez și limpede. Din partizan convins a devenit cu timpul cel mai aprig adversar al sufragiului universal. Analizele lui asupra celor două boli sociale, „la par-

¹ Generalisimul armatei franceze.

² Succesorul mareșalului Pilsudski.

lamentarire“ și „l'electoralite“ vor rămâne ca două opere ale bunului simț. Un om de bun simț ca dânsul nu putea rămâne sub un regim demagogic ca cel din Franța actuală, decât în umbră. Și în umbră a și murit.

— În Spania războiul civil devine din ce în ce mai oribil, fără să se poată încă vedea de ce parte va fi izbânda. Fiecare o prevede după simpatiile sale. Ziarele germane au anunțat astfel zilele trecute fuga Guvernului din Madrid la Valencia, în vederea unei viitoare posibilități de evadare pe mare. Știrea nu s-a confirmat, a fost numai o schimbare de Guvern¹: în locul necunoscutului Giral a fost numit un alt necunoscut. În schimb la Barcelona, doi generali naționaliști, generalii Goded și Buriel, au fost condamnați la moarte și executați imediat.

15 august. — Cum se învârtește roata lumii: îmi aduc aminte de modestul și nebăgatul în seamă căpitan Göring, la „Convegno Volta“ din 1932 în Roma — și azi citesc în *Frankfurter Zeitung*, pe prima pagină o lungă dare de seamă asupra unei serbări ca din povești, oferite la Berlin notabilităților străine venite pentru jocurile olimpice, de același Göring, devenit însă ministru, Președinte (al Prusiei) și „General Oberst“. Printre invitați: Regele Boris al Bulgariei, Prințul Moștenitor Gustav Adolf al Suediei cu Principesa Axel a Danemarcei, Prințul Moștenitor Paul al Greciei etc. etc. — iar în grădina *splendid* decorată a Președinției, de o parte baletul Operei, de alta un fel de Kermeză în care tipuri din toate ținuturile Germaniei fuseseră adunate, cu porturile lor originale pentru distracția înalților oaspeți. Tata „de la“ Göring, trebuie să fi tresărit de plăcere, săracul, în mormântul lui.

— Neavând ce face am vrut să mă duc la cinematograful, dar pe unicul ecran din Nauheim nu apar decât filme slabe și perimate. Mi-am adus cu acest prilej aminte de o amuzantă istorioară pe care mi-a povestit-o Elena Văcărescu și care arată până la ce grad de prostie poate ajunge zelul platitudinii, în jurul oamenilor mari sau ajunși mari. Nimfa noastră națională, pe lângă alte fleacuri, prezidează și un fel de comitet pentru cooperarea internațională prin film, cu sediul la Paris, comitet din care face parte și ambasadorul german. Între altele, ilustrul areopag distribuie și două medalii de aur pe an. Anul trecut, comitetul a vrut în aproape unanimitate să acorde una din aceste medalii lui Charlie Chaplin — dar ambasadorul german a venit disperat la Elena Văcărescu și i-a spus confidențial că dacă se conferă medalia lui Chaplin, dânsul se va vedea nevoit să demisioneze din comitet. La mirarea Elenei, ambasadorul a informat-o că din cauza mustății („en mouche“) pe care o poar-

¹ Nici măcar atât.

tă Chaplin — și care e identică cu a lui Adolf Hitler — chipul, numele și persoana vestitului comic sunt ostracizate în Germania, și filmele lui interzise pe tot cuprinsul Reichului! Comitetul a renunțat să confere medalia lui Chaplin, și astfel a putut conserva în sânul său pe reprezentantul Majestății Sale Hitler!

— Primit scrisori din țară: în fine a plouat două zile! A scăpat porumbul.

17 august. — Excursia de ieri după amiezi, pe o vreme de toată frumusețea: prin Usingen și prin Weilthal (valea Weilei) la Weilburg (pe Lahn); de acolo la Braunfels și apoi prin Wetzler și Butzbach îndărăt la Nauheim. O minunată după-amiază și hotărât lucru, automobilul e o invenție mare — să nu mai scuișăm pe dânsa. Wilburgul se ridică pitoresc pe un deal stâncos într-o buclă a Lahnei, în jurul unui foarte considerabil dar destul de banal castel ce a aparținut Casei de Nassau.

- Acum se adăpostesc diferite autorități, mai ales de ordin corecțional, și o pușcărie și nu se poate vizita. După ce am înghițit o înghețată de fragi — cu plăcere — fiindcă așa era în programul autobuzului, am pornit peste dealuri și peste văi și am ajuns într-o jumătate de oră la Braunfels, castel enorm cu turle și cu surle ce se conturează de departe pe înălțimea lui, și pe care l-am vizitat, fiindcă era și el în program, ca și înghețata de la Weilburg. Castelul Braunfels e leagănul Familiei Princiare Solms-Braunfels, care-l locuiește și în momentul de față. A fost restaurat în anii 1879–1880 de Principele Ferdinand de Solms, cu bani mulți căci ajunsese o simplă ruină, și cu ajutorul „profesorilor“ care au făcut tot ce poate face omul cu „tehnică“ dar fără vlagă. Pe dinafară e impozant, chiar foarte impozant cu enormele lui turnuri rotunde și patrate. Pe dinăuntru, numai lucruri mediocre, copii de tablouri vechi și câteva originale dar foarte retușate, mobile de stil adunate pe la anticari, porțelanuri pe care ghidul nostru se obstina să le atribuie secolului al XIV-lea (!) și un splendid spălător de mahon cu ornamente de bronz și cu tot serviciul în argint auriu (vermeil), una din cele mai frumoase mobile ce se pot vedea din epoca Directoriului pe care același ghid o califică „Nöbel aus dem 18-tem Jahrhundert, stile *Ampör*“ (adică Empire!). Încolo, ca în toate castelele germane coarne de cerb simbolice și puști inutile de toate și pentru toate vârstele.

Scopul principal al excursiei noastre — în afară de plăcerea privilegiștilor peste culmile și de-a lungul văilor Taunus-ului — îl înfățișă Wetslarul, care ne-a răsplătit cu prisosință de osteneală. Catedrala din

Wetzlar e un edificiu din cele mai interesante și unic în felul lui. Pe locul pe care se ridică au fost clădite mai multe biserici din care una în cel mai pur stil roman pe la 1140, din care a rămas însă numai fațada principală. Peste biserica romană a început să se ridice una în stil gotic, pe la mijlocul secolului al XII-lea, dar în loc să se doboare biserica veche din temelie și să se construiască alta nouă, cum s-a făcut pretutindeni, s-a construit cea nouă peste cea veche care n-a fost doborâtă decât după ce cea nouă a fost gata sau aproape gata e deasupra sanctuarului precedent. Și cum ctitorii din veacul al XIII-lea n-au avut bani ca să-și termine lucrarea, fațada edificiului roman a rămas intactă pentru fericirea ochilor noștri, încălecată în modul cel mai curios de pilaștrii gotici uriași care n-au putut fi duși până la boltă. Portalul principal al bisericii de stil roman a rămas astfel intact și e o minune de linii, de bolte suprapuse tăiate printr-un pilastru central, de proporții și de ornamente, a cărui pereche s-ar căuta în zadar în cele mai pure exemplare de artă romanică din Franța sau din Italia. Ce păcat că n-a mai rămas decât această fațadă din vechea biserică, căci cea gotică, deși foarte interesantă ca amănunt de construcție e lipsită de proporțiile care fac tot farmecul bisericilor din secolul al XIII-lea și al XIV-lea. Nava nu e nici destul de înaltă nici destul de adâncă și e prea mult luminată prin ferestrele prea mari pe de o parte în opoziție cu cele din partea opusă, de dimensiuni mai reduse și cu ornamentație mai severă. Acest amănunt ca și decorația mai exuberantă, în ce privește capitelele coloanelor și loburile ferestrelor dintr-o parte față de cealaltă, dovedește că cel puțin un secol a trebuit să treacă între construcția laturei din dreapta și a celei din stânga, și se explică prin procedeul de clădire adoptat, de învăluire a vechiului edificiu, lăsat cultului pe tot timpul ridicării noului templu. Acest procedeu unic de construcție mai dovedește că nu e nimic nou sub soare, și că spre exemplu clădirea gărilor monumentale din ultimii 30 de ani fără ca cele vechi să înceteze un moment să funcționeze pe timpul suprapunerii celei noi, „tout de force“ considerat ca o minune a tehnicii moderne, a fost deja săvârșit acum 600 de ani de către meșterii zidari din Wetzlar.

Dar catedrala Wetzlar nu este interesantă în felul ei numai din punct de vedere arhitectural, ci încă și din altul. E una din foarte puținele biserici din Europa care servește în același timp și cultului catolic și celui protestant¹! În momentul Reformei, ilustra catedrală se afla pro-

¹ Aceeași anomalie o mai înfățișează și biserica Heiligen Geist, de la Heidelberg. Alta nu cunosc.

prietatea unui capitol de ctitori („Stiftsherren“) care aveau privilegiul să stea în vremea slujbelor în corul bisericii, restul navei nemaifiind la dispoziția cetățenilor orașului. S-a întâmplat însă în acele agitate vremuri că capitolul ctitorilor să rămână credincios bisericii catolice, pe când majoritatea orășenilor a îmbrățișat Reforma. Și capitolul ctitorilor a început să se certe cu reprezentanții comunei pentru posesiunea catedralei, și cearta a durat vreo 250 de ani până ce Tribunalul Suprem din Wetzlar¹ a pronunțat o sentință inspirat de biblica judecată a lui Solomon: jumătate din biserică (adică corul) a fost lăsat catolicilor și jumătate (restul navei) protestanților — dându-se în plus catolicilor dreptul să-și desfășoare procesiunile și prin partea rezervată protestanților și să iasă din Catedrală pe poarta principală. Actualmente un zid de paianță, ridicat până la o treime din înălțimea edificiului, desparte cele două turme de credincioși, și fiecare din ele și-a așezat câte o orgă monumentală care răsun alternativ, căci slujbele religioase se țin într-un rit și într-altul la ceasuri deosebite. Ce ar fi să sune odată împreună! Dar pacienții cetățeni din Wetzlar nu se mai ceartă!

De la Wetzlar ne-am înapoiat la Nauheim prin Butzbach, orașel vechi, devenit un centru industrial. Un *Markplatz* înconjurat de case din veacul al XVI-lea cu un *Rathaus* și mai vechi și cu o fântână *Alt Deutsch* a rămas ca un anacronism în mijlocul uzinelor și cartierelor noi.

Caracteristica aspectelor rurale în țările civilizate ale Apusului e desăvârșita încredere reciprocă și perfecta armonie ce domnește printre ființe, și între ființe și lucruri. Oamenii nu se vrăjmășiseră între ei (cel puțin în aparență, căci ce o fi în sufletul lor Dumnezeu știe!) și par mulțumiți de soarta lor. Pe drumurile asfaltate pe care le străbat, prin sate și pe lanuri, nici o urmă de luptă de clasă de invidie sau de sfială, ca la noi. Aici țăranii nu se înfățișează ca vietăți sordide, murdare și nespălate acoperite de toalele spurcate de toate excrementele pământului și ale sărăciei, mai apropiate de boli alături de care își trag sufletul în praf; aici țăranul, curat, harnic și mândru e un om din clasa noastră, cu haine ca ale noastre, cu bicicletă, cu căruță și cu belșug. Clasa țărăneas-

¹ Pe timpul Sfântului Imperiu existau două tribunale supreme, unul la Viena, *Reichshofratul* și altul la Wetzlar *Reichskammergerichtul*, două Curți de Casație, cum s-ar zice azi. Pentru ce Wetzlar? Misterele Istoriei, cel puțin ale Istoriei cât o știu eu. La Tribunalul din Wetzlar a lucrat divinus Goethe, ca „Praktikant“ în vara anului 1772, și s-a amoretat lulea de faimoasă *Lotte* (Charlotte Buff). Natural casa btrânului Buff conservată și azi a devenit un loc de pelerinaj pentru toți cei pe care îi unește cultul marelui poet, ca și casa în care s-a sinucis tot în Wetzlar dar nu din cauza Charlottei tânărul Jerusalem, sinucidere care a inspirat lui Goethe sfârșitul romanului său *Werther*.

că constituie un strat nobil al poporului, și ți-e drag să stai cu ei de vorbă și să trăiești printre ei. În țările civilizate ale Apusului nu există vrăjmășie între oameni și animale: vitele sunt îngrijite cu drag, și n-am văzut un copil torturând un câine sau o pisică. În aceste binecuvântate țări nu există vrăjmășie nici între oameni și lucruri: nimeni nu se atinge de un pom sau de o plantă și arborii încărcăți de fructe stau neatinși de-a lungul drumurilor și prin câmpii neîngrădite. A rupe o cracă, ar fi o faptă rea pe care nimeni n-ar înțelege-o, și când mă gândesc că la noi trebuie să păzești arborii șoselelor ca să nu-i rupă oame-nii, așa din senin, ca să strice ceva! În binecuvântatele țări ale Apusului înjghebarea între oameni, animale și lucruri a ajuns la o stare de perfect echilibru care dă priveliștilor rurale o înfățișare de pace și de

.....

23 decembrie 1936 masoni; lui se datorește renașterea masoneriei la Iași și în Moldova. Ajuns în primele rânduri, a intrat în rivalitate cu Pangal, a călcat toate constituțiile Ordinului, și în cele din urmă — acum doi ani — a fost exclus din Masoneria Națională Română. Excomunicatul a întemeiat o altă loje și a încercat să o pună în legătură cu Marea Loje din Anglia. Aceasta a aprobat însă toate hotărârile Consiliului Suprem român și n-a rămas în relații decât cu Marea Lojă Națională Română. Schismaticul Sadoveanu, caterisit de Masoneria română, a intrat în luptă fățișă cu reprezentanța legală a Obedienței. Toate acestea, marele public nu le cunoaște însă, și Masoneria Națională Română duce în spinare ponosul urilor pe care le-a declanșat Sadoveanu.

— Ieri seară a murit Simki Lahovari după grele suferințe. Împlinea acum, în ianuarie, 56 de ani! Femeie inteligentă și plină de viață, simpatice și îndatoritoare, lasă pe urma ei numai regrete.

Ne legasem mult de dânsa în anii din urmă, și astă-vară a petrecut două luni în vila mea de la Sinaia. Un cancer abdominal nemilos a răpus-o în câteva luni. Pentru Regina Maria a cărei prietenă sinceră și devotată era, e o pierdere aproape ireparabilă. Cine ar fi crezut că se va prăpădi înaintea lui Nicu Lahovari, pe jumătate orb și paralizat, de mai bine de 6 luni!

24 decembrie. — Noul Rege al Angliei George al VI-lea a acordat Ducei de Windsor (fostul Rege Eduard al VIII-lea) rangul n. 3 în precăderile Curții Regale — adică imediat după dânsul și după moștenitorul Tronului (pentru moment moștenitoarea Tronului). Lucru de

necrezut însă, a acordat și eventualei viitoare Ducese de Windsor — care va fi actuala mrs. Simpson — pe lângă titlul de Alteță Regală și rang imediat după Regină, *înaintea* tuturor Prințeselor de sânge! Cât venin la Curtea engleză pentru ziua de mâine!

În legătură cu ultimele evenimente de la Londra se colportează tot felul de snoave și „cuvinte de spirit“. Așa, spre pildă, la Paris se spune: „On ne Baldwin pas avec l'amour!“ Iar la Londra, fiindcă a fost foarte serios vorba la un moment, să se treacă Coroana asupra micii Prințese Elizabeta, se explică predilecția englezilor pentru Domniile feminine în modul următor: lucrurile merg mai bine sub o Regină, fiindcă Regina are amanți și guvernează astfel bărbații, pe când Regii au metrese, și guvernează femeile.

— Cine ar fi crezut că într-un partid atât de strâns și de restrâns — ca stat major — ca Partidul Agrar, să izbucnească furtuna și să meargă lucrurile, cum era să se întâmple, până la război „fratricid“. Amicul meu Ottescu s-a năpustit asupra lui Radian cu o patimă și cu o violență de nepriceput. De nepriceput, fiindcă nu se potrivea nici cu caracterul și cu inteligența lui Ottescu, nici cu învinuirile *reale* pe care le aducea lui Radian. M-au torturat opt zile cu o ceartă inutilă; în fine aseară lucrurile s-au aranjat, cel puțin în ceea ce privește partidul.

— Presa internațională democratică și jidovită este iarăși plină de știri alarmante, cele mai negre intenții fiind puse în seama Germaniei antisemite și anticomuniste. Germania trece, ce e drept, printr-o grea criză economică internă din cauza lipsei materiilor prime, pe care, cu moneda ei avariata, nu și le mai poate procura. Schacht, vorbind de această lipsă a amenințat lumea cu o „explozie“. Atât a fost de ajuns pentru ca sicofanții democrației integrale să anunțe „urbi et orbi“ *proxima* intrare a Germaniei în război. Mai simplu ar fi fost să-și dea seama că Schacht, foarte priceput în ale finanțelor, vorbește câteodată, cam fără rost cu privire la cele politice — și că, dacă viața este grea în timp de pace fără materii prime e și mai grea în timp de război. Mai mult: războiul nici nu poate fi dus fără materii prime!

25 decembrie. — O minunată zi de Crăciun. Soare și cald. Deși toate calendarele, toți meteorologii și toate babele cu ghiocii lor au prezis o iarnă grea, excepțional de grea, adică lungă și geroasă, toamna s-a prelungit până acum, fără frig și fără zăpadă.

Iarnă geroasă ne mai poate dăruî Dumnezeu, căci n-am trecut încă de Bobotează, dar lungă nu mai poate fi. Pentru semănături, n-am avut de mult o vreme atât de prielnică. Pentru prima dată de la război încoace, viermii de toamnă n-au apărut. Grânele sunt splendide și înfrățite, rapița, neatinsă, e frumoasă.

— În drama lui Leo Ferrero¹ „Angelia“ găsesc o frază care exprimă un vechi gând al meu, pe care n-am avut încă prilejul să-l aștern pe hârtie: „Mourir... mourir... verbe étrange... mourir...”

„N'est-ce pas cette chose qui arrive aux autres?“ Ciudată coincidență de gânduri între un semit suță în suță și un latin idem. Concepția morții trece peste hotarele raselor.

În aceste zile de veselă sărbătoare și de vreme frumoasă, ideea morții mă împresoară din toate părțile, nu mă pot desface de ea și-mi otrăvește aproape fiecare ceas. Cei 66 de ani care-mi bat la poartă stau de strajă și nu mai lasă să intre nici o nădejde în casa mea... Poate că tragedia moarte a Simki Lahovari, care m-a impresionat adânc, să fi determinat această depresiune morală, pe care trebuie să o înving.

— Câțiva vaidiști îmi povesteau ieri că Iorga, mai deșănțat decât ori-când, mă înjură cât poate. De ce s-o fi temând caraghiosul? El, care știe atâtea lucruri — fără să le fi mistuit de altminteri — nu cunoaște oare zicătoarea românească: „de ce ți-e teamă tot nu scapi?“

26 decembrie. — Zile radioase, cu soare, și ieri și azi. Azi-noapte a fulguit și un strat de zăpadă de un centimetru s-a așezat pe pământ — dar se topește.

— Aristid Blank a fost operat de apendicită. Deși nu merita, i-am depus o carte la Sanatoriul Elisabeta.

— Trăim vremurile pe care le-a prevăzut Jules Verne în povestirile lui pe care le-am citit copil. O damă din Paris s-a certat cu prietenul ei, i-a tras un glonț de revolver, apoi s-a suit în aeroplan pe care l-a pilotat singură și a debarcat în Anglia!

¹Leo Ferrero este fiul faimosului istoric Guglielmo Ferrero și al fetei tot atât de faimosului Lombroso, psihologul criminalității. Toți jidani sadea și habotnici. Și d-na Ferrero-Lombroso scrie cărți de filosofie. Tânărul Leo a fost ucis în America, într-un accident de automobil. Rareori se poate constata pecetea semitică cu atâta intensitate ca în operele acestor 4 autori, reprezentatori ai rasei lor pe terenuri deosebite. Întreaga familie Ferrero s-a expulzat singură din Italia, din oroarea fascismului. Împotriva căruia scriu toți.

Drama lui Leo nu e decât o searbădă satiră împotriva lui Mussolini, aplaudată de Bergson, alt jidan.

— Mi se spune că Costică Patzuris — bietul Patz! — zace bolnav în sala comună de la Spitalul Filantropia. Omul tuturor eleganțelor care a tocat atâtea milioane cu femeile, cu caii, cu jocul — soțul celei mai curtenite femei din București (moartă și ea în mizerie), nu mai are literalmente ce mânca: i-au sechestrat creditorii până și rufele ce i-au mai rămas. O altă epavă a strălucirilor de odinioară, Mihai Haralamb, valahul milionar devenit parizian 100%, care a întreținut ani de zile pe Jeanne Granier și câte alte pațachine „avec hotel et voitures”, care a servit de model lui Sem caricaturistul și de „providență” celor mai iluștrii decavați de pe malurile Seinei — a ajuns și el fără franc și aproape orb să-și trăiască viața nu departe de amicul său Patz, prin cârciumile și casele sordide din mahalaua Griviței. O îndoită și groaznică răzbunare a virtuții asupra viciului?

— Istorioara „Jules Verne” despre care am scris mai sus este, după ultimele știri, și mai „Jules Verne” decât am notat-o. D-na Schmeter (căci așa o cheamă) zbura cu amantul ei, pilotul Lallemand și a început să se certe cu el, și să-l amenințe în plin zbor. Lallemand dându-și seama că nu era de glumit cu „fata aerului” s-a aruncat cu parașuta din avion. D-na Schmeter a tras asupra lui, ca asupra unei păsări, pe când cădea, și l-a rănit destul de grav. Apoi a continuat singură cu aeroplanul spre Anglia. Nici imaginația lui Jules Verne n-ar fi prevăzut o dramă aeriană ca asta.

27 decembrie. — Ieri după-aniază înmormântarea lui Simky Lahovari. Capela de la cimitirul Bellu, unde sicriul fusese depus încă de miercuri, era plină de coroane și de jerbe de flori. N-am văzut atâtea nici la înmormântarea lui Duca, cu prilejul căreia se sângerase un întreg partid, nici la a lui Ionel Brătianu, nici la a Regelui Ferdinand. Regele, Regina Maria, Principesa Elisabeta, Arhiducesa Ileana trimiseseră fiecare câte o splendidă coroană. A Reginei Maria era toată în flori albe, cu o panglică roșie pe care sta scris „To my little Simky”. Și Principesa Elena trimisese una, prin Nelly Catargi. Lume enormă, toate clasele sociale fiind reprezentate. Vreo 5 discursuri și jale mare, căci biata Simky n-a lăsat nici un vrăjmaș pe acest pământ, ci numai prieteni.

— Afacerile din Spania au aerul să se încurce. Dopați de o parte și de alta a baricadelor de către prietenii lor de peste graniță, și naționaliștii și guvernamentalii par să se fi echilibrat ca forțe. Când doi beligeranți se echilibrează ca forțe, se stabilește un front care nu se mai schimbă până ce una din părți nu dobândește o vădită superioritate asupra celeilalte. Linia frontului ce pare să se fi stabilizat trece prin Madrid,

rămas în cea mai mare parte în mâinile guvernamentalilor. Cine va sparge această linie de front? Cel mai tare, și întărirea fiecăreia din părți nu mai poate fi urmărită astăzi prin mijloace de ordin intern, ci numai prin mijloace de ordin extern. Arme, muniții, echipamente și chiar oameni nu mai pot veni, în amândouă lagărele decât din străinătate — mai ales din Rusia și Franța pentru unii și din Germania și din Italia pentru alții¹. — Războiul civil spaniol este astfel din ce în ce mai mult atras pe terenul internațional, teren pe care dacă nu conflictele armate, cel puțin cele diplomatice nu sunt excluse.

Anglia face toate eforturile pentru evitarea oricăror complicații și la sincerele eforturi ale Angliei pare că se asociază și Guvernul francez, *de frica unei încăierări cu Germania*. Acțiunea engleză urmărește un dublu obiectiv: să obțină un acord de neintervenție între Puteri și să găsească o formulă de mediație între beligeranți. Greutatea soluționării acestei îndoite probleme stă în deosebirea inițială de judecată a situației: Anglia și Franța nu urmăresc decât restabilirea păcii, oricare ar fi regimul învingător în Spania (Franța cu o notă de simpatie pentru guvernamentalii Frontului popular) pe când Rusia pe de o parte și Germania cu Italia pe de alta nu admit pacea decât ca o consacrare a regimului politic pe care fiecare din ele îl reprezintă. În Spania nu mai luptă două facțiuni indigene: luptă naționalismul totalitar cu judeo-comunismul, adică cele două mari ideologii care-și împart astăzi lumea. Franța neputând intra *pe față* în joc, naționaliștii vor câștiga foarte probabil partida prin ajutorul Germaniei și Italiei, oricât ar face „pacificismul“ Angliei jocul Rusiei. Interesant de relevat un articol al ziarului *Le Temps* prin care se mărturisește că stabilirea unui Stat comunist în Peninsula Iberică ar fi un dezastru pentru Europa întreagă.

— În ultimile opt zile, lupta între cele două ideologii era să se dezlănțuiască cu o nouă violență în China, unde mareșalul Ceai-Ceai-Ceai a făcut prizonier pe mareșalul Hai-Hai-Hai (sau viceversa) și s-a răzvrătit contra Guvernului anticomunist și antirus din Nan-King. Se anunțase deja un început de mobilizare japoneză și pregătiri de intervenții rusești. Dar iată că telegramele de azi-dimineață ne aduc vestea că Hai-

¹ Zizi Cantacuzino, care vine de pe frontul Madridului, îmi spune că Spania mișună de străini. Sunt francezi și pe o parte a frontului și de cealaltă, după cum sunt înregimentați în Franța în Frontul popular sau printre Crucile de foc. Același lucru și cu germanii, cu italienii și cu rușii. Dar în marea lor majoritate rușii sunt de partea „barcelonetelor“ iar germanii și italienii de partea lui Franco.

Numai francezii sunt împărțiți în mod aproape egal între cele două armate și se împușcă unii pe alții.

Hai-Hai s-a împăcat cu Ceai-Ceai-Ceai, și că războiul „fratricid“ s-a amânat. Cu atât mai bine! Deși am citit cu mult interes și cu multă atenție trei romane chinezești scrise de d-na Pearl Buck, o americană născută și crescută în China și care știe să vadă și să descrie, tot nu mă pot familiariza cu viața și cu moravurile din îndepărtata Împărăție. Un lucru am priceput însă din citirea celor 3 volume — e că noi, europenii, nu putem pricepe nimic din ce se petrece în China, la distanță cel puțin.

— Regele a plecat de joi la Sinaia, unde va petrece sărbătorile. Regina Maria le petrece la Sonnenberg (lângă Viena) la Arhiducesa Ileana, unde a invitat și pe Ducele de Windsor! Nici nu se putea altfel!

— Eu, care sunt în război cu toți ai mei pentru că sunt niște puturoși, și fiindcă din cauza lor nu putem mânca decât la ore imposibile, citesc cu voluptate în Rabelais următorul distih:

Lever à cinq, dîner à neuf,

Souper à cinq, coucher à neuf!

(Rabelais, *Pantagruel*, Liv. IV Chap. 64)

De altminteri și Bileau a scris (în *Le Lutrin*):

... Souvenez-vous bien

Qu'on dîner rechauffé ne valut jamais rien!

28 decembrie. — Anglia și Franța au făcut un demers la Berlin, prin ambasadorii lor, cerând Guvernului german să se țină de angajamentul de neintervenție în Spania, luat la Londra. Se pare că Guvernul german ar fi răspuns că n-are nici dânsul o dorință mai vie decât aceea de a vedea toate Puterile abținându-se de la o imixtiune în afacerile Spaniei. Cu alte cuvinte: „que messieurs les assassins commencent!“ — asasinii fiind în cazul de față sovieticii și codițele lor, coadele de topor democratice.

— Lungile negocieri menite să aducă o destindere și chiar o apropiere între Italia și Anglia, au luat sfârșit prin încheierea unui „gentlemen's agreement“ care va fi pecetluit zilele acestea. Transformarea Legației britanice din Adis-Abeba în Consulat (transformare imediat efectuată și de Franța și de Statele Unite pentru Legațiile lor, și apoi și de celelalte țări) n-a fost decât un act premergător acordului și o măsură menită să prepare opinia publică. Agențiile telegrafice anunță, pe baza informațiilor primite de la Londra, că acordul anglo-italian va cuprinde următoarele 5 puncte:

1. - Obligația de a păstra pacea;
2. - Respectul intereselor reciproce ale celor două țări;
3. - Asigurarea că accesul liber spre Mediterana va fi menținut;
4. - Asigurarea libertății mărilor fără nici o restricție;

5. - Menținerea *statu-quo*-ului în Mediterana, în ceea ce privește pozițiile militare, bazele navale și zonele de influență, ale celor două țări.

— Asistat ieri la primul film al *Oficiului Național de Turism*, O.N.T., cu Coroana Regală pe deasupra. Primul film e: *Bucureștii!* În loc să curețe de păduchi hotelurile câte sunt, prin regiunile atrăgătoare ale țării sau să construiască altele noi, în loc să se îngrijească ca prin birturile localităților mai importante să nu curgă mucii bucătarului în bucate și să nu se îngroape muștele în ele, în loc să stăruie să se astupe gropile și să se repare podețele pe șoselele abandonate până și de Dumnezeu — Oficiul Național de Turism a început prin a cumpăra câteva automobile pentru lăfăirea nenumăraților săi funcționari, prin scoaterea unei reviste de prisos și prin filmarea costisitoare și inutilă a Bucureștilor, care numai centru de turism nu va deveni niciodată. Iar directorul Oficiului, dl. Sergiu Dimitriu, secretar general la Interne, a avut neobrăzarea să-și asigure situația printr-un contract pe 5 ani, prevăzându-și bineînțeles o leafă tot atât de mare cât e și incapacitatea sa în mizerie. Și să nu aplauzi „Garda de Fier“, când împușcă! Nu împușcă destul, și mai ales împușcă prost, adică fără rost!

29 decembrie. — Anglia și Franța, cele două Puteri democratice — hotărâte să nu intervină în afacerile spaniole, nu, Doamne ferește — fac eforturi desperate pe lângă Germania, Italia și Portugalia, ca să oprească trimiterea voluntarilor pe frontul lui Franco. Presa întreagă, în mâinile ovreilor, face o larmă enormă în jurul acestor intervenții, mai ales în jurul celor de la Berlin. Titluri ca acestea: „Între război și pace“ — „Pacea Europei în mâna Germaniei“ — „La un răscruce“ etc. etc. se imprimă cu complezență în capul coloanelor mai tuturor foilor franceze și engleze. În timp ce Germania pregătește războiul (dacă ar fi să ne luăm după ziarele jidănești) Führer-ul Hitler își bea liniștit cafeaua la Berchtesgaden. E amuzant de constatat că și ziarele naționaliste de la noi, căzute în cursă, reproduc știrile alarmante ale presei judeo-democratice.

— În vederea comitetului Stelei Române care urmează să se întrunească la 15 ianuarie la Londra, Nae Ștefănescu mi-a adus ieri un memoriu în care înșiră toate nemulțumirile Băncilor române — recte ale lui. Unele sunt întemeiate, altele nu. Am avut impresia că în fond e nemulțumit că nu i se acordă o alocație specială, în calitatea sa de membru al Comitetului de Direcție — alocație ce urma să se fixeze deja acum câțiva ani, și care nu s-a mai fixat.

— Azi timpul s-a posomorât, probabil că va ninge.

— În ce hal a ajuns Franța, odinioară mândria lumii creștine („La France très chretienne” — „la fille aînée de l’Eglise”):

În afară de primul ministru (Blum) și de vreo 10 miniștri ovrei, citesc într-un ziar francez lista „jupânilor” ce funcționează în Cabinetele ministeriale: *Președinția Consiliului*. Cabinet: dumnealor domnii A. Blumel, ovrei; Jules Moch, ovrei; Heilbronner, ovrei; Grünebaum-Balin, ovrei; R. Hug, ovrei; d-nele Picard-Moch, ovreică; Madeleine Osmin, ovreică. *Subsecretariatul de Stat* idem. Cabinet: dl. Number, ovrei. *Ministerul de Stat*. Cabinet: dl. I. Schuler, ovrei. *Ministerul Justiției*. Cabinet: dumnealor domnii Weil, ovrei; Pierre Rodrigues, ovrei. *Ministerul de Interne*. Cabinet: dumnealor domnii Bechoff, ovrei; Salomon, ovrei; Cahen-Salvador, ovrei. *Ministerul de Finanțe*. Cabinet: dl. Weil-Raxnal, ovrei. *Educația Națională (Ministerul Instrucțiunii)*. Cabinet: dumnealor domnii Marcel Abraham, ovrei; I.I. Moerer, ovrei; E. Wellhof, ovrei; Adrienne Weil, ovreică; S. Chaskin, ovreică. *Economie Națională*. Cabinet: dl. I. Cahen-Salvador, ovrei. *Marina Comercială*. Cabinet: dl. Gregh, ovrei. *Agricultura*. Cabinet: dumnealor domnii R. Lyon, ovrei; R. Kiefe, ovrei; R. Veil, ovrei. *Munca*. Cabinet: I. F. Dreyfus, ovrei. *P.T.T.* Cabinet: dumnealor domnii Didkowsky, ovrei; H. Grimm, ovrei. *Sănătate*. Cabinet: dumnealor domnii Hazemann, ovrei; A. Rozner, ovrei; M. Wusler, ovrei. *Educație fizică*. Cabinet: dl. Endlitz, ovrei.

Și totuși în Franța ovreii nu constituie decât 2% din populație. Ce ar fi dacă în loc de 2 ar reprezenta 20%, ca în unele țări? Poate curentul antisemit care bântuie la noi, atât de absurd în unele privințe, să ne scape biata noastră țară de rușinea prin care trece Franța.

Toleranța este cu siguranță o virtute creștină, dar câteodată e și o mare pacoste.

30 decembrie. — Era să pierdem pe Max Auschnit, marele nostru financiar. Apucat în Orient Express de dureri nebune de abdomen, de nădușeli și de otihneli, a fost debarcat la Viena, pe o targă. Medicii chemați au diagnosticat o apendicită acută și au decis operație imediată. Operația a reușit pe deplin, așa încât o nenorocire națională a fost evitată.

— Presa democratică internațională continuă să facă mare vâlvă în jurul intervențiilor anglo-franceze, în lipsă de un alt subiect senzațional și în nădejdea unui ajutor de adus „frente”-ului popular din Spania. Natural e numai vâlvă, și treabă puțină. Germania și Italia se declară de acord cu o politică de neintervenție în războiul civil din Peninsula Iberi-

că, mai mult, afirmă că *e politica lor*, și cer să se împiedice intervenția Sovietelor în favoarea comuniștilor de la Barcelona. Germania și Italia sunt gata să nu mai trimită nici un voluntar, nici o armă, nici o muniție pe frontul naționalist, dacă nici Rusia, nici Franța nu mai trimit nici ele nimic pe frontul guvernamental, Rusia se declară gata și ea, să nu mai trimită nimic, dacă Germania și Italia se vor abține de aci înainte de la orice intervenție. Cum însă neîncrederea domnește și de o parte și de alta, nu se va ajunge la nimic, fiindcă nu există nici o posibilitate serioasă de control al transporturilor.

În delirul lor germanofob, gazetarii evrei au mai găsit una bună: Germania ar fi hotărâtă să ocupe nordul Spaniei, ca să poată ataca Franța din două părți, într-un eventual viitor război! În acest scop, ea-și masează voluntarii în regiunea dinspre Burgos, și nu trimite decât foarte puține forțe (?) pe frontul Madridului, unde urmărește să țină pe generalul Franco imobilizat!

Pentru a ridica moralul barcelonetelor aceeași presă democratică publică vestea că armament în valoare de 2–7 milioane dolari a fost expedit din Statele Unite trupelor guvernamentale, și că autoritățile locale au fost nevoite să permită acest export deoarece legile americane nu prevăd restricții bazate pe principiul neutralității decât pentru cazul de război între diferite țări, iar nu și pentru cel de război civil!

— Pe când democrația integrală se joacă cu focul pe terenul internațional, în Franța și mai ales la Paris, grevele se țin lanț. Acum în ajunul anului nou, lucrătorii „alimentației“ pariziene s-au pus în grevă, ocupând bineînțeles toate stabilimentele. În Franța, ca și în Europa, lipsește mâna unui stăpân, care să fie ascultat de toți.

— Obișnuita carte de felicitare de anul nou din partea Regelui, însoțită de câte o vedere din țară, reprezintă de data asta Palatul Regal, așa cum va fi când va fi gata. Executată de Știubei, prin urmare sub indicațiile Suveranului, aquarela ne arată în locul aripii actuale cu Corpul de Gardă, una simetrică cu cea din față și care se va întinde peste locurile imobilelor Imperial și Wappner, expropriate. Palatul va câștiga mult ca înfățișare dar mă întreb — și mulți se vor întreba — dacă în vremuri ca acestea, în care țara duce lipsă de spitale, și spitalele de materiale, se poate face, desface și reface, cu prețul a zeci de milioane pierdute, o construcție de agrement și de fudulie regească? E ciudat, cum unii oameni nu învață nimic din Istorie!

— Zilele trecute a avut loc o vânătoare mare la Reșița. Au luat parte dl. Guță, primul, dl. Stoiadinovici, președintele Consiliului sârb, și la

masă a asistat și dl. Victor Antonescu-Talleyrand. Ziarele dau comunicate discrete. Pare că s-a pus la cale soarta Europei și a Balcanilor. Despre sârbi, nimic de zis, căci așa a fost întotdeauna la ei — și nici despre noi dacă Dumnezeu a vrut să ne pedepsească dând hăturile Țării pe mâinile grăjdarilor. Dar nu-și poate omul ține răsul privind aerele de mari seniori ce-și dau acești salahori de rând. Vânătoare le lipsea! Nu s-ar fi înțeles mai bine la un pahar de pelin, la cârciumă? Despre ce au vorbit, nu știu nimic, dar nu-mi e greu să ghicesc: o încercare mai mult, cu argumente aduse de Antonescu de la Paris, de a fixa Iugoslavia în rândurile Micii Înțelegeri și în catehismul lui Beneș. Se vede că fleur-toșlăcul sârbilor cu Germania, cu Italia și mai ales cu Bulgaria — „tous les chemins conduisent à Rome“ — a îngrijorat Parisul. Nu încapă îndoială, dacă acesta a fost scopul exercițiilor cinegetice de la Reșița, că toate au reintrat în ordine: nu s-a născut încă omul care să reziste farmecului lui Victor Antonescu și surăsului lui Guță Tătărescu.

31 decembrie. — Ciudată mai e cenzura noastră! N-a lăsat să se publice nimic despre întrevvedere cinegetică de la Reșița, dar ziarele franceze sosite azi la București publică următoarea notă:

„Bucarest, 27 decembre. Se conformant aux stipulations du pacte balkanique qui interdit à ses membres de conclure des accord séparés avec un cinquième Etat, sans prévenir ses alliés, M. Stoyadinovitch, président du Conseil yougoslave, a informé pendant la chasse qui a eu lieu dans le Banat, M.M. Tatarescu et Antonesco, le premier président du Conseil et le second ministrea des affaires étrangères de Roumanie, des negociations bulgaro-yougoslaves, concernant un pacte entre les deux Etats. Les negociations sont très avancées et le pacte sera conclu très prochainement.

La Bulgarie n-adhere pas au pacte balkanique et ne reconnait pas le *statu-quo* garanti par ce pacte, mais elle prend des engagements d'amitié plus précis¹ envers la Yougoslavie.

Les deux ministres roumain ont donné le consentement du gouvernement de Bucarest à la conclusion de ce pacte.

Quant aux gouvernements d'Ankara et d'Athènes, on croit savoir qu'ils font encore des réserves, craignant surtout que la Bulgarie, libre du coté yougoslave, ne reprenne l'agitation irrédentiste en Thrace et en Macédonie comme elle le ferait d'ailleurs sur la frontière de Dobroudja.

¹ ?!

On ignore si en dehors du pacte en discussion, le gouvernement yugoslave s'engage à soutenir amicalement les revendications bulgares concernant un acces à la mer Egée.“

Pactul dintre Iugoslavia și Bulgaria despre care Excelențele balcanice s-au întreținut la Reșița, e acordul „foarte limitat“ despre care Midilef a vorbit lui Pangal la Sofia, într-o lungă conversație pe care am consemnat-o în aceste *Însemnări*¹ și care dă adevăratul spirit în care Bulgaria a tratat și tratează. Cele întâmplate acum sunt un început de confirmare pentru destăinuirile lui Midilev.

— Ziarele noastre povestesc primirea lui Radu Crătescu, noul ministru la Sofia, de către Regele Boris și reproduc discursurile protocolare schimbate. Pe când citeam declarațiile ritoase ale noului nostru ministru, cu „misiunea lui“, cu „eforturile lui personale de a strânge legăturile între cele două țări“, mi-am adus aminte de bucățica de carne pe care o plimba mumă-sa în cărucior la Gmunden, și mi-am dat seamă o dată mai mult, cât sunt de bătrân.

— O nouă formulă economico-financiară „sterilizarea aurului“! În urma devalorizării monetare a grupului aur european din toamna trecută, aurul a început să fugă din Europa în America, cu un ritm mai accelerat. Cu toate măsurile de apărare luate, conform înțelegerii tripartite (Franța, Anglia, Statele Unite) încheiate pentru echilibrarea noii alinieri monetare, aurul a fugit în masă, transformându-se în dolari. A evadat astfel din Europa în America, în cursul ultimelor luni aur în valoare de peste 45 miliarde franci francezi. Rezultatul neprevăzut al devalorizării a fost o carență de metal în Europa cu o pletoră de dolari străini și o inflație de investiții străine în Statele Unite. Pentru a remedia aceste stări de lucruri, manevra fondurilor speciale, destinate de cele trei țări echilibrării schimburilor fiind insuficientă — Președintele Roosevelt a luat o dispoziție dictatorială în virtutea căreia aurul introdus de acum înainte în Statele Unite nu va mai putea fi cumpărat de Bănci și servi la emitere de dolari. Va fi cumpărat de Stat care-l va păstra în Tezaurul Federal, imobilizat. Acest aur va fi astfel „sterilizat“, adică nu va mai putea produce dolari!

Măsura, chiar dacă va aduce oarecari servicii schimbului internațional, e un paliativ, și nu va putea să stăvilească curente determinate prin ineluctabile legi economice. Numai o reformă generală monetară, mondială, prin care s-ar întări încrederea detentorilor în valoarea intrinsecă a monedelor, ar putea rezolva o criză, în care *acomodarea* s-a con-

¹ Pe ziua de 20 decembrie 1936.

fundat prea des cu *vindecarea*. Pentru o asemenea reformă generală unanimitatea Marilor Puteri este însă indispensabilă. Cât timp Germania va persista în autarhia ei și *nu va vrea* sau *nu va putea* să-și alinieze moneda cu celelalte țări (greutatea de a-și procura aur și de a regla chestiunea moratoriilor datoriilor în străinătate), nu va fi nimic de făcut.

— Parcă ar vrea să ne facă să-l regretăm, anul 1936 sfârșește printr-o zi radioasă. E soare ca vara, cerul e albastru, termometrul arată +5° la umbră și nici un strop de zăpadă. E un timp nemaipomenit, dar toate sunt alandala...

—
Urmează volumul II (1937)

I N D I C E

nume de persoane

- ANGELESCU, CONSTANTIN — 35, 42, 220.
- ANGELESCU, CONSTANTIN dr. — 89, 114, 118, 142, 143, 173, 262, 317, 431.
- ANGELESCU, PAUL — 28, 122, 157, 216, 251, 288.
- ANTONESCU, ION — 27, 91, 228.
- ANTONESCU, VICTOR — 11, 17, 22, 37, 90, 100, 135, 144, 226, 326, 459.
- ARCIZEVSKI, MIROLSAW — 39, 130, 136, 239, 249, 322, 345, 407.
- ARGHEZI, TUDOR — 417.
- ARION, MIHAI (MIȘU) — 242, 396.
- ATATÜRK KEMAL — 14, 108, 324.
- AUBOIN, ROGER — 14.
- AUSCHNITH, MAX — 120, 276, 458.
- AVERESCU, ALEXANDRU — 20, 43, 398, 418, 432.
- BADOGLIO, PIETRO — 344.
- BALDWIN, STANLEY — 76, 343.
- BANU, CONSTANTIN — 325.
- BARTHOU, LOUIS — 19.
- BECK, JOSEF — 31, 322.
- BEJAN, PETRE — 62, 78.
- BENEŠ, EDVARD — 14, 55, 115, 140, 150, 190, 267, 307, 330, 336, 398, 425, 460.
- BENTOIU, AURELIAN — 40, 132, 255, 273.
- BIBESCU, G.V. — 65, 147, 238.
- BIBESCU, MARTHA — 106, 320, 361.
- BLANK, ARISTID — 10, 12, 14, 18, 20, 42, 113, 197, 234, 303, 432.
- BLUM, LEON — 39, 261, 327, 367, 369, 408, 421, 428.
- BLUMENFELD, KLEMENT (SCRUTATOR) — 34, 156, 162, 227, 290, 317, 406.
- BOCU, SEVER — 33.
- BOILĂ, ROMUL — 40, 93, 148, 246.
- BONCOUR, PAUL — 59, 63, 230, 312, 331.
- BRĂTIANU, CONSTANTIN (DINU) I.C. — 13, 29, 47, 100, 110, 132, 156, 158, 168, 179, 203, 221, 232, 251, 259, 273, 287, 293, 298, 306, 310, 371, 374, 392.
- BRĂTIANU, ELIZA — 173.
- BRĂTIANU, GHEORGHE I. — 20, 43, 50, 68, 136, 166, 186, 203, 204, 251, 265, 271, 349, 351, 358, 364.
- BRĂTIANU, ION I.C. — 173.
- BREDICEANU, CAIUS — 74.
- CANTACUZINO, ALEXANDRU — 169.
- CANTACUZINO-GRĂNICERU, ZIZI — 16, 21, 74, 174, 269, 281, 350.
- CAROL I, Rege al României — 432.
- CAROL al II-lea, Rege al României — 12, 14, 18, 20, 28, 33, 40, 49, 55, 67, 70, 76, 82, 89, 100, 107, 109, 116, 122, 129, 138, 149, 162, 164, 183, 190, 198, 205, 209, 219, 232, 236, 244, 269, 277, 308, 318, 325, 328, 350, 353, 366, 377, 397.
- CARP, GRIGORE — 155.
- CAȚARGIU, BARBU — 67, 335.
- CĂDERE, VICTOR — 119, 370.
- CĂLINESCU, ARMAND — 182, 239, 255, 276, 304, 334, 383.
- CAMĂRAȘESCU, ION — 81.
- CECROPIDE, DINU — 10, 146, 330.
- CESIANU, DINU — 12, 46, 165, 245.
- CESIANU, GEORGE — 12, 240.
- CHAMBERLAIN, AUSTEN — 206, 343.

- CHURCHILL WINSTON — 159.
 CIHOSKI, HENRI — 40, 93, 398.
 CIOLAC-ANTICI — 25, 26, 267.
 CLEMENCEAU, GEORGES — 71.
 CONSTANTINESCU, MITIȚĂ — 124, 132, 198, 233, 259, 302, 327.
 CONSTANTINESCU, TANCRED — 73.
 CORTEANU, ANDREI — 153.
 COSTĂCHESCU, NICOLAE — 35, 383.
 COSTINESCU, EMIL — 46, 189, 208.
 COTIGĂ, TRAIAN — 169.
 COTTESCU, ALEXANDRU — 394.
 CRISTESCU, GHEORGHE — 200.
 CRISTI, VLADIMIR — 72.
 CUZA, A.C. — 89, 124, 154, 158, 170, 175, 182, 193, 199, 214, 246, 369.
 DAVILA, CITTA — 139.
 DJUVARA, TRANDAFIR — 202.
 DOBRESCU, DEM — 346, 372.
 DRAGU, CONSTANTIN — 34.
 DUCA, I.G. — 27, 76, 268, 270, 273, 285, 313.
 DUMITRESCU, PUȚU — 41, 257.
 EDEN, ANTHONY — 109, 239, 277, 360.
 ENESCU, GEORGE — 253, 255, 318, 322, 425.
 FABRICIUS, WILHELM — 283, 330.
 FERDINAND I, Rege al României — 432.
 FILIPESCU, GRIGORE — 17, 48, 105, 251, 372.
 FLANDIN, ETIENNE — 72, 246, 255, 300.
 FLORESCU, JEAN TH. — 18, 61, 284, 301.
 FRANASOVICI, RICHARD — 12, 17, 20, 67, 222, 381, 408, 431.
 FRANCO FRANCISCO — 415, 428.
 FURDUI, GEORGE — 169, 284.
 GAFENCU, GRIGORE — 140, 149.
 GEORGE, Rege al Greciei — 70, 146, 212, 315, 441.
 GEORGESCU, GEORGE — 154, 335.
 GEROTA, DIMITRIE dr. — 165.
 GHELMEGEANU, MIHAIL — 236.
 GHIȚĂ, PETRE — 320.
 GHICA, VLADIMIR — 104.
 GIURESCU, C.C. — 105, 266, 304, 416.
 GOEBBELS, JOSEPH — 224.
 GOGA, OCTAVIAN — 12, 19, 32, 60, 90, 96, 124, 129, 140, 141, 154, 160, 170, 175, 181, 193, 197, 214, 220, 228, 239, 242, 246, 263, 265, 268, 270, 342, 347, 357, 369.
 GÖMBÖS, GYULLA — 137.
 GÖRING, HERMANN — 75, 49, 364, 447.
 GRIGORCEA, VASILE — 23, 242, 341, 359.
 GURĂNESCU, ALEXANDRU — 149, 150, 279.
 GUSTI, DIMITRIE — 310, 313.
 HAILÉ SELASSIÉ — 19, 230, 280, 298, 380.
 HALIPA, PANTELIMON — 118.
 HATIEGANU, EMIL — 220.
 HERRIOT, EDOUARD — 318.
 HITLER ADOLF — 39, 108, 155, 173, 247, 248, 254, 256, 264, 266, 272, 274, 286, 291, 307, 355, 364, 389, 409, 421, 431, 433, 436, 448, 457.
 HOARE, SAMUEL — 81.
 HORTHY MICLOS — 342.
 IAMANDI, VICTOR — 183, 276.
 ILASIEVICI, CONSTANTIN — 28, 258, 277.
 INCULET, ION — 153, 183, 211, 275, 337, 354, 399.
 IOANĂTESCU, D.R. — 63 196.
 IONESCU, NAE — 18, 148, 173, 291, 348, 364.
 IORGA, NICOLAE — 54, 66, 106, 110, 156 223, 226, 308, 335, 351, 416.
 IUNIAN, GRIGORE — 37, 110, 241, 251, 263, 357, 418.

- JEFTICI, BOGOLIUB — 150, 249.
 KROFTA, KAMILL — 15, 286,
 322, 335, 375, 378.
 LAHOVARI, ALEM. — 359.
 LAHOVARI, SIMKY — 94, 451.
 LAVAL, PIERRE — 13, 38, 74,
 176, 193, 211, 231, 300, 336.
 LENIN, V.I. — 161, 241.
 LITVINOV, MAXIM M. — 25, 26,
 136, 177, 218, 309, 364, 365,
 379, 391, 426, 427.
 LUGOȘIANU, ION — 242, 411.
 LUPESCU, ELENA — 15, 20, 29,
 120, 127, 142, 149, 189, 206,
 244, 260, 269, 277, 297, 331,
 352, 432.
 LUPU, NICOLAE dr. — 70, 80,
 154, 162, 182, 213, 238, 246,
 261, 316, 345, 368, 383.
 LUPU, PETRACHE — 116.
 MAC DONALD, RAMSAY — 13,
 76.
 MADGEARU, VIRGIL — 19, 31,
 47, 110, 140, 145, 194, 236, 259,
 261, 170, 276, 283, 304, 321,
 409.
 MALAXA, NICOLAE — 37, 120,
 191, 200, 208.
 MANIU, IULIU — 30, 33, 40, 68,
 110, 131, 147, 163, 175, 194, 216,
 227, 247, 262, 266, 276, 379, 382,
 409, 418.
 MANOILESCU, MIHAIL — 126.
 MANOILESCU-STRUNGA, GRIGORE — 37, 107, 110.
 MARIA, Regină a României — 25,
 27, 40, 142, 154, 288, 454.
 MARINESCU, GAVRILĂ — 73,
 93, 120, 174, 210, 243, 276, 313.
 MASARYK JEAN GARRIGUE —
 15, 187.
 MAURRAS, CHARLES — 420.
 MEHEDINȚI, SIMION — 106.
 MICESCU, ISTRATE — 182, 286.
 MIHAI, Voievod de Alba Iulia —
 155, 237, 307.
 MIHALACHE, ION — 35, 36, 46,
 55, 66, 71, 73, 120, 131, 135,
 147, 158, 163, 193, 205, 216,
 227, 247, 261, 276, 291, 304, 313,
 316, 320, 326, 345, 353, 367, 382,
 406, 409, 418.
 MIRONESCU, G.G. — 54, 141, 163,
 183, 189, 216, 231, 247, 264, 270,
 284, 291, 295, 315, 406.
 MIRTO, EDUARD — 64, 259.
 MITILINEU, ION — 52, 140, 226, 286.
 MOCSONY, ANTON — 210, 269.
 MORUZOV, MIHAI — 244, 413.
 MOȚA, ION — 275.
 MUSSOLINI BENITO — 39, 103, 105,
 108, 111, 123, 178, 181, 192, 230,
 299, 307, 320, 360, 416, 427.
 NICOLAE, Principe al României — 44,
 68, 148, 151, 260.
 NIȚESCU, VOICU — 64, 220.
 ORMESSON, LÉFÈVRE — 392, 412.
 OSTROVSKI, ANDREI — 23, 38, 39,
 161, 241, 292.
 OTTESCU, NICOLAE — 13, 101, 163,
 236.
 OTTULESCU, EMIL — 33.
 PANGAL, ION — 12, 43, 70, 105, 112,
 130, 153, 183, 196, 231, 249, 264,
 326, 334, 413, 451.
 PAPACOSTEA, PETRE — 136.
 PAUKER, ANA — 340, 358, 367, 386,
 389.
 PAUKER, EMIL — 13, 386, 389, 402.
 PAUL, Principe al Jugoslaviei — 146.
 PETRESCU-COMNEN, NICOLAE —
 178, 224, 364.
 PILSUDSKI JOSEF — 31, 62, 108,
 411.
 POINCARÉ, RAYMOND — 14.
 POKLEVSKI-KOZIEL, STANISLAS
 — 23, 26, 163.
 POP, VALER — 68, 183, 354.
 POPESCU, ELVIRA — 119.
 POPESCU, STELIAN — 34, 107, 140,
 164, 186, 207, 232, 242, 335, 358,
 414.
 POPOVICI, MIHAI — 40, 93, 240, 302,
 329.
 POTĂRCĂ, VIRGIL — 91, 123, 141,
 162.
 PREZAN, CONSTANTIN — 46, 156,

- RADIAN, ALEXANDRU — 136, 275.
 RĂDESCU, NICOLAE — 34, 140, 166.
 RĂDUCANU, ION — 236, 261.
 RĂDULESCU, SAVEL — 65, 330.
 ROOSVELT FRANCLIN — 201.

 SADOVEANU, MIHAIL — 451.
 SAMSONOVICI, NICOLAE — 23.
 SAVEANU, N.N. — 180, 226.
 SCANAVI, ALEXANDRU — 45, 145, 172.
 SLĂVESCU, VICTOR — 11, 124, 205, 232, 258, 306, 321.
 SOLA, UGO — 19, 314.
 STALIN I.V. — 108, 365.
 STĂRCEA, AL. — 147.
 STELESCU, MIHAI — 295.
 STERE, CONSTANTIN — 160, 193, 377.
 STOIAȚINOVICI, MILAN — 150, 210, 226, 331, 459.

 ȘEICARU, PAMFIL — 23, 162, 309, 360, 367, 416, 428.
 ȘONERIU, ION — 10, 88.
 ȘTEFĂNESCU-AMZA, CON-
 STANTIN — 176, 413, 426.

 TABACOVICI, NICOLAE — 120, 126, 305.
 TARDIEU, ANDRÉ — 11.
 TĂTĂRESCU, GHEORGHE — 12, 17, 28, 32, 46, 49, 68, 72, 75, 76, 77, 89, 100, 102, 107, 113, 120, 126, 132, 138, 141, 143, 157, 158, 167, 171, 180, 183, 190, 193, 199, 202, 204, 211, 216, 221, 226, 230, 235, 246, 260, 262, 269, 281, 284, 283, 290, 191, 293, 306, 328, 337, 342, 354, 371, 389, 393, 396, 401, 427, 460.

 TILEA, V.V. — 33, 43, 74, 134, 196, 334.
 TITEANU, EUGEN — 18, 149, 195, 207, 275.
 TITULESCU, NICOLAE — 10, 14, 15, 23, 26, 28, 30, 34, 38, 50, 54, 55, 59, 61, 65, 67, 82, 92, 102, 115, 122, 126, 136, 138, 145, 148, 150, 156, 165, 170, 186, 199, 202, 204, 214, 218, 222, 229, 239, 244, 251, 256, 267, 281, 283, 294, 297, 312, 314, 322, 332, 339, 346, 359, 361, 363, 368, 373, 382, 394, 397.
 TRANCU-IAȘI, GRIGORE — 21, 51, 95, 243, 360.

 UICĂ, NICOLAE — 126.
 URDAREANU, ERNEST — 142, 168, 174, 257, 276, 287, 309.

 VAIDA-VOIEVOD, ALEXANDRU — 33, 36, 42, 50, 63, 109, 129, 141, 170, 181, 193, 199, 220, 226, 246, 263, 308, 342, 349, 351, 358, 406.
 VĂCĂRESCU, ELENA — 248, 253, 379, 429, 447.
 VĂITOIANU, ARTHUR — 32.
 VENIZELOS, ELEUTHERIOS, — 33, 34, 37, 256, 278.
 VENTURA, MARIOARA — 50, 230.
 VICTOR EMANUEL AL III-LEA, Rege al Italiei — 307.
 VIȘOIANU, CONSTANTIN — 119, 130, 138, 374.
 VLAD, AUREL — 95.

 WILSON THOMAS WOODROW — 273.

 ZELEA-CODREANU, CORNELIU — 16, 21, 64, 74, 174, 282, 294, 304, 376, 407.
 ZOGU I, Rege al Albaniei — 19.

CUPRINS

Notă asupra ediției (de <i>Stelian Neagoe</i>)	5
Anul 1935	9
Anul 1936	200
INDICE — nume de persoane	448

Apărut: august 1998

Tiraj: 1.500 exemplare

Tehnoredactare computerizată:

MIHAELA NICOLA

**Tipărit
DAVIC**

BANCA
COMERCIALĂ
ROMÂNĂ

Banca de care aveți nevoie!

ISTORIE & POLITICĂ

DOCUMENTE
OFICIALE

IZVOARE
NARATIVE

Editura **MACHIAVELLI**